

להגדיל תורה ולהאדירה.

ס פ ר

שערי תורה

כולל ייב קונטרסים

קובץ שאלות ותשובות, וחידושים וביאורים, בדברי

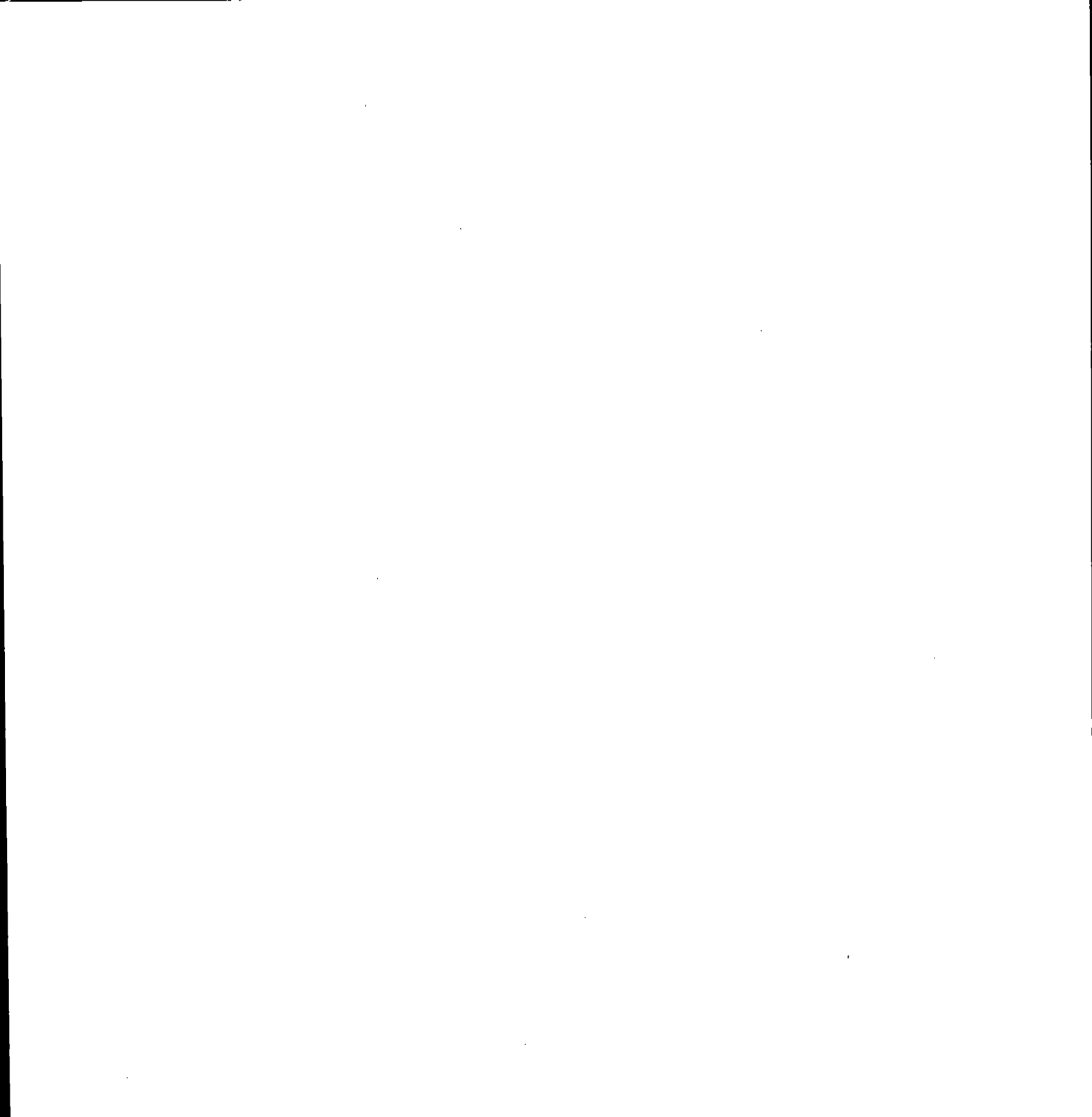
רבתינו ז"ל במקומות הצריכים ביאור

מאת גאוני וצדיקי דורינו שליט"א.

חלק ראשון.

נאסף ונקבץ מאשר יצאו לאור מדי חודש בחדשו

משנת תרס"ג-ס"ד.

שערי תורה

חלק ראשון

קובץ שאלות ותשובות להלכה ולמעשה וחידושים ופשטים אמיתים בדברי רבותינו ז"ל במקומות הצריכים ביאור אשר נתבררו ונתלכנו בעזהשית היטב בפלפול הברים של תלמידי חכמים הנוחים זה לזה בהלכה.

ה"ה גאוני וצדיקי דורנו שליט"א.

יצא לאור בהתעוררות אותבי תורה ושוחרי' תחת השנחת כבוד הרב הגאון המפורסם וכו'.

מוהר"ר יצחק הכהן פיינענבוים שליט"א

עין הערה בדת והוראה דק"ק ווארשא

הובא לבית"ד ע"י האחים מוה"ר יעקב שלמה נ"י ומוה"ר ישראל איסר נ"י בני הרב הגאון הנ"ל שליט"א.

בעה"י

ישמחו חלומדים ויגילו חנניינים צראותם כלילת תפארת קפר
סערי תורה חלק ראשון אשר יונלחו בו כמה דברים טוים ונכונים
ואקוה כי גדולי דורנו שיח' יראו נשרים להטפל בדבר הנלוח הזאת
בקונטרסים הצאים חי"ה למען להגדיל תורה.

והנה כאשר תועלת הקפר שאחד יעיין בדברי חזירו לכן ומראוי
שאחד יחצב דברי תורה של חזירו ולא יחל לו תפוקה לדחות דבריו
וכעין זה כ"ל לפרש מה שאמרו חז"ל (שבועות נח"י) על ר"ל משהי הוי
שתי ושתיק ל"י איבא דאמרי משהי הוי שתי עיי"ש דהאי איבא דאמרי
צלתי מוצן בשלמא זה שאמרו משהי הוי שתי מכל לפרש שהשיש
עליו היטב טרם שחלק על דברי ר' יוחנן בדאיתא צמסנה (אבות פ"ה)
ואינו נזהל להשיב אבל הך דמשהי הוי שתי מכולל הצנה דהיתכן שר"ל
שמה צעת ששמוע דברי תורה מפי ר' יוחנן, אך לעכ"ד שהפי' הוא
דהאי איבא דאמרי צאו להוסיף דצעה ששמוע ר"ל דברי תורה מפי
ר' יוחנן לא הי' דעתו לחלוק עליו אך משהי הוי שתי את דבריו צאשקות
גדולה כאיש חלמא למים במאמרום ז"ל צמסנה (אבות פ"א נ"ד) והוי
שותה צמא את דבריהם אך אח"כ כאשר הי' שותה חי"ה צדבריו וראה
חיזה דבר לחלוק עליו הי' חולק עליו וא"ש ויה"ר דכימא מילתא
דתקצב.

דברי המדבר למען כבוד התורה ולומדי' הצא עה"ח יום ח' דר"ח
אדר תרס"ד לפ"ק ווארשא.

יצחק ברי"א ז"ל הכהן פיינענבוים

חונה פה ווארשא.

סימן א

בעזרי"ה פה ווארשא.

(א) **ע"ד** מנהג הסופרים שמימים לבני י"ג שנים לכתוב סת"ם ואין מדקדקים אם הביאו שערות וכבר האריכו בזה הגאונים הנוב"י (מה"ת סי' א') ותשו' רע"א (סי' ז') עיי"ש :

והנה כדי ללמד עליהם זכות כ"ל ליישב מנהגם. דהנה הקשו הפוסקים מ"ש דקטן פסול לכתוב סת"ם משום דאינו בר קשירה כמו דאיתא בניטין (מ"ה:) ולענין שמיטה אמרינן דקטן נקרא בר זביחה (עי' ש"ך יו"ד סי' א' ס"ק כ"ז). ונ"ל דהנה הקשו מ"ט יהיה קטן פסול לכתוב סת"ם הא בתוס' (גיטין כ"ב : ד"ה והנה) כתבו דחרש ושומע וקטן נקראים בני כריתות והאיל דאם הגדיל הקטן ונתפסק החרש ונשתפה השומע הו' בני כריתות וא"כ אמאי לא יקרא ג"כ בר קשירה מטעם זה :

ע"ב כ"ל דיש חילוק לענין קטן בין מלות עשה שהזמן גרמא למלות עשה שלא הזמן גרמא וטעם לחילוק זה הוא עפ"י דאיתא בסוכה (מ"ה :) לולב דמפסקי לילות מימים כל יומא מלוא באפי נפשה הוא אלמא דהיכא דיש זמן בינתים שלא חל אז מלוא זו כשיגיע זמנה לחול עוד הפעם אז נקראת מלוא אחרת א"כ על מלוא כזו לא שייך לומר דקטן יהיה נקרא בר מלוא מטעם דאפי' לכלל מלוא בזמן גדלות דהא אז הלא נקראת מלוא אחרת אבל המלוא שחל היום לא יהיה מחויב לעולם אבל במלות עשה שלא הזמן גרמא כגון עשה דזבחת שאינה תלויה בזמן אף שאינה חלה אלא אם יהיה לו צהמה וירצה לאכול ממנה מ"מ לא נקרא הפסק כיון שלעולם הוא מחויב לשחוט אם ירצה לאכול ולכך שפיר שמיטה קטן כשרה דנקרא בר זביחה משום דבזמן גדלות יהא מלוא על מלוא זביחה דמלוא זביחה היא מלוא אחת דאין לה הפסק, ולכך נקרא קטן שפיר

דאינו בר קשירה דהא הבריייתא דניטין שם (מ"ה:) חושבת גם אשה דאינה בר קשירה ע"כ דס"ל דתפילין הוא מלות עשה שהזמן גרמא כמ"ש רש"י ז"ל שם דלילה ושבח לאו זמן תפילין הוא וכיון דאית למלוא זו הפסק לא נקרא קטן בר קשירה כנ"ל : **ועפ"י** כ"ל ליישב קושית החב"ש בניטין שם אמאי לא תניא בבריייתא גם חרש ושומע דפסול לכתוב סת"ם ופמ"ג באמת רוצה להכשיר כתיבת חרש ושומע אך טעמו אינו מובן הא אינם בני קשירה : **ולפמשי"ב** ניחא דהם מיקרו בני קשירה שהם ראויים להשתתפות היום ובאותו יום מלוא אחת היא אבל קטן כיון דקיי"ל דלא בעינן שעות א"כ היום בודאי לא יהא גדול ואפילו יהא למחר גדול מלוא אחריתי היא כיון דלילה לאו זמן תפילין היא כנ"ל :

ומעתה שפיר מחייב מנהג הסופרים שאין מדקדקים בשערות דאפי' בודאי לא הביאו שערות יכולים לכתוב דנקראו בני קשירה דראים להביא היום שערות ודינם כמו חרש ושומע כנ"ל : **ועפ"י** י"ז ליישב קושית הגרע"א ז"ל על רש"י (בבב"ב מ"ח.) שם דבאכל כוית מוליא בבה"מ למי שאכל כדי שביעה אף דעל כוית ליכא חיוב אלא מדרבנן מחויב בדבר קרינן ביה והא דקטן אינו מוליא הגדול היינו משום דעל הקטן ליכא חיוב אפי' מדרבנן ע"כ. דקשה על רש"י ז"ל משם (כ:) דאיתא שם דאם נשים חייבות מדרבנן אין כולא להן להוליא אנשים אלמא דמחויב מדרבנן אינו מוליא למחויב מדאורייתא. ועפ"י מיושב ד"ל דרש"י נמי איזל בשו"ט הרא"ש שם דמדאורייתא יכול להוליא אחר אפי' היא לא אכל כלל דכלל המלות אע"פ שיזל מוליא ודי שהוא בר חיובא אם יאכל רק מדרבנן לרין בבה"מ שיהא גם הוא עכשיו מחויב בבה"מ כמ"ש שם בשם הירושלמי וכיון שהוא רק מדרבנן די בכוית שהוא עכשיו מחויב מדרבנן בבה"מ א"כ לא קשה

קשה מאשה רחיה אינה בת חיובא כלל
מדאורייתא אינו מועיל מה שהיה בת
חיובא מדרבנן:

ובמה שהקשה רש"י מקטן היינו לפי
שהקטן נקרא בר חיובא מדאורייתא
משום דאחי לכלל חיובא דבהמ"ז היא
מנות עשה שלא הזמן גרמא ואי היה
מחויב עכשיו מדרבנן היה יכול להוציא
את הגדול לכך כתב דעכשיו אפי' חיוב
דרבנן ליכא עליו ומדרבנן לריך שהיה
עכשיו מחויב בבהמ"ז:

אך קשה אי אמרינן דמחמת דאחי לכלל
חיובא נקרא בר חיובא גם לענין
להוציא לאחר ידי חובתו א"כ אמאי חרש
ושוטה אין מויליין אחרים בתקיעת שופר
כדאיתא במתני' (ר"ה כ"ט.) הא אחו
לכלל חיובא אם יתפקח החרש וישתפה
השוטה היום כמו בתפילין בשלמא קטן
דאיתא שם דאינו מוילי' י"ל דמייירי בקטן
בשנים דא"א דאחי היום לכלל שנים אבל
חרש ושוטה קשיא. וי"ל דרש"י ז"ל מחלק
בין תפילין לתקיעת שופר דבתפילין דהמלוה
אינה פעם אחת ביום רק כ"ז שים יכולת
בירו להניח תפילין מלוה להניח ולכך אף
שהיה חרש ושוטה בתחלת היום מ"מ
כשנפקת וכו' באותו יום חל עליו חיוב
מנות תפילין ודמי לשבת שהביא הרא"ש
ז"ל (בפ"ג דמ"ק דין קמ"ג) דהיכא
שנעשה גדול באמצע יום השבת חייב
במנות שבת דאין סוף השבת תשלומין
לתחלתו ע"כ והיינו משום דאפי' שמר
תחלת שבת חייב לשמור גם בסופה אבל
בתקיעת שופר דליכא חיוב אלא פעם אחת
ביום אם היה פטור בתחלת היום שוב לא
חל עליו חיוב באותו יום:

שוב ראיתי בטורי אבן בר"ה באבני
מלוואים שכתב סברא זו דכל היכא
שאין חיובו אלא פעם אחת ביום ונפטור
בתחלת היום לא חל עליו החיוב באותו
יום ואח"כ דמה סברא זו והביא ראיה מהא
דמיגר ביום ראשון ונתפשט בשני בחגיגה
דמשם משמע דאם היה חוגר בתחלת

יום ראשון ונתפשט באותו יום ד"ה דחייב.
ואני אומר ערבך ערבא לריך דאפשר
דגם שם אם נתפשט ביום ראשון
ד"ה דפטור כיון שלא נתחייב בתחלת
היום אלא דפליגי על יום שני דהא דאמרו
שם דנתפשט בשני היינו דמיד בתחלת
יום שני לא היה חוגר ולכך אית ליה
לנ"ד אחד דחייב בשני. אך ראיתי בתוס'
(חגיגה ב') ד"ה תשלומין דכתבו להדיא
כדברי טו"א מ"מ אפשר לומר דרש"י ז"ל
חולק על דברי תוס' ועל קושית התוס'
דשם שהקשו אמאי לא אמרו שם לאחוי
חוגר בשעה ראשונה ונתפשט בשניה י"ל
דמש"ה לא אמרו כן משום דהדין הוא
דפטור:

ונ"ל דגם הרא"ש ז"ל סובר כן דכתב
(בבבכות פ' מי שמתו) בשם רבינו
יהודה דאם היה אונן בליל מו"ש"ק
והקבירה היתה ביום א' אינו מחויב
בהבדלה כיון שלא נתחייב מיד בתחלת
ליל מו"ש"ק וליכא למימר דהרא"ש סובר
דעיקר זמן הבדלה הוא בלילה וביום הוא
רק מכח תשלומין ולכך פטור ביום אבל
היכא דנקבר בלילה כיון דכל הלילה זמנה
אף שלא נתחייב בתחלתה נתחייב בסופה
דהא הרא"ש ז"ל עצמו הביא בסוף מס'
תענית בשם הרמב"ן ז"ל דכל יום א' אקרי
מוצאי שבת וכן כתב הר"ן ז"ל בפסחים
דביום א' לאו מכח תשלומין הוא אלא

דעיקר זמנו הוא גם ביום:
ונ"ל להביא ראיה גם מהגמרא (פסחים
ק"ה.) דעיקר זמן הבדלה הוא גם
ביום דשם מביא ראיה דאם לא קידש
בלילה מקדש ביום מהבדלה דמבדיל ביום
ואי אמרינן דהא דמבדיל ביום הוא מכח
תשלומין א"כ גם הא דמקדש ביום הוא
ג"כ מכח תשלומין א"כ קשה הגמ' שם
(ק"ה:) דהקשו דאם איתא דיוכל לקדש ביום
א"כ אב אין לו אלא כוס א' לישבקה עד
למחר ותירצו דחביבה מנוה בשעתה וחזרו
והקשו מי אמרינן חביבה מנוה בשעתה
דהא גבי הבדלה אם אין לו אלא כוס א'

מניחו

(סי' שמ"א) בשם הרא"ש דאף שאינו מבדיל אחר הקבורה מ"מ תפלת שחרית היה מחפלו אס היה קודם חלות אף לא תפלת ערבית אלמא הואיל ותפלת שחרית עיקר זמנה עד חלות אף שהיה פטור בתחלת היום מ"מ נתחייב אח"י :

אך יש לומר דלא אמרינן הך סברא כיון שלא נתחייב בתחלת היום שוב אינו חייב אלא במלות עשה שהזמן גרמא כגון חקיעת שופר שהחיוב הוא בא' לחודש השביעי אז תחלת היום גורם החיוב וכן בהבדלה שהחיוב הוא רק במוש"ק אז תחלת מוש"ק גורם החיוב אבל בתפלת שחרית שהחיוב הוא בכל יום אין תחלת היום גורם החיוב ועוד דתפלה רחמי נינהו אין שייך לפטור מי שלא נתחייב בתחלת היום עיין ברכות (כ:) ובד"ק ומהר"י שם :

(ב) **שבת** במתני' ריש פ' במה מדליקין ולא בחלב מבושל וחכ"א אחד מבושל ואחד שאינו מבושל וכו' ובגמ' שם (כ"ד:) חכמים היינו ח"ק איכא בינייהו דרב ברוגא אמר רב ולא מסיימי ופרש"י דרב ברוגא דשרי ע"י תערוכות שמן כל שהוא עיי"ש : **וקשה** דהאריך מרומו במשנה דפליגי ע"י תערוכות שמן הא סתמא קתני אין מדליקין בחלב :

והנראה לי בכוונת הגמ' דהנה בגמ' שם (כ"ה.) איחא דרב ברוגא אמר רב סובר דחלב מהותך ממך אחר הפחילה יפה ומלד הדין היה לריך להיות מותר אך גזרו על חלב מהותך משום חלב שאינו מהותך ולכך בלא נתן לחוכו שמן כ"ש מותר להדליק שהיא גזרה לגזרה עיי"ש א"כ בזה פליגי ח"ק ומכמים אס חלב מבושל דהוא מהותך אסור מטעם הדין או משום גזרה וגמ"מ דרב ברוגא א"ר דאס מלד הדין אסור אז אף בנתן לחוכו שמן כ"ש אסור ואס הוא מטעם גזרה א"כ בנתן לחוכו שמן כ"ש מותר דהוי גזרה לגזרה : **וזה** הפירוש של ולא מסיימי אין ניכר מי האוסר ומי המסיר דאפשר לומר

דס"ק

מניחו לאחר המזון כדי לברך ברהמ"ז על הכוס ואי אמרינן דקידוש ביום הוא רק מכח תשלומין אבל עיקר זמן קידוש כבר עבר א"כ לא קשה כלל קושית הגמרא דשם ד"ל דחציבה מלוה בשעתה לא אמרינן אלא לענין לקדש ביום דעיקר זמן הקידוש כבר עבר והקידוש ביום הוא רק מכח תשלומין אבל שם גבי הבדלה דמניחו לאחר המזון בלילה ולא עבר כלל זמן הבדלה דכל הלילה ודאי זמנה היא לא אמרינן חציבה מלוה בשעתה אע"כ דגם קידוש ביום אינו מכח תשלומין רק עיקר זמנו הוא גם ביום וממילא ה"ה בהבדלה עיקר זמנה גם ביום :

שוב ראיתי בטווא"ח (סי' רע"א) שבי' דאס לא קדש בלילה יש לו תשלומין למחר כל היום ע"כ הרי דהקידוש ביום הוא רק מכח תשלומין וכחז עוד שם בשם רב עמרם דהא דמקדש ביום היינו בשכח או נאנס בלילה לקדש ע"כ . א"כ מוכח בהדיא דהוא רק מכח תשלומין ואף שהביא אח"י בשם הרמב"ם דאפילו הויד ולא קידש בלילה מקדש ביום , מ"מ י"ל אף לשיטתו הוא רק מכח תשלומין דמלינו תשלומין אף במזיד לענין קרבן ראיה ותניגה כמו דאיתא ברמב"ם (פ"א מה' חגיגה ה"ה) והא דבתפלה איתא בר"פ תפלת השחר דאין לה תשלומין במזיד נ"ל דשאני הכס דמכח תשלומין יהא לריך להחפלו שתי תפלות בזמן אחד לכך אין לה תשלומין במזיד אך ראיתי בב"ח שם שבי' דלהרמב"ם עיקר זמנה גם ביום עיי"ש וכן נראה עיקר מגמרא דפסחים : **ויש** תימה על הש"ע שם שלא הביא אלא דעת הרמב"ם ואעפ"כ כחב לשון תשלומין וכן הגאון רבינו הרב בש"ע שלו כתב דעיקר זמנו הוא רק בלילה וביום הוא רק מכח תשלומין וקשה מסוגיא הנ"ל : **ולבאורה** קשה על מ"ש דהרא"ש ז"ל סובר דאס לא נתחייב בתחלת היום שוב לא חל עליו חיוב אף שעיקר זמנו כל היום מהא דהובא בטו"ד

שמחלק בין הגוף דאיתא בעולם לליא
בעולם לענין עבירה דאיתא עיי"ש] וא"כ
שפיר פסק הבה"ג ז"ל דנולד אסור כיוון
דאף מוקלה נחמית איסור אסור כנ"ל וא"ש:
(ד) **סוטה** (ל"א): במתני' ק"ו לעדות
הראשונה וכו' ח"ל דבר דבר
וכו' ובגמ' שם האי תלמוד לומר דבר, בה
ולא בקינאי וסתירה מבט"ל הכי נמי קאמר
ח"ל בה ולא בקינאי וכו' וטומאה בעלמא
בלא קינאי וסתירה דלא מהימן ע"א נאמר
דבר וכו':

וקשה חדא דממתני' משמע דהגז"ש
דדבר קאי אקינאי וסתירה דלריך
ב' עדים ועוד דהלימוד מועד אין בה לא
זכר במתני':

ונראה לי לפרש דכן ההלכה של המשנה
לפוס פ"ה הגמ'. דהנה במתני'
מביא תחלה הקרא דועד אין בה וזאת
הוא ידעין שפיר דנוכל ללמוד מזה בה
ולא בקינאי וסתירה דלריך שנים והא דקאמר
במתני' דהיה בדין שיהיה עדות קינאי
וסתירה סגי בע"א הוא משום די"ל דבה
אחי למעט עד טומאה גרידא בלא קו"ם
דלא מהימן אבל קינאי וסתירה לא ממעטינן
מזה וסגי בע"א ע"ז קאמר ח"ל דבר דבר
וכו' וא"כ כבר נשמע דעד טומאה גרידא
לא מהימן וע"כ דבה אחי למעט קינאי
וסתירה וזה כוונת הגמ' הכי נמי קאמר
בה ולא בקינאי היינו כנ"ל דע"כ אין לומר
דבה קאחי למעט עד טומאה גרידא
בלא קו"ם דהא טומאה בעלמא בלא קינאי
וסתירה כבר ידעין מגז"ש דדבר דבר
וע"כ דבה אחי למעט דבה ולא בקינאי
וסתירה וא"ש:

(ה) **בש"ם** ע"ז (ס"ו) אמר אב"י מנא
אמינא דבשר טעמא אזלינן
דחניא תבלין ב' וג' שמות והן מין א' או
מין ג' אסורין ומלצרפין ואמר חזקיה הכא
במיני מתיקה עסקינן וכו' אי אמרת
בשלמא בשר טעמא אזלינן כוליה חד טעמא
הוא אלא אי אמרת בשר שמא אזלינן האי
שמא לחוד והאי שמא לחוד, ורבא אמר לך
הא

דת"ק סובר דמלד הדין אסור מדקאמר
סתם ולא תכלב ולא חלקינהו מבוסל
ושאינו מבוסל בחרתי כמו החכמים ש"מ
דשניהם מלד הדין אסור וחכמים דנקטי
בתרי א' מבוסל וא' שאינו מבוסל סוברים
דהוא רק מטעם גזרה אסור אטו אינו
מבוסל ואין הכרעה דיש לומר להיפך דת"ק
סובר דתכלב מבוסל אסור מטעם גזרה
מדקאמר סתם משמע דהוא משום לא
פלוג אסרו בכל תכלב וחכמים סוברים
דמטעם הדין אסור ע"כ קאמרו א' מבוסל
וא' שאינו מבוסל היינו דשניהם שוין
דאסורים מדינא ולכן לא מסיימי ופאט:
(ג) **הרא"ש** בסוף מס' בילה הביא דעת
הבה"ג דפוסק במוקלה

כר"ש אבל בנולד פוסק כר"י והקשה עליו
הרא"ש ז"ל מדברי רב נחמן ריש בילה
דמסיק דמאן דלית ליה מוקלה לית ליה
נולד וגם משמע דקיי"ל כר"ג מדפריך
בשבת (מ"ה:) אמילתא דר"י מדרב נחמן
ובאמת הוא תמיה נשגבה על הבה"ג ז"ל:
ונראה לי לפרש דברי הבה"ג ז"ל
דסובר דהא דמסיק רב נחמן
דל"ל מוקלה ל"ל נולד הוא רק אליביה
דר"ש דל"ל מוקלה אפי' מחמת איסור כמו
שליין רש"י שם ריש בילה דברי ר"ש דהא
דמוחר השמן שבר ר"ש מתיר ואליביה
שפיר קאמר רב נחמן כיון דל"ל מוקלה
מחמת איסור כמו כן יולד לית ליה
דר"ג סובר דבמה שהיה אסור חשוב
כאילו לא היה בעולם אבל אנן דלא פסקינן
כר"ש לענין מוקלה מחמת איסור כדאיתא
בשבת (קג"ו.) וא"כ כש"כ נולד דלא היה
בעולם דאסור לא מבעיא לדעת הפוסקים
דמוקלה מחמת איסור אסור אפי' בלא
דחיה בידים מכש"כ נולד כמובן ואפי'
לשיטת התוס' שבת שם (ד"ה לבר) דדוקא
בדחיה בידים מ"מ י"ל בנולד דלא היה
בעולם כלל לא בעי דחיה בידים ורב נחמן
לא קאמר רק דמאן דל"ל מוקלה מחמת
איסור אפי' דחיה בידים ל"ל נולד [כמו
שמיינו לחלק כעין זה בתוס' כתובות (נ"ח):

כן אף באיסור והיתר דיש ב' דברים לחשבם
למין בשא"מ דנאמר ג"כ דיועיל הטעם
לחודא לבטל אוחס ולחשבו למין בנינו :
א לפי פ'י' החוס' ע"י שם ד"ה תכלין
שפי' דג' שמות היינו בג' מיני איסורין
ובתוס' שבת (פ"ט: ד"ה תכלין) ובר"ש
פ"ב דערלה משמע דג' מינים קאי נמי
אג' שמות [ותוס' כאן שכתבו דג' מינים
היינו מאיסור אחד י"ל דקאי לר' שמעון]
יש ליישב דסברת הגמ' הוא דג' מינים
איסורין חשיב חלוקים כמו איסור והיתר
משום דכל אחד אסור משום איסור אחר
וא"כ מייתי אב"י שפיר דאזלינן בחר טעמא
והטעם מבטל שני דברים ומונעם מלהקרא
מין בשאינו מינו ממחני' דתכלין דגם שם
הטעם מבטל ב' דברים :

וא"כ לפי"ז ממילא א"ש דמייתי הגמ' הא
מני ר"מ היא וכו' שכל איסורין
מלטרפין זע"ז שגא' ל"ת כל תועבה וא"כ
כל איסורין אף דאינס אסורין משם אחד
כגון זה משום ערלה וזה משום כה"כ
וכדומה אין לחשבם כאיסורים נפרדים דהא
האיסור של ל"ת כל תועבה יש בזה כוללם
וא"כ יש לכל אסורין שם אחד לזאת שפיר
אזלינן בחר טעמא כיון דאין נגד הטעם
רק דבר אחד מה שאינו שוה בשמא ולא
כן באיסור והיתר דשם נגד הטעם יש ב'
דברים כג"ל א"כ לא יוכל הטעמא לדחותם
ורק השמא דעדיפא מיניה יוכל לבטל הב'
דברים והכן :

ו) שבת (כ"א.) אמר ר"ה פתילות
ושמנים שאמרו חכמים וכו'
אין מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין
בשבת אמר רבא מאי טעמא דר"ה קאסבר
כבשה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה
והקשו בתוס' שם ד"ה ומותר דמנא ליה
לרבא דסבר ר"ה דמותר להשתמש לאורה
דלמא הא דאמר אין מדליקין בשבת משום
דסבר כבשה זקוק לה ואין יכול להדליק
בשבת עכ"ל :

ונראה לי לחרץ בהקדס לשון הש"ע
(או"ח סי' תרע"ג) הדלקה עשה
מזה

הא מני ר' מאיר היא דתניא ר"י אומר
משום ר"מ מניין לכל איסורין שבתורה
שמלטרפין זע"ז שגא' ל"ת כל תועבה וכו'
ע"כ. ופרש"י דהא מני ר"מ הוא דאע"ג
דלא שוו בשמא ובטעם קאמר ר"מ
דמלטרפין דחזקיה ליתא ע"כ. וקשה
חדא דמנ"ל זאת מל"ת כל תועבה. דאף
דאינן שוין לא בשמא ובטעמא דנימא ג"כ
דמלטרפין דהא מל"ת כל תועבה אינו
מוכח רק דכל איסורין נאסרין משום ל"ת
כל תועבה אבל לא לנרף מין בשאינו מינו.
ועוד קשה לומר בכוננת תירון הגמרא
דליתיה לדחוקיה אחרי דכל קושית הגמ'
היא מחזקיה וגם בתוס' הקשו דהא בש"ס
משמע דקי"ל כחזקיה ע"ש :

ולר"א פ'י' רש"י ז"ל היה נראה לי ליישב
דברי הגמ' בהקדס סברת הר"ן
(גדרים ג"ב.) דהא דסובר ר"י מין במינו
לא בטיל לפי שכל דבר שהוא דומה לחברו
אינו מחלישו ומבטלו אלא מעמידו ומחזקו
וכו' , ורבנן לא משמע להו הכי דמ"מ מין
במינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה
כיון דחד אסור וחד שרי אף דבעל"ס הם
דומים זה לזה מ"מ נקראים מבשא"מ כיון
דהשמות נפרדין בזה דזה נקרא איסור
וזה היתר עיי"ש :

וא"כ לפי"ז יש להקשות דמאי ראייה מייתי
אב"י דאזלינן בחר טעמא מהא
דתכלין דלמא לעולם אזלינן בחר שמא דהא
דשוו בטעמא לחודא לא יוכל להחשיב
אוחס למב"מ מפני שיש ב' דברים כנגדו.
א) במה שאינם נקראים בשם אחד.
ב) במה דזה נקרא איסור וזה נקרא היתר
ורק באם הוא שוה בשמא סובר רבא
דעדיפא מטעמא ויוכל לבטל השני דברים
א' במה שאינו שוה בטעמא והב' שם איסור
והיתר וא"כ לק"מ ממחני' דתכלין דמשמע
דאזלינן בחר טעמא הוא משום דמיירי
בתכלין שהם כולם אסורין וא"כ אין עומד
נגד הטעם רק דבר אחד מה שאינם בשם
אחד אבל השם איסור כולל לכולם מש"ה
יוכל הטעם לבטל דבר אחד ומנ"ל לומר

מזוה לפיכך אם כבחה אין זקוק לה, ופי' שם בט"ז דה"ק כיון שהדליק, חזקף קיים המזוה א"כ אם כבחה אין זקוק לה עיי"ש וכוונתו ג"ל דהוא משום דעיקר חפץ הסו"ת בקיום מזוהו שהיו במעשה, שיעשה הישראל ולא שתעשה מעצמה ולכן עיקר המזוה היא ההדלקה מפני שבזה עושה מעשה בקיום המזוה ומחוייב ליתן בשעת הדלקה שמן כשיעור הראוי להדליק כל זמן מזוהו, אבל בכל מושך הזמן מה שהגד דולקת אח"כ מעצמה לא נחשב בכלל המזוה דהא אז כבר נסתלק עשייתו ולפיכך אם כבחה אין זקוק לה משום דאפי' אם לא כבחה אין צוה שום קיום מזוה, ומאן דאמר כבחה זקוק לה סובר דאף במה שהגד דולקת אח"כ מוקיים מזוה ג"כ כאלו עושה אז מעשה מפני שתחילת הדלקה היה במעשה, ובירדו לכבות אח"כ לבטל המעשה א"כ במה שאינו מבטלו נחשב כל זמן שהגד דולק כאלו עושה מעשה ומוקיים מזוה נר חנוכה כמו דמזוהו בגמ' (מכות כ"א) דהיכא שהיה לבוש כלאים והתרו בו שיפשוט ולא פשט לוקה על מה שלא פשט אף דאין לוקין על לאו שא"כ מעשה בכ"ז כיון שתחילת לבישה היה ע"י מעשה א"כ במה שאינו פושט אח"כ לבטל הלבישה נחשב כאלו עשה מעשה [עיי' בשו"ת שאג"א סי' ל"ב] כמו כן יש לומר לענין קיום מזוה :

וא"כ לפי"ז מיושב קושיית החוס' הנ"ל דשפיר הוכיח רבא מר"ה דבשבת איכא טעמא אחרינא דאסור להדליק משום דמוחר להשתמש לאורה, דהא כל הניעם דכבחה זקוק לה הוא משום דכל זמן שדולק נחשב כאלו הוא עשה המעשה וזה לא שייך רק בחול מפני שבידו לכבות ולבטל מעשה ההדלקה נחשב כל זמן הדלקה לקיום מזוה אבל לא בשבת שאין בידו לכבות לבטל המעשה לא נחשב זמן הדלקה כאלו עשה המעשה וע"כ הא דאסור להדליק בשבת הוא מפני הניעם שמוחר להשתמש לאורה ומיישנין שמא יטה :

ואין לומר דבאמת אסור להשתמש לאורה וממילא גם בשבת נחשב לקיום מזוה במעשה בכל זמן שדולק מפני זה גופא במה שאינו משתמש לאורה ז"א כיון דהשימוש לאורה אין מבטל המזוה רק אסור מניעם בזוי מזוה א"כ לא נחשב מה שאינו עושה בזוי מזוה כאלו קיים המזוה במעשה אלא רק היכא שיכול לבטל המזוה ולא ביטל אז נחשב בקיום המזוה במעשה ככ"ל :

אך לפי"ז עדיין קשה דנוג"ל לרבא לומר דר"ה סובר מוחר להשתמש לאורה ומדאמר סתמא משמע אף בחול ס"ל לר"ה דמוחר להשתמש לאורה, דלמא דוקא בשבת מוחר להשתמש משום דבשבת אין נחשב לקיום מזוה מה שדולק ככ"ל ולכן לא נחשב לבזוי מזוה מה שמשתמש לאורה ומש"ה אסור להדליק בשבת בפו"ש הפסולים שמא יטה אבל בחול דנחשב לקיום מזוה מה שדולק אפשר דמודה ר"ה דאסור להשתמש לאורה מניעם בזוי מזוה :

אמנם י"ל דהנה איתא בש"ע (או"ח סי' רס"ד) בהג"ה בשם הרשב"א ז"ל דהשמינים והתחילות האסורים להדליק בהן בשבת אם עבר והדליק בהן בשבת אסור להשתמש לאורן, ולפי"ז לכאורה קשה על רבא דאמר טעמא דר"ה דלכך אסור להדליק בפו"ש הפסולים בשבת משום דמוחר להשתמש לאורה ושמא יטה, הא בפו"ש הפסולים אסור להשתמש לאורן בשבת וממילא ליכא חשש דיעה בשלמא בשבת בעלמא לא קשה ככ"ל דיהיה מוחר להדליק בהן דהא אסור להשתמש לאורן וליכא חשש דיעה ז"א דהא אם לא יוכל להשתמש לאו גמ' יקיים מזוה הדלקת נר שבת דעיקר מזוהו הוא להשתמש בו, אב' בגר חנוכה בשבת דעיקרו הוא רק לקיים צו מזוה ג"כ קשה דיהיה מוחר להדליק בפו"ש הפסולים וליכא חשש דשמא יטה דהא בפו"ש הפסולים הדין דאסור להשתמש לאורן בשבת ולא יטה וע"כ ז"ל דר"ה סובר דחיישינן שמא ישכח שהיום שבת וישתמש

קודם זמן הכחשת כת השניה ודאי דמלטרפין לרב הונא דהא הראשון אוקמי בחזקת כשרות והשני אפי' הכחשתו היא שקר בודאי לא נפסל אלא משעת הכחשה ואילך דאז הגיד שקר ולא מקודם ולכן עדיין הוי מידוש בהזמה :

ט) לכבוד הרב וכו' מה שמתמה כ"ת על דברי הש"מ (כתובות כ')

שכתבו דאם אמרו הלוא או המלוא היה עמנו נמי הוי הזמה דהוא היפך מהמשנה (מכות ה'). י"ל דהש"מ סובר דעיקר הטעם מה שהאמינה התורה לאחרונים בהזמה יותר מבהכחשה היא משום שבהזמה האחרונים אינם מכניסים עצמם בענין הלואה שהל' אה יכולה להיות אמת באותו זמן רק שהעדים לא ראוהו"כ מה לי שאומרים עמנו הייחם או המלוא או הלוא עמנו היה בין כך ובין כך המניעה יכולה להיות אמת באותו זמן במקום אחר רק שהעדים לא ראו במקום שהיו שם מ"מ לענין עונש הזמה למדו שם בגמ' מן והנה עד שקר העד עד שתשקר גופה של עדות היינו שאומרים לעדים עמנו הייחם ועל עונש הזמה לא מצינו למנוול דה"ה אם אמרו הדורג וההרוב היה עמנו דהא אין עונשין מן הדין והש"מ סובר דגם על מה מצינו אין עונשין וגם סובר דעשה ריב"א (כתוב' ב"ק ד' ד"ה ועדים זוממים) דגם לענין ממון אין עונשין מן הדין אבל לענין נאמנות של העדים אחרונים שפיר ילפינן וממילא מפסלי הראשונים משום דעברו על לאו דלא חשנה כמו בבא הרוג ברגליו (בב"ק ע"ד:) דהעדים לוקין משום לאו דלא חשנה ומ"מ עונש הזמה אין עליהם כ"ל :

י) לכבוד הרב וכו'. מה שהקשה כ"ת על מה שכתבו החוס'

(עירובין ל'): ד"ה תרומה) דהא דהקשה בגמ' על סומכוס דאמר אין מערבין בתרומה הא אפשר למיתשל משום דמשמע להו דאפי' התרומה ביד ישראל לא מצי לערב ע"ז הקשה כ"ת דאם התרומה עדיין ביד ישראל בלא"ה לא מצי לערב דהא אין

וישתמש לאורן ויטה :

ובזר שפיר הוכיח רבא דע"כ סובר ר"ה דמותר להשתמש לאורה גם בחול. דאם נאמר דבחול אסור להשתמש, א"כ מ"ט אין מדליקין בשבת בג"ח בפ"ט הפסולים דהא אפי' אם ישבת שהיום שבת ג"כ לא ישתמש לאורה דהא בחול אסור להשתמש בג"ח [וזה לא חיישין דישכח גם שהוא נר חנוכה דהא איתא בגמ' דלמ"ד אסור להשתמש לאורה מותר להדליק בהן בשבת ולא חיישין דישכח שהוא נ"ח] א"כ שפיר יס' ראייה מזה דבחול מותר ג"כ להשתמש לאורה והבן :

ו) בשע אר"ח (סי' תרפ"א סעיף ב') מדליקין נר חנוכה וכו' קודם הבדלה והע"ז שם מביא הטעם משום דאפוקי יומא דשבתא מאחרינן ליה וחולק ע"ז הטעם וכו' שאין בנידון זה מעלת אחורי אפוקי יומא דהרי אין שייך לומר כאן בלא יהיה שבת משא עליו שהרי כשמבדיל להדליק נר של חנוכה ממילא הוא פורק מעליו עול של שבת עד כאן דבריו :

ורענ"ד נראה לפי"מ שפי' המג"א (סי' רל"ט ס"ק י"ז) דברי הר"י דס"ל דהדלקת הנר מותר קודם שיבדיל על הכוס אם הבדיל בהפלה ומלאכה גמורה אסור עד שיבדיל על הכוס עיי"ש א"כ ממילא כאן אף שהדליק את הנ"ח מ"מ עדיין קדושת שבת עליו לענין מלאכה גמורה עד שיבדיל על הכוס א"כ גם כאן יש מעלת אחורי יומא להבדיל על הכוס לאחר הדלקת נ"ח ופשוט :

ח) לכבוד הרב וכו' מה שהקשה כ"ת במס' ב"ק ע"ג דקאמר הגמ'

מאי בינייהו בין טעם דמידוש ובין טעם פסידא דלקוחות לענין מכאן ולהבא הוא נפסל הא מלי למימר נ"מ כגון שהעיד אחד מכת זו ואחד מכת זה דבזה ליכא מידוש דהא אפי' לרב הונא בהכחשה בכה"ג לא מלטרפי משום דחד מינייהו פסול :

נ"ל דליכא קושיא כלל דיש לומר דבכה"ג שהעיד אחד מכת זו ואחד מכת זו

אין בו רק טובת הגאה וטובת הגאה אינו ממון וא"כ מ"ט דרבנן דס"ל דמערבין בתרומה ואי דנפל לו תרומה מבית אבי אמו כהן א"כ לא מצי למתשל עלה כיון דהוא לא הפרשה:

ג"ל לתרין בפשיטות דמשכחת לה כגון שנפלו לו עבדים מבית אבי אמו כהן כמו שהירלו בגמ' (קדושין כ"ח:) למ"ד טובת הגאה אינו ממון א"כ התרומה היא שלו ומצי למתשל עלה כיון דהוא הפרש התרומה דאף דע"כ ס"ל דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמין היינו דאבי אמו כהן זכה בהכרי כשיעור תרומה אבל עדיין לא נתברר איזה סאה יהיה תרומה ושיקר צירור דהפרשה הוא ע"י נכדי ישראל א"כ שפיר מצי למתשל עלה וליתן סאה אחרת מאותו כרי ואפשר דאפי' אם הפרש מכרי אחר על אותו הכרי ערך התרומה שפולה להכרי שהניח לו אבי אמו הוא שלו:

יא) ומה שהקשה עוד כ"ח לשיטת המאירי דסובר דאפילו למ"ד תחומין דאורייתא היינו דוקא בשבת אבל לא ביו"ט א"כ איך סובר ר' יהודה (עירובין ל"ח) ביו"ט ושבת ונאכל ביו"ט ה"ז חמר גמל דמספקא ליה אי חדא קדושה היא הא ר' יהודה סובר תחומין דאורייתא כמו שב' הרא"ש ז"ל (בפ' מי שהוליוהו סי' י"ח) א"כ אפי' חדא קדושה היא הוי כנאכל קודם קניית עירוב דהא מה"ט אין תחומין ביו"ט א"כ ודאי אינו עירוב וגמדות לו מביתו אלפים אמה כ"ל ליישב כיון דעכ"פ מדרבנן יש תחומין ביו"ט א"כ קני שבייתה במקום עירוב א"כ מדרבנן אסור לילך בשבת שאחריו יותר מאלפים ממקום עירוב אי חדא קדושה היא ואי דקשה למה ל"ל לר' דמספקא ליה אי חדא קדושה הוא הא אפי' אם ודאי חדא קדושה היא גמי הוי חמר גמל משום דמדאורייתא אין לו שביית מקום עירוב כיון דנאכל ביו"ט כג"ל ומדרבנן אין לו שביית מקום ביתו י"ל דאיעריך לומר דמספקא ליה לענין

אם היה שבת קודם יו"ט דאם ודאי חדא קדושה היה מותר לילך ביו"ט שלאחריו אלפים ממקום עירוב. ואין להקשות כיון דביו"ט ד"ה תחומין דרבנן הוי לן למיזל בהאי ספיקא אי חדא קדושה היא לקולא י"ל דהא הרא"ש ז"ל בשעת התוס' (שבת ל"ד) דאפי' למ"ד בשבת תחומין דרבנן בספיקא אזלינן לחומרא אם לא היכי דאיכא חזקה להקל. וכן נראה מסתימת דברי הגמרא (עירובין ל"ח) דאפי' למ"ד תחומין דרבנן בהאי ספיקא אי חדא קדושה היא אזלינן לחומרא ויש להאריך בזה עי' בס' (אבן העזר שם) ואכמ"ל: **יב) ומה** שכתב כ"ח דיש סתירה מדברי התוס' (ריש פסחים) שכתבו דאי הכערה ללא ינאח אינו נוהג ביו"ט לדברי התוס' (פסחים ל"ג) דמשמע שם למ"ד תחומין דאורייתא אף דלא הוי רק לאו נוהג גם ביו"ט י"ל לפי מ"ש התוס' (בריש ביצה ובעירובין שם) דהגמ' דידן אזלא בשעת מכילתא דיש ללמוד מפסוק דשבת לא יהיה צו דמן לא ירד ביו"ט א"כ למ"ד תחומין דאורייתא דנפקא ליה מאל יאח איש ממקומו גבי מן יש ללמוד מהאי קרא דאף ביו"ט נוהג תחומין:

יצחק ברי"א ז"ל הבין פייגענבוים.

סימן ב

בעניני דיוטא בסוגיא דכבתה

א) שבת (כ"א:) אמר ר"ה פתילות ושמיים שאמרו חכמים אין מדליקין צהן בשבת אין מדליקין צהן בחנוכה בין בשבת בין בחול. אמר רבא מ"ט דר"ה קסבר כבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה. ופירש"י דבחול אסור מטעם כבתה זקוק לה ודלמא פשע ולא מתקן לה ובשבת אסור משום דמותר להשתמש לאורה וחיישינן שמא יטע. והקשו תוס' דמג"ל לרבא דסבר ר"ה מותר להשתמש לאורה דלמא הא דאמר אין מדליקין

לשרפה ביו"ט] מותר להדליק בח ובה לפי שנמשך אחר הפחילה ולא שייכי טעמא דכבהה זקוק ולא דשמא יטה. ומוזה הוכיח דס"ל דמותר להשתמש לאורה ואזי שייך בזה משום מצות לאו לה"ג וכדס"ל לרבא בר"ה (במ.) דמצות ללה"ג. אבל אי אסור להשתמש לאורה ממילא אסור להדליק בשמן שריפה מטעמא דמשתרשי ליה. עכד"ק דאמ"ר זל"ל :

ואמרו ר' הגאון זל"ל אמר בימי חרפו לישיב עפ"י קו' המל"מ (ספ"ב מתרומות) דהביא דברי הירושלמי (סוף תרומות) דמי שאין לו שמן חולין מותר להדליק כ"ח בשמן שרפה וכן פסק הרמב"ם (פי"א הי"ח מתרומות) והקשה מזה על שיטת חוס' דהגאון של כילוי אסור לזר מה"מ דא"כ האידך נחיר לו איסור תורה משום נורף מצוה דדבריהם. ואי משום מצוה ללה"ג למה התירו דוקא מדרחק משמע דמדינא אסור עי"ש. ולהנ"ל א"ש דלעולם י"ל דהטעם משום מצוה ללה"ג. והא דמותר רק בדל"ל שמן אחר משום דביש לו הרי משתרשי ליה ולא שייך בזה מצוה ללה"ג. אבל בדלית ליה [ומובן מטעמו דאיידי כשאינו מואל לקנות במחיר כגון שהוא בכפר וכדומה דאל"ה הרי יש לו] א"כ לא משתרשי ליה מידי דהא אס לא ידליק בשמן ח"ט לא ידליק כלל. ואין לו הגאון רק המצוה ומצוה ללה"ג. עכד"ק דאמ"ר זל"ל ע' ודפח"ח. והדברים בקלרה דרבא דייק מר"ה דמתיר להדליק בשמן שרפה ומכאן זה הוכיח דמתיר להשתמש לאורה. לפ"ז לדידן דקו"ל אסור להשתמש לאורה ממילא אסור להדליק בשמן שרפה. אמנם זה רק ביש לו שמן חולין או שיכול להשיגו. דאזי משתרשי ליה. אבל אי לאו הכי מותר דהא לא משתרשי ליה שום ריוח ממון ואין ליה רק הגאון קיום המצוה ומצוה ללה"ג. [ואפי' להרו"ה דכמלאה דרבנן לה"ג. כד הכריח השפ"מ (רפ"ח מלולב ד"ה ומ"ש הה"מ) מהרו"ה עלמו דזה רק בהגאון בהדי מצוה וס"ל לרז"ה

דנח

מדליקין בשבת משום דסבר כבהה זקוק לה ואין יכול להדליק בשבת עכ"ל. ושמעתי בשם אה"י זל"ל בעהמ"ס זית רענן ותפארת ירושלים לחרץ בזה. דהנה נסתפקו האם מותר להדליק כ"ח בשמן של ערלה וכה"כ דאסור בהגאון מה"מ לכ"ע. וכן בשמן של תרומה טמאה דאסורה לזר בהגאון של כילוי [ודעת חוס' פסחים ל"ד ע"א ד"ה מחמין דאסור מה"מ]. ולכאורה כיון דמצוה לאו ליהנות ניתנו מאי איכפת לן בהדלקתו לנורף מצוה לרעה רוח"פ דגם במצוה דרבנן לאו לה"ג. אולם יש לומר דזהו דוקא בכל המצוה שאין בסוג המצוה שיתחבר מגופן שום דבר הוא דאמרינן דהגאון מצוה לבד לא נחשב להגאון. אבל בג"ח דמן סוג המצוה עצמה שיתחבר ממנו וישרפטו. אזי כיון דמשתרשי ע"י איסור הגאון שפיר נחשב להגאון ואסור להדליק באיסור הגאון. ודומה לזה אימא בחולין (קל"א.) גבי עישר המלך גרנו עי"ש. וכן בש"ך מו"מ (סי' ק"ז סק"ח) כתב לחלק בזה עי"ש :

איברא הא תינח למ"ד דאסור להשתמש

לאורה. הרי שפיר משתרשי ליה שהרי לולי השמן של איסור הגאון היה נריך לקנות מוכספו ולשרפו לנורף מצוה זו לבד. אבל אי מותר להשתמש לאורה אזי לא משתרשי ליה כלל דהא כשיקח שמן של חולין ישתמש לאורה ובשמן של איסור הגאון אסור להשתמש לאורה. ויש לו רק הגאון מצוה למוד ומצוה לאו לה"ג :

ובזה יתישב קושית חוס' הג"ל די"ל

דדיוקו דרבא מדקאמר ר"ה פתילות ושמנים שאמרו חכמים, ולא אמר פו"ש שאין מדליקין בהן, משמעוהא דלישניה דדוקא מה שאמרו חכמים והוא מדבריהם זה אסור בחנוכה. אבל מה שאסור מה"מ להדליק בשבת והוא שמן שרפה [דאיידי ביו"ט שחל להיות ערב שבת (כדאימא בגמ' כ"ג סע"ב) ולפי שאין שורפין קדשים ביו"ט ודעת הריב"א בחוס' (כד: ד"ס לפי) דגם ח"י אסור מדאורייתא

עמה יפקעו קידושי ראובן לגמרי ותו לא
היו אשת שני מתים ול"ע :
נאם חיים יעקב נפתלי בהגאון
חצריק מו"ר אברהם בנימין ו"ע .

סימן ג

ב"ה וארשא .

(א) **בְּסֻחִים** (י"ב:) עדות מסורה לזרזין
וכו' ופרש"י דיודע שסופו
לדרוש בדו"ח וכו' ולכאורה קשה דא"כ
למה פסקין בד"מ דהכחשה בחקירות
עדות בעילה ואפילו הכחשה בא זה שעה
נימא דהסם איהו יודע ולא בדקין ליה
בדו"ח וממילא לא מוקדק ו"ע :
(ב) **ר"ה** (כ"ז) לפה זהב פסול וכח
הרמב"ן הטעם דהוא חליה
ולפי"ז באם הרחיק הפה מהשופר ג"כ פסול
(ע"י) בטו"ח ס' תקפ"ז וכ"כ המחבר בע"ק
י"ט) וקשה לי הא חזינן בזבחים כ"ט גבי
בגדי כהונה דבעיא נכנס הרוח בין בגדיו
לבשרו אי הוי חליה ולדברי הרמב"ן
דבמקום דהוי חליה אף אי ליכא שום דבר
מפסיק הוי חליה ולמה לי דוקא מפני
שנכנס הרוח וע"י פמ"ג סק"א דפסל מלך
ספק עי"ש ולהנ"ל הרי הוי ס"ס חדא
שמה לא הוי חליה כיון דאיבעיא הוא
בגמ' גם דילמא כאן ל"א פוסל חליה
כנ"ל רק הפירוש כאידך פירושים ול"ע :
(ג) **יובא** (ע"ג) אלא לר"ל דאמר ח"ס
מוחר מה"ח וכו' לכאורה יש
לחמוה מאי פריך לר"ל דילמא ר"ל מודה
הכא דח"ס אסור מה"ח דהא הטעם דלר"ל
מוחר בכ"מ הוא דכיון דהחורה כתבה לא
יאלל והיינו כזית ובפחות מזה לא הוה
אכילה כלל אמשא"כ לגבי יוהכ"פ דשיעורו
בכוחות דהוא שני ימים וא"כ ח"ס דהוא
כזית דעכ"פ אקרי אכילה אפשר דר"ל נמי
מודע דאסור ובמתני' איירי בשיעור אכילה
דהיינו כזית ולכך אסור ביוה"כ ול"ע :
(ד) **שם** עוד יש להקשות לכאורה מנ"ל
דלר"י ח"ס אסור מה"ח כתבא
דהא

דגם בזה אמרינן לל"ג וחידש דזה רק
במלוא דאורייתא דאלימא וזה בטלה הנאח
הנוף לגבי הנאח מלוא משא"כ מלוא דרבנן
לא בטלה הנאח הנוף לגביה . אכל בדליכא
הנאח הנוף פשיטא ועוד כש"כ דבמלוא
דרבנן אמרינן לל"ג עי"ש בד"ק . וא"כ
בנ"ח כשלם ישחמש לאורה כמלוא עליו
(מכא אי' ח"ט גס מחמת נ"ח) ובהנאח
מלוא לחודא אמרינן לל"ג . וזהו המבואר
בירושלמי ורמב"ם דבליה ליה שמן חולין
מוחר להדליק בשמן שרפה וא"ש היטב .
ומובן דלפי האמור במל"מ מלבד התמיה
ע"ד הוס' מירושלמי גם הרמב"ם נשאר
בתמיה במה דפסק בירושלמי אף דבאמת
ס"ל כהר"ש דהנאח ש"כ רק דרבנן
כדכריה המל"מ (פי"א הי"ח) מדמתיר
להדליק לנורך רבים אפי' שלא ברשות כהן .
ולכן ניחא מה דמתיר להדליק נ"ח מדוחק .
אבל תמוה אמאי אסור שלא מדוחק הא
מללה"ג . ומ"ש המל"מ דבע"כ ליכא בזה
משום מללה"ג מסתמא כוונתו עפ"י שיטת
הרז"ה . אבל באמת הכריח השעה"מ גם
מהרמב"ם דבמלוא לחודא בלא הנאח
הנוף גם דרבנן לל"ג . מדמכשיר לולב
של עכו"מ גם קודם ביטול ביו"ט . שני
עי"ש . ולהנ"ל א"ש :

(ב) **יבמות** (מט:) סוטה נמי דהא
תפסי בה קידושין ופרש"י

שם (ד"ה דהא) וז"ל דאף לאחר שזינתה
לא פקעו קידושין הראשונים עכ"ל , משמע
דכל היכא דהוקרה המקרה בא"א חס היה
המקרה ההוא קודם קידושין לא הוי חלין
הקידושין גם בנופל המקרה אחר הקידושין
והנשואין , נפקעו , [ע"י באבני מלואים
ס' ט"ו] , הקשה האמו"ר וי"ע קוש"א
משכלת בימי חרפו מדברי אב"י עלמו
כמס' גיטין (פכ:) דמש"ל אשת שני מתים
כקידשה ראובן חוץ משמעון ושמעון קידשה
סתמא עי"ש . הלא ע"י קידושי דשמעון
כאסרה לראובן משום אשת איש הוקרה
דקידושי שמעון היה מקודם קידושי דראובן
דהא שמעון היה מקדש סתמא א"כ גם

דהא הטעם דח"ס אסור לר"י הוא דאמרי' דסתם אכילה דקרא הוא בכ"ס רק ההלכתא אפקי' לכזית ולכך לענין איסור נשאר כמו הקרא עיין בנ"ל ובסמ"ג נושא"כ כאן דלא כתיב אכילה כלל בקרא ורק דחליא ביהובי דעתא מנ"ל דמייחב דעתא בפחות מכוחבת ול"ע:

(ה) **שם** פ"א מפני מה לא נאמר האזהרה בעיניו נכתוב לא יאכל אכילה בכזית וכו' לבאורה קשה למה דקיי"ל כר' אבהו דכ"מ שנאמר לא יאכל ל"ת אחד איסור אכילה והנאה בנושמע ח"כ אס נכתוב לא יאכל הו"א דאסור בהנאה ג"כ וא"ל דקושיית הגמ' נכתוב לא יאכל וגם נפרט היתר הגאה דא"כ מאי קאמר דהו"א בכזית נכתוב נמי בכוחבת ודוחק לומר דר"ל ס"ל כחזקיה ול"ע:

(ו) **סוכה** (כ"ז) ברש"י דלא מטי שזה פרוטה לכל חד וקשיא לי לשיטת רש"י דאס אין בו שזה פרוטה לכל חד וחד אין לו זה שותפות א"כ האריך משכחת קרבן לבור דבעד כל ישראל הוא (וביומא נח). איהא אי לאו דקנוי בגויה היכי מכפר להו וכו' ועכ"פ לריך להיות חלק בגוה וא"א דמטי פרוטה לכל אחד ואחד ממילא אין לו חלק בקרבנות (והארכתי בזה בחי') ואכמ"ל:

(ז) **שם** (ל) אבל גזל אימא סתם גזילה יאוש בעלים קמ"ל פרש"י דלא מייאש דסובר למחר תבענא ליה בדינא עיי"ג ושמעתי להקשות בשם הגאון הקדוש היהודי מפרשיסחא זי"ע לפי מה שהקשו בגמ' לקמן ע"ב גבי אוונכרי וליקניוהו בעיניו מעשה ומתרחן דהוי שינוי המחור לבריייתו ולא קנה וכתבו בתוס' דמדרבנן שינוי המחור וכו' קנה רק מה"ם לא קנה עיי"ש ולפי"ז יקשה דהכא שוב למה באתמ לא אנונינן דמייאש ואי אמרת דסובר דחובע ליה בדינא שהרי מדרבנן בדין שינוי המחור הוה קנין רק לענין דאורייתא ושפיר מייאש וממה נפשך קנה הגזלן . כן שמעתי אבל י"י"ד דר"ל דהמסני' איירי

דגזל לולב שכבר נאגד ולא הוי שינוי כלל ודוק:

(ח) **עוד** שמעתי מחכס אחד ששמע מהרב הגאון והקדוש וכו'. מור"ר שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע להקשות על הא דאמר ולקניוהו בעיניו מעשה דלולב לריך אגד והא אגדו ע"ש הא מ"מ הוה מעשה ולא מן העשוי דממ"נ אימת קנה אי קודם האגד לא מושכחת ורק לבתר האגד א"כ בשעת האגד לא הוי שלו ובאין כאחד והוי מעשה ולא מן העשוי ול"ע:

(ט) **כתובות** כ"ב בגמ' הבא עליה באשם תלוי וכו' עיין בשיטה מקובצת דהקשה הא מויד וקאמר דאשם תלוי חייב אף באכלו במזיד בספק ע"ש ולענ"ד דתמוה מאד שהרי מפורש בכריתות (יח) אכל ראשונה במזיד פטור ע"ש בפרש"י בספק במזיד פטור מאשם תלוי ול"ע:

(י) **סנהדרין** (כ"ט) והרי מילה דנאמרה וגשנית וכו' ומשני הריא למישרי שבת וכו' ויש להקשות למאי דאמר בשבת קל"ה כל שאמו טמאה לידה נימול לשמונה וכו' שנאמר אשה כי תזרע וכו' וביום השמיני נימול וכו' א"כ הו"ל לאשנויי דלריך להיות נשנית ע"ז באס אין אמו טמאה לידה אין נימול בשמונה ול"ע:

(יא) **נסתפקתי** בקטן שהגדיל ביו"כ אי מחויב בחוספת יוה"כ אי נימא כיון דמחויב ביוה"כ עלמו ה"ה בחוספת מה"ס או דלמא דחוס' היינו מתשיעי על עשרי וכיון דבתשיעי עדיין אינו בר מלוה ממילא פטור מחוספת והסברא נראה דפטור ולפי"ז מיושב קושיית תוס' (בפסחים ג"ד) תוס' ד"ה לאו די"ל דנ"מ בקטן שהגדיל ביו"כ פ דמאד ספק יוכ"פ חייב מלד חוספת פטור ודוק:

(יב) **באתי** להעיר אשר נסתפקתי מזמן כביר בדין דמבואר בגמ' ובש"ע או"ח סי' ס"ז דאס קרא ק"ש אינו יכול לענות אפי' אמן באמנע הפרק ובאמנע פסוק שמע ישראל הוא דוקא אס

ירא שמה והרגנו עש"ה הנה כהיום שכל העולם קורין ק"ש בבוקר ואח"כ מהפללין בטו"ת וקורין ק"ש על הסדר הא לריך להיות הדין דמותר להפסיק בק"ש משום דכבר קיימו מצות ק"ש בבוקר בראשונה אף שהיה בלא חפילין ומילא רשאי עכשיו להפסיק ובפרט כשמתפללין אחר זמון ק"ש דאמרינן דהוי כקורא בתורה וממילא מותר להפסיק באמנע וכן במה שקורא ק"ש בתפילין של ר"ת עם ק"ש זאת הרי ג"כ כבר ילא ידי חובת ק"ש ממילא מותר להפסיק באמנע ק"ש ובפוסקים לא מלאחי מבואר ואבדק מחכמי התורה לעיין בזה.

פתחיה הארענבלאם דוט"ץ דווארישא

סימן ד

(א) **בסימן** אי אית י"א כתב כ"ג על מה שהקשה רב אי לשיטת המאירי דאף למ"ד תחומין ד"ת ביו"ט הוא רק דרבנן דא"כ תקשי בעירובין ל"ח ביו"ט ושבת וגאכל עירובו ביו"ט דס"ל לר"י חמר גמל משום דמספקא ליה אי חדא קדושה או ב' והרי לענין ד"ת הו"ל כשלא הנית כלל כיון דביו"ט אין תחומין ד"ת משא"כ בשבת דס"ל לר"י תחומין ד"ת כמש"כ הרא"ש בפרק מי שהוליאורו וחי' כ"ג דעכ"פ לענין דרבנן אי חדא קדושה הוי גאסר בלד השני משום העירוב ואי דל"ל דמספקא ליה ת"ל דהו"ל חמר גמל משום סתירה ד"ת ודרבנן דמה"ת לא קנה עירוב ומדרבנן קנה עירוב הרי כ"מ לענין שבת ויו"ט מעיקרא שבת ואח"כ י"ט עכ"ד והמה נכונים ואמנם יש להוסיף ברוחא טפי למה שחידש הישוע"י בס' ת"ט בשם נכדו ה"ג מבריסק ז"ל דכל עיקר דבטי הנחת עירוב בפת או ברגל, במקום העירוב הוא מדרבנן אף למ"ד תחומין דבר תורה דמה"ת סגי באומר שביחתו במקום פלוני כמו בהחזיק בדרך יעו"ש שסביוא כן דלא בעינן רק סיוס מקום

ביה"ש מה"ת ולפ"ז אי חדא קדושה י"ל דאף י"ט ושבת כ"מ אס אמר למחר ביה"ש דשבת שביחתו במקום שהנחתי העירוב ביו"ט דמה"ת מהני ומדרבנן חדא קדושה א"כ דאפי' בלא אמר דלל כיון דחדא קדושה הוא ומדרבנן הו"ל עירוב זה גופיה הו"ל סיוס מקום מה"ת כיון דאסור לו לילך אלפים ממ"א ומה"ת מהני בזה רק דמדרבנן בעי הנחת עירוב וסוג מהני חדא קדושה וא"ש טפי ברווחא וקלת העירוב לזה אי מתלמידי :

(ב) **בש"ס** עירובין (ל) ולפרש עלה מיניה וביה דלית בה שיעורא ומאי פסקא אלא סומכוס סבר לה כרבנן דגזרו על שבות ביה"ש ע"כ. ולכאורה מסוגיא זו סתירה למה שרזו האחרונים הגאון מוקטנא זלוק"ל והגאון מטשעבאגאזווא זלוק"ל והגאון מפיעטקוב ז"ל הובאו דבריהם בשו"ת נפש חיה חור"ד סי' ז"א דמשכחת לה בחלה ובתרומה לשאל על מקלטה ומקלת ישראל תרומה וחלה ויהיה הטבליס להפריש עליהם מחוקקים יעו"ש באורך ויקשה טובא מסוגיא זו דאכתי אף אי סומכוס סבר כרבנן דגזרו על שבות ביה"ש הא משכחת לה בזה ל' תרומה הרבה וייתשל על מקלטה שיהיה שיעור עירוב והשאר ישראל תרומה על הכל ולא יטרך הפרשה כלל וכ"ת דאכתי אס הפריש שיעורא דרבנן אי מששים א"א לו לכתחלה וישאל על מקלטה שישאר פחות משיעורא דרבנן אף דחטה אחת פוטרת את הכרי זה מה"ת וגם בזה איכא פלוגתא לתרי אוקימתא בקידושין כ"ת: מ"מ אכתי משכחת לה בתרומה כשהפריש יותר משיעורא דרבנן ומלי למיתשל ולהשאר על שיעורא דרבנן וזה שישאל יהיה כדי עירוב ולא בעי הפרשה וזה לכאורה קושיא גדולה על הגאונים הנ"ל :

אמנם נראה דלקול"מ למה שכתבו תוס' גיטין (כ"ה.) ובעירובין (ל"ו.) ול"ד) דאין מפרשין מעשרות רק על הנשאר אחר התרומה גדולה אבל על שיעור התרומה

ולפי' כ"ל דמה דהקשו תוס' שם בגיטין ובכורות דלמה אין מגביהין תרומה בשבת דהא שרי ליתן עיניו בלד זה ולאכול בלד זה אף דעדיין מלד מעשר שני או מ"ע לא מהני מחשבה מ"מ משכחת לה במע"ר הטבול לתרומת מעשר דלא מחוסר רק תרומה א"כ כגון שהפריש כבר מע"ש או מ"ע באיסור א"כ דמ"מ מלד התרומה ומע"ר מלי ליתן עיניו בלד זה א"כ אין זה תיקון ודוק אבל עכ"פ זה כ"ל ברור דבמעשר שני ומ"ע אף לשיטת התוס' בעי דיבורא בהפרשה ולא שרי בשבת והמעשין שם בתוס' גיטין ל"א ול"ד ימצא כן מדרקוק לשון התוס':

ומיושב נמי הקושיא הנ' שהקשה בשעה"מ שם מיומא (פ"ג ע"ב) דגוזזין לו כרישין וא"ל לעשר בשבת דלמה לא יעשר במחשבה כותן עיניו בלד זה ואוכל בלד זה ד"ל דג"כ אין כ"מ כיון דלא מהני למע"ש ומ"ע וישאר טבול למע"ש או מ"ע ואף דמ"מ דאס' עכ"פ פריש תרומה במחשבה ומע"ר ות"מ ולא ישר רק טבול למ"ע לא יהיה בו רק לאו אבל טבול לתרומות היא במיתה ויוקל האיסור אם יפרוש תרומות במחשבה מ"מ י"ל דכיון דמעשר ירק דרבנן אין כ"מ בין טבול לתרומה בין למע"ש או מ"ע דס"ס דרבנן הוא וא"ש. וא"ש נמי מה שנחשורר שם בשעה"מ דתוס' חולין (ד' י'): ד"ה מעשר סותר לתוס' בגיטין הנ"ל מדמוכית מנותן עיניו דאיידי בדמאי ולפי דברינו א"ש דמוכית ממע"ש ומ"ע ודוק: **ואמנם** מה שכתבתי למעלה ליישב בזה הקושיא על מקלת תרומה הנ"ל דמלי למיתשל על מקלת תרומה וישארו המקלת מתוקנין בשביל התרומה שנסאר ולא בעי הפרשה ותיירא דעכ"פ ילטרך הפרשה בשביל המעשרות שלא נפרשו על התרומה והלוס ראיתי שעדיין אינו מיושב לכאורה דאכתי תקשי הקושיא שהקשו שם בש"ס מעיקרא דליפרוש עלה ממקום אחר ומשני לא נחשור חזרים לתרום

התרומה א"ל לעשר א"כ אם שואל על התרומה והדרא לטבול אף אם שואל על מקלתה דעדיין נשאר תרומה על הכל מ"מ המעשרות לא נפרשו על אותו חלק תרומה וא"כ אותו חלק תרומה עדיין טבול למעשרות ולריך הפרשה עדיין ושפיר לא משכחת לה בה"ש:

ועפ"ז אחי לן שפיר הקושיא הגדולה שהקשה בשעה"מ פ"ד מתרומות ה"ו על שיטת התוס' בגיטין (ל"א) ובכורות י"ט דאף טבול גמור שרי בשבת להיות כותן עיניו בלד זה ואוכל בלד זה דא"כ מה משני סומכוס סבר לה כרבנן דגזרו על שבות בין השמשות דאכתי מלי ליתן עיניו בלד זה ולאכול בלד זה אף בשבת כ"ש ביה"ש וכן הקשה מפ' מפנין דאסור לטלטל את הטבול ולמה לא חזי ליה הא חזי ליה להיות כותן עיניו בלד זה ולאכול בלד זה יעו"ש. ועפ"ז מיושב שפיר ע"פ מה שג"ל ברור דאף לשיטת התוס' דשרי להיות כותן עיניו בלד זה ולאכול בלד זה בלא הפרשה בדבור זהו רק בתרומה גדולה ותרומת מעשר דכתיב ונחשב דע"ז קאי דבור התוס' שם אבל במעשרות דלא כתיב ונחשב לא מהני במחשבה ואמנם מעשר ראשון להך מ"ד בבכורות דקרי ליה תרומה ודינו כתרומה נמי מהני במחשבה ולזה דייקי תוס' שם בגיטין שהקשו רק דלמה אין תרומין בשבת דהא שרי ליתן עיניו בלד זה וכו' ובכורות נקטי בדברי' דאמאי אין מגביהין תו"מ בשבת וחשבי נמי מעשרות משום דשם אמרו דמע"ר איקרי תרומה ודינו כתרומה אבל מעשר שני ומעשר עני דאין דינו כתרומה לכ"ע לענין דאין מפרשין מאומד כמ"ש תוס' במנחות (כ"ד:) ד"ה ניטלת א"כ ה"ה לענין דלא מהני במחשבה וא"כ שפיר הו"ל טבול מוקלה בשבת משום מע"ש ומ"ע דלא מהני במחשבה רק בדבור וזה אסור בשבת וא"ש נמי אחי דעירובין דסומכוס ע"פ הנ"ל דא"י מיתשל עלה הדרא לטבול גם למעשרות ולא מלי לאפרושי מע"ש ומ"ע ביה"ש וא"ש:

כלום ואח"כ נשאל על ההקמה דשוב מהני ההפרה למפרע יעו"ש דזה מוכח מדקאמר דאף בהפר אחד וקיים אחד וגשאל על ההקם דלא מהני משום ההפרה דחד קלישא ולא חזי תו לאטרופי בכה"ג ומשמע דאם תלוי רק בחד שהקים והפיר י"ל דהואיל ועוקר נדר מעיקרו דחלה הפרה למפרע ואף דיש לומר גם אישכא ולפלפל בזה מ"מ כן נראה:

וא"כ ה"ה בתרומה אם נשאל על הראשונה עלתה שניה במקומה וא"כ י"ל דהתוס' דגיטין מפרשי בש"ס דעירובין וליפרוש עלה ממ"א לא כפרש"י דהיינו לבתר דאיתשל עלה אלא דהכי מקשה דלפרוש עלה עכשיו קודם שנשאל עלה ממקום אחר או מינה ובה ואחר ההפרשה א"ל שלא חלה עכשיו מ"מ תו מ"י לערב בתרומה משום הואיל ואי בעי מיתשל עליה דעכשיו אי מיתשל על הראשונה תחול הפרשה השניה במקומה ותו ליכא רק הואיל חד ומהני ומיושב קושיות הש"ה דבכה"ג דמפריש קודם השאלה ל"ש שיתן עיניו בלד זה דבכה"ג דלא אמר כלום לא יהני למפרע כיון דבשעת מעשה לא אהני מחשבתו ולא מחשבה מיקרי כלל ולזה משני דסומכוס סובר כרבנן ולהכי לא מני מיתשל דעבד למפרע איסור במה שהפריש ביה"ש ויש להאריך ולפלפל בזה:

ואמנם מי נימא כזה תיקשי בירושלמי דפסחים פ' אלו עוברין גבי כיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט דמקשה על ר"א וישליכנה לאשפה ויקדשנה ויש אדם מקדיש דבר שאינו שלו ויקדשנה וישליכנה לאשפה ויש אדם מפקיר דבר שאינו שלו ע"כ ות"ל דאם יבטל לאחר שיקרא עליה שם אין הביטול והפקיר כלום דאין אדם מפקיר דבר שאינו שלו והשתא תיקשי דאכתי יקרא עליה שם ואח"כ יבטל או יפקיר ואי דאין אדם מפקיר דבר שאינו שלו הא טעמא דר"א מסיק בש"ס דילן דעובר בב"י הוא משום הואיל ואי

לתרום שלא מן המוקף וע"ז יקשה תו דלשאל על מקלט תרומה והשאר ישרא' תרומה ולא בעי הפרשה לתרומה ואי דילטרך הפרשה למעשרות הרי כתב הרמב"ם ז"ל פ"א ממעשר ה"י דמעשרות לא בעי מן המוקף ואם כן יפרוש עליהן ממ"א מיהו בזה יש לדחוק דבלא"ה מקשה שפיר ועדיפא דלפרוש מינה ובה כו':

ואם י"ל דטרם דקאמר מה פסקא דלא איירי דוקא בשיעור בלמלום י"ל דס"ד דאיירי בסחמא דמפריש תרומה כשיעור ולא יוחר משיעורא דרבנן ואם כן אם ישאל על מקלתו יפחות משיעורא דרבנן ודוק:

עוד יש ליישב קושית השעה"מ הנ"ל בסוגיא זו ע"פ מה דקשיא עוד דמקשה וליפרוש עלה ממ"א או מינה ובה דמ"מ הא בעי תרי הואיל לתרומה לתשל עלה ולהפריש למחר ממ"א או מינה ובה ואולי ס"ל לסומכוס חד הואיל ולא תרתי וכמ"ש תוס' פסחים (מ"ו:) דתרי הואיל לא אמרינן וכן אמרי' בב"מ י' דתרי מגו לא אמרינן. וראיתי מי שהעיר בזה. ולזה היה נראה ע"פ מה שיש להסתפק במפריש תרומה כשיעור דרבנן ואח"כ הפריש עוד הפעם תרומה על כרי הזה דאין השני כלום ואח"כ נשאל על הראשונה אם עלתה שניה במקומה כמו גבי שבועות דנשאל על הראשונה עלתה שניה במקומה בשבועות (כ"ז:): א"ד דהתם שאני משום דמיתלי תלי וקאי כמו באין אחע"א ביבמות (ל"ג ע"א) יעויין בחידושי ר' עקיבא ביו"ד (ס' רל"ח) מ"ש דאין ראה מדברי רש"י ז"ל דהולך לומר דחכם עוקר נדר מעיקרו יעו"ש ובשעה"מ ויחר אחרונים דרלו לומר דבגדרים ושבועות ל"ש מיתלי תלי וקאי וגם ל"ש לקברו בין רשעים גמורים מיהו אין זה מוכרח:

ואמנם נראה דיש להוכיח זה ממה דמוכח מדברי הר"ן נדרים (ס"ז:) דאם הקים לנדר אשתו ואח"כ הפיר בו ביום דאין הפרה אחר הקמה

שרי דכלי חרם שאני ואי אפשר לומר כן
דהא אמרינן בשילהי פרקין ולמ"ד נותן
טעם לפגם מותר גיעולי נכרים דאשר
רחמנא היכא משכחת לה מאי קשיא ל
הא משכחת לה בכ"ח דלא שייך ביה טעם
לפגם כו' ע"כ והדבר פלא גדול דהרי
בגועלי מדון לא הוזכר כ"ח כלל רק כלי
מטבח ושפיר מקשה דהיכא משכחת לה
[ומזה ליישב]:

ירחמיאל ישע' מינצבערנ
אבר"ק ליקאווא

סימן ה *

עיד שאלנו שבא לפניו בער"פ שמת
עכו"ם בשכונת כהנים אם לריכס
ללאת מביתם בלילי הסדרים וב' ימי יו"ט:
הנה כבר נשאלתי בזה מהרב ממעלין
ומהרב מדינוב והשבתי באורך
להחיר במקום קלח חולי או לורך שמחת
שבת ויו"ט. והנה להעתיק כל התשובה
אין עת האסוף. אולם זאת אגיד כי זה
איו שנים בא לידי כמה תשו' בכת"י
מהגאון מליסא ז"ל ובתוכם נמלא תשו'
א' ופסק בפירוש להחיר במקום לורך
דדוקא באותו אהל שמת עכו"ם אין לכהן
לכנוס אבל בהמשכה מחדר לחדר מלבד
שדעת הש"כ שהיא רק דרבנן וא"כ יש
לסמוך על המקילין אף גם נראה דגם
להסוברים דעכו"ם מטמאים באהל היינו
באותו אהל שאפשר ליגע בו והוי דומיא
דמגע אבל בשאר בתים הסמוכים י"ל
דלכ"ע לא גזרו עכ"ד הגאון ז"ל בתשובתו.
ויש לי סמוכין לסברתו מש"ס חולין (קכ"ה):
רבא אמר אפי' למעלה מטפת נמי אהל
נגיעה היא והיכי דמי אהל גרידא בהמשכה
וע"ש ברש"י דגם באותו אהל אם אינו
מאהיל ע"ג הקומאה מקרי אהל גרידא
ומכש"כ בנמשך ממל"מ. אך יש לפקפק
בזה דאדרבא כיון דגם באותו אהל לא
מיקרי נגיעה ואש"ס העכו"ם מטמא א"כ

גם

(*) הניח לדמוס פ"י הגאון ד"ק אשכנזי נ"י

ואי בעי מיתשל עלה והשתא אי יפקיר
כו' ל"ש הואיל ואי בעי מיתשל דאי מיתשל
עליה עוקר התרומה למפרע והוי שלו
וחל ההפקר למפרע וא"כ אף עכשיו לא
עבר בב"י דל"ש הואיל ואי בעי מיתשל
עליה. ואמנם קושיא זו היא רק לשיטת
חוס' דלמסקנא פלוגתיה משום הואיל ואי
בעי מיתשל עלה אבל לגי' רש"י (ד' מ"ח)
דפלוגתיה משום הואיל וכל חדא חזיא ליה
והילכך ר"א ס"ל דשרי לאפות ופליגי נמי
אט"ה ממון דבהכי לר"א עובר בב"י א"כ
שפיר יש לומר גם בירושלמי הפלוגתא
משום ט"ה ממון. ואמנם ר"א אף דס"ל
לענין ב"י ט"ה ממון מ"מ בש"ד מודה כמ"ס
השאג"א (סי' ע"ז) להוכיח מרבי דסבר
כר"א שם בפסחים (מ"ה) ואפ"ה ס"ל
בעלמא ט"ה אינו ממון אלא ע"כ דרך
בחמץ משום דעובר אף באחריות דגל"מ
דגלי קרא לא ימלא והלכך לא מצי להפקיר
אף דעובר בב"י. וכן כ' שם השאג"א.
ואולי י"ל דאף החוס' מודה דבירושלמי
ס"ל דפלוגתיה משום ט"ה ממון רק דלא
ניחא להו לשבשי הגירסא בש"ס דילן וא"ש:
ואמנם בשאג"א שם הקשה קושיא
הג"ל דיבטלנה או יפקירה
גם לגירסא משום הואיל ואי בעי מיתשל
עלה ותי' כנ"ל דאינו שלו להפקירו ותקשי
חרתי חדא שהרי זו היא קושיא הירושלמי
ותירונו והוא לא הזכיר זה מירושלמי וזאת
שניה דהתירון אינו מועיל לסברת הואיל
ואי בעי מיתשל דמ"מ תו ליכא משום
הואיל כיון דיחול ההפקר למפרע כנ"ל
ובלימוד הסלמידים הארכתי בישוב קושיא
זו בכמה אנפי:

ג. ואודיע נערי לרבים מה שיפלא טובא
שראיתי באור זרוע הגדול
נזיקין הגדפס בירושלים במס' ע"ז
ס"ס רפ"ב שכתב ששמע אומרים דל"ש
טעם לפגם בכלי חרם ורואיה מאדר"כ
דאינו מבאים מה שכתובו ועי"ז מחללים
דלא תיקשו מדרב אדרב דאמר קדרות
דפסח ישברו ובפ"ז מספקא ליה אי נט"ל

גם בנמשך ממל"מ יאסר. אבל י"ל
דהאיסור גם לרבנן רק שלא לילך ע"ג
הקברים או להאכיל ע"ג העכו"ם דזהו
דומיא דגניעה. ובאמת שגוף הוראת
הגאון מליסא מפורש ב"ש פ"ו דיבמות
(סי' כ"ה) וז"ל אבל שלא לכנס בלוחות
דרא שיש שם מת כמו שאנו נוהגים שלא
לכנס בכל הדרא אף ששכונת מבוי שלנו
איננו מאהילות להיות אהל דאורייתא אין
להחמיר כולי האי במת נכרי דלא גזרו
אלא על המלוי דהיינו ישראל עכ"ל. ויש
לבאר דבריו או דם"ל כהש"כ או כפי
שביאר בתשו' שב"י ח"ב (סי' ל"ח) ליישב
ד"ע בח"א (סי' פ"ה) ע"ש ותבין ועכ"פ
מפורש ב"ש פ"ו דיבמות להקל בכה"ג ושם
הבאתי מחי' ר"ן לנדה (נ"ז) דבשביל כבוד
הבריות הותר איסור דרבנן להטמא בלוחות
יום שנטמא בו יעו"ש ובתפארת שמואל
על הטור פסק להתיר לילך על קברי
עכו"ם לצורך ביהמ"ד ושכ"פ גם בעל
שא"י וא"כ ה"ג לצורך שמחת יו"ט דמפורש
בסוכה (כ"ז) דהיינו שיטת עס כ"ב
ביאר ולכן אמר ר"א משבת אני העללים
וע"ש ברש"י:

ובנוף

מחלוקת הש"כ והמג"א הבאתי
מירושלמי פ"ז דניזיר ה"ג דנוכח
כדעת מג"א:

ואחרי

שהיש"ש והגאון מליסא ז"ל
התירו דבר זה בפירוש במקום
צורך וכן הוריתי אני כ"פ למעשה תנח
דעת כהה"ר שחורה כדת של תורה וזה
לכוין לדעת היש"ש ובעל חו"ד וכו'. ידידו
הדו"ש באה"ר ובאה"ע:

הק' שלום מרדכי הכהן האבר"ק
ברעזאן (נאליציען).

סימן ו

ראיתי כעת בתשו' רדב"ז ח"א (סימן
ס"ח) דבר החמור לי מאד
שפסק באונס דהדין לו תהיה לאשה אם

אסר הנאחז עליו אם חל הנדר והסך
דל"ח וכו' דא"ד לקונס שאינו משמשך דה"ז
בל"י דברו בנדרים י"ד דהתם יוכל החיוב
להפקע בגירושין ובירו לגרש משא"כ כאן
דלא יוכל לשלחה כו' וכו' עוד מדע דאל"כ
כל ב"ח יאסור נכסיו על ב"ח א"ו ל"א
נדרים חל עד"מ רק כמו דברים שבין אדם
למקום לא שבין אדם לחבירו במקום דל"א
בגירושין ע"ש"ה. ודבריו תמוהים דהרי
גם באשה שאסרה הנאחז בעלה עליה ג"כ
חל כדאי' בנדרים (ד' פ"א) אע"ג דאין
בירה לגרש יביתר תמוה מ"ש תדע
מב"ח דהא זה היא שאלת הראשונים
ותירו דאלמזה לשיעבודו ושאר תרולים.
ואעפ"כ זה דוקא בהנאחז עליך וכמו בב"ח
דלא שייך כ"א הנאחז עליך אז אע"ג
דקונמות מפקיע מ"מ מ"מ אלמזה. אבל
בהנאחז עלי הלל לית דין ולית דיין דחל
דאין מאכילין לאדם וכו' כדאי' שם ולומר
דמחלק בין אשה שאמרה דמ"מ אפשר
בגירושין משא"כ באונס מ"מ חוץ ממה
דגם באונס אם אמרה לא בעינא מי איתא
לעשה כלל גם בל"ז מאין לקח לומר כן
כיון דכל הראיה שלו מב"ח וב"ח הא
מיירי בהנאחז עליך אבל בהנאחז עלי
לית דין ולכ"ע חל ומה הוא כוונתו בחילוק
זה דבשלמא בהנאחז עליך שפיר היה
החילוק בבעל דבירו לגרש כמ"ש הר"ן בר"פ
המדיר בשיטת הרמב"ם דבאשה לא אלמזה
לשעבודה כיון דבלא"ה בירו לגרשה ולכן
שפיר קאמר דבאונס כיון דאין בירו לגרש
שפיר אלמזה אבל בהנאחז עלי לכ"ע חל.
גם י"ש לתמוה שלא הביא בכל התשו' הא
דקונמות מפקיע מ"ש ולכתוב דאלמזה או
כדומה רק הא דגדר חל עד"מ רק בזה
היה ג"ל צמה דמעודי הייתי מתמיה על
מה דהקשו הראשונים על הא דקונס
שאינו משמשך דקונמות יהא מפקיע מ"ש
הא בל"ז שפיר מקשה הגמ' מטעם כמו
דשבושה אינו חל עד"מ רק נדר משום
דהחפץ אינו משועבד אבל הכא דהוא
בעלמו החפץ והוא משועבד לכן דיט
כשבושה

ואמר חנה לי ליתנו רבותא יותר דאפי' אמר זכה לי נמי לא קנה משום דהוי כמו חופס לב"ח דבשלמא לר"י דס"ל דה"ק דתופס לב"ח ל"ק מ"מ מגביה מליאה עדיק דשייך מגו דזכי לנפשיה כמ"ס חוס' או כמ"ס הרמב"ן משום דבמליאה לא הוי חופס במקום שחב לאחרים דאינו רק מניעת הריוח ע"ס א"כ שפיר ניחא דתני במתני' רק חנה לי דאז ל"ק משום דלא עשאו שליח לזכות לו רק עד שעת נתינה והרי חזר בו מקודם משא"כ בזכה לי דתיבך בהגבהתו זכה עבורו שפיר קנה וכדאמר ר"י בהדיא וא"ת משנתנו דאמר חנה לי ולא אמר זכה לי וכו' שפירש"י שם עיי"ש אבל לר"ג ולר"ח אפי' בזכה לי אינו קונה א"כ קשה ליתנו רבותא יותר דאפי' זכה לי אינו קונה וזוהי הדין דרש"י ז"ל דלר"ג ולר"ח ס"ל דהא דתופס לב"ח לא קנה היינו בלא עשאו שליח אבל בעשאו שליח קנה וא"כ בזכה לי שפיר היה קונה והוכרח במתני' למתני חנה לי שלא עשאו שליח רק עד שעת נתינה דמזה שפיר הוי חופס לב"ח כיון שלא עשאו שליח אבל בזכה דעשאו שליח קונה ושפיר לדידהו מוכח ממתני' דבתופס לב"ח בעשאו שליח קנה לדידהו מגביה מליאה ותופס לב"ח שוה ושפיר פרש"י ז"ל לדידהו דמיירי בלא עשאו שליח וכנ"ל :

וב"ז לר"ג ור"ח אבל למאי דקיי"ל כר"י דמגביה מליאה קונה לעולם ואינו דומה לתופס לב"ח וא"כ אין הכרח ממתני' דתופס לב"ח קונה בעשאו שליח דהא לר"י שפיר תני במתני' חנה לי דאי בזכה לי היה קונה משום מגו דזכי לנפשיה וכנ"ל משא"כ בתנה שלא רלה שיזכה עבורו עד שעת נתינה אבל לעולם בתופס לב"ח אין חילוק בין עשאו שליח ללא עשאו דבכולי גווי לא קנה ושפיר פריך הש"ס בכתובות מיימר בר חשו דשם איזיל הש"ס אליבא דר"י ור"ח דהם ס"ל המגביה מליאה לחבירו ל"ק משום דהוי חופס לב"ח במקום שחב לאחרים ולא קנה ולא ס"ל כמו ר"י דמחלק בין מגביה מליאה לחופס לב"ח א"כ תקשה לדידהו למה תני במתני' קיחא

בשבועה ואדרבא בזה יהיה מדויק הא דקאמר משועבד מדרורייתא דוקא דבאמת בדרבנן גס בשבועה חל כדאי' בס' רל"ו ואולי כזה שיטת רדב"ז אבל כ"ז לא יועיל בהנחתך עלי ונ"ע רב ומלוה ליישב :

יוסף בהרב ר"א ז"ל חופ"ק שידלאווצי

סימן ז

(א) **ב"ב** (י.) והתופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קני חנה שיטת רש"י דתופס לב"ח ל"ק רק בלא עשאו שליח אבל בעשאו שליח קונה ותמהו מיימר בר חשו והר"ן בחי' הוסיף להקשות ממתני' גופיה דהיה רוכב וכו' ואמר חנה לי דלא קנה אעפ"י שעשאו שליח עיי"ש גס רש"י בעלמו בכתובות פ"ד כ' בזה"ל התופס לב"ח שליח התופס עיי"ש וגם רש"י בב"ק (ע') גבי אורכתא כ' בהדיא דאפי' עשאו המלוה שליח למחפס לא מהני ומש"כ בקל"ח סי' ק"ה סק"ג דכוונת רש"י במו"ס שלא עשאו הנושה שליח לתפוס היינו דהלוי נמי נקרא נושה ואם עשאו הלוי שליח ליקח לזורך המלוה שפיר קנה אין זה סובל בכוונת לשון רש"י ז"ל מש"כ הנושה שליח לתפוס ואי כוונת רש"י על הלוי ל"ש בזה לשון תפיסה דאם הלוי מדעתו לזה להשליח שיקח המעות לזורך המלוה אין זה קרוי תפיסה וע"כ דכוונת רש"י על המלוה והדק"ל :

ורענ"ד לולי דברי הראשונים ז"ל נראה דגם רש"י ז"ל מודה להלכה דאין נפ"מ בין עשאו שליח ללא עשאו דמ"ס הא זכיה מטעם שליחות וכמו שהקשו חוס' והרא"ש וא"כ מ"ס עשאו שליח ללא עשאו אך הכא בב"מ כ' רש"י אליבא דר"י ור"ח דהם ס"ל המגביה מליאה לחבירו ל"ק משום דהוי חופס לב"ח במקום שחב לאחרים ולא קנה ולא ס"ל כמו ר"י דמחלק בין מגביה מליאה לחופס לב"ח א"כ תקשה לדידהו למה תני במתני' קיחא

שמחה מאלה רק נחירה היתה שמיטתן כדאמר כאן בסוגין וא"כ אז לא היה נקרא שם נבילה על חתיכה זו ונפקע האיסור מעל הפסח א"כ נהי דכשנכנסו לארץ נאסר להם בשר נחירה היינו רק שלא יאחרו מכאן ולהבא ומה שיאחרו יהיה נבילה אבל מה שכבר נאסר בהיתר כיון דכבר נקרא על החתיכה שם היתר כאילו נשחטה שפיר מסתפק בגמ' דאין חוזר ונאסר וכ"כ בגמ' דנפקע האיסור מהחתיכה וכן בגמ' שפיר נסתפק הרא"ש כיון שעד אותו הזמן כשאכל מאותו המין היה היתר גמור ולא היה נקרא שם איסור על החתיכה נהי שמתחיל האיסור מהגדר אבל על החתיכה שאכל ממנו אינו חוזר ונאסר אבל היכא שהחתיכה היתה באיסורה ולא נפקע ממנה שם האיסור ורק במקורם היה רק היתר נכרא ונפקע שם האיסור מעל קרקפתא דגברי כמו בקדלי דחזירי בשעת כיבוש שגם אז לא נפקע שם איסור מן החתיכה ורק דהחורה היתה לאנשי מלחמה שיאכלו אפי' דברים טמאים ונפקע האיסור לשעתו מעל קרקפתא דגברא אבל לא מעל החתיכה בזה אין שום ספק דאחר הכיבוש חוזר האיש לאיסור וממילא החתיכה קיימא באיסורה הראשון דמעולם לא הותרה החתיכה ומש"ה לא נסתפק בגמ' על קדלי לאחר הכיבוש אי הותר והגע עומך מי שחזו בולמוס שמאכלין אותו עד שיאורו עיניו וכן חולה שיש בו סכנה אטו מותר לו לאכול כשיבירא מאותו המין שנשתייר מה שאכל בחליו ועי' בהרשב"א קידושין כ"א גבי יפ"ת שב' ראיה זו מחילה [והגם דיש לדחות דשם לא היתה היתר גבי חולה רק דחוי' וכשהבירא חוזר לאיסור] אלא ודאי דהכא ג"כ לא נפקע שם נבילה מעל החתיכה רק דלהחלה הותר בשעת חליו וכשהבירא חוזר לאיסורו ומה"ט במחני' דתרומות הנ"ל דשם ג"כ בעת שהיתה נשואה לכהן או העבד היה משועבד לא נפקע שם תרומה רק דאז הותרה תורה לאשה ועבד לאכול לתרומה

משום

ניחא דאדרבה מכאן סייעמא לרש"י דלר"ג ולר"ח מוכח מכאן מכלל הני זכה רק תנה שלא עשאו שליח לזכות בהגבהתו רק עד שעת נתינת א"כ הוי כחופס מאליו עבדו כיון שלא עשאו שליח לזה משא"כ לר"י שגיד אין חילוק כיון דאין ראיה ממתני' : וגם מה שהקשה הר"ן ז"ל מפועל דפריך מיניה שש"ס והרי שם עשאו שליח דשכרו לעשות עמו מלאכה היום לא אוכל להבין מה קושא דהרי שם לא עשאו שליח ללקט מציאות עבדו רק לעשות עמו מלאכה וכי הבעה"ב זוכה ללקט לו מציאה זו וא"כ הוי כחופס מאליו גם נ"ל דבאמת זה כוונת תי' הש"ס שאני קועל דידו כיד בעה"ב דהוי כעשאו שליח עכ"פ לדינא י"ל דרש"י מודה לכל הפוסקים דלדין אין חילוק בין עשאו שליח לחופס מאליו דבמגביה מציאה לעולם קונה ובחופס לבט"ח לעולם אינו קונה וא"ש :

(ב) **חורין** (י"ז) בעי ר"י איברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ מהו וכ' הרא"ש דנפ"מ לענין נדרים שגדר מדבר א' לזמן פלוני שאז יתחיל האיסור ונשאר בידו מאותו המין אי חל האיסור ע"ז עיי"ש והקשה בס' ראש יוסף אמאי לא בעו בגמ' על של עכו"ם דבשעת כיבוש הותר אפי' קדלי דחזירי אם נשאר אחר הכיבוש מאותו המין מותר עיי"ש עוד ק' ממתני' דתרומות פ"ח מ"ב דאשה שהיתה אוכלת בתרומה ואמרו לה נתגרשה ועבד שאמרו נשתחרר ר"א אומר יבלע ר"י אומר יפלוט והלכה כר"י ועד כאן לא גחלקו ר"א ור"י רק באם היתה כבר בפ' בשעת שגודע להם שאסורין בתרומה אבל אם נשאר לה מתרומה שהיתה אוכלת קודם שגודע לכ"ע אסורה לאכול לכתחלה ואמאי נימא הואיל ואישתרי כיון דאז בשעת שהיתה אוכלת מתרומה זו היה הותר ועי' בנו"ב מה"ת חיו"ד סי' ס"ד :

אמנם לענ"ד נראה דעיקר הבעיא בגמ' היא רק כאן בבשר נחירה דכמדבר ג"כ היה אסור לאכול נבילה

בב"ג אבל הכא גם לאחר השבת הפוסקים
שפסקו כוותיה מחירין לעולם וכנ"ל ודוק :
וראיתי בראש יוסף שהביא שם בשם
היש"ש דספק הרא"ש לענין
נדר היינו בנודר בקרבן אבל בנודר סתם
הוי סד"ר ולקולא והקשה הא נדר הוי
דשיל"מ וגם סד"ר להחמיר אך י"ל עפ"י
מש"כ הלח"מ ספ"ה דנדרים דבאוסר
פירותיו על חבירו לא מקרי דשיל"מ דהא
אין ביד הנאסר לשאול ומי שיש בידו
לשאול לו אין נאסר כלל ועי' בחת"ס סי'
רכ"ג שביאר כוונת הלח"מ וא"כ שפיר כ'
היש"ש דנפ"מ באוסר על חבירו מאכל
אותו המין עד הזמן ונשאר דבזה לא הוי
דבר שיל"מ ושפיר הוי סד"ר לקולא ועי' ל
עפ"י מש"כ הפר"ח סי' תל"ז דבספיקא
דדינא מקילין א"כ בסד"ר בדשיל"מ א"כ שפיר
הכא הוה ספיקא דדינא שפיר אפי' בדבר
שיש לו מחירין ספיקא לקולא ושפיר כ'
היש"ש וכנ"ל וא"ש :

יעקב אורג'ר החופ"ק נאשעלס

סימן ה

ב"ה ביאור

(א) **בסוגיא דכ"ק (ד' ע"א)** גנב וטבח
בשבת פריך שם הגמרא
בשלמא ע"ג ושור הנסקל שא"ר הוא אלא
שבת שחיטה ראויה היא דתנן השוחט
בשבת וכו' ומשני סברי כר"י הסנדלר
דתנן המבשל בשבת בשוגג יאכל וכו'
פלוגי בה ר' אחא ורבינא חד אמר מעשה
שבת דאורייתא וחד אמר מעשה שבת
דרבנן וכו' עיי"ש היטב בהסוגיא. והנה
הרא"ש שם הביא הרי"ף התמוה בפרק
כירה שם וכו' והנה הרי"ף ז"ל בפ' כירה
הביא כל הסוגיא ופלוגתא דרב אחא
ורבינא וכתב דקיי"ל בכל התורה כולה
הלכה כדברי המקיל ושמעין מיניה דליה
לדברי ר"י הסנדלר והילכך הלכתא כר'
יהודה דאמר המבשל בשבת בשוגג יאכל
וכו'

משום דבעלים לגבי בעלה ועבד לגבי
רבו ונחשבה האשה כבעלה והעבד כרבו
וכמש"כ הרמב"ם בה' תרומות אבל
כשנתגרשה ונשתחררה חזרו לאיסורן
שעתה הם זרים ואסורין לאכול בתרומה
ומקודם שאכלו היו כהנים ול"ש הואיל
ואשתרי דהחתיכה לא הותרה מעולם רק
היה היתר גברא וכשעבר הזמן חזר
האיסור :

ובמרדכי פ' אין מעמידין (סי' תת"ל)
לענין פת עכו"ם שהותר
לבלוע מותר בכל הסעודה משום הואיל
והותר לזרעמו הותר לקריו ולא הביא הך
בעיא דב"ג דנימא הואיל ואשתרי והיינו
נמי מה"ט משום דשם לא נפקע שם פת
עכו"ם מהפח דרק לזורך בליעה שיבלע
על הפת נקי החירו לו פת עכו"ם וכשיבלע
חזר לאיסורו ועיקר הספק בגמ' היינו רק
משום דגבי ב"ג היה היתר להחתיכה והיה
נקרא שם היתר עליו שפיר נימא הואיל
ואשתרי וכן מדקדק רש"י ז"ל הואיל ובשעת
נחירתן היתר היתה עיי"ש ומיושב ב"ה
בזה כמה קושיות שהביאו האחרונים בענין
זה ודוק :

ומה שדימו האחרונים היכא שהותר
דבר לכבוד שבת ונשאר ממנו
לאחר שבת דהליא בהך דינא דב"ג אי אמרי'
הואיל ואשתרי ולענ"ד שאינו ענין לזה
דכאן לכו"ע שרי לפי הכלל שמסר לנו
הח"ח בהקדמתו שכל היכא שמותר לכבוד
שבת או ה"מ היינו דמעיך הדין הלכה
כדעה המתירה ורק שלא בהפ"מ ולא לזורך
חוששין להחמיר כדעה האוסרת ובמקום
זורך הדריגין לעיקר הדין דהלכה דמותר
עיי"ש וממילא כשהתירו לזורך שבת היינו
דכבר פסקנו כאותה דעה המתירה דהלכה
כותה והאידך יהיה סברא לאחר השבת
לאיסור הא כבר התירו החתיכה משום
דהלכה כהפוסקים המחירין ולכ"ע מותר
בזה כנ"ל דהא גם לאחר השבת הדעה
המתירה מתרת לעולם אפילו שלא לזורך
ואינו ענין לב"ג שכשנכנסו לא"י נאסרו

החכמה על חרי"ג מלות בישוב דברי חרי"ף
הללו ודבריו דחוקים :

אמנם

אנכי אמרתי דבר נחמד בישוב
דברי חרי"ף מה שדחקו לפרש
שפלוגתא ר"א ורבינא בסברת עלמן פליגי.

דהנה איתא במס' חולין ד"מ בסוגיא
דרבנא אמר ר"ה היתה בהמה

חבירו רבנא לפני ע"ז כיון ששחט בה
סימן אחד אסרה ונחלקו הקדמונים אי

הא דר"ה אוסר דשא"ש ע"י מעשה הוא
מדאורייתא או דרבנן וראש המדברים

בזה הוא הלבוש ביו"ד (סי' ד' וסימן
קמ"ה) כתב דהא דר"ה אוסר דשא"ש הוא

רק מדרבנן וכבר הקשו עליו הח"ס והכרו"פ
שם בסי' ד' לדברי הלבוש קשה מאי

פריך שם הגמ' על ר"ה מהא דתנן השוחט
חטאת בשבת בחוץ לע"ז חייב שלש חטאות

ואי אמרת כיון ששחט בה סימן אחד אסרה
אמאי חייב משום ש"ח מחתך בעפר בעלמא

הוא ולדברי הלבוש קשה הלא מדאורייתא
ראויה לבוא לפני קרינן ביה כיון דר"ה

רק מדרבנן אוסר א"כ שפיר חייב משום
ש"ח. עוד הקשו לדברי הלבוש מהא

דאמרינן כאן בסוגיא דטבח ומכר בשבת
בשלמא בשוחט לע"ז הוי שחיטה שא"ר אלא

שבת למ"ד מעשה שבת דרבנן שחיטה
ראויה היא ופירשו שם בתוס' ד"ה בשוחט

לע"ז דאיתא כמ"ד דסובר דאדם אוסר
דבר שא"ש ע"י מעשה. ואי כדעת הלבוש

דהא דאדם אוסר דשא"ש הוא רק מדרבנן
וא"כ מה ניחא להו ספי השוחט לע"ז

משוחט בשבת הלא גם בע"ז אינו אוסר
רק מדרבנן וא"כ הוא שחיטה ראויה בע"ז

כמו בשוחט בשבת :

אמנם

רבים מתרלים דברי הלבוש
באמרו באמת הא דר"ה אוסר

דשא"ש הוא רק מדרבנן אמנם כיון דאסור
מדרבנן שוב הוי שחיטה שא"ר מדאורייתא

ועיין בישובות יעקב ביו"ד (סי' ד' סק"ז)
שמסביר הדבר וז"ל דמלינו לפעמים דקנין

דרבנן חשוב כשל חורה וכמו דקאמר
הש"ס במס' גיטין דנ"ח אוקמי רבנן

ברשומי

וכו' וכתב על זה הרא"ש וקלרה בינתי מהבין
דבריו מה שכתב דקיי"ל כדברי המיקל

וליתא לדברי ר"י הסנדלר הלא רב אחא
ורבינא לא נחלקו בסברת עלמן אלא

בפירוש דברי ר"י הסנדלר חד אמר דר"י
הסנדלר אוסר מעשה שבת דאורייתא וחד

אמר מדרבנן מדפריך הגמ' בשלמא למ"ד
דאורייתא אמתו להכי פטרי רבנן אלא

למ"ד דרבנן מ"ט פטרו רבנן ואי בסברת
עלמן פליגי מאי פריך לימא דחכמים סברי

כר"י הסנדלר דאית ליה מעשה שבת
דאורייתא וא"כ מדהני אמוראי בתראי

פליגי בפירוש דברי ר"י הסנדלר היה
מסתבר להלכה כמותו עכ"ל :

והנה הרמב"ן במלחמות בפ' כירה כתב
ליישב דברי חרי"ף דהרי"ף ס"ל

דודאי ר"י הסנדלר מדמחמיר כולי האי
פשיטא דס"ל דמדאורייתא הוא וא"כ כי

נחלקו ר"א ורבינא בסברת עלמן פליגי
מ"ס דאורייתא הוא והלכה כר"י הסנדלר

ומ"ס דרבנן ואין הלכה כר"י הסנדלר
ואפ"ה פריך הגמ' שפיר מ"ט דרבנן

דפטרו משום דרך התלמוד כך הוא שאין
רועה להעמיד המשנה שלא כהלכה עכ"ל :

אמנם גם בזה עדיין לא הליל כי מי
דחקו להרי"ף ז"ל לפרש בזה

דהפלוגתא דר"א ורבינא הוא פלוגתא
בפ"ע ולא קאי על ר"י הסנדלר ועי"ז

לריבין אנחנו לדחוקי בקושים הש"ס מ"ט
דרבנן דפטרו ולמה לא פירש כפשוטו

דפלוגתא ר"א ורבינא על ר"י הסנדלר
קאי ובקושים הש"ס מ"ט דרבנן דפטרו

הוא כפשוטו ועיין בס' ים התלמוד שם
בפ' מרובה מה שחידן דברי חרי"ף וכתב

שכונן בזה לדברי הגר"א מוה"ל נ"ל
(בספרו על או"ח סי' ש"ח) עיי"ש ואם

כי דבריהם נעימים בביאור כוונת חרי"ף
ז"ל אך גם לדבריהם קשה מי דחקו

להרי"ף ז"ל לפרש דפלוגתא ר"א ורבינא
לא קאי על ר"י הסנדלר רק הוא פלוגתא

בפ"ע וכבר האריכו כל המפרשים בביאור
דברי חרי"ף ז"ל הללו ועיין בספר מעיין

ברשותו כדי להחייב עליה כרת וכן לענין מעמד שלשמן אע"פ שהוא רק קנין דרבנן מ"מ מקודשת מה"ת עיי"ש. ועיין בשו"ת משיב כהלכה חמו"מ (סי' י"ד) מה שכתב בזה. אמנם כבר הקשו כולם לתרוץ הזה כיון דאסור מדרבנן שוב הוי שחיטה שאינה ראויה מדאורייתא א"כ מאי פריך הש"ס שם בב"ק אלא למ"ד דרבנן ולריך לדחוקי דקאי. אשאר"פ ע"ז ושוה"נ הלא אין כאן קושיא כלל כיון דמדרבנן אסור א"כ הוי שחיטה שאינה ראויה מדאורייתא ע"כ שפיר פטרו רבנן מדו"ה וגם מאי מתרץ הגמ' דקאי אשאר"פ על ע"ז ושוה"נ וקשה הלא גם בשוחט לע"ז הוא אסור רק מדרבנן ומה הועילו בתירוץ:

אמנם אנכי הבאתי סמוכין לדברי הלבוש ואמרתיו דגם הרי"ף ז"ל בפ' כירה סובר ג"כ כדעת הלבוש דהא דר"ה אומר דש"ס הוא רק מדרבנן והיינו כסדרת הקדמונים הג"ל כיון דאסור מדרבנן שוב הוי שחיטה שא"ר מדאורייתא והיה קשה להרי"ף ז"ל אי אמרינן כיון דמדרבנן אסור הוי שא"ר מדאורייתא א"כ מאי פריך הש"ס אלא למ"ד דרבנן מ"ט דרבנן דפטרו וקשה הלא כיון דאסור מדרבנן שוב הוי שחיטה שא"ר מן התורה ומאי פריך הש"ס כן היה קשה להרי"ף ז"ל ע"כ מפרש הרי"ף ז"ל פי' אחר בדברי הגמ' דהפלוגתא דר"א ורבינא הוא פלוגתא בפ"ע וא"כ לק"מ ויתישב הכל דהנה נמוי אכן האם ר"א ורבינא קאי על ר"י הסנדלר או פלוגתתם בפ"ע הנ"מ כך הוא דהנה אכן חזינן דר"מ ור"י דסוברים מעשה שבת דרבנן מתירין גם בזמור לאחרים ולא לו והיינו דלדידיה קנסו רבנן אבל לאחרים לא קנסו כדפרש"י כאן וביותר ביאור במס' חולין (ד' י"ד) רק למ"ד מעשה שבת דאורייתא אסור גם לאחרים כיון דלא מטעם קנס הוא רק מדיני דאורייתא אין חילוק בין לו ובין לאחרים הכל אסור א"כ אם נאמר דהפלוגתא של רב אחא ורבינא קאי על ר"י הסנדלר דחד מ"ד

ומעתה אם כנים אמנו בהלכה זו הרי אזלי קושית הש"ס אליבא דהרי"ף בשלמא אי מעשה שבת דאורייתא א"כ אסור בין לו ובין לאחרים משו"ה הו"ל שחיטה שא"ר אלא אי אמרת מעשה שבת דרבנן א"כ אסור רק לו ולא לאחרים דלדידיה קנסו רבנן אבל לא לאחרים א"כ מ"ט דרבנן דפטרו הלא גם אליבא דרבנן עלמס הוי שחיטה ראויה כיון דמותר לאחרים ומיושב גם בזה כל הקושיות שהקשו על הלבוש ז"ל ודו"ק: (ב) **עומד** אנכי כעת בלע"ג במס' שזעזעו במשנה (ד"ט ע"ב) שזעזעו שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דברי ר"ע אמרו לו חכמים לר"ע היכן מלינו באוכל כל שהוא שהוא חייב שזה חייב עכ"ל. וקשה לי לשיטת הרמב"ם דכתב בפ"א מה' מאכלות אסורות ה"א וז"ל וכן האוכל מה שהוא מתקרובת עכו"ם מבשר או מפירות וכו' לוקה שנאמר אשר חלב זבחימו יאכלו עכ"ל. ועי' שם בכ"מ א"כ מה קאמרו רבנן היבא מלינן כל שהוא

אנכי הבאתי סמוכין לדברי הלבוש ואמרתיו דגם הרי"ף ז"ל בפ' כירה סובר ג"כ כדעת הלבוש דהא דר"ה אומר דש"ס הוא רק מדרבנן והיינו כסדרת הקדמונים הג"ל כיון דאסור מדרבנן שוב הוי שחיטה שא"ר מדאורייתא והיה קשה להרי"ף ז"ל אי אמרינן כיון דמדרבנן אסור הוי שא"ר מדאורייתא א"כ מאי פריך הש"ס אלא למ"ד דרבנן מ"ט דרבנן דפטרו וקשה הלא כיון דאסור מדרבנן שוב הוי שחיטה שא"ר מן התורה ומאי פריך הש"ס כן היה קשה להרי"ף ז"ל ע"כ מפרש הרי"ף ז"ל פי' אחר בדברי הגמ' דהפלוגתא דר"א ורבינא הוא פלוגתא בפ"ע וא"כ לק"מ ויתישב הכל דהנה נמוי אכן האם ר"א ורבינא קאי על ר"י הסנדלר או פלוגתתם בפ"ע הנ"מ כך הוא דהנה אכן חזינן דר"מ ור"י דסוברים מעשה שבת דרבנן מתירין גם בזמור לאחרים ולא לו והיינו דלדידיה קנסו רבנן אבל לאחרים לא קנסו כדפרש"י כאן וביותר ביאור במס' חולין (ד' י"ד) רק למ"ד מעשה שבת דאורייתא אסור גם לאחרים כיון דלא מטעם קנס הוא רק מדיני דאורייתא אין חילוק בין לו ובין לאחרים הכל אסור א"כ אם נאמר דהפלוגתא של רב אחא ורבינא קאי על ר"י הסנדלר דחד מ"ד

שהוא חייב הלא מלינו כ"ש בתקדושת עכו"ם דחייב מלקות ואין לומר דכוונת המשנה דלא מלינו באוכל כ"ש שחייב קרבן זה אינו דהרי הגמ' בשבועות שם פריך והרי נמלה וכו' הרי דכוונת המשנה הוא דלא מלינו באוכל כל שהוא שחייב מלקות וקשה כנ"ל והיא קושיא גדולה לדעתי:

אברהם בנימין קלוגר בהג' טוהרש"ק ז"ל

סימן ט

ב"ה ווילקאטש (ארץ חגרי)

נשאלתי מחריף א' מק' טארנא ע"ד א' שנתן גט לאשתו מעכשיו עד ל' יום באופן שלא תאכל איסור ואח"כ נדרה על ככר שלא תאכלנה ושמע בעלה והפר לה ואכלה הככר האין נדייגי' להך דינא דאם נאמר דמגורשת א"כ הפרתו לא הוה הפרה וא"כ אכלה איסור ואינה מגורשת ואם נאמר דאינה מגורשת א"כ הוה הפרה והדר אכלה היתר וא"כ הוה מגורשת:

הנה בראשית ההסקפה עלה במחשבה לפני לפי"מ דא"ר פנחס בטעמא דהפרת בעל משום דכל הגדרת ע"ד בעלה היא נודרת כמבואר ביבמות (כ"ט ע"ב) וגדרים (ע"ד) וגימין (פ"ג) וכיון דנתן לה גט במעכשיו ולאחר ל' יום ע"מ שלא תאכל איסור והיא לא אכלה שום איסור וא"כ בדעתה היתה בשעת הגדר בכלל מגורשת ולא נדרה ע"ד בעלה ולכן אף אם נאמר דאינלאי מלתא למפרע דאינה מגורשת בכו"ל לא הועיל הפרתו. ואח"ז ראיתי ברמב"ם (פרק י"א מה' גדרים ה"ח) שכתב נתן לה גט על תנאי או לאחר ל' לא יפר לה בימים שבנתיים ויש לומר הטעם משום דלא נדרה ע"ד בעלה הוי דנתן לה גט על תנאי ולכן אינו יכול להפר. ואח"ז ראיתי בעל"ל שזכיר כן בשם ס' ש"צ ואף שראיתי בס' אבני זילואים (סי' קל"ד סק"ב) דמשמע מדברי

הרמב"ם שהשמיט הק' ברייתא דקטנה שהשיאה אמה ואחיה דבעל מפר נדרה המובא במס' נדה (מ"ו:) ולא הביא דין זה כלל משמע דס"ל כיון דמוקי לה הש"ס כדר"פ ואין לא ס"ל כדר"פ דהך דר"פ תליא במחלוקת רבנן ור"א בהא דס"ל לר"א בגדרים (ע"ג.) דבוגרת ששהתה י"ב חודש הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר ואין לא ס"ל כר"א עיי"ש:

אולם נלע"ד לומר דהך מלתא יהיה תלוי בפלוגתא דר"י ור"ש אי דרשין טעמא דקרא וכבר כתבו החוס' בסוטה דפלוגתא דר"י ור"ש אי דרשין טעמא דקרא היינו רק היכא שגמח קולא עי"ז כמו בחובל בגד אלמנה דלר"ש עשירה ממשכנין וכן בסנהדרין (כ"א) אבל היכא דע"י הטעם נלמח חומרא שפיר דרשין טעמא דקרא לכ"ע. ועיין בהגהות דו"ז הגאון ז"ל בנח"י ברוש מס' שבת ובתשו' חסלא"ק חו"ד תשו' פ"ה. וא"כ ס"ל להרמב"ם דהתם ביתומה שהשיאו אמה ואחיה דע"י טעמא דר"פ גיזול לקולא ונאמר דיפר לה בעלה זה לא אמרי' דלקולא לא דרשין טעמא דקרא אבל נתן לה גט על תנאי חיישין לחומרא לטעמא דר"פ וכיון דלא נדרה על דעתו להכי לא יוכל להפר. ולפי"ז י"ל דאף בדיעבד אינו מופר. אפס ראיתי בש"ך יו"ד (סי' רל"ד סק"ח) דכתב דאם הפר לה בעל ולא נתקיים התנאי בענין שנתבטל הגט מופר בדיעבד עיי"ש. ויש לומר בכוונתו הואיל והתנאי היה תלוי בידה וכיון שלא קיימה התנאי א"כ מחשבה ניכרת מתוך מעשיה שלא היה בדעתה לקיים התנאי ואינלאי מלתא למפרע דהחזיקה אותו לבעלה וגדרה על דעתו ולכן הוה הפרתו הפרה אבל בנ"ד דלא אכלה שום איסור רק הככר שאסרה עלי' בנדר והפר לה בעלה א"כ יש לומר בדעתה היה לקיים התנאי של הגירושין והא דאכלה הככר הלו משום דסמכה על הפרת בעלה אבל בשעת הגדר היה בדעתם לקיים

נפשה דאס נאמר שאכלה איסור א"כ הוה מקורשת למפרע וממילא הועיל הפרתו ובוזה בודאי על דעתה נדרה הואיל וקיי"ל בש"ע אה"ע (סי' מ' סעי' א') דיכולה לחזור בתוך הלי' יום והואיל ולא חזרה א"כ נראה שרויית בידושה ואם הועיל הפרת הארום ממילא לא אכלה דבר איסור אולם מלינו ספיקות כאלה במקומות אין מספר דמשכנה מהיתר לאיסור ולהיפך ועיין בתוס' פסחים (כ"ו:) ד"ה עלה עלי' זכר ובתוס' חולין ק' לענין ביטול בזה"ל דנשמע מדבריהם דבנידון כזה אזלינן לחומרא וא"כ גם בזה הוה לן למייל לחומרא ואמרין דאכלה איסור וממילא לא הועיל הפרתו והוה א"א:

ובעיוני בזה נלע"ד ליישב קושית התוס' בגיטין (ל"ה:) אהא דפריך שם הש"ס אהא דחני נודר ועובר יורד ומגרש וא"א א"ל לפרע הנדר ליחוש דלמא אזיל גבי חכם ושרי ליה והקשו התוס' אמאי לא פריך אמתני' גופיה דתנן פסול עד שידור הנאה וא"א א"ל לפרע הנדר ליחוש דלמא אזיל גבי חכם ושרי ל'. והנראה בזה דהנהגה לאורה קשה לפמש"כ התוס' בשבועות (כ' ע"ב) ד"ה דכי דאס נדר לקיים מזה כגון קונס שלא יאכל נבילות אין הנדר חל דאין אחמ"א עיי"ש וביו"ד (סי' רט"ו) יש ב' דיעות בזה וא"כ קשה מה מועיל הנדר שלא יהנה ממנה הא בלא"ה מזהר על ל"ת של גרושה ולא חל הנדר. אולם י"ל לפי"מ דקיי"ל בגדה (מ"ו) דמופלאה סמל"א נדרה נדר והאי' של גרושה לא חל עליה לכל מילי היא נחשבת כקטנה עדיין והא דתנן ידידנה הנאה יש לפרש דמדירי' אותה שלא תהנה ממנו והוא ממנה:

וביושב בזה קושית אה"ז הח"ז (סי' א') (א"א) והחב"ש (סי' ב') שהקשו דמאי מהני הנדר הא הוא חסיד לא"ד משום דהוא מושבע ועומד מה"ס אבל אי אמרינן דמדרינן אותה ל"ק דמופלאה סמל"א אינה חסידה כלל משום דלא

מושבעת

לקיים תנאי הגירושין וממילא לא נדרה ע"ד בעלה ושוב אין הפרתו הפרה:

ועדיין יש לעיין בג"ד דהא בודאי יכולה האשה הזאת להחזיר נדרה אלא חכם או ג' הדיוטות והפתח יהיה דאכילהה היה בעבור שסמכה דעתה על הפרת בעלה ואף דקיי"ל בנדרים (דף ע"א) דגירושין כהקמה דמיא הא כתב הר"ן שם בטעם הדבר דכיון דידע דלכתב גירושין לא מלי מיפר ולא הפר מקודם הוה כהקמה עיי"ש אבל בג"ד דבאמת הפר לה בעלה רק אכן אמרי' דאינו מועיל הפרתו א"כ הקמה בודאי אינו ויכולה להחזיר נדרה אלא חכם וחכם עוקר הנדר מעיקרו ואם לא תחזיר עלמה את נדרה חגלה דעתה בזה דאכלה איסור ונחבטל הגט למפרע אפס יש לומר דאשה בזה לבא לב"ד ועדיין יש לה פנאי להחזיר נדרה ולכשתחפון להגשיל לאחר תחיר לה את נדרה ועיין בש"ע יו"ד (סי' רל"ד סעי' כ"ג) ברמ"א שם דאם לא הפר לה הבעל והחזיר לה דיכול חכם או ג' הדיוטות להחזיר ובג"ד ממ"ג הותר הנדר ע"י שאלה לחכם דאם נדרה ע"ד בעלה הא תחיר לה בעלה ואם לא נדרה ע"ד בעלה הא מועיל התרת חכם וטרם שהחזירה נדרה אלא חכם לא נוכל לחשוב אותה למגורשת כלל כיון דקיי"ל (בסי' רל"ד סעי' ג') דאם נתן לה גט ע"ת דלא יפר לה בימים שבנתיים וא"כ לא היה ראוי הבעל להפר אך הש"ך כתב שם דאם הפר לה ולא נתקיים התנאי בענין שנחבטל הגט מותר בדיעבד וזה הוא רק היכא דקיום התנאי אינו חלוי בהפרה אבל בג"ד דקיום התנאי חלוי בהפרה א"כ איך נוכל להתחיל לדון דיועיל ההפרה הואיל ולא נתקיים התנאי אס עדיין לא נודע לנו בהחלט שלא נתקיים התנאי ואמנם היה לו להסתפק יותר בא' שקידש נערה מעכשיו ולאחר ל' יום ע"מ שתאכל בתוך אותן הימים דבר אי' ונדרה על כזר והפר לה הארום בשותפות האב ואמ"ז אכלה הכזר שאסרה איסור על

מושבצת ועומדת לכל עונשיה :
ורגלה כבר העלה המשל"מ בהג"י פ"ב
 דמופלג הסמוך לאיש נהי דאחרבי
 לתורת נדרים אבל לתורת שאלה לא אחרבי
 עיי"ש ובמחנה לוי למס' נדה (מ"ו) וא"כ
 לא מלי למיפקר דלמא אזיל גבי חכס ושרי
 ליה דבמופלגת סמל"א ל"מ שאלה ועדיין
 קשה ליחוש דלמא יפר לה בעל שהוא חשוד
 לעשות אי'. אולם במחנה יס לומר
 דמגרסה מקודם אבל על הברייתא דחני
 נודר ועובד יורד ומגרש וא"כ ע"כ לאו
 בנדרה היא מיירי דא"כ יפר לה בעל אלא
 ודאי מיירי דמדרינן ליה לבעל דקדחני
 נודר ולמען שלא יוקשה איך חל הגדר על
 איסור הא' אלא אחש"א נשים הפסולות לו
 מה"ט לריך לומר דהגדר הוא בקונם מיני
 מזונות עלי אס' אהנה מאשה פסולה כמ"ש
 הש"ך (סי' רכ"ט ס"ק כ"ו) ובזה לא הוה
 אי' חש"א וא"כ פריך הש"ס שפיר וליחוש
 דלמא אזיל לגבי חכס ושרי ליה וא"ש :
 גפתלי הירץ תאומים חופ"ק הג"ל.

סימן י

ב"ה וארגאווזי.

הגני מעתיק מה שמלאתי בכתי
 אאמו"ר הגה"ל מוהר"ר משה יואל
 ז"ל האבד"ק טשיזעווע ווארגאווזי
 מה שנוגע להלכה וז"ל :
א) עיד החטים המשומרים לשם פסח
 המונח בבית עכו"ם והמנהג
 שלוקחין המפתח :
הנה ציו"ד (סי' קי"ח) מבואר דמפתח
 ליה כחותם לשיטת הש"ך והט"ז
 מתיר והובא בהאחרונים דהלכה כש"ך ורק
 בהפ"מ קי"ל כט"ז. וי"ל עפ"ד ח"ס (סי'
 ס"ה) דיין לקידוש הוי כהפ"מ משום לורך
 המלוה. מיהו הרי אנו רוצים לנאת מזה
 מן המובחר ולא בשאלה ובקולת הפ"מ
 י"ל דהנה שם וסעיף ב') ברמ"א כתב
 דדבר שאינו נהנה בחליפין לא חיישין

שנכרי יחליף דאינו חשוד להכשיל. מיהו
 שם היה חותם רק דנתקלקל. אולם בטור
 וב"י סי' זה אות י"ב מתוס' שופ"ק דע"ז ד'
 ל"ח משמע דלא חשיד כלל בדבר שאינו נהנה
 בחליפין וי"ל עוד דעכ"פ בלא כחן מעות
 כלל לנכרי דדמי לסי' קל"א במטהר יין
 בביתו של נכרי גרע טפי מיהו עי' (סי'
 ר"א סעי' ד') גבי מקוה שהיא ברשות
 עכו"ם ובש"ך שם כתבו בשם הב"ח דוקא
 בנעול במפתח והש"ך כתב שם דדוקא
 בנהנה שהמים היו סרוחין. וכיולא (ועי'
 תשו' מהר"ט ח"ב סי' י"ט והובא קלח
 בגליון ש"ע (סי' ר"א) וגם שם כ' בענין
 מפתחות בשם תשו' הרשב"א וז"ע דברי
 הב"ח ומהר"ט מה מועיל מפתח ועיין
 (סעיף ד') שיטת רשב"א וט"ז ס"ק ג'
 דלשיטה זו מותר רק משום מירתת וד"ל.
 [אולם בלב"ש ה' מקוואות הקשה זאת וכתב
 דרק אחיא לשיטת הט"ז כאן דגם בזה
 כר"ת ואני רשמתי על הגליון פשוט דדמי
 לתנור בס' קי"ח בפר"ח דבעל התנור
 הוי כמו אומן שמבואר בס' קי"ד דלא
 מרע נפשיה ועכ"פ בחותם או אפי' מפתח
 לתנור מהני לכ"ע ע"ש כפר"ח להדיא. אך
 לשיטת הח"ל (סי' ל"ט) דחולק בזה על
 הפר"ח וס"ל דכל כה"ג ל"ד לאומן עיי"ש
 ה"ה כאן כנלענ"ד בנו ותלמידו]. אולם
 עדיין י"ל בנ"ד דבעי שימור לשם מזוה
 ובמג"א (סי' ק"ס) דבספק בנטילת ידים
 עכ"פ לא נזהר משמירת ידים וע"ש בש"ע
 מהרב ז"ל : אולם לא דמי דשם גוף הידים
 לא נשמרו וכאן רק חליפין אבל אס' נימא
 שהם לא נחלפו שוב הוי משתמר ורק
 לריך שימור מחמץ ולא מחליפין מיהו ג"ל
 לחוש שמא הנכרי זילף מים ולגבי זה ל"ה
 משתמר ממים כמו שם בנטי' להמג"א
 הנ"ל. אך גם זה אינו דהרי גם בבית
 ישראל ל"ז שימור בלא התעייף עין ממנו
 רק שלא יהיה במקום שיהיה ריעותא א"כ
 בנ"ד ג"כ אין ריעותא. גם י"ל עיקר
 שימור בעדן קצירה היא רק לקלח
 פוסקים ועכ"פ הוי ספיקא דאורייתא
 דלהרמב"ם

טפי משאר ברכות עכ"ל הב"י והפרישה והב"ח דחקו עלמס ליישב דבריו. ואמנם כי נעלם מכולם ז"ל דברי הגהות נוימוניות פ"י מתפלה שכ' רב ספרא אמר באבות ודלא כרב חסדא דאמר בהודאה ודברי ספר חסידים (סימן קנ"ח) שכ' ואם א"א יכוון בברכת אבות או בברכת הודאה ודברי ספר הרוקח הלכות חסידות שכ' וא"א יכול לכוון בכוון יכוון באחת מהן באבות או בהודאות. מבואר שכן היה גירסתם בגמרא. דפליגי בזה ר"ם ור"ח ולא מכרע מילתא כמאן לכן פסק הסמ"ק להחמיר דלריך לכוון בשתיים ודבריו פשוטים ונכונים ולכן אנו שגגרינן תמיד אחרי פוסקים האלה ראוי לנו לכוין בשתיים כדצריהם ז"ל וזה פשוט:

(ב) בנדרה פרק בא סימן במשנה הראשונה כתב הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה וז"ל ומותר היבוס בקטנה וזאת לרבי מאיר שהוא מקיש אשה לאיש ולא יהיה אללו יבוס כשר אלא לגדולה ולכן אמר פה לא חוללות ולא מתייבמות עכ"ל. ומאד תמוהים דבריו דהא אמרינן בהרבה מקומות בש"ס ומהן גם בנדרה (ל"ב) אמרו לו לר"מ יפה אמרת שאין חוללין איש כתיב בפרשה ומקשינן אשה לאיש ומ"ט אין מיבמין אמר להן קטן שמה שמה אלא סרים קטנה שמה שמה אילוגית ומלא פוגעין בערוה שלא במקום מלוה. הרי מבואר דדוקא בחליה כתיב איש בפרשה וביבוס לא כתיב איש רק טעם ר"מ ביבוס קטן שמה שמה אלא סרים וקטנה שמה שמה אילוגית ולע"ג ומלוה ליישב:

(ג) בסוכה (ד' נ"ג) כתב רש"י ז"ל כל חסיד הוא חסיד מעקרו וקשה לי מהא דאמרינן בב"ק (ד' ק"ג ע"ב) חסיד מי משחבט בשיקרא וכי תימלא דמשחבט והדר הוא חסיד והא כל היכא דאמרינן מעשה בחסיד אחד או ר"י בן בבא או ר"י בן אילעאי וריב"ז וריב"א חסידים דמעיקרא הוי משמע דמקרי חסיד אף שמי

דלהרמב"ם רק מדרבנן לחומרא או אפשר דגוף הדבר הוי רק מדרבנן וכדרבנן יחשב ועי' פ"ח שוב הוי די במפתח ופיין בפר"ח וח"א דדרבנן די במפתח [לא מלאחי חילוק זה רק לגבי חותם א' בחמפ"ג מהני שני מפתחות אפי' להמחצר ע"ש בפר"ח]. והנה זה פשוט דאין חשש שזלף מים כדי שיהיה יותר במשקל או יחליף בחטים שבאו עליהם מים כדי להרויח דהא כשישלים הישראל יהי' כשיהיבשו דאל"כ ירגיש הקונה משום שלא יתוסף המשקל וגם יקלקל לעצמו החטים אפילו לנורך קמח של כל השנה ועי' בעיקר זה שאם אינו נהנה בחליפין בחש' הרי"ס (חאה"ע"י סי' ח' ובהשמות לס' ח'): **(ב) בשו"ת** שבות יעקב ח"ג (סימן ע"ב) הובא ביד אפרים (ובסי' קי"ח) האריך לתמוה על המנהג שסומכין על מקולין של נכרים עי' חוב"ח הא לא מהני בשל נכרי ומאדד לתרן המנהג משום דבר שאינו נהנה ל"ח לאחלופי ובוהא אם יהיה בביתו דבר טרפה כחוש יתנו עבודו דמי בזול ולא נהנה בחליפין וז"ע אג"י ימכור שניהם הטריפה שבבית עם הכשרות וגם קשה לטעם זה לא ילמדך חוב"ח כקו' הש"ך על הב"ח בס"ק ח' שם ואולי כוונת השב"י ביודעים כמה נמכר מהמקולין ודומק גם היתר השני משום חזקת אומן גם מטעם הג' משום שהוליא הולאות ל"ע איך נסמך ע"ז במקולין שבכרכים ע"י חוב"ח שיש חשש שימכור וז"ע. עכ"ל:

יצחק יהודא בהגאון ר' פשה יואל וז"ל אבד"ק זאנאוועזע.

סימן יא

(א) באו"ח (סימן ק"א) ב' הב"י כתוב בסמ"ק אם אינו יכול לכוון בכל ברכת י"ח יכוון באבות ומודים ע"כ ולריך תלמוד מנין לו דעדיף מודים

מורי הוראה שמציא הפרישה ואדרבה דברי
הפרישה תמוהים דלמה הוזכר בש"ס בכל
מקום יד סולדת אס מעולם אין משערים
בש"ס, אלא ודאי דמשערין בש"ס ופרכת
הגמ' ה"ד יס"ב הוא משום דאין יד כל אדם
שזה באזהר יד משערין, ומשני בכריסו של
תינוק נכזית בו בזהו יד משערין והוא יד
אדם בינוני ולכן מוזכר בכ"מ בש"ס
ופוסקים יס"ב והוא יד אדם בינוני ושפיר
נהגו אותן מורי הוראה לשאול אס ה"ד
ס"ב בתבשיל וכן איחא בהדיא באיסור
והיטיר הארוך סימן ל"ד ס"ק כ' שכ' וז"ל
וכ' הרא"ש פ' כירה ה"ד יד סולדת כל
שכריסו של תינוק נכזית מהן והיינו ג"כ
ש"ד כל אדם בינוני נכזית מהן עכ"ל או"ה
מבואר בדברינו, ופשוט שנעלם מהפרישה
דברי הא"ה ואלו ראס הודה להמורים
הנ"ל. וגם צכור שור חולין ק"ג מהא
שמהג עולם לשער אס אפשר להחזיק ה"ד
בו מחמת חוס וחולק אמנהג, ולדברינו
כל קושיות שלו מתורגמין ומה שהקשה
דילמא האי גברא טבעו כך שאינו סולד
כ"א בחוס גדול מן ההסס אית לן למימר
שהוא מן הרוב ובפרט בדורותינו שחלושים
ביותר מבימי הש"ס ודאי א"ל למימר שלא
הגיע אדם זה ליותר מבינוני שבימיהם ולכן
ראוי לנו לסנוך על הא"ה ומורים שבפרישה
ומנהג העולם שבכ"ש כן כ"ל:

באיר אבר"ק גלאוואטשאו

סימן יב

סחידושי בת"י הגאון קדוש עליון טוה"ר
אברהם וצ"ל אבר"ק טשעבאנאוי

(א) **ברמב"ם** (פ"ו ממאכלות אסורות)
האכל כזית מן הדס במויד
חייב כרת ויש להקשות הא אכן פסקין
בשיעור שהיה לגבי נזיר דהוא ברביעית ולא
בכזית ולומר דאיידי בקרוש זה מן הדוחק
שלא הזכיר בשום פנים בפירוש והנכון
דככל

שאינו מעיקרו דאל"כ נימא הש"ס וכ"ס
דמשחבט והדר הוי חסיד ונוי מיקרי חסיד,
אלא ודאי דגם שאינו מעיקרא מיקרי חסיד
רק דריב"ב וריב"א הוו חסידים דמעיקרא
יותר קשה לי על ספר יומטין בהקדמתו
שכתב ופרק הגזול קמא שלא נקרא חסיד
אלא מי שלא חטא כל ימיו מעיקרו, דהרי
מבואר בהגזול קמא ההיפוך וכנ"ל וז"ע:
(ד) **בבב"ת** דף ג' בחוס ד"ה לומר
שאין עונשין מן הדין

תימה דלעיל משמע דאיתערין אחותו
לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא
אחות אמו הא חדא מיהא מחייב ואמאי
הא אעומ"ה מיהו איכא למימר דמהא
נילף כיון דגלי הבא ה"ה לעיל א"ג דלקמן
פ"ג תנן יש אוכל אכילה אחת מחייב וכו'
ואמאי דילמא לא מחייב כיון דחמיר טפי
וכ"ס דילף מהבא מה לאחותו שכן לא
הותרה מכללה ויש מתרגלן דשאני הבא
דליכא אלא איסור אחותו וחמיר טפי ב'
לדין מלד א' להכי אמרינן אעומ"ה אכל
לקמן פ"ג דאיכא איסורין אחרים חייל
שפיר ע"י כולל ומוסיף בבת אחת עכ"ל
החוס'. וקשה לי על זה מדאמרינן בשבועות
כ"ד ע"ב ואמר רבא למאן דאית ליה
איסור כולל אמר שבועה שלא אוכל האניס
וזזר ואמר שבועה שלא אוכל תאניס וענבים
מגו דחייל אענבים חייל נמי אתאניס ולפי
דברי היס מתרגלים דהיכא דליכא אלא מין
איסור אחד חמיר טפי ב' לדין מלד א"ד
ולא חייב כלל משום דאעומ"ה ואמאי
חייב שתיס בדינו של רבא, ואין לומר
דילף מאחותו דהא שבועה הותר מכללו
ע"י שאלה וז"ע:

(ה) **בא"ת** סימן שי"ח כ' הטור עד
שהא ה"ד סולדת בו דהיינו

כל שכריסו של תינוק נכזית בו עכ"ל. וכ'
הפרישה ומכאן תשובה למורי הוראה דשאלין
אס ה"ד ס"ב בתבשיל ומשערין באלבט
וה"א אלא שכריסו של תינוק נכזית בו וכ"כ
הגמרא עכ"ל. ועפ"י דבריו מחמירים
הרבה מורים בחוס כל דהו ולענ"ד לדיקו

(*) הגיע לידט פ"י דה"ה ר' חיים יעקב נפתלי ליע"ה

יש לחוש דימוכור הביצים הנמלאים בעוף
הנערך מטינה הראשונה כמבואר בש"ע
(ס"ס פ"ו) דאסור למכור ביצים האסורות
במקום שקונים פת עם ביצים מנכרי וכן
יש לחוש במקום שקונים חמאה מנכרי יש
לחוש לחלבו של בהמה טריפה. ויש לומר
דהא ישראל הקונה מהנכרי בהיזהר הוא
קונה וא"ל לחוש לזה דאוליין בחר רובא
כמבואר בחס' חולין (לה) ובר"ן שם רק
דישראל המוכר אסור לעשות כן משום דאין
מבטלין איסור לבתחילה וא"כ הכא דהשתא
אין מבטל לו האיסור רק כשיהיה חלב
אח"כ וזה לא מקרי מבטל איסור אבל ק'
ע"ז נחתם"ז דאסור למכור לנכרי חמץ
שאינו ניכר קודם הפסח משום שמא יחזור
וימכרו לישראל ואם נאמר דזה חלוי דין
אין מבטלין איסור הא קודם פסח מותר
לבטל איסור חמץ דשעת החירא הוא
כמבואר בט"ז (סי' תמ"ז):

(ד) בפמ"ג יו"ד הקשה למה יהיה
בנקיבה הושט נבילה
מחיים בשלמא בפסוקה הגרגרה דהיא
ברובה הוי כמאן דמנחא בדיקולא לכן הוי
נבילה מחיים אבל בניקב הושט דהיא
בכ"ש למה יגרע דהוי נבילה בחייה וא"ל
משום דכופה למוח הא אכן לא קיי"ל כר"ש
דס"ל כל העומד לכן כאילו כבר נהיה
הדבר:

ונראה ליישב דהוא משום דאי אפשר
עוד בשחיטה אותו הסימן דלמ"ב
היכא דשחט במקום הנקב א"כ נפקא חיותא
מיד שנעבה נועשה בשחיטה במחליה הושט
ועס לירוף הנקב כ"ש הוי רוב הסימן ומה
ששחט אח"כ לא יועיל מאומה ואף דלא
שחט במקום הנקב מ"מ כמה מקומות
כשרים בשחיטה אפי' בב' וג' מקומות
ממילא ה"נ דכוותיה מיד ששחט מחלה
בושט ועס הלטרפות כ"ש במקום אחר הוי
הוי רובא דכיון דחזין דמלטרף בב' וג'
לשחיטה ע"כ נפקא חיותא בהכי
וא"כ הכא בניקב הושט שלא במקום
שחיטה ג"כ נפקא חיותא מיד ששחט
מחלה

דבכל מקום דאסרה התורה בלשון שחיה
כמו גבי נזיר דכתיב מ"ן ושכר לה יבמה
שיעורו ברביעית (כמש"כ הרמב"ם פ"ה
מגזירות) וכן גבי כהנים דכתיב י"ן ושכר
אל תשת בבאכם אל אשה"מ שיעורו
ברביעית כמו"ש הרמב"ם (פ"ה מביאת
מקדש) אבל גבי דם דאפיך רחמנא
בלישנא דאכילה חייב בשיעורא דאכילה
בכזית ועפ"י מדוקדק היטב לשון הרמב"ם
(פ"ד משבועות הג"ד) מי שנשבע שלא
יאכל ושהה חייב ואח"כ כתב מי שנשבע
שלא ישחה ושהה חייב כמה יבמה
ויהא חייב כראה לי שאינו חייב עד
שישחה רביעית עכ"ל. ולהל"ל ה"פ בנשבע
שלא יאכל סוהם הרמב"ם דאכל או שחה
חייב כיון דאיסור שחיה בלשון אכילה הוא
נכלל אח"כ אית חד שיעורא בשחיה כמו
באכילה אבל היכא שנשבע על שחיה
בפירוש או שיעור השחיה ברביעית:

(ב) יש ברמב"ם דדם שקלים כבשרן
ודם דגים טמאים אסור משום
שהוא תמלית גופן ואינו לוקה עליו. ויש
להבין הטעם כיון דדם שקלים מה שהוא
כבשרן מקורו מכריחות ד' לפי שאין דמו
חלוק מבשרו א"כ גבי דם דגים טמאים
גמוי שייך טעם זה:

וי"ל דש"ס כריחות שם הקשה דל"ל
הקישא דאין דמו חלוק מבשרו הא
מוזה לכם הטמא נפקא ומשני דהו"א ה"מ
לטומאה אבל לאכילה לא וא"כ אמרינן
השתא דאית לן הקישא הדרינן תו למוחי
דכתיב וזה לכם הטמא וכל מה שנוכל
לכלול בפסוק מפרשין ומש"ה דם דגים
טמאים דלא נוכל להעמידו בקרא דזה
לכם הטמא דהא הסרן הסרן על הארץ
כתיבי אבל נחש דמרבין דהאמו"מ שורץ על
הארץ הוא ועפ"י מיושב קושיה תוס' שם
ד"ה ה"מ יע"ש:

(ג) ביו"ד (סי' נ"ז סכ"א ברמ"א)
דבעריפות הידוע וניכר לכל
אדם מותר למכור לנכרי וקשה הא מ"מ

מחלה במקום אחר עם הטטרפות הנקב
ובענין רובא בשחיתות:

(ה) **שם** (סי' ק"ב סק"ח) הקשה
דבנתערב כלי בשר עם
חולבת דעב"פ ליבצי ס' שמא יבשל יחד
ר"ל דיערב התבשילים יחד כמ"ש הש"ך
(סי' ס"ט) עיי"ש:

ונראה לומר דגם אם יתערבו יחד יהא
מוחר מידי דהוי דגיס שעלו
בקערה של בשר דמוחר בכוח משום נ"ט
בר נ"ט דהתירא וה"ל דכוותיה דהטעם
חלב היוצא מקדרה חולבת לבשר הנחבשל
בה הוי נ"ט בנ"ט דהתירא דהקדרה
נחבטלה ברוב רק אח"כ שיתערבו הטעמים
יחד ואסור הלא שוב לא יחול האיסור דהוי
טעם קלוש דהתירא אולם שמא יתערבו
יחד ע"י הדחה ביחד ואז יהא אסור
שהטעמים יפגעו זה בזה כמבואר (בסי'
ז"ה) או עפ"י דעות הסוברים דחמץ ל"ה
נ"ט בנ"ט דשמו עליו וה"ל גם עתה לא
יקרא בשם חדש רק שיתערבו התבשילים
של בשר ביחד ולהכי לא מקרי נ"ט בנ"ט:

(ו) **בסי'** (ק"ה) מבואר בפרמ"ג ובחז"ד
(ריש הסימן) על דינא דרנו"א
בספק כבוס בנ"ט דנוותר דוקא כשלח
בשלם אח"כ אבל אם בשלם הדר הוי ספיקא
דאורייתא:

הערה דזהו דוקא בס' כבוס ע"י אוכל
אבל ע"י כיון דמדינא מותר
בנ"ט כבוס א"כ טעם היוצא מהכלי ע"י
כבוס הוי נ"ט בנ"ט דהתירא ולא איכפת לן
שוב אם בשלם רק מדרבנן אסור והוי
ספיקא דרבנן ואפי' להסוברים דחמץ לא
מקרי נ"ט בנ"ט הכא מודים דעתה לא
יחול עליו שם חדש של בנ"ט ע"י בישול:
(ז) **במזור** (אהע"ז סי' קנ"ב) הבעל
שאמר גרשתי את אשתי אינו

נאמן וכתב הרמב"ם אפי' הודתה לו
שגירשה א"כ שמא מכיון לקלקלה או גירשה
בגט פסול וכו' לפיכך אומרים לו אם אמת
הדבר הרי אתם קיימים גירשה עתה

בפנינו, ולשונו משולל הבנה כאשר עמדו
ע"ז האחרונים ועוד דמסוים דבריו משמע
דדוקא בשהם לפנינו אינו נאמן ול"מ מי
שיתלק בזה:

והנראה בפירושו דגם הרמב"ם מודה
לטעמא דרשב"ם וש"פ משום
אם איתא דגירשה קלא אית ליה רק
בשניהם לפנינו והיא הודה נימא דהאמת
אחו דגירשה דא"ל דנתכוין לפוטרה ממנה
הלא בידו ליתן לה גט דגם היא תקבל
הגט ברצון הטוב דהא מודית דנתגרשה
מכבר בודאי תקבל עכשיו הגט. ע"ז אמר
דשמא נתכוין לקלקלה והיא האמרה גירשה
משום דבגט פסול גירשה ואינה יודעת
לכן אמרי' אם אמת הדבר גירשה עתה
בפנינו משום דהוי חששא רחוקה דנתכוין
לקלקלה ובגט פסול גירשה, אבל כיון
דאיכא לברורי שיגרשה עתה אמרי' להם
שיבדו הדבר ולא סמכינן על הראיות
שהאמת אחו כמו בנ"מ דאיכא לברורי
דלא סמכינן על החזקה, וכ"ז הוא בשניהם
לפנינו אבל באינס לפנינו ביחד בזה
פשיטא דאינו נאמן משום אם איתא
דגירשה קלא אית ליה:

(ח) **בסוגיא** שם (ב"ב קלד:) הקשה
תוס' (ד"ה למפרע א"ג)
דמילתא דפשיטא הוא דא"ג למפרע דא"כ
מה הועילו חכמים בתקנתן שחקנו זמן
בניטין שלא יחפה דלעולם יחפה ויאמר
גרשתי קודם הזנות ויהיה נאמן והניחו
בחימה:

ונראה דמקודם נבין מאיזה טעם יהיה
נאמן למפרע הא בידו ליתא רק
על להבא. אבל כיון דכתב בגט שבוש
שנה מודע שבת כשר א"כ סד"א דיהא
נאמן גרשתי על שבוש זו אף דעברו
כמה שנים משום דבידו לכתוב לה גט
עכשיו והזמן יהיה נכתב על שבוש סתם
והגט יהיה כשר לכתחילה ואמרי' דגירשה
מתחלת השבוש ומספיקא לא קטלינן נפשיה
להכי אשמעינן דא"ג למפרע דהר"ן קידושין
הקשה אמאי יהא נאמן משום בידו הלא
איבעיא

ולדנ"ל י"ל דמבאו עדים ואח"כ

נשאת ל"ק דמנ"ל דאירי.
עדדים שאומרים לא נתגרשה באל קודם
ותרי שאומרים נתגרשה באל אח"כ להכי
ל"ת דתוס' (לעיל דף ו) הקשו בכל הכחשה
דליהמני לבתראי בזמנו דפסלו לקמאי
בגלגולתא וסידרו דלא עדיף מגו מעדים
ותרי כמאה א"כ מש"ה ל"ת ולא אוקי
אחזקת א"א דהני בתראי שאומרים נתגרשה
יש להם מגו דפסלו קמאי בגלגולתא וא"כ
מהני המגו ומרע לחזקה דמעיקרא עכ"פ
אף דל"מ להכריע נגד עדדים בתו"ת מ"מ
מרע לחזקה דמעיקרא להכי הקשו רק
מנשאת ואח"כ באל עדים דאירי בהדיא
שעדים האומרים לא נתגרשה באל אח"כ א"כ
לוקי אחזקת א"א ומגו אין להם דהאומרים
נתגרשה באל קודם ואדרבה המיגו הוא
לסייע חזקת א"א :

(י) בקצה"ח (ס"ו ע"ב סק"י) הקשה
גבי מלוה על הטבעת
ונאבד דאמאי חייב ש"ד הא לא הוי דבר
שבמדה ושכמנין ע"ש :

ונראה לחלק דע"כ לא אשכחן דפטור
מטעם דל"ה דבר שבמדה רק
היכא שגם לאחר הודאתו יוכל להסיר
מהודאתו כגון בזה אומר עד הוזה וזה
אומר עד החלון שיוכל ליעול מן מה
שהודה או ע"י גנבה ואבדה ואנחנו לא
נדע מזה כלל אבל גבי מלוה על הטבעת
דא"א לו לחסר כלום מהודאתו רק כפי
שומת הבקויאם השיווי של הטבעת המונח
אלל השולחני כן יקום לכן נתברר הודאתו
מקרי ובהם מודה שחייב הוא לו וא"י
כמה רק כפי שיראה בפנקס שבדאי חייב
בזה ש"ד והא ל"ה דבר שבמדה עיין
נתיבות (ס"י פ"ח) שהקשה מזה והתם ל"ש
חילוק הזה דהא ג"כ יוכל לחסר מהודאתו
רק החס שאני דגם הוא מולה בהודאתו עד
שיראה בפנקס וגם לפי דבריו הוי רק
כאחלתא דהודאה ולהכי חייב ש"ד :

(יא) שם (בס"י ר) מסתפק בראובן
שנתן שטר מחנה לשמעון על

ביטו

איבעיא לן בב"ס אי אמרינן מגו במקום
חזקה א"ל והכא פשיטא לן דנאמן וחי'
דכידו עדיף דא"ל לשום טענה רק דתראה
הגט והכל יודעים שמגורשת וזה ניחא רק
היכא דאמר גרשתי מכאן ולהבא אבל
היכא דאמר גרשתי למפרע אף באם יכתב
לה הגט ומגו שבוט שנה יהיה כשר אבל
בכה"ג הדר הוי מגו במקום חזקה והכא
אינו בגדר בידו דמגט אינו מוכח שגירשה
בתחלת שבוט או שנה רק דמספיקא לא
קטלינן בכה"ג ל"ה רק בגדר מגו כיון דאין
מכורר בפנינו ומחמת מגו אינו נאמן דהוי
מגו במקום חזקה ולפ"ז מיושב קו' תוס'
כיון דכל הס"ד הוא דיהיה נאמן על שבוט
או שנה א"כ הועילו חכמים לשבוט דקמיה
עיין גיטין (יז):

(ט) שם (בס"י קנ"ב) גבי שנים אומרים
מת וב' אומרים לא מת דהבא
עליה בא"מ קאי ולא בחטאת מחמת חזקת
א"א כיון דאיכא כנגדו חזקה דרייקא
ומינסבא :

ויש לעמוד על דברי האחרונים שחידשו
בתו"ת ותו"ז דל"א אוקמי אחזקה
דאין אדם פורע תו"ז כמו בכל תו"ת
משום דחזקה דתו"ז הוא מחמת בירור ואמרי'
דלח עדיף מעדים ותרי כמאה וא"כ אמאי
אמרי' הכא דרייקא ומנסבא הוא נגד
חזקת א"א הלא חזקת א"א היא חזקה
דמעיקרא ורייקא הויא חזקה המבשרת ולא
עדיפא מעדים ותרי כמאה וז"ל דעכ"פ
חזקה המבשרת מרע לחזקה אחרת חזקה
דמעיקרא והס לא חידשו רק דחזקה
המבשרת ל"מ להכריע בתו"ת אבל לעולם
מרע לחזקה דמעיקרא והדר הוי ספק
השקול מחמת תו"ת :

ולפ"ז מיושב קושית מהרש"א על תוס'
ב"ב (ל"ב ע"א ד"ה אגן) שהקשו
בנשאת ואח"כ באל עדים דל"ת ול"א אוקי
אחזקת א"א והקשה המהרש"א למה הקשו
דוקא על רמב"י הלא לרבנן דס"ל אף
בבא עדים ואח"כ נשאת ל"ת מכ"ש יקשה
דלוקי אחזקת :

באברים וע"כ לא אסור החם רק משום
דיש לו חיות בפני עצמו אבל בדם היוצא
מחיים ע"י הקזה או באופן אחר גם ע"י
בישול אסור :

(יג) **בקצה"ח** (סי' שפ"ו) מביא בשם
הפ"י דלריה"ג דאמר
וכו' ולר"ש דאית ליה דהגל"מ כמזמן דמיו
דאמר קדשים שחייב שחירותן הוי ממזון
בעלים וה"ד דיכול למכרו והשיג עליו
הקצ"ח דהגע בעלמך המקבל פקדון
מחבירו באחריות היעלה עה"ד שיוכל
הנפקד למכור דבר שאינו שלו וא"כ ה"ד
לקדשים שחייב באחריותן ודאי ליתנהו
במכירה ודלא כפ"י והגר"ה דהנכון עם
הפ"י דגם על כפל דהוי לבעלים קשה
קושימו דהגע בעלמך באחד שהפקיד
לחבירו וקיבל עליו אחריות בדודאי הכפל
למפקיד ולא למי שקיבל אחריות דדוקא
בשילם הכפל לשומר אלא ודאי הטעם
היא משום דבכל מקום דאית להו לבעלים
זכיה זו לגבי כפל בודאי ל"מ אחריות ידידיה
לגרוע זכות הבעלים רק גבי קדשים
דלהקדש לית להו זכיה לגבי כפל לכן הוא
זכה בה לר"ש א"כ ה"ג לגבי מכירה כיון
דהקדש אין יכולים למכור יש לו איהו
זכות וכח למכור לזורך קרבן כיון דלא
מגרע בזה זכות הקדש ממילא איהו קא
זכי בזה לר"ש דא"ל דהגל"מ כמזמן דמי :

(יד) **שם** (בסי' ז"ו) העלה דל"מ במושבע
מפי אחרים רק כשהשביע להם
שיבואו ויעידו אבל לא שאין אחס יודעים
לי עדות וה"ד שבעות הפקדון דיליק
משה"ע למושבע מפי אחרים דוקא כה"ג
הוא שיחזור לו פקדונו אבל לא שאין בידו
פקדון ויש לדקדק לדבריו מש"ס (שבעות
ל"ד) דאיתא החם מסתברא מפקדון וכו'
ועבר"י ופרש"י שם עדות ופקדון שפיהן
השבעה לשעבר אבל ביטוי עיקרה להבא
ולדברי הקל"ס הלא בעדות ופקדון במושבע
מפי אחרים הוא רק להבא :

ממה

ביתו ונתן השטר חוך ביתו אם נימא כה"ג
חלרו ושטריו באין כאחד :

ונראה הטעם דל"א כה"ג חלרו ומקנתו
באין כאחד דזה ודאי מן הסברא
דאין חלרו קונה לו רק היכא שחלרו שלו
ששוב אין יכול שום אחד הן המוכר הן
הלווקח לחזור מקנין החלר אבל לא אם
עוד יכולים לחזור על גוף החלר אף שלא
חזרו אין חלרו קונה לו וכיון דק"ל בכה"ס
חוך כ"ד כדבור דמי. א"כ נחזי אכן מתי
יקנה, בעת שמניח שטר המכנה בחוך
החלר א"א שהחלר יקנה השטר דהוי חכ"ד
ויכול לחזור על החלר ואחר חכ"ד מעת
שהניח השטר א"א דאם ע"ע החלר אינו
קונה השטר, גם החלר אינו קונה דזה
בזה חלוי רק מעכשיו יתחיל הקנין על
החלר והוי השתא חכ"ד מקנין החלר ולא
יוכל החלר לקנות השטר וא"כ גם על
החלר לא התחיל עוד הקנין וכן חוזר
חלילה עד לעולם והא דק"ל בגיטין גיטו
וחלרו באין כאחד בגיטין שאני דק"ל
חכ"ד לאו כדבור דמי :

ובזה יש ליישב קצת דברי הש"ך (סי'
ר"ב) דאין חלרו קונה רק
כשהוא חלרו מכבר אבל לא היכא
שעכשיו נעשה חלרו ותמיהין דבריו עיין
באחרונים ולפמ"ש י"ל דג"מ עכ"פ היכא
שקונה בתורת אגב אזי נגמר הקנין אחר
חכ"ד מן הקנין של הקרקע ושוב א"י
לחזור אבל בתורת חלר אין מתחיל הקנין
על המטלטלין רק אחר כ"ד מקנין החלר
ויש לו עוד שהות לחזור כ"ד, אחר כ"ד
מן קנין החלר :

(יב) **הערה** בדם שבישלו דק"ל דאינו
עובר עליו מה"מ מ"מ
בדם הקזה עובר עליו גם בבישול והטעם
משום דכלא טעם איסור דם אסור דם
משום דבר היוצא מן המי בשלמא בשחיטת
ל"ק דאסור דם הכנוס באברים משום
אמ"ה עפ"ד חוס' חולין (סז: ד"ה לרבות)
והכא עדיפא מהתם דהדם נותן חיות

מטה שכתב בתשובה להגאון וכו' סוהר"ר
שטחה אבד"ק קעספנא זצ"ל

(טו) **מה** שהקשה בדברי הרע"ב חולין
(פ"ז מ"ה) תוד"ה והרובע וז"ל
ואם האיסור הוא תרומה וחלה וכו' אם הוא
מין בשא"מ ואין שם כהן שיטעוס משערינן
במאה של חולין והקשה דהא קי"ל דבמינו
דוקא הוא בק"א אבל שלב"מ סגי בם' ותו
דאם הוא בק"א לא יוכל לטעוס דגם אם
לא ירגיש הטעם מ"מ שמא אינו ק"א נגד
התרומה :

ובאמת בעיקר תמיהתו מלאנו לרבינו
הרמב"ם (פט"ו ממ"א ה"ל)
וז"ל ואם אין שם לטעוס משערינן אותו
בשיעורו בם' או בק' או בר' הרי דכתב
במאה על תרומה אם אין שם מי שיטעמנו
עשו חכמים כמין במינו אמנם לו יהא
כדברינו שמלאנו לו סיוע אבל על הרמב"ם
עליו קשה מנ"ל לחדש כזאת ואדרבה
מש"ם חולין (לט.) דהקשה ממשנה דקתני
גבי תרומה אין בהם צנותן טעם בין שיש
בהן וכו' אלא במאי לאו בם' הרי דגם
בתרומה סגי בם' דהתם ע"כ בדלא טעים
ליה כהן איירי דאל"כ לא הקשה הגמ'
כלים ולאחר העיון כי שמכאן ראיה לשיטת
הרמב"ם והרע"ב דקו' התוס' דילמא איירי
דטעם ליה כהן וסירוגס דחוק לכן
מפרשים כך דהמקשן הוכיח מדהאריך
התנא בלישנא כ"כ אין בהם כנו"ט בין
שיש וכו' ולמה שינה את טעמו מאשר
שנה לן בכמה משניות בכל איסורין כג"ס
ומובן ממילא דאם כ"ס לעולם איסור ואם
אין בהם כג"ס לעולם מותר א"ו דזה
גופא אשמעינן וה"פ דאף דיש בהן ס'
מ"מ בעינן שדע' שאין בהם כג"ס דהיינו
שיטעוס הכהן משא"כ בשאר איסורין.
וא"כ הוכיח המקשן דכל האיסורין בם'
גם אם לא יטעוס אותו נכרי דאי אמרת
בק' א"כ תרומה דין אחד לו לשאר איסורין
ולמה שינה התנא בלשוננו וכפי אשר שונה

בכל מקום כג"ד בלבד :
(טז) **עוד** הקשה הר"ש וכו' ע"ד הש"ס
פסחים (כג:) דמביא ראיה דאמ"ה
מותר בהנאה מזבחייתא דר"ג ולמה לא
הביא ראיה ממשנה מפורשת חולין (פ"ד)
המצרכת המקשה לילד מחתך אבר אבר
ומשליכה לכלבים :
וזה ניחא צפוטות דהא כל איסורי
הנאה מותר להשליך לכלבים של
הפקד לבד מחמת כמבואר בירושלמי וכן
העלו האחרונים ופי' מק"ח סי' תמ"ח
א"כ אין ראיה ממשנה דאפשר לדמות
דאיירי בכלבים של הפקד :

סימן יג *

סרבנו הגדול רשכבה"ג וכו' הגרע"א זצ"ל :

ב"ה ח' תמוז תק"פ לפ"ק פיונו .
שלום וברכה וכו' לכבוד ידידי בני
הבחור החתן הסופר השנון ב"ה ב' וואלף
אייגר נ"י .

רבות טרדותי סביב שמו עלי ואעפ"כ
חוטף אני מעט זמן לכתוב
לך ואלעיך לך דבר השכל :
בדבר אשר כתבת לי אז ישוב בחולין
דל"ז והא הוי עובדא בכנישתא
דמעון קשה אמאי לא פריך בל"ז דר"ה
אדר"י ואודיעך ישוב ע"ז דהנה בחוס'
פירשו במה דמשני כחוש הוי והיינו כחוש
אינו מפעפע א"ו דהיה ס' נגדו אך לשיטת
הרא"ה הובא בר"ן דגללי ומליחה בשמן
אפי' ס' לא מהני דאינו מפעפע בשוה כמו
בבישול ואפשר דהפעפע היא במקום א'
ולשיטתו ז"ל דמה דמשני כחוש הוי
היינו דאינו מפעפע . ולכאורה תמוה על
הרא"ה הנ"ל דלשיטתו ישאר קו' התוס'
דמאי אשמעינן שמואל דגללה קולף ואוכל
וכן על המקשן דבעי לאוכוחי מדר"ה דללי
איסור

(*) נעתק מכ"ק זי"ע פ"י סרס"ג ר' חיים יפקח נפתלי סליש"א וסניפ לידיו פס סי' י"ג כחוף סדססת הקונטרס

עוד סבתי"ק

בזו הרגע יום ג' ח' תמוז אחר חלי היום הגיעני מכחבך אשר הקשית בחוס' כמוכות ריש ד' פ"ח דהא י"ל בע"א שהורה ואמר הילך יפה השיב לך רבך חתני דמה שאומר הילך הו' מסולק ואין שייך למשפט שדנים עליו ובלא"ה אין כאן קושיא כיון דממילא לפי הך תירוץ שמואל לשיטתיה בדינא דשמואל דע"א אפי' לא כפר אלא דפרוטה חייב אינו אליבא דהלכתא דלפ"מ דקי"ל כרב דבעי כפירת ב' כסף גס בע"א בעי כן א"כ י"ל דשמואל ס"ל כר"ח דהילך חייב ובלא"ה יש לעיין על הוכחת חוס' דהא משכחת במודה ובטענו עפ"י ע"א דס"ל לחוס' פ"ק דבב"מ (ג') דברי עפ"י ע"א חייב ומטעם מודה במקלע אינו חייב כיון דהוי טענת שמא וז"ל דחוס' חדא מנייהו נקט ודחי בכופר ב' כסף והעד מעיד רק על פרוטה ובאמת יש עוד דחיות ואטו כי רוכלא ליחשב ולזיל.

ואור"ח תמיד כשאני לומד דברי חוס' אלו איני מבין כראוי דחיתם דגראה דוקא במודה במקלע מלרפינן ההודאה והכפירה לב' כסף כיון דהשבוטה נובע מתוך ההודאה והכפירה יחד דהודאה גורם השבוטה אבל בשבוטה ע"א אילו היה הדין דבעי דוקא כפירת ב' כסף היה הדין דבעינן דכופר על הודאת העד ב' כסף אבל אם תובע ב' כסף והעד יודע רק מפרוטה והוא כופר כל הב' כסף אינו ראוי לחייב שבוטה דאידך כפירה שאינו מעיד העד עליו אין לו שייכות לשבוטה זו דשבוטה רק על העדאית העד וא"כ מאי דחי חוס' ומה"ט גס דחיית הג"ל דבאמת מודה במקלע אלא שחבצו עפ"י העד ג"כ דהא ההודאה אינו גורם לשבוטה אינו להכחיש העד וכיון דאין השבוטה נובע מתוך ההודאה אין לו לירוק לענין ב' כסף עכ"ל ק:

אסור כלו א"כ בירק שנחבשל הא משעת מליחה נאסר וסירוס דנחבשל היינו נללה ליחא ראיך קתני כילד משערים כבשר בלפת הא במליחה ובלגיה ל"מ ס' אמנס נראה דודאי מודה הרא"ה דאינו מוחלט בהכרח הך סברא דבגלי ומליחה ל"מ ס' אלא דלמד כן מודאמר ר"ה סתם דאסור לאכול מראש אצלו ולא חילק בין איכא ס' או לא דאמורא לריך לפרש אע"כ דבכל ענין אסור וכן מלאחי עתה בריטב"א בעוה"י והיינו בביאור יוחר כיון דעכ"פ י"ל סברא לגדל דל"מ ס' א"כ אם איתא דמהני ס' היה לו לר"ה לפרש אלא ע"כ דבאמת ל"מ ס' :

ורפ"ז מיושב קושיא הג"ל דלס"ד דהמקשן דר"ה ס"ל דכל גלי אפי' כחוש מפעפע ומוכה דנחבשל היינו נללה היה באמת מוכח דס' מהני והא דקאמר ר"ה סתם ולא חילק היינו דממילא כיון דר"ה אמר דאסור לאכול מראש אצלו ומוכה דנחבשל היינו [נמלח] (נללה) וא"כ מפורש במחני' דס' מהני ואינו לריך לפרש אבל למסקנא דמשני שאני חלב דמפעפע א"כ נחבשל במחני' כפשוטו ביצול ממש ולא מצינו דבחלב דמפעפע בגלי דמהני ס' והו"ל לר"ה לפרש ולחלק דבראיכא ס' אינו אסור אע"כ דבאמת למ"ס ונכון בעוה"י :

ורפ"ז ינחא (הב"ז) דבדואי פשיט לתרץ דר"י מיירי בס' וליכא קי' מדר"ה אדר"י דהא לס"ד דהמקשן גס בגלי מהני ס' כדמוכח מירק שנחבשל דהיינו נמלח אבל עתה דמשני שאני חלב דמפעפע ומוכה מדסתם ר"ה דאפי' ס' לא מהני לזה פריך מדר"י ומשני ההוא כחוש הוי היינו דחלב כחוש אינו מפעפע , וק"ל .

ידידך אביד דש"ת בלו"ג .

הק' עקיבא גינז מא"ש .

בשמות פה וארשא.

(א) **שבועות** (מה:): אמר רב נחמן

אמר שמואל ל"ט אלא ששכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מחוץ שיכול לומר לו לא שדחתך מעולם יכול לומר לו שדחתך ונתתי לך שכרך אמר רמי בר חמא כמה מעליא הא שמעתא א"ל רבא מאי מעליותא א"כ שבועת שומרין דחייבה רחמנא היכי משכחת לה מחוץ שיכול לומר לו להד"ס יכול לומר לו נאנסו וכו' :

והנה קשה טובא (א) אמאי מקשה רבא דוקא לרמי בר חמא שקילס

שמעתא דר"נ אמר שמואל. מ"ט לא מקשה לר"נ אמר שמואל גופא משבועות שומרין וכו'. (ב) קשה הא לרמב"ח גופא לפי שיטתו דבעי בשומרין כפירה במקצת והודאה במקצת ובעי שלש פרות ובלא"ה אינו חייב שבועה אבל בהודאה וכפירה בודאי חייב כמו שכתבו בחוס' שם א"כ מאי מקשה לו רבא דיש לו מנו בהך דנאנסה לטעון להד"ס הא אפי' בכה"ג יתחייב שבועה עכ"פ מכח מודה במקצת. (ג) קושיית החוס' שם לשיטת ר"ת דבשבועת שומרין בנאנסה לחודא לא מתחייב אלא א"כ יש עמה הודאה ג"כ א"כ מה מקשה רבא דיפטור במנו דיטעון על נאנסה להד"ס הא מכל מקום יתחייב מכח הודאה וכפירה :

ונלענ"ד ליישב הכל בחדא מחתא עפ"י

שיטת ר"ת ז"ל הנ"ל. דהנה בחוס' ז"ק דף ק"ו הקשו לרמי בר חמא דבעי דוקא כפירה והודאה ולא משכחת ש"ס כי אם בג' פרות כנ"ל יהא נאמן בהך דלהד"ס במנו דנאנסה ובה"ג לא יתחייב שבועה לרמב"ח. ותירצו דמיירי כגון דקאי הך פרה דכפירה קמן דלא שייך גבה נאנסה ע"כ. ולולא דצריהס ז"ל הו"ל דלעולם מיירי דליתא הפרה דכפירה קמן ואפ"ס משכחנא בהקדס דברי המרדכי

בשם ר"ת ז"ל שמירצו על קושיית החוס' ריש ז"מ דיהא נאמן שחלי שלו במנו דאי בעי אמר כולה שלי דלא אמרינן מנו ממומן למנוון והקשה ע"ז המרדכי מהא דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע והיינו דיהא נאמן במנו דאי בעי כפר הכל הא הוי ג"כ ממומן למנוון עיי"ש :

אבן יש ליישב ולהסביר הדרת ר"ת ז"ל דכוונתו הוא דטענה שלא יועיל

כלום על גוף הממון זה שיטעון עליו רק שיהיה לו לחטולת בשביל ממון אחר כגון בהך דשנים אחיון דאפי' יטעון כולה שלי לא יועיל לו כלום ליקח כולה רק יועיל טענת כולה שלי שיטעול עכ"פ החלי זה נקרא מנו ממומן לממון שאינו מועיל. משא"כ במורה במקצת במנו דכופר הכל יהיה לו חטולת בטענתו מה שיכפור הכל להרויח הכל שלא ישלם כלום א"כ מועיל לו טענתו באותו ממון גופא שיטעון עליו לא מקרי בכה"ג ממומן לממון וא"ש :

ובזה מחוץ קושיית החוס' ז"ק הנ"ל דיש לומר דבאמת פטור אהך

דכפירה מטעם מנו דאי בעי הוי טען נאנסה. אך מכיון דכבר נפטור בהך דכפירה שוב מתחייב שבועה אהך דנאנסה. דאין לומר השתא לפטורו אהך דנאנסה ג"כ במנו דאי בעי הוי טעין גם אהך דכפירה נאנסה והיה נפטור לרמב"ח כיון דליכא כפירה ז"א דהא מכיון דכבר נפטור בהך דכפירה כנ"ל ממילא לא יועיל לו טענת נאנסה אהך דכפירה גופא דכבר נפטור. רק שיהא לחטולת שיפטור על הך דנאנסה שוב הנ"ל מנו ממומן לממון ומנו כי האי לא אמרינן כנ"ל :

ורפ"ז מחוץ ג"כ קושיית השיטה מקובצת שמקשה על רמי בר

חמא שבועת שומרין דנאנסה ל"ל דחייב רחמנא תיפוק ליה משום גלגול שבועה מכח מודה במקצת כיון דלא משכחת לרידיה בלא כפירה ואודאה וגלגול

שכנסה

שבוטה דאדרייתא הוא ולפי דברי הג"ל מיושב שפיר דהא אכפירה גופא עכ"פ פטור משבוטה מטעם זנו דאי בעי הוי טעין אהך דכפירה נאנסה דאסך פרה גופא הוי זנו שפיר. וא"כ אין כאן חייב שבוטה מכח גלגול ולהכי אצטרך קרא לחייב מכח שבוטה שומרים :

ומעתה פ"כ מוכח דהך דכפירה ליתא קמן דא שפיר שיך

לפסח אהך דכפירה בזנו דנאנסה אבל אם נאמר דאיתא לפרה דכפירה קמן וליכא זנו א"כ שוב דהק"ל דיש לחייב שבוטה אנאנסה מכח גלגול כנ"ל :

ומבירא לפי"ז א"ש קושיות הגמ' בשמעתין דמוקשה רבא

לרמב"ם אף דבעי כפירה והודאה בשומרים א"כ שבוטה שומרים דחייבה רחמנא היכי משכח לה הא יס לו זנו דיטעון על שניהם טענת להד"ס גם אהך דנאנסה ואין לומר דמ"מ יהא כפירה והודאה ויתחייב שבוטה מכח מודה במקלח דז"א דכיון דאייירי דהך דכפירה ליתא קמן ואם יטעון על שניהם להד"ס ויהיה טענה אחת לשחיתן יפטר משבוטה בשחיתן מכח זנו דאי בעי הוי טעין על שחיתן נאנסה ולא היה כפירה ואין כאן שבוטה דבשלמא השתא דעל א' טוען נאנסה ועל השני להד"מ והו"ל ב' טענות על ב' פרות שפיר יס לומר דכיון דפטרינן ליה אכפירה מכח זנו דנאנסה ממילא חייב שבוטה אהך דנאנסה וליכא למימר דיפטר גם אהך דנאנסה בזנו דאי בעי טעין גם אהך דכפירה נאנסה דהו"ל זנו ממון למזון כנ"ל אבל אם יטעון על שחיתן להד"ס דהוי טענה אחת על שחיתן יפטר על שניהם מבח זנו דיטעון על שחיתן נאנסה ויפטר משבוטה לרמי בר חמא כיון דליכא כפירה :

וא"כ לפי"ז מיושב ג"כ קושית הא' הג"ל דהקושית דוקא סובב והולך רק לרמב"ם לשיטתו דבעי כפירה ג"כ בטענה

נאנסה אבל לירדן לשיטת ר"ה הג"ל דאכן דלא קי"ל כרמב"ם דבעי ג' פרות עכ"פ בעינן בשומרים הודאה ונאנסה לק"מ דשוב ליכא זנו דיטעון על הך דנאנסה להד"מ דהא יהא הודאה וכפירה ויהיה חייב שבוטה מכח מודה במקלח כנ"ל :

ואפי" לשיטת הריב"א בנ"ק שם דלירדן דלא קי"ל כרמב"ם חייב שבוטה

על נאנסה לחודא נמי לק"מ משבוטה שומרים וכו' דו"ל דהוי זנו דהעזה לאפטורי משבוטה דנאנסה אין חבירו מכיר בשקרו כמש"כ הר"ן ז"ל אבל על רמי בר חמא שפיר מקשו בגמרא דיהיה נאמן על הך דנאנסה בזנו דלהד"ס דהא בלא"ה יס כפירה שמיז כנגדו א"כ יוכל להעזי גם אהך דנאנסה ולטעון להד"מ. ואין לומר דלמא בהאי דכפירה טוען האמת וממילא ליכא העזה אהך דכפירה ושוב ליכא זנו בהך דנאנסה לטעון להד"מ דאינו מציז. י"ל דלרמי בר חמא דבעי גם כפירה לחיבו שבוטה אהך דנאנסה הוא משום דאין חשדינן ליה דבהאי דכפירה נמי טוען שקר אבל אי הוי ידעין דמה שכופר הוא טענת אמת לא הוה משבעין ליה אהך דנאנסה וכיון דחשדינן ליה לפוטן שקר אהך דכפירה ממילא הוא גברא דמעז :

ואין להקשות על מה שכתבתי לעיל דאפי"ו היכא דפטור על האי

דכפירה משבוטה מכח זנו אעפ"כ חייב שבוטה על הך דנאנסה הא כיון שיש לו זנו יס רחיה שטוען אמת על הך דכפירה א"כ אמאי משבעין ליה אהאי דנאנסה דיש לומר דהא דיש רחיה מכח זנו שטוען אמת הוא רק אם נחייב אותו שבוטה על הכפירה. וא"כ היה יכול לטעון נאנסה אהך דכפירה דהיא טענה עדיפא שהיה פטור משבוטה. מזה יס רחיה שפיר דטוען אמת אבל השתא שפטרת אותו משבוטה אהך דכפירה מכח זנו שוב ליכא רחיה שטוען אמת דהא גם אפטור שטוען השתא נמי פפטר מהשבוטה ולכך משבעין ליה על

הגמרא כיון דמחויב שבוטה על הק דנאנסה
ע"כ הוא דחשדין ליה דנס על הק דכפירה
טוען שקר כג"ל א"כ הוי חשוד אממונא
אהך דכפירה והאיך משבעין ליה אהך
דנאנסה ודוק:

בשבעתין דמטלטלי לא משתעבדי
לכתובה

(ב) **דהנה** איחא בש"ס כתובות (פא):
ובכמה דוכתי דרבנן סברי
מטלטלי לא משתעבדי לכתובה והפירוש
הפשוט הוא דרק שיעבוד ליכא על
מטלטלין אבל מיניה דידיה גביא אף
ממטלטלין כמש"כ הרמב"ן ז"ל בב"ב
דאפי' למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא מ"מ
מיניה דידיה גבי שסוס פריעת ב"ח מלוה
אך הר"ן ז"ל בגדרים (סה): כתב דלמ"ד
מטלטלי לא משתעבדי לכתובה אפילו
מיניה דידיה לא גביא ממטלטלין והביא
ראיה מדקאמר הגמרא על המחני' שס
ומעשה בחד שגדר מאשתו הנאה וכו'
אמר לו ר"ע אפי' אחא מוכר שער ראשך
אחא נותן לה כתובה. ומקשו בגמרא
מטלטלי מי מושתעבדי לכתובה אלמא
דאפי' מיניה לא גביא ממטלטלין דהא
במחני' שס מייירי לענין לגבות מיניה:
אך קשה טובא לפרש כן. חדא דמאי
טעמא ישהנה חובת כתובה משאר
חוב דקיי"ל דמנייה גבי אפי' מגלימא דעל
כתפיה. ועוד לפי דבריו ז"ל דאם אין
לו קרקע לא גביא כתובה מן המטלטלין
א"כ יהא אבוד לדור עם אשתו כל נוי
שאץ לו קרקע דהוי כמו שדר עמה בלא
כתובה כיון שלא תוכל לגבות כתובתה
מומנו ע"כ נלפע"ד לומר דבאמת הדין
דמיניה גביא כתובתה אף ממטלטלין כמו
שאר חוב וקושיה הר"ן ז"ל הנ"ל כ"ל
ליישב בהקדם דברי הרשב"ם בבבא בתרא
(קעה):

דהנה איחא שס אמר עולא דבר מורה
אמר מלוה בשטר וכו' גובה
מנכסיה

על הק דנאנסה דחשדין ליה דנס מה
שכפר הוא שקר:

ובסברא זו מובן מה דקיי"ל דלא
אמרינן מנו להוליא דאין
מהלוך לומר הטעם דמנו אינה ראייה
ברורה כ"כ רק הוא מטעם דאם תרצה
להוליא ממון ע"י טענתו מכח מנו טוב
ליכא ראייה דמנו דטוען אחת. דהא אף
בטענתו דהשתא נמי מווליא ממון אבל
להחזיק שפיר אמרינן מנו אף דהשתא
דפטרינן ליה טוב ליכא ראייה שטוען האמת
מ"מ אין יכולים לחייבו דאם תחייבו טוב
יש ראייה שטוען האמת:

[ובסברא] הג"ל אפשר ליישב שיטת
הרמב"ם ז"ל דלא אמרינן
מנו לאפטורי משבוטה דהקשו עליו מהא
דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מורה
במקלט הטענה ישבע וכו' הא הוי מנו
לאפטורי משבוטה ד"ל דסברת הרמב"ם
דלא אמרינן מנו לאפטורי משבוטה הוא
מהך טעמא דאם תרצה לפטור משבוטה
ממילא טוב ליכא ראייה דמנו. אבל בממון
אמרינן מנו מושם דא"ל לחייבו ממון
כג"ל אבל לשבוטה מחייבין אותו מהך
טעמא דאם נפטור אותו טוב ליכא ראייה
דמנו ולק"מ מהא דאמר רבה דהא שס
במורה במקלט אפי' אם תפטור אותו
מהשבוטה נמי יש ראייה שטוען אמת דהא
יש לו מנו דהיה כופר הכל והיה מרווח
ממון ולהכי מקשה רבה דידיה פטור
משבוטה]:

ולפ"ז יש לתרץ נס מה שיש להקשות
על מוש"כ לעיל דלרמב"ם אף
דפטור משבוטה אהך דכפירה אעפ"כ
חייב לישבע אהך דנאנסה מהא דהקשו
בגמרא (ב"מ ה): על רמב"ם דנימא מנו
דחשוד אממונא חשוד נמי אשבוטה והיינו
על הק דכפירה כמו שפי' רש"י ז"ל שס
ולהנ"ל מאי קושיא דלמא באמת פטור
אהך דכפירה משבוטה מכח מנו דחשוד
אממונא וכו' ואעפ"כ חייב לישבע אהך
דנאנסה. ולפמ"כ ניחא דכך היא קושיא

וא"כ ע"כ דקרא יוליא אליך את העבוע לא איירי רק קודם זמן הפרעון והא דיוכל ליקח בתוך הזמן משכון הוא רק אם הלואה מבזבז נכסיה כנ"ל ע"כ הוכיח מזה דשיעבודא דאורייתא וא"כ מיד בשעת הלואה נשתעבדו נכסיו לזה להמלוה ושייכים להמלוה ואם כן מלך הסברא היה יכול המלוה ליקח משכון אפי' בתוך הזמן אפי' אם הלואה אינו מבזבז נכסיו כיון שהלואה שיעבד לו נכסיו היה יכול לומר שרואה שהשיעבוד יהא מונח אללו אך מפני שהמלוה בעלמנו נתרצה בשעת הלואה שיהיה מונח אלל הלואה אין יכול לחזור בו וכ"ז הוא כשאינו מבזבז אבל אם הלואה מבזבז נכסיה יוכל המלוה לחזור בו שיהא מונח אללו דארעתא דהכי לא נתרצה מתחלה ולכך יוכל ליקח שיעבודו אללו וכ"ז הוא אם שיעבודא דאורייתא :

אבר אם נאמר שיעבודא לאו דאורייתא אם כן מאיזה טעם יכול המלוה ליקח משכון בתוך הזמן אף אם הלואה מבזבז נכסיה הא לא משתעבדי ליה הנכסים ועוד לא הגיע זמן הפרעון וליכא מנה עדיין ללוה לפרוע לו אע"כ דשיעבודא דאורייתא ורבה סובר דשיעבודא לאו דאורייתא ובאמת אין יכול ליקח משכון בתוך הזמן אפי' אם הלואה מבזבז נכסיה וקרא מיירי כשהגיע זמן פרעון וסובר כשיטת הסמ"ע דאף שהגיע זמן פרעון בכ"ז אסור לשליח ב"ד לכנוס לביתו ליקח ממנו בתורת משכון וא"כ אין מוכח מזה שיעבודא דאורייתא דאפי' אם לאו דאורייתא בכ"ז שפיר יוכל ליקח ממנו משכון כיון שהגיע זמן פרעון אבל בתוך הזמן אין יוכל ליקח ממנו משכון אפי' אם הוא מבזבז :

וזה כוונת הרשב"ם ז"ל דהקרא דיוליא אליך את העבוע מיירי במשכנו שלא בשעת הלואתו היינו שעבר משך זמן הלואה והגיע זמן פרעון אז יוכל ליקח ממנו משכון אבל במשך זמן הלואה אינו יכול ליקח ממנו משכון אפי' הוא מבזבז דשיעבודא

מנכסים משועבדים מאי טעמא שיעבודא דאורייתא וכחב הרשב"ם ע"ז בזה"ל דכתיב יוליא אליך את העבוע ועל דברי רבה דשיעבודא לאו דאורייתא כתב וז"ל וקרא במשכנו שלא בשעת הלואתו עיי"ש . ומאד קשה להבין ד"ק ז"ל בראש מה שכתב דשיעבודא דאורייתא הוא מהקרא דיוליא אליך את העבוע היכי מוכח מזה שיעבוד דהא אפי' אם שיעבודא לאו דאורייתא בכ"ז לריך לפרוע לו חובו ופריעת בע"מ מלוה כנ"ל וכן מה שכתב בדברי רבה דקרא מיירי במשכנו שלא בשעת הלואתו א"כ מקודם בדברי עולא היינו סוברים דקרא קאי על שעת הלואתו א"כ בודאי אין מוכח דשיעבודא דאורייתא דהא מיירי היכי שמשכנו בעלמנו וכן הקשו בתוס' סם : **ונראה** לי לפרש דברי הרשב"ם ז"ל דהנה בש"ע חו"מ (סי' ז"ז)

סעיף ט"ו) כתב וז"ל יש שאומר שאין שליח ב"ד אסור לכנוס לביתו למשכנו אלא במשכנו להיות בטוח במעותיו ולא הגיע זמן הפרעון אבל כשמגיע זמן הפרעון ובא לגבות חובו וזה אינו רוצה לפורעו וכו' שליח בית דין נכנס לביתו למשכנו ויפרע לזה חובו שפריעת בע"מ מלוה וכו' והיא שיטת ר"ת ז"ל וכחב בסמ"ע סם (ס"ק כ"ח) על הא דכתב הש"ע דבלא הגיע זמן הפרעון דה"ה אעפ"י שהגיע כבר זמן הפרעון כשאינו רוצה לגבות חובו ממנו עתה משום איזה טעם אסור לשליח ב"ד לכנוס לביתו למשכנו . והעיר שו"ת הובא בסמ"ע סם סובר דדוקא בתוך הזמן אבל לאחר הזמן כיון שיכול לכנוס ולגבות בתורת פרעון מותר ליטול אף בתורת משכון עש"ה . והא דיוכל למשכנו בלא הגיע זמן הפרעון כתב הנתיבות סם דאיירי היכי שהלואה מבזבז נכסיה אז יכול למשכנו אף קודם זמן הפרעון ע"ש . ואחרי הקדמת שיטת הגאונים האלה נראה לי דבזה פליגי עולא ורבה דעולא סבר כשיטת העיר שו"ת דדוקא בתוך הזמן אין יכול לכנוס ליקח משכון

בן שטח היה גרע חובת הכחובה משאר חובות שאינה נכזית מן משעבדים ועוד קשה דמלשון הזקינו ולא היו נושאין משמע דהמגיפה היתה מלד הנושאין ואין סברא דבשביל שהיה לא חבבה הכחובה ממשעבדי ימנעו ע"ז מליבא חשה ועוד קשה מדברי הבריייתא שם לקמן דאיתא דעשירות עושות אותה קלהות של כסף וזהב עניות היו עושות אותה כלים של נחשת. ואם נאמר דקאי על כחובת מנה ומאמץ. הלא שיעור הכחובה הוא שיהיה עושה לעניות ולעשירות :

והנה בשבת איתא שמעון בן שטח התקין כחובה לאשה וקשה וכו' מפני שהיקן שהחבה הכחובה ממשעבדים נקרא כל עניי הכחובה על שמו : **ונרפעי** לפרש דברי הגמ' בטויו"ד והוא. דבאמת אין כוונת הגמ' בה' דשמעון בן שטח התקין כחובה לאשה דהוא כחובת מנה ומאמץ דאיתא לא היתה חקנתו דהא אף בראשונה היו כותבין לבחולה מאמץ כדאיתא כאן בגמ' ובבריייתא לקמן. אך כוונת הגמ' הוא על כחובת נדוניה כמו שפי' ההוס' לעיל בדברי הגמ' (מו) כחובתה תחת קבורתה דהיינו כחובת נדוניה וכן איתא לעיל (דף ג"ב ע"ב) אזיל למכתב לה כחובתה היינו כחובת נדוניה ועי' ברש"י שם והיינו שתיקן שמעון בן שטח שינתן מעות נדוניה ליד הבעל והבעל יכתוב לה כנגדה כחובה על הנדוניה :

וזה הפירוש בדברי הגמרא דבראשונה היו כותבין לבחולה מאמץ וכו' היינו שלא היו נותנים נדוניה להבעל ולא היה להבעל לכתוב לה אלא כחובת מנה ומאמץ ובא שמעון בן שטח ותיקן שינתן נדוניה להבעל ויכתוב לה ג"כ כחובת נדוניה. והשתא א"ש לשון הזקינו ולא היו נושאין משהו דקודם תקנת שמעון בן שטח שינתן נדוניה להבעל לא ראו בכדי לקחת עול על אורחיהם לפרנסה אם לא שיהיה להם שום סיוע מהם בממון ור"ל לא

דשיעבודא לאו דאורייתא : **ומעתה** מתיישב גם קושיית הר"ן נדרים הג"ל דהנה הריטב"א שם כחב דמחני' שם מירי שערדין לא גירסה ואעפ"כ מייבז ר"ע ליתן לה כחובה כיון שמחויב לגרסה וכן פסק הרד"ק (הובא בבאה"ט אהע"ז סי' קג"ד סק"א). והנה באמת קשה להבין דאנאמי יהא מחויב לשלם לה קודם הגירושין הא הזמן פרעון של הכחובה הוא לאחר הגירושין. ע"כ נ"ל לומר הטעם דהא דחייבו ר"ע ליתן לה כחובה קודם הגירושין אינו בתורת פרעון הכחובה דהא עוד לא הגיע הזמן ורק בתורה משכון שחאה בטוחה על הכחובה ואף שאין המלוה נוטל משכון בתוך זמן פרעון רק היכי שהלוה מבזבז נכסיה י"ל דהתם הוא הטעם משום שהמלוה בעלמו נחרלה מתחלה שיהא מונח אצל הלוה ע"כ אין יכול לחזור ורק אם מבזבז נכסיה יוכל לחזור כנ"ל אבל בכחובה אף שאין הבעל מבזבז נכסיה יכולה למימר דלהכי לא לקחתי משכון מיד בשעת הגשואין משהו דלא עלתה על לבי שיגרשני ויגיע זמן פרעון הכחובה לזאת עתה שבדאי יגרשני כי הוא מחויב לגרש רלוני שיסן לי משכון על בטיחת הכחובה :

וא"כ שפיר הוכיח הש"ס דש"מ מטלטלי משעבדי לכחובה לכך יכולה לקחת משכון קודם זמן הפרעון אכן אם נאמר דליכא שיעבוד על המטלטלין א"כ מאיזה טעם יכולה ליטול משכון כיון שעוד לא הגיע זמן פרעון אבל לאחר הגירושין כיון שהגיע זמן פרעון ומאיה לפרוע כ"ע סוברים דנזבה כחובתה ממטלטלי גאפי' מגלימא דעל כספיה כמו בשאר חוב ודוק : **בכתובות** (פב:) אר"י בראשונה היו כותבין לבחולה מאמץ ולאמנה מנה והיו מזקינין ולא היו נושאין נשים עד שבא שמעון בן שטח ותיקן כל נכסיו אחראין לכחובתה. ודברי הגמ' זו ג"כ דמ"ש קודם תקנת שמעון

לא מביא רק מה שהיה יודע התקנה ומה שהיה התקנה בחרייתא :

והבריייתא שם מביא כל סדר פניני התקנה ומפרש עוד יותר

בראשונה וכו' והיו מזקינין וכו' התקיניו שיהיו מניחין אותה בבית אביה וכו' והיינו שינתן נדוניא להאשה ולא יהיו נמנעים עוד מלישא אשה רחא יש לה נדוניא ואף שהנדוניא מונח בבית אביה מ"מ כיון שיש לה מעות יחשוב הבעל שתהיה לו לעזר ולסעד אם יהיה נלרך למעות :

אך עדיין כשהוא כועס עליה אומר לה לכו אלל כתובתך וקלה בעיניו לגרשה מפני שהמעות אין מונח ברשותו ואין לו לע"פ שום הנאה מהנדוניא לזאת התקיניו יותר שיהיו מניחין הנדוניא ברשות הבעל עשירות עושות אותה קלתות של כסף וזהב עניות היו עושות אותה כלים של נחושת וכו' היינו שיקנו במעות נדוניא כלי תשמיש הבית ועל ידי זה יונעט מלגרשה כי יהיה חס על הכלים שיזטרך להחזירם לה :

ועדיין כשהוא כועס עליה אומר לה סלי הכלים ואי וכו' היינו

שעוד לא הועילו חכמים בתקנתן כי מדוב כעסו עליה לא יחוס על הכלים שזריך להחזיר לה כיון שנמנאים אללו בעין עד שזא שמעון בן שטח ותיקאן שיהא כותב לה כל נכסי אחראין לכתובתה היינו שינתן הנדוניא ליד הבעל והבעל ישעבד לה כל הנכסים שיש לו ויהיה נושא ונותן במעות נדוניא ועי"ז לא יהיו מזוים אללו המעית ויהיה קשה לו לגרשה :

והמעייין בירושלמי סו"פ האשה יראה דמפורש כמ"כ דז"ל

בראשונה היתה מונחת כתובתה אלל אבותיה וכו' והתקיניו שיהא אדם לוקח בכתובת אשתו כוונת וכו' והתקיניו שיהא אדם נושא ונותן בכתובת אשתו שמתוך שאדם נושא ונותן בכתובת אשתו והוא מאבדה קשה בעיניו לגרשה והוא התקין שלשה דברים שיהא אדם מ"ג בכתובת

אשתו וכו' ומש"ה הרי מפורש להריח כמו שכתבתי ושם בירושלמי מפרש דחקנה אחרונה של שמעון בן שטח שלא יהיה לוקח בכתובת אשתו כלי תשמיש רק הוא יהיה נושא ונותן בהמעות מרומן בכלן במשנה לא יאמר אדם לאשתו הרי כתובתך מונחת על השלחן כנ"ל :

(ר) חורין (קטו:) ור' בהנאה מג"ל (ר"ל בנ"ח) נאמר כאן כי

עם קדוש ונאמר להלן לא יהיה קדש מה להלן בסנאה אף כאן בהנאה. והנה דברי הגמ' זו ז"ב מלבד דקשה דהאידך יליף קדוש מקדש גם גוף הלימוד אינו מובן ועי' בריטב"א שם :

ונ"ל לומר דכוונת הגמ' היא דהנה במנהדרין (פב') פירש רש"י קדש מפקיר ומחלל קדושתו וכו' עיי"ש וא"כ כאן דכתיב כי עם קדוש לא תבשל. והפ' הפסוק בקרא הוא ימן כי עם קדוש אתה ע"כ לא תבשל גדי בחלב אמו דאם תבשל תחלל בזה קדושתך וא"כ ילפינן שפיר מקרא דלא יסיה קדש כמו דשם נתחלל קדושה ע"י עבירה שיש בה הנאה. כן כאן לא נתחלל קדושה על עבירה שאין בה הנאה רק היכא שיש בה הנאה וא"כ ע"כ לא קאי קרא דלא תבשל אביסול בנ"ח למוד דהא בביסול ליכא הנאה אלא קאי אהנאה דהיינו לא תבשל ותהנה א"כ יש ראייה דאיכא איסור על הנאה להקרא עבירה שיש בה הנאה :

אך הך סוגיא קשיא לפי מה שכתב הר"ן בחולין בסוגיא דריחא מלתא דפלוגתא דאבוי דרבא תליא בהנאה דאכילה דאבוי סבר ריחא מלתא דקשמניח פיו ושואף הריח הרי הוא כאלו שמה ממנו וכאכילה חשיבא הלכך אע"ג דלא מכיון כלל אסור דקיימא לן המחמסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה ורבא ס"ל ריחא לאו מלתא כלומר דלא חשיבא כאכילה רק הנאה גרידתא לכך כיון דלא מתבין שרי עיי"ש דמוכח משם דהנאה פרויה חשיבא כהנאה אכילה וא"כ קשה איד

שנשחטו בעזרה נראה לי צ"ש לחלק באופן אחד עפ"י שיטת הסוסי בחו"ץ (ד): דחלופי איסורי הגאה מותרין בדיעבד למחליף והא דמתן בפסח לא היו בר דמים הוא משום דאסור לכתחילה למכור עי"ש א"כ על זה שפיר מחלקים בגמ' א"ס הוא איסור דאורייתא שפיר לא היו בר דמים מחמת שאסור למכור אבל א"ס הוא רק איסורא דרבנן נקרא בר דמים כיון דבדיעבד מותר למחליף אפי' מדרבנן ולכתחילה הוא רק איסור דרבנן שפיר נקרא בר דמים :

וא"כ בתקרות עכו"ם אפי' א"ס הוא אסור בהגאה רק מדרבנן מ"מ כיון דרבנן שיינהו כע"ז ואופסת ג"ס את דמיה מדרבנן א"כ אפי' א"ס מכרו אסור הדמים בדיעבד לזאת שפיר לא היו בר דמים אף שהא"ר רק איסור דרבנן :

(ז) **לכבוד** הרב וכו' מה שהקשה כ"ת ע"ד הפרי מגדים שכתב (בפתיחה כוללת לאו"ח) אע"ג דלר"י סומא פטור מכל המזות היינו מעשין לעשות בקוב ועשה הא לאוין מה"ט מזוה שלא לעבור עי"ש דקשה מהא דר' יהודה דאמר (תמורה ד:) ובכמה דוכתי דלא ישאירו ממנו עד בקר והותר ממנו עד בקר דבא הכתוב ליתן עשה אחר ל"ת דלאו הניחק לעשה אין לוקין עליו ולדברי הפרמ"ג קשה אמאי היו לאו הניחק לעשה הא הלאו כולל יותר מהעשה דהלאו איחא אף בסומא והעשה אינו בסומא ושיטת הרמב"ם ב"א מתמורה דהכי דהלאו כולל יותר מהעשה לא היו ניתק לעשה :

וג"ר לתרן דהנה טעם הרמב"ם ז"ל דסובר דהכי דהלאו כולל יותר מהעשה לא היו ניתק לעשה הוא משום דלהאי גבירא דליתא העשה גביה לא היו ניתק לעשה ולוקה על הלאו ולכך אפילו במאן דאיתא גביה העשה כנוי לא היו ניתק לעשה ולוקה. וא"כ בהומא אפי' א"ס נאמר דמוזהר על הלאו מ"מ אינו לוקה על הלאו כדאיתא בב"ק (פו:) דר"י פוטרו לסומא

מחייב

שיש דידה שטר ופרוע הוא היה נוודה רב נחמן דנאמן נטעם הפה"ש אסור הוא הפה"ש שהתיר כיון דלא ידענו שיש שטר אלא ע"פ אמירתה והפה"ש אסור מהני אפי' בעדים כמו דאיתא בסוגיא דעדים שאמרו אך כיון שהרמב"ם השטר לפניו ב"ד א"כ יודעים הב"ד שיש שטר על הלוי בלא אמירת השליש אך שהשליש יס לו מגו דא"י בעי לא היה מראהו עכ"פ פה שאסור לא נקרא ועד לא נוהימן בממון נטעם מגו. ורבא ס"ל דשליש יס לו כח בע"ד בזה כיון שהבע"ד בררהו לשליש עבורם וכי היכי דבע"ד נאמן במגו ה"ה השליש כנ"ל :

(ו) **לכבוד** הרב וכו'. מה שהקשה כ"ת ע"ד רש"י פסחים (ז') על הא דאמר רב גידל אחר רב המקדש משש שעות ולמעלה אפי' בחיטי קורדייתא אין חוששין לקידושין וכתב רש"י ז"ל ס"ס אע"ג דאיתא איסור הגאת חמץ דרבנן דשם ומפקיע קידוש תורה הא מתרגלין בכמה דוכתין כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכו' א"כ קשה דמה ראייה מיייתי בגמ' דאין יכול לבטל בשית כיון דאיסורא דרבנן עליה כדאורייתא דמיא ולאו ברשותיה קיימא מהא דרב גידל הא י"ל דשאני החס משום דכל דמקדש וכו' :

ונרע"ד לתרן עפ"י דברי החוס' ב"ק (ע"ב:) שנוחלקים בין תקרובת עכו"ם לחולין שנשחטו בעזרה דתקרובת עכו"ם אפי' לא איסורא בהגאה אלא מדרבנן חשיב ליה שפיר לאו דידה כיון דאסרו חכמים בכל הגאות דאפי' קידש בו אין האשה מקודשת וכו' לכך חשיבא לאו דידה אבל חולין שנשחטו בעזרה אי היו דרבנן וקידש בו את האשה מקודשת לכך שפיר חשיב דמריה עי"ש וא"כ שפיר מיייתי בגמ' ראייה מהא דרב גידל לענין חמץ בשית כיון דאין יכול לקדש בו את האשה יסיה מאיזה טעם סהיה חשיבא לאו דידה ולאו ברשותיה קיימא לבטלו :

ובגוף דברי החוס' ב"ק ה"ל שנוחלקים בין תקרובת עכו"ם לחולין

מחייבי מלקות וא"כ אין סביר לומר כיון
דלגבי סומא ליכא לאו הנייתק לעשה לכך
אף שאינו סומא נמי חייב מלקות הא סומא
בלא"ה פטור ממלקות כג"ל :

יצחק ברי"א ז"ל הבהן פייגענבוים

סימן טו

ב"ה קינצק

הנה הגאון ר' וואלף באסקאוויץ מובא
בחסו' נודע ביהודה מה"ח סי' פ'
רוצה לחדש דאס מגלח הזקן במספרים
תחלה ואח"כ בחער אין איסור כיון
דבעת שמגלח בחער שוב אין שיעור
בהשערות כדי לכופ ראשן לעיקרן ואין
קדוים שער כמבואר ברמב"ם :

ולפענד אין זה היתר כלל דהרי
חזינן בש"ס נזיר (מ"ב)
ובש"ס ב"ק (ק"ה) דבגילת שיערה שיערה
בנזירות מלוה או במזורע מהני אף דשיערה
אחת לא חשיב גילוח כלל דהרי חזינן באין
לו רק שתי שערות וגילח אחת ונשר אחת
ל"מ ולא אמרינן דחייב כשיגילח שיערה
ראשונה נחקיים מלות גילוח כיון דלא
נשתייר לו שתי שערות רק דמ"מ לא קיים
גילוח בשערה אחת ועכ"ז מלטרפין שיערה
שערה במנות גילוח כמבואר בשטמ"ק ב"ק
שס ממילא כן בלאו דמשחית פאת זקנו
דהשיעור גם כן שתי שערות כמבואר
בחוספחא מכוח דאס גילח שיערה שיערה
בזאח"ז חייב וכן מבואר בחסו' חכ"ל (סי'
פ"ו) [אך מש"כ שס החכ"ל דאס גילח
שיערה אחת בנזיר ליכא איסור משום ח"ש
פלא על גאון כמוהו הרי ש"ס עריך : היא
בנזיר (מ) הנזיר לוקה אף על שיערה אחת]
אבל עכ"פ מבואר דלוקין על גילוח הנעשה
בזאח"ז וא"כ ממילא בזה דגלי רחמנא
דבעינן גילוח שיש בו השחתה ולכך פטור
במלקט ורהיטני דהוי השחתה בלא גילוח
וגם מותר במספרים דהוי גילוח בלא
השחתה והטורה האריכה חרתי לענין

חיובא , אבל מ"מ כל שעשי' בזה אחר זה
מתחלה גילוח ואח"כ השחתה ספיר חייב
ואף דחזינן דליכא בזה משום ח"ש באחד
לבד דהרי מותר לגלח במספרים היינו
דח"ש לא שייך רק אס יש חסרון בהשיעור
לבד משא"כ בדבר שהולכה רחמנא שני
דברים בזה אין באחד מהם משום ח"ש :
ולכן מאד לפלא על הגאון הקדוש ז"ל
מטשטענאו שדעתו בספרו בית

אברהם סוף מכות דזכבן גדול באלמנה
דלריך קידש ובעל אסורין הקידושין גרידא
מטעם ח"ש אבל דבריו הנה נגד ש"ס
ערוך בטה (מד') דקאמר כדרכה דאמר
אינו לוקה עד שיבעול הרי ליכא איסור
חורה בקידושין גרידא עיי"ש והיינו כמש"כ
דכל שחבר בו תנאי אחד שהלריכה בו
רחמנא אין בזה משום ח"ש חדע דהרי
בכהובת קעקע אס כתב ליכא איסור כלל להרמב"ם
קעקע ולא כתב ליכא איסור כלל להרמב"ם
ולעתוס' גיטין כ' הוא רק איסור דרבנן
הרי דבשני דברים מלוקים ל"ש איסור ח"ש
ולכך גם בעקירה בלא הגזה בשבת ליכא
משום ח"ש :

ואין לומר דא"כ שוב אין ראיה משערה
שערה דמלטרפין דהתחיל עכ"פ
בח"ש משא"כ בגילוח ואח"כ השחתה אבל
ז"א דלפענ"ד דבגילוח שיערה אחת אין בו
משום ח"ש מטעם דאין על גילוח שיערה
אחת שס גילוח כלל דאס היה עליו שס
גילוח היה לו להוציל אף באין לנזיר ומזורע
רק שתי שערות וגילח אחת נימא דקיים
המלוה כיון דלא נשאר לו רק שיערה אחת
דהוי כמאן דליחא ובש"ס מבואר דרק
משום לירוק למה שגילה מקודם מהני והא
דנקט הש"ס גילח אחת ונשרה אחת באמת
לאו דוקא נקט נשרה כמבואר בקרן אורה
שם וא"כ ספיר מוכח דחמיד מהני אף
בזאח"ז וכמו בכתב ואח"כ קעקע לשיטת
הרמב"ם דסובר דהפירוש בקרא דכתובת
קעקע לא תתנו בכם היינו שלא לכתוב
בחור הקעקע כמש"כ הר"ן והברטנורה
ולשיטתו נראה דאף אס לא עשה בקעקע
כלל

כלל רק כתב בתוך הקעקע גרידא חייב ועכ"ז אם כתב ואח"כ קעקע גם כן חייב כמש"כ הש"ך ז"ל הרי אף דאפשר לעבור על הלוא במעשה אחת מ"מ אם עשאו בשני מעשיות ג"כ חייב:

ואין לחלק דשם הרי הכתיבה והקעקע לפנינו משא"כ בגילוח דהוי כנשרף ח"ש הראשון דאין מאטרפין וכמו דקיי"ל בשבת בהוליא חלי גרונרת ונשרף דז"א דגם כאן לא הוי כנשרף מטעם דאין אנו דנין על הסתירה שגלח רק על מקום הזקן שנעשה פניו וחלק משער וע"כ שפיר חייב על הסתירה אחר הגילוח וכעין דברי ה"מ שכתוב' יבמות (נט) דקנס לא מיחייב אלא בגמר ביאה אף דאז היא בעולה מ"מ חייב כיון שהוא עשה התחילת ביאה ואף דשם ע"כ חייבה רחמנא בהכי כיון דא"א באופן אחר אבל מ"מ חזינן דכל שהוא עשה גם ההתחלה חייב וגם דגם שם משכחת שהיה בתולה גם בגמר ביאה והיינו כמבואר בקידושין (ט:) בשלא כדרכה וכן מוכח להדיא מש"ס גזיר (נז:) דקאמר לדידך מאן מגלח להון והיינו כמש"כ התוס' שם שראה אותן שהם מגולחין בתער לשיטת הסוברין דגם בפירות לריך תער דוקא. הרי דאין שום ענה לגלח בתער אף אם גלח מקודם במספרים לזאת לפענ"ד ישחקע קולא זו ואינה ראויה לגרף אפי' לסניף:

ודרך אגב קשה לי דלמה לא יתחייב אם מוגלח כל זקנו בתער גם משום לא ילבש גבר כו' וכי גרע ממלקט שערות לבנות מחוץ שמורות:

יואב יהושע חופ"ק קינצק

סימן טז

ב"ה ויילנא

חורין (נח) בתום ד"ה במאי קמיפלגי כחבו דהא דמקשה שם הש"ס במאי קמיפלגי היינו לפי מה דאמר אחימר

דביעי דשילחא קמא אסירי א"א לאוקמוי פלוגתא דר"א ור' יהושע בשעצורה ולבסוף נטרפה ופליגי אי אמרינן עובר ירך אמו הוא או לא דא"כ קם ליה אחימר כר"א דשמותי הוא וע"כ ז"ל אליביה דפליגי בנטרפה ולבסוף עברה ופליגי בזה וזה גורם ע"ש ולכאורה תמוה דלפי דברי התוס' בכאן א"כ תקשה טובא בלישנא בתרא דאחימר דס"ל דטרפה אינה יולדת ואוקמוינן פלוגתא דר"א ור"י בעברה ולבסוף נטרפה ופליגי בעובר ירך אמו או לא א"כ קם ליה אחימר כר"א דעובר ירך אמו הוא:

ועוד תמוה בעיקר דברי התוס' שכתבו דליכא לפרש דפליגי בעובר ירך אמו דא"כ קם ליה אחימר כר"א דמאי קושיא דהלא הם לא פליגי רק בולד טרפה אבל צביצת טריפה גם ר"י מודה דאסור וכמו דמסיים שם ומודיים צביצת טרפה שאסורה הרי דגבי ביאה ה"ג דאסורה ותמיה עלומה היא לכאורה על התוס':

ואכן ז"ל ליישב הכל ע"פ דברי התוס' דסנהדרין (פ:) ד"ה עובר שכתב

שם הטעם דולד טרפה מותר והלא בכל דוכתא קיי"ל דעובר ירך אמו הוא ומיראו דלענין טרפות שאני שחליי בחיות ובעובר יש לו חיות בפני עצמו ע"ש. וגראה לי דהך סברא לא שייך רק לפי מה דקיי"ל דטריפה אינה חיה שפיר י"ל דמש"ה בולד כשר דהא הולד הוא בריא ויכול לחיות כמה שנים אבל למ"ד דטרפה חיה ומ"מ אסרה החורה אין לחלק בין האם לולד ודמי טרפות לשאר דברים דקיי"ל דעובר ירך אמו הוא:

ובזה יראה עולים דברי התוס' כאן כמין חומר בעזהש"ת דבלישנא קמא רס"ל לאחימר דטרפה יולדת וכ"ש דס"ל דחיה שפיר כתבו בתום דאם פליגי בעובר ירך אמו קם ליה אחימר כר"א דהא לדידיה אין חילוק בין ביאה לולד אבל ללישנא בתרא דס"ל דטרפה אינה יולדת י"ל דס"ל ג"כ דטרפה אינה חיה כמו דקיי"ל להלכה באמת ואם כן לק"מ על אחימר דאף לר"י דס"ל דולד טרפה מותר היינו

היינו דקא בולד דיס לו חיות בפני עלמו
וא"א לאוסרו מלד עובר ירך אמו והוי ליה
כאחד מאבדיו דהרי האם גופא אינה
אסורה רק משום דאינה חיה והרי הולד
יכול לחיות אבל הבילה דאין לה חיות
אסורה משום עובר ירך אמו :

שלמה הכהן מו"ץ דפ"ק ווילנא

סימן יז *

(א) בעובדא שבא לפני באתר ששחט
בכור ודאי בלא מוס
ולא מכרו קודם שגולד וכשאלו אותו
השיב שכבר מסרו לנכרי אחד מהכפרים
שקלאו ממנו קודם שגולד ושאלו אותו
בערמה כי למה הולך לזה הלל הוא לוי
ואף לא ידע שלוי פטור מהבכורה ולא
הודה כי האמת שמסר את הבכור לקצב
אחד שימכרו בעבורו וששחטו מכבר
בלי מוס ונאלץ בשרו :

ובזה הדין פשוט שמחויב לשלם לבעלים
שלקחו הבשר ולהחזיר להם ממונם
ביו"ד קי"ט וש"י וחומ"מ רל"ד וג"ל דאף
בגוונא שקלאו הקצב לעלמו ולא ידע שהוא
בכור או שהיה שוגג בהוראה גם מחלה
שסבר שלוי פטור מהבכורה ומבואר ביו"ד
קי"ט ס"ק כ"ה בש"כ דבשוגג לא קנסינן
ליה ולהט"ז ביו"ד ז"ט סק"ט דגם שוגג
בהוראה שכובר שמוחר מיקרי שוגג וקיי"ל
ברבא לגבי אביי דאומר מותר אנוס הוא
בשבת (סח) ומכות (ז): וע"ש בתוס' וע'
בספרי זכר יהוה בשבת (סח) ובתשובות
חוות יאיר סי' מ' העלה באחד שלא נזכר
באופן המועיל שהכהנים מחויבין לקבלו
דנהי דקרב לחזור דהוי ליה לשילוי
ליודעי ספר מ"מ לא מיקרי פושע רק
שוגג כאשר סבור היה לפ"מ שראה מנהג
המקולקל דניחר במכירה כל דהו עכ"ל
מ"מ בעובדא דידן ג"ל פשוט שמחזיר
הדמים גם בשוגג דכיון שאמר ששחטו
כשהוא חס טעון קבורה ולא הפסידו

להמוכר כלום ורואה מפורשת לזה
מבכורות (לז) בבב"מא דאמר רשב"א
דברים שאין הנפש קלה בהם ינכה להם
את הדמים כו' ופריך בכור ולימא ליה מאי
אפסדתיך לא לריבא כנוף דזבין ליה ממקום
מומא דא"ל אי לאו דאכלת הוה מחזינא
ליה ושרי ניהליה כר"י דאמר לעיל כ"ח
השוחט את הבכור ואח"כ הראה מומו
נותר וא"כ ממילא לדין דקיי"ל יחזיר
את הדמים במזיד וכשהוא שוגג מנכה את
הדמים ומשלמין לו דמי טריפה דזה הוי
מדינא ולא מקנסא דבאיסור דרבנן
אין המוכר מחזיר לו כלום וכמ"ש הסמ"ע
דאין אכילת האוכל מייחשב לו הנאה
ואדרבה נזר הוא לו שעבר על איסור
דאורייתא אף שהוא שוגג ומ"מ אין המוכר
שוב מחזיר ולא אמרי' יחזיר מה שקיבל
יותר מדמי הטריפה שהוא חייב מדינא
וכמ"ש"כ הש"כ ביו"ד קי"ט ס"ק כ"ז דהם
לא גזרו איסור אלא כדי להוציא ממון
דלענין ממון אוקמהו דאין תורה כו' אבל
כשהוא שוגג באיסור דאורייתא משלם לו
עכ"פ דמי טריפה שהפסידו מה שהיה
ראוי למכרו לנכרי משא"כ הכא בבכור
הס שלא היה שום כלום כששחטו שהרי
הבשר שבירו היה טעון קבורה וא"כ פשוט
שמחזיר להם את הדמים אף שהיה שוגג :

ואת בגוונא דזבין ליה מומקום מומא
מכל מקום הא פסקין ביו"ד סימן
ש"י כר"מ דהאילו ונשחט שלא על פי
מומחה אסור :

(ב) **עוד** הערה קלרה בנוה שחקר
השעה"מ בה' מילה אם עבד
מזוה למול את בנו אי גמרינן לה לה
מאשה כו' ועיי"ש"ה שהאריך בדברים
נחמדים . אבל יפלא צעני כיון דקיי"ל
עבד אין לו חיים מנין לו בן לעבד שימול
עליו מלות האב על הבן והרי משנה
שלמה שנינו יבמות (זב פ"א) וחייב על
מכתו כו' חוץ מכן שפחה כו' ואינו חשיב
בן לענין מלות הבן על האב וה"ה להיפך
ואם נאמר דמשכנתא לה בעבד שבא על

בזביחה ומשעם דל"ס לומר דאחי לירי קשירה כיון דהא מ"ע שהז"ג ומפסקי לילות מימים וכו' מזה אחרת ומיישב בזה דלכך כהונה חרש ושומע כשר דאפשר דאחי היום לירי קשירה כשישחפה וכו' והאריך והנה אף שהוא דבר מתוק למיך ודבר חכמה מכל מקום לא הבנתי. א) ששירי צברייחא שם בגיטין (מ"ה) חגי ס"ח ומאזת וזהו ל"ס זאת ולמה קטן פסול שהרי יבא לידי מצות ס"ח ומאזת ולומר כיון דגבי תפילין לא מיקרי בר קשירה הו' גם בס"ח ומאזת פסול ל"ע אם נוכל לומר כן ב) הרי צברייחא חגי מוסר ודוקי וכו' שהם פסאלין והוא כמו חרש ושומע דהרי יכולין לחזור באותו היום בתשובה ולא גרע משומע דכול להיות דהר בריא ע"י רפואת בגדא אגומרא מ"ח ה"ג ע"י תשובה וכמו שכתבו הפוסקים לענין דיחוי דלא הו' נדחה כיון דבירו לעשות תשובה ועיין באהרין (מ"ז) משמע דפרווייה שוין עש"ה. ולעד"ג לולא דבריהם דעיקר החילוק דשמיטה לא מיקרי מטא ואי' ליה בריה שלא לשמות ולא לאכול ולכך אם שחט שחר משא"כ בתפילין וס"ח דמאזת הוא ובמאזת לריך להיות בר קשירה וקטן פסול ול"ע:

ב) גרסינן במנחות (דף ס"ח) ר"פ ור"ה ברי' דר"י

אכלי חרש באורחא דשיתסר נגהי שיבסר קסברי חרש בחו"ל דרבנן ולספיקא ל"ח עש"ה. והנה המדרכי הקשה הא הו' דבשיל"מ ולמה מותר בספיקא ותיכף דלא הו' דבשיל"מ כיון דחור לאיסורו לשנה הבאה ע"ש ותמהו עליו מאד שהרי זהו עלמו אינו חוזר לאיסורו לשנה הבאה וכ"כ בינה שגולדה ביום טוב ועיין בכו"פ סימן ק"ב סק"א דתיכף דס"ל כדעם הירושלמי הביאו התוס' בר"ה דמשכחו לארץ אף חטין בעליה של אשסקד כאשרו מלך חרש וס"ל דחרש בזה"ל דרבנן ולא היה היום מחיר מה"ח ולכך שפיר יחזור לאיסורו דבמהרה יבא משיח

בה ישראל וכדקיי"ל ביבמות (ס"ה) הולד כשר ולפ"ד רש"י קידושין (סח:) ד"ה לימא קסבר כו' דלמ"ד הולד כשר להיך גירות אלמא דשדינן ליה גם בחר אב קאת קודם גירות גם בזה לא חפלה ארוכה כי אחר תצירות פשיטא דאינו בנו ואף בנכרים דאית ליה חיים מ"ח אמרי' שם (סב:) נצטוו לית לבו חיים ומכש"כ בעבד ואפי' קודם גירות כיון דכשר ע"י גירות פשיטא דבחר דודה שדינן ליה וגם עי' בתשובת תמדת שלמה חלק אבהע"ז סי' ב' ג' דלפי דבריו ל"ב גירות כלל גם לפרש"י וגם לפי ס"ד דה"ד היינו רק בנכרי ולא בעבד ורק דמשכחא להעבד שהיו לו בנים בעורו נכרי דלפ"ד ר' יוחנן ביבמות (סב:) קיים פו"ר בבנים שהיו לו קודם ומיוחסים אחריו וסיוע לזה מדברי הטו"א חגיגה ב' ד"ה בין במשנה ראשונה שכתב בזה"ל כהנ"ל דבנו מיקרי ומיוחסים אחריו אף שנעשה עבד אח"כ:

אבר גם זה לא יתכן דזה רק לענין פו"ר אבל לענין חיוב מילה אף אם נחגייר הוא ובנו פשיטא כיון דקטן שגולד דמי לענין עריות וכה"ג פשיטא דלא נתחדש עשה על האב מצוה למול את בנו שנחגייר עמו וע' ביבמות (זו לח) בזה. ומכש"כ בעבד דאמרי' בסנהדרין (סח:) עבד מותר באמו ומותר בבתו דקיל טפי מגר ואין לו שייכות עם בתו שגולד לו בגיטו אף במה שגאסר בגיטו וכש"כ שיתחדש לו חיוב מילה ודברי השע"מ אין להם מקום לעני"ד לבאורה ול"ע:

יוסף זכרי' ששעריין החופ"ק שאויל בעהמח"ס זכר יהוסף.

סימן יח

א) בקונטרס א' סי' א' אות א'
כתב כ"ג שליט"א
לישב הקושיא למה בתפילין פסול קטן שא"ט בקשירה ובזביחה כשר אף שאינו

מסירת עש"ה. אולם הדבר קשה שהרי מ"מ נגד סוגיות הש"ס בגדרים (דף כ"ח)

דמוכר שם דחדש הוא דבר שיל"מ [ולומר דהתם אזלי בשיטה דחדש בזה"מ] מה"ט דוחק:]

ונלע"ד

לומר כך דבאמת שני טעמים איכא על דבשיל"מ א' מלך עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר וב' מלך מין במינו כיון דזהו היתר וזהו היתר וממילא לפ"ז באם יחזור לאיסורו לשנה הבאה שוב לא הוא מב"מ ולכך מותר ולפ"ז בהערובות ממ"ז אי במין במינו א"כ בודאי הוא דבר שיש לו מחירין וא"ל דחוזר ונאסר כשיבא משי"ז א"ל שהרי גם המצטל דהיינו ההערובות יהיה נאסר לשנה הבאה וממילא תו הוא מב"מ ושפיר קאמר בגדרים דהוה דבשיל"מ כיון דאיירי בהערובות ואי דאיירי באינו מינו בודאי בטל ולא איירי בזה ומלך עד שתאכלנו נמי מותר כיון דבעתה הוא מין בא"מ לא נקרא האיסור רק על שם ההיתר כמש"כ הט"ז משא"כ כאן בחדש לענין ספיקא דיומא דהוא מלך עד שתאכלנו וכו' שפיר אמרין דמותר כיון דחוזר לאיסורו לשנה הבאה כשיבא משי"ז בבי"א. ובהו מדוקדק הלשון בגמרא דאמר ורבנן דבי ר"א וכו' קסברי חדש בחו"ל דאורייתא וריב"ז מדרבנן וכו' חיקן ליום הנק' לספיקא לא חיקן. ולכאורה יש להקשות ל"ל האריכות לספיקא לא חיקן לימא בפשוט דריב"ז מדרבנן וממילא הוה ספיקא דרבנן ולקולא:

אור"ם לפי הג"ל נימא מאוד דהשתא כיון דס"ל באמת דחדש בזה"ז דאורייתא א"כ היום מחיר בזה"ז וממילא לא יחזור לאיסורו והוה דבשיל"מ וממילא גם ספיקא אסור גם בדרבנן ולכך קאמר ולספיקא לא חיקן כלל ולכך מותר כנ"ל:

ורעד"נ ליישב כוונת המרדכי דאם חוזר לאיסורו לא הוה דבשיל"מ היינו למאי שחידש הירושלמי דכשנאו לארץ אף חטים בעליה של אשחמד נאסרה למ"ד דחדש בחו"ל מדרבנן ממילא לא היה

מחיר היום. הנק' דדבר שמותר ל"ש דהיום יהיה מחיר:

בב"ז כן אני אומר אפילו למ"ד חדש בחו"ל דאורייתא פלג נחשב חדש במב"מ או בשאינו מינו דבעלם בטל וממילא מותרת לאכלו רק דאמא דוזה לאוסרו מלך דבשיל"מ להמתין עד אחר יום הנק' דיהיה מותר בלא ביטול ז"א כיון דמותר לאוכלו כך ממילא ל"ש דיום הנק' הותר כנזכר וממילא אם יבא משי"ח וכדומה ויתגלה דהוה החדש שבחוק ההערובות או שיכיר אותו בודאי יהיה אסור כיון דהיה מותר לאכול ע"י תערובות לא הותר אותו יום הנק' והוה חדש שלא הותר העומר היום הנק' והוה כוונת המרדכי דחוזר לאיסורו היינו אם יבא אליהו ויאמר דהוה יהיה אסור שלא הותר ע"י יום הנק' משום דבב"ז מותר כנזכר וממילא ל"ש דבשיל"מ ז"א דלולי הביטול היה אסור גם אחר העומר וממילא לעולם לריך לידי ביטול ומאי שייך דבשיל"מ:

וממילא לפ"ז בחזקת פסח אף שחוזר לאיסורו לשנה הבאה מאי ג"מ מ"מ הוה דבר שיל"מ להמתין לאחר הפסח ויהיה מותר שלא ע"י ביטול דאם יבא אליהו ויברר דזהו החמץ ג"כ יהיה מותר ואינו דומה לחדש:

עוד

אפשר לומר דכ"מ באיחזק בחיוב דלא חל איכא חדש עליו. דאין אחע"א ולאחר פסח יהיה חל איסור חדש כיון דליכא איסור חמץ אז והכא לא היה העומר מחיר ז"א כיון דלא חל אז איסור חדש מחמת איסור חמץ וממילא מותר לאחר פסח רק ע"י ביטול והוה כעין שכתב הירושלמי הג"ל וממילא לא הוה דבר שיש ל"מ דאחר הפסח יהיה אסור מלך חדש ואפשר לדמות אף דאין אחע"א מ"מ יש שני איסורין ולקוברו בין רשעים גמורין א"כ העומר מחיר כנ"ל:

פתחי' הארענבלאם מו"ץ
דפה ווארשא.

סימן יט

בעזרת השם מה פרעמישלא (גאליציען).

(א) בשעית קונטרס א' (סי' ג' אות ו') העיר כ"ת על שיטת רס"י סוכה כ"ז דלא מטי שו"פ לכל חד האריך משכחת קרבן ליבור יען דמבואר בש"ס יומא (נ"ח) דבעינן שיהא לב"א קיין בגוויה וא"ל דמטי שו"פ לכל אחד. הגה כעין זה העיר כבר הגאון מווישניץ בספרו אריא דבי עילאי על מס' קידושין בפסח דבעינן לכס האריך כל ישראל יולאין בפסח אחד הלא לא מטי שוה פרוטה לכל חד ותירונו שם דקנו מתרומת הלשכה ולב ב"ד מחנה עליהן דסגי אף בפחות משוה פרוטה תמוה מאוד הלא פסח אינו בא אלא מן החולין עיין מגחות (פ"ב) ומבלעדי זאת אכתי יהיה קשה קושיתו לר"ש דלית ליה לב ב"ד מחנה בשבועות (יא:); דאין נפדין תמימים אכן יש ליישב עפ"י"מ שנכתב הר"יט אלגאזי בספרו קהלת יעקב ובר"ט אלגאזי ה' חלה בסוף פ"ד דלר"ש דס"ל כ"ס למכות שוב גס במ"ע יולא בכ"ס א"כ שוב י"ל דר"ש לשיטתו דבמזוה לא בעינן שיעורא כלל (ובימי חרפי הארכתיו בהגותי כליל תפארת לספרא דמר אבא תפארת יוסף חאו"מ סי' ט"ו) ויש להאריך בזה והדברים עתיקין וכבר תמה המנחת חינוך על שיטת רס"י הנ"ל דאריך יולאים אלו בד' מינים בערבי נחל שעפ"י רוב אינם שו"פ וגם ביד אפרים ה' פסח תמה במזה דבעינן לכס אי בעינן שיהיה המזה שו"פ לפי"ד רס"י הנ"ל :

ובחידושי הערתי דעיקר קושית הש"ס שם בשבועות (יא) וכי קדושה שבהן להיכן הלכה יען דקדושת הגוף לא פקעה בכדי ומתרי' דלב ב"ד מחנה ושוב קשה לר"ש נימא לב ב"ד מחנה ומוכרח לשנות לר"ש דבאמת תמידין שלא הולכטו לליבור אין נפדין תמימים ולא שייך אליביה לב ב"ד מחנה

אבן באמת מדברי הירושלמי פ"ג דקידושין ה"א לא מוכח דר"ש לא ס"ל לב ב"ד מחנה דשם אחא ר"א בשם ר' יוחנן הרי זה עולה שלשים ומ' הרי זו מקודשת לעולם מה בין הקדש כו' מולאנו הקדש יולא בלא פדיון ולא מולאנו אשה יולאת בלא גט אשכחן הקדש יולא בלא פדיון כר"ש דר"ש אומר נכנסין ולא נוחנין עיי"ש פי' הפ"מ דר"ש סובר דקדושת הגוף פקעה בכדי א"כ לית מקום לקושית הש"ס בשבועות אליבא דר"ש וכי קדושה שבהן להיכן הלכה יען דר"ש סובר דקדוה"ג פקעה בכדי ול"ע :

(ב) שם בס"י ג' אות י' מה שהקשה בסנהדרין (נט) משבת (דף קלה) כבר מבואר קושיא זו בכחנות אור פ' תזריע ונכפל בספרו חקר הלכה חקירה ט"ו עיי"ש :

(ג) שם בס"י ו' העיר ע"ד הרדב"ז סי' ס"ח שפסק באונס דלא יוכל לשלחה כל ימיו אם חסר הגאחה עליו לא חל הנדר ולא דמי לקונס שאיני משמשך דחל עיין נדרים (י"ד) דהתם בידו לגרשה ותמה עליו מנדרים פ"א דאשה שאסרה הנאת בעלה עליה חל אף דאין בידה לגרשו כבר העיר בזה אלאמ"ר הגאון מוהרי"מ זצ"ל בתשובותיו תפארת יוסף ח"מ סי' ו' אכן לק"מ דהרדב"ז הקשה רק מקונס שאיני משמשך דאין ביד האשה להפר נדרו חילוק עולה יפה דבידו לגרשה אבל באשה שאסרה הנאת בעלה עליה ביד הבעל להפר נדרה ולא חב לו מידי. ומאד לפלא בעיני מדוע לא העיר על הרדב"ז מש"ס מפורשת מכות (טז) באונס שגרש דמוקי שם בהדירה ברבים ומבטל בזה העשה דולו תהיה לאשה מבואר להיפוך דמהגי הנדר ועיי"ש בתשובה שאלאמ"ר מיישב שם קושיא זו בטוב טעם וגם בקונטרס הנדפס בס' לקוטי לבי להגאון מוהרש"ק מיישב דברי הרדב"ז עיי"ש :

(ד) שם בס"י ז' אות ב' העיר לחלק בסברא דעיקר איבעית ר"י היה רק בגזר נחירה דנחירתו זו היא שחיתות

עפי"ד המרדכי מובא בט"ז או"ח תרכ"ז
 סק"ב דמותר לבטל סכך פסול בסכך כשר
 משום דהא דאמא"ל הוא מדרבנן וה"מ
 במקום שנהגה אבל מול"ג וממילא גם
 כאן אין מערבין אלא לדבר מצוה ומותר
 לבטל משום דמצוה ללה"ע ועיין בפרמ"ג
 יו"ד סי' ז"ט שמשחק אס מותר לבטל
 אתרוג של ערלה מזה דברי המרדכי הכ"ל.
 וליישב קושיא זו מבכרין אנו לומר
 דס"ל לסומכוס כר"י דמב"מ לא בטיל וא"כ
 א"ש. ומעתה מיושב במין חומר דמ"ה לא
 מפרשי הש"ס טעמא דסומכוס דל"פ בין
 לגזיר יען דבאיסור גברא באמת מערבין
 דשוב יהיה קשה מדוע פליג בתרומה ונהי
 דהוי איסור חפלא מ"מ חזי ליה ע"י שאלה
 וז"ל משום דהדרא לטבול ואי דלפרוש
 מיניה וביה דלית ביה שיעורא :

אך עדיין קשה הא חזי ע"י ביטול וז"ל
 דס"ל כר"י דמב"מ ל"ב הכ"ל וא"כ
 א"א לומר דס"ל לסומכוס דבאיסור גברא
 מערבין אע"ג דלא חזי לדידה דהנה
 האחרונים כתבו לבאר פלוגתא ר"י ורבנן
 דרבנן סברי כדעת הנ"מ בפ"ב דגדרים
 דכל האיסורים המה איסור חפלא א"כ ל"ד
 לדס הפר ודס השעיר יען דשניהם הימר
 מש"ה הוי מב"מ אבל או"ה הוי א"מ משום
 דיש הפרש בין החפלים ור"י ס"ל כדעת
 הפוסקים דכל האיסורים המה איסור גברא
 וא"כ אין בהפך הפרש רק דאחד אסור
 ואחד מותר מש"ה הוי מב"מ וא"כ כיון
 דסומכוס סבירא ליה דמין לא בטיל ע"כ
 סבירא ליה דאיסורין המה איסור גברא
 וא"כ א"א לומר דלהכי מערבין לגזיר בין
 יען דהוי א"ג אס כן אמאי אין מערבין
 בתרומה הלא גם תרומה א"ג ומערבין
 אע"ג דלא חזי ליה ולזה הוכרח הש"ס
 לומר בטעמא דסומכוס משום דחזי ליה
 ע"י שאלה אבל באיסור דלא חזי לדידה
 אף דהוי רק א"ג אין מערבין ולהכי פליג
 אתרומה שיעורא אף דכל האיסורין המה
 א"ג ולהוצעה זו ממילא מיושב קושיא הסו"מ
 דלמסקנא דסומכוס ס"ל כרבנן א"כ שוב
 ל"ה

שחיתתן שפיר כשנכנסו לארץ אין חוזר
 ונאסר כבר מובא סברא זו בשו"ת מחנה
 חיים סי' נ"ה מהגאון ר' חיים סופר
 האבד"ק מונקאטש ומביא שם ראיה לחזק
 סברא זו הכי נאמר שקטן שאכל מחתיכה
 נבילה קודם י"ג שיהיה מותר לאכול ממנה
 וכשיתגדל ובאמת הראיה מוקטן דהא שם
 בעלמו ומביא ראיה מגר הכי נאמר שמותר
 אח"כ כל האיסורין שאכל מהם קודם
 שנתייר אלא ודאי דרק בבשר נמירה דהוי
 כמו שחיתת י"ל דאיגס חוזרים ונאסרין
 אכן באמת גם דאיתו מנר ומקטן קלושים
 מאד דרק אס הותר לכל שייך לומר כיון
 דעל החתיכה ההיא לא היה חל האיסור
 לא נפקע גם עתה ההיתר משא"כ בגר
 וקטן דחיקף כשנתגדל או נתייר חל
 האיסור על קרקפתא דגברא דמהחתיכה
 לא נפקע שום איסור יען שמקודם היה
 אסור לכל ורק להם היה מותר :

ה) ועתה באתי להניג סנסן אחד
 מחידושי בעירובין (ל)
 שם בחוס' ד"ה אלא סומכוס סבר כרבנן
 דגזרו על שבות בה"ש ומש"ה ס"ל דאין
 מערבין בתרומה הקשו אמאי ס"ל דמערבין
 לגזיר בין דלא חזי ליה יען דשבות הוא
 לשאלו על גדרים בשבת בהקדס ליישב
 קושיא האחרונים אהא דקאמר הש"ס דמ"ה
 לא פליג סומכוס אהא דמערבין לגזיר בין
 משום דחזי ל' ע"י שאלה למה לא קאמר
 בפשיטות דיין לגזיר הוי איסור גברא
 ובאיסור גברא מערבין כמו שהקשה
 הריטב"א אהא דאמרו ב"ה לב"ש או אחס
 מודים שמערבין לגדול ביה"כ דשאני יו"כ
 דהוי איסור גברא. ליישב קושיאם אומר
 אני דהש"ס לא מצי לפרש טעמא דסומכוס
 דל"פ בין לגזיר יען דהוי איסור גברא
 דא"כ שוב יקשה אמאי ס"ל דאין מערבין
 כמו שאבאר דבאמת הקשיתי הא דקאמר
 שם הש"ס בטעמא דסומכוס דאין מערבין
 בתרומה וליפרוש מיניה וביה דלית ביה
 שיעורא הלא גם בב"ס מזומנא יש אופן
 שיבטל התרומה ברוב חולין הנשארים

ל"ח ל"י ע"י שאלה ושפיר י"ל דמס"ה ס"ל
דמערבין לגזיר ביין משום דהוא א"ג ובא"ג
אש"ג דל"ח ליה מערבין אבל בתרומה
אין מערבין משום דהיא איסור הפלא ול"ח
ע"י שאלה משום דגזרו ע"ש בה"ש ויש
להטעים יותר דלמסקנא עכ"ל דס"ל
לסומכוס דבא"ג מערבין אש"ג דל"ח ליה
כמ"ש האחרונים משום דלסומכוס יקשה
אמאי מערבין לגדול ביו"כ דאליביה ל"ל משום
דאיכא סעודה הראוי מבעוד יום דאכתי
קשה תרומה ג"כ ראוי מבעוד יום ע"י
שאלה ואפ"ה ס"ל דאין מערבין אשכנ"ל
דמס"ה מערבין לגדול ביו"כ משום דיו"כ
הוי א"ג ובא"ג מערבין אש"ג דל"ח ליה :
והנה נוד מ"ן כפי ליישב קושיתי הג"ל
מאי קאמר הש"ס דלית ביה
שיעורא הא חזי ליה ע"י ביטול די"ל
דסומכוס ס"ל כמ"ד שם בדף ל"א דמערבין
אף לדבר הרשות וליכא מזה ואסור לבטל
ועפ"ז יובנו דברי הש"ס שם (בדף כ"ח)
ואיבעית אימא לעולם לחשובי בנים דהא
חזי למרובי בנים מי לא תנן מערבין לגזיר
ביין ולישראל בתרומה אף דלא חזי להאי חזי
להאי ולכאורה אינו מוכן מאי פליגי שם הכי
חרי שגויי דהנה בשעה"מ פ"ח מה' לולב
ה"ב הקשה מג"ל להש"ס דמערבין לישראל
בתרומה משום דחזי לאחרני דלמא משום
דחזי לדידיה ע"י שאלה וס"ל לת"ק כרבי דל"ג
על שבות בה"ש ותי' עפ"י"מ שכתבו החוס'
(גדף לא ע"ה) ד"ה דמאי דהיכא דקתני
מערבין משמע דמיירי בכל ענין אפי' בב"ס
מזומלמות והיכא דקתני אין מערבין משמע
ג"כ בכל ענין אפי' ביותר מצ"ס ואם כן
ע"כ הטעם דמערבין לישראל בתרומה
משום דחזי לאחרניא דכיון דקתני מערבין
מיירי אפי' בב"ס ואי הטעם משום דחזי
לדידיה ע"י שאלה ואין מערבין בב"ס
מזומלמות משום דבזיר ליה שיעורא ועתה
נבין טעם פלוגתא דשנויא קמא לא ניחא
ליה לשנויי אחשובי בנים משום דס"ל
דבעינן מידי דחזי לדידי' והא דמערבין
לישראל בתרומה הוא משום דחזי לדידיה

ע"י שאלה ואי דא"כ אמאי קתני דמערבין
אפי' בב"ס מזומלמות הא בזיר ליה שיעורא
ז"א דחזי לדידיה ע"י ביטול דס"ל דאין
מערבין אלא לד"מ וא"כ מותר לבטל משום
דמלל"כ ושנויא בתרא ס"ל דמערבין אף
לדבר הרשות ואם כן ע"כ הא דמערבין
לישראל בתרומה הוא משום דחזי לאחרני
דאי משום דחזי לדידי' ע"י שאלה אמאי
מערבין בב"ס מזומלמות הא בזיר ליה
שיעורא וא"ש :

(ו) **והנה** חזון קשה ראיתי בלל"ח פסחים
דכ"ב בד"ה והרי דס דהקשה
והרי דס התמלית שאין בו כרת יש למילף
מק"ו מחלב שענוס כרת ומותר בהנאה
ומתקן שם דקושית הגמרא והרי דס הוא
לר"י דסובר להוליא הנטוע לרבים אם כן
הותר מכללו ויש לומר ערלה חוכית שאין
בו כרת והותר מכללו ואסור בהנאה עש"ה
ואשתמיטתיה מניה דמר דלר"י בלא"ה
ניחא קושיתו הג"ל כיון דלר"י דס התמלית
בכרת כמבואר בכריתות ד' ובפסחים דף
ס"ה ומזה ליישב :

משה מייזלש בה"ג סהריח"ל
וצ"ל אבד"ק פרעמישלא .

סימן ב

(א) **פסחים** (ד"י) בתום ד"ה . ללא תימא
מאי ס"ד דאי חזקתו בדוק
א"כ מאי לריך לאמירה דהני ואומר ר"י
דמיירי כגון שבעה"ב בעיר אש"ג דחזקתו
בדוק כיון דאימא בעיר לריך לשאלו ולהכי
מהני אמירה דהני דלא שאלין וגרמא מן
התום' הג"ל דאין חילוק כלל לדינא בין אם
נשאל אותו או נסמך על' אמירה דהני
דאל"כ עדיין קשה ישאל אותו וילא ידי
חובתו בלי ספק . וגם משמע מהתום' הג"ל
דנפקא מינה באמירה דהני קטנים דאין
אנו לריכין לשאלו אבל אם שאלו אותו
והעיד שאין הבית בדוק ודאי לריך לבדוק
מחדש ולא סמכין על אמירה דהני קטנים
דאל"כ

דהני מידי ממשא אית ביה נימא הימנו
 רבנן דרבנן וחי' אדמו"ר זל"ל דהנה בתוס'
 שם ד"ה הימנו רבנן כתבו דאע"ג דכל
 דבר שהוא בידם מהימנין להו לגשים אפי'
 מודאורייתא הכא אי הוי מודאורייתא לא
 מהימנין להו משום דהוי טרחא יתירה
 ולריק דקדוק גדול וכו' ע"ש מוכח מדבריהם
 משום דהוי רק דרבנן משום הכי מהימני
 משום דהוי בידם אבל אי הוי דאורייתא
 אע"ג שהוא בידם לא מהימני משום דאיכא
 טרחא יתירה ולפי"ז י"ל דמש"ה לא קאמר
 הגמ' לעיל כן הימנו רבנן דרבנן משום
 דלעיל מיירי דאמרו בתורת עדות ולא הוי
 בידם משום הכי לא מהימני אבל הכא
 דאמרו לנו בדקנו והוי בידם שפיר נאמנים
 עכד"ק ודפמ"ח ולפי מה שכתבו החסידים
 לעיל בד"ה לאו משום דמוקחו בדוק דס"ד
 דאמרו הני לא היה בדוק ואנן בדקנו טוב
 הדירה קשים המהרש"א לדוכתה ול"ע :

(ג) **יומא** (פר) נכתב רחמנא השמר פן
 לא חטונה א"כ נפיש' להו
 לאוי ועיי"ש ברש"י שם שמא לא רגה
 להרבות בו לאוין ושמעתי בזה קושי' בשם
 הגאון בטה"מ שחנא אריה ממנחת (ט)
 דר"ל אמר כל המשכח ד"ה עובר בלאו
 שנאמר השמר לך פן תשכח וכו' ורבינא
 אמר עובר ב' לאוין משום דהשמר ופן
 הן ב' לאוין וע"כ דריש לקיש עובר בלאו
 הוי ב' לאוין א"כ מאי משני הכא אליבא
 דר"ל משום דנפיש' להו לאוין הא אליבא
 דר"ל לא הוי ב' לאוין ול"ע :

(ד) **כתובות** (יב) אמר ליה אביי לרב
 יוסף הא דרב הונא ורב
 יהודה דשמואל היא דסובר נמי ב"ש ב"ע
 וקשה היכי מניין לומר כן לפי מה דקאמר
 הגמרא בריש האשה שנתארמלה מכיון דרוב
 נשים בתולות נשאות כי לא אחו עדים מאי
 הוי וכתבו החסידים שם לרב פריך דאית ליה
 הולכין בממון אחר הרוב ובתו"י כתבו
 דאפשר אפי' לשמואל פריך דהוי לן למיזל
 בחד רוב ולא אחר חזקה ממון כיון דחזקה
 הנוף מבייט לרוב ופריך שפיר אפילו
 לשמואל

דאל"כ מה זה שכתב דאין לריך לשאלו
 פשיטא דלמה נשאל אותו ממו"נ דאם יאמר
 כדבריהם הרי טוב ואם יאמר להיפך הרי
 לא נאמן לו וע"כ דאם בטה"ב יבא ויאמר
 דאין הבית בדוק לריכין לבדוק מחדש :
וי"י להסתפק לכאורה מדברי הר"ן פ"ק
 דב"מ בענין אם ע"א יכול לפטור
 מן שבוטת ע"א המחייב וז"ל וה"מ כשכחו
 שניהן בב"א ואלע"פ שדנו ב"ד ע"פ עדותו
 של הראשון כדאמרינן א"נ בזא"ז קודם
 שנעשה מעשה ע"פ של ראשון דכב"א
 חשיב ליה אבל אם נעשה מעשה על פיו
 של ראשון שוב אין בדבריו של שני כלום
 כיון שכחו בזא"ז וראיה מדאמרינן בפרק
 האשה שלום דאם ע"א אומר מת וע"א
 אומר לא מת ונשאת לא חלא ומקשין
 טעמא דנשאת הא לא נשאת לא תנשא
 והאמר עולא כ"מ שהאמינה תורה וכו' ואין
 דבריו של אחד במקום שנים ומתקנים ע"א
 אומר מת והתירוה לינשא לא חלא מהתירא
 הראשון אלמא אע"ג דבזא"ז ע"א בהכחשה
 לאו כלום הוא א"כ כשנעשה מעשה ע"פ
 הראשון כגון שהתירוה לינשא וכתה בעלמה
 דאין הדבר מחוסר מעשה ולפי דבריו אם
 ע"א אומר שהבית נבדק וא' אומר שלא
 נבדק הבית כיון שהעד שאומר שנבדק
 הבית כבר הוחזק הבית להיחר שוב אין
 מועיל הע"א לחייב כשכחו זא"ז רק כשכחו
 שניהן בב"א אז מחייבין לבדוק וממילא
 כיון דאמרינן דע"פ החזקה בלידוק אמירה
 דהני אין לורך אפי' לשאלו הן משוברים
 לענין זה כע"א ממס א"כ ראוי שאף אם
 בטה"ב יכחיש ששוב אין נאמן בענין זה
 כיון שהוחזק בהיתר ול"ע :

(ב) **אגב** אכתוב מה שאמר לי אדמו"ר
 הרב הלדיק הקדוש מו"ר יעקב
 ארי' זלה"ה מק"ק ראדזימין בגמרא שם
 מהו דמימא לא להימנו רבנן קמ"ל כיון
 דבדיקה חמץ דרבנן וכו' הימנו רבנן
 בדרבנן והקשה המהרש"א דאמאי לא קאמר
 הגמרא לעיל כן לעולם אין חזקה בדוק
 ומשום דקאמרי הני ואי דקשה אלו אמירה

דרבנן חשידי וח"כ שוב חיישינן דלמא
עבדי שיהא במיעוט בחרא ולא היו רק
דרבנן אלא ע"כ דמששין ספיר אפי' על
דרבנן ועיין בלב אריה שר בזה אבל זה
קשה ול"ע :

טובי' הבהן ראטלעווי מו"צ
רפה ווארשא .

סימן כא

בענייני מה גאסטינין .

מגילה (ד:) דכ"ע מגילה בשבת לא
קרינן מ"ט אמר רבה וכו'
גזירה שמא יטלנו וכו' ויעבירה ד"א
בר"ס וכו' רב יוסף אמר מפני שעינין
של עניים נשואות למקרא מגילה . ובתוס'
שם הקשו אמאי נייד ר"י מטעמא דרבה
והרי גבי שופר ולולב ליכא טעמא אחרינא
רק הא דשמא יעבירו וא"כ ה"ה במגילה :

ובמזורי אבן ובש"א סי' נ"ו כתב לתרץ
דהנה בבילה (יוז) איתא דכ"ע
מיהא כלי בשבת לא מטבילין מ"ט אמר רבה
שמא יטלנה בידו ויעבירו ד"א ברה"ר כו'
ורב יוסף אמר גזירה משום סחיטה . הרי
ר"י נייד מטעמא דרבה משום דטבילה
כלים רשות ואינו טרוד ובהיל כמו במזוזה
ולא חיישינן שמא יעבירה וס"ל לר"י
דה"ה במזוזה דרבנן לא טרוד ולא בהול
אבל רבה דס"ל דבדבר רשות חיישינן ש"י
ה"ה דחייש לזה גבי מגילה דרבנן עייש"ה :
ובאבני מלואים בשו"ת ס"י השיג ע"ז
דבודאי בדבר הרשות לא
חיישינן שמא יעבירו כיון דאינו בהול כלל
דאל"כ יהיה חסור לטלטל שום דבר ורק
דטבילת כלים ברגל היא מזוזה וכמש"כ
בשיטה מקובלת שם משום דהכל חייבין
לטהר ברגל וכח דבדואי במגילה פליגי
בהא דרבה ס"ל דגם במזוזה דרבנן טרוד
ובהיל וחיישינן ש"י ורב יוסף ס"ל דבמזוזה
דרבנן אינו בהול כ"כ ולא גזרינן ורק
גזרינן גבי שופר ולולב אף ביו"ט שני
משום

לשמואל וקאי אמאי דאמרינן לעיל כיון
דרוב נשים בחולות נשאות הוי ליה ברי
דידיה כי ברי ושמא וכו"ס פסק שמואל
בר"ג דהכא דמהני ליה חזקת הגוף וכו'
להכי פריך וניזיל בתר רובא דס"ד דהוי
רוב גמור נשמע מן התוס' הנ"ל דרוב
עושה ברי שלו כשמא והוי בוס"ס ב"ע וא"כ
אי נימא דשמואל סובר כרב הוגא ור"י
קשה אמאי סובר אין הולכין בממון אחר
הרוב . וא"ל דהמ"י לא קאמר רק בלידך
ח"ה אז רוב מגרע הברי ז"א דהא מן
המ"י משמע דעיקר קושית הגמרא דוקא
מן בוס"ס ורק דרוב מגרע את הברי והוי
בוס"ס . ובלא זה קשה לי על התוס' אמאי
לא קאמר בפשוט משום דהוי חזקה ורוב
ואמאי לריך לגור דוקא משום דהרוב
מגרע החזקה ול"ע :

(ה) **חולין** (ד') כיוצא בה מלא דקוריא
של גפרים קוטע ראשה של
אחד מהן ונותן לו אכלו מותר לאכול
משחיטתו וכו' . והנה קשה האין מותר לאכול
משחיטתו דשמא שחט הרוב ספיר והמיעוט
לא שחט ספיר ואי דבטיל המיעוט ברוב
ז"א דהא הוי דבר שבמנין ואי קשה דא"כ
האין הוא יכול לאכול . ז"א לפי מה דאיתא
בש"ע יו"ד בסי' ק"א דאם נחטב דבר
חשוב ונחתך אחד מהן אנו חולין לומר
דהיתר נחתך ומותר החתיכה הנ"ל וע"ס
בט"ז הטעם דכל שנחתכה אמרינן דהוא
מן הרוב שהיה מקודש וא"כ הכא באם
שיחתך הישראל ונותן לו אז יכול הוא
לאכול דהא חולין לומר דהיא מן ההיתר
וא"כ האין יכולין לברר ע"י דקוטע ראשו
של אחד מהן דהא באם קוטע ראשו של
אחד מהן ישחנה מן הרוב ואז מותר לכותי
לאכול : וא"ל בלא זה דלמא יבטל ברוב
ואי דהוי דבר חשוב ולא בטיל ז"א דדבר
חשוב לא בטיל הוי רק דרבנן ועל דרבנן
לא חששו ז"א דאם נאמר כן מאי מביא הגמ'
לעיל ראה מחמתן של עובדי עבירה
דמותר לאחר הפסח מיד ולא חיישינן
לאחלושי דשמא דוקא בדאורייתא אבל על

משום יו"ט א' שהוא מה"ת עיי"ש ה' :
ורפענ"ד דה"ה דפליגי בזה גבי טבילת
 כלים דהרי הרמב"ן ז"ל כתב

בפ' שמיני דהא דחייב אדם לטהר את
 עלמו כרגל הוא רק מדרבנן ואפי' לפמש"כ
 המל"מ (ס"ה טומאת אוכלין) בדעת הרמב"ם
 ז"ל דמה"ת היא מ"מ י"ל דזה רק לטהר
 גופו וכמ"ש ובגבולתם לא תגעו אבל טבילת
 כלים היא רק מלוא דרבנן וז"ב ומש"ה
 שפיר רבה לשיטתיה ור"י לשיטתיה [והא
 שכ' השיטה דבולד הטומאה לא חיישין
 לרבה ש"י עי' בזה באבני מלואים שם
 ובלא"ה יש לחלק בין מלוא דרבנן
 לולד הטומאה] :

ורפ"ז נלפע"ד הא דאיתא בסוכה (מג):
 ערבה בשביעי מ"ט רחיא שבת
 א"ר יוחנן כדי לפרסמה שהיא מה"ת א"ה
 לולב נמי לידחי וכו' לולב גזירה משום
 דרבה א"ה ערבה נמי נגזור ערבה שלוחי
 ב"ד מייתי לה לולב לכל מסור וכו' א"ה
 האידנא נמי לידחו וכו' א"ר יוסף מאן
 לימא לן דערבה בטילה דלמא בזקופה
 והקשו רש"י וחס' דמה פריך האידנא נמי
 לידחי ערבה את השבת והרי האידנא ליכא
 שלוחי ב"ד וערבה לכל מסור כמו לולב
 ואיכא גזירה דרבה והיא קושיא עלומה
 ולפ"ז א"ש דהאידנא דערבה רק מלוא
 דרבנן לא חיישין שמא יעבירה ורק
 בערבה במקדש דהיא מה"ת הולך לומר
 הטעם דערבה שלוחי ב"ד מייתי לה
 והקושיא אולא אליבא דר"י ורב ביבי ורבא
 דניידי גבי טבילת כלים מטעם דרבה וס"ל
 דבמלוא דרבנן לא טריד ואמנם רבה
 באמת ס"ל דגם במלוא דרבנן גזרינן ש"י
 ולדידיה ל"ק כלל האידנא נמי ומש"ה רב
 יוסף הוא דמשני מאן לימא לן דערבה
 בטילה דילמא בזקופה משום דהקושיא
 רק לדידיה ורב יוסף לשיטתו :

והא דקאמר דערבה דוחה שבת כדי
 לפרסמה שהיא מה"ת היינו דאי
 הוה מדרבנן לא הוה שרינן איסור מוקלה
 וכמש"כ הריטב"א ז"ל שם והא דפריך

האידנא נמי היינו כיון דבמקדש הוה מה"ת
 שוב גם עכשיו שרינן איסור מוקלה וכמ"ש
 רש"י ז"ל שם ופשוט] :

ורפ"ז י"ל בזה דאיתא שם (מב): דאמר
 רבה לולב אינו דוחה שבת גזרה
 ש"י ורק יוס' א' דאיתא מה"ת בגבולין לא
 גזרו בזה רבנן והאידנא לא דחי משום
 דלא בקי'ין בקביעא דירחא ופריך אינהו
 דידעי בקביעא דירחא לידחי ומשני אין
 ה"ג דדחי וכתבו החוס' דאין מסקנא זו
 קיימא דלקמן מסקינן דכיון דלדידן לא
 דחי לדידהו נמי לא דחי ותמוה ואמאי לא
 מסיק הש"ס הכא המסקנא דלקמן ולפ"ז
 א"ש דהרי הא דמסיק הש"ס לקמן דגם
 לדידהו לא דחי הוא רק מכת הקושיא מהא
 דכי אתא רבין וכל נחותי ימא אחרי
 דאיכלע ולא דחי וא"כ כ"ז לקמן דאזיל
 הש"ס בשיטה דבמלוא דרבנן לא גזרינן
 ש"י וקשה אמאי לא דחי לדידהו והולרין
 לתרץ במסקנא דכיון דלדידן לא דחי
 לדידהו נמי לא דחי אבל הכא דאזיל אליבא
 דרבה ולדידיה ל"ק כלל אמאי ערבה אינו
 דוחה שבת שהרי י"ל שמא יעבירה כיון
 דעכשיו ערבה לכל מסור וא"כ שפיר י"ל
 דלדידהו לולב דוחה שבת וא"ל לומר כלל
 כיון דלדידן לא דחי לדידהו נמי לא דחי
 דרבה לשיטתיה :

ונראה לפע"ד הא דאי' בשבת (כג): בזה
 דאין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט
 מאי שמן שריפה אמר רבה שמן של תרומה
 שנטמאת ובשבת מ"ט לא מתוך שמלוא עליו
 לבערו גזרה שמא יטה א"ל אב"י אלא
 מעתה ביו"ט לשחרי אלתה תנן אין מדליקין
 בשמן שריפה ביו"ט גזרה יו"ט אפי' שבת
 ר"ח אמר לשמא יטה לא חיישין אלא
 הכא ביו"ט שחל להיות בערב שבת מסקינן
 לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט. ואינו מובן
 במה פליגי רבה ורב חסדא ואמאי ר"ח
 באמת לא חייש לשמא יטה. ולפ"ז י"ל דר"ח
 ס"ל דבמלוא דרבנן לא טריד ובהיל
 ושריפת תרומה עמאה הוא רק מדרבנן
 או מטעם תקלה שמא יבוא לאכלה או
 משום

משום דרמיא לקודש וכמס"כ רש"י וחוס' (דכ"ד:) ד"ה לפי ומס"ה לא חיישין שמא יטה אבל רבה דס"ל דגזרינן במזוה דרבנן שמא יעבירו ומס"ה ס"ל שפיר דמחוך שמזוה עליו לבערו חיישין שמא יטה כיון דטריד ובהיל גס במזוה דרבנן ורבה לשיטתיה :

ובזה אפשר לתרץ מה שהקשו האחרונים ז"ל בשבת (וכא') בזה דאמר רב הונא פחילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת אין מדליקין בהם במנוחה בין בשבת בין בחול אמר רבא מ"ט דר"ה קסבר כבחה זקוק לה ומוחר להשחמש לאורה וכתבו החוס' מדקאמר ר"ה בין בשבת בין בחול משמע דבשבת יש טעם אחר לכד מטעמא דחול :

והקשו לפמ"ש הטור סי' תרע"ג דמוחר להדליק בפ"ט בשבת ולא חיישין שמא יכבה ויחזור וידליקה דהא כבחה אין זקוק לה ומשמע דאי כבחה זקוק לה שפיר היה חיישין שמא יכבה ויחזור וידליקה בשבת מחוך שמזוה עליה להדליקה וא"כ קשה מנ"ל לרבא דקסבר ר"ה מותר להשחמש לאורה דלמא אסור ורק דהיינו טעמא דשבת דאין מדליקין דחיישין שמה יכבה ויחזור וידליקנס בשבת כיון דר"ה קסבר כבחה זקוק לה ושפיר בשבת היה טעם אחר מלבד טעמא דחול ועי' בזה בעטרת חכמים :

ורפ"ז א"ש שהרי בבילה שס גבי טבילת כלים נייד רבא מטעם דרבה דשמא יעבירו וקאמר הטעם משום דנראה כמתקן כלי וע"כ דס"ל ג"כ דבמזוה דרבנן אינו טריד ובהיל ולא חיישין שמא יעבירו ומס"ה ג"כ לא חייש רבא לשמא יכבה ויחזור וידליקה מחוך שמזוה עליו להדליקה כיון דהוא רק מזוה דרבנן ורבא לשיטתיה :

והנה הרא"ש ז"ל בבילה שס הקשה על הר"ף ז"ל דהשמיט גבי טבילת כלים טעמא דרבה גזרה ש"י והרי טעמא דרבה עיקר דהא מלינו טעם גבי שופר

לולב ומגילה ומטעם זה ומטעם דרבא דנראה כמתקן כלי אוסר הרא"ש ז"ל להטביל כלים חדשים בשבת וי"ט והכי פסק הטור סי' שכ"ג הרי דהרא"ש ס"ל דגם במזוה דרבנן גזרינן שמא יעבירו והכי נראה שיטת בנו הטור ז"ל ומס"ה שפיר כתב הטור דאי כבחה זקוק לה הוה חיישין שמא יכבה ויחזור וידליקה בשבת דהוא ס"ל דגם במזוה דרבנן טריד ובהיל והטור לשיטתיה :

ורפ"ז יש לתרץ מה שהקשו בזה דקאמר שס א"ר ירמיה מ"ט דרב קסבר כבחה אין זקוק לה ואסור להשחמש לאורה אמרו רבנן קמיה דאב"י משמיה דר' ירמ' ולא קיבלה כי אחא רבין אמרו רבנן קמיה דאב"י משמיה דר' יוחנן וקיבלה והקשו אמאי לא קיבל אב"י משמיה דר' ירמ' והרי ע"כ מוכח כן מדברי רב דמתיר להדליק בפ"ט שאמרו חכמים שאין מדליקין בהם בשבת וע"כ דכבחה אין זקוק לה ואף דר"ל דמזה אין ראיה משום דר"ל כז"ל ורק רב לא חייש לשמא יפסע ולא מתקן לה וכן בשבת הו"ל אונס שאימ יכול לחזור ולהדליק וכמ"ש הפנ"י אך אכתי קשה לפי שיטת הטור הג"ל דאם כבחה זקוק לה חיישין שמא יכבה ויחזור וידליקנס בשבת א"כ מדס"ל לרב דמדליקין בהם בשבת ע"כ דכבחה אין זקוק לה ולפי"ז י"ל דאב"י לא פשיטא ליה הא דבמזוה דרבנן יהיה שייך לומר דטריד ובהיל ואתי להדליקה וגבי טבילת כלים דקאמר רבה גזרה שמא יעבירו פריך ליה אב"י אלא מעתה ביו"ט לשחרי וכן גבי שמן שרפה דקאמר רבה מחוך שמזוה לבערו חיישין שמא יטה פריך ליה אב"י א"ה ביו"ט לשחרי ומס"ה לא קיבל משמ' דר' ירמיה דלא היה חשיב לסמוך עליה דמדברי רב אינו מוכח :

ואמנם הר"ף ז"ל דכתב במגילה טעמא דרבה גזרה שמא יעבירו ע"כ דס"ל דגם במזוה דרבנן טריד ובהיל מש"ה כתב הר"ף ז"ל שס מדשרי

ונראה דהנה המוס' שם (כד): כתבו

דמשה' אסור לשרוף תרומה
טמאה ביו"ט אע"ג דמותר ליהנות בשעת
שריפה משום דגזרינן אטו קדשים ע"ש.
והנה הא דאסור לשרוף קדשים ביו"ט קאמר
שם רב אשי משום דיו"ט הוא עשה ול"ת
ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. והנה ידוע דברי
הריב"א ז"ל בתוס' חולין קמ"ח דאע"ג
דאין עדל"ת ועשה מ"מ הל"ת נדחה ונשא
רק העשה. והנה במנחות (סח') ס"ל לר"י
ולר"ל אפי' בזמן שבהמ"ק קיים האיר
המזרח מחיר חדש והא דכתיב עד הביאכם
למזבח ופריך שם מהא דהתקין ריב"ז
שיהיה יום הנק' כולו אסור דיאמרו אשחקד
מי לא אכלנו דהאיר המזרח השאח נמי
ניכול ואי ס"ד למזבח אכן משום מזבח
ניקוט ונגזור וכחצו המוס' דאע"ג דאיכא
עשה דאורייתא לא גזרו כיון דליכא לאו
ובפ"מ בפסחים כוללת א"ו ובמ"ז ס"ח
סק"ח כתב משום דכתיב ושמרם את
משמרתו והשמר הוא לאו ומש"ה גזרו רק
בלאו ולא בעשה עיי"ש ולפ"ז שפיר ס"ל
לרבה דמותר לשרוף תרומה טמאה ביו"ט
דאין לגזור אטו קדשים דהרי אף אם ישרף
קדשים ביו"ט יעבור רק בעשה דהא הל"ת
נדחה מפני עשה דשריפת קדשים ומשום
עשה לחוד לא גזרינן ועי' מ"ש אדמו"ר ז"ל
בספרו נפש חיה בענין עשה דוחה לא
העשה כלל ב' כעין זה :

והנה במנחות (מ') איתא סדין בליית

ב"ש פטרינן וב"ה מחייבין וכחב
רש"י ז"ל דב"ש לא דרשי סמוכין דקרא
לא חלבש שעטני גדלים תעשה לך להחיר
כלאים בליית וכחב הפנ"י בביא' (זו)
דב"ש לית להו כלל עדל"ת ע"ש ולפ"ז
לב"ש אם ישרוף קדשים ביו"ט יעבור על
עשה ול"ת כיון דאין העשה דשריפת קדשים
דוחה הל"ת ולדודוהו שפיר יש לגזור תרומה
אטו קדשים. והנה במנחות (פז') קאמר
ר"ט תאכני מחי תבוא לר"ה הבא לידי
ואשאנה וכחב רש"י ז"ל דר' מרשון היה
מתלמידי ב"ש ובספ"ד כתב סמוכין לזה
מפ"ק

מדשרי רב להדליק בשבת מוכח דכחב
אין זקוק לה והוא דמהא דשרי להדליק
בחול אין ראיה די"ל דרב לא חייש לשמא
יפשע ולא יתקן ורק מדשרי בשבת ולא
חיישינן שמא יחזור וידליקנה כיון דגם
במזבח דרבנן טריד וע"כ דרב ס"ל ככחב
אין זקוק לה והרי"ף ז"ל לשיטתיה :

ובזה י"ל הא דאיתא (כ"ה כח') אר"י

בשופר של עולה לא יתקע כו'
אלא אמר רבא אחד זה ואחד זה לא ילא
הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה ילא מזבח
ללה"נ. והקשה הטעם המלך (הלכות לולב)
דמאי ס"ד דר"י ורבא דלא ילא משום
דמעל והרי הו"ל טריד בדבר מזבח ופטור
ואין כאן מזבח הבאה בעצירה וכחב די"ל
דעשה בדבר מזבח דרבנן לא אמרי'
דפטור משום דבמזבח דרבנן לא טריד
ובהיל ור"י ורבא איירי בתקיעות דרבנן
עיי"ש ולפ"ז י"ל דבדאי לרבה דגם כמזבח
דרבנן טריד ובהיל וממילא אם טעה
בדבר מזבח דרבנן פטור דהו"ל אונס
מחמת טרדא דמזבח דאונס רחמנא פטריה
יהיה איזה אונס שיהיה ורק רבא דנייד
מסבדת רבה גבי טבילת כלים וס"ל דבמזבח
דרבנן לא טריד וממילא ס"ל הכא בתקיעות
דרבנן דלא אמרינן בכו טעה בדבר מזבח
פטור ורבא לשיטתיה [ועיין באשכול הלכות
חנוכה ופורים גבי מגילה בשבת דמוכח
שם דס"ל דבמזבח דרבנן לא אמרי' ביה
טעה בדבר מזבח פטור] :

ובהיותי בזה אכתוב מה שאמרתי לחרץ

קושיית המוס' בזה דאמר
רבה אין מדליקין בשמן שריפה דמחור
שמזבח עליה לבערו חיישינן שמא יטה
וגזרה יו"ט אטו שבת ולית ליה אין שורפין
תרומה טמאה ביו"ט והקשו בתוס' שהרי
תנן בביא' (כו:) בהמה שמתה לא יזיזה
ממקומה מעשה ושאלו את ר' מרשון עליה
ועל החלה שנטמאת ונכנס לבית המדרש
ושאל וא"ל לא יזיז ממקומה ולרבה אמאי לא
יזיז הא חזיא להיסק תחת תבשילו דבחלה
לא שייך למיגזר יו"ט אטו שבת ע"ש היטב :

למלא ר"ל מודה הכא דח"ש אסור מה"ט
דביוה"כ אף כוית מיקרי ח"ש ונעלם ממנו
שהירושלמי רפ"ו דתרום' כ' באמת כן דמודה
ר"ל ביוה"כ והטעם כ' אליה מפולחא משום
דלא כתיב ב' אכילה שהוא דוקא בכיוה"א
עינוי כתוב וח"ש משיב דעתו קלם ויותר
מוסבד הוא לומר בכאן ח"ש הוי כוית והש"ס
דילן פליג אירושלמי ואולי י"ל כיון דרב אילא
קאמר סתם לא נלכד אלא לח"ש הבין
המקשה דאף כל שהוא אסור וכמו שהבינו
האחרונים דברי רש"י ז"ל דקאמר ח"ש
כלומר פחות מכשיעור ולקמן פרש"י כל
חלב כלומר אפי' כ"ס א"כ פריך הש"ס
שפיר אלא לר"ל מאי איכא למימר אבל
הירושלמי הבין דח"ש ביוה"כ הוא קלם
פחות מכותבת הגסה כמו שאמר שם בריס
דבריו ע"כ: אמר דמודה ר"ל ביוה"כ וא"כ
באמת ליכא שום פלוגתא בין בבלי לירושלמי:

סיני הסבוגה שיפפער רב דקהל
יראים דפה

סימן כג

ב"ה פלאק

הב"י (או"ח סי' יא) הביא בשם רבינו
ירוחם חוסי פשתן פוטרין בבגד
של זמר וכן בהיפך דכלאים בזילית בבגד
ודוקא כשאינו מוולא ממניו אבל אם מוולא
ממניו לא יעיל בו כלאים כדאמר ר"ל
כל מקום שאתה מוולא עשה ול"ת אם
אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם
לאו יבא עשה וידחה את ל"ת והב"י השיג
עליו וכתב וז"ל ואינו נראה לי אלא אע"פ
שאין מזוי לו ממניו מאחר שאפשר לקיים את
שניהם אילו היה מזוי לו לא דחין את ל"ת:
ורבאורה ז"ע דזהו נגד סוגיא
מפורשת בשבת (קלג')

גבי מילה נזרעת דפריך הגמ' ואי איכא
אחר ליעבד אחר וכו' ומשני דליכא אחר
ולא אמרינן דלא ימוול כיון דאילו היה אחר
הוי אפשר לקיים את שניהם וראיתי בשו"ת
שאנת אריה סי' ז'ו במי שאין לו למלאה של
מזה רק מזה של איסור אי אמרינן יבא
עשה

מפ"ק דברכות דר"ט הטעם וקרא ק"ש
כדברי ב"ש ולפ"י דשאלו לר"ט עליה ועל
החלה שנתמאת ונכנס לבהמ"ד ע"כ דנכנס
לבי"ת המדרש דב"ש ושפיר אמרו לו דלא
יזיס ממקומם משום ראסור לשרוף ת"ט
ביו"ט אטו קדשים אבל לדירן ס"ל לרבה
דאין גוזרין אטו קדשים וב"ש לשיטתיה:
ורפב"י רש"י ז"ל בבילה שם דמה"ת
אסור לשרוף תרומה טמאה
ביו"ט אע"ג דמוחר בהגאה משום דרחמנא
אחשבה להבערתן דכתיב באש ישרף ג"כ
יש לתין הא דרבה ס"ל דמוחר לשרוף
ח"ט ביו"ט. והנה בשער המלך ריש הוי"ט
כתב דזה דוקא למ"ד דלא אמרי' מחוך
שהותרה הבערה לזורך הותרה נמי שלא
לזורך דהא דרחמנא אחשבה להבערתן
לא אהי אלא לומר דאפי' לזורך כגון
הדלקת נר אסור משום דכיון דמדאורייתא
בעי שריפה ובלא"ה היה לריך לשרפו בטיל
ליה לורך הדיוט לגבוא וחשיבא כשלא
לזורך אבל למ"ד דאמרי' מחוך אי"ל בזה
רחמנא אחשבה שהרי מ"מ יש לו בו לורך
קלם ואמרי' מחוך ומחרץ בזה הקושיא
הנודעה בזה דקאמר רבא בריס פסחים
ס"מ מדר"ע חלת כו' עיי"ש ולפ"ז ר"ט דהוא
מחלמידי ב"ש כנ"ל וב"ש לית להו מחוך כמ"ס
בבילה (יב) שפיר ס"ל דאסור לשרוף תרומה
טמאה ביו"ט דרחמנא אחשבה להבערתן
אבל לב"ה דס"ל מחוך מותר לשרוף ת"ט
ביו"ט דלא שייך סברא זו והשער המלך שם
והפ"י (פסחים מ"ז) כתבו דרבה קיבל מר"י
דלכ"ה ס"ל מחוך מש"ה ס"ל לרבה דמוחר
לשרוף ח"ט ביו"ט ולא קשה מהא דלא יזיס
ממקומ' משו' דאילו אליבא דב"ש לשיטתייהו:
חיים משולם קויפמן הבהן
אבד"ק נאסמנין

סימן כב

ב"ה קארלסרוהע (באדעו)

הנבי להעיר על הא דהקשה בקונטרס
סי' ג' מאי פריך הש"ס אלא לר"ל
דאמר ח"ש מותר מה"ת מאי איכא למימר

עשה דמנה וידחה ל"ת או לא ופלפל בסברא זו מדעת עצמו (בדרך הרביעי) ולא הביא כלום בזה מדברי הר"י והב"י ופלא שלא זכר כל זה והביא ראיה לזה מסוגיא דשבת הנ"ל דאע"ג דבאיכא אחר אפשר לקיים המ"ע בלתי דחיות הל"ת אעפ"כ היכי דליכא אחר אמרינן דיבא עשה וידחה ל"ת ה"ג במלה אע"ג דאם נזדמן לו היתר היה אפשר לקיים מ"ע זו בלתי דחיות הל"ת אפ"ה אם אי אפשר לו לקיים אלא ע"י דחיות הל"ת אחי עשה ודחי ל"ת עיי"ש שוב נזכרתי וראיתי בשו"ת ברית אברהם סי' א"ב שהביא קושיא זו בשם הגאון העלום מוהר"ע מלובלין ופלפל בזה עיי"ש וע"ע בספר החיים סי' י"א מ"ש בזה :

ורענ"ד יש ליישב דהנה לכאורה יש להתמוה הלא מלות מילה מוטלת על האב ומה שיכול האב ליתן לאחר למול הוא בתורת שליחות (עי' תב"ש וכו"פ סי' כ"ח וקלה"ת סי' שפ"ב ושו"ת יד אלי' סי' נ"א וביאור הגר"א סי' דסה סק"ה ושא"ת) וע"כ כאן ג"כ מה דפריך הגמ' ואי איכא אחר ליעבד אחר הוא בתורת שליחות מהאב וכמ"ש המל"מ פ"י מה' טומאת זרעית ה"א אליבא דרש"י ז"ל (ועיין יד שאול סי' ר"ס וע"ע פמ"ג יו"ד סי' כ"ח בשפ"ד ס"ק י"ד) וא"כ האיך יכול האחר למול מחמת שליחות האב הרי קיי"ל כל מידי דאיהו לא מלי עבד לא מלי משוי שליח וכשהאב בעצמו אינו יכול למול מחמת שאומר שמכוין לקון הבהרת איך יכול לעשות שליח לאחר למול :

עשה דמנה וידחה ל"ת או לא ופלפל בסברא זו מדעת עצמו (בדרך הרביעי) ולא הביא כלום בזה מדברי הר"י והב"י ופלא שלא זכר כל זה והביא ראיה לזה מסוגיא דשבת הנ"ל דאע"ג דבאיכא אחר אפשר לקיים המ"ע בלתי דחיות הל"ת אעפ"כ היכי דליכא אחר אמרינן דיבא עשה וידחה ל"ת ה"ג במלה אע"ג דאם נזדמן לו היתר היה אפשר לקיים מ"ע זו בלתי דחיות הל"ת אפ"ה אם אי אפשר לו לקיים אלא ע"י דחיות הל"ת אחי עשה ודחי ל"ת עיי"ש שוב נזכרתי וראיתי בשו"ת ברית אברהם סי' א"ב שהביא קושיא זו בשם הגאון העלום מוהר"ע מלובלין ופלפל בזה עיי"ש וע"ע בספר החיים סי' י"א מ"ש בזה :

ורענ"ד יש ליישב דהנה לכאורה יש להתמוה הלא מלות מילה מוטלת על האב ומה שיכול האב ליתן לאחר למול הוא בתורת שליחות (עי' תב"ש וכו"פ סי' כ"ח וקלה"ת סי' שפ"ב ושו"ת יד אלי' סי' נ"א וביאור הגר"א סי' דסה סק"ה ושא"ת) וע"כ כאן ג"כ מה דפריך הגמ' ואי איכא אחר ליעבד אחר הוא בתורת שליחות מהאב וכמ"ש המל"מ פ"י מה' טומאת זרעית ה"א אליבא דרש"י ז"ל (ועיין יד שאול סי' ר"ס וע"ע פמ"ג יו"ד סי' כ"ח בשפ"ד ס"ק י"ד) וא"כ האיך יכול האחר למול מחמת שליחות האב הרי קיי"ל כל מידי דאיהו לא מלי עבד לא מלי משוי שליח וכשהאב בעצמו אינו יכול למול מחמת שאומר שמכוין לקון הבהרת איך יכול לעשות שליח לאחר למול :

והנראה לענ"ד בזה דהנה באמת חיוב מוטל על האב למול בעצמו ואע"ג שאומר שמכוין לקון את הבהרת מחמת ריבויא דקרא רק היכי דאיכא אחר דיכולין לקיים את שניהם אז אין האב יכול בעצמו רק האחר משום דר"ל כל מקום שאתה מולא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב כו' א"כ היאך יכולין לומר שלא יהיה יכול האחר

סימן כד

ב"ה קוואהל

(א) **הרשב"א** בחשובה ח"ד סי' ר"ב בשאל במודר הגאה מחזירו ונתן לו לולב ללאח בו ביום הראשון אי אמרינן הואיל ואי בעי משאיל ורנה להביא ראיה מסוכה ל"ד דאחריו של תרומה טמאה פסול והרי בלא כל ליד כהן אמאי לא ילא משום הואיל ומסיק ומיהו יש לומר משום דאי נמי מחשיל עלה הוי ליה טבל כו' וכן אין יולאין בו באחריו של

של טבל דהא אית ביה השתא איסור אכילה [ועי' ברש"א בתשובה סי' תשמ"ז]:
ולכאורה קשה לי מדברי הירושלמי דרמאי מובא בתוס' סוכה ל"ה ד"ה אחיא לחם לחם דטבל חייב בחלה והרי טבל לריך ג"כ היתר אכילה עי' רש"י סנהדרין (ק"ב:) ד"ה אבל בגבולין ועי' בכ"מ פרק ו' מבכורים ה"ד דעת הרמב"ם דהיתר אכילה בעינן והטעם לריך לומר בטבל כיון דמלוא וחובה להפריש היתר אכילה קרינן ביה וכן מובא בכפות חמרים סוכה שם וז"ע:

(ב) **וברתוס'** (סוכה לה) כתבו הטעם באחריו של טבל דאינו יולא משום דהוי אחריו השותפין דיש להכהן חלק בו ובמזה של טבל דלריך קרא משום דכשאוכל כמה זיתים אי יס לו משלו כזית יולא עיי"ש ומסתמך לשון החוס' דלא כתבו דבאחריו מיירי שאין בכל האחריו יותר מכשיעור נראה דאף אם יש באחריו אף יותר מכשיעור דישאר בלי חלקו של כהן ג"כ כשיעור עכ"ז לא יולא: **ובאמת** דריתו להסתפק בזה באחריו השותפין והאחריו גדול כ"כ

עד שיש לכל אחד כשיעור אם מותר לשיחף אחד ליקח את האחריו אף שחבירו אינו מקנה לו חלקו במתנה המבואר באו"ח סי' תרנ"ח סעיף ז' ובמסגרת זהב הנספח למשניות תפארת ירושלים סדר טהרות רוגה להביא ראיות דיוולא עיי"ש. ולפענ"ד ברור דאינו יולא מדברי החוס' הג"ל דנראה מדבריהם אף שאחריו יס לו כשיעור בלי חלקו של כהן עכ"ז אינו יולא משום דמקרי חתיכת אחריו ומבואר הדבר מפורש ברש"א וריטב"א קידושין (דף נא) בשם הראב"ד ז"ל בחלות תודה דליתא לחלאין דאי אמר פלגא חיקדש לא קדשה דהו"ל פרוסה ותנן אחת מכל קרבן שלא יטול פרוסה וכן תנא בספרא אם נפרסה או שחסרה פסולה עיי"ש מובא אף דהפלגא מחובר בפלגא השני עכ"ז מקרי פרוסה וא"כ נבי אחריו דחסר פסול משום דלריך

לקיחה תמה אין חילוק בין שיש לו מחלה בו או שחסר ממנו והוא ראה ברורה לדעתו לכאורה:

(ג) **והנה** מדברי הר"ש פ"א דחלה משנה ד' שהעלה דהא דרמוע פטורה מן החלה היינו רק אם אין שיעור בחולין לבד התרומה אבל אם יש שיעור בחולין לבד התרומה ונעשה דרמוע חייבה בחלה עיי"ש מובא דטבל אף שיש בה שיעור חלה בלירוף חלק של כהן גם כן מחייב בחלה דאל"כ מה מקשה שם על הירושלמי דסובר טבל חייב בחלה ממדומע ומה קושיא הא במדומע ג"כ כשיש בחולין כשיעור חייב בחלה וע"כ דטבל חייב אף ביש שיעור בלירוף חלקו של כהן וחולק על החוס' סוכה ל"ה הג"ל:

ולכאורה קשה לי על הר"ש הג"ל מש"ס (נדה מ"ז) בהא דעיסה שנדמעת פטורה מן החלה ומקשה הש"ס אי אמרת חלה דאורייתא אחי דנוע דרבנן ומפקע חלה דאורייתא ולדעת הר"ש מה קושיא הא כתבו החוס' זכחים ע"ח ד"ה הפיגול דנהי דאיסור בטל ברוב עכ"ז לא מלטרפין לכשיעור אם כן שוב לדעת הר"ש הג"ל הא דרמוע פטורה מן החלה מיירי שלא היה בחולין כשיעור וא"כ שוב מדינא אין בו שיעור חלה אף לבטל התרומה ברוב כיון דלא מלטרפין לכשיעור וע"כ עיקר הענין דרמוע לדידיה פטורה היינו בנחערב אח"כ חולין ואם החולין הראשונים יש בכשיעור עכ"ז פטור מחלה משום דהוי מדומע א"כ הלא כ"ל לן החוס' (ע"ז ס"ג ד"ה דהא) עפ"י ביאור סדרת הז"ר ח"א סי' ה' הלכה ה' דכל היכא דיש חלות להדרבנן קודם הסתעפות הד"ת בזה יש חלות להדרבנן ונעקר הדאורייתא אם כן הכא ממנ"פ בתחלת התערובות לא מלטרפין לכשיעור ואין כאן חלה דאורייתא ואי כשנפל אח"כ עוד חולין שוב הו"ל חלות הדרבנן טרם שנסחטף חיוב חלה דאורייתא וא"כ מה מקשה הש"ס אחי דמוע דרבנן ומסקע חלה דאורייתא ול"ע לכאורה:

חולין

(ד) **הוֹרִין** ז"ח: זהו היתר הבא מכלל איסור וכו' ל"כ אלא לר"י

דמב"מ לא בטיל הכא בטיל וגמור מינה גלי רחמנא דס הפר כו' ומה חזית דגמרי' מהאי כו' חידוש הוא ומוחידוש לא גמרינן פי' רש"י החידוש דמותר בזרע בשלה לבטל לכתחילה עיי"ש והתמיה מבוארת נגמור גם זה מזרע בשילה דמותר לבטל לכתחילה ועי' בלב אריה :

ורפענ"ד נראה דהנה בחוס' ד"ה ומה חזית הקשה הא

לחומרא מקשינן ונראה לי למה דהקשה הרמב"ן בהא דקאמר גלי רחמנא דס הפר ודס השעיר הא משם לא ידעינן רק דאינו בטיל ברוב אבל בס' גילף מזרע בשלה דבטיל וחי' כיון דמקרא דאחרי רבים להטות מבואר דבטיל ברוב וגלי קרא במב"מ דאינו בטיל ברוב הה"ד גם ס' אינו מוטיל עיי"ש א"כ יש לומר דזה הוא קושית הש"ס ומה חזית דנגמור מהאי היינו מדס הפר דאף בס' אינו בטיל נגמור מזרע בשלה דבטיל בס' ואי דלחומרא מקשינן הא שפיר ברוב באמת אינו בטיל והוי חומרא וע"פ משני דזרע בשלה חידוש הוא דמבטלינן לכתחילה ושוב לא קשה דגילף מוז"ב דמבטלינן לכתחילה דהא' ע"כ לריך אתה לומר דיש לימוד דבכל התורה אסור לבטל דאל"כ אין חידוש בזרע בשלה וכיון דיש לימוד דאסור לבטל בכל התורה שוב לחומרא מקשינן ואסור לבטל :

(ה) **הנוב"י** חאו"מ סי' כ' העלה דחמץ הנגזל אחר הפסח מותר

להנגזל כיון דלא עבר כלום והאריך שם והקשו עליו מש"ס ב"ק ס"ו דמקשה אבוי לרבה דסובר יאוש קונה מגזל חמץ ועבר עליו הפסח דאומר לו הרי שלך לפניך והרי כי מטי עידן איסורא ודאי מייאש כו' והרי הנגזל בודאי לא מייאש כיון דמותר לו אחר הפסח ואינו עובר ובשלמא לשיטת הקלה"מ סי' שס"ג ס"א דיכול להשיב לו הגזלן אף חוץ הפסח יש לומר דלהכי מיאש הנגזל דלמא יחזיר לו הגזלן חוץ הפסח אבל

לשיטת הח"י מובא שם בקלה"ח דאינו יכול הגזלן להחזיר לו חוץ הפסח קשה מאד :

ורפענ"ד נראה למה דיש לומר בסברת החק יעקב דאין יכול להחזיר

לו חוץ הפסח היינו משום דכיון דכל הטעם דיכול לומר לו הגזלן הרי שלך לפניך משום דהוי היוזק שאינו ניכר וכ"ז אחר הפסח אבל חוץ הפסח הוי היוזק הניכר כמו שכתב הפרמ"ג כשגזל אחריו קודם החג והחזירו אחר החג דהוי היוזק הניכר וראיתי בהקדמת

ספר חת"ס בי"ה שהגאב"ד סי' מקינלק ר"ה לומר נ"כ סברא זו אבל כתב דתליא בפלוגמא דב"ק ל"ו בפסלתו מלכות אי

הוי נסדק עיי"ש וחידוש בעיני שלא הביא דברי הפתחי תשובה סי' שס"ג שכתב באמת להקשות להפוסקים כר"ה דפסלתו מלכות לאו היינו נסדק אף שניכר ההיזק שוב לימא לדינא דהפרמ"ג וב"ש אחרון

עיי"ש נמלא לפי"ז דיש לומר דסברת החק יעקב לדעת הרמב"ם וס"ע ולדידהו שפיר שפסקו כר"י דפסלתו מלכות הוי נסדק שוב שפיר אין יכול לומר הרי שלך לפניך

חוץ הפסח [ואפשר ליישב קושית הקלה"מ שם דאי נימא דהוי היוזק ניכר הרי קנה בשינוי כמו דמקשה הש"ס למ"ד שמה היוזק יש לומר כיון דאחר הפסח לא ניכר השינוי

רק בחוץ הפסח הוי שינוי החומר ושינוי ממילא החומר לא קני עי' בנתיבות סי' ל"ד] ולפ"ז נראה למה דכתבו בחוס' ב"ק ז"ח ד"ה השף דרבה רובר דפסלתו מלכות לאו היינו נסדק א"כ שוב לרבה לשיטתו

אין יכול לומר אף בחוץ הפסח הרי שלך לפניך אף דניכר ההיזק ושפיר מייאש לרבה דלמא יחזיר לו חוץ הפסח ושפיר מקשה אבוי ונכון לכאורה :

(ו) **בתרבות** (כו) אין ארוסה אוכלת בתרומה עב שכתבנו לחופה הקשה בספר אילת אהבים למ"ד כנסה בחזקה בתולה ונמאלת בעולה מקרי טעות מה מוטיל דמיבדק בדיק לה משכתנא לחופה נישום שמה תמאל בעולה :

ונראה למה שקשה לכאורה בהא דחיישין

דחיישין

דחיישין לסמפון ולא חולין בחר רובא דאין לה מומין כמו בקטנה דמחייבמה לדין ולא חיישין שהמלא איילונות או שימלא סרים וכן הקשה בז"ר ח"א :

ולפענ"ד למה שכתבו המפרשים בהא דקטנה מחייבת אף רבכל רוב שאפשר לברר מוכרחין לברר וכאן ג"כ אפשר לברר כשיגדלו משום דין היכא דאפשר לברר חייב אכל היכא דא"ל לברר חייב סמכין ארובא א"כ שוב י"ל במומין אפשר לברר חייב ע"י קרובים ולהכי שוב לא סמכי' ארוב וא"כ כ"ז לנבי מומין אכל לענין שהיא בעולה הלא א"ל לברר רק אחר הכנים' לכן שפיר סמכין ארובא ואוכלת בתרומה :

שבואל יהודא חופ"ק קוואהל

סימן כה

ב"ה איניאווע

(א) שמעתי להקשות לשיטת הרמב"ם פ"י ה"ו מנזקי ממון בשור שהוא טריפה שהרג או שהוא של אדם טריפה אינו נסקל אחאי לא קאמר הגמ' (בב"ק מ"א) דמקשה ובי מאחר דחם'קטלין ליה מועד היכי משכ"ל שהיה השור או הבטלים ספק טריפה כשנגח ד' בני אדם ואח"כ כשעבר י"ב חודש מאז שטלר הספק אם הם טריפה ומהי נחבד שסם בני קיימא כי טריפה אינה חיה ונסקל כי נפשה מועד ומשלמין הבטלים כופר :

ולענין דאם בשעה שהעידו היה ספק טריפה שהחייב להמתין עד אחר י"ב חודש לברר וא"כ עדותן היא על אז אחרי שיבורר וכמ"ס החום' חולין והחי' הר"ן (בדף י"א:) דיליף הגמ' מע"ז דנהרגין דילמא הך דאסהידו ביה טריפה הוה דאזלין בת"כ יטו"ש ולמ"ד דבעינן ליעודי גברא אי אחו תלתא כיתי סהדי בחד יומא לא מייעד ב"ק כ"ד והכא בעי הגמ' לאוקמי גס למ"ד ליעודי גברא קאחי' דמקשה הגמ' לר' אחא דאמר כגון שהוזמו זוממי וזוממין ובספק טריפה שאין

עדותן מתקבל רק אחרי הבירור ולא כולם בהדי הדדי מתקיימים ולא מייעד גברא ופטור מכופר :

(ב) ראיתי בלקטני חידושי הגרע"א ז"ע ב"ק (מא) שנסחפק בשחט שור שנגמר דינו למיתה אם השחיטה מטרתו מידי נבילה כמין טריפה ויליף מרש"י מנחות (קא) דהשחיטה מהני לטהרו מנבילה יטו"ש. לענ"ד הוא גמרא מפורשת (ב"ק ע"א) דר"מ מחייב דו"ה בגנב שה' וטעמו דמוקי בגמ' בהזקק צבית השומר והועד ונגמר דינו צבית השומר וגנבו הגנב וטעמו משלם דו"ה דאע"ג דאסור באכילה דר"מ סובר שחיטה שא"ר לאכילה שמה שחיטה ומבואר דמ"מ מטהרת השחיטה מידי נבילה דאל"כ לא מחייב צדו"ה כמו נזר ומעקר :

(ג) בריטב"א קידושין (נז:) והרי רובע וגרבע צעדים דבע"ח

נינהו ואסירי בהגאה בנגמר דינם דילפינן משור הנסקל שהקשה אחאי לא מקשה הגמ' משה"כ גופיה דנאסר צעדים מחיים בהגאה אחגמ"ד וחי' בחי' השני משום דפריך לעיל ממוקלה ונעבד פריך השתא מרובע וגרבע דהוה דכוותיהו דאסירי אפי' קודם גמ"ד כוונתו משום דרובע וגרבע שוין למוקלה ונעבד דמוחר להדיוט ואסירי לגבוה וגם כו"ג קודם גמ"ד דכוותיהו עפ"י ע"א או הבטלים אסורים לגבוה ומותרים להדיוט ומשמע מד"ק דשור הנסקל אינו כן ולא נאסר לגבוה קודם גמ"ד ולא זכיתי להבין הלא מפורש במשנה בזבחים (עא) בשור שהמית את האדם עפ"י ע"א או ע"פ הבטלים ברובע וגרבע דאסורים לגבוה וליכא שום חילוק ציניהם ולע"ג :

אפרים שרגא חלוי באמור"ר הרה"ג טו"ה חיים משה וצ"ל אבד"ק איניאווע

סימן כו

ב"ה סעראצק

ראיתי לעורר דבר כשנודקין הפרשיות של

כ' הר"מ מינן בתשו' סי' י' והקשה דברי הנוגדכי אהדרי דמריש דבריו משמע אף שנקרע לגמרי יתפור ומוחלק שם דבמחשבתו חליא מילתא אס היתה דעתו ומחשבתו לחברו אז שרי אף שנקרע לגמרי 'וא"כ בג"ד היה כוונתו ומחשבתו מסמילה כשהסיר הקירוי שאחר הסוכה יחזור ויעשה הקירוי. וא"כ פשוט דהמזוזה לא נפסלה משום תולמ"ה ומו דהא חנן לא קיי"ל כהמרדכי בזה דהא הובא בש"ע הג"ל ס"ג עכ"ל (ועל"מ סי' הרע"ז באחרונים ובסי' תרל"ד בסוכה גזולה דקיגיהו בשינוי מעשה ושם והרי התוס' בתמורה (ד' כ') דלהכי שינוי קאה וכן בלגיס חוץ בכור משום דאף שינוי ממילא קונה והרי אס עשה ממילא הוי תעשה ולא מן העשוי וכן בלגיות ול"ע):

וא"כ בג"ד ל"מ אס נשאר הרלוותא במקומן בודאי דקשרים כיון דמתחלה נעשה בהכשר ואף אס הוסרו משם כיון דדעתו ומחשבתו להחזיר לשמם תוך הבתים דמי למ"ש המהר"מ מינן שם ובדאי נכון להשאירם במקומם עד שיחזיר הפרשיות לתוך הבתים ויתפור ואז חוזרים לכשרותן הראשון כמו במזוזה אבל אס שכת והוציא הרלוותא נראה דא"ל לעשות הקשרים מחדש כיון דמחשבתו להחזירם ועוד דכלא"ס לא הוי תולמ"ה לדבריו שם:

והנה הרמ"א שם בהג"ה סעיף ג' כ' שיהיו הקשרים כסדר אותיות השם ופתחי תשובה יו"ד סי' רע"ו סק"כ מד' התפל"מ והג"ו דהשם לריך לכתוב כסדרן דוקא ע"ש ובס' עקרי הד"ט ודברתי מזה עם י"ג הגאון החסיד מוה' לרוב הכהן מלובלין ז"ל ואמר דגם שם בתחלת הכתיבה הוא דקפדי' כמו שנראה מהזוה"ק שממנו מקור הדיוט' בס' יהושע סי' ס' מש"ס פ"ב דיומאצבן קמלרובס' סת"ס למהר"ש קלוגר סי' י"ט וסי' ל"ג וסי' מ"א ושאל ומשיב מהד"ג ח"א סי' רכ"ד וח"ג סי' פ"א וכמה"ד ח"ג סי' ג' וביד המאיר סי'

של תפילין אס לריכס לעשות אחר שמחזירין הפרשיות לתוך הבתים הקשר של דלי"ת בש"ר ושל י' בשל יד מחדש כנראה מסידור לשון הטוש"ע או"ח ס"ס ל"ב שמתחלה יתפור התפילין ואח"כ להכניס הרלוותא ואח"כ לעשות קשר כיון דבטינן לשמה כשאר שמות דהא קטן פסול לעשייתן כמ"ש הפרמ"ג שם באשל אברהם א"כ אפשר דבעשה הקשרים תחלה ואח"כ תלאן י"ל דהוי תעשה ולא מן העשוי:

ונראה דאף דלכתחילה לריך לעשית כך מ"מ בעשה מתחלה כך ואח"כ פתח התפירות ולקח משם הפרשיות והרלוותא נשאר במקומן ואח"כ תור והניח הפרשיות ותפרן א"ל להסיר הקשרים ולקשרן מחדש כיון דנעשה בהכשר בפעם הראשון כהלכתו כיון דאפי' היה שייך בזה ענין עשיה דנימא תעשה ולא מן העשוי מ"מ כה"ג שפיר דמי מכ"ש כאן דליכא קפידא רק לכתחילה ובשו"מ ארבעה טורי אבן סי' י"ד כ' וז"ל ובר מן דין אף אדיל דסוכה הג"ל פמורה ממזוזה (כשהסיר הקירוי) מ"מ כשמקרה החדר אח"כ רשאי להניח שם המזוזה ואין בזה משום תולמ"ה דפסול תולמ"ה לא הוי אלא כשמחילה נעשה בפסול כמו הטיל לזית על בעלה ג' ואח"כ הוסיף כנף ד' דמתחילה כשעשה הג' לזית עדיין לא היתה הטלית בת חיובא כלל כו' וכן בכל הגי' כו' מחילה עשיית המלוה היתה בפסול אבל בג"ד שמתחילה נעשה המזוזה בהכשר בחדר החייב במזוזה אף שנפטר אח"כ ממזוזה כו' מ"מ כשמחלקן אח"כ וחזר לחיוב כשרה [ולא שמענו לחוש במי שמשכיר החדר לגוי עם החמץ על משך חג הפסח שילטרך אחר החג לעקור המזוזות ולתקנן מחדש] וראה לזה מש"ע או"ח סי' ע"ו ס"ב כו' ואין לה"ר מדברי המרדכי שכתב שם אס נקרע הטלית חוץ לג' אלבעות ועדיין מחובר לבגד תופר דמשמע דוקא כשעדיין מחובר לבגד הוא דחופר אבל כשנקרע לגמרי נפסל משום תולמ"ה וא"כ בג"ד הוי כנקרע לגמרי הא

דכשהם עליו הויין כמלורפים ועומדים
ובזה שמסלקו יומא דהוי כמוחק לפי דברי
המהר"י למח ז"ל הג"ל :

ונראה דבשלמא מהר"י למח ז"ל שפינ
כתב דהוי כמוחק משום דהסם
הוי הליור שי"ן דל"ת יו"ד ברלועות בתמונות
וכשמסלק הרלועות ומחיר הכריכות זה הוי
שפיר מוחק דעד עכשיו היטה הרלועה
בתמונה הג"ל ועכשיו פשוטה ומוחקה
ומבטל הליור של השם אבל בזה אף דבעוד
התפילין עליו הוי שפיר השם מלורף מ"מ
כשמסלק התפילין ומפריד ומרחיק את
האותיות של השם מהדרי והאותיות בעלמם
נשארו כמקדם בזה לא הוי שום מוחק
את השם דלינו מוחקו כ"א מפרידו מליורפו
ופשיטא שאפי' עשה כן ומפריד את האותיות
לא הוי איסור מוחק את השם וע"כ מותר
לסלק את התפילין ול"ד לענין השם על
הכריכות אבל החרת הקשר כשלין התפילין
עליו מותר מטעם הג"ל דכשלין מלורפין
אין כאן מוחק דאין כתיבה כשלין עליו :

ואין להקשות מהא דאיתא בשבת דף
בכחב אות אחת בטבריה ואות
אחת בליפורי כתיבה היא אלא שמחוסר
קריבה וחייב לענין שבת וא"כ יומא דאסור
להחיר שום קשר משום מוחק את השם
ז"א דלא דמי כלל דבשלמא לענין שבת
דחייב משום כותב ב' אותיות אף דמחוסרין
קריבה כיון דכתובין הן ואין מחוסרין קליה
מש"ה חייב אבל לענין מוחק את השם ליכא
איסור בלופן זה דאטו אם כתב שי"ן במקום
זה ודל"ת במק"א ויו"ד במק"א יהי' אסור
למוחקו כיון דאין מחוסר כ"א קריבה זה
לא ניתן להחמר וא"ש כיון דאין התפילין
עליו וכל אחד מהאותיות אין כאן משום
כשהחיר אחד מהאותיות אין כאן משום
מוחק. וכשהם עליו נראה דאסור להחיר
שום קשר ולא דמי להא דרשאי לסלק את
התפילין דמותר מטעם אחר כג"ל דזה
לא הוי כ"א כמפריד את האותיות ולא
דמי להא דמהר"י למח ועיי' היטב בט"ז
ל"ח

סי' י"ז ורמ"ל סי' ע"א וע"כ ובשו"ת חשק
שלמה מזה :

ולכאורה מדברי הרמ"א הג"ל מבואר
דהשם ז"ל כסדרן אלא די"ל
לכאורה דדוקא נבי תפילין לריך להיות
כסדרן אפשר דאף לענין הקשרים דהוי
הללמ"ם להשלים השם של שדי לריך להיות
כסדרן אבל בשמות דס"ת אפשר דלא
בעינן ולד' הרמ"א בפתיר קשר של ראש
כשאח"כ רוצה לקשרו לריך לכתחלה להחיר
הקשר של יד ג"כ ואח"כ יעשה קשר של
ראש היינו הדל"ת ואח"כ יחזור ויקשר
היו"ד בכדי שיהי' השם כסדר דלענין זה
לא מהני מה שיעשה מקודם :

ובן כשנותן הרלועה למוך הבתים חדשים
ג"כ לריך להחיר הקשרים בכדי
שאח"כ יהי' כסדרן השי"ן מהבתים החדשים
ואח"כ הדלי"ת ואח"כ היו"ד ולא יתכן שיקחם
כמות שהן להניחם בבתים אחרים דאימור
אח"כ נעשו ומכ"כ כשהן חדשים כיון
דהקשרים הללמ"ם להשלים האותיות של
שם שדי :

ולכאורה קשה לפמ"ש השע"ת בלור"ח
סי' כ"ז ס"ק ט"ו בשם הס'
זר וזה למהר"י למח בשם הר"ש וייטאל
להשיב על המחלוקת לעשות דוגמה שם
שי"ן דל"ת יו"ד שיש בזה ספק חדש כשמסלק
הרלועה כאלו מוחקו כעין מ"ש הלבוש
דכותב שמו על דפי הספר דאין לפותחו
ולסגורו בשבת ע"ש ובתשו' בית יהודה סי'
ק"ה הביאו בשע"ת סי' י"א סקכ"א א"כ
אין מותר להחיר שום קשר דהא הוי כמוחק
אף י"ל כיון דאין מלורפין דהשי"ן הוא
בבית של ראש והדלי"ת ברלועה שלה ויו"ד
ברלועה של יד והאי לחודיה והאי לחודיה
קאי וכשהם על הגוף מחברם לאחדים
דחייב כמלורפים אבל כשאינם עליו
פשיטא דלא שייך בזה כלל מוחק את השם
כיון דאין מלורפין אמנם בעודן עליו
פשיטא דאין להחיר שום קשר דזה הוי
שפיר כמוחק את השם אלא דא"כ קשה
אף מותר לסלק כלל התפילין מעליו כיון

או"ח סי' ס"מ סק"ב ובשו"ת הרמ"א ז"ל
סי' ק"ט והבן:

והנה בעקרי הד"ט או"ח סי' י"ד סק"פ
הביא בשם ספר מור וקטיעה בסי'

ק"מ שכתב וז"ל דפסק ג"כ שם שאין מקום
להחמיר כלל לפתוח ולסגור הספרים
שאותיות או לזרים רשומות על חודי
הדפים הנעשים ע"י הדפוס כו' אך סידור
האותיות של דפוס ופירוק חיבורם פסק
לאסור משום כותב ובונה מוחק וסותר
עיי"ש. והנה מ"ש הרב לחייב סידור ופירוק
האותיות נראה לעג"ד שסתם במקום שהיה
לו לפרש דמייני שילב הסידור קשר גם כן
האותיות ומלבד הפירוק התיר גם כן
קישוריהם דאל"כ יסחר לדבריו שכתב בסי'
תקמ"ה וע"י שאלת יעבץ סי' ק"מ
דהחליט להתיר שזירת העונות שנעשו בהם
האותיות ע"י הדפוס עכ"ל ובשע"ת סימן
תקמ"ה סק"א הביא דבריו וז"ל אסור
להדפיס ספרים אף ע"י פועל עכו"ם
במה"מ אבל לסדר האותיות מותר אפילו
ע"י ישראל ולקצור האותיות המפורסם
שלא יתפרדו אסור וכן אסור להפריד
האותיות מחיבור סדורם אחר ההדפסה
להחזירם למקומם בחיבת המסדרים עכ"ל
הרי דסידור ולירוק לחוד לא הוי ככותב
והפדחתם לא הוי כמוחק אלא בקישורין או
בהתרת קישורים. ושוב מלאמי בפ"ח יו"ד
סי' רע"ז ססק"ז שז"ל כותב עוד בסי'
בני יונה שם בשם שו"ת חו"י טבעת של
פרקים שעל כל פרק אחד כתוב אחד
מאותיות השם ונעשה לפרק ולסדר מותר
לפרוק ואין בזה משום מוחק ולפרוק קיימא
ועפ"י זה נהגו מסדרי הדפוס שמפרידין
אותיות השם ואפשר בדפוס קיל טפי
שמחפכים בחומר חותם וכן המניחין תפילין
ועושין על יד כדמות ש"ן דל"מ יו"ד ואח"כ
מסלקין מעל היד והכל כהיתר אחד ואני
נוהג למנוע מכ"ז עכ"ל:

דנה לפנינו בחו"י סי' ס"ז לא נמלא
דבר ממסדרי הדפוס ורק מטבעת
של פרקים אלא דלא היה לריך הרב ז"ל

לזה כיון דבלא"ה אין זה מוחק את השם כיון
דאינו חלא מפריד האותיות וכל"ל ואפשר
כיון דמחובר הוא כבד צימד היה אסור
לפרק דזה דומה לקשר ול"ד ללא סדרן
להדרי בלא שום חיבור ואח"כ הפרידן
לזה כתב כיון דלפרוק קיימא א"כ אין כאן
חיבור וממילא שוועין דמותר להפרידן אך
על המור וקטיעה קשה למה חייב משום
כותב ובונה ומוחק וסותר כיון דלמיפרק
ולתמיר קיימא וכנראה דלא ס"ל דמש"ה
יהיה לפרד השמות אחר הדפוס מפני
שבדפוס קיל טפי דמחפכים בחומר חותם
דאל"כ איך מוחייב משום כותב ומוחק גם
בנקשר וא"כ על מה סמכו מסדרי הדפוס
לפרק האותיות שנקשרו בהם הרבה משמות
הקודש שאין נמחקים. ולכאורה י"ל דדוקא
כשכתבו כדרכן אבל מהופך אף דנקשר
אין איסור למחוק וע"ז סמכו מסדרי הדפוס
אבל לענין כחובה לגבי איסור שבת מודה
דגם בכה"ג במהופך אסור לכתוב ולמחוק
דלא נגרע מלשון וכתב של עכו"ם שחייב
עליו משום שבת וע"י באר"ו וכמה אנשים
כותבים מהופך כדי שלא יוכל כ"א לקרותו
ולוקחים הכתב נגד מראה (שפיגעל) ומש"ה
חייב אבל לגבי כהיבה לא מוחייב אלא בכתב
כדרכו אך מנ"ל לחלק בכך ומו הלא בשם
שכתבו בכתב עכו"ם גם כן אסור למוחקו
כמ"ש הב"י בדרך הבית ע"ש ואפי' בגרמא
ע"י שבת (דף קב') ואם נאמר דזה לא
גרע מכתב עכו"ם קשה איך סמכו מסדרי
הדפוס לפרוק הלוח אחרי שנקשרו יחד
וע"י חות יאיר סי' ק"ו ובשו"ת דברי דוד
בסופו ובאשל אברהם או"ח סי' ג' סק"ב
ובשם המ"י נהגו לשנות לכתוב ב' יודין
דאין איסור בהפרדתן משא"כ בשאר שמות
שאין נמחקים ואפשר דהמנהג עפ"י הש"ך
ביו"ד סי' רנ"ו סק"ב דשם קודש שכתב
שלא לשם קדושה מותר למוחקן לנורך
תיקון ע"ש ואין לך לורך תיקון גדול מזה
שיוכל להדפיס שמות הקדושים ועשו"ת
סח"ס סי' י"ט וסי' ל"ג ובשיטה מקובלת
לב"מ ר"כ המפקיד נעשה כאומר כו' דמשום
לג

לב ב"ר מתנה נגד זה דאמרוהו לדעתיה
וכחוס' מגחם (ד' טז:) ד"ה אפשר כו' ול"ע:
וא-ש"ר דמה"ט מקילין בהקאדעקטין
שכדפוס לתשמיש חול' וכיון
שאינו מקדש בפירוש רק מסדרו לדפוס
במעשה קוף אף דנקשר רשאי להפירין
ועי' חו"י סי' ט"ז בהא דלא נחטין ובמשנת
חכמים על הרמב"ם (דף י"ד ט"ו וס"ז):
העולה מדברינו (ה) לכתחילה לריך
לגמום הספילין עם התפירות
ואח"כ להעביר הרצועה תוך המעברתא
ואח"כ הקשתיים. (ב) אם נשארו הרצועות
תוך המעברתא כבדאשונה ואח"כ החזיר
הפרשית אל לעשות הקשרים מחדש:

יוסף האב"ר דק"ק סעראצק

סימן כז

בשם ה' ובעזרתו

א) חולין (ידי) בתום ד"ה ונסבין
חבריא וכו' שכתב אבל
לרבנן שרי באכילה אפי' בו ביום וא"ת
והא אין יכול למלחם בשבת וכו' דלכאורה
משמע שבונו התום' להקדים הא לרבנן
שרי אפי' בו ביום ועי' הקשו והא אין יכול
למלחם בשבת והלא גם בלא הקדמתם
לרבנן שרי היו יכולים תום' להקשות על
הא דאח"ה וכו' משמיה דרב אסורה
באכילה ליומא ונסבין חבריא למימר רבי
יהודה היא ומסיק הי רבי יהודה והלא בלא
קטמא דמוקלה או מעשה שבת ג"כ אסור
ליומא משום שאין יכול למלחם בשבת
ומלאתי שכבר דקדקו כן במפני' ש"ל:

ורענ"ד ליישב דהנה הכו"פ בסו"ע"ה
סק"א הקשה בהא דהוכיחו
התום' הנ"ל בפ"ק דחולין בשוחט בשבת
דאמרינן עלה אסורה באכילה ליומו והטעם
אמרו משום מוקלה והקשו התום' הא לא
מצי לבטולי או לללוהו או למולחו ומה
הוכיחו הדם שלא פירש מותר ונשתר לאכול
באומלל בלי מניחה כלל. והקשיתי דלמא
רואה לאכול בני מעים והם א"ל מליחה

כלל דאין בהם דם והולך הנמרה לאסור
משום מוקלה וכדומה. וכתב וכעת אחר
העיון נראה ליישב בפשיטות וכי בריר לן
שאין בהם דם ועיין מ"ם בזה רק לא ברור
ומ"מ מותר דאיתם יאכל לאחר מליחה ולליה
הא דם שבשלו דרבנן וספיקא דרבנן להקל
וכאן לא היו איתחזק איסורא דאין מחזיקין
דם בב"מ וכו' ואי שרוא לאוכלו באומלל
פשיטא דלית כאן חשש דלו דיש בו דם
מ"מ דם אברים שלא פירש מותר. וזה
הכל ח"א דם האברים שלא פירש מותר
אבל ח"א דם אברים שלא פירש אסור ח"כ
אסור לאכול בני מעים דלא ברירא לן
דלית בהו דם ובעודנו מי היו ספיקא
דאורייתא וספיר דייקו התום' דמותר לאכול
באומלל דאל"כ ל"ל משום מוקלה כקושית
התום' וא"ש ודוק עכ"ל"ק אכן תירוצו נראה
רק לשיטת התום' דדם שבשלו דרבנן ח"כ
ספיר יש לפרש הא דאין מחזיקין דם בב"מ
היינו דאיתא ספיקא ואפ"ה מותר לאחר
שנתבשלו כיון דהיו ספיקא דרבנן. אבל
לשיטת רש"י ז"ל בחולין ודק"ט ע"א) בהא
דלב קרעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו
עובר עליו להיות זכרת ובתום' כריתות
(דף כ"ב) מוקים לה בלב עוף שאין בדמו
כזית אבל בבהמה חייב כרת אם לא קרעו
לאחר בשולו וכו' ע"ש בתום' דרש"י סובר
דם שבשלו עובר עליו ח"כ מוכרחין אינו
לפרש הא דאין מחזיקין דם בב"מ היינו
שברור לנו דאין דם בב"מ דאי משום
ספיקא אכתי היו ספיקא דאורייתא. וא"כ
הדרא קושית הכו"פ לדוכתיה דנוכל לתרץ
דשוחט בשבת שחיטתו כשרה היינו הבני
מעים. ומה גם לפי מה שראיתי בספר
חוסן ישועות חולין (דף ק"ט) שכתב ליישב
דעת רש"י והרמב"ם ז"ל דסוברים דם
שבשלו דאורייתא מהא דהקשו בתום' שם
ממנחות (דף כ"א ע"א) דאמר זעירא דם
שבשלו אינו עובר עליו וחי' עפי"מ דאיתא
בבבכות (דף ל"ח ע"ב) דפליגי התם רב
ושמואל ועולא משמיה דר"י דרב ושמואל
ס"ל שלקות מדרך עליהם בפה"א ור"י סבר

דמכרך

דמברך שהכל וקאמר התם ר"נ דבמחלוקת
שנויה דתניא יולאין ברכיק השריו ובמבוסל
שלא נימוח דברי ר"מ רבי יוסי אומר יולאין
ברקיק השריו אבל לא במבוסל אעפ"י
שלא נימוח דרב ושמואל כר"מ דאמר
מבוסל קאי במילתיה ועולא משמיה דר"י
כר' יוסי דאמר כיון דמבוסל ליה נפיק ליה
מתורת לחם וה"ל לענין ברכה חו' ללו ירק
איקרי והש"ס דחה התם לדעולא גאאמר
ולא היא דכ"ע שלקות מבדך עליהם בפ"א
וע"כ לא קאמר ר"י התם אלא משום
דבעינן טעם מזה וליכא אבל הכא אפי'
ר"י מודה ומסיק התם דליחא לדעולא אלא
כר"מ בר אבא דאמר משמיה דר"י
דשלקות מבדך עליהם בפ"א :

ורפ"ז נראה דרבי חנינא דאמר בהקומץ
דדס שבסלו אינו עובר עליו
טעמיה הוא משום דבסול מבטל ליה מתורת
דס וכדס"ל לר' יוסי גבי מזה דאחר
הביסול חו' ללו לחם איקרי ולא ס"ל לחלק
דהתם טעם מזה בעינן כדמחלק הש"ס
אלא כעולא וכר"ג דלא מחלקי בהכי וא"כ
א"ש הא דאמר רב בכריתות דמשנתו
מיירי בלב עוף אבל בלב בהמה חייב כרת
דמשמע אפי' אחר הביסול משום דרב
לטעמיה דס"ל בכריתות דשלקות מבדך
בפה"א הרי דאחר הביסול נמי קאי במילתיה
וה"ג גבי דס קאי במילתיה לפצור עליו :
ורפ"ז נראה הא דהרמב"ם השמיט להך
דרב חנינא דאמר דס שבסלו אינו
עובר עליו משום דאין קי"ל כרב ושמואל
גבי שלקות דמבדך עליהם בפה"א וע"כ
משום דאחר הביסול נמי במילתיה קאי
כנ"ל מיי"ש ז

היוצא מזה דרב לשיטתו דאמר
בכריתות דמשנתו מיירי
בלב עוף שאין בדמו כו"מ והוא לשיטתו
בכריתות שם סובר דס שבסלו עובר
עליו א"כ מדוקדק שפיר דלא הקשו
בחוס' קושייהם על מימרא דרב דאסורה
באכילה ליומא וגסבין חבריא למימר
רבי יהודה היא דהא באמת יש לסתור

דמיירי לענין בני מעים ומוכרח לאסור
ליומא משום דר' יהודה ולא משום דאין
יכול למולח בשבת כיון דלרב ע"כ הא
דאין מחזיקין דס בב"מ היינו דודאי אין
דס בב"מ כיון דמשום ספיקא היה
ספד"א דהא רב סובר דס שבסלו
דאורייתא. והיה נשאר קושיית הגאון
כו"פ ז"ל בהקפו כי מירוך הכו"פ ליחא
לרב דסובר דס שבסלו דאורייתא. לכן
הקדמנו חוס' הא דלרבנן שרי באכילה
אפי' בו ביום. וע"ז הקשו והא אין יבוא
למולח בשבת ואי משום קושיית הכו"פ
דלוקמי בבני מעים. ז"א דהא י"ל
כתירוולו דאין מחזיקין דס בב"מ היינו
דהוי ספיקא דרבנן כיון דחוס' לשיטתם
סוכרים דס שבסלו דרבנן ופשוט :

(ב) אנב אזכיר כאן מה שאמרתי פ"ל
בסוגיא הכ"ל במנחות (דף
כ"א ע"א) תקריב ואפילו בשבת וכו'.
וברש"י ואשמועינן דמליחמן עבודה היא
ודמי שבה וטומאה כשאר עבודות עכ"ל.
והנה בס' טהרת הקודש בחי' למנחות כ'
יש להקשות דהא אחרין בשבת (דף ע"ה
ע"ב) דגס למ"ד דמולח בשר חייב משום
מעבד היינו דוקא כשמלחו מליחה דבטי
לאורחא ע"ש ומאחר שכו' החוס' כאן
ד"ה דס וכו' שאין נריך למלוח מליחה
קדשים כל כך כמו לאורחא א"כ ל"ל
להש"ם למדרש אפילו בשבת. ובס' משנה
למלך פי"א מה' שבת הק' על ברייתא זו
מהא דקיי"ל אין עיבוד באוכלין וחי' שם
דמאחר שהוא למזבח אין שם אוכלין
עליהן ולכך יש בהן עיבוד אבל עדיין לא
עלה ארוכה לקושייתנו בזה וי"ל עפ"י
מ"ש החוס' (דף י"ח) דלכ"ע בעינן כהן
במליחה וא"כ משכחת לה כשמלחו זר
ושהה במליחתו ואח"כ נריך הכהן למלחה
וא"כ ע"י מלח זה שימלחם הכהן אח"כ
ישיה כמו מליח לאורחא ואפ"ה שרי רחמנא
דעבודה היא ודמי שבת ע"ש. ולפנ"ד
לסתור בהקדס מש"כ במידושים מס' חק
נחן בש"ס ווילנא במנחות שם וי"ל תקריב
אפי'

כדמסקי' כולה כרב עבדה אלא שהיה
אמר לפי דברי מי שאמר דסתרי אהדרי
רמינא עליה חומריה דרב וחומריה
דשמואל אבל לדידיה לא סתרי אהדרי
ס"ל ומש"ה הוא חשיב ליה רבי אבא טועה
בסקול הדעת דסתרי אהדרי דכללי דרב
יהודה הוה ס"ל ולפיכך מחייבו לשלם אבא
אם היה טועה בדבר משנה אפי' נשא
ונתן ביד לא היה משלם וכו' עיי"ש :

וא"כ יש לפרש דמר בריה דרבינא
דאמר מותיבנא תיובתא כלפי
סגליה דרבא היינו כלפי רבי אבא וקרי
ליה סגליה דרבא על שחייב את רבא
לשלם (או שהוא ע"ד כי ידברו את חייבים
בשטר כמש"כ בס' לב אריה) ומר בריה
דרבינא חידש דרבא אינו חייב לשלם משום
דלא טעה בסקול הדעת רק טעה בדבר
משנה ולשיטת הרי"ף ז"ל אף בגשא ונתן
ביד פטור מלשלם. כי מר בריה דרבינא
סבר דהא דאמר רבא רמינא עליה חומרי
דרב וחומרי דשמואל וטריפנא ליה הוא
דוקא. היינו דכל יסוד פסקו של רבא
להטריף היה משום דלירוף שני חומרות
מרב ושמואל ולא כמו שסבר רבי אבא
בכונתו של רבא דעבד כולה כרב ומשום
כללי דרב יהודה חשבו לטועה בסקול
הדעת ומייבו לשלם. רק אדרבה מר
בריה דרבינא מושוו כטעה בדבר משנה
משום דעשה כחומרי דרב וכחומרי
דשמואל. וא"כ פטור מלשלם. ואח"כ
מסיק הגמ' מ"מ קשיא וכפירש"י דכתרי
חומרי לא עבדין. הכוונה אף דבאמת
פטור מלשלם אבל גוף הפסק של רבא
שהטריף איך עבד כתרי חומרי ותי'
הגמ' כולה כרב עבדה דכי אחא רמי
בר יוחנאל אמר לא תלימו להו להני
כללי דכילל יהודה אחי משמיה דרב
וכו' ואם כן לא משום תרי חומרי
דסתרי אהדרי הטריף רבא רק דרב
בעלמו סובר במשהו אף דלאו מקום
שחיטה הוא :

ובאמת

אפי' בשבת הק' המשלימ איזה מלאכה כאן
דאליטריך קרא לומר דרמי שבת והלא
מולח אינו אלא משום מעבד ואין עיבוד
באובלין ע"ש ול"נ הא דאליטריך קרא
לומר דמליחה דמי שבת הוא משום העברה
דאי לאו קרא רגלי לן דמליחה עבודה
היא הוה אמינא דאסור למלוח חיברי
התמיד בשבת משום דכשמעלין חותן ע"ג
המזבח אנו מרבין בהעברה בשביל המלח
לכך אליטריך קרא לומר דמליחה עבודה
היא ודמיא שבת כשאר עבודות וק"ל ט"ש
א"כ מיושב גם קושית הטענה הקודם
דאף דלענין קדשים לא בעינן למלוח כמו
לאורחא אפ"ה אשמעינן רבותא דאין
איסור מה דמרבין בהעברה משום
דמליחה עבודה היא ופשוט ועיין בזה בס'
מהר"י הכהן מה"ם שער הענינים סי'
כ"ו ובתשובתי הארכתיו ח"ל בסוגיא זו
ואכ"מ להאסף :

חולין (גמ':) בגמ' אמר מר בריה
דרבינא ומותיבנא תיובתא
כלפי סגליה דרבא ופירש"י ז"ל לישנא
מעליא וכוונתו כלפי רבא. ובאמת שאינו
מובן לפי"ז דא"כ מה חידש מר בריה
דרבינא בזה דקאמר ומותיבנא תיובתא
כאלו הוא חידש הדבר הזה בעלמו הלא
זה הוא דברי ר' אבא בראשונה דחייב
את רבא לשלם משום דטעה בזה דעשה
כתרי חומרי דסתרי אהדרי. וגם כבר
הקשו החוס' דאמאי חייב את רבא לשלם
הא טועה בדבר משנה פטור מלשלם ורחקן
לומר דרבא בידיה האכילו לכלבים וגם
ע"ז הקשו הראשונים לשיטת הרי"ף דס"ל
דבטעה בדבר משנה אפי' נשא ונתן ביד
פטור עיי"ש ובס' לב אריה :

וגרענ"ד עפ"י מה שכתבתי הרשב"א
ז"ל בשמעתין וז"ל זילו אמרי
ליה לבריה דר' יוסף בר חמא דלישלם
דמי תורא למריה. לפי מה שכתב רבי'
אלפסי ז"ל וכו' בפנין טועה בדבר משנה
וכו' לריבין אנו לפרש דרבא טועה בסקול
הדעת היה שהיה סבור דלא סתרי אהדרי

ובאמת

מדוקדק לפי"ז הא דקאמר
הגמ' איתמר תורבן הוושט
רב אמר במשהו ושמואל אמר ברובו רב
אמר במשהו מקום שחיטה הוא דלכאורה
הול"ל איתמר תורבן הוושט רב אמר במשהו
מקום שחיטה הוא ולמה חלק הגמ' דברי רב
וטעמו לשנים ולא קאמר מיד כל דברי רב
משמע לפי"ז דבאמת רב לא סיים הדברים
מקום שחיטה הוא רק אמר סתם במשקן
ובאמת י"ל דסובר במשהו אף דלאו מקום
שחיטה הוא רק זאת הוא מכללא דרב יהודה
וכפירש"י לקמן בד"ה סתם שמתקיה דרב
בדרי בתרמי רב יהודה הוה אמר להו צבי
מדרשא עכ"ל"ק והיינו דזאת הוא מדברי ר"י :
ורפ"י מיושב מה דלכאורה יש לדקדק
על הגמ' דקאמר לא תלינו להו
להני כללי דכילל יהודה אחי משמי' דרב
דלכאורה איה מלינו דברי רב יהודה
משמי' דרב בזה ומלאתי שעמד בזה בס'
חוסן ישועות שם ולדברינו מדוקדק
ומיושב כל הקושיות שהזכרתי דמר בריה
דרבינא חידש באגת נגד דברי ר' אבא
לפטור את רבא מפסלומין . ומדוקדק לשון
כלפי סגחיה דרבא היינו נגד רבי אבא
ומיושב שיעת הרי"ף בסנהדרין . ולא
נלטריך לומר דרבי אבא לא ידע ממשהו
דעדיות דלעולם הלכה כב"ה כדעתו של
הלז אריה בזה . רק דרבי אבא חשב
לרבא כטועה בשקול הדעת ומר בריה
דרבינא מושיבו לטעה בדבר משנה ומוסקנא
דגמ' דאינו לא טעה בשקול הדעת ולא בדבר
משנה רק כולם כרב עבדא כג"ל והבן :
(ד) **ראיתי** להזכיר כאן מה ששמעתי
מפה קדוש אדמו"ר הגאון
שר הסורה מו"ה זאב נחום זלוקלה"ה
אבד"ק ביאלא דליטא בלימדי בישיבתו
בימי ילדותו שאמר בסוגיא דמוב"ק (ב"ק
פ"ד :) במעשה דר"ג דקשה אמו ר"ג לא
ידע הדין דמוב"ק פטור וגם מה אמר לו
ר"י כבר אין לך עדים מנין היה יודע
ר"י זאת דילמא איה ל' עדים וחי'
דבאמת סיו לר"ג עדים רק דר"י אמר לו

כבר אין לך עדים היינו דרש"י פי' על
והיה שמח שמחה גדולה שמהאור היה
לשחררו א"כ אמר לו ר"י דאין לו עדים
דיהי' עדות שאילה"ז דהא יאמרו העדים
שנחלויות לשחררו וממילא אין לו עדים
כמו בב"ק דע"ה ע"ב באמר גגבתי וכו'
בפני פלוני ופלוני דחשיב אילה"ז וכונת
ר"ג היה כש"ס כריתות דף כ"ד שור
הנסקל שהוזמו עדיו כל הקורס זכה כיון
דנופקיר ליה א"כ ה"ג כיון דר"ג יודע
היה האמת שסימא את עינו א"כ מיד
כשהעידו הפקירו והעבד זכה בעלמו
וכדברי החוס' גיטין י"ז א"כ אע"ג דיוזמו
אח"כ מ"מ כיון דהפקיר אותו פ"א זכה
בעלמו וא"ל דא"כ בכל מקום שיזמו עדיו
יהיה העבד זוכה בעלמו ז"א כיון דבאמת
יודע שהעדים אומרים שקר לא מפיקר
לי' משא"כ בר"ג דבאמת שסימא אותו
ומיד מפיקר ליה וא"כ זה כונת ר"ג ור"י
עכד"ק ודפח"ח :

צבי יחזקאל ביכלוזאהן אבד"ק פלונסק
בעהמח"ס דגן שכים

סימן כח

בעוה"י פה ווארשא .

(א) **גיטין** (נה) . בסוגיא דחטאת הגזולה
אמר עולא דבר תורה בין
נודעה בין לא נודעה אינה מוכפרת מ"ט
יאוש כדי לא קני וכו' ופי' החוס' שם
בשם ר"י אע"ג דאיכא כאן יאוש ושינוי
רשות מ"מ כיון דלא קני אלא מחמת
שהקדיש ולא הי' קני לו קודם הקדש פסלו
רחמנא להקדשה משום מלהב"ע ור"י אמר
דבר תורה בין נודעה בין לא נודעה
מכפרת מ"ט יאוש כדי קנה ופי' בחוס'
שם כיון דהי' קני לו קודם ההקדש לא
חשיב מלה הבאה בעבירה :

(והנה) הרמב"ם ז"ל (פ"ה מה' איסורי
מזבח ה"י) פוסק כר"י והקשה
בכ"מ שם וז"ל ויש לתמוה שמאחר שרבינו
פוסק דיאוש כדי לא קני כמבואר בה'
גניבה האין פסק כרב יהודה דאמר יאוש
כדי

כדי קנה שזה סותר למה שפסק בה' גניבה וכו' עיי"ש :

ונלענד' דיר' דאמט סובר

הרמב"ם ז"ל דאוש כדי קני

כרבה לגבי ר"י בב"ק דסבר יאוש קנה

וכן פוסק הרא"ש ז"ל שם כרבה דאוש קני

והא דכתב הרמב"ם (בפ"א מה' גניבה)

דהגניבה עלמה חוזרת לבעליה אפי' לאחר

יאוש היינו משום דהרמב"ם מפרש

דהא דאמר רבה יאוש קני היינו דקני גוף

הדבר מ"מ כדי לקיים מלות השבה לריך

להחזיר גוף הדבר כל זמן שלא נשתנית

הרי חזין דהרבה פוסקים מפרשי בהא

דאין שמין לא לגנב ולא לגזול היינו שאין

שמין הגניבה אפי' בשויה וכתב הרא"ש

ז"ל שם משום דכתב אשר גזל כעין שגזל

ולא מטלטלים אחרים ומיהו מועות יכול

ליתן לו דמה לי הן ומה לי דמיהן כיון

שיכול לקנות בהן כעין שגזל אבל לא דבר

שילטוך לטרוח ולמוכרו ולקנות בדמים

כעין שגזל עכ"ד ז"ל. הרי חזין דאפי'

אם הגניבה אינו בעין המלוה הוא להשיב

חפלים שיהי' כעין שגנב אך בדמים יכול

הנגזל להשיב חפלים שהם כעין שגנב

וא"כ מכש"כ אם הגניבה עלמה ישנה בעין

ולא נשתנית אף שקנה אותה ביאוש מ"מ

המלוה להחזיר הגניבה עלמה ולא מהני

בכה"ג שיתן מעות דהא אם הוא לא

יחזיר הגניבה עלמה לא יוכל להשיב אלל

אחרים וג"ל דאפי' להפוסקים דיוכל ליתן

לו שאר דברים אם הגניבה עלמה אינו

בעין היינו דס"ל דשאר דברים לא מקרי

כעין שגזל אבל אם הגניבה עלמה בעין

מודים שמחויב להחזיר הגניבה או הגזילה

עלמה דאף שקנה הדבר מ"מ כיון שישינו

בעין הוי כעין שגזל :

וי"נ נפקותא במה שקנה גוף החפץ אף

שמחויב להחזיר גוף החפץ לא

מבעיא להרמב"ם לשיטתו דסובר דשבח

שע"ג גזילה אינה נקנית להגזול קודם

יאוש רק לאחר יאוש והוא מטעם הנ"ל

כיון דעיקר הדבר קני ביאוש נהי דאיכא

מלות השבה להחזיר גוף החפץ מ"מ כיון

דקונה גוף הדבר ממילא גם השבח הוא

שלו ומלות השבה לא שייך בשבח דהא

השבח לא גזל וכן יראה מדברי הראב"ד

בפ"ב מה' גזילה ואבירה ה"ד שמפרש כן :

אך אפי' לשיטת הסוברים דשבח שע"ג

גולה קני לגזול גם קודם יאוש

דלכאורה קשה דמה נפ"מ אי יאוש קני

או לא. י"ל דרש"י ז"ל ברקדוק לשונו

מיישב זה דרש"י ז"ל כתב על הא דאוש

קני בזה"ל משום תקנת השבים שלא יהא

לריך לחזור ולטרוח אחר הגזילה עלמה

ומהרש"ל ביש"ס מפרש דברי רש"י ז"ל

דאם ישנו הגזילה בידו בעין לריך להחזיר

גוף הגזילה רק אם אינו בידו אין לריך

לטרוח עיי"ש ואין מובן הטעם אך בזה

א"ש דאם לא הי' קונה אותה הי' לריך

לטרוח ולהחזיר גוף הגזילה עלמה אך

כיון שקנה אותה ורק מטעם מלות השבה

לריך להשיב הגזילה עלמה כ"ז הוא אם ישנו

בידו אבל אם אינו בידו ולריך לטרוח עליו

יוכל לקיים מלות השבה בדברים אחרים

כדאיתא בב"ק (ט.) דמלות השבה בגזיקין

הוא או כסף או מיטב מ"מ אם אין לו

כסף או מיטב יכול להשיב אפי' סובין

ולא אמרי' לי' זיל טרח וזבין ואייתי זוזי

מוכח מזה דהיכא שיש טרחא יוכל לקיים

מלות השבה בדברים אחרים וה"ג הדין כן :

ובמה דקאמר הגמ' בגיטין דאי יאוש קני

ד"ת מכפרת היינו מכיון שקנה

אותה אף שמחויב להחזיר הדבר בעלמו

מ"מ אם הקדים אותו לא מקרי מלהב"ע

כיון דכבר כלחה עבירה דגזול כיון שקנה

אותה ע"י יאוש אך יש ביטול מלות

השבה ע"י מה שהקדים ואכתי יוכל לקיים

מלות השבה בדברים אחרים לא מקרי

מלהב"ע ולכך מכפרת אך למ"ד יאוש כדי

לא קני והקנין נעשה ע"י ההקדש שפיר

הוי מלהב"ע כיון שלא קנה אותו קודם

ההקדש והי' עדיין גזל בידו קודם ההקדש :

וב"ר דאעפ"י שכתב הרמב"ם ד"ת מכפרת

אינו מטעם שיאוש כדי קני

מדאורייתא

מהיבא יליף לאיסור מאתנן דיו לבא מן
הדין להיות כגדון דבאתנן פשיטא דיש
שינוי כדדרשין במרובה הס ולא שינויים
עיי"ש:

ורענר נראה ליישב דהנה בבבא קמא
(סו: ב) בא דילפינן דשינוי

קונה מאתנן דמוחר ע"י שינוי הקשו בתוס'
סם ד"ה הא דהאיך דממה ליה דמה ענין
אתנן אלל שינוי (דיה) מוכח דשינוי עושה
קנין) ותיכלו דקסבר דלי שימי קונה א"כ
ראוי הוא להסיר שינוי באתנן דהשיב
באחר ואין זה אותו שבה לידו בתורת
אתנן וממאים נמי לא ממאים עכ"ל. והנה
יש להקשות לפי דעת הפוסקים דבאיסור
לא מהני שינוי דאף אם נשתנה לדבר
אחר ככ"ז באיסורא דמטיקרא קאי (עו')
במג"א ס' רע"ז ס"ק ב' וא"כ אמאי
מהני שינוי כאן גבי אתנן ולדיכין אנו
לחלק דמה שאסור גם להדיעט לא מהני
שינוי ומה שאסור לגבוה לחודא מהני שינוי
ואפשר שזה כוונת התוס' שם במג"כ
וממאים נמי לא ממאים אף אין זה בדור כ"כ:

אבן בחי' לב"ק שם כתבתי דעיקר
הטעם דמהני שינוי באתנן הוא
משום דתורה לא אסרה אתנן לגבוה אלא
כל זמן שהוא שלה מכח נתינתו והקבלתו
ולא כיון דהשתא אינה לריבה שמהיה שלה מכח
הקבלתו ונתינתו דהא אפי' אם לא הקנה לה והיא

היתה מוחזקת הדבר בתורת גזל היתה נמי
קונה ע"י שינוי שוב לא נקרא אתנן
ומותר לגבוה וא"כ לפי"ז שפיר יש ראוי
מאתנן דשינוי עושה קנין דאל"כ לא הי'
לריך שיועיל השנוי שיהי' מותר להקדיש:
ור"פ מיושב קושיית התוס' בע"ז שם
ד"ל דאיבעית הגמ' המשתחוה וכו' מהו

למנחות יש שינוי בנעבד וכו' היתה
אם נימא כתי' התוס' בב"ק דכל ענין
שינוי דמהני באתנן הוא משום דנשתנה
הדבר לדבר אחר וא"כ הה"ד גבי נעבד
כן דהא נשתנה הדבר או דלמא אין שינוי
בנעבד היינו משום דהטעם דמהני שינוי
באתנן

מדאורייתא רק באמת מורה להרא"ש דיאוש
קני רק מדרבנן והא דקאמר ד"ת מכפרת
היינו לאחר שתקנו חכמים דיאוש כדי קני
ממילא ד"ת מכפרת דסבר דקנין דרבנן
מועיל לענין דאורייתא:

ובזה יובן שפיר הא דפסק הרמב"ם
ז"ל במכר לאחר יאוש אף שהלוקח

אינו לריך להחזיר גוף החפץ מ"מ לריך
להחזיר הדמים בעד הגזילה ואינו מובן
דאם כבר קנה הדבר מ"מ יהא לריך
להחזיר הדמים הא קי"ל גזל ולא נתייאשו
הבעלים ובא אחר ואכלו רזה מזה גובה
רזה מזה גובה אבל לאחר יאוש אם אכלו
אחר אינו גובה רק מהגזלן ובהג"ל א"ש
כיון שהקנין יאוש לא הוי רק מדרבנן
משום תקנת השבים ושיטת בעל העיטור
בטו"א ח"ס ח"ל"ז דבכל מקום היבא דקונים
משום תקנת השבים לא קני רק היבא
שמחזיר הדמים אבל באינו מחזיר הדמים
לא קני גוף החפץ אם כן הכי נמי
לאחר יאוש אם הגזלן לא החזיר המעות
ממילא לא קני הגזילה ואם הלוקח נמי
לא יתן המעות אז לריך להחזיר גוף
החפץ ואם הלוקח רוצה להחזיק גוף
החפץ מהני אם יתן הדמים דאותו זכות
עלמו שהי' לו להגזלן דאם יתן דמים יקנה
גוף החפץ אותו זכות יש לו נמי להלוקח
דמה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא
לידו:

ומובן שפיר גם מה שפסק הרמב"ם
דשינוי רשות ואח"כ יאוש נמי

מהני דהא כיון דלשיטתו דיאוש קני אין
לריך לקנין יאוש ושינוי רשות ולכך אם
נתיאש כשהוא ביד הלוקח אותו זכות עלמו
שהי' לו להגזלן דאם יתייאשו הבעלים
יקנה הגזילה אותו הזכות עלמו יש לו גם
להלוקח אם נתיאשו ביד הלוקח נמי קונה
אותו ביאוש אם יחזיר הדמים ככ"ל:

(ב) **ע"ז** (סו:) בעי רמי בר חמא המשתחוה
לקמת חסידים מהו למנחות יש

שנוי בנעבד או אין שינוי בנעבד ובתוס'
סם ד"ה יש הקשו ח"ל תימא במחבר

באחנן הוא כמו שכתבתי דעיקר הקפידא הוא מכת הבא ע"י נתינתו והקנאתו וא"כ אם נשתנה הדבר אינה לריכה להקנאתו דשינוי בלא"ה קונה וא"כ לפי"ז לא מהני שינוי בנעבד דהא בנעבד לא שייך טעם זה: **אך** נראה לי להביא ראיה דעיקר הוא כמו שכתבתי דבאחנן הקפידא היא נזשום דבא מכת הקנאתו והוא מהגמ' לקמן (סג.) בא עלי' ואח"כ נתן לה אפי' מוכח עד שלש שנים אחננה אסור ונוקי לה הגמ' דאיידי דאמר לה התבעלי לי בטלה זה היכי שקנתה מיד האחנן. וקשה טובא מש"ס בבא קמא (סה:) גב טלה ונעשה חיל וכו' נעשה שינוי בידו וקנאה וכו' וא"כ הכא גבי אחנן דמהני שינוי מ"ט יהיה במכאן לאחר ג' שנים אחננה אסור הא נשתנה הטלה ונעשה חיל, אכן לפמ"ש"ס הטעם דמועיל שינוי באחנן הוא משום דהשתא אינה לריכה להקנאתו דשינוי בלא"ה קונה, לק"מ דהא כאן לא שייך זה כיון דהבדלה עומדת ברשותו וא"כ אם לא הקנה לה אינה קונה ע"י השינוי כיון דאין הבדלה עומדת ברשותו וממילא שוב לריכה לבא שתי' שלה מכת הקנאתו ומש"ס שפיר אחננה אסור:

אכן לפי"ז יש להקשות דא"כ מה מבעי' הגמ' אי יש שינוי בנעבד, הא

לפי"ז פשיטא דאין מועיל שינוי בנעבד דלא שייך בנעבד זה הטעם כמש"כ. ונ"ל דיש לומר דאפי' לסברת החוס' לעיל ג"כ ניחא הא דנחן לה טלה ונעשה חיל דאחננה אסור. דהא כבר כתבתי להקשות מדברי החוס' הא גבי איסור אין מועיל שינוי ומש"ס י"ל דהא דמוחר שינוי באחנן הוא דוקא בגוונא דנקיט הגמ' נתן לה חטים ועשאן כולא. זיתים ועשאן שמן. ענבים ועשאן יין. דכל הני מעיקרא לא היו חיי להקרבה רק ע"י שינוי ומש"ס אם נשתנו לא יוכל לחול עליהם איסור אחנן כיון דנשתנו קודם שחל עליהן איסורא דאחנן משא"כ כנחן לה טלה באחננה ונעשה חיל דקודם השינוי חלה עליו מיד איסור

אחנן דהא טלה נמי חיי להקרבה א"כ אפי' אם נשתנה דנעשה חיל בכ"ז באיסורא דמעיקרא עומדת כדעת המג"א הנ"ל ואין מועיל שינוי. וא"כ השתא לפי"ז מבעי' הש"ס כאן שפיר המשתחוה לקחת חטים מהו למנחות וכו' היינו כיון דמעיקרא לא חזיא להקרבה כ"א ע"י השינוי אם מועיל שינוי בנעבד כנ"ל:

ובסברא זו נ"ל ליישב גם קושיא המג"א (סימן תרמ"ט ס"ק ב) צהא דקאמר הגמ' בב"ק (נד.) דאפי' אם שינוי קונה אם גזל סאה חטים וטמנה וכו' והפריש חלה דאין רשאי לברך עלי' ובחוס' סוכה (ל.) כפצו הטעם דאין רשאי להזכיר שם שמים עליו והקשה דא"כ מאי פריך בסוכה שם גבי אונכרי וליקניה בשינוי מעשה הא לא יהי' רשאי לברך עליו: **ולפמ"ש"ב** ניחא דיש לומר דהזכרת שם שמים לא חמיר

מהקרבה וא"כ אם חזינן דבאחנן מהני שינוי שיהי' מותר לגבוא א"כ הי' מן הדיון דיהי' מועיל שינוי אף לפנין שיהי' מותר להזכיר שם שמים עליו אך למש"כ דאף באחנן אינו מועיל שינוי אלא היבא דלא הי' חיי להקרבה קודם השינוי ולא הי' חל עליו מעיקרא איסור אחנן א"כ י"ל בגזל סאה חטים דאף דנהי לענין ברכת חלה אינו חלה אלא לאחר לישא מ"מ על החטים גופא חל האיסור גזל שלא יהי' יכול לברך ברכת הנהנין על החטים כשיטת הרמב"ם (מוצא בש"ע אד"ח סי' קלו) דאף ברכת הנהנין אסור לברך על דבר איסור וכיון שהי' חל עליו איסור ברכת קודם שנעשה שינוי א"כ אף לאחר שינוי אסור לברך עליו אבל גבי אונכרי דקודם שנעשה השינוי אין ראוי לברך עליו לא ברכת הנהנין ולא ברכת המזות (דריח אין בו משום גזל) וממילא לא חל עליו איסור לברכה לאחר השינוי כמו גבי אחנן:

ובגמ' מיושב דברי הגמ' בסוכה שם דמשני פל הקשו' וליקנייה בשינוי מעשה

מעשה דלגב אין לריך אגד דקשה דהא יש בידו לאגדו דלהוי שינוי מעשה, הגם די"ל דאם אין לריך אגד למזנה לא חשיב שינוי אף אם אגדו מ"מ אין זה ברור כ"כ וכדברי הג"ל ניחא דאם אין לריך אגד א"כ ה"י יכול לזאת בו ידי מזנה בלא אגד וחל עליו האיסור שלא יהי' יוכל לברך עליו א"כ אפי' אם אגדו אח"כ נמי נשאר האיסור עלה שלא יוכל לברך ודוק:

עוד באותו ענין

(ג) **הנה** הרמב"ם ז"ל (מובא גם בטויר"ד סי' פ"ו) כחז ודס שבשלו בחלב פטור ואין לוקין על אכילתו משום כב"ח וכחז הב"י שם וז"ל דמשמע מדברי הרמב"ם שלוקין עליו משום דם יש לחממה מדאמר' בפרק הקומץ רבה (כ"א.) דס שבשלו אינו עובר עליו ומיהו רש"י בפ' כ"ה (קט.) אמרני' דהלכ' קורעו ומוליא את דמו כחז דדס שבשלו חייב עליו כרת וז"ל דס"ל דההיא דהקומץ רבה אחיא דלא כהלכתא ונראה שזהו דעת הרמב"ם ז"ל עכ"ל. הב"י ז"ל והנה לכאורה עדיין אין לנו תירוץ לתמיהתו הגדולה עליהם דשיטתם הוא נגד גמרא מפורשת דאינו עובר עליו ומג"ל לומר דאחיא דלא כהלכתא. הלא לא מצינו פלוגתא בזה לא בתנאי ולא באמוראי:

ונלעיד ליישב דעת הרמב"ם וכוונת הב"י ז"ל דהנה לכאורה יש להקשות לסי דעת המג"א דבאיסור לא מופיל שינוי דאפי' אם נשתנה באיסורה דמטיקרא עומדת א"כ קשה מ"ט דס שבשלו אינו עובר עליו ואי משום דנשתנה מחורת דס ע"י הכישול הא באיסור אין מופיל שינוי, וז"ל דהנה המג"א כחז שם בחור דבריו וז"ל וכי"ח נילף מחלב (דיועיל שינוי באיסור כמו בחלב דדס נעכר ונעשה חלב) הא קי"ל מחידוש לא ילפינן עכ"ל וז"ע דא"כ מה סי' ס"ד דהש"ס ככורות (ו:) דאלעריך גמל גמל דחלב טמאה יהא טמא דסר"א דהואיל דחלב

בהמה טהורה נמי חידוש הוא וא"כ בטמאה נמי לשחרי קמ"ל, הא מחידוש לא ילפינן וע"כ ז"ל דס"ד דהנמ' ה"י כיון דבחלב עלמו מצינו שהותר אם בא מאיסור דס א"כ כמ"כ הו"ל להתיר ג"כ החלב אם בא מאיסור טמא ולא שייך בזה לומר דמחידוש לא ילפינן דהא בחלב עלמיה גילתה התורה להתיר אפי' אם בא מאיסור א"כ אין חילוק מאיזה איסור שבא ולהכי אלעריך הקרא דגמל גמל. וממילא השתא דאיכא קרא דחלב טמאה אסורה א"כ איכא הוכחה דלא גלתה התורה להתיר חלב אם בא מאיזה איסור שיהי' דהרי חלב טמאה בלחמה אסורה רק אמר' להיפך דבאיסור דס גלתה התורה להתיר אם נשתנה לחלב וה"ה אם נשתנה מתורה דס ע"י ביטול נמי מותר. וא"ש:

ורפ"ז מיושב מה שהקשו המפרשים בש"ס בכורות שם דר"ל דחלב שרי מדאמר רחמנא כב"ח מכלל דחלב למודא שרי דקשה הא כל עיקר איסור כב"ח הוא רק ע"י ביטול וא"כ חלב שבשלו שפיר מותר דלא גרע מרס שבשלו ואכתי מג"ל דחלב חי מותר ולפמ"ש"כ לק"מ דהא הא דדס שבשלו אינו עובר עליו ידעינן מהא דחלב מותר דגבי דס מהני השינוי וזה הוא רק לאחר האמת שגילתה התורה דחלב שרי אבל השתא כס"ד דחלב אסור א"כ ממילא לא ידעינן דדס שבשלו אינו עובר עליו דהא גם גבי חלב לא מופיל שינוי:

אכן כל זה הג"ל הוא רק למ"ד דס נעכר ונעשה חלב ומוכח מזה דלגבי דס מהני שינוי ולהכי דס שבשלו כיון שנשתנה שפיר אינו עובר עליו אבל למ"ד איבריה מתפרקין היתנה וא"כ החידוש הוא רק גבי אבר מן החי דמותר אם נשתנה ולא באיסור דס וא"כ לגמ"ז שפיר דס שבשלו עובר עליו:

ומיושב בזה שיטת הרמב"ם ז"ל דלשיטתו אצל (בפ"ט מה')

א"כ (ב) דסובר כמ"ד דאיבריה מתפרקין ושפיר דס

דס שבטלו עובר עליו ולא מהני שינוי גבי דס אבל הגמ' שם בהקומץ רבה אחיא אליבא דהמ"ד דס נעבר ונעשה חלב ומועיל שינוי גבי דס וממילא ה"ה אס נסתה הדס ע"י ביטול אינו עובר עליו וזה י"ל בכוונת הב"י ז"ל דאחיא דלא כהלכתא היינו משום דאנן ס"ל כמ"ד דאברהם מתפרקין ושפיר הוי דלא כהלכתא כנ"ל :

ורפ"ז מיושב גם קושיה הדרכי משה על הב"י ח' יור"ד סי' ס"ט דכתב אס עכו"ס משמש בבית ישראל ונתן בשר לאחר מליחה בקדירה ולא נודע אס הדיח דמהה אחרונה נאמן במסלפ"ה שהדיתו משום דדס שמלחו ה"ה כמו שנחבשל והוי רק ליסור דרבנן ומש"ה נאמן והקשה בד"מ שם דל"ל מטעם דדס שמלחו הא הרי הוא מצושל לפנינו והוי דס שבטלו :

אך בזה ניחא דהא לכאורה קשה דהרי הב"י עצמו ס"ל דדס שבטלו עובר עליו כשיטת הרמב"ם הנ"ל וז"ל כמש"כ לעיל משום דאע"ג דנשתנה ע"י הביטול בכ"ז באיסורי דמעיקרא קאי וכ"ז הוא דוקא בדם בעין שנחבשל משום דמקודם ה' איסור אבל בחתיכה שנחבשלה בדרמה לא שייך כל זה דהא קודם הביטול ה' דס אברים שלא פירש ובזה מורה אף הרמב"ם דאחר שנחבשל מותר מה"ת ואס נאמר דדס שמלחו עובר עליו א"כ לאחר שנפרש הדס ע"י מליחה היה אסור מה"ת וממילא אפי' אס נחבשל אח"כ נמי אסור מה"ת דהא כדמעיקרא קאי ומש"ה לריך הב"י לומר הטעם משום דדס שמלחו נמי אינו עובר עליו וע"י מליחה לא שייך לאוקמי כדמעיקרא דהא מעיקרא קודם מליחה הוי דס אברים שלא פירש ודוק :

ד) רבבוד הרב וכו' מה שהקשה כ"ת בגמ' מכות (ה:) א"ר יהודה בן טבאי ארשה בנחמה אס לא סרגתי עד זומם להוציא מלבן של לדוקים סביו למרים אין פדים זוממים נהרגין עד

שיהרג הגדון אמר לו שמעון בן שטח ארשה בנחמה אס לא שפכת דם נקי. שהרי אמרו חכמים אין עד"ז נהרגין עד שיוזמו שניהם ע"ש דקשה דלמה אמר לו ר' יהודה בן טבאי שהרגו להוציא מלבן של לדוקין והלא הדין הוא בן שיהרג העד אס לא נהרג הגדון :

ונ"ל לפרש דהענין היה שהב"ד הורו שהעד הוא פטור והיו טוענין בטעות בלדוקים שאין לחייבו מיתה קודם שיהרג הגדון ור' יהודה בן טבאי הודיע להם טעותם והחזיר את הדין לכך חלה הריגה בו שאמר אס לא הרגתי היינו מפני שעל ידי שהרחה להם הטעות עי"ז נהרג העד :

אך באננות אחיא בסנהדרין (לג.) דאס טעו בדבר שאין בלדוקין מודים בו שיש טעות אין מחזירין את הדין לחובה משום דכתיב ולדיק אל תהרוג היינו אחר שגלדק בב"ד וא"כ באמת לא היה לו לר' יהודה בן טבאי להרוג את העד כיון שכבר פטרוהו ב"ד אך עשה כן בכדי להוציא מלבן של לדוקים מפני שהיו לדוקין הרבה בימיו והי' סבור שכדי להוציא מלבן של לדוקין מותר להרוג ולפסוק על ולדיק אל תהרוג אס באמת חייב ור"ש בן שטח אמר לו שפכת דם נקי דבאמת ה' הדין דפטור העד ממיחה כיון שלא הוסיף רק אחד ודס נקי בודאי אסור לשפוך בכדי להוציא מלבן של לדוקין והבן :

ה) רבבוד הרב וכו' מה שהקשה כ"ת בברכות (יז:) מי שמתו מוטל לפניו פטור מק"ש ומחפלה ומתפילין ובירושלמי שם מקשה הא דנקט תפילין הא אפי' לאחר הקבורה נמי פטור מתפילין דהא אבל ביום הראשון אסור להניח תפילין ומשני אגב דקסני ק"ש ותפילה נקט נמי תפילין וכן הרשב"א מביא הירושלמי זה והקשה כ"ת אמאי לא מקשי כן בגמ' דידן על המחני' :

ונראה לי דאליבא דשיטת הגמ' דידן לק"מ דהנה בשבת (קס:) בהה דתנן הקורע על מתו פטור מוקי לה בגמ' דבמת

בעלמס שהניח מקודם אם יכולת בידו כנ"ל:
(ו) **בסי' י"ח** (אות א') הקשה כת"ר על מש"כ בסי' א' אות א' דלכך קטן פסול לכחוב תפילין דמקרי שאינו בר קשירה אף דאחי לכלל קשירה משום דהיא מ"ע שהז"ג והוי מצוה אחריית ע"ז הקשה כת"ר שהרי בצרייתא תני ס"ת ומזוזות ולמה קטן פסול ולומר כיון דבתפילין לא מקרי בר קשירה הו גס בס"ת ומזוזות פסול ז"ע אם נוכל לומר כן עכ"ד:

ורפעינדר שאין להסתפק בזה שהרי עיקר הדרש הוא דכל מי שאינו בוקשרתם אינו בוכתבתם על מזוזות וכו' אלמא דכתיבת מזוזת תלוי בחיוב הקשירה והא ראי' דהא אשה פסולה לכתיבת מזוזת אף שהיא מחויבת במזוזת אלמא כיון דאינה בת קשירה מטעם זה פסולה לכתיבת מזוזת וא"כ הו"ד בקטן וכן מבואר להדיא בשו"ת שאגת אריה (סי' לה) עיי"ש:

ומה שהקשה עוד כת"ר מהא דמוסר ולדוקי שהם פסולים לכתיבת סת"ם דהם זריכים להיות כמו חרש ושומע דהרי יכולין לחזור באותו היום בתשובה עכ"ד כ"ל דהא דאחי לכלל חיובא לא מהני אלא לאותם שאינם עכשיו בר חיובא אבל מוסר ולדוקי הם עכשיו מחויבים בקשירה אלא שפסולים לכתיבת סת"ם משום שפרקו עול חיובם מעליהם כמש"כ רש"י ז"ל שם ע"ז לא מהני מה דאחי לכלל חיובא דהא גס עכשיו הם מחויבים אלא שדחו עלמם בידיים כמו דאיתא שם ומה דחשבו בצנהדרין שם למעלייתא מה שבידו לחזור היינו לאחר שחזר דלא להוי דימיוי אבל קודם שחזר בודאי נחשב זה לגריעותא מה שבידו לחזור דהא בידו לחזור עכשיו ואינו חוזר ומה שבאמת מסקינן שם דהוי דימיוי לענין קרבן אף שבידו לחזור עיין בתומ' (זבחים לד' ד"ה כל) ודוק:

(ח) **שם** (אות ז) בנה כת"ר יסודו על דברי הכו"פ בסי' ק"ב שחידש דמשום דחדש בזה"ז דרבנן א"כ יום העומר לא

דבמת שמחויב לקרוע עליו צלמח חייב בשבת על מלאכת קריעה אלא דמתני' אף דקחני על מהו מיירי בהני דלאו בני אבילות נינהו ופרש"י ז"ל שם דהיינו דקרוי מהו מפני שמוטל עליו לקבצו דהיינו שאין קרוב יותר ממנו ואינו מאותן הקרובים שמחויבים להתאבל עליהם א"כ לק"מ די"ל אף דקחני מהו מוטל לפניו דפי' הגמ' לקמן דהיינו שמוטל עליו לקבצו מ"מ יש לומר דאינו מאותן קרובים המחויבים להתאבל עליהם ולכך שפיר לאחר הקבורה חייב בתפילין דהא לאו בני אבילות נינהו: **אבל** הירושלמי דפי' בשבת שם דהקורע על מהו היינו מאותן שמחויבים לקרוע וממילא מחויבים גם להתאבל מש"ה פריך שפיר דלמה נקיט תפילין הא אפי' לאחר הקבורה נמי פטור מספילין:

(ו) **רמב"ד** הרב וכו' מה שהקשה עמש"כ בק"א סי' א' אות א' בשעת רש"י ז"ל דחדש ושומע ראוי להשהות היום ונקראים בר חיובא ויכולין להוציא אחרים ע"ז הקשה מהא דפסחים (קטז:): דאמרי' אי סומא פטור מלומר הגדה אינו יכול להוציא אחרים והא הסומא ראוי להתפקח עוד אותו הלילה ואין לומר בזה הסברא שכתב מר בשופר דפטורין בתחלת היום שוב לא יתחייבו עוד דהא סיפור יציאת מצרים הוא כל הלילה עד שחטטפנו סינה כמש"כ בעוש"ע סי' תפ"א וא"כ הרי זה דומה ממש לתפילין דאין סוף היום תשלומין לתחלת היום עכ"ד:

ורמב"ד לענין נראה דגם במצוה לספר יציאת מצרים לא חל עליו בכל הלילה רק פעם אחת דהא אם סיפור פעם אחת כבר קיים המצוה ואינו מחויב לספר עוד פעם אחת באותו ענין שסיפר מקודם והא דמספרין ביציאת מצרים כל הלילה היינו להאריך בהסיפור יז"מ כל אחד לפי הבנתו אבל לא שיספר עוד הפעם מה שסיפר מקודם אבל בתפילין דהחיוב הוא כל היום היינו דאפי' אם הניח פעם אחת ביום המצוה הוא להניח עוד אותן התפילין

לא היה מתי רמה"ח וממילא כשיבא אמשית ב"ב יהי' כל המבואה שמקודם אסורים עד שיקרב העומר ואין מובן כלל דברי הבו"פ דבשלמא אי הי' חדש בא"י לאחר החורבן ורובן שפיר היה גארם אח"כ כשיבנה בה"מ אבל באמה איתא בגמרא מנחות להדיא דבא"י אפי' לאחר החורבן נמי חדש דאורייתא רק בחו"ל קאמרי בגמ' שם דהוא דרבנן א"כ אפי' כשיבנה הבית ב"ב נמי בחו"ל יהיה חדש רק מדרבנן ולע"ג:

יצחק ברי"א ז"ל הבהן פייגענבוים

סימן כט

ב"ה ווילקאשש (גאליציען)

(א) **בסי'** ג' אות י"ב העיר בדין המבואר בש"ע או"ח סי' ס"ו דאם קורא ק"ש א"י לענות אמן באמלע הפרק וכהיום שכל העולם קורים ק"ש בבוקר ואח"כ מתפללים בטו"ת וקורים ק"ש על הסדר הא' לריך להיות בדין דמותר להפסיק בק"ש משום דכבר קיימו מלות ק"ש בבוקר וכן בקריאת שמע בתפילין דר"ת:

הנה לענין האמלה בתפילין דר"ת מבואר בתשו' פמ"א סי' ס"ז והשיב דד"ז תלוי במחלוקת הרי"ף והרמב"ם ור"ת דפליגי בימים שאין גומרים את ההלל אס' לבדק אל' דהביא רבינו יונה ראיה לדעת הסוכרים דמברכים עליו מדאמרי' ימים שאין היחיד גומר את ההלל אפי' באמלע פרק פוסק מפני היראה ומפני הכבוד ולא לשיחה אחרת משמע שהיחיד מברך עליו דאם איתא שאינו מברך למה לא יפסיק לכל דבר ולדעת הסוכרים שאינו מברך לריכים אנו לומר דאע"פ שלא בירך עליו כיון שהתחיל בשבחו של מקום אין להפסיק בשניה בטילה ואין דנהיגין כר"ת דס"ל דמברכים אהלל מטעם דאי לא היו מברכים היה מותר להפסיק וגשמע מזה דמותר להפסיק אפי' מפני הכבוד עיי"ש והבא בשע"ת סי' ל"ד סק"ג וכהב' שם

וגראה להחמיר להפסיק אף מפני הכבוד : **והנה** לכאורה יש ללמוד מדברי הפמ"א דבק"ש הראשונה שאומרים בבוקר דמותר להפסיק הואיל ואין מברכים עליה אבל הא' בורכא דרבינו יונה לא קאמר רק לענין הלל דתקנו חז"ל לבדק עליו ובימים שאין גומרים את ההלל שהוא רק מנהגא אס' אין מברכים עליו הו"ל להחמיר להפסיק אפי' לדבר הרשות אבל בק"ש דלא תקנו חז"ל לבדק עליה מטעם המבואר בתשו' מהר"מ שיק מאו"ח חשו' ל"ט ובכל זה הוא מקיים מ"ע בקבלת עומ"ש ועול מלות דוודאי אסור להפסיק רק מפני היראה והכבוד. אך גם בק"ש שקודם חפילת י"ח נראה דשייכו' הדינים של ק"ש דהא מבואר בסוסי' מ"ו ברמ"א דיש לומר בק"ש של ר"י החסיד כל הק"ש כי לפעמים שוהין עם ק"ש לקרואה שלא בזמנה ויולא בזה ובכ"ז מבואר בסי' ס"ו הדינים של הפסקה באמלע הפרק ובין הפרקים ולא הגיה הרמ"א כלום לדירון יש שינוי דדינים הללו א"כ חזינן דאין שום חילוק בזה. וטעם הדבר נראה לפי מ"ש המחש"ק בסי' ס' סק"א בשם הב"י דלמ"ד ברכות מעכבות זא"ז ה"ה נמי אס' קורא ק"ש בלא ברכותיה אף ידי ק"ש כתקנה לא ילא וכיון דקי"ל דברכות מעכבות זא"ז אלא דסדר ברכות אין מעכבות כדאי' בסעי' ג' א"כ גם ידי ק"ש כתקנה לא ילא ועכ"ל דמ"ש המג"א דילא ידי ק"ש היינו מדא' אבל ידי ק"ש כתקנה באמה לא ילא עיי"ש. ועיי' בסי' ס"ג סעיף י' ויש להעיר לכאורה לפי מ"ש החו' ברכות י"א בד"ה חני ובסוכה ג' ד"ה דאמר דכל היכא דלא עשה בתקומו"ל אף מה"ס לא ילא וכן מבואר בפוסקים דאחר שאחז"ל אין קידוש אלא במקום סעודה היכא דקידש שלא במ"ס אף מה"ס לא ילא ואם שמע אח"כ מקטן שהגיע לחינוך לא ילא. ועיי' בס' מנ"ח מלוח רי"ז וא"כ אחרי שלא ילא בקריאת שמע בלא ברכותיה כתיקון חז"ל שתקנו לבדק שחיס לפניה והו"ל למימר דאף ידי דא' לא ילא

יאל וא"כ מה יועיל האמירת ק"ש בבוקר .
אפס לפי מ"ש המג"א בסי' תרכ"ט ס"ק
כ"ב דבשעה"ד שאין לו צמח לסכך מסככי'
בנסרי' ומסיים המג"א והה"ד בכ"ד האסור
משום גזירה עיי"ש, ועיין בפמ"ג בפתיחה
לה' ק"ש ובפתיחה כוללת ח"ג אות ז'
ואות ח' שהעלה דמ"כ החוס' דכל היכא
שלא עשה כחקו"ל אף מה"ת לא יאל
הוא רק בעשה במזיד שלא כתיקון חכמים
אבל היכא שהיה אנוס בדבר יאל ידי
דאורייתא עיי"ש :

והא דקרינן ק"ש בבוקר אף שאחז"ל
בברכות י"ד דתפילין קודם לק"ש
וכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד
עדות שקר ועכ"ל דסמכין אהלבוש דכתב
בסי' נ"ח דזה דוקא אם הוא חייב להניח
ואינו מניח הוה עדות שקר דקורא ואינו
מקיים . משא"כ בזמן שאינו מחויב בדבר
כגון בשבת ולילה כיון שפטרו חכמים
מחשש שמא יישן לא הוה עדות שקר מה
שאינו מניח דהרי אינו יכול להניח עיין
חוס' שבת דף ד' וה"ה בזה שאינו מניח
תפילין בבוקר משום שלא יוכל עדיין
להניח תפילין ולהתפלל כמבואר בש"ע
או"ח סי' פ' ואינו נכון ג"כ להרבות
בברכות כמבואר בשע"ת חוסי' מ' והוה
אנוס וקיים המלוה דאו' אך כחקה לא
קיים וא"כ בקריאתו שנית בברכותי' מקיים
הק"ש לפי חקו"ל וא"כ שייכים דיני
ההפסק בק"ש כמו בברכת ק"ש :

ובזה נראה לבאר דברי הלבוש המובא
במג"א בסי' ס"ו סק"ח דאם
קראו כהן בעת שהיה קורא ק"ש לקרות
בחורה דנוהגים להפסיק עי"ש ולכאורה
קשה הא המנהג הלז הוא נגד ההלכה
שנפסק במחבר סעיף ד' בהדיא שאינו
מפסיק אפס להנ"ל ניחא לפימ"ש כ"הט"ז
בסק"ה דבק"ש עצמה שהיא דאו' לא
יפסיק אבל בברכותיה שהם דרבנן יש
לפסוק דיפסיק לקרות בחורה עי"ש וכיון
שאמרים ק"ש של ר"י החסיד וק"ש הללו
בברכותיה אינם רק דרבנן כנ"ל בשם

מחש"ק לכן נוהגין להפסיק . אפס לפי מ"ש
הלבוש על הט"ז סק"א וז"ל ואע"ג דהש"ע
כתב כאן סדר הברכות אינו מעביר לא
חידוק מניח דברכות עכ"פ מעבדות דז"א
דהמחבר סיים לא יאל יד"ח ברכות אבל
ידי חובת ק"ש יאל אפי' לא אמר הברכות
כלל כמבואר סעיף ב' עיין בפמ"ג במוש"ז
סק"א במ"ש ליישב דברי המחבר דבסעיף
ב' פסק כהרשב"א ובסעיף ג' פסק כר"ב
האי ונראין דבריו סותרים אהדדי ד"ל
דרבנא קאמר דסדר אינו מעביר וכ"ש
ברכות זא"ז אין מעבדות עיי"ש וה"כ
י"ל דאף ידי דרבנן יאל באמירת הק"ש
בבוקר . אולם לפי"מ שכ"רע"א בהגהותיו
בסוסי' מ"ו על המג"א סק"ב ז"ל וז"ל
לענ"ד בירא שהליבוש יעברו זמן ק"ש
יכוין בדרך תנאי אם יעברו יאל יולא בזה
ואם לא יעברו לא יאל בזה כמו"ש הב"י
סי' תפ"ט לענין ס"ע עכ"ל וכוונתו בודאי
למ"ש כ"הב"י בסי' תפ"ט בשם הרד"א
דהמתפלל עם הליבוש מבעוד יום מונה
עמהם בלא ברכה על תנאי שיאמר אם
אזכיר בלילה בבית אחר ואבדך כדן
וגמלא שלא ברכתי לבטלה ואם אשכח הרי
מוניתי ימים ושבעות למנוח עיי"ש . אפס
יש לעיין הא ק"ל דתנאי שא"ל לקיים
המעשה שלו ע"י שליח לא מהני והא מלות
ק"ש לא יוכל לקיים ע"י שליח ואף יטיל
בו תנאי . אמנם נראה לפי"מ שהקשו
האחרונים אדברי החוס' בניז"ר י"א ע"א
בד"ה דהוי מגדו"ס וזו"ש דתני' בגדרים
י"ט דמועיל אם אומר הריני נז"ש אם יש
בכרי הזה מאה כור ולפי"ד החוס' בניז"ר
תקשה איך מהני בנז"ש תנאי ובה"ל"ש
תי' החוס' דנז"ש אינו מביא קרבן . וכתבו
לייבש דהא דבעינן משפטי התנאים הוא
משום דמלך הסבירא הו"ל למימר דלא
אחי דיבור ומבטל מעשה רק דילפינן
מב"ג ובז"ל לכך בעינן שיהי' שוה לב"ג
ובז"ר עיין בחוס' בחובות ג"ו ובפני"ש שם
ובהפלאה אבל נדו"ס וזו"ש דלא הוה רק
דיבור גרידא אחי דיבור ומבטל דיבור ועד

תפילין כ"פ ציוס או לאכול הרבה זיתים מזה אך באמת הרשב"א מורה לסברת התוס' דכפילת מזה אין קפידא אך הוא מחדש דלדברי התוס' במקום דהוה מוסיף אינם יכולים חכמים לתקן להוסיף ולדברי הרשב"א יכולים החכמים לתקן לזרז בכ"ע בתנאי שלא יאמרו שהוא מה"ת אבל סברת התוס' מוסכם גם להרשב"א ועיין במנ"ח מזה תנ"ד. אפס לפי דברינו הנ"ל ל"ק הא דלא קאמר רק ק"ש לבד כמו שאנו נוהגים דיוכל להיות דרב סובר דלא אחי דיבור ומבטל דיבור כד"ל לר"ל וא"כ אינו מועיל תנאי כיון שא"א לקיים המעשה ע"ש וכיון שרב חפץ לקרוא ק"ש בברכותי בתקח"ל ולא הי' יודע אם יבוא השליח בזמן ק"ש לכן אלזהו ההכרח לקרות ק"ש בברכותי טרם שישוב השליח עם התפילין אבל לדין דקי"ל בר' יוחנן דאחי דיבור ומבטל דיבור שפיר מני להטיל תנאי באמירת ק"ש ואם לא עבר עדיין הזמן ק"ש לכל הפוסקים א"כ הוא יולא ידי ק"ש באמירת הק"ש שקודם התפלת י"ח ושייכים כל הדינים הנאמרים לענין הפסקה בק"ש בסי' ס"ו ועיין בסי' א"א מהנה"ק מבושטאטש ז"ל שכ' שיש לסמוך על מה שאחז"ל הנח להם לישראל אם אינם נביאים הם בני נביאים הם ורוב המון עם אינם קוראים ק"ש עד בואם לבית התפלה להתפלל ואז הוא הזמן ק"ש לפי"ד המנחת כהן ע"ש וא"כ לא יולא ידי חובת ק"ש רק בהק"ש עם ברכותי והדר דינא דבאמלע הפרק שאל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובין הפרקים שאל מפני הכבוד ומשיב שלום לכ"א. ועתה אסורה גא וארצה בנזף השאלה לענין עניית אמינים ונ"ל לפי מ"ש המג"א בסי' ס"ו סק"ה וז"ל מפסיק דאם פוסק מפני כבוד ב"ו ק"ו מפני כבוד הקב"ה ויהי"ט נ"ל דאם שמע קול רעמים יפסיק ויברך עכ"ל ובס"ק"ו מביא בשם הל"ח דנקדושה לא יאמר רק קו"ב ובהגהת י"ג משמע שמונין גם ימלוך אבל בתוספתא פ"ק דברכות

משמע

כאן לא לריך התוס' בנזיר לומר דיכול להביא הקרבן ע"י שליח רק בסתם נזירות דאית ב' מעשה הקרבן ול"א אחי דיבור ומבטל מעשה אבל בנז"ש שאינו אלא דיבור של נזירות גרידא מהני תנאי אף דליחא ע"ש. דרוש מעל ספריהם. וא"כ בק"ש דהוה רק דיבור אמרי' ב' אחי דיבור ומבטל דיבור ולא צעין ביה דיני תנאי. וכל זה יוחא לדין דקי"ל כר"י בקידושין דף נ"ט דאחי דיבור ומבטל דיבור אבל לר"ל דס"ל שם דלא אחי דיבור ומבטל דיבור יוכל להיות שאינו מועיל תנאי לענין מ"ע של אמירת ק"ש. ויש ליישב בזה הא דאמיר צברכות י"ד ע"ב רב משי ידי' וקרא ק"ש ואח"כ תפילין ונוללי ופריך הש"ס דהו"ל להקדים תפילין לק"ש ומשני שלוחא הוא דעיוות ופירש"י דהשליח איחר להביא לו התפילין והגיע זמן ק"ש והזקק לקרות שלא יעבור הזמן וכי מטא שלוחא דתפילין אגמיהו וקשה לכאורה מדוע לא קרא ק"ש לבד בלא ברכותיה כמו שאנחנו עושים. ודו"ז הגאון ז"ל בחסל"א קמא חלו"ח סי' ו' כתב לתת טעם לדבר דהנה התוס' ברה"ט ע"ז ד"ה למה וברך כ"ח נתקשו בזה דמילוי לחזק שחקנו לכפול מזה אחת כמו שהוקעים וחוזרים ותוקעים וכדומה הא עבר על כל חוסיק וכתבו דבעשיית מזה אחת כמה פעמים אין בו משום ב"ת והרשב"א בחי' כתב ליישב דב"ת ל"ש רק היכא דאדם מוסיף מדעת עלמו אבל מה שחקנו חו"ל לזרז אין בו משום כל חוסיק דכבר נאמר ועשית עפ"י התורה וגו' עיי"ש וא"כ בזה שאין כאן תק"ת לקרות ק"ש פעמיים וא"כ אסור לו להטיל ללאח בו בפעם הב' דעובר בב"ת הואיל וכבר יולא בק"ש הראשונה לכן בהכרח התחכם רב לקרוא ק"ש בזמנה עם הברכות בכדי שלא יעבור על ב"ת עיי"ש אולם יסור דבריו לוחא דבחי' הריטב"א הביא תי' התוס' והרשב"א ובוודאי גם הרשב"א מורה לדברי התוס' דאין יעלה על הדעת לומר דלהרשב"א אסור ליטול לולב או להניח

ושפיר כ' דמה"ט אס שמע קול רעמים
מפסיק ומברך. ובסק"ו קאי לפי הבנת
המחבר וגרסתו בבי' דאינו פוסק רק
לקדים וקדושה לכן נתן חק וקלבה לכ"ד
עד היכן הוא עונה ומש"כ המג"א דכתוספתא
משמע כהל"ח עיין בציאור הגר"א שבי'
שטעה בפי' התוספתא דשם אקדושה דיוזר
קאי וסיים ומ"מ דברי ל"ח עיקר עיי"ש.

ועיין בדברי רבינו יונה הדק היטב וגראה
מדבריו ג"כ שנוכחים לדברי הרא"ש שצ"ק
הסמיכה הוא על הק"ו רק דאמר' דיו
לבא מה"ד כו' דעת הסמ"ק ודעמיה דלא
ס"ל הק"ו וס"ל דאינו מפסיק רק לדבר
שקדושה. וא"כ בפרשה שניה של ק"ש
שהוא מדרבנן לדעת רוב הפוסקים עיין
בפר"ח ושאל"א וכן בצרכה ק"ש שהוא רק
מדרבנן בודאי י' לענות כל האמנים
כדעת הר"י והרא"ש וטור ובפרשה ראשונה
של ק"ש י' לחוש לדעת הסמ"ק המובא
בהגהת רמ"א ולא יענה רק אמן דהאל
הקדוש וש"ת. וב"ז הוא אס אומר הק"ש
עם ברכותיה בזמנו ולא נהבטל האמירה
הקריאת שמע הראשונה שקראה בבוקר
רק על תנאי כנ"ל. אבל אס נחאחר
באמירת הק"ש בברכותיה עד שעבר הזמן
ק"ש א"כ כבר יא' ידי החיוב דאורייתא
באמירת הק"ש הראשונה ולדברי המחש"ק
הנ"ל לא נשאר רק החיוב דרבנן לקרותה
עם שתיים לפנייה שתקחו' לואו' גם בפרשה
הראשונה מותר לענות אמן.

(ב) **שם** בבי' י"א אות ג' מה שתמה על
פיה"מ להרמב"ם ר"פ בא סימן
כבר העיר בזה בס' מי נדה ובס' עדות
ביהוסף מש"ב הגאון מוהרי"ש ז"ל והיטב
אשר דבר ש"ב הגאון בס' בי"ל או"ח סי'
ד' אות ז' בשם בנו ז"ל:

(ג) **שם** אות ה' כתב לבאר דברי הש"ס
שבת מ' לענין יס"ב אבל לא
ביאר כל הצורך ועיין בס' יד יהודה מחו'
אבד"ק ס"ג ז"ל בס"י קה סה"י בפי'
הארוך שכתב שם לבאר כל דברי הש"ס
ובדברי האו"ה בציאור רמזות להלכה:

שם

משמע כהל"ח עיי"ש ויש להבין לפי מש"כ
המג"א בסק"ה דטעם ההפסקה הוא משום
ק"ו א"כ אינו לחוש באיזהו מקומן של שבחי'
וכסס שקילוסו של הקצ"ה עולה מן קו"ב
כן עולה מן ימלוך והנה התב"ש בצרכות
השיג באמת על המג"א וכ' דק"ו פריכא
הוא ורק במילי דקדושה יש להפסיק
עיי"ש ה'.

אפס לפי המבואר בטור לפי הנוסחא
שלפנינו וי"א שפוסק לכל אפי'
באמלע הפ' דלא גרע משו"מ מפני הכבוד
והיראה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל
ופשיטא שתבת לכל פירושו לכל האמני'
וכן פי' הב"ח והפרישה תיבת לכל אע"ג
דלא הוה מילי דקדושה וע"כ דמשום הק"ו
קאמי עליה וסיים דלזה הסכים הרא"ש
אלמא דלאו ק"ו פריכא הוא ועיין בחי'
הנהגות שבי' בסוף אות א' וז"ל או אפשר
דרבנים ככתבן ומ"ש וי"א שפוסק לכל
בא להוסיף על דברי הסמ"ק שאף לשאר
עניי אמן פוסקים משום דמשמע לי'
לרבינו כיון דיהבי הי"א טעמא דלא גרע
ממה שפוסק לשאל מפני היראה משמע
דאף לכל עניות הוא מפסיק והרא"ש הרי
הסכים לדבריו והא דנקיט קדיש וברכו
לרצוהא שהוא הפסק מרובה וכ"ש עניי
אמן שאינו אלא הפסק מועט מהרל"ח
עכ"ל. ומש"כ הב"י שהנוסחא שלפנינו
הוא משוּבש הנה לשון הטור שלפנינו מובא
בשלטי גבורים פ"ב בצרכות וגראה מזה
דניחא ליה להרא"ש דהוה ק"ו מעליא
מטעם המבואר בקדמונים דדבר שאומרים
בליבור כבוד שמים מתרבה יותר ממה
שאומרים ביחיד משום ברוב עס. וא"כ
אס לא יפסיק לענות עם הלכור הוה ממעט
בכבוד שמים וכיון דהוה אפי' קלת נגיעה
בכבוד שמים פשיטא דהוה ק"ו וכ"כ של
ק"ו מכבוד ב"ו. אמנם הסמ"ק נראה
שדעתו שאינו פוסק כ"א למילי דקדושה
ולא ס"ל הק"ו:

ורפ"ז עלו דברי המג"א כהוגן דבסק"ה
הביא דברי הרא"ש משום הק"ו

(ד) **שם** סי' כ' הקשה בשם השאג"א והניח בל"ע עין בס' יד מלאכי כלל ה' אות קל"ח שם איתא קשיא זו בארוכה ותשו' ר"א כהן מו"ל ב"ק מודינא בשני תירולים נכונים:

(ה) **שם** אות ה' מה שהקשה בחולין ד' והניח בל"ע עי' בס' באר יצחק למס' חולין שם בד"ה ודלמא שכבר הקשה קשיא זו באריכות אפס לפענ"ד לק"מ לפי"מ דמוקי הש"ס בחולין במכניהן תחת כנפיו ופירש"י שם ישראל זה הבודקו מכנים כל הנפרים תחת כנפיו כסותו ואין הכותי מכיר איזה נתן לו ומשמע מזה דהכותי מכיר הנפרים שלא נשחטו יפה ועיין בט"ז או"ח סי' תרל"ב סק"ג דהיכא דניכר האיסור לא שייך ביטול גם מה"מ ועיין בפמ"ג יו"ד סי' ק"ד במשב"ז סק"א עש"ה ואם הכותי עירב המיטעט שלא שחט יפה בתוך המרובים עד שלא יהיו ניכרים הא קי"ל ביור"ד סי' ז"ט סעיף ה' דאסור למבטל ע"מ דהא דאחזקי אף לאיד"ר חשו לכן אם אכלו מותר לאכול משחיטתו:

נפתלי הירץ תאומים חופ"ק הג"ל

סימן ר

בעזה"י, פראשקו.

בש"ע יו"ד (סי' קה סעיף ח) בהגה"ה ואם נתבשל כך הכוליא נ"ג וגריך ס' נגד כולה ובכו"פ (שם ס"ק מ"ח) כ' וז"ל ואין לתמוה כיון דאנן אף במליחה בעינן ס' א"כ מאי אירי' נתבשלו הא מעת מליחה נאסרה ואי נתבשל בלא מליחה הא אסורה משום דם דבכולה משערינן ואפשר דיש ספק אם נתבשל בלא מליחה מחמת דם ה"ל סד"ר אבל מחמת חלב ה"ל סד"א דאף דאיסור דבוק דרבנן מ"מ יאף איסור דאורייתא עכ"ל וכתב עלה הפרמ"ג (בש"ד ס"ק כה) וז"ל הכו"פ אית י"ח דספק אי נמלח ה"ל סד"ר דם

שמלחו משא"כ חלב סד"א עיי"ש ולא הבינותי חדא לש"ך (בנה"כ סי' סט) באשה ששכחה אם מלחה איתחזיק איסורא ועוד ממנ"פ אי לא מלחו אסור מדם ואי מלחו כבר נ"ג גם מ"ש דספק דאורייתא לא ידענא דהא נתבשל עתה ונ"ג עכ"ר עיי"ש: **ורבה** מלישנא דספק אם נתבשל בלא מליחה. כסבור דביטול היה ודאי

אלא דהספק הוא אם נמלח כנראה דהעתיק לישנא דהכ"פ דספק אי נמלח ע"כ הקשה עליו ולענ"ד נראה דכוונת הכו"פ הוא דלאחר דסילק החלב מעל הכוליא ומלחו כראוי או אפי' ביטלה נפל לו ספק דקודם שסילק החלב ומלחה נפלה לו הכוליא עם החלב קודם המליחה לקדירה עם מים ומסופק אם הקדירה ההיא או העלה רתיחה א"כ נתבשלה קודם המליחה וגם עם החלב ונאסרה בין מחמת החלב או מחמת דנתבשלה בלא מליחה או דהמים לא העלל רתיחה א"כ תרוייבו איסורא ליתנייהו ביה והועיל לו מה דסילק החלב אח"כ ומלחו או דנפל לו ספק בדעתו אם נפל הכוליא עם החלב קודם המליחה לקדירה ונתחם או לא וזה דכ' הכרתי ואפשר דיש ס' אם נתבשל וכו' היינו דהספק הוא בביטול אם העלה או רתיחה או לא ונמלח עדיין לא ה' או וגם היתה עם החלב וכנ"ל א"כ לענין ספק איסור דדם הוי סד"ר דדם שביטלו דרבנן ואמרינן דלא ה' או ביטול וכנ"ל דאם מסופק אם נפל לקדירה ונתחם או לא אמרינן דלא נפל ואם מסופק אם העלה קדירה רתיחה או לא אמרי' דלא העלה רתיחה דספיקא דרבנן לקולא ומפרש הכו"פ" למ"ש בהגה"ה ואם נתבשל היינו דיש ספק אם נתבשל הכוליא עם החלב או לא והוא דלא כדהעתיק הפרמ"ג דברי הכו"פ ספק אם נמלח דמבואר הוא להדיא בכו"פ ספק אם נתבשל ול"ק דאיתחזיק איסורא דזה הוא אם ה' הספק אי נמלח או לא מוקמינן אחזקה דלא נמלח כמש"כ הנה"כ משא"כ הכא דאז בודאי לא היה

בהמה לעוף משמע להדיא דאם הי' נמלא דבר אחד ששיון בה בהמה לעוף לא היו יכולין שוב ללמוד דבר אחר משום דההיקש לענין שמיטה עדיין אינה שוה בהמה לעוף משום דבהמה לריכה שני סימנים ובעוף סימן אחד רק משום דלא מלינו היקש אחר ע"כ לריכין לדרוש על שמיטה וקשה דהא לריכין ההיקש להדרש דזבחים הנ"ל: **ונלענין** לתרץ דבאמת עיקר ההיקש אחת כמו דדרשינן בזבחים

מה בהמה דבר שמכשירה לאכילה וכו' ושוה ההיקש לכל דבר בהמה לעוף וממילא שמעינן ג"כ מה בהמה בשמיטה אף עוף בשמיטה והיינו לפמש"כ רש"י ז"ל בזבחים שם דעיקר ההיקש הוא על מליקה שיהי' מטהר עריפתה מטומאה דעל שמיטה לא לריכין שום לימוד דבלא"ה נשמע מק"ו מבהמה כמבואר במשנה שם ע"ש והנה החוס' בזבחים הקשו"ש שם על ר"י דס"ל שם דאין מליקה מטהרת עריפתה מטומאה ואם נמלא עריפה אחר המליקה מטמא בגדים בבית הבליעה וכו' ויכל איסור נבילה לחול על איסור הקדש הא אין איסור חל על איסור כמו שאין נבילה עוף טמא מטמא משום דאין איסור חל על איסור ע"ש שחרנו דלא ממעטין רק מה שמינו עמא וז"ע דבחולין דף ק' מבואר להדיא הטעם דאין אחע"א:

והנה גם לר"מ יקשה קושית החוס' ל"ל ההיקש שיהיה המליקה מטהר עריפתה מטומאה ת"ל דבלא"ה אין איסור נבילה חל על איסור קדשים עיין ביבמות דגם ר"מ ס"ל דאין אחע"א רק בכולל ומוסיף וכת אחת ע"ש בדף ל"ד. והנה בלאן קדשים תירץ עפ"י דאיתא בכריתות דבקדשים גלי קרא דאחע"א ודבריו הק' לט"ג דשם אמרינן דבקדשים אחע"א אבל לא שיהא איסור נבילה חל על קדשים הא נבילה לא הוי איסור של קדשים ע"ש בכריתות (דף כג): **והנראה** לי דהנה לכאורה קשה לפמש"כ הפמ"ג (כפתוחם

היה נמלא אלא דהספק הוא אם נחבשל או לא וע"ז ליכא חוקה לומר דנחבשל ונפל לקדירה רוחתה והעלה רחיחה ול"ק נמי קושית הכ' שהקשה ועוד ממנ"פ אי לא מלחו וכו' דהא בודאי לא נמלא וכו"ל וגם קושית ג' דלגבי חלב מאי ספק איכא דהא נחבשלה עמה ונ"כ לק"מ דהא עמה דנחבשלה הרי סילק החלב מעל הכוליא רק על נפילה הראשונה אנו דנין שהוא מסופק אם נפלה או לקדירה רוחתה או אם בודאי נפלה מסופק אם הקדירה העלה רחיחה או לא אלא דמה דנוגע לגבי שנחבשלה בלא מליחה הוי סד"ר ולקולא ומה שנוגע לגבי החלב הוי סד"ר ולחומרא אזלינן ואמר' דנפל לקדירה רוחתה והעלה רחיחה א"כ נחבשל אז עס החלב וזה העמים הכרתי בכוונת הגה"ה שם ואם נחבשל כך הכוליא היינו דמספק אמרי' דנחבשלה דסד"א לחומרא ע"כ לריך ס' נגד כולה וז"ב בכוונת הכו"ס:

ובגוף קושית הכו"ס מאי איכא נחבשל הא מעת מליחה נאסר י"ל למה שפסק הש"ך (בסי' ז"ב ס"ק ט"ז) דבמליחה בהפ"מ לא נ"נ ואף בשמן ועיי"ש בש"ד א"כ בהפ"מ לא הוי לריך ס' נגד כולה משא"כ ע"י ביטול לריך ס' נגד הכוליא אף בהפסד מרובה כנלע"ד:

יעקב קאפיל ראטבלום האכרפ"ק הנ"ל

סימן לא

ב"ה

(א) חולין (כו) דחניא זאת תורת הבהמה והעוף וכו' באיזו תורה שויתה בהמה לעוף וכו' אלא לומר לך מה בהמה בשמיטה אף עוף בשמיטה והקשו בתוס' הא בזבחים (סט) דרשינן מינה מה בהמה דבר שמכשירה לאכילה מטהר עריפתה מטומאה אף עוף דבר שמכשירה לאכילה וכו' ע"ש שחרנו דתרת"י ש"מ אך מדברי בגמרא דקאמר וכו' באיזו תורה שויתה

לה' שחיטה) דלענין איסור עשה שאינה זכות גם ר"ל מורה דח"ס אסור מן התורה משום דלא כתיב אכילה בהלאו הבא מכלל עשה עשה וממילא דלפ"ז בנבילה שהיא אסורה מל"ז גם שלא כד"א יהי' אסור כמו דאמרינן בפסחים דהכל מוריס בכה"כ שלוקין עליהם שלא כד"א משום דלא כתיב ב' אכילה והה"ד לענין עשה שא"ל דלא כתיב ב' אכילה ולריבין לדחוק לדירי' הא דאמרינן בפ"ז דנבילה שאינה ראוי' לגר אינה קרויה נבילה היינו כשהנבילה בעלמא ראו' לגר רק שהוא אכלה שלכד"א שפיר עבר על איסור עשה שא"ל כי כן ג"ל ע"כ לשיטת המהרש"ל בשבועות דלח"ס דס"ל כ"ש למלקות גם שלכד"א כן הוא והרי ר"ס גופיה דרש הא' דרשה דנבילה שאינה ראוי' לגר אינה קרויה נבילה וע"כ ג"כ כחילוק הנ"ל וא"כ אמאי אין איסור נבילה חל על טמאה הא הוי איסור מוסף דאסור מל"ז נבילה גם שלכד"א שהיתה מותרת מל"ז טמאה:

אך בזמנא ז"א חרף דהאיסור עשה שא"ל גם מחיים נוהג ולא נהוסף האיסור זה כשנעשה נבילה ועוד דבעוף טמא לא שייך כלל האיסור דא"ל שאינה בר זביחה כלל ואף כשנעשה נבילה מותרת שלכד"א כמו כ"א:

ולפ"ז ממילא מיושב קושית החוס' הנ"ל דנבילת עוף טהור שהוא בר זביחה ודאי דאית ביה עשה זו דא"ל אמנם כאן בקדשים נראה לומר דמחיים לית ביה עשה זו עפ"מ שהקשו דנימא כל העומד לזכות בזכות דמי ומתענין דלא אמרינן כל העומד וכו' רק היכא דאיכא מלוא כגון בזריקה או בדבר שצומד לזה ובוודאי יהי' כן כגון עגבים העומדים ליבול שלא יתקלקלו אבל כאן לא מלוא איכא לזכות הבהמה והעוף וגם אינה עומדת לכך רק לגדל ולרוע או בליט' ושפיר יש בו מחיים איסור. זה שא"ל. וממילא קדשים בעומדים לזביחה וגם מלוא לשוחטין הדיון נותן

דאמרינן כל העומד לזכות בזכות דמי וליכא מחיים האיסור שא"ל רק כשנעשה נבילה בא האיסור שא"ל ונאסר גם שלכד"א כנ"ל מל"ז עשה זו ומל"ז קדשים היתה מותרת שלכד"א כמו כל איסורין שבחורה וממילא דאיסור נבילה הוי איסור מוסף על קדשים. ושפיר ה"י הו"א דאין המליקה מטרתה טריפתה וטמאתה ושפיר אלטרין קרא דזאת תורת הבהמה והעוף דמה בהמה מטרתה וכו' ולפ"ז מיושב קושית החוס' שהתחלנו מכללן ללמוד דיש שחיטה לעוף מה"ט הא אלטרין ללמוד שיהי' מליקה מטרת טריפתה מטומאתה ז"א דאם נימא דאין שחיטה לעוף מה"ט וממילא דליכא בעוף האיסור עשה דא"ל דלא הוי בר זביחה כלל ול"ל הקרא שיהי' מליקה מטרת טריפתה מטומאתה הא בלא"ה אין איסור נבילה חל על איסור קדשים ודוק:

ובעיקר קושית החוס' הנ"ל הא אין איסור נבילה חל על איסור קדשים קשה הא מבואר במעילה (ב) דקדשים שמתו ילאו מידי מעילה דבר תורה וא"כ כשנעשה נבילה פקע איסור הקדש ושפיר חל האיסור נבילה ולע"ג:

ב' שם (לו): אמר שמואל ל"ס אלא שנתבשל בה אבל נללה בה קולף ואוכל עד שמיני' לגיד והקשו בחוס' בזה"ל וא"ת מאי קמ"ל דלא מלי' למימר הה"ד נללה דא"כ ל"ל נתבשל ת"ל דמשעת מליחה נאסר דמליח הרי הוא כרוח דללי ובלי מליחה א"א יעיי"ש:

ונלע"ד לתרץ לפמש"כ בחוס' בדבור הקדוש דמש"ס אין הרוטב ושאר החתיכות מסייעים לבעול הגיד משום דאיידי שסייך היא מקלטה ברוטב ומקלטה חוץ לרוטב ושיטת רש"י ז"ל דבזה לא מטטרפין השאר חתיכות יע"ש לפ"ז שפיר הוה מקום לומר דנללה אסור וגם מליחה אסור והמשנה איירי בזמנא שנתבשל בלי מליחה כלל רק שנתבשל בשמים חתיכות אחרות שנמלחו ומדואר ביור"ד סימן ס"ט סעיף י"א דעת המחבר שם וגם הרמ"א

מורה

את הירך אם אין בו ששים כנגדו דאין שאר החתיכות מלטרפות כיון שהיא כולה חוץ לרוטב ואי דלא היו אלא נללה בלי רוטב מה בכך הרי לפי ה"א זו גם נללה אוסר ודוק:

יעקב דוד אבר"ק שטילעוויזנא

סימן לב

ב"ח ויארשא

(א) **בתובות** (יח): אמר רמב"ח ל"ש אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת ממון כו' א"ל רבא כו' והאמר ר"ל כו' אלא כי איתמר כו' אבל חננו אנוסים היינו מחמת ממון אין נאמנים מ"ט אין אדם משים עלמו רשע עיי"ש. והנה בהפלאה הקשה דהא רבא לא סתם אלא סברת רמב"ח באנוסים מחמת נפשות דלא מהימני בלא מגו אבל בזה דאנוסים מחמת ממון דמהימני במגו אף דמשימין עלמן רשעים לא סתם כלל ומי הכריחו לחזור בשניהם עיי"ש:

ונלע"ד לתרץ דהנה הרשב"א בתשובה סובר דאף במקום דמשים עלמו רשע נאמן במגו עיין באו"מ כללי מגו אות ק"ה וכן מביא שם בשם הג"ח עיי"ש ולכאורה קשה לדידהו שמעתין דהבא דמסקינן דגם רמב"ח ס"ל דאין נאמנים במגו במקום דמשימין עלמן רשעים וי"ל דהרשב"א והג"ח ס"ל דבאמת גם אליבא דמסקנא נאמנים במגו אף במקום דמשימין עלמן רשעים והא דס"ל לרמב"ח דאין נאמנים דאנוסים מחמת ממון היינו משום דלא הוה הכא מגו כלל דהנה חו"ב ד"ה הרי אלו נאמנים הקשו וא"ת ולמה נאמנים הא הוי מגו במ"ע כו' וי"ל כיון דהגריכו חכמים קיום הכא לא חשיב כלל קיום כו' עיי"ש ולכאורה קשה על ח"י החוס' דהנה הרימב"ח מקשה אמסקנא דאנוסים מחמת ממון אין נאמנים והשער כשר הא כיון דהם בעדות אחד העידו שכת' הוא ושהיו אנוסים מחמת ממון ואין אנו מאמינים

לזהם

מורה לצורך גדול דחתיכה שלא נמלחה שנחבשלה בששים אף החתיכה עלמה מותרת ממ"נ דם שיא נחבטל ומה שלא יא לא דם אברים שלא פירש עיי"ש והירך שהגיד בה היה מקלחה ברוטב והחלק שהגיד בה ה' חוץ לרוטב וממילא דמלד דם ליכא שום חשש והגיד שפיר אוסר את הירך דאין שאר החתיכות מלטרפות כיון שהוא מקלחה חוץ לרוטב ולא ה' נשמע כלל דנללה אינו אוסר אך לשיטת הר"י ז"ל דהיכא שהחתיכה הוא מקלחה ברוטב גם השאר חתיכות מלטרפות לבטל והמחנה איירי ע"כ שלא היו ששים בכל הקדירה ברוטב ובשאר החתיכות יעיי"ש א"כ לכאורה שפיר הקשה בתוס' כיון דע"כ איירי שלא ה' ששים וע"כ דנמלח מקודם דאל"כ נאסר הירך מלד דם וכיון דנמלח הירך עם הגיד הרי נאסר בשעת מליחה וע"כ דמליחה אינה אוסרת והה"ד נללה:

אך לפי"ז יש ליישב ג"כ דהנה לכאורה קשה בדברי החוס' דלעיל שכתבו דלהר"י ז"ל שלא ה' ששים בכל הקדירה ואמאי לא כתבו דהמחנה איירי שכל הירך ה' חוץ לרוטב כמו שכתבו לשיטת רש"י ז"ל דאיירי במקלחה ברוטב אך לא קשה כלל דאם ה' הירך כולה חוץ לרוטב א"כ אין לו רק דין ללי כמבואר ביו"ד דחס בחס בלי רוטב יש לו דין ללי והרי אמר שמואל קולף ואוכל עד שמגיע לגיד וע"כ דה' מקלחה ברוטב דאז יש לו דין ביטול וע"כ שלא ה' ששים בכל הקדירה:

ורפ"ז ממילא מיושב קושיית החוס' הנ"ל דכ"ז הוא לפי האמת שחידש שמואל הדין דנללה אינו אוסר אבל לא קשה דל"ל לאשמעטין זאת דבלא"ה שמעינן דאל"כ הרי נאסר משעת מליחה ז"א דאם נימא דנללה אוסר שפיר ה' מקום לומר דהמחנה איירי בנחבשלה בלי מליחה רק שה' בהקדירה ששים והירך ה' כולה חוץ לרוטב דמלד דם לא נאסר הירך ממ"נ דמה שיא נחבטל בם' ומה שלא יא הוי דם אברים שלא פירש והגיד שפיר אוסר

לגבי עלמן מהני נמצא מזה דהא דאין
נאמנים דאנוסים מחמת ממון הוא מלך
דאין כאן מגו דהוי במ"ע :

ורפ"ז מיושב ספיר קושית הפלגה דהנה
הא דכתבו התוס' דהוי במ"ע
דאין סהדי כו' היינו מלך דעדים החתומים
על השטר כאילו נחקרה עדותן עיין בשמ"ק
וא"כ רמב"ח בס"ד דלא הוי ס"ל סברת
ר"ל דעדים החתומים על השטר כו' לא
הוי אכן סהדי כלל ויש להם מגו טוב דהא
לא הוי במ"ע ולכך הוי ס"ל דאף דאנוסים
מחמת ממון נאמנים כדעת הרשב"א והג"א
הג"ל דהיכא דיש להם מגו אף במקום
דמשימין עלמן רשעים מהימני משא"כ
כשסחרו רבא וס"ל סברת ר"ל ממילא אין
כאן מגו דהוי במ"ע כקשית התוס' והיכא
דאין להם מגו גם רמב"ח מודה דאין
נאמנים ומ"מ חשיב קיום כיון דהוי לגבי
עלמן שייך פ"ד כנ"ל ובאמת מכאן סייעמא
לרשב"א והג"א הג"ל דהא רמב"ח ס"ל כן
ורבא לא סחרו כלל בזה ודוק :

אבינם קשה לי לפ"ז מאי מקשו הגמ'
ארי' מאיר אלא אנוסין מ"ט כו'
נימא דלכך ס"ל לר"מ דאין נאמנים משום
דהוי מגו במ"ע דהא ר"מ ע"כ לא ס"ל
סברת התוס' דלענין קיום אמרינן מגו אף
במ"ע מלך דעכ"פ קיום לא הוי דאי ס"ל
א"כ גם במקום חזקה לריכוס להיות
נאמנים דהא עכ"פ קיום לא הוי וכן
בקטנים ופסולי עדות למה לי' להגמרא
לומר מלך חזקה הא י"ל מלך דהוי במקום
עדים ודוחק לומר דחו' ס"ל כיון דהלריכו
חכמים קיום א"כ כ"ז שלא נתקיים לא
הוה כאילו נחקרה עדותן ואין אכן סהדי
ולא הוי במ"ע כלל דלישנא דהתוס' לא
משמע הכי ועוד דעדים החתומים על
השטר לעולם הוי כאילו נחקרה עדותן
ואין חילוק כלל בין מקוים לאינו מקוים
ועיין בשמ"ק דכתב ראה מגיטין עיי"ש
ועיין באו"ת כללי מגו אוח ס"ב דמקשי
אחו' ר' י"ט פ"א ד"ה חזקה דהקשו
דלישנא מהבא דרבנן ס"ל דאמרינן מגו
במקום

אוחס על אנוסים ולמה אנו מאמינים אותם
על כח"י וחירין דאמרינן פלגינן דיבורא
עיי"ש וא"כ ה"נ נימא פ"ד אנוסים אין
נאמנים דהוי מגו במ"ע וכח"י נאמנים
ופ"ד ואס"ל לחו' דלא אמרינן הכא פ"ד
א"כ גם באנוסים מחמת ממון לא אמרינן
פ"ד ולמה השטר כשר כקושית הריטב"א :
אבנם י"ל דהנה הראב"ד כתב לחלק
דהיכי דנוטריד בדבר ששייך בו
חורח עדות כקרוכים או פסולים אמרינן
עדות שבטלה מקלחה בטלה כולה והיכי
דמטיד על עלמו שלא שייך בו חורח עדות
כלל אמרינן פ"ד (עיין בחידושי הר"ן
סנהדרין וברא"ש ספ"ק דמכות) וממילא
נימא ספיר דבאנוסים מחמת ממון דמשוי
נפשיהו רשעי' והוי לגבי עלמן ולא שייך
בו חורח עדות כלל ספיר אמרינן פ"ד
ואנוסים מחמת ממון אין נאמנים וכח"י
נאמנים משא"כ התוס' דהקשו דלא יהיו
נאמנים מלך דהוי מגו במ"ע ולא הוי
מגו ושוב י"ל דמסקרי ע"ז הירלו ספיר
דממנ"פ אי חסדינן להו דמסקרי שוב גם
אכח"י אין להאמינם דהא הכא ל"ש פ"ד
דהא לא הוי לגבי עלמן דהא קאי אאנוסים
מחמת נפשות :

וא"כ י"ל דהרשב"א והג"א ג"כ ס"ל
כתו' דהכא לא חשיב מגו כלל
דהוי במ"ע ומפרשי בגמ' הכי ל"ש אלא
שאמרו אנוסים מחמת נפשות ולכך נאמנים
אף דלא הוי מגו דהא הוי במ"ע מ"מ גבי
קיום ליכא כתירוק התוס' דהא הכא ל"ש
פ"ד כנ"ל אבל אנוסים מחמת ממון אין
נאמנים מלך דלית כאן מגו דהוי במ"ע
וקאמר הגמ' מ"ט דהא אף דלא הוי מגו
מ"מ גבי קיום ליכא כמו במחמת נפשות
ומחרן אין ארס מע"ר והוי לגבי עלמן
ואינו בתורת עדות כלל שוב שייך פ"ד
והוי קיום. והא דכ"ל לר"כ דמודעי אין
נאמנים היינו נמי מלך דהוא עולה עיין
בר"ן ושוב הוה לגבי עלמן ומגו נמי ליכא
דאכל דברים דפסלי השטר אכן סהדי דלא
אי' אבל באמת היכי דהיה מגו שוב גם

במקום חזקה הא הכא הוי לענין קיום ולכך אמרינן כמו שכתבו החוס' דאמרינן אף במ"ע עיי"ש הרי דגם החומים מפרש בחו' דבאמת הוי במ"ע רק דלענין קיום אמרינן דהא עכ"פ קיום לא הוי וא"כ לר"מ דלא ס"ל כן כנ"ל י"ל דלכך חין נאמנים וז"ע :

ב) סנהדרין (עג) ח"ר אחד הרודף אחר חבירו כו' ואחר

חייבי כריתות מליין אותו בגפשו כו' נסהפקתי לפמ"ש הרא"ס פ' חיי דפחות מוכן כ' חין נענש כרת עיי"ש אס רודף אחר ערוה מחייבי כריתות והיא פחותה מבח כ' חין ניהן להגילו בגפשו דכיון דאינה בת עונשין לא הוי לגבי דידה ח"כ או דלמא ל"ש. ויש לפשוט מדמקשו הגמ' לקמן ע"כ ממחני' דכתובות אלו נערוה שיש להם קנס הכא על אחוהו והא החס בנערה איירי שאינה בת עונשין לכרת ולא ניהן להגילו בגפשו אלא ע"כ דאף בפחותה מבח כ' נמי ניהן להגילו בגפשו. והטעם י"ל כיון דהא דילפינן דניהן להגילו בגפשו הוא מקרא דחין לנערה חטא מות וא"כ הא החורה איירי בנערה שאינה בת עונשין לכרת ואפ"ה ניהן להגילו בגפשו ואף בנערה המאורסה היא מחייבי מיתות ב"ד מ"מ משמע דהא דמרבין מחטא ח"כ נמי קאי אנערה היכא דהיא נערה מח"כ ודוחק ואפשר דילפינן דעל עבירה מעריות ששייך בה כרת ניהן להגילו בגפשו ועיין בחיבת גמא פ' הנ"ל שכתב דאף לדעת הרא"ס מ"מ אף פחות מוכן כ' חייב חטא דהחורה חייבה חטא על עבירה שיש בה כרת עיי"ש א"כ ה"ג י"ל כן :

ורבה לפמ"ש כ' החוס' בד"ה להגילו דניהן להגיל האדם מעבירה

ועיין ג"כ בחידושי הר"ן חין ראוי מהגמ' דהא חס בכתובות ע"כ איירי בגדול שהוא יותר מוכן כ' דהא הרמב"ן שם במלחמות הקשה לשיטת המפרשים דגם ר' נחוניא בן הקנה דפוטר בח"כ מחשלומוין מ"מ בשוגג מודה דאינו פוטר א"כ אמאי

קאמר הגמ' שם (ל.) ולאפוקי מרנב"ה כו' דלמא מיירי מתני' בשוגג ותיירך כיון דקחני במחני' אפ"פ שכן בכרת משמע דבא לאפוקי מרנב"ה וע"כ במניד עיי"ש וא"כ ע"כ חייירי מתני' גס ביותר מוכן כ' דבפחות מוכן כ' אינו מפקיע מרנב"ה לא מבחי' לשיטת המפרשים דבשוגג אינו פוטר ר' נחוניא בודאי דפחות מוכן כ' אינו פוטר דלא גרס משובג רק אפי' לשיטת המפרשים דגם בשוגג פוטר ר' נחוניא מ"מ בפחות מוכן כ' דליכא גבי' כלל חיוב כרת נ"ל ברור דגם ר' נחוניא מודה דאינו פוטר (ובחידושי הארזותי בזה ואכמ"ל) וממילא מחני' דבא להפקיע מר' נחוניא איירי ביותר מוכן כ' לכך מקשו הגמ' שפיר דניהן להגילו בגפשו להגילו מעבירה אף דהיא נערה אבל היכי דשניהם יהיו פחותין מכ' ואינם בני ח"כ י"ל דלא ניהן להגילו בגפשו :

אמנם באמת החוס' הקשו על זה מנערה המאורסה ועיין במהר"ס

דמפרש דחיוין דלא קפיד קרא אעבירה רק אפגמה ע"ש ודוקא אס היא מח"כ אבל אעבירה דיד' לא קפיד קראי ועוד אי גינא להגיל אדם מעבירה א"כ אף היכא דהיא קטנה נמי ז"ל ניהן להגילו בגפשו וא"כ שוב קשה קושית החוס' שם בד"ה נער דדילמא לאשמועינן דאפילו כשהיא קטנה דאינה בת עונשין מ"מ ניהן להגילו בגפשו מחמת עבירה דיד' ואף דכל הפרשה איירי בבח עונשין דהא איירי בנערה המאורסה לחיבה מ"מ הקרא דחין לנערה חטא מות דהוא קרא יתירא לניהן להגילו בגפשו ע"ש ברש"י מיירי גס בקטנה ועוד דהא באמת גס הפרשה גופא איירי גס בקטנה דהא חכמים ס"ל לעיל (סו:) דעל קטנה מאורסה חייב סקילה (עיין חוס' כתובות מ. ד"ה הא לאו הכי) דכתבו דהיינו מדכתיב נער אפי' קטנה במשמע ע"ש וא"כ ה"ג מנלן דנער זכר דלמא לקטנה אלא ע"כ דהכא לא קפיד כלל קרא אעבירה דיד' רק ארירה וזה שכתבו

שכתבו התוס' דע"כ לאו בקטנה דכיון דאינה בה' עונשין לא ניתן להצילו בנפשו וממילא מדרקשו הגמ' מכחובות דאירי בנפשה ש"מ דאף בפחותה מבת כ' ניתן להצילו בנפשו וכנ"ל :

אמנם באמת אי אמרינן דאף בפחותה מבת כ' מצילין בנפשו אף דאינה בה' עונשין כיון דהוה עבירה שיש בה כרת וכנ"ל א"כ גם בקטנה ז"ל ניתן להצילו בנפשו דהא הוה עבירה שיש בה כרת ואמאי כתבו התוס' דא"ל בקטנה דאינה בה' עונשין ועוד כיון דתורה קפיד דוקא אפגמא דח"כ והיכא דכבר איפגמא אין מצילין חזין דלא קפיד התורה אעבירה רק אדירה וא"כ אם היא פחותה מכ' וליכא גבה כרת למה מצילין ול"ד לחטאת די"ל דקפיד התורה על עבירה שיש בה כרת כנ"ל משא"כ הכא דלא קפיד התורה על העבירה :

ובקמן הרודף אחר אחת מכל העריות מספקא לי אי ניתן להצילו בנפשו כיון דאמר ר"ה (לעיל עב:) קטן הרודף ניתן להצילו בנפשו דרודף ח"ל התראה ע"ש א"כ כך לי אם רודף אחר אחד להרגו או אם רודף אחר ערוה ואפשר דגם ר"ה דאמר קטן הרודף היינו אחר הכל דדינו להצילו בנפשו והנה אליבא דר"י דא"ל דטעמא דאמר רחמנא קאלי' משום דמסרה נפשה לקטלא ע"ש דודאי גם קטן הרודף אחר ערוה ניתן להצילו בנפשו דהא לר"י הרודף אחר ערוה הוה רודף להרוג ועיין במשל"מ פכ"ד מה' שבת ה"ז רק אליבא דרבנן מספקא לי וברמב"ם וטוס"ע לא הביאו דיו של ר"ה דקטן ניתן להצילו בנפשו רק גבי רודף אחר אחד להרגו ולא ידעתי למה ועיין ברש"י שפי' קטן הרודף אחר קטן אחר ע"ש ואמאי לא אחר גדול ול"ע בכ"ז :

ג) שבת (ה.) בתוס' ד"ה כאן למטה מ"י וא"ת נהי דרש"י לא הוי רה"ר גמי לא הוי כו' וי"ל דאין כרמלית בכלים כמו שפרש"י לקמן כו' עיי"ש

ולכאורה הא רש"י פי' לקמן דרבנן לא גזרו על כלי שיהיה כרמלית והיינו דמה"ס בודאי אין לחלק בין כלי לעמוד רק פחות מג' לעולם הוי רה"ר וביותר מג' עד י' לעולם הוי מקום פטור רק דחכמים גזרו על עמוד יותר מג' ורחב ד' שיהי' כרמלית ועל כלי לא גזרו וממילא שוב הוה מקום פטור ובאמת שם בקופה מותר לטלטל עלי' אף מרה"י וכן כתב בהג"א להדיא דקופה פחותה מ' ורחבה ד' הוי מקום פטור וא"כ מאי פירץ התוס' הא סוף סוף קשה אמאי חייב וא"ל דתוס' ס"ל דמה"ס י"ל בין עמוד דלא בטיל לגבי רה"ר והוה מה"ס מקום פטור רק דרבנן גזרו שיהי' כרמלית ודין כלי דבטיל לגבי רה"ר והוי מה"ס רה"ר ולכך אין כרמלית דרבנן לא הקילו ודלא כרש"י ז"א דאדרבה דעמוד ודאי יותר בטיל מכלי ועיין בחי' הר"ן בשם הרא"ה דמטעם זה דכלי לא בטיל לא גזרי רבנן שיהיה כרמלית ול"ע :

יצחק יהודה בן סוהר"י ז"ל מו"צ דפה

סימן לג

ב"ח ווילנא

ראיתי לכתוב מה שעמדתי מכבר זה שנים רבות לחמיה על הנאון בעל מאג"א ז"ל בסו' ק"ב שהביא שם רא' דיו"ט של ר"ה יש בו קדושת יו"ט כשאר יו"ט ואיסור התענית שבו אינו רק מזד שהוא ר"ח בלבד אלא שמחייב בו לאכול פת ולנהוג בו כבוד ועונג כמו בשאר יו"ט מהא דאמר רבא בביצה (ד' ט"ו) דהטעם שחיקנו חז"ל ע"ת ביו"ט שחל בע"ש כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט והרי ביו"ט של ר"ה שחל בע"ש ג"כ חייב להניח ע"ת כמו בשאר יו"ט וכדאיתא בביצה (דף י"ז) ואי ס"ד דבר"ה אין בו משום שמחת יו"ט ואיסור התענית שבו אינו אלא מזד שהוא ר"ח א"כ למה תקנו בר"ה שחל בע"ש עירובי חבשילין יותר משאר

המ"א בסי' תק"ל בשם החניא שחייב בחוה"מ לכבדו במאכל ומשחה וכנסות כשאר יו"ט א"כ יהא חייב בעירוב חבשילין לרעת השאג"א הג"ל והנה כבר כתבתי על זה איזה תירוטים ליישב דברי השאג"א הג"ל אבל לא נח דעתי בהם ולכן לא כתבתיים פה ועדיין הדבר נלע"ג ומלוא ליישב:

שלמה הכהן מו"צ דפה ווילנא

סימן לד

ב"ח פראשניץ.

בזה שנסתפקתי בשיטת אין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים אם זה דוקא בשאר איסורים ולא במה שנוגע במלות עשה או דאין חילוק כי כן הטבע מחייב זאת. והנה בכריתות י"ד קאמר יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' מטאות ואשם א' ומקשה הגמרא ליחיי עוד שאכל כזית דם פיגול ויחייב יותר ומתקן אין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים וביאר בתוס' שם וז"ל פירוש כדרך אכילה משמע דהטעם הוא דהוי שלא כדרך אכילה וא"כ י"ל דוקא בשאר איסורים דאין לוקין אלא כדרך אכילתן (עיי"ש פסחים כה) מש"ה שפיר שייך זה הכלל דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים ולא כן במלות שמבואר בתורת חיים חולין ק"כ דרק בשאר איסורים אמרי' דשלכד"א לא חשיב אכילה משום דלא חשיב הנאה אבל במלות עשה אפי' אם יאכל שלכד"א ג"כ חשיב אכילה משום דמלות לאו ליהנות ניתנו יעיי"ש מפורש אף דלמל"מ מספקא ליה אבל הת"ח מסיק כן להלכה א"כ לשיטת חו"מ הג"ל יפול הכלל במ"ע דינא אף שלכד"א א"כ אפי' אם יאכל ג' זיתים ביחד ג"כ יולא כיון דמשי' חו' הג"ל משמע דע"פ טבע יוכל להחזיק יותר מב' זיתים רק דחשיב שלכד"א:

ודרווחנו כזה למצן קושיית המדרכי לב"ה

משאר ר"ח שחל בע"ש שלא תקנו בו ע"ח ולא חיישין שיברור מנה יפה לשבת משום שאין מלוא כדי להרבות בסעודה ואיסור החטניות שבו באכילה מועטת כגי ליה לא חיישין לשמא יכלה הכל לר"ח ולא ישייר לשבת כפי כבודו אלא ודאי דביו"ט של ר"ה מחויב להרבות בסעודה כשאר יו"ט כ"כ השאג"א שם והיולא לנו מדבריו דאם היה חייב בר"ח להרבות בסעודה היו לריבין לעשות ע"ת בכל ר"ח שחל בע"ש ואף דהיום הוא יום חול ומוחר במקח וממכר ולעשות מלאכה מ"מ חיישין שמא ימשוך בסעודתו עד בה"ש באופן שלא יוכל לקנות עוד לכבוד יום השבת:

וא"כ חמור טובא דבפורים שחל בע"ש [כמו בשנה זו וביום ט"ו לבני מוקפין חומה שכיח טובא שחל בע"ש] ינטרך עירובי חבשילין דהלא חייבין במשחה ושמחה וכ"כ בטור ובשו"ע או"ח סי' רל"ה בדברי הרב בהנה"ה דמלוא להרבות בסעודת פורים ושפיר יש לחוש שיאכל הכל בפורים ולא ישייר לשבת והלא רוב הפוסקים פוסקים כטעמא דרבא וכמט"כ השאג"א שם ואלו במשנה ובחלמוד מפורש דלא תקנו ע"ת רק ביו"ט שחל בע"ש:

ולרא דברי השאג"א היה מקום לומר דביום חול שמוחר במקח וממכר כמו בר"ח ובפורים וחוה"מ לא שייך כלל הגזירה דשמא יאכל הכל ביום ע"ש ולא ישייר לשבת דהרי אחרי סעודתו בוודאי יזכור משבת ויוכל לקנות מן השוק קודם בה"ש לזורך סעודת שבת אבל לפי דברי השאג"א הדבר נלע"ג:

וגם בעיקר דבריו שכ' דבר"ח אין בו מלוא להרבות בסעודה ובאכילה מועטת כגי ליה חמור טובא דהיאך לא עיין בטור ובשו"ע או"ח סי' תכ"ט שכתבו להדיא שמלוא להרבות בסעודת ר"ח והסור ז"ל הביא הרבה ראיות לזה מפסקי חנ"ך ומכירושלמי דמגילה והפסיקתא: **ובן** חמור מכל ע"ש שכתב חוה"מ שכתב

לכ"ה דס"ל דהמנוחה הוא לאכול פסח מלה ומרור ביחד הא אין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים ולהג"ל ניחא דדוקא בס' ובכריתות (יד) דמלבד דסחם משנה ר"מ היא אף גם קאמר שם מפורש דע"כ כמ"ד דס"ל איסור חל על איסור אף בכולל דהוא ר"מ עיי"ש ור"מ ס"ל (בע"ז ס"ז) דיליק מל"ח כל חושה דכל איסורים דבמורה מטרפים זה עם זה א"כ ע"כ ס"ל כרבנן ולא כר"ש ורק בכזית חייב דאל"כ לירוף למה לי וע"כ כרבנן ס"ל א"כ גם שלכד"א אינו חייב דלא חשיב אכילה מש"ה מתרץ שפיר דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים דלא יועיל כלל בזה שיוסף כזית דס' ופיגול דע"ז יפטר מכולם אבל כהג"ל דבג"ז הוי שלכד"א משום דעירב דבר מר הוי שלכד"א כמבואר ברמב"ם פט"ו ממ"א ואעפ"כ ילא עם כזית מלה בזה שאוכל עם מרור וע"כ כשיטת חורת חיים הג"ל דבמלות עשה ילא אף שלכד"א דמגזה"כ ומש"ה ילא אף שלכד"א באוכל ג' זיתים כיון דע"פ הטבע יוכל להחזיק אף יותר מג' זיתים ורק משום דחשיב שלכד"א וכ"ז בשאר איסורים ולא כן במלות עשה:

ובזה מיושב קושיית תוס' עירובין (פ.) ד"ה אגב רכ' בשם ר"ת שמקשה לר"ש דס"ל דמזון ב' סעודות לעירוב הוא שתי ידות לככר מככר לקב שהם ה' בליים וחומש ביצה וכיון שמסיק שם דאגב אורחא קמ"ל דשיעור ב' סעודות הם י"ח גרוגרות א"כ יש בכל ביצה ג' גרוגרות ואם גרוגרת היא יותר מזית א"כ יש בביצה יותר מן ג' זיתים ובח"ב קאמר דאין בית הבליעה מחזיק יותר מכביצה אבל כביצה מחזיק א"כ מחזיק יותר מב' זיתים ובכריתות י"ד קאמר דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים יעיי"ש ולהג"ל ניחא כיון דכל הקושיא הוא לר"ש והוא ס"ל כ"ש למלקות יעו"ש מכות ט"ו ומבואר בשבועות כ"ג ל"ר דס"ל כ"ש למלקות דלא בעי אכילה שוב גם שלכד"א לוקין דהא בהא תליא יעיי"ש במהרש"ל

וכן מסכים בכו"פ נ"ז א"כ שפיר לדידי' יוכל להיות השיעור ביצה יותר מן ג' זיתים ויהי חשיב אכילה כיון דע"פ הטבע יוכל הבה"ב להחזיק יותר מן ב' זיתים ורק דיהיה חשיב שלכד"א ולר"ש אף שלכד"א חשיב אכילה. וא"ל אמאי לא חגי לר"ש במשנה דש' אוכל אכילה אחת ויהיה חייב יותר מן ד' חטאות וכגון שאכל עוד כזית דס' פיגול ז"א דבלא זה לא מלי מוקמי כר"ש דלדידי' אמר' דאין איסור חל על איסור אף בכולל חמור כמו דס"ל (בפסחים ל"ו שבועות כ"ב) באוכל נבילה בזיה"כ דפטור אף דהוי חמור על קל ומביאו בתוס' כריתות כ"ג דלמאן דל"ל לר"ש בח' ל"ל אף מוסיף וכן בקידושין ע"ג משמע דל"ל לר"ש אף מוסיף ושם במשנה דיש אוכל כו' ע"כ ס"ל כולל לבד ג"כ חייב עד דקאמר שם הא מני ר"מ היא דס"ל אחע"א בכולל לבד ומש"ה לר"מ שפיר מתרץ שם דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים דהלא ס"ל דבעי לירוף יעיי"ש ע"ז ס"ז וע"כ כרבנן דר"ש דרק בכזית דבעי אכילה א"כ לא יועיל בזה דיוסף עוד כזית דס' פיגול דיהיה פטור על כולם ודוק:

ועם זה הג"ל יש ליישב ג"כ איזה קושיית תוס' מנחות מ"ה ד"ה הואיל על הא דק' שם נבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים כהנים הוא דלא אכלי הא ישראל אכלי ומתקן ס"ד הואיל דאשחרי מליקה לכהנים דהוי נמי נבילה א"כ ה"א דנבילה נמי מותר קמ"ל ומקשה תוס' דלמא שאני מליקה דמזותו בכך וגזה"כ הוא כמו דמק' שם דף ה' בכלאים שכן מזותו בכך [ויותר יש להסביר הקושיא דשם (מג.) קאמר דיש מילוק בכהנים דאשחרי לכו כלאים רק בשעת עבודה ולא שלא בשעת עבודה וכמ"כ איך ס"ד שיהי' מותר נבילה לכהנים מוכח מליקה אשר זה הוא רק שעת עבודה ולא נבילה דעלמא דהוא שלא בשעת עבודה] ולהג"ל ניחא דבשלמא בכלאים שפיר מחלק בין שעת עבודה דשייך

קושיה המ"מ אח"י חייב שחיס ידחה
העשה לל"ח וא"ל דאפשר לקיים שניהם
לאכול שלכד"א ז"א דהא הכלל גופא בב"ח
שלוקין עליהם אף שלא כד"א יעיי"ש
פסחים כ"ה ובתוספתא דמני בב"ח נוהג
במוקדשים אפשר דס"ל כרבי ור"א חולין
קי"ג דש"מ מלא האכל נבילה לכהוב
אכילה ואין לוקין שלכד"א כמו בש"א ודוק
ועדין ז"ע:

גם יש ליישב בזה מה שמקשה על
הרמב"ם דס"ל דאין יולאין במנה של
טבל ומקשי' מפסחים ל"ו דמסיק רק כר"ש
דס"ל אין איסור חט"א אבל לרמב"ם דס"ל
אחט"א בכולל למה לא יא' דלא שייך יא'
זה דאין איסורו משום ב"ח חמץ אלא
משום ב"ח טבל ז"א דיוקשה ואיסור חמץ
להיכן אולא ולהנ"ל ניחא דשאג"א מקשה
על קושית תוס' שמקשה דל"ל קרא דאין
יולא במנה של טבל חיפוק ל"י מכח מלהב"ע
ומק' דלריך קרא באין לו רק כוית
דמלך מהב"ע הוי אמרי' עדלל"ת דהוי
אי אפשר לקיים שניהם ומש"ה לריך קרא
דאינו יולא אך י"ל דאף דאין לו רק כוית
אעפ"כ הוי אפשר לקיים שניהם שיאכל
שלכד"א ולגבי מלות עשה יולא למורת חיים
הנ"ל ועל טבל לא יחייב וכיון דהוי רק
אפשר לקיים שניהם לא יעבור א"כ לא
דמי העשה לל"ח. אך ז"א דשם לריך קרא
רק לר"ש יעיי"ש פסחים ל"ו ור"ש ס"ל
דשלכד"א לוקה א"כ מש"ה לריך הקרא
דמשום מלהב"ע היה העשה דוחה לל"ח
דלא הוי אפשר לקיים שניהם כיון דאף
שלכד"א לוקה אבל להרמב"ם דסובר
להלכה דשלכד"א מותר א"כ אף דיוולא מכח
הקרא דלא שייך לדירי' אין אחט"א דס"ל
כולל אבל לא חל מלך מהב"ע דל"ש דיוולא
העשה לל"ח ז"א דאפשר לקיים שניהם יא'ל
א"כ גם מלהב"ע ליכא ז"א דעכ"פ מדרבנן
אסור אפי' באוכל שלכד"א ודוק ויש להאריך
בזה הרבה ובחידושי' מנחם הארכתי:

בנחם טענדיל לעווקאוויטש אב"ד
דפ"ק פראשניץ

דשייך עשה דוחה לל"ח ולא שלא בשעת
עבודה אבל במליקה שפיר ס"ד מזה
דלשחרי נבילה לכהנים מכח מליקה דמה
חאמר דרך מליקה הותרה משום דהוי
שעת עבודה דוחה עשה דואכלו לל"ח
דנבילה זה אינו דהא אפשר לקיים שניהם
לאכול שלכד"א ויקיים מלות דואכלו כחו"ח
הנ"ל דמלות לאו ליהנות נהנו שיהי' לו
הנאה גופנית בהם רק לקיים גזירת
המלך ולענין נבילה לא יעבור דהוי
שלכד"א דמ"ה מותר יעיי"ש בתוס' פסחים
כ"ה ומרדכי שם ובמל"מ פ"ה מהיה"ח
ובאופן כזה ל"א עדל"ת וע"כ מדהותרה
מליקה לאכול אף כדרך אכילתן ע"כ משום
דגזו"כ היא ולא משום איזה סברא של
עדלל"ת א"כ שפיר ס"ד להחיר להם
גם נבילות דעלמא דאין לך בשום דבר
לחלק וד"ל:

ובזה מיושב ג"כ קושית מהר"ם מינץ
חולין ז' בהא דקאמר שם גיד
הנשה נוהג במוקדשין ומק' הגמ' פשיטא
וכי אקדשי' פקע איסור גיד מיני' ומקשה
הנ"ל דס"ד לומר עשה דוחה לל"ח ולא
יחייב על מוקדשין כלל גם הק' תוס' שם
ק"ג ד"ה כל הבשר כו' למה לא תני
דבב"ח נוהג במוקדשין כמו דמני גיד
הנשה נוהג במוקדשין ולהנ"ל ניחא דשם
שפיר מקשה מוקדשין פשיטא וכי אקדשי'
פקע איסור גיד מיניה דא"ל דס"ד דידחה
עשה לל"ח ז"א דהא אפשר לקיים שניהם
לאכול שלכד"א ויולא המלות עשה של
ואכלו אשר כופר בהם ולא על ל"ח דגיד
וכיון שרק יש אופן לקיים שניהם בלא
דמיית הלאו שוב אין העשה דוחה לל"ח
אף אם יאכל כדרך אכילתן [משום דבמשנה
ע"כ מיירי באוכל כדרך אכילתן] ושם
ע"כ מוקמי כר"מ יעיי"ש בתוס' משום
דס"ל דאמרי' איסור כולל ור"מ ס"ל
כרבנן דרק בכזית א"כ רק דרך אכילה
חייב כנ"ל:

ובזה מיושב קושית תוס' הנ"ל דלא תני
בב"ח דנוהג במוקדשין כו' קשה

סימן לה

ב"ח לובינאן

ידוע

קושיא זקני הגאון רבי ר' העשיל ז"ל והפני יהושע ב"ר (חיד"ר סי' ג') דלמ"ד יש שליחות לחומרא ויש שליחות לד"ע באינו בר חיובא. אי"כ מאי הולך לאמלא' שבות תיפוק ליה מטעם שליחות וה"ל קשיא באיבעיא דב"מ (דף ל') גבי חסימה. אי בש"א נמי אמלג"ש או לא תיפוק ליה מטעם שליחות ומאי מיבעיא. ומבא גס ב"ר חת"ם (חומ"מ סי' קפ"ה וחאו"מ סי' פ"ד) ובישו"ע (חאו"מ סי' רס"ג סק"ז וסי' תקכ"ז סק"ז) ושאר מקומות בספרי וע"ש בשם ס' בית מאיר ליישב בזה. והכי נמי קיימתי מדעתאי קודם שריתיה שם. דשבת שאני דלא הקפידה חורה אלא על האדם שינוח גופו. ומש"ה כמו שבמלות שבגופו ל"מ שליחות ה"נ בעבירה שבגופו לא איכפת לן בשליחות כ"ז שגופו לא עשה את העבירה ע"ש. וכדמות ראה נ"ל עוד ממ"ש בנדרים גבי שמיעת הבעל דל"מ שליחות נמי מהאי טעמא כמובן. מיהו לחירון זה עדיין תיקשי הא סינת בשבת אכל בש"א מאל"ל. אם לא דנימא לתרץ כמש"ל דדוקא בריבית אית ליה לרש"י וסיעתו דיש שליחות אכל לא בעלמא כמ"ש לעיל בשם הרבה פוסקים דס"ל הכי אכל מה נעני למ"ד דגם בשאר איסורין יש שליחות לחומרא. ול"ע:

וב"ל לחדש בישוב קושיא הגאונים הנ"ל בכמה אנפי. האי פ"ס שיטת היראים (עמוד זמנים מלוח קי"ג) שכי' שם על שיטת המכילתא דמייח הסמ"ג והרמב"ן והרא"ם (פ' בא) והב"י (חאו"מ סי' רמ"ד) וט"ו (סי' רמ"ג) ושאר ספרים דמחלק דהמכילתא מיירי במלאכה ישראל. והש"ס דאמרי' בכל דוכתי אמלג"ש דמשמע רק דרבנן מיירי כשהיתה המלאכה בשל נכרי כגון שאמר לו ישראל הדלק את שלך ללכרי. כיון שגוף המלאכה שעושה הנכרי

נעשה בשל נכרי אע"פ שהוא ללורך ישראל לא אסור אלא מדרבנן מטעם אמלג"ש. והחזיקו בשיטה זו באחרונים. וכ"פ הא"ר (סי' רמ"ג) והביאו הפמ"ג שם שלפי חילוק זה י"ל דה"ל לענין שליחות בשאר איסורין לא הוה ידעינן למיסר אלא היכא דהוה המלאכה בשל ישראל דאז מיחשב שלוחו ובכה"ג מיירי קרא דלא יעשה ע"י אחרים גבי שבת לר' היראים דהוי נמי ע"כ מטעם שליחות ובהכי מיירי גבי ריבית ביו"ד (סי' קס"ט) מחלוקת רש"י ור"ם אי יש שליחות לחומרא או לא דהתם נמי הרי המעות והריבית הכל של ישראל המשלח משא"כ היכא דהוי המלאכה בשל נכרי דגבי שבת נמי ליחא בשליחות מדאורי' ה"ג בשאר איסורין ליכא איסורא להכי הולכר מטעם אמלג"ש דלא שגא בשאר איסורין. והיינו היכא דהאיסור נעשה בשל עכו"ם דל"ש ביה שליחות כמו דלא מיירי קרא דלא יעשה בהכי גבי שבת לפ"ד היראים. משום דטעמא נמי משום שליחות הוא וה"ע דהאיבעיא התם וסלקא בחיקו. וכ"כ היכא מלינן למומר דקרא דלא יעשה מלאכתו ע"י אחרים להמכילתא הוי מטעם שליחות דהוי כמו שעשאה ישראל בעלמא הא תיקשי אי"כ למה לריך קרא הא בלאו קרא נמי אסור מטעם שליחות. דלק"מ דשפיר אינצטריך לאשמועינן קרא דלא נימא אין שליחות לעכו"ם אפי' לחומרא. או אין שלד"ע אפי' היכא דל"ה בר חיובא כדמסיק הש"כ (חומ"מ סי' קפ"ב, וסי' שפ"ח סקס"ז) וש"פ שהכאתי לעיל. אבל לעולם דהוי מטעם שליחות. כנ"ל:

ועפ"ז מיושב האיבעיא דב"מ (דף ז') שם דהאיבעיא התם ישראל שאמר לעכו"ם חסום פתתי ודוש בה מהו כי אמרי' אמלג"ש גבי שבת או דילמא ל"ש. דקשה להמכילתא מאי פריך הא קרא דלא יעשה גבי שבת בלמוד הוא דכתיב ומי"ל אדעלמא. אך לר' היראים נימא דרש"י פ"י התם ודוש בה דישה שלך. ולכאורה

לכא

ס"ל לרש"י ז"ל כיראים אלא דס"ל דאפי' הוה לנורד ישראל מ"מ היכא דהוי כולי מילתא בשל עכו"ם ואפי' איסור דרבנן ליכא והתם ה"ט משום דהוה הפרה של ישראל הו"ל כאלו נעשית בשל ישראל ואע"ג דהדישה בשל נכרי מ"מ כיון דהקפידה תורה עיקר על השור משום זבוע"ח כדכתיב לא תחבוס שור כו' הו"ל של ישראל ואסור אבל היכא דהוה כולי מילתא בשל עכו"ם אפי' הוה לתועלת ישראל שרי כהרמב"ן בחומש שם ונמלא לפ"ו דרש"י קאי בשעת רמב"ן דפליג אמכילתא לגמרי דאפי' הוה לנורד ישראל נמי שרי בדהוה המלאכה בשל נכרי כמש"ל שלפי דברי הרמב"ן מש"פ רש"י בדישה שלך לאו לאשמועינן דדוקא בדהוה הדישה של נכרי ואלו היה של ישראל אסור מדאורייתא דהש"ס לא אולא אליבא להמכילתא אלא לאשמועינן רבוקא אחא דלאו דוקא בשהדישה של ישראל אסור מדרבנן אלא אפי' בדישה של עכו"ם נמי אסור מיהם מדרבנן מטעם אמלג"ס כיון דל"ה כולי מילתא בשל נכרי אלא הדישה בלחוד כמש"ל. ומעתה שפיר נסתייע הרמב"ן בחומש שם מל' רש"י בב"מ (שם) דס"ל כשיסתור לענין היכא דהוה בשל נכרי דשרי לגמרי דאל"כ מאי איירא חכום פרחן נמי ליבעיא אע"כ בדהוה כולי מילתא בשל נכרי שרי לגמרי:

ועפ"ז יתורן ג"כ מה שהקשה הר"ן והשיטתו כ"כ השעה"מ (פ"ג דשכירות) מאי מיבעיא נבי חסימה בב"מ (שם) הא לפירש"י מיירי בדישה של עכו"ם דמסתמא הו' לנורד העכו"ם והנאחו וזכ"ג מפורש במכילתא דשרי לכו"ע מקרא דשעת ימים העשה וגו' ולפי דרכו אין קושיא כלל דכיון דאסיקנא דסוגיא דהתם מיירי בשה"י לנורד עכו"ם. אדרבה לפ"ו פ"כ לריבין לומר דסוגי' מיירי בשהיה הדישה לנורד ישראל. ואפי' אי לא דהוי סערה נמי

כל

למה הו"נך לפרש כך. אע"כ משום דאלו הוה דישה דישראל הו"ל המלאכה בשל ישראל ואסור מטעם שליחות כמו נבי שבת להמכילתא דהוי דאורי' מקרא דלא יעשה. משא"כ היכא דהוי דישה דנכרי הו"ל המלאכה נמי בשל נכרי. דבכה"ג נבי שבת נמי ל"ה אלא דרבנן מטעם אמלג"ס מיבעיא לן בשאר איסורין מהו כיון דמטעם שליחות ליתא כנ"ל אי אמרי' ב"י אמלג"ס או לא ולפ"ו א"ל לפרש האיבעיא דקאי מדאורייתא כמו שרואים קצת לפרש כי זה דוחק אלא דמיירי מדרבנן כפירש"י:

ורפ"ז יתיישבו נמי ד' רש"י דבחומש (פ' בא) פירש לא יעשה אפילו ע"י אחרים כמכילתא הנ"ל. וקשה דמותר עמנו ממש"פ בש"ס בב"מ וע"ז (שם) להדיא דל"ה אלא מדרבנן בלחוד. אך להיראים א"ש דאפשר דבחומש מיירי בשהמלאכה בשל הישראל. משא"כ בש"ס מיירי בשהמלאכה נמי בשל נכרי בכה"ג לכו"ע רק דרבנן. נס ד' רש"י בשבת (דף ק"ג ע"א) בד"ה מ"ט וכו' שהבאתי מיושבים מאד דהתם מיירי בשהיה החפץ של ישראל להכי פי' מטעם שליחות וכוונתו דאורי' מכת קרא דלא יעשה וכו' וכפירושו בחומש דהוי נמי מטעם שליחות כמ"ס כיון דמיירי שהי החפץ של ישראל ובכה"ג ס"ל כמכילתא. וז"ב:

מידו עדיין קשה לי לפי פירושי איך מלאנו ידינו ורגלינו בלשון הרמב"ן (פ' בא) שאמר שהביא ד' המכילתא כ' וז"ל ולפי דרכנו למדנו דלא גזרו אמלג"ס אלא בשלנו אבל בשל נכרי אומר לגוי ועושה וכן פירש"י בב"מ עכ"ל. דלפמ"ס דלהכי פירש"י בדישה שלך למימרא דנעשית בשל עכו"ם ואפי' אסור מיהא מדרבנן מטעם אמלג"ס משום דנעשית לנורד ישראל וכהיראים. א"כ הא"ך נסתייע הרמב"ן מדבריו שם לשיטתו דבכה"ג לגמרי שרי והיא תמיה גדולה לכאורה. אך יש לתרץ זה ולומר דהרמב"ן דרך אחר סי' לו בפירש"י דלרעטו לא

מטעם אמלג"ש בגוונא דהוי נעשה האיסור
בחפלים של העכו"ם דבכה"ג מטעם
שליחות ליכא כנ"ל מיהו בגוף שיעת
היראים שהחליטו האחרונים דס"ל הכי
תמוה לי דלהדיא סיים היראים שס"ל
אי נמי י"ל קרא דמיימין הכא אסמכתא
בעלמא עכ"ל והיינו כרמב"ן הרי דספוקי
מהפקא לי' בהכי :

ובר' רש"י שהבאתי לעיל ממשפ"ז בע"ז
(שס) דטעמא דאמלג"ש הוא מכח
קרא דודבר דבר שלא יהא כו' לכא' קשה
הא בשבת (שס) פי' להדיא מטעם שליחות.
וע"כ כוונתו דהוי כאלו עשאו בעלמא וכבר
תירצתי לעיל לפ"ד היראים. וחו לפמש"פ
בע"ז (שס) מכח דודבר דבר מאי שייך
איבעיא דב"מ (שס) בש"א מהו והא קרא
דודבר דבר גבי שבת בלחוד הוא דכתיב
ומנ"ל למילף אדעלמא. אך י"ל דקרא
דודבר דבר לא שייך אלא אשבת גופי' שלא
יהא כו' אבל מנ"ל דאמלג"ש אפי' קודם
שבת שיעשה בשבת ואהא שפיר ביען
מטעם שליחות והאיבעיא דהתם אדעלמא
נמי לא דמיא אלא לאמלג"ג קודם שבת
כמובן. וא"ש נמי סוגי' דמי שהמשיך (דף
קנ"ג) דהתם נמי מיירי מבעו"י כמו
שפירש"י במתני' שס להדי' ע"ש ושפיר
דפירש מטעם שליחות דוקא וא"ש. עוי"ל
דאפשר דמש"פ רש"י בשבת (שס) מטעם
שליחות נמי לאו פירוש דפעולת העכו"ם
נחשב על שמו כאלו עשאו בעלמא ככל
שליחות שבתורה. אלא הכי פירושו שדיבורו
להעכו"ם שיעשה בשבילו הוא האיסור בזה
שעושהו שליח לזה אבל לעולם כוונתו
מכח קרא דודבר דבר שמדבר להעכו"ם
שהי' שלוחו לדבר זה דלהמכילתא והסמ"ג
דקרא דלא יעשה הוה דרשה גמורה
הרי הו"ל כאלו ישראל עושה גוף
המלאכה ולא שהדיבור בלבד הוא
האיסור אלא דמיחשב כאלו הוא עשה
המלאכה בעלמא אבל לרש"י אינו כן כנ"ל :

עוד

דאפ"ל דנימ לענין קטן דקיי"ל
חיו

של ישראל הוה שרי אפי' מדרבנן כיון
דהדישה בהבואה של עכו"ם וכולה מילתא
בשל עכו"ם דשרי בכה"ג לרמב"ן ורש"י
אפי' המלאכה לזורך ישראל ותועלתו
דשפיר משכח שהיה החסימה לזורך
ישראל. אע"פ שהבואה גופא הוא של
עכו"ם. וכמ"ש המג"א באו"ח (סו" ש"ז
סקכ"ט) דמרבח לו שבר עי"ז שחוסס פרתו
בדישה דבכה"ג מוחשב לזורך ישראל
ותועלתו. אבל בשהיתה לזורך העכו"ם
לא מיירי התם כלל דבהא לכו"ע שרי כד'
המכילתא והכא שאני דהבואה וההגאה
תרי מילי נינהו ומאי ענין זה לזה וכיון
דהנאה לזורך ישראל הוא אסור מדרבנן :
ואין לחמוה מנ"ל לפרושי דרש"י ורמב"ן
אפי' ברה"ה לזורך ישראל נמי
היכא שנעשים כולה בשל נכרי שרי לגמרי
והא בכה"ג מסתבר למימר דאסור דהוי
שלוחו ממס. דזה אינו דחזיקן להדי' לכמה
רבוואתא דס"ל הכי נמי לענין כלאים והס
הר"י קורקוס (פ"א דכלאים) והמו"כ
דמלאכת נכרי בשל נכרי אפי' בשליחות
ישראל ולזורכו נמי מותר ומביאם הכ"מ
(פ"א דכלאים) והשעה"מ (פי"ג דשכירות)
ומסיים וז"ל השתא כל שהוא בשדהו של
עכו"ם אפי' אומר לו כן בהדיא שיחרוש
ולזורך ישראל שרי וע"ש. ובחסימה
דאיבעיא ה"ט משום דאמר חסוס פרתו
וכנ"ל דמיחשב כלזורך ישראל וע"ע לזה
בת' שיבת ציון (סו" ג"ג) וז"ע. [ואגב
אזכיר מה דתמוה לי טובא בד' זקני הש"כ
(רי"ט סו" רנ"ו) שנסתייע לדבריו שמחלק
בין כשהוא לזורך העכו"ם בין שהוא לזורך
הישראל מד' הר"י קורקוס שבכ"מ שס
דס"ל נמי הכי וז"ל וכן מלאתי בכ"מ
(פ"א דכלאים) בשם הר"י קורקוס. ובמכ"ת
לא דק דלהדי' איתא התם בשם הר"י ק'
איפכא דאפי' הוה לזורך ישראל ובשליחותו
נמי מותר בכה"ג כשנעשים ע"י עכו"ם
בשדהו של עכו"ם וכנ"ל ופליאה גדולה
היא בעיני. עכ"פ לשיטת היראים הנ"ל
מיושבת קשית הגאונים הנ"ל דשפיר הולכנו

סימן ל"ו

בס"ד לויסורסק יצ"ו

א) המהרי"ט בקדושין (דכ"ה) תמה אחוס' שס' שכ' דכיהס"ה ז"ל רלב"ם מקרא דכל בשרו. והרי הא' כל בעינן לשיעור מקוה. והגאונים הנוכ"י (בתיניא יו"ד סי' קל"ה וחת"ס (יו"ד סי' קל"ג) דחקו עולם ביוצב קו' זו. ותמנה כי לענ"ד דברי חס' נכונים מאוד בפשיטות. כי בחו"כ (פ' אמור) הובא בבאה"ג (יו"ד סי' קל"ח אות א') איתא כ"א רחץ בשרו במים יכול יהא מרחץ אבר אבר ת"ל ובא השמש וטבר מה ביאת שמשו כולו כאחת אף רחיצת אבריו כולן כאחת. ולפ"ז קשה למ"ל קרא כל לשיעור מקוה של"ל מים שכל גופו עולה בהם. הא כיון דילפינן מהיקשא דלריך לרחוץ כל גופו בב"א ממילא לריך מים שכל גופו עולה בהם. ומלאתי בטו"א חגיגה (ד"א) עמד ע"ז ויעו"ש חירונו ובהנהות אמ"ב שם:

ורע"ד י"ל בפשיטות לפמ"ש חס' בפכחים (דק"ט ב) דהא דשיערו אמה על אמה אע"ג דאין ארס מחזיק אמה רק עס בדגיו' היינו משום שיכנס בריוח עס זרועותיו אין נדבקין לגופו. ולפ"ז מהיקשא לא הוי ידעינן רק דלריך לרחוץ כל גופו בב"א. אבל שיה' אמה על אמה ל"ה ידעינן דגם אס ה' רוחץ עס זרועותיו נדבקין לגופו הוי עבילה מהיקשא. לכן אלעריך כל. ומדוע בלחמ בעינן שיכנס עס זרועותיו בריוח. ע"כ משום דבעינן דכיהס"ה וביהקמ"ט יהיו ראויין לביאת מים. א"כ לק"מ קשיא הג"ל דאדרבה מדילפינן מכל לשיעור מקוה דל"ל אמה על אמה. ע"כ דכל נורבה ביהס"ה דל"ל רלב"ם. דאל"כ ל"ז קרא דכל כלל לשיעור מקוה דידעינן מהיקשא כנ"ל ופלא על הגאונים ז"ל שלא חירונו כן:

ורפ"ד אפ"ל דגם חס' יודו דרק ביהס"ה דאפשר לבא בהם מים הוא דמרכינן מכל דלריך להיות רלב"ם. אבל

אין שליחות לקטן והולדכו לגזור מטעם שבות. ומרים הוה קשיא לי תו על חירון זה מד' השעה"נו (ריש פ"ה מהמנ"ל הי"ד) בד"ה האמנם וכו' שכ' שם דלמ"ד יש שליחות לעכו"ם לחומרא ה"ה י"ש לקטן לחומרא ע"ש אבל ראיתי בת' בית אפרים (חיו"ד סי' ס"ב) בד"ה וראיתי וכו' שדחה דבריו בזה ולא מלינו בשום מקום שליחות לקטן לחומרא ע"ש בראיות לזה ותו איכא לתרוי' כנ"ל. שוב ראיתי בת' זכר יוסף שגשג לי ממחברו הרב הגאון משאויל שליט"א (חאו"ח סי' ז"ו) שמציא חירון זה בשם ס' אומץ יוסף בהשמטה לה' שבת ע"ש שהאריך ותייבא קא חזינא בד' הס' הנ"ל שעס כל עולם בקיאותו הנפלאה זה סיני ועוק"ה אשתמיט לי' ד' השעה"מ והבא"פ הנ"ל שהבאתי להעיר מהם על ד' אומץ יוסף הנ"ל:

עוד נ"ל ביוצב קושיאם הנ"ל דאפשר לומר דכ"מ לענין אמירה לעכו"ם דרכים דא' מטעם שליחות דהוי כמותו הו"ל שנים שעשאוה דפטורים מזה"כ מטעם אמלג"ש דשייך אפי' ברכים. מיהו יש לדחות זה דאע"ג דב' שעשאוה פטורים מ"מ אסור הוי עכ"פ וקשה תו כנ"ל חיפוק לי' מטעם שליחות:

ועוד נ"ל בזה ע"פ ד' הרדב"ז (ח"ה בלשונות להרמב"ם סי' ר') ותו"ד דאמלג"ש חמירא מכל שבותים דעלמא אע"ג דהוי נמי דרבנן נושום דשוה היא בכל האיסורים שבתורה ומה"ט חיקו דהכא גבי חסימה בב"מ (שם) לחומרא אע"ג דכל היקו דרבנן לקולא הכא חמירא טפי ע"ש דלפ"ז אי לאו משום אמלג"ש ל"ה המירא מכל מילתא דרבנן להחמיר בספיקו וזה כעין חירון החת"ס (חאו"ח סי' פ"ד) בשם הגאון בית מאיר ז"ל. אך הוא ז"ל פירש דבריו מכח קרא דודבר דבר. ולי נראה בפירושו עפמ"ש בשם הרדב"ז הנ"ל:

יעקב חיים זעליג חופ"ק לובראגין

אבל ביהם"ת דא"א שיבא בהם מים כלל
כמו או"מ באשה. וא"א שיחברנה שיעור
מי המקיה לא ילפינן כלל מכל. והוא רק
דרבנן וכדעת הריטב"א בשם רבותיו.
ובתשו' הארכתי בס"ד ואכ"מ:

ב) צ"ע דברי הספרי (פ' נשא) יזיר
יכול מסחורתו ורפואתו ת"ל
מ"ן ושכר יזיר (ובילקוט הוגה ת"ל לא
יסתה) וא"ר למ"ל קרא להחיר רפואתו.
ממ"נ אי חשיב"ם הא קי"ל בכל מתרפאין
חוץ מע"ז וג"ע ושי"ד וידעינן מקראי דפ"ג
לכל חד כדאית ליה ביומא (דפ"ה) ויעיין
הוס' סוטה (ד"י ב' ד"ה נוח) ואי בחולה
שאב"ם מדוע באמת מותר. מ"ש משאר
איסורים. (הן אמת שאין נזירות חמיר
טפי מנז שיוכל לשאול. לפ"ד הט"ז (בסי'
שכ"ג ביו"ד) דהיכא דאינו שואל רק מנז
האיסור ל"מ שאלה. מ"מ הא אפשר למנז
לו פתח ממק"א. ואם כי מנז חולאתו
א"א לעשות פתח כמ"ש הרדב"ז (ח"א סי'
רנ"א) משום דהוי גולד. מ"מ אפשר למנז
פתח ממק"א. ומכ"ס לדעת המבי"ט
דמדא' ל"ל פתח כלל א"כ נזיר חמיר
משאר איסורים דהוי דשיל"מ. וגם
בחשיב"ם נראה לכאורה שאם אין סכנה
באיחור קצת כדי לשאול לו מחויבים
להחיר לו הנדר מקודם וכמו דאמרינן
ביומא (דפ"ג א') במי שחתו בולמוס דהיכא
דאפשר בחולין כ"ע ל"פ דמתקנינן ליה.
דבכה"ג דאין סכנה באיחור קצת שוב הוי
כתשאב"ס. עכ"פ כתשאב"ס פשיטא שא"א
להחיר בלא שאלה) ולומר דרפואתו שכ'
הספרי היינו לעשות לו מרחץ ביין ולהחיר
גם לתשאב"ס. ג"כ א"א. דהא כ' הב"י
(ביו"ד סי' קכ"ג) בשם הרשב"א דמרחץ
ביין לא הוי כלל דרך הנאתו. א"כ למ"ל
קרא בנזיר דהא אפי' באיסורי הנאה מותר
שלבדה"נ כמבואר בפסחים (דכ"ה ב').
מכ"ס בנזיר דמותר בהנאה מקרא דנזרו
בפסחים (דפ"ג א') ולומר דההיתר הוא
לסוך דאע"ג דבשאר דברים סיכה כשחיה
ג"כ אא"ל כלל. בלא מבעיא לדעת הוס'

ביומא דסיכה כשחיה לא נאמר רק ביוהכ"פ
דל"ל כלל להחיר. ואפי' לדעת האומר
דגם בשאר איסורים סיכה כשחיה כנראה
דעת הב"י (ביו"ד סי' קי"ז) דאוסר לסוך
בחלב חזיר. עכ"פ מורה דהוא רק דרבנן
דגם ביוהכ"פ לא הוי רק מדרבנן כמבואר
בתוס' והרא"ש שם. ובדומק י"ל דקרא
אשמעינן דהנזיר בגזירות אין הגזירות חל
בא"ש נלך לו לרפואה וגם בתשאב"ס מותר
וא"ל לשאול כלל דאין זה בכלל גזירות כמו
שאין יום ה"א בכלל הגזירות וזה דוחק
גדול. וגם דוחק לומר דקרא אחי בגווגא
דל"ל פתח ממק"א. דהו"א כדעת המבי"ט
דל"ב פתח. ולא יהיה מותר לשמות בלא
שאלה. קמ"ל קרא דמותר לשמות וכדעת
הפוסקים דבעינן פתח ואם באנו לדחוק
ל"ל דקרא אסמכתא בעלמא היא. ובהכי
היה ניחא מה שלא העירו כלל הפוסקים
דסקו"ט אי איסור סחורה דא' או דרבנן
ולא הביאו מהאי קרא. משום דהוא אסמכתא
בעלמא. אמנם אפ"ל מה דלא הביאו משום
די"ל דאין נזיר רחוק משום דהו"א כיון
דנזיר הוי דבר שיש לו היסור אסור לו
בסחורה עד שיסאל על נזרו ומש"ה אטריך
קרא. או דהו"א דנזיר אסור בסחורה
משום לך לך אמרין לנזירא סחור סחור
כו' מש"ה אטריך קרא להחיר. אבל כ"ז
דוחק ול"ע:

ג) בא לידי כעת ספר נדפס מחדש בשם
אבני זכרון על שמות אנשים
ובסופו הערות מהגאון המפורסם אבד"ק
ברעזאן הי"ו וראיתי שם במי ששמו סגאה
ושמו הקודש לא נודע הביא בשם תשו'
בר לואי שחוכך לכתוב סגא. והוא כ'
ולפע"ד כיון דמאינו בתענית (כ"ז א') בני
סגאה בן בנימין ובתוס' עירובין (מא א')
ד"ה מבני סגא כו' סגאה גרסינן. א"כ
כיון דמספקינן שאין שרשו משם נחגי' יש
לכתוב כפי המוצא בש"ס ואף דמסתברא
דודאי שרשו משם נחגי' מ"מ כיון שכונתין
כפי שנקרא יש לכתוב כמ"ש עכ"ל ריזאון
הג"ל נר"ו. ובמחכ"מ לא דק בקרא
שהביאו

שהביאו החס' בעירובין שם דבקרא עזרא
(ב' לה) וכן בנחמ' (ז' לח) איחא בני
סגאה בשו"א תחת הסמ"ך וג"א קמו"ס.
(ומה שיש להעיר מהא דנחמיה (ג' ג')
הסגאה ושם (י"א ט) הסגואה. וברא"א
(ט' ז') הסגאה בשור"ק הגו"ן הארכנו
בס"ד בקונטרס מסבות שם ואכ"מ) ואיך
נכתוב סגאה שנקודתו בקרא בשו"א ושני
קמ"ן לאיש ששמו סגא בפת"ח. לכן
לעג"ד הדין עם הגאון בר לואי ז"ל דיש
לכתוב סגא. ואם כי אין התשובה תח"י.
אמנם גאון הגאון דעת תורה נר"י
בעדותו, וכן מסתבר כי קי"ל אין דורשין
השמות. ולא גרע מחניכה שהכל קורין
בו. ואם אין ידוע חתימתו ועלייתו יש
לכתוב כמו שנקרא סגא בלא ה"א לבסוף.
כנ"ל הלכה למעשה:

(ה) **צ"ע** כעת דברי החינוך (מלוה ק"ב)

שנלטו הכהנים לאכול בשר
קלת מן הקרבנות כו' ומהגה מלוה זו
כו' והעובר עליה ולא אכל חלקו המגיע
לו בזמן המונבל בטל עשה. ונענש עוד
מזל כפרת הבעלים שחלויה בו כו' וק"ל
מהא דעירובין (דל"ב א') דמייתי ראייה
מהא דיוולדת או זבה מביאה מעות ונותנת
בשופר וטובלת ואוכלת בקדשים לערב.
מ"ט לאו משום דחזקה שלית עושה
שליחותו. ולדברי החינוך דהכהן נענש
במש שמעבד קלת כפרת הבעלים. א"כ
מה ראייה היא זו דחשע"ש. דלמא שאני
החס משום שיש עונש עליהם אם מעבדין
קלת כפרת הבעלים מש"ה סמכין דודאי
עשו שליחותם. והלא גם באכילת קדשים
כ' חוס' בפסחים (ד' נ"ט ב') דאם נחותר
וא"א עוד לאכול הבשר מתכפרי בעלים.
א"כ העונש שכי החינוך על מי שלא אכל
הוא רק על עכבתו כפרת הבעלים בזמן
עד שבא לידו נותר. א"כ גם יולדת או
זבה דנקראת מחוסר כפורים אם הכהנים
מעבדים כפרתם יש עליהם עונש לדברי
החינוך ובתוס' באמת כ' אע"ז דמל"ן
להקריב באותו יום מיהא לא מחייבי.

ולדברי החינוך קשה. ודומק לחלק דשם
מזכיר הוא שהוא מעבד הכפרה משא"כ
כאן הרבה כהנים יש באותו בית אב.
דהא עכ"פ על אותו בית אב נאמל החיוב
שלא לעבד כפרה. ומש"ה שפיר סמכין
דעשו שליחותם שלא יהי עליהם עונש.
וע"ק: (ולענין מה שנראה מדברי החינוך
לכאורה דכפרת הבעלים תליא באכילת
כל הקרבן וכדעת הגאון ש"א (בס"י פ"ט
וסי' ז"ו) הארכנו בס"ד במק"א ואכ"מ):
(ה) **תמוהין** לי דברי הרמב"ן המובאים
בר"ן ספ"ב דמגילה שכי'
דהא דבן מברך לאביו היינו בנדול. גם
אם נימא דנירסמו בנמורא ברכות (ד"כ)
היה סתם הב"ע בשאכל שיעורא דרבנן
כמ"ס הגאון חת"ס (או"ח סי' א') הלא
מבואר בירושלמי (פ"ג ה"ג שם) וקטן
מברך לאביו ומפרש קטן כדי לחנכו ולע"ג:

מאיר הכהן אבר"ק לזוסי'סירס

סימן ר"ז

כ"ה פיאטניצא

בס"י ב' הק' לשיטת רש"י ז"ל ביבמות
מ"ט דהיכא דאין קידושין תופסין אם
נולד המקרה אח"כ שנעשים אחר הקידושין
אח"כ נפקע הקידושין מעיקרא א"כ קשה
מניסין פ"ב כו' ע"ש. הנה קושיא זו
מובא בס' בית שלמה. אבל באמת נראה
לעג"ד דלא קשה כלל לפי מה שמבאר
שם הרשב"א ז"ל דזה לא מקרי חני אשה
משום דכולה מתקדשת ליה אלא חני קנין
הוא. וכוונתו בזה הוא דחני אשה מיקרי
רק היכא דשעבוד אשות שיש לו בה ע"י
קידושין אינו אלא על חני כגון דאמר
חניך מקודשת לי א"כ אינה נקנית לו
לאישה אלא חנייה אבל היכא דמקדש
אותה כולה א"כ נקנית לו כולה לאישה
ע"י קידושין שלו רק דשייר בקידושין
דאמר חן משמעון א"כ זה מקרי רק שיויר
בקנין ולא שיויר באישה. וסברא זו דהרשב"א
ניחא

לגבי יוקה זו אינו חל עליה שום איסור
 א"א של ראובן כיון דזה שייך ראובן
 בקנינו א"כ אע"פ דמ"מ אסורה להתייבם
 לחייו משום דהוא יפגע באיסור א"א גל
 ראובן מ"מ לא דמי לשאר עריות השגויים
 שם במשנה דשם הערוה פוגעת בזיקה
 להכי פטורין מחלילה ומיבוס ופטורין
 לרבותיהן. אבל הכא דאיסור ערוה לא
 הוי בהזיקה להכי אינה פטורה מחלילה
 ואינה פטורה לרחה. ורק אפילו אם
 נאמר דזיקה שאני דאע"פ דקידושי שמעון
 לא היו בה יותר רק מה ששייר בקנינו ולו
 על מה דתפס בה קידושי דראובן מ"מ
 הזיקת יבוס הוא בכולה גס על לר איסור
 דראובן וא"כ הוי שפיר ערוה דפטורה
 לרחה. מ"מ נוכל לתרץ קושית ההוס'
 שפיר גס לפי סברא זו לפי מה שפסק
 הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' אישות דהוי
 ספק אם קידושין תופסין ביבמה לשוק
 (והוא פלוגתא דרב ושמואל ביבמות ז"ב
 ופסק בשמואל). א"כ לשיטת רש"י הכ"ל
 דהיכא דאין קידושין תופסין עכשיו יפקעו
 הקידושין דמעיקרא א"כ עכשיו שמת
 שמעון ונפלה לפני לוי אחיו הוי רק ספק
 ערוה דא"א דאם נאמר דאין קידושין
 תופסין ביבמה לשוק א"כ אילו קידשה
 ראובן ועכשיו לא הוי קידושין תופסין
 א"כ נפקע קדושין הראשונים לשיטת רש"י
 הנ"ל א"כ אינה א"א כלל ומותרת
 להתייבם לחייו וכיון דספק הוא אם
 קידושין תופסין ביבמה לשוק א"כ הוי רק
 ספק ערוה דא"א ובספק ערוה קיי"ל
 דחוללת ולא מתייבמת א"כ מחורץ שפיר
 קושית החוס' ממ"כ כנ"ל. אבל בלאת
 לפי המבואר בירושלמי בפ' האומר ומוכר
 בהרשב"א פ' האומר ובגיטין בפ' המגרש
 א"כ בלא"ה אינה זקוקה ליבוס בכה"ג
 עיי"ש :

והנה חכם אחד הקשה לי לשיטת רש"י
 הנ"ל מהא דגיטין (מב) דפריך שם
 הש"ס אלא מעתה ביום של רבו ישא שפחה
 וביום של עלמו ישא ב"ח ומשני שם הש"ס
 דבאיסורא

ניחא על קידושי דראובן אבל על קידושי
 דשמעון כיון דע"כ לא יכול לקנות אותה
 לאישות משום דאישות דראובן מעכב עליו
 ורק לענין זה יכול לקנות אותה לאוסרה
 על ראובן א"כ לכאורה זה גרע עוד מחיי
 אשה כיון דאינו קונה אותה כלל לענין
 אישות. אבל בלאת ניחא כיון דלא יכול
 לקנות בה יותר ממה ששייר ראובן בקנינו
 א"כ הוי כמו ח"ש וחב"ח דמבואר בגיטין
 מ"ג דתפס בה קידושין משום דלא שייך
 בקנינו כיון דעל חיי שפחה ליכא תפיסת
 קידושין בשום דר א"כ ה"נ כיון דלא יכול
 לקנות בה יותר ממה ששייר ראובן בקנינו
 משו"ה תפס בה שפיר קידושי דשמעון :
א"כ לפ"ז ניחא שפיר הקושיא דלעיל
 כיון דקידושי שמעון לא יכול
 להתפשט בה ע"ז שקידושי דראובן תפס
 בה ורק ע"ז ששייר ראובן בקנינו א"כ לא
 קשה דינחא כיון דלאחר קדושי דשמעון
 קאי על ראובן באיסור א"א א"כ יפקעו
 קידושי דראובן מעיקרא כיון דבהלך
 תפיסת קידושין שיש לראובן אגלה לא חל
 קידושי השני כלל א"כ אינו דומה לסוטה
 דשם נולד המקרה אח"כ ונעשה האיסור
 עליו בהלך תפיסת קידושין שיש לו בה.
 אבל כאן דהאיסור א"א מלך אישות דשני
 לא שייך לומר בזה דיפקעו הקידושין של
 ראובן כיון דבתפיסת קידושין שלו ליכא
 שום תפיסת קידושין משמעון רק מה
 ששייר ראובן בקנינו כנ"ל :

ובסברא זו נוכל לתרץ ג"כ קושית
 החוס' ביבמות ד' י' ד"ה

לעולם דהקשו שם דמשכח ג"כ ערוה
 דא"א דפותרת לרחה גס לרבנן כגון שבא
 ראובן וקדשה חוץ משמעון ובא שמעון
 לקדשה סתם ומה שמעון ונפלה לפני לוי
 אחי' והיא ערוה דא"א על אחיו עיי"ש.
 ולפי הנ"ל ניחא כיון דקדושי שמעון לא
 יכול לתפוס בה יותר ממה ששייר ראובן
 בקנינו א"כ עכשיו שמת שמעון ג"כ
 הזיקת יבוס אינו חל אלא כמה שחפס בה
 קידושי דשמעון אחיו ולא יותר א"כ ממילא

קידושין לא יוציא עולמית ואמאי לא נימא
כיון דשטת לאו בר קידושין א"כ יפקעו
הקידושין דמשיקרא לשטת רש"י הכ"ל.
ולהנ"ל נימא כיון דבשטת החסרון הוא
רק מדרו או מלדה דאינס בר דעת
לקידושין וממילא לא נפקעו הקידושין
דקידשה בשטת שהיו שניהם בני דעת.
ודוק:

יצחק בהר"ש בורשטין חופ"ק הג"ל

סימן רח

ב"ח אשענשין.

(א) **מדי** עברי בקונטרס הב' ראיתי
בס"י ב"ג שכתב לחרץ דברי
הב"י מהא דמילה בלרעת כו' משום דיש
לתמוה מאי דפריך בגמ' ואי איכא אחר
ליעבד אחר דהא הוא בתורת שליחות
וא"כ האריך יכול אחר למול מחמת שליחות
האב הרי קי"ל כל מידי דאיהו לא מצי
עבד כו' וכשהאב בעלמו א"ל למול
מחמת שאומר שמוכון לקון הכהרת א"ל
יכול לעשות שליח לאחר למול ואמר דבר
חכמה בזה ע"ש:

אך תמה לתמיהתו דהא הביא בעלמו
דברי המל"מ שכ' על הא דפירש"י
ליעבד אחר ולא ליקום אב התם משמע
דאי קאי אב התם הוא שליח ידי' והאב
עבד ע"ש. וא"כ משמע להדיא דקושיא
הגמ' ליעבד אחר איירי שלא נמל
בשליחותו של אב רק מעצמו וכמ"ש בטור
יו"ד סי' רס"ה בשם בעל השיטור דאבי
הבן לריך לעמוד אלל המוהל להודיע
שהוא שלוחו כדאמרי' לגבי קרבן ע"ש.
וא"כ כונת רש"י ג"כ בזה דהיכא דלא
ליקום האב התם לא יהיה כעושה
בשליחותו רק מעצמו דהא היכא כשאין
האב מל אה בנו מוטל על כל ישראל
למול ואו. ולפי' אין שום מקום לדברי
משכנ"ה דהא שם כנגמרא לא איירי
דעבד אחר בתורת שליחות משום דממ"כ
דא"ל

דבאיסורא לא קמיירי עיי"ש. והקשה
הא בלאה"כ איך יכול לישא ב"ח ביום של
עצמו כיון דביום של רבו הוא עבד גמור
לפי הס"ד שם בש"ס א"כ כיון דבעבד
אין קידושין חופסין כלל א"כ למחר
כשחוזר ונעשה עבד נפקעו הקידושין
לשטת רש"י א"כ לדעת הר"ן ז"ל בנדריים
כ"ט דקנין לזמן הוי רק קנין פירות וק"פ
באשה לא אשכחן א"כ אינה מקודשת כלל
וממילא לא יכול לתפוס בה קידושין גם
ביום של עצמו. ועיין בירושלמי פ' השולח
מבואר שם לחד מ"ד דסבר דאם קידש
אשה ביום של עצמו חופסין לקידושין שלו
ועיין בקלוה"ח בס'י רמ"ט. ונלע"ד
דסברת רש"י ז"ל הוא דוקא היכא דנולד
אח"כ סיבה המונע תפיסת קידושין שלו
אללה לגמרי כמו שנעשית פוטה אח"כ
או מח"כ או ח"ל לרע"ק דאין שום
התפסת קידושין לו אללה הוא דאמרינן
דנפקעו משיקרא אבל היכא דנולד
אח"כ סיבה המונע כעת חלות הקידושין
משום דהמקדש לאו בר קידושין הוא בזה
מודה רש"י ז"ל שפיר כיון דבשטת שקידשה
היה בר קידושין לא נפקעו קידושין
דמשיקרא. וראיה ברורה לזה מהא
דילפינן מקרא בקידושין י"ג דמיתת הבעל
מחיר ולשטת רש"י למה לי קרא לזה הא
בלאה"כ כיון דלאחר מיתתו הוא לאו בר
קידושין א"כ נפקעו הקידושין משיקרא
וע"כ ז"ל מהיכא דהמניעה הוא משום
דאז ליכא מקדש לא אמרינן דנפקעו
משעה דהיה בר קידושין א"כ ה"ג גבי
ח"ע וחב"ח לפי מה שמבואר שם ברש"י
יבמות מ"ה דבעבד לאו בר קידושין הוא
משום דהוי טם הדומה לחמור א"כ הוי
כמו דליכא מקדש. אבל אם קדשה ביום
של עצמו דהוא בן חורין אע"פ דלמחר
חוזר ונעשה עבד מ"מ לא אמרינן
דיפקעו הקידושין שקידשה ביום דהיה בר
קידושין:

ובזה מחורן ג"כ קשים הבית שלמה
מהא דקיי"ל דאם נשחטית לאחר

לחז"ל דהפקר ב"ד הפקר וא"כ ממילא חייבת אף מדאורייתא כאלשים אף שהוא מ"ע שהז"ג הואיל ואין משעבדת עוד לבעליהן בזה הזמן ומש"ה כ' שפיר דוהגת באלשים ונשים מה"ט ולק"מ קו' והוא נכון :

(ב) **ורבר** בעתו מה טוב אמרתי לכתוב מענינא דיומא מגילה (ר' :) רכ"ע מגילה בשבת לא קרינן מ"ט אמר רבה כו' גזרה שמה יטלנו כו' ויעבירנה ד"א ברה"ר ר"י אמר מפני שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה והקשו שם בחוס' אמאי נייד ר"י מטעמא דרבה דהא גבי שופר ולולב ליכא טעמא אחרינא רק הא דשמה יעבירנו וא"כ ה"ה במגילה :

ונרפעינא קו' התוס' בהקדמ דברי הרמב"ם בפ"ב מה' שופר כ' יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת אין חוקעין כו' גזרה שמה יעבירנו ד' אמות ברה"ר או מוילאו מרשות לרשות כו'. ולכאורה יש לדקדק בהא שז' גם הטעם דמוילאו מרשות לרשות דהא ידוע דברי רש"י ותוס' בכמה מקומות שז' דהא דלא נקט בגמ' שמה יוילאו כו' משום דאית ליה הכירא כו'. וא"כ ק' להרמב"ם דהביא הטעם שמה יוילאו קו' הכ"ל אמאי לא נקט רבה ג"כ הטעם דשמה יוילאו. אך באמת נראה משום דידוע קו' הרא"מ דהא גם בזו"ט שייך שמה יתקן כלי שיר והיו לריכים לבטל לגמרי לחקוע. 'ותו' הפר"ח דל"מ שז"ד יעקרו מזה אחת לגמרי מה"ט והא דל"א הטעם דבשבת אין חוקעין משום דשמה יתקן משום דמחזי כחוכא ואיטלולא משום דזה הטעם שייך גם בזו"ט וזו"ט לא גזרו ובשבת גזרו. וכ' בשע"מ בפ"ב מה' שופר להקשות על הפר"ח דא"כ לב"ש דכ"ל דל"א מתוך שהותרה הולאה כו' א"כ היכא גזרו בשבת משום שמה יעבירנו דהא לב"ש בזו"ט ג"כ איכא הכ גזרה דשמה יעבירנו והו' כחוכא ואיטלולא ע"ש. אך לפי

דח"א דעביר דבטרת שליחות א"כ ס"ס האב חייב וכמ"ס במל"מ הג"ל אלא עכ"ל דהגמ' איירי דעביר אחר מעלמו וא"כ ל"ש קו' דכל מידי כו' ובאמת מל' הגמ' משמע כן להדיא דאמר' ליעבד אחר ולא ע"י אחר דהו' משמע דבשליחותו עביר רק קו' הגמ' הו' שלא ימול רק מעלמו. ולא עליו בלבד חלונתו רק גם דברי הפמ"ג בזו"ד סי' כ"ח בשפ"ד ס"ק י"ד כ' שם דנראה מדברי המל"מ דכ"ז דלא עמד האב שם אף דבשליחותיה לא עבר וא"י מ"ל אם עמד שם או לאו לע"ג דהא לפי דברי בעל העיטור הכ"ל נראה שפיר דרק היכי דעמד שם משמע שהוא שלוחו ומש"ה האב חייב. אבל היכא דלא עמד שם רק הוא עושה מעלמו ולא עשה משום שליחותו ומש"ה לא עבר ול"ע :

ובהיותי בזה אכתוב מה שאמרתי בזו הימים לחרץ לפי דברי הפנ"י בפ"ק דקידושין שכתב דל"ש האי כללא דמ"ע שהז"ג נשים פטורות לענין מילה משום דאפשר לקיים ע"י שליח ע"ש וכוונתו לפי דברי אבודרהם שז' דמש"ה מ"ע שהז"ג נשים פטורות משום דאין הזמן בידם דמשעבדת לבטל ואין סיפק בידם לפשות ומש"ה היכא דאפשר לקיים ע"י שליח גם נשים חייבות וזה פשוט :

וראיתי בס' מנחת חינוך מזה כ"א שהניח בלע"ג מה שז' בספר החינוך דמ"ע לספר ביל"מ בליל ט"ו בניסן נוהגת בזכרים ובנקבות וכו' דד"ז חידוש גדול אללי למה יהיה נוהג מזה זו בנשים דהא הו' מ"ע שהז"ג ונשים פטורות ולומר הטעם שנשים הו' ג"כ באלוהי האם כבר כ' בחוס' דד"ז אינו אלא דרבנן בכ"מ ול"מ בשום פנים טעם למה יתחייבו נשים מה"ט ולע"ג בזה. וג"ל די"ל דהחינוך סובר כטעם דאבודרהם דמש"ה נשים פטורות משום דמשעבדת לבטל, וא"כ הכא כיון שאף האה היו באלוהי האם מחייבים לספר ביל"מ מדרבנן וע"ז יש כח

היא והקשה בתום דאמאי ביוםא ב' שני
שעירי איחא ג"כ הך דהכא ולא דמי
בגמ' דילמא שאני שעיר המשחלח כו'.
והרי"ף בפ"ק דביצה וארמב"ם בפ"ח
מה' עירובין פסקי דיוה"כ לריך ע"ת
ואפי' ע"כ כו'. והקשה בס' קרבן נחנאל
על הרא"ש בפ"ק דביצה לפי מה דק"ל
עירוב וכולאה ליו"כ מהא דיומא דף פ"ד
דפריך מהא דושין שקב הקטע ביו"כ
אסור הל"ל דלר"י אסור משום דילמא
מפסקי ואחי לאחוי ד' אמות כקו בשבת
ע"ש. ונ"ל בהקדס דברי כריתב"א ביומא
שכ' דלגבי שעיר ציוה"כ מה מלאכה
הולאה איכא אך י"ל דמעביר ד"א ברה"ר
מהולאה נמירי לה:

וא"כ לפ"ל לק"מ קו' האוס' הנ"ל משום
דבכריתות דל"פ בגמרא למאי
הילכתא רק רפרס אמר פסח על הכריתות
ד"א כו' אין עירוב והולאה ליו"כ דקאי
על מחומין למ"ד דהחומין דאורייתא דמי
בגמ' שפיר משום דהכשירו בכך משום
דמכרח לילך מחוץ לתחום. אבל הכא
ביומא דפריך בגמ' למאי הילכתא ול"א
דקאי על מחומין עכ"ל כמו שפירש"י
דאסור דמחומין דרבנן ואחי ר"ש לומר
שאם היה חולה כו' וע"ז אמר רפרס ז"א
כו' וא"כ עכ"ל כמו שכ' כריתב"א
דהאיסור הוא משום דמעביר ד"א ברה"ר
כו' וא"כ ע"ז ל"ש לומר דהכשירו בכך
דא"א באופן אחר דהא יש תקוה שילך
פחות פחות מד"א. וא"ל דאיכא דיש
תקנה לעשות בלי דחוי' א"כ אמר דומה
שבת דהא אפשר לקיים שניהן אך לפי מה
שכ' ברשב"א וריטב"א בשבת פ' ר"א לענין
מילה משום דבלא"ה דומה שבת במלאכה
המילה מש"ה הוצר לרמות שבת אף
במקום דאפשר בלי דחוי' ע"ש א"כ י"ל
ג"כ הכא משום דגבי שעיר אינו מגיע
כו' עד שגששה אברים אברים ואחי ב'י
איסור משום נמילת נשמה וכמ"ס בשא"א
סי' ע' א"כ דומה שבת לענין הולאה ג"כ
אף במקום דאפשר בלי דחוי'. וא"כ לפ"ז

סא

לפי דברי האחרונים שכ' דמעביר ד"א
ברה"ר הוא הלמ"מ ואין למדין מן ההלכות
ומש"ה ציו"ט אפי' לב"ש מותר להעביר
ד"א ברה"ר לק"מ קו' השעה"מ משום
דל"ה כחוכא ואיטלולא דהא ציו"ט ל"ש
הטעם דשמא יעבירונו כו'. ולפ"ז לק"מ
קו' רש"י ותוס' דאמאי לא נקט רבה
הטעם דשמא יוליאונו כו' משום דרבה
נקיט הטעם דשייך גם לב"ש משום
דהטעם דשמא יוליאונו ל"ש לומר לב"ש
דל"א מחוץ כו' משום דהולאה שייך גם
ציו"ט לב"ש והוי כחוכא ואיטלולא. וא"כ
זה ניחא לב"ש אבל לדין דקיי"ל כב"ה
דאמרי' מחוץ כו' א"כ ל"ש למיגור גבי
יו"ט משום שמא יוליאונו ול"ה כחוכא
ואיטלולא ומש"ה הביא הרמב"ם שפיר גם
הטעם דשמא יוליאונו. וא"כ לדין שייך
השני טעמים דשמא יעבירונו כו' ושמא
יוליאונו כו'. וא"כ לק"מ קו' האוס' הנ"ל
דאמאי נייד ר"י מטעמא דרבה כו' משום
דכ' ברש"י במילה ושמא יעבירונו ואפי'
הגן בשדה ומגילה בידו יש לגזור על
כדבר ע"ש:

וזה ניחא להטעם דשמא יעבירונו שייך
אפי' בלן בשדה. אבל להטעם דשמא
יוליאונו ל"ש למיגור בלן בשדה. וא"כ
לדין דשייך השני טעמים דשמא יעבירונו
ושמא יוליאונו י"ל דר"י סובר בלולב ושופר
הטעם דשמא יוליאונו והוא אינו סובר כלל
הטעם דשמא יעבירונו וא"כ לדידי' דסובר
דהטעם דשמא יוליאונו ל"ש למיגור בלן
בשדה ומש"ה מהדר ר"י לטעמא אחרינא
חפני שטיניהם של עניים נשואות דיהי'
אסור לקרות אפי' בלן בשדה ולק"מ קו'
התוס':

ג) ומענין לענין בואו ענין אמרתי
שאכתוב ג"כ איזה גרגיר
אחד בסוגיא דעירוב והולאה דידוע בגמ'
כריתות י"ד פחי אפי' בשבת אמר רפרס
ז"א עירוב והולאה לשבם ואין עירוב
והולאה ליו"כ ממאי שאני שעיר המשחלח
דהכשירו ציוה"כ בכך אלא דרפרס בדומה

הא דרפרס ביומא לענין מעביר ד"א ברה"ר לאו ברוחא היא.

ואיכ י"ל ספיר אפי' להרי"ף והרמב"ם דסבר דעירוב והולאה ליו"כ לענין עירוב חומין ואפי' ע"ח. אבל לענין מעביר ד"א ברה"ר דהוא רק הל"מ ואין למדין מן ההלכות גם המה סברי דקיי"ל כרפרס דאין עירוב והולאה ליו"כ:

ולפ"ז לק"מ קו' הק"ג הנ"ל דאפילו לדין ל"ש למיגזר גבי יו"כ דילמא אחי לאיתויי ד"א משום דמעביר ד"א הכל מודים דביו"כ מותר משום דאין למדין כו' :

דוד ולמן בהרה"ג ר' משה גרשון זצ"ל החופ"ק הג"ל

סימן לש

ב"ה ויילשטין

(א) **הרמב"ם** פ"ב מה' נו"ב כותב העטם שנאסרה קדשה משום שלא ישא אה אה אחרתו יעיי"ש לכאורה ראינו לומר שזה רק לרוחא דמילתא דהא הרמב"ם לא דריש טעמא דקרא עי' ברמב"ם הל' מלוה ולוה פ"ג ה"א ויעיין בלח"מ שם שלא העיר מהג"ל דמוכח דדריש טעמא דקרא. אולם יעייין במקנה ה' קדושין מהפלאה שכותב דלאו ל"ש רק בגמר ביאה משום דאין אשה מתעברת בהעראה יעייין שם שחירן בזה קושיית הראשונים מפומה האריך משלם קנס. וקשה לי מאד הא לינה מתעברת בביאה ראשונה ולדבריו שזה טעמא דקרא ממילא ל"ש קדשה בב"ד ומרמב"ם לא משמע כן. יעייין בלח"מ כ"א הלכות אישות שהקשה מסנהדרין כ"א דמקשה הגמרא והא יחוד דאורייתא אמאי לא הקשה מביאת פנויה דהא ג"כ דאורייתא לרעת רבינו. ולהג"ל חילו גזרו על ביאה ראשונה שז"א דאורייתא כיון דלינה מתעברת בב"ד. הנה רבינו כותב כה' נו"ב דדק במדין כהו

לכך עובר ואולי כוון לזה. וג"כ אין לומר כיון דמיעט מהעברת בב"ד כמ"ש הגו"ב מש"ה חייב הגם שהוא רחוק שכל זה ילקה מ"מ הא גוף החשש ג"כ רחוק שישא אחרתו אפי' לוקה משום זה. ומ"מ מדמקשה הגמרא מהמר משמע דלא כדבריו דילמא היתה ממועט ודברי הר"ן פ"ק דקדושין י"ל באופן אחר שלא יהא משמע מדבריו כדברי הגו"ב הנ"ל. ויש לעיין בזה בקושיית חכמי לונדל על הרמב"ם מכתובות פ' א"ג אי ר' יחזק קשיא ממזרת. וגא יעייין מר בזה ויודיעני על נכון:

(ב) **הרשב"א** בחולין פ"ק מביא ראיה דלא קיי"ל כר"ז דאמר בשחט בסכין מלובנת כשר משום דמירוח רוח מהא דאמר רב השוחט בסכין של עכ"ס קולף וא"א מירוח רוח אמאי קולף יעיי"ש ול"ע הא בעי קליפה מחמת החוד דג"כ פולט בשלמא בסכין מלובנת אמרינן דחידודו קודם לליבונא אבל בסכין של איסור האיסור מחמת החוד ג"כ ואולי לריך קליפה מחמת זה דכל דבר יש לו רוחב וגובה. ויעי' ביו"ד ס"ז בגליון רע"א דכותב דאפילו לרעת המכשיר בס"מ לריך קליפה משום אבמ"ה דהגמרא הקשה על כל שוחט ומרן משום דהאי טעמא דחיימא היתרה הוה והכא במלכנת מיד חיים יעיי"ש והא מאן דמכשר ע"כ דסבר מירוח רוח ואגמאי לריך קליפה משום אבמ"ה אלא ע"כ דלריך משום החוד דבפליטה ל"ש החידוד קודם דמיד פולט יעי' בחוס' חולין בסוגיא דט"ח דהקשו האריך אנו מגעילין הא החתומן פולט ועליון בולט כמ"ש וזה חיש מהר דמוכח בב"א. יעי' בפרמ"ג בפתיחה לה' ב"ח. דאפילו הסיר מיד נאסר בהגאה אף דהריעב"א כותב דאינו נאסר בהגאה אבל מפליט ומכליע מיד רק דאינו מבשל. ולא ראיתי נוהגין כחמודי דניאל המובא בפ"ח דבסילק מיד אינו נאסר:

אשר גרונים אבר"ק תג"ל

סימן מ

בענין שו"ה פה יוארשא יע"א

(א) פסחים (ד): מדאורייתא צביטול בעלמא סגי ליה ופי' רש"י ז"ל מדכתיב תשביחו ולא כתיב חבערו והחוס' הקשו על פרש"י ופירשו מטעם דמאחר שביטלו הוי הפקר וכו' וכן הר"ן ז"ל פי' צביטול הוא מטעם הפקר ומוכיח כן מהגמ' ומסיים וז"ל ואע"ב דהפקר כי האי גוונא לא מהני אלא היינו טעמא משום דנפי דמאי דהוי ברשותו דאינש לא מלי מפקר לי' כי האי גוונא חמץ שאני לפי שאינו ברשותו של אדם אלא שעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו ומש"ה בגלוי דעתא בעלמא סגי עיי"ש ויש נ"מ בין שיטת רש"י לתוס' בלשון הביטול דלשיטת רש"י לריבין לומר צביטול ולהוי כעפרא דארעא בלא מלת הפקר ולדעת התוס' לריבין לומר ולהוי הפקר כעפרא דארעא (עיין בחק יעקב סימן תל"ד סק"ט):

והנה בשו"ת שאנה ארי' סי' ע"ז מכריע כדעת התוס' דביטול הוא מטעם הפקר דאם כדברי רש"י ז"ל קשה מהא דאיתא לקמן בגמ' (ו'). דחמץ לאחר זמן איסורו לא מלי מבטל ליה ומקשו בגמ' והא תניא יבטלו בלבו ביו"ט ומשני דקדים ומבטל לי' מקמי דתחמין ואמאי לא משני הגמ' דהא מני ר' יוסי הגלילי דחמץ לאחר זמן איסורו מותר בהגאה ומש"ה יכול לבטלו והוי ברשותו אלא ע"כ כפי' החוס' דביטול הוא מטעם הפקר ומש"ה לא מלי לתרץ דהא מני ר' יוסי הגלילי דהא לדידי' דסובר דחמץ מותר בהגאה א"כ הוי ברשותו ולא מהני ביטול כלל וצריך הפקר גמור כדעת הר"ן ז"ל עכ"ד אך קשה על דבריו וכי נאמר דלית ליה לר' יוסי הגלילי ביטול בלבד והלא משנה מפורשת היא לקמן (מט) דביטול בלבד מהני וכי נאמר דסתם מתני' איתא דלא כר' יוסי הגלילי:

קונטרס ד

תורה

נא

לזאת

נ"ל יותר להכריע כשיטת רש"י ז"ל ולבאר דגם לר' יוסי הגלילי מהני ביטול ולאחר זמן איסורו לא מהני ביטול דהנה בתחלה צריך להבין שיטת רש"י ז"ל דביטול נפקא לי' מדכתיב תשביחו ואינו מטעם הפקר מה הוא ענין ביטול אם נאמר דענין ביטול הוא שמחשב בלבו שהחמץ הוא כאילו אינו מאי מהני מחשבה זו הלא עינינו רואות דאיתא בעיניה. ולמען לבאר ענין ביטול לשיטת רש"י ז"ל לריבין להקדים מה דאיתא לקמן בגמרא (מה): הפת שעיפשה וגספלה מלאכול לאדם והכלב יכול לאכלה נשרפת עם הטמאה בפסח ומביאו הרי"ף ז"ל בהלכותיו וסי"ס שם הא א"ש נפסלה מלאכול לכלב אינה לריבה שריפה והקשה הר"ן ז"ל ע"ז אמאי לריבה ביעור הא נבילה שאינו ראוי לגר לא שמה נבילה א"כ כיון דאינו ראוי לאדם אמאי לריבה שריפה ומירץ דהכא שאני מפני שראוי לחמץ בה עיסות אחרות דהא שאור נמי לא חזי לאכילה ואפי"ה אברה רחמנא מהאי טעמא עכ"ד:

ועדיין קשה לשיטת הראב"ד ז"ל בפ"א מה' חמץ ומלא דסובר דשאור דראוי לחמץ בה עיסות אחרות אף דנפסל מאכילת כלב לריבה ביעור וא"כ חס נאמר דפת שעיפשה דאיתא בצרייתא זו מיירי שראוי לחמץ בה עיסות אחרות א"כ אפי' א"ש נפסל מאכילת כלב ג"כ לריבה ביעור אלא ע"כ דמיירי דאינו ראוי לחמץ בה וכו' א"כ הדרא קושיית הר"ן לדוכתה אמאי א"ש נפסל מאכילת אדם לריבה ביעור הא נבילה שאינו ראוי לגר לא קרוי נבילה:

ונ"ל ליישב קושיית הר"ן ז"ל די"ל דהא דאמרינן דנבילה הטעם הוא דמה שהזכירה תורה על האסורים הוא רק באופן דלולא האזכרה היה אוכלים אותם על זה בא המורה וזוהי שלא לאכול מהם אבל דברים שאף בלא האזכרה ג"כ לא היו אוכלים אותם

אוחס כגון נבילה שאינו ראוי לגר דהרי גם גר חושב שאינו מזוה על הנבילה ג"כ אינו אוכל אוחס ע"ז לא שייך אזהרה, וא"כ קשה לכאורה מנ"ל למילף איסורי הנאה מנבילה דאם אינו ראוי לגר אין בו איסור הא יש לומר דדוקא מנבילה דלא אסרה התורה בה רק אכילה לזאת שפיר אמרינן דאם הוא אינו ראוי לגר דאז אף בלא הלזוי ג"כ אין אוכלים אותו לא אזהיר התורה עלה משא"כ בדבר שיש בו שני איסורים אכילה והנאה נימא דנהי דעל אכילה לא היה ענין לאוסרו כיון דכבר נפסל מאכילה אבל מכיון דאינו נפסל מהנאה ויכולים ליהנות ממנו וא"כ שייך שפיר האזהרה על ההנאה ושוב נאמר כיון דשייך בו האזהרה לענין הנאה א"כ ממילא חל גמי האיסור על אכילה ג"כ :

אך י"ל דהנה הרמב"ם ז"ל בפה"מ פ"ג דכריתות כתב דהנאה לא הו' איסור מוסף כיון דהאיסור הנאה בא רק מכה איסור אכילה וא"כ לא שייך לומר כיון שחל עליה איסור ההנאה יחול ג"כ על אכילה אלא אדרבה אמרינן להיפך כיון דאינו חל על אכילה אינו חל על הנאה א"כ כאן באיסור הנאה שאינו ראוי לגר ג"כ אמרינן סברה זו כיון דאינו חל איסור על אכילה מטעם שאינו ראוי לגר גם על ההנאה אינו חל :

והנה בירושלמי איתא כתיב לא יאכל חמץ מכאן דאיסור להאכיל אפי' לכלבים במאי עסקין אי בכלבים דיד' פשיטא דאיסור דהא נהנה משום דמזונותיו עליו דהא דתימא בכלבים של הפקר ע"כ וביארו האחרונים דזה הוא דוקא בחמץ אבל בשאר איסורי הנאה אינו איסור רק בכלבים דיד' אבל לא לכלבים של הפקר נשמע מזה דגבי חמץ יד' ב' איסורים איסור אכילת אדם ואיסור להאכיל לכלבים אפי' באינו נהנה מזה היינו שהכלבים של הפקר א"כ י"ל דזה הוא איסור בפ"ע ואינו בא מכה איסור אכילת אדם א"כ מיושב קשיית הר"ן הנ"ל דפת שטיפשה

אע"ג שנפסלה מאכילת אדם מ"מ כיון שראוי לאכילת כלבים א"כ שייך אזהרה בו לענין אכילת כלבים ממילא שוב חל ג"כ איסור על אכילת אדם ואפי' אם תמלא לומר דאינו חל איסורא על אכילת אדם כיון שאין ראוי לו מ"מ לריך לשורפו כיון דיש בו עכ"פ האיסור דאכילת כלבים : **ומעתה** י"ל דביטול לשיטת רש"י הוא כמו דאיתא לקמן שם בגמ'

כיפת שאור שיחדה לישיבה בטלה ורב סובר דוקא טח פניה בטיט בטלה והפי' דבטלה אין לומר דבטיל כאילו אינו דהא יחדה בטורת כלי לישיבה רק הפירוש הוא דבטלה מתורת מאכל אדם וכלבים א"כ יש לומר ענין ביטול לשיטת רש"י הוא ג"כ שיבטלו במחשבתו מתורת מאכל אדם וכלבים וחשיב כאילו נפסל מאכילת אדם וכלבים ולכך אין לריך ביעור אך מדרבנן לריך שיעשה מעשה בביטולו היינו שייחדה לישיבה או יטוח פניה בטיט והטעם דמהני מחשבה בעלמא לבטל מתורת מאכל אדם וכלבים הוא כענין סברת הר"ן ז"ל דבאמת אינו ראוי לאכילת אדם וכלבים מחמת שאסרתה התורה לכך מהני גילוי דעתא בעלמא שמסכים לדעת התורה ואינו עובר עליו בבל יראה :

והנה ביטול זה אינו מהני רק אם בטלה קודם זמן איסורו דאז הוי ראוי לאכילת אדם וכלבים ויכול לבטל אז בכדי שלא יוכל לחול עליו אח"כ האיסור אבל לאחר זמן איסורו לא מהני הביטול כיון דכבר אסרתו החזרה לו וכלכלים א"כ אינו מחדש כלום בביטולו דמה הוא מבטל הא אפי' בלא ביטולו הוא אינו ראוי מחמת שאסרתה החזרה וזה הוא הפירוש שאינו ברשותו לרש"י ז"ל היינו שאינו ברשותו להאכיל לאדם וכלכלים :

ור"כך אף לר' יוסי הגלילי מהני ביטול דהרי חזינן לר' יוסי הגלילי דמתיר חמץ בפסח בהנאה מתיר להאכיל גם לכלבים כדאיתא לקמן (לב) דמרינה לפני כלבו וא"כ ליכא איסור לדידי' רק אכילת

אכילת אדם ולשיטתו אם נפסל רק מאכילת אדם לבד ג"כ אין לריך ביעור כקושיית הר"ן ז"ל וא"כ לדידי' הביטול הוא שיבטל במחשבתו רק מאכילת אדם ואעפ"כ אינו יכול לבטל לאחר זמן איסורו דלענין מה הוא מבטלו אז במחשבתו אם מאכילת אדם כבר אסורו התורה באכילה ואינו מחדש בביטולו כנ"ל ואם הוא מבטלו מאכילת כלבים לענין זה לא מהני הביטול דהא באמת מותר להאכיל לכלבים ולכך לא משני הגמ' דאיתא בר' יוסי הגלילי כנ"ל: **ובזה** שכתבתי דהביטול הוא לדעת רש"י ז"ל שיבטלו במחשבתו מחורת מאכל אדם וכלבים אפשר ליישב קושיית התוס' שם (ד' ו'): ד"ה ודעתיה על רש"י ז"ל שפירש ודעתיה שחם עליה לשורפה דקשה א"כ מאי קאמר בגמרא וכי משפחת ליה לבטלה הא חם עליה ולפי"ז ניחא די"ל אף שמבטלה בלבד כאלו נפסל מחורת מאכל מ"מ חם עליה לשרפה מפני יפיה שהיא כמו חכשיט בעיניו אעפ"כ אינו עובר עליו בב"י כיון שנפסל בעיניו מחורת מאכל:

אך קשה לפי"ז דא"כ ל"ל להגמ' לומר הטעם דביתר זמן איסורו לא מהני ביטול מפני שאינו ברשותו כנ"ל הא בלא"ה לא היה מועיל ביטול: דלא עדיף ביטולו מאם היה באמת נפסל ממאכל אדם וכלבים דאיתא בהר"ן פ' א"ע בשם הירושלמי דאם נתחמלה בפסח ולבסוף גסרחה ונפסל מאכילת כלב חייב בביעור דכיון דחל עליה איסורא לא פקע וכן איתא בהר"ן ר"פ כל שעה אהא דחרכו קודם זמנו דהיינו שאינו ראוי לאכילת כלב מותר בהנחתו לאחר זמנו אבל אם חרכו לאחר זמנו אסור בהנחתו עיי"ש:

אך יש לומר דרש"י ז"ל סובר דהא דנפסל מאכילת כלב לאחר זמנו לריך ביעור הוא רק מדרבנן אבל אינו עובר בב"י וא"כ אם היה מועיל הביטול לאחר זמן איסורו לא היה עובר בב"י מדאורייתא משום דביטולו עושה כאלו

נפסל מאכילת אדם וכלבים דאינו לריך ביעור רק מדרבנן ועל ביעור שהוא רק מדרבנן לא היו תקנו דהבדק לריך שיבטל דהא אחר הביטול נמי לריך ביעור מדרבנן ועיין בפרמ"ג (א"ח סי' תמ"ב ס"ק י"ד) שמסופק נמי בהא דחרכו לאחר זמנו אסור בהנחתו אם הוא רק דרבנן ממילא אם איסור הנאה הוא רק מדרבנן הביעור בודאי הוא רק מדרבנן ואפשר לומר עוד דאפילו אם נאמר דאסור בהנאה מה"ט כמש"כ הפרמ"ג שם דלא גרע מאפרן דמשמע דאסור מה"ט מ"מ הביעור הוא רק מדרבנן והטעם הוא דהא כבר כתבתי לעיל להקשות דבאיסור הנאה לא היו יכולין ללמוד מנבילה דאינו ראוי לגר דהא עכ"פ חיי להנות אך כתבתי עפ"ד הרמב"ם הואיל שאין חל האיסור על אכילה אינו חל גם על הנאה וכ"ז הוא שלא התחיל כלל לחול האיסור על אכילה ממילא לא חל גם על הנאה אבל אם התחיל האיסור גם על אכילה א"כ חל נמי האיסור על הנאה וא"כ נהי אם נפסל מאכילה נפקע האיסור דהא קי"ל אפילו נבילה שאינה סרוחה משיקרא ג"כ נפקע האיסור אם אח"כ אינו ראוי לגר אבל האיסור הנאה שהיה מקודם לא נפקע דהא עכשיו נמי חיי להנות וכיון דליכא לאו על אכילת אדם וכלבים א"כ אפשר דמה"ט אינו עובר בב"י בחמץ שליכא לאו על אכילה רק לריך ביעור מדרבנן כנ"ל ודוק:

(ב) **שם** (כ"א): כל שעה וכו' ומוחר בהנחתו ובגמ' שם ע"ב פ"ז ט"א ז"ל שחירכו קודם זמנו וקמ"ל כדרבא דאמר חירכו קודם זמנו מותר בהנאה לאחר זמנו ופרש"י ז"ל והאי ומוחר בהנחתו אלאחר זמנו קאי וכגון שחירכו קודם זמנו עיי"ש והפירוש הזה קשה הוא מאד דהא במשנה מבואר דמותר בהנחתו קאי אקודם זמנו ואיך יכולין לומר דקאי אלאחר זמנו ועוד דבמחנה' לא נזכר מחירוק כלל:

ולענ"ד

בהנאה בשעה ששית דס"ל דלגבי איסור
הנאה אמרינן דבשעה חמישית גס אכילה
מוחר :

ולרסביר הדבר י"ל דהנה בגמרא
(י"ב: ד:) אמרינן הטעם
דבשעה חמישית אסור באכילה הוא גזירה
משום יום המעון והיינו דביום המעון
בודאי אסור באכילה מדינא דאורייתא
שעה שביעית וספיקא דאורייתא לחומרא
אך באין יום המעון היה לריך שיהא
מוחר באכילה בשעה חמישית עכ"ל גזרינן
משום יום המעון והיינו דעשינו עלמנו
כאין בקיין כמש"כ הר"ן (בר"פ לולב
הגזול) לענין יו"ט שני דמטעם גזירה
עשינו עלמנו כמסופקים בדבר א"כ לענין
הנאה דלא גזרו חכמים גזירה משום יום
המעון ועשינו עלמנו לענין איסור הנאה
כבקיין בשעות א"כ לגבי איסור הנאה
אמרינן דגס באכילה מוחר בשעה חמישית
א"כ איך מליין לומר כיון דחל אז איסור
אכילה יחול גמי איסור הנאה דהא לגבי
הנאה אמרינן דגס באכילה מוחר :

וא"כ אפשר דזה כוונת המשנה ומוחר
בהנאה היינו דלענין הנאה אמרינן
דגס באכילה מוחר והגמ' מבאר דנפ"מ
בזה הוא אם חרבו אז דלא נימא כיון
דחל איסור על אכילה חל גמי על הנאה
קמ"ל דלענין הנאה אמרינן דגס באכילה
מוחר ודוק :

(ג) **ישם** (ה) אמר ר"י אמר רב שוחטין
וורקין על טבול יום ואין שוחטין
וורקין על טמא שרץ (דהיינו קודם
טבילה) . והנה מעיקרא היה ס"ד דהגמ'
דהא דאין שוחטין וורקין על טמא שרץ
אף דחזי לאכילה פסח כלילה אחר הערב
שמש הוא רק מדרבנן דלמא פשע ולא
יטבול ואח"כ מסיק הגמ' דמדאורייתא
גמי לא חזי קודם טבילה דכתיב איש איש
כי יהיה טמא לנפש וסבר לה כרב ילחק
דאמר טמאי מת מלוה היו שחל שביעי
סלהן בפ"פ שנאמר ולא יכלו לעשות
הפסח ביום ההוא אבל למחר יכולין לעשות
אלמא

ולענין לבאר דהנה בדברי רבא מדייק
הרמ"ש ז"ל מדנקיט מוחר
בהנאה מכלל דבאכילה אסור והביא ע"ז
יש מי שכתב דאם חירכו קודם זמנו מוחר
באכילה וכן כתב הר"ן ז"ל ולשיטתם קשה
דאמאי נקיט רבא מוחר בהנאה כיון
דבאכילה ג"כ מוחר. ונ"ל ליישב בפשיטות
דהנה לאחר זמנו היו בשעה ששית וא"כ
קודם זמנו היו קודם לזה היינו בשעה
חמישית דאז אסור לר"י באכילה א"כ אין
מועיל החירוק מומן חמישית להיות ניהר
באכילה כיון שכבר חל עליה איסור אכילה
אך לגבי הנאה דמוחר אז מועיל מה
שמחירך בשעה חמישית שיהא מוחר גס
לאחר זמנו בהנאה אבל לעולם אם חרך
בזמן היתר אכילה כגון בשעה רביעית
דאז לא חל עליו עדיין איסור אכילה מועיל
החירוק להיות יתיר לאחר ז"ל באכילה :

ואין להקשות דל"ל לרבא למויקט כגון
שמירכו בשעה חמישית ומוחר
בהנאה לאחר ז"ל ליאשמועינן רבותא יוחר
באם חרבו בשעה שמוחר באכילה מוחר
לאחר ז"ל אף באכילה י"ל דהא היו רבותא
יותר דהוי אמינא דבשעה חמישית דכבר
היה חל עליו שם חמץ לענין האיסור
אכילה חל גמי שם חמץ לענין הנאה
דאיסור אכילה הוא אחתלתא דאיסור
הנאה קמ"ל רבא דאכילה והנאה שני
פנינים הם אף שחל האיסור על אכילה
אבל על הנאה לא היה חל האיסור כלל
לכך אם חירכו בשעה חמישית מוחר
בהנאה שעה ששית :

א"כ י"ל דזה גמי כוונת המשנה ומוחר
בהנאה דהיינו לענין איסור הנאה
לא התחיל האיסור כלל ומוחר לגמרי
ונפ"מ בזה לענין אם חירכו בשעה חמישית
דמוחר בהנאה לאחר ז"ל כנ"ל :

ויש לומר עוד דתוספת ביאור דהנה
באמת יש לומר דס"ל לרבא
דאיסורא דאכילה הוא אחתלתא דאיסור
הנאה וחל עליו שם איסור הנאה והא
דמתיר רבא חירכו קודם זמנו דמוחר

אבא שאול היא דטבול יום תחילה לקודש
ופירשו המפרשים דקאי על משנה
האחרונה דחזרו לומר הרי הוא כמגט
טמא מת הוא כאבא שאול וא"כ סתם
כאן המשנה כאבא שאול הלא במעילה (ח)
סתם לן המתני' כחכמים ודלא כאבא
שאול וא"כ קשיא סתמא אסתמא :

רואת נ"ל לפרש דבאמת האי אימא
סיפא הוא קושיא דלא ניחא ליה
להגמרא לפרש דמשנה האחרונה חזרת
מהא דאמרו במשנה ראשונה כקודש דמי
דא"כ נתני סתם במשנה בראשונה היו
אומרים דחולין וכו' כקודש דמי ואח"כ חזרו
לומר דחולין וכו' לאו כקודש דמי אך
תירושו של הגמ' הוא זהא דאסיק שם
מתני' אבא שאול היא וכו' :

ורבא התירין לריבין להקדים דברי
הגמ' שם (ו:) אמר ר"ה הא
דאשה מטמא מע"ל היא בין לקדשים בין
לתרומה ומקשה עליו ר"ג והא תניא לקודש
אבל לא לתרומה ותירץ דהא דתניא לקודש
היינו בחולין שנעשה על טהרת קודש אבל
לא לתרומה היינו בחולין שנעשה על טהרת
תרומה (אבל בתרומה טמא יש טומאה
מע"ל) והנה גם דברי הגמ' זו ל"ב וקשה
טובא. א' דאיתא בחולין (לג:) דבעל
טהרת תרומה אמרינן כקודש דמי אבל
על טהרת הקודש לאו כקודש דמי א"כ
אמאי אמרינן כאן בהיפוך. ב' קשה קושיית
התוס' לעיל ע"א שם ד"ה אבל דהא היכא
דלית ליה דררא דטומאה לא אמרי' חולין
שנעשו על טהרת הקודש כקודש דמי.
ג' קשה להעמיד הפירוש הזה בדברי
הברייתא דתני סתם לקודש אבל לא
לתרומה דמיידי בחולין שנעשו על טהרת
וכו' :

ע"ב נ"ל דכוונת הגמ' הכא בחולין
שנעשו על טהרת קודש אינו
מטעם דכקודש דמי היינו שהחולין דין
קודש יש להן אלא באמת אין להם דין
קודש כנ"ל והא דנקיט שנעשו על טהרת
קודש היינו שרואה להשתמש חולין אלו עם
קודש

אלמא אף דחוי לאכילה בלילה אעפ"כ
אין שוחטין עליו והקשו בתוס' שם ד"ה
שחל דלמה אמר להם לדחות לפסח שני
יטבלו בו ביום וישחטו עליהם ותירושו
דשחא עשו כן ובשעה ששאלו לא טבלו
עדיו ואמר להו משה אם לא תטבלו היום
תדחו לפסח שני :

והנה שיטת הרמב"ם ז"ל (פ"ו מה'
ק"פ ה"ב) הוא לא כהוס' דבאמת
טמא מת בשביעי אפי' לאחר הזאה
וטבילה נמי אין שוחטין וזורקין עליו והנה
באמת ממשמעותא דקרא דולא יכלו לעשות
הפסח משמע כהרמב"ם ז"ל דאפי' לאחר
הזאה וטבילה לא יכלו לעשות אך הקשו
ע"ז דא"כ האיך ילפינן בגמ' דאין שוחטין
וזורקין לטמא שרץ מטמא מת בשביעי
שלו כיון דחזיקין דיש חילוק ביניהם לענין
אחר הויבילה ממילא יש לומר דטמא שרץ
שוחטין וזורקין עליו אפי' קודם הטבילה
והיא תמיה נשגבה :

וני"ד ליישב שיטת הרמב"ם ז"ל בהקדם
דברי המשנה וגמ' בנדה (עא :)
דאיתא שם במתני' בראשונה היו אומרים
היושבת על דם טוהר היתה מערה מים
לפסח (היינו אף שהוא טבילת יום וטבול
יום הוי שני ואין שני עושה שלישי בחולין
אעפ"כ אסורה ליגע במים כדמפרש בגמ')
חזרו לומר הרי הוא כמגט טמא מת
לקדשים (היינו שמוחרת ליגע במים
כדמפרש בגמ') ובגמ' שם מערה אין
נוגעת לא אלמא חולין שנעשו על טהרת
הקודש כקודש דמי אימא סיפא חזרו לומר
הרי הוא כמגט טמא מת לקדשים לקדשים
אין לחולין לא (היינו שמוחרת ליגע במים)
אלמא חולין שנעשו על טהרת הקודש לאו
כקודש דמי ופירשו המפרשים דהאי אלמא
לאו קושיא היא רק הוא תירוק הגמרא
דמשנה האחרונה חזרה מהא דאמרו
במשנה הראשונה דכקודש דמי אך לשון
הגמ' מוקשה מאד דהא מלשון אימא
סיפא משמע דקושיא הוא ולא תירוק ועוד
קשה המסקנא דאיתא שם בגמ' הא מני

קודש דהקודש שנגע בחולין אלו נפסל והו כוונת הכרייתא לקודש אפי' חולין שנגעו בה בתוך מע"ט והחולין נגעו בקודש נפסל הקודש דלענין קודש אמרינן דהחולין נטמאו ממגעו ונפסל הקודש אבל לא לתרומה היינו שתרומה לא נפסלה ע"י החולין שנגעו בה אלא"כ היא עזמה נגעה בתרומה ולכך לא קטני קודש אבל לא תרומה משום דבאמת תרומה טמאה ממגעו:

וראיה לזה דהקודש נפסל ע"י חולין שנגע בה בתוך מע"ט מהא דאיתא לעיל ע"א שהיא מטמאה משכבות ומושבות דקשה האך נטמאו ה' חולין הן ובהן לא שייך טהרת הקודש אלא ע"כ הפירוש דמטמאה מו"מ היינו דאם המשכבות והמושבות יגעו אח"כ בקודש יהיה הקודש ראשון לטומאה או לטמא אדם שיגע בקודש:

ולפ"ז הא דמטמאה משכבות ומושבות היינו דוקא לענין אם רוצים להשתמש בהן קודש אבל לא לענין תרומה אפי' ללישנא אחרינא דר"ה. דתרומה לא נפסלה ע"י חולין שנגעו בה:

ומעתה אחי שפיר התירוץ דאמרו בגמ' מטמאי' אבא שאלו היא

היינו דמחילה היה סברי בגמרא דמשנה ראשונה סבירא דטבול יום אף לקודש רק שני כר"מ וחכמים דפליגי על אבא שאלו א"כ מדאסורה ליגע במים שרוחלין בהם הפסח ע"כ דהמים כקודש דמי מחמת שנטעין על טהרת הקודש דאל"ה אין שני עושה שלישי בחולין אבל השתא דאמרינן דסברה דטבול יום מחילה לקודש א"כ שפיר אמרינן דאף המשנה הראשונה סוברת לאו כקודש דמי מ"מ לא תגע בהן כיון דלענין קודש נקראת היא מחילה ממילא נפסל הפסח על ידי המים שהמים נטעין שני לענין קודש ונטעשה הפסח שלישי:

והבשנה אחרונה סוברת דהרי הוא כמגע טמא מת לקודש וכן לשון ויש חילוק בין לשון לקודש ובין לשון

לקדשים דלקודש לשון יחיד משמע כנ"ל דאם האחרונה היא קודש בא הכוונתא אף ע"י חולין אבל לקדשים דהוא לשון רבים משמע דהכל לריך להיות קודש אבל אם בא ע"י חולין אינה נחשבת היא מחילה וזה כוונת הגמ' שם דלחולין לא ולכך מותרת ליגע בהמים דהמים לאו כקודש דמי. והנה הא דסברה במשנה האחרונה הרי הוא כמגע טמא מת לקדשים היינו שהיא נחשבת ראשון לטומאה ע"כ אין הטעם משום דסברה כאבא שאלו אלא דפליגי דאבא שאלו אומר לקודש והיא סברה כקדשים. כנ"ל דאם כן עדיין קשיא סתמא אסתמא דהא במעילה סתמה המשנה כרבנן דטבול יום הוא שני אפי' לקודש אלא ע"כ דהמשנה אחרונה נמי סברה כרבנן רק דטבול יום דיוולדת סברה דנחשבת ראשון לטומאה לכך דייקו שם במשנה ואמרו הרי היא כמגע טמא מת לקדשים משמע דוקא היא ולא טבול יום אחר:

ומיושב בזה קושיא התו"ט שם שהניח בל"ע על הרמב"ם שטבול יום

דיוולדת פסק דהוי ראשון לקדשים ובשאר טבולי יום פסק דהוי שני. וזוהי ניחא: **והנה** התו"ט שם הקשה עוד דאמאי נקטו במשנה האחרונה הרי היא כמגע טמא מת ואמאי לא קטני כמגע כדה דאייירי בה ע"כ כ"ל דהמשנה מרמז לן בזה דגם טבול יום דטמא מת נמי ראשון לטומאה הוא לקדשים כנוגע בטמא מת ולכך נקטו האי לישנא ולקמן בדבריו יתבאר עוד יותר:

ובזה מיושב שפיר דברי הרמב"ם שהתחילו דשפיר מחלק בין טבול יום דטמא מת לטבול יום דטמא שרץ דהנה בתום' שם ד"ה מי כתבו דהא דשוחטין אטבול יום הוא משום כי יהיה טמא כתיב והאי קלישא טומאתה א"כ זה דוקא דטבול יום דמגע שרץ דנקרא רק שני אפי' לקודש ושפיר אינו קרוי טמא אבל טבול יום דטמא מת דנקרא ראשון

לטהרה

איתא בהדיא דעל זב בעל שתי ראיות שוחטין עליו לאחר הטבילה אף שהוא אב הטומאה קודם הטבילה ואי אמרין דטבול יום דזב נעשה ראשון לטומאה היה לריר להיות הדין ראין שוחטין עליו הפסח לאחר הטבילה:

ע"ב כ"ל דהטעם דאב הטומאה לחוד אינו מועיל להקרא ראשון לאחר הטבילה אלא אם הוא ג"כ מחוסר כפרה לקדשים כמו יולדת אב זב בעל שתי ראיות אינו מחוסר כפרה לקדשים לכך אינו נחשב ראשון לאחר הטבילה. והא דטמא מת הוא ראשון לאחר הטבילה אף שאינו מחוסר כפרה כ"ל דלכך כתב הרמב"ם ז"ל שם בה' ק"פ דהא ראין שוחטין על טמא מת לאחר הטבילה הוא דוקא בנטמא בטומאה שהנזיר מגלח עליה והיינו שהוא קרוי נמי קלת מחוסר כפרה לקדשים דנזיר שנטמא במת מחוסר כפרה למיחל עליה נזירות דטהרה כמו דאיתא בכריתות (ח:): ונזירות דטהרה נמי מיקרי קדשה כדכתיב קדוש יהיה וגו' וכ"ז כתבתי רק בישוב שיטת הרמב"ם ז"ל דמסייע ליה קרא אב הרמב"ם ז"ל גופא אינו מיושב עוד בזה דהרי הוא ז"ל כתב (בפ"י מה' אבות הטומאות ה"ב) דאפילו טבול יום דטמא מת נמי מקרי שני לטומאה לקדשים אם לא שנדחק דהתם איירי בטומאת מת שאין הנזיר מגלח עליהם ככ"ל:

יצחק ברי"א ז"ל הבהן פייגענבוים

סימן מא

ב"ח ברעזון (גמליציון)

*** ע"ד** שאלתו היות שבשנה שרבו הגשמים מאוד עד כי שכח"ק עמדו בשדות נחלי מים אם יש להחזיר החטים לפסח כשאין רואים בהם שום ביקוע

(*) ממש"כ להרה"ג מו"ה נתן נטע הכהן נ"י אבד"ק קאליניטל ונשלח לידנו לדעות.

לטומאה לקודש שפיר נקרא טמא ואין שוחטין וזורקין עליו ושוב לק"מ האריך ילפינן טמא שרץ מטמא מת כיון שיש חילוק ביניהם דשפיר ילפינן טמא שרץ קודם טבילה דהוא ראשון לטומאה אף לחולין מק"ו מטמא מת לאחר הטבילה דהוא ראשון רק לקודש ראין שוחטין וזורקין עליו וזוהי יובן שפיר שאלת הטמאים לנפש שאמרו אנחנו טמאים וגו' למה נגרע דאינו מוכן השאלה דהא אמרו בעלמם אנחנו טמאים ולכך הם גרופים משאר ישראל ובהג"ל אחי שפיר משום דאפשר דהיו אז הרבה טבולי יום ששחטו וזרקו עליהם ע"כ שאלו למה נגרע שלא ישחטו ויזרקו עליהם אחר הזאה וטבילה והיתה התשובה דבטמא לנפש אין שוחטין עליו אפילו אחר הטבילה ונדחה לפסח שני: **והנה** בזה עולה יפה דברי המשנה שחולה טבול יום דיולדת בטבול יום דטמא מת משום טבול יום דמת נלמוד מקרא דנקרא ראשון מהא דולא יכלו לעשות הפסח אף לאחר הטבילה וע"כ משום דקרוי ראשון לקודש ע"כ מדמה המשנה טבול יום דיולדת לטבול יום דטמא מת:

העולה לנו מזה דטבול יום דיולדת וטבול יום דטמא מת הם מדאורייתא ראשון לקודש אף דאבא שאל דאמר כל טבול יום תחילה לקודש הוא רק מדרבנן כמבואר במעילה שם בכ"ז המשנה האחרונה סברה דטבול יום דיולדת ודטמא מת הם מדאורייתא ראשון לקדשים ככ"ל:

ולכאורה י"ל הטעם שהחמירה בהם

התורה יותר משאר טבול יום הוא משום דקודם הטבילה היו שניהם אבות הטומאה ע"כ לאחר הטבילה החמירה בהם התורה דלהוי כאלו נגעו בעלמן לענין קדשים ולכך הם תחלה לקדשים אלא דקשה ע"ז הא בפסחים (ג:)

מ"מ בעודו מחובר י"ל דגם רבא מודה
לסברת אב"י וכן אחר שנתייבש לגמרי
י"ל דכ"ז שמחבר ומכסה בקליפתו אין
לחוש לחימוץ ואת"ל דכשנתייבש גרע טפי
מ"מ הרי זה רק ספק אם גס בלגב
מדלייאו מחמץ א"כ בראיכא עוד ספק
שמה לא הנה יבש בעת הגשמים הוי ס"ס
ואף שאינו מתהפך יש להקל ובפרט די"ל
דרבא לא פליג כלל אדאב"י ומודה דאגב
מדלייאו אינו מחמץ אלא דמוסיף לומר
דמ"פ אינו מחמץ ונ"מ דגם בדרך הנחה
אינו מחמץ וכל שאפשר להשוות המחלוקת
נקטינן הכי והרי מבואר בב"י בשם הגה"מ
בשם ר"י דבמקום מדרון או עפר חימוץ
אין לחוש ואף שסב"י כתב שהוא קולא
יתירה ואין לסמוך ע"ז היינו במונחים
בעין על הארץ בלי קליפתן משא"כ
בעמידתן על הארץ בקליפתן אין לחוש
אפי' בודאי נתייבשו לגמרי ואין להחמיר
אלא בנתרבו הגשמים יום ולילה עד
שהפילו השבולים לארץ והגשמים מזלפים
עליהם בחזק עד דהוי כמונחים כבשים
בכלי מלא מים או יש לאסור אבל בגשם
שאינו חזק כ"כ באורז זמן גדול אין
להחמיר כלל ומכ"ס בספק שמה היו עדיין
לחיים קצת אין להחמיר אלא"כ רואים אותם
מחומלים ובקועים ולכן אל"ש שמור לכ"ע
משעה שנתייבשו החטים אלא משעה
קצירה עכ"ל וראיתי בס' יוס"ד (להגאון
בעל שו"מ) ליו"ד סי' של"מ סכ"ה שכ'
ליישוב המיהת המע"ז על הרשב"א ובעיקר
סברת המע"ז הביא מפסקי חוס' מנחות
פר"י אות ר"ז ר"ז ר"ח שנראה בעליל
שיש בהם ט"ס וגם בפירוד בין הדבקים
וכל"ל תבואה השוכבת על הארץ והמים
שופכים עליה הוי חימוץ במחבר אך רוב
שבילים עומדים ואין נופלים על הארץ
ואגב מדלייאו נפלי וחמץ הידוע אסור
במשהו אבל הכא חזקין בחר רובא או
שמה כי קצרוהו בעוד המים על השבילים
מחמלים במחבר אבל כשקולרים יבשים
אפילו הם לחים ע"י גדולים חוזרים
לקדמותם

ביקוע כי לפמ"ש בש"ע סי' ס"ז ס"ב
דהכי דמינה נייחי אחי לידי חימוץ אפי'
לא נתבקעו אסורות כמ"ס הרמ"א שם
וגם הרבה תבואות עמדו במחבר אחר
שכבר נגמר גידולן וכמאן דמונה כדרא דמי :
והנה מה שהאריך בביאור ד' תשובת
הרשב"א ח"א סי' ק"ב שהובא
בב"י שם כבר האריך בשו"ת בנין ניון
החדשות סי' ה' והביא בשם יצחק ירנן
שביאר ד' רשב"א דלא אספו אז בשעת
הקציר כל התבואות להבית אלא יש שהי'
מדגילים הערימות ע"פ השדה. והיה
מונחים זמן רב אבל זה היה ע"ז המיעוט
ורובן אספו מיד בעת הקציר לבית ולכן
כ' הרשב"א שהולכין אחר הרוב והולין
שהתבואה הוא ממה שהובא לבית בעת
הקציר והוא השיג עליה וביאר בדרך
אחר קצת וסיים דעיקר הסמיכה הוא
עמ"ס הרשב"א בסוף התשובה דכיון דשהו
החטים זמן רב ולא נתבקעו למה נחוש
להם גם ליד דהתם היו מונחים החטים
עלזמן ויש חשש שנחמלו ע"י הגשמים
משא"כ היכי דירדו הגשמים על השבילים
שהיו החטים בלבושיהם י"ל שאין מחמלים
כ"כ ע"ש ואף דבתשוב' הרשב"א האחרת
שהובא בב"י כ' דגם במחבר מקבל חימוץ
והביא ראיה מפסחים (ל"ג) דמוקי להא
דהחמץ ואת"כ הפריש בראתחמץ במחבר
ובע"כ דהיינו אחר שכבר נתייבש לגמרי
הנה בתשוב' (מעיל דקה סי' ס"ט)
השיג על פי' זה והביא מחולין קי"ח
דפירות שיבשו מטמאים עו"א א"כ
גם לענין טומאה נטמאו בעודן מחובר
ואף קאמר הש"ס שם התם ה"ל שעה"כ
הכא לא ה"ל שעה"כ והול"ל התם בדה"ל
שעה"כ והביא עוד ראיה דא"א לפרש
דמיירי בנטמא אח"כ ולכן העלה דהא
דאחמץ במחבר מיירי גם בעודן לחין
אלא שראו שנתבקעו ויכר שהחמלו אבל
בסתמא אגב מדלייאו לא מחמץ כדאמר
אב"י לקמן ופסקו כן הר"ם וש"פ ואף
דאין לא קי"ל כאב"י לענין דגן חלוש

לקדמותם ולכך יש אנשי מעשה קולרים
לזורך הפסח כשהשמש זורח ע"ש הרי
כדעת המע"ן ובפרט אם היו יבשים
בשעת קליה אזיל ל' כל החשש לשיטת
פסקי חוס' והאריך שם עוד בזה וגם
בחשובו הנדפס עם מד"ר תהלים עם
פי' יבקש רזון וד' פסקי החוס' הנ"ל
נעלמו מהפר"ח סי' הס"ז ס"ג שהביא
כת"ר ועכ"פ לפ"ז י"ל דהחיות של
נראה בהם שום ביקוע שנימות כלל יש
הוכחה שלא הוחמלו וכמ"ס הרשב"א בתשו'
הנ"ל ומה שיש בתוכם חטים מבוקעות
י"ל דאדרבא מזה איכא הוכחה דאופן שלא
נחבקו לא הוחמלו ומ"ס הרשב"א דחטים
שנגמרו מקבלים חימוץ היינו שאינו מן
הגמטע ולריך לבדוק אותם אם נחבקו
או שלמחו ובלא בדקו ונטמנו אסור אבל
בבדקו ואין בהם ביקוע הרי הרשב"א
עלמו בסוס"י ק"ב הנ"ל כתב דזהו
הוכחה שלא הוחמלו (וגם יפה הביא כת"ר
מד' הגמרא בשם ראב"ה שם נ"כ דאנב
מידליהו לא מיחמץ אבל לא מלחמיו סס)
וכ"ג גם מד' המרדכי פ"ב בשם הד"מ
והובא בב"י סוס"י תס"ו גבי חטים
שהטילו העכברים בהם מ"ר כתב דגם
למ"ד לא נחבקו ממש אין לחוש דקרוב
הדבר לוודאי דמ"ר אין מחמילין דאם
היו מחמילין היו כל החיטים (ובמרדכי
שם רוב החיטים) מבוקעים ואין לאסור
אח"כ יראה ביקוע הרי שהוכיח מזה שאין
החטים מתבקעים שאין מ"ר מחמילין אך
הרי אכן קי"ל דמ"ר מחמילין וע"ש בח"י
סקי"ד אח"כ בע"כ דליכא מזה הוכחה
ברורה מולא נחבקו. ועוד שהרי אנו
אוסרין בחיטים שנטבעו בנהר גם אותן
שלא נחבקו אך כוונת הרשב"א דהכא
דאיכא למחלי שלא נשרו בהגשמים מדלא
נחבקו שפיר איכא הוכחה ורגל"ד
עכ"פ להקל:

והנה רומ' הביא משו"ת פנת הבית
סי' י"ח י"ט שהאריך הג' בעל
פרי תבואה בחיטים שרבו הגשמים דל"ס

בהו ס"ם שכ' הרשב"א בערימות מאחר
שירדו על השבילים בנפרד ולידד להקל
משום חזו"ת (ובאמת שנס. בנש"א כלל
קכ"ו ובכתבו הנה"ק בעל דע"ק העירו
בסברא זו אבל מ"ס בנש"א שכ"ה בתשו'
רשב"א לא נמלא סס) ורומ' השיג דהא
איתרע לפנינו ברעויותא ברורה ויש לדון
בזה לשיטת אבי העזרי וטור ופר"ח
ופמ"ג בפתיחתו לחס"ז דבזמן אינו
נוחמין ופסק דבהפ"מ יש להקל ע"ש אח"כ
י"ל דדוקא בקידושין וכדומה דבשעה
שנולד הרעויותא נולד לנו ספק שמא כבר
נחבטל חזו"ת שפיר אמרין דאיתרע
לפנינו אבל הכא הרי גם בשעת ירידת
הגשמים אינו מחמין אלא שאם ישרה
אח"כ שיעור מיל יחמין אח"כ בשעת ירידת
הגשמים עדיין לא מיקרי נולד רעויותא
לפנינו ואח"כ לא נודע לנו על איזו
שבולת ירדו בשריי' הרבה ומוקמינן
בחזו"ת ועי"ל דהכא שנולד הרעויותא
קו"פ שעדיין אין לפנינו איסור חמץ לא
איתרע עדיין חזו"ת ועמנ"א סי' תל"ט
סק"ג כה"ג לענין נודע ההשק אח"כ אף
דחזו"ג איתרע מ"מ חזו"ת לא איתרע:
אך דמ"מ יפה תמה רומ' דחזו"ת ל"מ
מודרבנן ואף שכבר העלה ההב"ש
בסי' כ"ט ואני בארתי באורך בחיבורי
ג"ד בפתיחה דבדאיכא חזו"ג וחזו"ת
יש להקל גם בדרבנן אח"כ ה"ג בנ"ד אך
לפ"ז שוב י"ל דאיתרע לפנינו חזו"ג וגשאר
רק חזו"ת ושבו אין להקל מודרבנן וגו"מ
י"ל דאף דאיתרע מהני משום חזו"ת ועיין
השו" ח"ס אור"ח סי' קל"ו באמלע התשו'
שהעיר ג"כ בסברת חזו"ת של כל חטה
אף שאיתרע לפנינו ע"ש ולפמ"ש הפ"י
כחובות י"ט דשלא להוליא אשה מבטלה
מוקמינן בחזו"ת גם מודרבנן י"ל דה"ג
בנ"ד בשעה"ד שלא נמלא קמח אחר גם
מודרבנן מותר ואחרי שבש"ח בגין ליון
החיר החטים שאין בהם שינוי מראה
והם ככל חטים כדאי הוא לסמוך עליו
שהרי המע"ל סובר שאין מחמין במחובר
אח"כ

אח"כ רואין הביקוע ובתשו' ח"ס סי' קל"ו קל"ו לידד בדמחזר גם אם מוחמין איננו חמץ של תורה אלא עיפוש והפסד כעין מ"ס הרשב"א והובא בח"י סי' חס"ז סקט"ו והביא ראי' מסוגי' דמלא של טבל ואף שבש"ת ברכת רנ"ה סי' ע"ז השיג עליה מ"מ חזי לאיטרופי להקל בשעה"ד: **והנה** מ"ס ח"מ בשם רב א' בענין הביקוע דאין חילוק באיזו נד בודאי כן הוא אבל נראה ענין ביקוע הוא הניכר לעין הרוואה שהוא ע"י ריכוך וניפוח ועי' ח"ס סי' קל"ב בענין חטים מרוככים והביא מפר"ח סי' הס"ז אות ג' בשם שו"כנה"ג דריכוך לאו ריעותא הוא אבל מ"מ הביקוע דרכו לההוות ע"י ניפוח וריכוך ואם לא נמלא ביקוע כזה אלא חטים שלמחו יש להתיר אותן שלא למחו אם יש סי' דהלמיה לא חסור ע"י יובש החטים כנודע וע"ס בח"ס שב' ג"כ דהביקוע יוכל לחזור ולהתחבר ע"י שמתבישין החטים אבל הלמחו נשאר כמו שהוא כנראה בחוש וכמ"ס גם בשד"ח סי' י' אות ד' וא"ה לזייר ענין הביקוע במכתב:

ומה ששאל מדוע בע"ג מחמירים בענין שיעור סי' בחטים נגד הלומחים הדבר פשוט שפעמים משום שמה אין בילה וכמה כרכר בזה בתשו' בר"א חא"ח סי' ל"ה מהא דק"ל דלכל אין בילה חוץ מוין ושמן ע"ס באורך ומ"מ נראה דבדאיתא ב"פ סי' אין לחוש יותר ואע"פ שאין ראי' לדבר זכר לדבר איכא מהא דזבחים ד"פ דגם למ"ד אין בילה יזה ב' האותות ובפני"ח דאהלות מ"ב ורובא בשתי כבדות לר"מ ולרבנן בהבואה ב' ובקטניות ג"פ ועי' ביו"ד סי' פ"ג סי' ו':

והנה מ"ס ר"מ בשם תשובת רע"א שדפס בשם שער שמעון על הס"ס דגם בספק אם הי' סי' כיון דעכ"פ רוב איכא דמי לנשפק ואף דאפשר לברורי לברור החטים וזה דבר קשה שא"א דמי וכל שעה"ד כדעבד אך אם בדקו איזו

אגרופין ולא הי' סי' אף שאין זה צירור גמור מ"מ יוכל לברור חלק גדול שיוכל לסמוך עכ"פ על הטבול ברוב אך אם ירצה לנאת בהם י"ח מלוה לריך לאכול שיעור יותר מכזית כיון שי"ב מקלח מן החמולים וליכא כזית מלה דהביטול מהלק האיסור אבל מ"מ אינו יולא בו דודאי אם נתערב חוט שלא נטעו לשמה בג' חטין שנטעו לשמה לא יולא י"ח ליזית וכן בחמשה שנתערבו עורות פסחיים ונמלא יבלת אטו ייגאל שיחבטל ברוב ונעשו כולם פסחים כשרים וה"ג בזה עככ"ד והנה דבר גדול דיבר וכבר כתבתי מדעת כדברא זו ליישב הא דחמשה שנתערבו וכו' בדע"ת סי' ל"א סקט"ו ובקו"א שם הבאתי סתירה לזה מהר"ש פ"ה דמקואות מ"ה שב' דברבו זוחלין אפילו ליכא שיעור רק בלירוף הנוטפין מלטרפין לכשיעור וכבר העיר בזה הר"ז בחי' למקואות ולכאורה עלה בלבי כעת להביא ראי' לדעת רע"א מהא דפ"ט דפרה מ"ז אפר כשר שנתערב בעפר מקלה הולכין אח"ה"ד וטמא ואין מקדשין בו ורא"א מקדשין וברע"ב שם דח"ק סבר הוזה לריכה שיעור ורא"א דא"ל שיעור ומבואר דאף שמתבטל ברוב מ"מ אינו מלטרף אבל באמת הרי גם שם נוטה א' מבואר כן ובחוס' זבחים נ"ט סע"ב בד"ה חנן וכו' חומרה דמי חטאת הוא דמדאורייתא בטל ברובא עכ"ל הרי דאדרבא מדינא מלטרף לכשיעור ורק ההם משום חומרה דמי חטאת הוא ובמזבח כפרה בשם תוס' ריב"א וז"ל ול"ג דאע"ג דא"י לאיסור מ"מ הוא עלמו אין נעשה כמבטל ולעולם עומד בפיסולו כל מקום שהוא ופיגול ויותר שמתערף להשלים לשיעורו ונהי' כמבטל לפי' הקונטרס נחתי טעם משום דאשכחן דמלטרפין לענין לא יאכל וזה ל"ס הכא א"כ מדאורייתא נמי הוי עכ"ל וסו"ר בס' ביו"ל תגדנו"ח שגשג לי מההמ"ח למנה ושם חיו"ד ח"ב סי' ק"ה וגם במפתחות העיר בשם ח"א מחוס' זבחים ומבז"ב

ומזכ"כ הנ"ל וגם הוא לא הביא מדברי הר"ש ולפ"ז דינו של רע"א הנ"ל תלוי באשלי דברבי:
הק' שלום בירדכי הכהן האבד"ק הנ"ל

סימן מב

ב"ה פה יעליסאוועטגראד

נפלאותי על מורנו ומאור עינינו הרמב"ם ז"ל. שהניף בשלש עשרה נפה. את כל התורה כלה. ולא הניח דבר אחד. מדיני תורתנו הקדושה שבכתב ושבעל פה. מכל האמור בשני התלמודים. ובכל הדרישות. שלא הביאם בספרו הגדול. ומדוע זה השמיט. להביא בהלכות מלכים, את גזרת יהושע בן נון. מה שהשביע והחרים, שלא לבנות עיר יריחו. ולפי הנראה, כמו שהסכימו בית דין של מעלה. על ידו. על חרמה. של יריחו. שיהא כל שללה קודש וחרס. כדאיתא בירושלמי שלהי ברכות. מהא דכתיב חטא ישראל. ולא יהושע גזר, אלא מלמד שהסכימו ב"ד של מעלה עמו. כן ודאי, הסכימו ב"ד של מעלה. גם על אלתו ושבעתו, שהשביע שלא לבנותה עוד. מהא דנענש חיאל בית האלי, שעבר על נטותא דידיה:

והנה בדבר עיר יריחו עלמה, תניא בתוספתא סנהדרין פ' י"ד. ובירושלמי, שלהי פ' חלק. דמאחר שנבנתה, הותרה לישב בה. וכן הוא אומר ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו אל אלישע. וגראה, שתיקף אחרי שהחריבה יהושע, בנאות הכנענים, והותר אז גם לבני ישראל לישב בה. כמו שמצינו, חיקף אחרי מות יהושע, בם' שופטים א' י"ו. ובני קיני מהן משה עלו מעיר התמרים. והיא יריחו. כדכתיב בפ' וזאת הברכה. ל"ד ג'. הרי שבני קיני ישבו ביריחו, וכן בימי דוד מצינו. שאמר לעבדיו, (שמואל ב' י' ה') שבו ביריחו. ואח"כ בימי בית שני, הרי משנה שלמה

שנינו במוס' תמיד. פ"ג משנה ח'. שביריחו שמונו את כל הנעשה בבית המקדש. הרי שיטבו אז בני ישראל ביריחו. והוא על פי התוספתא והירושלמי הנ"ל שאחר שנבנתה, מותר לישב בה. והוא גם עפ"י הידוע בהלכות נדרים. בירושלמי, פ' השותפין הלכה ג'. נפל ובנאו, לית הוא. והכי קי"ל בשו"ע יו"ד סי' רט"ז סעיף ה'. דאם אחר קונס לבית זה שאני נכנס בו, אם נפל ובנאו אפי' במקומו. וכמדומה הראשונה, מותר. אלא שאם עבר ישראל ובנאה. לכאורה, תליא בפלוגתא דאב"י ורבא, אם אי עביר מהני. ולרבא דאי עביר לא מהני, יהא אסור לישב בה. אבל אי אפשר לומר כן. דא"כ יקשה בסוגיא דתמורה שם ו' ב', דמקשה במאי קא מיפלגי אב"י ורבא. אמאי לא משני, דאיכא בינייהו הא. אלא ודאי, דגם לרבא דאי עביר לא מהני, ג"כ מותר לישב בה אפי' עבר ישראל ובנאה. וכמש"כ התוס' בסוגיא שם ו' א'. ד"ה והשתא. דבכל איסור שהוא ברא מלבו, לא אמר רבא דלא מהני. והכי נמי באיסור זה. הרי מתחלה גזרו עליו יהושע ובית דינו מעולם, כדאיתא בירושלמי שלהי ברכות הנ"ל. אלא שאח"כ הסכימו עליו גם ב"ד של מעלה, והוי כאיסור שנדא מלבו, דלכולי עלמא אי עביר מהני:

ומבואר מכל זה. דיריחו כבר היתה בנויה בימי השופטים. ובימי דוד המלך. וכל זה, היה קודם לימי אחאב. אשר בימי בנה חיאל בית האלי את יריחו והיו כבר ישראל יושבים בה. ומה שנענש חיאל בית האלי. על כרחך. לא משום שבנה את יריחו, אלא שבנה עיר אחרת על שם יריחו. וכן אמר באמת ר' שמעון בן אלעזר בתוספתא דסנהדרין פ' י"ד שם. לא אותה בנה, אלא אחרת בנה. ורש"י בסנהדרין קי"ג א' ד"ה את יריחו, כתב, דלא איתפרש הא מגלן. ומהרש"א שם במידושי אגדות נדחק בזה. ולדברינו

ולדברינו הוא מוכרח, ואי אפשר כלל לפרש שבנה את יריחו. דהרי כבר היתה בנויה ועומדת. והנה מזה שנענש חילל בית האלי, על שבנה עיר אחרת בשם יריחו. מובא, דהגם שהייתה ביריחו, כבר הותרה. אבל הגזירה שגזר יהושע, שלא לבנות עיר אחרת על שם יריחו. לא הותרה, ואשר על כן, לפלא על הרמב"ם, שלא הזכיר בחבורו כל ענין זה כלל. מכל עיקר גזירת יהושע. ובזמנינו שרבו מושבות חדשים בא"ק. והמיוסדים קורין להן שמות. כרלוגס, יש להזהרם, באסור לקרוא שם יריחו. ומוי זה יוכל בזמנינו להתיר גזירת יהושע בן נון, ולטותא דיד' ח'ו. ולהמזהירים ולמזהירים. תבא עליהם ברכת טוב מהאל הטוב.

חיים ברלין החפ"ק והגליל

סימן ב

ב"ה ריגא

גיטין (ד' כ"ג) אומר מנסך רב אומר מנסך ממש. ושמואל אומר מערב. מ"ד מערב מ"ט לא אומר מנסך. אומר לך מנסך קלב"מ. ואריך כדר' ירמיה דאמר ר"י משעת הגבהה הוא דקנה מותרת בנפשו לא הוי עד שעת הניסוך. והקשו התוס' ולשמואל מ"ש מהא דאמר' בכתובות (דף ל') ומורה רב"ה בגונז חלבו של חבירו ואכלו שהוא חייב שכבר תחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור חלב. ותרנו דסבר שמואל דהגבהה לורך ניסוך הוא טפי דא"א לניסוך בלא הגבהה אבל החס אפשר לאכול בלי הגבהה דאי בעי גחין ואכיל כו' ועוד תירלו דטעמא דשמואל אט"ג דהגבהה לאו לורך ניסוך הוא אפ"ה פטור כיון דאשעת ניסוך לא מחייב דקלב"מ אשעת הגבהה נמי מפטור דאמר לו הרי שלך לפניך כמו תרומה וגטמאת כו' :

והקשה הפ"י הרי לשיטת התוס' מולין (ד' מ"א) דלמחי דקיי"ל

דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו חו לא מחוקמי מנסך ממש אלא בישראל מומר כדמוקי לה הש"ס החס וא"כ האין כתבו כאן דמאי אומר ליה הרי שלך לפניך והיפוך ליה דמעידנא דאגבהיה קא מנסך ל"י במגע ותו לא חזי למידי' וה"ל כאלו מוקלי קלי ובשלמא לכל התירושים של החס' אחי שפיר דלשמואל פטור דאט"ג דמשעת הגבהה נעשה הנזק ונתחייב בתשלומין אפ"ה כיון דהגבהה לורך ניסוך פטור משום קלב"מ אלא להאי תרומא דסובר שמואל הגבהה לאו לורך ניסוך הוא אלא דפטור משום דא"ל הרי שלך לפניך ודאי קשה כנ"ל. ואפשר דהתוס' סברי דשמואל לא ס"ל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא כר"ה ור"י (שם בחולין) דאוסר ותו לא לרכינן לאוקמי בישראל מומר כן נ"ל ועדיין ז"ע עכ"ל :

וקשי' לי האין מלי לגבות ע"ד הגאון בעל פ"י לבאר דהתוס' סברי דשמואל סבר דאדם אוסר דבר שאינו שלו. הלא זהו נגד גמרא ערוכה דמבואר דשמואל ס"ל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו והוא דאמר' ביבמות (ד' פג) ושמואל אומר הלכה כר"י בקושי ובקידוש כו' קידוש מלי היא דתנן המוסך גפנו על גבי תבואתו של חבירו הרי זה קידש וחייב באחריות דברי ר"מ. ר"י ור"ש אומרים אין אדם אוסר דבר שאינו שלו :

עוד הקשה הפ"י על מ"ש התוס' (שם בגיטין) דאף אם איתא לדר' ירמיה אפ"ה אחי' שפיר הא דשמואל כו' א"כ אמאי קאמר הש"ס (בב"ק ד' קי"ז) מעיקרא סברי כר' אבין ולבסוף סברי כר' ירמיה' וטפי ה"ל למומר מעיקרא סברי כשמואל ולבסוף סבור כרב דהתוס' ע"כ אליבא דאוקימתא דרב איירי דקנסא מקנסא לא ילפינן וא"כ אמאי מיימי כלל הא דר"א ובשלמא להירושים הקודמים שכתבו כאן אפשר לומר דהש"ס (שם) נמי יש לפרש כן דמעיקרא הוי סברי דהא דמנסך דמיא לדר' אבין והיינו כשמואל ולבסוף

ולבסוף כרבי דרמי' לדר' ירמי' והיינו כרצ כו'. אבל לתירוק האחרון דטעמא דשמואל משום דמי' אמר הרי שלך לפניך א"כ אין זה ענין כלל לדר' אבין וא"כ אמאי קאמר הש"ס התם מעיקרא סברי כר' אבין טפי ה"ל למימר כשמואל ונ"ע: ע"כ נ"ל ליישב קושיות הפ"י חדא בירך חברתה, דהנה איתא בע"ז (דף מ"ו) אמר ר"י אמר שמואל ישראל שוקף לבנה להשתחוות לה נאסרה ושם (דף נג) איתא אמר ר"י א"ר ישראל שוקף לבנה כו'. ושמעתי בימי עלומי מאמורי הגאון זללה"ה לבאר השינוי הנוסחאות עפ"י מה דאיתא (שם ביבמות) אמרי בי רב משמיה דרב הלכה כר"י באגדוויגוס ובהרכבה ושמואל אמר בקושי ובקידוש כו' קידוש מאי אמר רב אמר רב יוסף ת"ש דאמר ר"ה אמר רב אין הלכה כר"י. א"ל אביי מאי חזית דסמכת אהא סמוך אהא דאמר ר"ה אמר רב הלכה כר"י. אמרי בי רב מני רב הוגא ורב הוגא אמר רב אין הלכה. וא"כ הרי מבואר דפליגי אמוראי אליבא דרב אי אמר הלכה כר"י דאין אדם אוסר או לא. וא"כ למי' דרב ס"ל אדם אוסר. א"כ למאי קאמר רב ישראל שוקף לבנה והשתחויה לה אסרה (פי' במעשה) תיפוק לי' דבלא"ה אדם אוסר. וא"כ ע"כ להאי לישנא בודאי משמי' דשמואל קאמר דשמואל ס"ל כר"י דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו [דרב יהודה תלמיד דרב ושמואל הוי כדאמרינן ביבמות (דף י"ח) הו' דרב יהודה משמיה דשמואל קאמר דאי רב קשיא רב אדרב וכן איתא בערוכין (ד' פ"ה) ובכתובות (דף י"ב) וכן איתא בע"ז (דף ט"ז) אר"ז כי הוינא בי רב יהודה אמר לן גמירי מנאי הא מלתא דמגברא רבא שמי' לי' ולא ידענא אי מרב או משמואל]. וא"כ ניחא דבי רב דאמרי משמי' דרב דאדם אוסר דש"ס ע"כ נקטו ושמואל אמר הלכה כר"י בקושי ובקידוש. אבל למ"ד דרב ס"ל דאין אדם אוסר בודאי משמי' דרב

כאמר האי מומר דאדם אוסר דש"ס. כו' ושמואל מני סבר דאדם אוסר דש"ס. ולא קשי' למאי קאמר ישראל שוקף לבנה כו' ובא והשתחויה לה תיפוק לי' דאדם אוסר דש"ס. דו"א דהאי מומר רב אמר ואיהו ס"ל דאין אדם אוסר דש"ס. וע"כ אחי' שפיר שני הנוסחאות: **ועתה** לפי דברי אלה נוכל לומר דמה שכתבו התוס' (שם בגמין) לתרץ דהגבהה לורך ניסוך הוא טפי כו' זולא אליבא דמ"ד דרב ס"ל אדם אוסר וא"כ ע"כ ס"ל לשמואל דאין אדם אוסר דש"ס כמ"ס. וא"כ לא מלינן לתרץ דטעמא דשמואל אע"ג דהגבהה לאו לורך ניסוך הוא אפ"ה פטור כיון דאשעת ניסוך לא מחייב דקלב"מ אשעת הגבהה נמי מספר דאמר לו הרי שלך לפניך. דו"א דכיון דס"ל לשמואל דאין אדם אוסר א"כ ע"כ המתניתין איירי בישראל מומר וא"כ תיבך משהגביה אסרה במגע וא"כ הרי מקלי קלי וא"כ לא מני' אמר הרי שלך לפניך כמ"ס הב"י. ומ"ס התוספ' לתרץ דמי' אמר הרי שלך לפניך זולא אליבא דמ"ד דרב ס"ל דאין אדם אוסר וא"כ שפיר מלינן לומר דס"ל לשמואל דאדם אוסר דש"ס. וא"כ תו' אינן לריכוס לאוקמי המתניתין בישראל מומר וע"כ שפיר מני' אמר הרי שלך לפניך: **ובדברי** אלה יתורין קשיא השניה שהקשה הפ"י לאידך מה שערנו התוס' דאף אם איתא לדר' ירמיה אפ"ה אחי' שפיר הא דשמואל. א"כ אמאי לא קאמר הגמרא (שם בפ' הגזל) מעיקרא סברי כשמואל ולבסוף סברי כרב. דלפמ"ש דהתירוק השני מחרני אליבא דמ"ד דרב ס"ל אין אדם אוסר דש"ס ושמואל סבר דאדם אוסר כמ"ס. אבל אי ס"ל לשמואל אין אדם אוסר לא מלינן לתרוי הכי מטעמא דהקשה הפ"י דכיון דאין אדם אוסר אזי ע"כ עסקינן בישראל מומר וא"כ הרי אסרה במגע וע"כ לא מלינן לומר (שם בב"ק) מעיקרא סברי כשמואל ולבסוף

הארכתי לצאת הא דאמרינן (שם ביבמות) דר"ש ס"ל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. הרי מסקינן בב"ק (ד' ע"א) כגון שטבח ע"י אחר אליבא דר"ש. הא ר"ש ס"ל דאין אדם אוסר דש"ש. ועיי"ש בתוס' ד"ה בשלמא דכתבו דהך סוגי' ס"ל דאדם אוסר דש"ש. עיי"ש שהארכתי בזה :

משה באאמו"ר הגאון האמתי מו"ה יהושע אייזיק שפירא זל"ה החונה פה ריגא

סימן מד

ב"ח אליאבאליא

בחיבורי מרבה תורה הגדפם מחדש על יו"ד ה' רבית סי'

ק"ס ס"ק מ"ז ילאתי לדון דבר חדש דאף ביתוס מן האם לבד וגשאר לו ירושה מאמו שאין לאביו זכות בו להחירו באבק רבית ע"פ דברי הרמב"ם ה' דיעות פ"ו ה"י לענין הלוא של כל אלמנה ויתוס לא תענון דאחד יתוס מן האב ואחד יתוס מן האם רק העליתי בל"ע אם להוילא מן הלוי הא"ר דיכול הלוי לומר קים לי שאסור יתוס כזה בא"ר ע"ש :

ערת שמלאתי חנא דמסייע לרצרי והוא ספר החינוך פ' משפטים מזה ס"ה שכתב בפירוש שמדיני המלוה לא תענון החירו להם רבית דרבנן [ומזה סיוע ג"כ למש"ש בס"ק מ"א שאין לבטל במקום שנהגו להחיר גם במעות אלמנה בא"ר ע"ש] אבוא היום אל העיון לבדר הל"ע שלי שממקורו הוא מוכרע דאף ביתוס מן האם שרי א"ר והוא צפרקין דף ע' אחר רב ענן אחר שמואל מעות של יתומים מותר להלוותם ברבית א"ל ר"ג משום דיתמי וכו' ליזלו בחר שביקיהו וכו' ההוא דודא דבני מר עוקבא דהווי בי מר שמואל וכו' ולבאורה קשה דהול"ל ההוא דודא דיתמי דהרי לא ליחס הדודא הוא בא שאין נפ"מ אך אם נחקה על שורש סדר הדורות מלינו שמר עוקבא האריך ימים עוד בימי רבא כמ"ס תוס' קזיר

ולבסוף סברי כרב. והוא דאיתא התם אמרי ר"ה ב"ח ורב יוסף הוו יתבין קנני' דר"ג א"ל ר"ה ב"ח לר"י דינא או קנסא כו'. א"ל רב יוסף לר"ה ב"ח מאי ב"ח אי דינא או קנסא. א"ל אי דינא כו' אי קנסא לא גמרינן ופריך מנא תימרא דמקנסא לא ילפינן כו' איני והא תני אבוב דר' אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע כו' חזרו לומר אף המנסך חזרו אין לא חזרו לא מ"ע לאו משום דלא גמרינן מקנסא ומדמי ליה רב יוסף לא מעיקרא סברי כר' אבין ולבסוף סברי כר' ירמ' וכו'. וא"כ מאן מחזי התם (בב"ק) רב יוסף ולשיטת' לא מלינן לומר מעיקרא סברי כרב ולבסוף סברי כשמואל כמ"ס הב"י. דלשיטת רב יוסף לא מלי אמר דשמואל סבר כר' ירמ' אלא דמשעת הנבזה מפטר מטעם הש"ל. והוא דלשיטת רב יוסף ע"כ ס"ל לשמואל דאין אדם אוסר דש"ש וא"כ ע"כ לא מתקמי המתניתין אלא בישראל מומר וא"כ תו לא מלי אמר הש"ל דהרי אסרה במגע כמ"ס. דהנה איתא ביבמות (שם) אמר רב יוסף אמר ר"ה אמר רב אין הלכה כר". וא"כ ס"ל לרב יוסף דס"ל לרב דאדם אוסר דש"ש. וא"כ ע"כ אית ליה לשמואל דאין אדם אוסר משמעתא דישראל שוקף לבנה כמו שביארתי לעיל. וא"כ טוב לא מלי לתרץ כמ"ס תוס' דלשמואל פטור מטעם דמלי אמר הש"ל וכמ"ס דכיון דס"ל דאין אדם אוסר א"כ ע"כ מוקמינן המתניתין במנסך. אלא בישראל מומר וא"כ הרי אסרה במגע. וע"כ אמר רב יוסף מעיקרא סברי כר' אבין ולבסוף סברי כר' ירמ' ולא משני מעיקרא סברי כשמואל משום דלרב יוסף צודאי מוכרחין אנו לתרץ כמ"ס תוס' בתירוק הראשון דפליגי בדר"א ור' ירמ'. וא"כ ניחא מה דלא קאמר מעיקרא סברי כשמואל וכמו שמבאר הפ"י בעלמו. ומתוך השני קושיות של הפ"י בחדא מחתא : **ובספרי** פני משה (פסחים דף ל')

דרוקא היכא דליכא סברא לרבות פליגי
דלא דרשי כל והרי כנ"ד אדרבא יש סברא
לרבות כנ"ל. אמנם הרמב"ם וסמ"ג
כתבו דמרבא אפילו אלמנתו של מלך
ויתומיו ע"ש ואם כן לכאורה מנ"ל לרבווי
יתום מאם לבד :

וראיתי בסמ"ג לאוין ח' שכתב וז"ל
ואע"פ שפרש"י בפ' משפטים
שהוא הדין לכל אדם אלא שדבר הכתוב
בהוה לפי שהן תשושי כח ומלוי לענותם
מכל מקום אני אומר שתפס אלמנה ויתום
מפני הכרית הכרחה להם שכל זמן שהם
זועקים הם נענים וצדיאורי מהרש"ל על
הסמ"ג פירש במ"ש ואע"פ שפרש"י וכו'
וא"כ למה לריך כל לרבות אלמנה ש"מ
ומשני שאחא לברית כרוחה. א"ג אע"פ
שפרש"י וכו' אלמא שמדבר הקרא בתשושי
כח דוקא ולפ"ז לא הוהיר הקרא באלמנה
מלך שאינה מתשושי כח. כהנא הספר
ומ"מ אומר אני וכו' פירוש וחולק על רש"י
דמאחר שמליו שהקב"ה כרת להם ברית
יותר משאר בני אדם אלמא דתלוי באלמנה
ויתום ולא בתשושי כח ע"כ. ולפע"ד יש
לעין בזה דהלא רש"י ז"ל לא מעלמו
מפרש כן רק מכילתא מפורשת היא בפ'
משפטים סי' קע"ט ומבא בילקוט וז"ל
שאר כל אדם מגין ת"ל לא תענון דברי
רבי ישמעאל ר"ע אומר אלמנה ויתום
שדרכן לענות בהן דבר הכתוב והנה
בפשיטות נראה מפרש"י דס"ל דלא פליגי
הני תנאי בגוף הדין רק דלר"ע אין לריך
לרבות כ"א מתיבתא תענון אבל כ"ע מודו
דאף בשאר כל אדם ואף שהוא חקיק
אסור לענותו. אמנם ראיתי בפ' התורה
והמלוה להגרל"מ ז"ל שפירש דלר"י בא
אלמנה ויתום לדוגמא ר"ל כל מין החלשים
[וי"ל דמשום הכי ילך מ"ש אח"כ אם
תענה אותו אשמע נעקתו לשון זכר הבא
אח"כ על שם המין כמו ועוף יעופף כוס
ורוכבו וכדומה. ולפעד"ג מוכרח לומר
כן דבאדם סקיף אינו עובר בלאו מה"ח
דאל"כ מדוע לריך קרא לא תגנוב ע"מ
למאקט

נויר (כ"ג ע"א) [ומ"ש במ' סדר הדעות
דיותר נראה שהוא ט"ס ול"ל שהיה רבא
דימי בר שוקבא כהן דחולין מ"ג דהטריף
תורא לבני רב שוקבא כי איך יהיה מר
שוקבא קיים עד רבא ע"ש לפעד"ג שמוה
אין לעשות ט"ס בתוס' ואין כל כך תימה
על הנושך זמן משנת תתקע"ט שירד
שמואל לבבל עד שנת ל"ט שרבא נעשה
ראש במחוזא שהוא ק"כ שנה שהיה בנמלא
זקן כזה אז ואולי מה"ט שלחו ליה למר
שוקבא לדיון ליה כבר בחיה שלם בסנהדרין
ל"א כי חי כשנות מרע"ה] ורק אשתו
מחה מקודם כמ"ד בסנהדרין דף כ"ט
קרובים ונתרחקו היו ע"ש ברש"י [אנב
י"ל מליצתו שם אטו בקבא דקירא דביקנא
בכו שמליו שהיה נוהר בכבוד אשתו
הנדיקת בחייה מאוד עד שרצה לישב ז'
ולי' במות אחיה כמ"ד במוט"ק דף כ'
זק"ל] וע"כ בניו היו יתומים מאמם לבד
והדורא היה מירושת אמם ונקראו יתומים
לענין היתר רבית דרבנן וכן מדיוק הלשון
בחר שיבקייהו שהפירוש מי שהגיה להם
הירושא הן אב הן אם [והא דלא היה מר
שוקבא בעלמו אפוטרופוס על גכסיהם
י"ל דמחמת שהיה פורן גדול בלדקה כמ"ד
בכתובות ס"ז ובטעמו הטוב לא היה
מקפיד לטובת בניו להשכיר הדורא ע"כ
העמידו אפוטרופוס לשמואל] רק מחמת
שע"פ הרוב האב הוא המוריש ע"כ תפסו
בש"ס ופוסקים לענין יתמי שהגיה להם
אביהם :

והנה לדעתי העניה א"ל לראיות כלל
כי נראה מסברת פשוטה דגם
יתום מאם מקרי יתום לכל מילי שתקנו
חז"ל לזכותו מטעם שהוא נדכה ונענה
וכמ"ד בצרכות נ"ו ע"פ נתונים לעם
אחר זה אשת האב וכמ"ס גס הרד"ק ע"פ
כאבל אם קודר שחתי (תהלים ל"ה) אך
אם ירלה אחד להתעקש בזה אמינא ש"ל
דמנופא דקרא כל אלמנה ויתום לא תענון
שתיבת כל לכ"ע מרבא אף יתום מאם
וכמ"ס תוס' (פסחים מ"ג) ע"כ ד"ה מ"ן

שהם מלוא א' שייך לרבות יתום מאם מחיבת כל אף דסמיך לחיבת אלמנה ומ"ד בחולין כ"ז ע"ב מוסברא משום דסליק מיניה י"ל דשם כתיב או עוף ולא כתיב ועוף וכן י"ל דבאמת משום הכי קימ"ל דיש שמיטה לעוף מה"ט ולא דרשינן בשפיכה בעלמא דא"כ חיה נמי כיון דמלוא א' היא ואכמ"ל:

אבר לרעת הרמב"ן החולק עליו שם וס"ל דמחמת שחלקו הכתוב אח"כ כי אם ענה תענה אותו יחשב לשנים וכן ע"פ מ"ש הסמ"ג בהקדמתו שגדולים חלקו על הרמב"ם וס"ל דהם שני לאוין וכן שאור ודבש כמו אלמנה וגרושה וצ"ש וע"ש. בס' ש"ח ש"ט שכן הוא דעת רש"י ג"כ וא"כ איך נוכל לרבות הך כל דכתיב אלל אלמנה על יתום מאם דדוחק לומר כמ"ש תוס' מנחות כ"ח סוף ד"ה המעלה דויו דוכל דבש מוסיף לענין ראשון ה"ג ויוו של יתום מוסיף לענין ראשון דשם מוסיף אותו דבר בעצמו שנתרבה מחיבת כי שלמדו על ערובו משא"כ בנ"ד. וא"כ קשה על הסמ"ג בלאוין ח' שכתב הך דיתום מן האם עובר ג"כ ומג"ל הא. וי"ל דמלבד שכל מפרשי ספר המלות חלקו על הרמב"ן וקיימו דברי הרמב"ם עוד י"ל לפע"ד ע"פ מ"ש תוס' מנחות כ"ח ד"ה אין וז"ל וא"ת ולר' יאשיה דבעי או לחלק לא לחייב בחד למודיה עד שיעשה שניהם וי"ל דשאור ודבש וכן ומבשל כתיב בהו ממנו וכו' ע"ש וה"ג נימא דהך אותו אינטריך דלא נימא דאינו עובר עד שיענה שניהם האלמנה ויתום יחד וכן דברי הסמ"ג דריך נגר ובר נגר דליפרקיה כי בעלמא בס' ק"פ כתב דלא תוננו הדעת מברעת שהם שני לאוין ולא נמנה כל אלמנה ויתום לא תענון כי אם בלאו א' ועי' ברמזי סימני הספר סי' ח' וז"ל ומי שלבו נוקפו למנות בשני לאוין ימנה שלא להנות עבר שזרע וראיתי בדרך מלותיך להמל"מ ח"ב הגספה בסוף ס' המלות קעמד עליו דמדוע כתב בהקדמתו

למיקט עי' מ"ס ב"מ (דף ס"א) ובספר המלות ל"ת רמ"ד ובחינוך סי' רכ"ד מבוחר שהוא מה"ט דלא כמ"ש הלח"מ ה' גניבה פ"א ה"א שהוא רק אסמכתא וכן מ"ש הרמב"ם ה' דיעות פ"ה ה"ג לענין מרת ת"ח שלא ילך לאדם משמע דאין איסור מה"ט באדם תקיף] ור"ע ס"ל דאלמנה ויתום דוקא ורש"י חפס שיטת ר"י והרמב"ם ה' דיעות פסק כר"ע ומ"ש באלמנה ויתום שדרכן לענות פי' אחרי שרובן דרכן לענות א"כ אף באלמנות ש"מ עובר מרבוי כל אלמנה וס"ל דלא דרשינן טעמא דקרא ור"י סובר כר"ש גבי חובל בגד אלמנה דדרשינן טעמא דקרא ותלוי רק במי שהוא נדבה ונענה ולא על אלמנותו ש"מ והלימוד מדכתיב תענון לשון רבים [ומש"ש אח"כ דגם לר' נתרבה מחיבת כל הוא דוחק להמעיין. ובעל זית רענן על הילקוט שנתקן לפרש מדכתיב תענון לבסוף שנה במחכ"ת. כן לא זכיתי להבין את פי' האבן עזרא על התורה דאחר שאמר לא תענון לשון רבים אמר אם תענה כי כל רואה אדם שהוא מענה יתום ואלמנה ולא יעורם גם הוא יחשב מענה ואם כדבריו דלא תענון לשון רבים על המענין הול"ל לא תענו כמו לא תגבו שדרשו ע"מ למיקט ע"י ס' חורת חיים ב"מ דף ס"א וע"כ תענון לשון רבים קאי על המתענין] נמצא לפי זה דלרבי ישמעאל חיבת כל לא רבי עדיין שום דבר ויכולים לרבות אף יתום מן האם לבד. אבל הרמב"ם שפסק כר"ע ואפ"ה פסק דאף יתום מאם עובר אולי לדידיה בא הרבוי על זה מחיבת תענון. או דס"ל דחיבת כל שמרבה אף אלמנותו ש"מ ויתומיו ה"ג מרבה יתום מאם ג"כ דלשיטתו בספר המלות מלוא רנ"ו אלמנה ויתום רק לזו א' הם. ולרבנו במענה יתום ואלמנה כאחת לא עבר רק לזו א' כמו מי שהקריב כאחת שאור ודבש ע"ש מלוא ז"ח וכאשר ביאר זה בשורש ט' וכיון

משפטים החמירה התורה שימרה לשמוע
לעקת יהוה ואשר מה"ט ג"כ לא זכיתי
להבין דברי האבן עזרא בפ' משפטים
שפי' הטעם שזכור יהוה שיתכן שיהיה
קטן ולא ידע לדבר כמו האלמנה ולמ"ס
רש"י בישיבה א' יתום לא יפוטו אף
שהוא איש והוא מפסיקתא כמובא בילקוט
באריכות משמע דיהוה יודע לדבר יותר
א"כ כ"ס דהך כל מרבה יותר ליתום
ואף מן האם אבל מרלא כתיב לא תענון
כל יתום ואלמנה וסמך כל לתיבת אלמנה
נוכל לרבות גם אלמנתו של מלך ומובן
דהוא הדין בניו והכל ניחא בסייעתא
דשמיא :

הק' אליהו פוסק החופ"ק אליאפאליא
בעה"ט שו"ת טור ואהליות וספר כורת
הברית וספר מרבה תורה.

סימן מה

בעה"י פה שע"ס

(א) **קשה** לי עתה לשון הרדב"ז ז"ל
(חלק א) סימן כ"ג דהביא
מחלוקת הר"ף והרשב"א ז"ל בפרק
כ"ד הרגל אם זה לא נהנה ו"ח חי
חייב וסוים שם וז"ל כלל דמילתא כל
היכא דאיכא פכידא לזה אע"פ שזה לא
נהנה חייב דאפשר דהנאה יש לו ואין לא
ידעין לה עכ"ל. והוא תמוה מאד לכאורה
שאם היה ההלכה בידע' שאין לו הנאה
דפטור. היאך תפקין ממנו מהספיקא
כמ"ס ב"ק דף ו' ע"ב אלו ידעין דכחושה
אכל וכו'. ודוחק גדול לומר דלגרף ספיקא
דרבוותא לספיקא דהנאה ויהיה כמו ס"ס
להוציא ממנו. וז"ע :

(ב) **עוד** שם (סי' רמ"ב) בנמלא חיטה
בתבשיל ע"פ כ' שם וז"ל אם
נוהגין בדברי הרמב"ם דשלא בזמנו בכ"ס
הרי הוא טובר שאין משליכין בו' אלא במים
רותחין בו' ואם בו' כשאר פוסקים בו' והם
כ' בהדיא דמזן שלא בזמנו אינו אוסר
תערובתו בכ"ס וכו' והעושה כחומרי דמך
וכחומרי

בהקדמתו שחלק על הרמב"ם כמה שחשב
אלמנה ויתום בחד לאו אחר שגם הוא
מודה לו בזה וגם מה נשתנה לדעתו מכל
שאר לאו שבכללות שחשבו בשנים ע"ס
אשר לפע"ד לנווא קצת טעם לישב מחמת
שינוי בגוף אחד אלמנה קטנה שהיא
יתומה ומדיוק מה"ט ג"כ לשון המקרא
אלמנה ויתום משא"כ בפ' הלא כ"ד י"ז
לא הטה משפט גר יתום כי לא שייך גר
ויתום ביחד עי' בעה"ט שם כי כקטן
שגולד דמי וכן ילייר שני גופים בשינוי
אחד כגון שמענה היתום בפני אמו שגורם
לה לער ג"כ ע"כ כדי שלא נפסוק
המקרא בסכינא חריפא הסכים הסמ"ג
למנות תמיד אלמנה ויתום לא תענון בלאו
א' משא"כ בשאר לאו שבכללות וכיון
דזכינו דגם הסמ"ג ס"ל לעיקר דהוא לאו
א' א"כ הך כל דכתיב אלל אלמנה מרבה
ג"כ יתום מאס :

עוד י"ל ע"פ מ"ס המהר"ם שיק על
תרי"ג מלות מלוא יס"ה דלכ"ע
חדא לקי באותו שהלאו עליה קאי בפירוש
כגון אל תאכלו ממנו גא הרי גא לאו
מפורש ובמבוא אינו מפורש רק דהכתוב
עטפו וחברו ללאו בזה פליגי אי הוי לאו
שבכללות ע"ס וא"כ בנ"ד ה"ג דהפסוק
מסיים ויתום לא תענון א"כ יתום מפורש
והאלמנה הוא רק לאו שבכללות שאינו
מפורש ע"ס היטב [ולפעד"כ עוד להוסיף
ממה שהזכירה התורה אח"כ בעונש אותו
ואשמע לעקתו לשון זכר שקאי על היתום
לשיטת ר"ע שאינו מדבר במין החלשים
ראינו שהתורה החמירה בהיתום למהר
לשמוע לעקתו וכן בדברים יו"ד עושה
משפט יתום ואלמנה אשר מה"ט נפלאתי
במ"ס הרמב"ם ה' סנהדרין פכ"א וח"מ
ה' ט"ו ס"ב דמקדימין דין היתום לדין
האלמנה מקרא דישעיה שפטו יתום ריבו
אלמנה מדוע לא למדו מקרא דתורה
שהקב"ה בעלמו מקדים דין עשיית משפט
יתום וכן בדברים כ"ד י"ז בהטיית משפט
יש ביתום לאו נוסף. וה"כ נימא בפ'

ובחומרי דמר עה"א והכסיל כו' עכ"ל ותמוה מה הלשון אומרת הא דוקא דומי' דשררה וגלגולה אבל בדינים חלוקים אין לנו. וגם י"ל שלענין דס לא נהגו אלא בפושטין ולענין חמץ מחוייבין כרמב"ם וז"ע על לשון פה קדוש:

(ג) **ראיתי** דבר פלא ברבינו בחיי עה"ת פ' לו שכתב בפ' וכלי חרש אשר תבשל בו וז"ל ומן הידוע כי יש למים ג' כחות והם המים הקרים והפושטים והרותחים. אם כו' קרים דין הכשרו הוא כו' קרים. הפושטים אם נתן בהם האיסור אין הכשרו כו' אלא בהדחת הפושטין וכו' עכ"ל והוא דין מחודש לא שמענוהו ולא הובא דעתו בס' הפוסקים שהכלל אללנו כשאין היס"ב שרי בהדחה ופושטין לא שמענו. ולע"ע:

(ד) **עוד** ראיתי שם דבר מידוע בפ' הכהן המקריב את עולת איש וז"ל או שהיו הכהנים מכירין את הטורפה בדוקין שבעין ובשאר סימנים קודם שחיטתו עכ"ל. והוא נגד הש"ס דנפקא לן דאזלינן בחר רובא מרישא של עולה וכן מזה דמשני בפסחים כ"ז. בנמלא טורפה בבני מעים ובדוכתי טובא. האמנם גם בספר חסידים (סי' תס"ח) מבואר שם וז"ל חכמה שאדם יודע בבהמה בחי' אם כשרה אם טרפה. ואף אם נשחטה הבהמה ונתערבו החתיכות הכשרות והטרפות איזה כו' ואיזה טרפה כו' ואיזו נבילה. אך לא כ' שם שהכהנים היו מכירים ויש לעיין ליישב הדברים מחקיפי קמאי. כי יתעורר עי"ז עיונים בהרבה מקומות:

(ה) **עוד** זאת מלאחי ברבינו בחיי פ' שמיני בפ' זאת החיה יפ"ש כ' וז"ל. והטורה לא תמירא אלא בשנים (והיינו בשני הסימנים). וכשהזכיר הכתוב המזיר אף הכלב בכלל שהרי הוא כמוהו שאינו מעלה גרה. אבל פרסותיו סדוקות וכו' עכ"ל ולא מלאחי לפענ"ד בשום פוסק להזכיר גם הכלב בכלל ובלי ספק יש שינוי בפרסותיו שאלמלא כן לא הי' נמנע

הכתוב מלהזכירו בהדיא דהא כלב הוא מין חיה וחזיר הוא מין בהמה כדאי' במשנה פ"ז דכלאים וז"ע. אולי הבקאים יתעוררו לבקש לו חבר אשר בעניי לא מלאחי:

(ו) **ברמב"ם** ה' גזקי ממון (פ"ג ה"ג) אכלה אוכלין שאין דרכן לאוכלן כו' כגון כסות או כלים משלם ח"כ שזה שינוי הוא ודרך בג"א להניח כליהם וכסותם בר"ה כו' עכ"ל. ויש לדקדק טובא למה הזכיר ז"ל טעם זה כיון דקיי"ל דרבא (ב"ק כ"ד ע"ב) נהי דאית לך רשותא כו' לבעוטי כו'. וכן הביא הרמב"ם ז"ל בעלמו בפרק הקדוש בסופו שא"פ שדרכה להלך אין דרכה לבעט א"כ מכ"ש בכסות וכלים דלית רשותא לאכלן א"כ ל"ל ה"ט והש"ס לא מסיק לה אלא אליבא דר"י ור"ל מקמח דמסיק סברא דרבא אבל למסקנא ל"ל האי טעמא. ולע"ע:

(ז) **ברמב"ם** (פ"ג מה' טו"מ סוף ה' ג'). וז"ל ולפיכך אני אומר שכל טומאת המת שאין הנזיר מגלח עלי' אינה ד"ת עכ"ל. וידוע מ"ש עליו המשנה למלך פ"ה מהלכות נזירות. אמנם לפענ"ד לע"ג על רבינו ז"ל מהא דאיתא מיר (דף כ"ו ע"ב) אומר ר"מ לא תהא זו קלה מן השרץ. ולפי ד' הרמב"ם ז"ל היה לו להשיבו זו מה"ת וזו מדבריהם ודוחק גדול דבהא פליגי דא"כ לא היה לרמב"ם ז"ל לומר אומר אני כמוכן. ולע"ג:

(ח) **עוד** שם (פ"ד מה' טו"מ ה"ו) וז"ל כזית חלב שלם שהתיכו טמא היה מפורר והתיכו טהור. לפענ"ד ז"ע למה לא הזכיר רבינו ז"ל דדוקא אם לא נענע המחבת ולא הריקו מהכלי כאלוקימחא דר"ז בנזיר (דף כ' ע"ב) דהא פסק הרמב"ם ז"ל (פ"ז מה' ט"א ה"ד) דאין ניגוק לאוכלין עש"ה:

(ט) **ראיתי** בקונטרס הראשון מכת"י הנה"ג ה"י ז"ל מטעם כנאווי סי' י"ב אות א' דמקשה באוכל דס למה אין השיעור ברביעית. ותי' משום דאפקה רחמנא בלי אכילה לא יאכל דס. והנה ביבמות

ר"ב ז"ל. ובכל הדפוסים כתוב כן מכון כמו שהעתיקו:

ואמנם באמת אם נמא דברים כחבן בהחוספתא כמו שהוא לפנינו כנ"ל. באמת הרבדים חמושים. דהוי ממש יציבא בארעא וגירורא בשמי שמיא. דהא למזומות הני לוי להיפוך. עד שלא ניסת הן לריבא להביא ראיא. משניסת היא לריבא וכו' וכדאיתא בגמ' ומשטע דעד שלא ניסת נכסים בחזקה, ומשניסת ילאו נכסים מחזקה. ואולי כי זה היה באמת סיבה. למאי דגרים ר"ב ז"ל בהיפוך כי א"א להעמידה כמו שהיא לפנינו על פי שיטת הגמרא:

ואמנם כי קשה מאד לשבש כל הספרים. שכל הספרים הנוסחא מכוונת כמו שהעתיקו. לכן לולא דמסתפינא אמינא דאין כאן שום שיבוש בהחוספתא. אלא דהכוונה בהחוספתא באופן אחר. והכי פירושא. אלמנה שחובעת כתובתה. והיורשים אומרים וכו' עד שלא נשאת. פירוש אם נעשית אלמנה קודם שנשאת לבעל זה [דהיינו שהיא אלמנה מן האירוסין] היא לריבא להביא ראיא. משנשאת. פירוש אם נעשית אלמנה אחר שנשאת לבעל זה ר"ל שהיא אלמנה מן הנישואין. על היורשים להביא ראיא:

ושעמא דהא מילתא ע"פ שיטת הרמב"ם ז"ל דפוסק בפ"י מהלכות אישות הלכה י"א. דארוסה אין לה כתובה היבא דלא כתב לה. ואפי' כתב לה נמי גובה עיקר מבני חורין. וכן פסק מרן הב"י בש"ע אהע"ז סי' כ"ה סעיף ו' א"כ ממילא בארוסה אפי' כתב לה אינו אלא כתב ידו דנאמן לטעון פרעתי. דלא שייך חזקה שטרך בידי מאי בעי הואיל ואינו גובה מלקוחות וכדאיתא בחו"מ סי' ס"ט א"כ ה"ה נמי הכא נאמן היורשין לטעון שנתקבלה כתובתה. אבל באלמנה מן הנישואין דנביא בתנאי ב"ד אפילו מן הלקוחות ממילא הוי דינה ככל מלוה בשטר דאין הלוה נאמן לומר פרעתי אלא לענין אישחבע

ביבמות (דף קי"ד ע"ב) איתא בהדיא אבל דם עד דאיכא רביעית אומא לא יע"ש ובתשו' בנין ליון להג' מאלטונא זללה"ה סי' מ"ט וגמשים האריכו הרבה בזה. ופלפלו בזה הרבה ויש שמחלקים בין דם קרוש ללול. ופלא שלא הביאו סוגיא דכריתות (דף ד' ע"ב) הקיטא למאי אתא לכדתיא כל חלב וכל דם לא תאכלו מה חלב עיזוד וכו' ואין מלטרפין זה עם זה אף דם וכו'. ובהדיא פירש"י ז"ל שם לענין להלטרף הדם והבשר להתחייב בכזית וידוע דשני דברים שאינם שוים בשיעוריהם אין מלטרפין זע"ז וע"כ דגם. דם שיערו בכזית. ויש לפלפל עוד בעתות הפנאי. חונן הדעת ית"ש יאר ענינו במאור תוה"ק: הק' יחיאל מיכל אבד"ק שעפם.

סימן ב

ב"ח פה וואלבראם

אציע (א) דבר חידוש גדול במרדכי פ' אלמנה ניזונית סי' רנ"ג איתא וז"ל אלמנה עד שלא נשאת וכו' פירש"י ז"ל היינו למזומות וכו' אבל לכתובה וכו' עד לאחר שחשבע וכו' וכו' ר"ב גס ע"ז תמהתי משום דבתוספתא דמכלתין תניא אלמנה שחובעת כתובתה ויורשים אומרים נתקבלת וכו' עד שלא נשאת לריכים הם להביא ראיא משנשאת עליה להביא ראיא. וראב"ן החזיק דברי רש"י וכו' דלא סמכינן אברייתא עכ"ל עיי"ש וכן הוא בהג"א בפ' אלמנה גבי איבעיא דר' יוחנן יתומי אומרים נתנו והיא אומרת וכו' ע"ש ונוראות נפלאותי שהרי בתוספתא דמכלתין כתוב ממש בהיפוך ממה שהעתיק ר"ב ז"ל. וז"ל החוספתא אלמנה שחובעת כתובתה והיורשים אומרים התקבלת כתובתך. עד שלא נשאת היא לריבא להביא ראיא שלא נתקבלה כתובתה. משנשאת לריכים הם להביא ראיא שנתקבלה כתובתה. עכ"ל החוספתא ריש פרק אלמנה ניזונית אות באות. והוא להדיא היפוך ממה שהעתיק

אישתבע לי וכו' ובאלמנה דגובה מיתומים
תנן מנכסי יתומים וכו'. אבל בשבועה
מיהא גביא, ולכך על היורשים להביא ראיה
וזה פשוט ונראה לדבר ברור ואמת בפירוש
התוספתא בעזה"י. ואין צורך לשנוא כלל:
ונמצא דמכאן ראייה לשיטת הרמב"ם
ז"ל והגאונים ז"ל וכפסק המחבר
ז"ל בס' כ"ה הג"ל דארוסה אפי' בדכתב
לה ג"כ לא גביא אלא מבי"ח. והרא"ש ז"ל
חמה ע"ז בפרק נערה. ואולם מן התוספתא
הג"ל ראייה ברורה לדבריהם ז"ל וכנראה
מדברי רש"י ז"ל בפרק נערה דף מ"ג ע"ב
בהא דמיבא נזאמת גביא דרש"י ז"ל ג"כ
סובר כן. עיי"ש והנן:

ואמנם עיקר תמיהת ר"ב ז"ל על רש"י
ז"ל לא זכיתי להבין. דהא רש"י
ז"ל כמי סבירא ליה ודאי דבאלמנה מן
הנישואין על היורשים להביא ראיה אפילו
כשטועני' על הכתובה פרענו. אלא דחילוק
שבין המזונות לכתובה הוא דלענין מזונות
א"ל שבועה כלל מדין המשנה וכמבואר
באה"ע ז"ל סי' כ"ג סעיף ט"ו. ולכתובה מחייבת
שבועה מדינא דמתני'. וכ"ז שלא נשבעה
שבועת המשנה לא גביא אבל כשנשבעת
שבועת המשנה פשיטא אף רש"י ז"ל
מודה דעל היתומים להביא ראיה.
ואין כאן שום תמיהא על רש"י ז"ל:

(ב) **ומ"ש** בשערי תורה קונטרס א' סי'
ד' אות ב' בד"ה עוד יש ליישב
כ' שם להספק בהפריש ב' תרומות ו'
אחר זו ונשאל על הראשונה אי עלתה
שניה תחת' כמו ב' שבועות. או דילמא
הס' שאני דמיתלי תלי וקאי כמו בדיון אין
אחע"א וכו' וכ' שם דיש לפשוט ספק זה
מדברי הר"ן ז"ל ריש פרק נערה בהפ'ר
א' והקיס א' ונשאל על ההקמה דכ' שם
הר"ן ז"ל לתרץ קושיה הרשב"א ממקדש
ע"מ שאין עליה גדרים בהלכה אלא חכם
וכו' דמקודשת. וכחב. הר"ן ז"ל דהפ'ת
האחר קלישא טובא ולא. חזי לאיטרופי
וכו' ומוכח מזה דאם תלוי בחד דמהני
הפ'ת אחר הקמה כשנשאל עלי' וסיים שם

דיש לומר גם איפכא עכ"ד:
והנה הספק ב' תרומות. אי עלתה
שניה אחר שנשאל על הראשונה.
הוא גמרא ערוכה גדרים דף ס"ט סוף
ע"א בהא דבעי רבה קיים ליי' קיים ליי'
ונשאל על הראשונה. ופשיט לה מדרבא
ב' שבועות עיי"ש. הרי להדיא דאין שום
חילוק כלל לומר דשאני ב' שבועות הואיל
וניתלי תלי וקאי דא"כ אין פשיט משבועות
לדין הקמה אחר הקמה דלא שייך כלל
לומר כן. בקיבור דזה פשוט דכך לי הקמה
אחר הקמה ממש כשני תרומות. ומ"מ כינשאל
על הראשונה שני' חלה. וזה פשוט ומבואר:
ובדין הפ'ת אחר הקמה אי חוזרת
וניער אחר שאלת ההקמה שרלה

להביא ראיה מדברי הר"ן ז"ל הג"ל. וכ'
בעלמו דבדברי הר"ן ז"ל י"ל ג"כ איפכא:
תמוהני שהרי דיון מבואר בתשובת
הרשב"א ז"ל הובאה בב"י סי'
רל"ד ובש"ע סעיף ק"כ. דאחר שאלת
הקמה א"ל לחזור ולהפ'ר. הרי להדיא דמהני
הפ'ת אחר הקמה כשנשאל על ההקמה:
ואמנם יש לי בזה עוד הרעורי דברים
בדין שבועות המתנגדות שכתשו'
הרשב"א סי' תק"ב הובאה בב"י סי' רל"ח
ובש"ע שם סעיף י"ז. שנסתפק הרשב"א
ז"ל אי כה"ג ג"כ נשאל על הראשונה שני'
חלה עיי"ש שכן נשאר הדבר בספק בסעיף
הג"ל בש"ע שם:

והש"ך ז"ל שם ס"ק כ"ב כתב דטעם
הספק הוא משום דהרי"ף ז"ל
לא ס"ל הא דרבא ב' שבועות וכו'. ולכך
חמה על מרן המחבר ז"ל מאחר דהוא פסק
כרבא א"כ למה נסתפק בזה וכו' דאפשר
דדעת המחבר נזאמת דשאני בשבועות
המתנגדות וכו' עיי"ש:

ולפי מ"ש דבהפ'ת אחר הקמה ס"ל
להרשב"א ז"ל ולמרן המחבר ז"ל
דכשנשאל על הקמה חלה ההפ'ת מוכח
דאין לחלק בזה:

ולענ"ד לגוי ד"ק של רבינו הש"ך ז"ל
נראה דעיקר הספק בשבועות
המתנגדות

במלרים אינה דוחה לל"ת דחדש שנאמר
 אח"כ בקדושת ה"ס אבל עשה שנעשו
 בעודם ב"ג ואח"כ המלה הזאת נחמדה
 בה"ס בענין עשייתה בכללות קדושת
 ישראל מזה זו יש בה כעין שני מלות
 מלות ב"ג ומלות ישראל. וזה מלינו בשלשה
 מלות אלה דהיינו מילה אף שהיה עליהם
 מלות מילה מאת"ה מ"מ מלות פריעה לא
 ניתנה רק לישראל כמבואר ביבמות ע"א:
 א"ר ב"י א"ר לא ניתנה פריעה לא"א שהיו
 וכו' וכן תמיד אפי' למ"ד עולה שהקריבו
 ישראל במדבר עולות תמיד הוה מבואר דלא
 היה רק בבמה ומבואר בחגיג' ו' דלא טעניה
 הפשט ונתוח ועבודה בבכורות כדאמרינן
 בזבחים קי"ב עד שלא הוקם המשכן היו
 הבמות מותרות ועבודה בבכורות. ופסח
 מלרים נשתנה מפסח דורות יעוין פסחים
 זו. דאמרינן פסח מלרים שויניהו שויסקי
 דבעי ר' זירא אימורו פסח מלרים היכי
 אפטרניהו א"ל אביי ומאן לימא לן דלאו
 שויסקי עבד ועוד הא תנא ר' יוסף שלש
 מוצאות היו שם הרבה עשויים ואם כן בכלם
 אין לקרות להם בשם עשה דקודם הדיבור
 גרידא דהרי אינם בזאת הלורה שהיה להם
 קודם הדיבור אלא נקראים בדיוק ישנם
 לפני הדיבור היינו דיש להם התיחסות
 לקודם הדיבור והוה כעין חרי עשה וזה
 חמורים מעשה דהוה רק אחר הדיבור
 ושפיר ג"כ דמילה דוחה לאו דמלורע
 ובהכרח לומר כן דאל"כ קשה היאך אמרינן
 שכן ישנם לפני הדיבור ומשו"ה דמי שבת
 והרי שבת ג"כ לפני הדיבור דבמרה נעשו
 על השבת כדאיתא בשבת פ"ז וסנהדרין
 נ"ו כאשר לוך א"ר יהודה א"ר במרה
 נלכו וע"כ היינו טעמא דשבת אין בה
 חומר זה שנעשו בה מקודם משום שלא
 נשתנה כלל אח"כ משא"כ הכן כנ"ל וד"ל:
 (ב) **דרש"י** בתשו' סי' ע"ח ילא לדין
 דאסור לשחוט ביו"ט הסמוך
 לשבת על סמך עירובי תבטילין דהרי לא
 הזכירו חז"ל בנזכר ע"ת רק לאפויי וכו'
 ולא

המתנגדות. אי הוי דין שבועה שניה כדון
 שבועה שוא. דאין לה שום מלות רק
 לענין מלקות. ובהיה דשבועה שלא אישן
 ג' ימים דמלקין אותו וישן לאלתר או דילמא
 שאני הכס שא"א כלל שיהיה מקום לקיים
 השבועה לכך הוי ש"ס. ולא חלה רק
 לענין מלקות. משא"כ בשבועות המתנגדות
 דכשישאל על הראשונה יהיה מקום לקיים
 שני' לכך אין לה דין ש"ס. וכן מובאר
 בלשון הרשב"א ז"ל המובא בב"י שם בב"י
 רל"ח עיי"ש. ואין להאריך כעת עוד
 ממ"ש הש"ך ז"ל מס' ע"ג בחו"מ. כי
 בלאה"כ דברי תשו' הרא"ש ז"ל שם מקושי
 ההבנה כמבואר שם בדו"פ ושאר אחרונים
 ז"ל שם יעו"ש:

משה וויינבערג. אברק"ק הנ"ל

סימן מז

בעזרי"ת סה קשנו

(א) **יבמות ה'**: ומכלהו נמי שכן ישנו
 לפני הדבור הקשה בשאגת
 אריה סי' ל"ז דבתוס' ספ"ק דקידושין ל"ח
 ד"ה אקרוי הציאו קושיית הירושלמי דאמאי
 לא אכלי מלה מחדש כדכתיב ויאכלו
 מעבור הארץ ממחרת הפסח הרי דלא אכלי
 כלילה ואמאי לא דחה עשה דמלה ל"ח
 דחדש ומשני דאין עשה דקודם הדיבור דוחה
 לל"ח דאחר הדיבור יעו"ש הרי דקודם
 הדיבור קולא יש בו והכא אמרינן איפכא
 שכן ישנו לפני הדיבור וחמירי דדוחין
 לל"ח סי' צ' כרם ויעוין מה שדחק בזה
 ובהרבה אחרונים. דחקו מאוד בישוב ד"ז
 ויעוין בר"ש (פ"ב דחלה) שהקשה משבת
 קל"ה ימול בשר ערלתו אעפ"י שיש שם
 בשרת ימול דאחי עשה ודחי ל"ח, ועשה
 דמילה קדמה ללאו דקולן בשרת עכ"ל:
והנלעיד בזה לתרץ בפשיטות דלא
 קשה מידי. דבאמת עשה
 דקודם הדיבור שנאמרה לב"ג אין בה
 קדושה כעשה שנאמרה לכללות ישראל
 בה"ס ומשו"ה מלה שנאמרה לבני ישראל

ולא לשחוט ש"מ שהשחיטה באיסורה עומדת ושוב חזר והקשה מדברי חסו' הרא"ש דמשמע דגם השחיטה מותרת ות' דשם הולך לשיטת הפוסקים דאין לריך לפרש הכל או באם אחרמי ופירש והב"ח והט"ז חלקו עליו בסו' תחק"ז דאי איתא דכלא פירש אסור א"כ מ"ט לא תיקנו להתנות ג"כ על השחיטה כמו על השאר אלא ודאי דכלא פירש ג"כ מותר לשחוט יעוין מה שכל אחד תירץ ומיישב מדוע פירשו נוסח ע"ח כל דברים הגלגלים ולא השחיטה :

ואירורי דבריהם ז"ל נלע"ד לחרץ דשפיר שחיטה מותרת בלי שום תנאי כלל וטעמא רבה יש בדבר דהנה בפסחים מ"ו א"ל רבה לר"ח לדיך דאמרת לא אמרינן הואיל היאך אופין מיו"ט לשבת א"ל משום עירובי תבשילין ומשום ע"ת שרינן איסורא דאורייתא א"ל מדאורייתא לורכי שבת נעשין ביו"ט וכו' איתבי' בהמה המסוכנת לא ישחוט אלא כדי שיכול לאכול הימנה כזית ללי מצעו"י יכול לאכול אע"ג דלא בעי למיכל בשלמא לדידי דאמרני' הואיל וכו' משו"ה ישחוט אלא לדיך דאמרת ליא הואיל אמאי ישחוט א"ל משום וכו' משום הפסד ממונו גמר בלבו לאכול כזית וא"א לכזית בשר בלא שחיטה ע"כ והנה לכאורה יקשה אמאי לריכין לדחוק דמשו"ה אופין ומבשלין מיו"ט לשבת משום דלרכי שבת נעשים מיו"ט לפי מאי דקי"ל דכבוד שבת ויו"ט חמור מהפסד ממונו דאף דבכ"מ בש"ס איתא דהמורה חסה על ממונו של ישראל מ"מ ברי"ה כ"ז מבואר דכבוד יו"ט עדיף ולא חסה יעו"ש ובש"ך בהנהגת או"ה אזה"ג דהפ"מ וכבוד שבת שוין ובהכרח דחביב לאינשי כבוד שבת כשמירת ממונו מהפסד וא"כ אפי' אי נימא מעיקרא דריגא דלרכי שבת אין נעשים ביו"ט מ"מ אופין ומבשלין משום כבוד שבת גמר בלבו לאכול כזית מצעו"י. אך ז"א דלעיל הקושיא הוא מאפיה ובישול דאסי' בגמר לאכול כזית מצעו"י עדיין

אסור לו לאפות השאר ובשחיטה מסוכנת דכיון דגמר בלבו לאכול כזית שוב מותר לו לשחוט כיון דא"א לכזית בשר בלא שחיטה משו"ה הולך לעיל לחרץ נשום דלרכי שבת נעשים ביו"ט ומשום עירוב תבשילין או משום הואיל דמקלעי אורחין וד"ל :

ומעתה שוב בענין השחיטה נופא מיו"ט לשבת אפי' בהמה בריאה חו אין מהלך לומר בו הואיל ואי מקלעי אורחים או מטעם דלרכי שבת נעשים ביו"ט דמכא שניהם לריכס לעירוב תבשילין. רק אפי' בלא עירוב כלל מותר לשחוט בהמה לזורך שבת כיון דכבוד שבת עדיף גמר בלבו לאכול כזית מצעו"י במכ"ס ממסוכנת שהוא רק נשום הפס"מ. וא"א לכזית בשר ואין מהלך לשום עירוב והגם דמודינא דאי לא הניח עירוב כלל דאסור ג"כ לשחוט היינו טעמא משום דכיון דאין רשאי לבשל ולאפות שוב אינו לריך לבשר חי בשבת שאין ראוי לאכילה ולא גמר בלבו ואסור לשחוט אצל בעירב על הבישול שוב ממילא מותר לשחוט במכ"ס ממסוכנת דודאי גמר בלבו לאכול כזית כדי שיכבד השבת ושוב אין מהלך לכלול בעירובי תבשילין לשחוט כיון דאין היתר השחיטה מלד העירוב וד"ל :

משה נתן כהנא שפירא אברם"ק הנ"ל

סימן מח

ב"ח שפילעוויזנע

הנה ראיתי בספר חיי הכהן בסוגי' דבל יראה שנסתפק בענין לאו דב"י וב"י אם נאמר כיון שעבר פ"א על הלוא שוב אין עובר אם אין מצער אותו אף שרואה אותו עוד כמה פעמים רק מוטל עליו המ"ע דתשבותו כמו בנותר דאחר שעבר על הלוא דלא תותירו שוב אין עובר או דילמא דעד שמצער עובר בכל רגע על הלוא דב"י עכ"ד :

אמנם באמת אין הדמיון עולה יפה דבנותר שפיר אינו עובר רק

פ"א

פ"א משום דהחורה לא אזהיר רק שלא יוותר קדשים כשרים ולכך כשעשה פ"א נותר ונפסלו הוי שוב קדשים פסולים וע"ז לא אזהיר כלל דחמנא אכל בחמץ מהיבא חימי לחלק בין פ"א לפעם שני וכמו שעובר בפעם הראשון כן הסבירא נותנת לעבור בפעם שני הגע בעלמך אם יקנה חמץ בפסח עלמו בודאי יעבור על ב"י כמבואר ברמב"ם ז"ל קנה חמץ בפסח לוקה ומה לי בזה שהחמץ אכלו מכבר, וכן מבואר בחוס' פסחים כ"ח בד"ה וחמץ וז"ל תימא לר"י האריך עביר ק"ו מותר שאינו בב"י והא חשיב הכא כל מותריו כמו ב"י ומירלו דשפיר עביר ק"ו דנותר אינו בב"י דמיד שהותר שוב אינו עובר עוד אכל בחמץ דאף אחר שהותר עובר בכל שעה בב"י עיי"ש הרי שכתבו כך בפשיטות דחמץ עובר כל שעה בב"י:

אך נראה סברא נכונה בזה לומר דאינו עובר רק פ"א ומו לא ולא יהיה כלל סתירה מהחו' הנ"ל דהנה איתא בגמ' ב' דברים אינם ברשותו של אדם ועשאו הכתוב כאילו הן ברשותו בור ברה"ר וחמץ בפסח והיינו קזה נחשב לחידוש מה שעוברין על ב"י שהרי אסור בהנאה ואין לו שום זכות בה יותר מאחר והוי כנו חמץ של אחרים רק שגזי"כ הוא לעבור על שלו בב"י והנה כתב השאג"א דזה דוקא לר"י שסובר חמץ לאח"י אסור אכל לר"ש דחמץ מותר אח"י לא הוי חידוש כלל כיון שאחר הפסח יהי מותר הוי שפיר ברשותו ובס' מקור"ח השיג עליו דאף שאח"י הוא מותר מ"מ הלא אסור להשהות החמץ בפסח וא"כ לא משכחת כלל שיהי ממונו עיי"ש אכל מ"מ דברי הש"א נכונים דהא דאסור להשהות אותו הוא רק עיקר מלד הלאו דב"י א"כ ממילא אין חידוש מה שעוברין על ב"י דאי לא יעבור יהיה ממונו ואף דבלא"ה הוא מלווה לבטרו מלד העשה דתשביחו מ"מ לפי דעת הר"י דהלאו דב"י הוא להנחל"ע א"כ העשה

דתשביחו אינו עשה בפני עמנו רק הוא תיקון הלאו א"כ ממילא דאם לא יהיה עובר על הלאו לא הוי מלווה ג"כ על העשה דתשביחו וספיר היה יכול להשהות את החמץ וא"ש דברי השאג"א דלר"ש לא הוי חידוש מה שעוברין על ב"י אך דזה ניחא מה שעוברין בפעם ראשון על ב"י דאם לא יעבור על הלאו גם העשה לא יהי' בו ויהי' נותר להשהות אכל כיון שעבר פ"א על הלאו ממילא דמלווה על העשה דתשביחו לתקן הלאו ממילא דלא הוי ממונו כלל ואמאי יעבור פעם אחרת ולומר דהוי גזי"כ מנ"ל לומר כך דלמא באמת אינו עובר רק פ"א ולא הוי גזי"כ כלל אכל בפעם ב' דלא הוי ממונו באמת אינו עובר נמלא דלר"י דקסבר חמץ אח"י אסור וממילא דהוי חידוש אף בפ"ר כיון דלא הוי ממונו כלל ואין ג"מ בין פ"ר לפ"ש אכל לר"ש דחמץ אח"י מותר ובפ"ר אינו חידוש כלל וספיר אמרינן דאינו עובר בפעם הב' וממילא דאין ראיה מחוס' פסחים הנ"ל שכתבו דעוברין בכל שעה דתוס' כתבו שם אליבא דר"י דיליף שם מנותר דאב"א א"ש ואליבא דר"י דס"ל חמץ אח"י אסור שפיר עוברין בכל שעה אכל אליבא דר"ש שפיר י"ל דאין עובר רק בפ"ר ודוק:

ורפ"ז יש ליישב תמיהת המג"א (סי' תמ"ו) על מאי דאיתא בש"ע המולא חמץ בביתו ביו"ט כופה עליו את הכלי משום דאסור לשורפו ביו"ט והקשה המ"א דמדברי רבא (בפסחים ה:) מוכח דמאן דאית לי' מחוך מותר לשורפו אף ביו"ט ואין קו"ל באמת דאמרינן מחוך ואמאי אסור לשורפו ביו"ט ולפי הנ"ל מיושב הטעם דבאמת הקשה בחוס' דהרי בעינן לורך קלת ומירלו דזה גופא הוי לורך קלת מה שמבערו ועיין ברא"ש שם דהנורך הוא משום הלאו דב"י אכל מלד העשה דתשביחו לא מיחשב לנורך כמו נותר מלד שיכול לבטרו אחר יו"ט ועיין בכ"מ אף לפמ"ש לעיל דאינו עובר בכל שעה

שעה רק בפ"א א"כ שוב לא הוי לורך קלת רק משום העשה וזה לא מיחשב לורך קלת כמו שריפת קרשים אמנם נכון הדבר והנה אליבא דר"י דחמץ אחר זמנו אסור כבר כתבתי דעובר בכל רגע והנה הקשה הפ"י לר"י דיליף ק"ו מנוחר דאבחא"ש הא איכא למיפרך מה לנוחר שכן אין היתר לאיסורו אבל בחמץ יש היתר לאיסורו דחמץ אח"ז מותר ותי' דר"י לשיטתו דס"ל חמץ אח"ז אסור וגם חמץ אין היתר לאיסורו וממילא למאי דהוכיח רבא שם דגם ר"ע ס"ל אבחא"ש ויליף ג"כ מנוחר כפירש"י ז"ל שם להדיא וע"כ דגם ר"ע ס"ל דחמץ אח"ז אסור וממילא דלדידי' שפיר עובר בכל רגע על ב"י ושפיר יש לורך קלת ושפיר הוכיח רבא דל"ל מתוך אבל לדידן דפסקין כר"ש דחמץ אח"ז מותר ולדידי' אינו עובר רק פ"א א"כ ממילא ליכא לורך קלת ואף דפסקין מתוך מ"מ אסור לשרוף ביו"ט ודוק:

ובזה יש ליישב דברי הטור א"ח סי' תמ"ו שכתב שם המולא חמץ בביתו כו' ואחי הר"י ז"ל כתב שיכול לשורפו ביו"ט כיון שיש קלת מלוה בשריפתו אמרי' מתוך הלכך אם לא בטלו יוליאו וישרפנו כדי שלא יעבור עליו במזיד שעד עתה לא עבר אלא בשוגג עכ"ל ודבריו הקדושים לריכין ביאור וכמו שחמהו המפורשים דלמה חלה כמה שלא עבר עד עתה אלא בשוגג וכי אילו עבר עד עתה במזיד יעבור עוד וכי אמרינן למי שעבר עבירה שיעבור עוד והנה הב"י פירש שאילו עבר במזיד אינו מוסיף איסור מה שיניחנו עיי"ש אבל דבריו תמוהין כי כל שעה הוא באיסור ב"י ואעפ"י שכבר עבר מ"מ אם יניחנו כל שעה הוא עובר ומוסיף איסור על איסורו אבל לפמ"ש לעיל יתפרשו היטב דבריו הקדושים כדיוח גדול והנה עיקר ההיתר של הר"י ז"ל משום דהוי לורך קלת והיינו משום שעובר על ב"י דמלך עשה לבד לא

נחשב לורך קלת והנה לפמ"ש לעיל דלדידן דפסקין כר"ש אינו עובר באמת רק פ"א א"כ ממילא ליכא שום לורך כיון ששוב אינו עובר על הלאו ומלך העשה לא נחשב לורך. אך עיקר הטעם שכתבתי דאין עובר רק בפ"א הוא משום דפ"ר אינו חידוש מה שעובר על הלאו דאם לא יעבור על הב"י יהי' מותר להשהותו עד אחר הפסח ויהי' מותר ואף דיהי' מלוה לבערו מלך העשה מ"מ אם לא יעבור על הלאו לא יהי' מלוה ג"כ על העשה אבל כיון שעובר פ"א על ב"י וממילא דמלוה על העשה לתקן הלאו וממילא דא"א בשום אופן שיהיה יכול להשהותו עד אחר הפסח ושוב לא הוי ממונו ואינו עובר דשלק אי אהה רואה כו' והנה השג"א הכריע דלא כדעת הר"י ז"ל שפוסק דיכול לכתחילה להשהות חמץ ע"מ לבערן משום דהוי לאו הנל"ע וכתב השג"א דז"א מושם דכל לאו הנל"ע אין העשה מתקן להאיסור גופא רק המלקות שלא ילקה אבל עדיין נשאר האיסור יעיי"ש: **ורפ"י** אמר אני דלדעת השג"א הנ"ל אם עבר על לאו הנל"ע בשוגג ולא במזיד אינו מלוה כלל על העשה כיון דעשה אין מתקן האיסור גופא רק המלקות ובשוגג בלא"ה ליכא מלקות גמולא לדעת האומרים דב"י הוא לאו הנל"ע אם עבר בשוגג על הלאו דב"י אינו מלוה על העשה דתשבייתו א"כ ממילא דאין חידוש שיעבור מעתה עוד הפעם משום דאי לא יעבור עוד הפעם על ב"י יהי' יכול להשהותו עד אחר הפ"י ויהי' מותר וזהו הוא דברי רבינו יחיאל דכיון שלא עבר עד עתה אלא בשוגג ועדיין אינו מלוה על העשה דתשבייתו וליכא חידוש שיעבור עוד הפעם משום דאי לא יעבור עוד הפעם יהיה מותר להשהותו ויהי' ממונו וכיון שעובר עוד הפעם ממילא דאיכא לורך קלת ושפיר יכול לשורפו ביו"ט משא"כ אם עבר עד עתה במזיד וממילא דמלוה על העשה לתקן הלאו וממילא דא"א להשהותו עד אחר

אחר הפסח ומידוש הוא שיעבור עוד הפעם כיון דלא הוי נמונו וכוודאי דאינו עובר עוד הפעם וליכא לורך קלף ושפיר אכור לשורפו ביו"ט וא"ש דבריו ודברי הב"י שכתב דאם עבר עד עתה במזיד ליכא שום לורך דלא יוסיף שום איסור על איסורו ודוק היטב כי נכון הוא:

עוד י"ל דדבר זה אי עובר בכל שעה על ב"י או רק פ"א יהי' תלוי בפלוגתא דר"י וחכמים אי אין בנח"א או השבחתו בכ"ד. דהנה ראיתי מקשים על מה שעוברים על חמץ בב"י הא לענין ב"י לריך שיעור לב"ה בכזית ולב"ש בכזית ושאור לב"ע בכזית ולר"י דס"ל אבנח"א הרי כחתי מכתת שיעוריה כמבאר בסוכה דאין יולאין באחרונ של עיר הגדחת מה"ט אך דל"ק דהנה עיקר הלימוד שחמץ הוא בשריפה הוא מותר שהוא בכל תותירו וחמץ הוא בב"י ולא לא היו עוברין על ב"י ממילא דלא הי' לימוד מותר ולא שייך לומר דלא יעבור על ב"י משום דלריך שריפה דז"א דאם לא יעבור על ב"י ממילא לא יהי' הדין בשריפה ושפיר עובר על ב"י אמנם כ"ז ניחא מה שעוברין בפ"ר כנ"ל אבל כיון שטובר בפ"א על ב"י נמילא דאיכא שפיר לימוד מותר דבשריפה ושפיר יש סברא לומר דלא יעבור בפ"ב משום כחתי מכתת שיעורי' ולפי"ז יש ליישב קושיית הפ"י פסחים כ"ח אהא דיליף ר"י שם אבנח"א ש"מ מק"ו מותר דאין עובר על ב"י ובעון שריפה והשיבו חכמים דהק"ו הוא תחלה להחמיר יאופו להקל לענין לא מלא עמים לשורפו וחזר ר"י ודן דין אחר נותר בכל תותירו וחמץ בב"ה ניה נותר בשריפה כו' והוא תמוה דמאי מהני מאי דחזר ויליף בזה מלינן דבשלמא אם באמת לא הי' רק מה מלינו שפיר יליף אבל כיון שבאמת חמץ חמיר מותר מה בכך שמניח הק"ו ולמד במ"מ סוף סוף הדבר הוא ק"ו והוי תחילתו להחמיר וסופו להקל ורש"י ז"ל נשמר מזה וכתב שהוא גז"ש

וילפינן בין לקולא בין לחומרא יעו"ש אבל דבריו הקדושים לריבין ביאור דלא מלינו שום גז"ש בזה שיהי' מופנה מב' לדדים או מל"א עכ"פ אך לפי הנ"ל יתיישב היטב דהנה הקשה בתוס' ד"ה וחמץ וז"ל תימה לר"י היאך עבד ק"ו מותר שאינו בב"י הא חשיב הכא כל תותירו כמו ב"י ות"י דשפיר עבד ק"ו דנותר אינו בב"י רק פ"א אבל חמץ עובר בכל שעה בב"י יעו"ש אך לפי מ"ש דלר"י דס"ל אבנח"א ש"מ אינן עוברין רק פ"א הדבר קושיית התוס' לדוכתה אך באמת הדבר נכון דלכאורה כ"מ שכתבתי אינו דהנה עיקר הלימוד של ר"י הוא מק"ו והק"ו הוא מה שעוברין בכל שעה בב"י נמלא דאם לא יעבור בב"ש ולא יהי' הק"ו מותר ולא יהי' הדין דחמץ בשריפה וממילא דל"ש לומר שלא יעבור בפ"ב מטעם כחתי מכתת שיעורי' דז"א דאי לא יעבור לא יהי' כלל כחתי מכתת שיעורי' ושפיר עוברין בכל שעה על ב"י ושפיר עבד ק"ו אך כ"ז לפ"מ דיליף ר"י מק"ו אבל לפי"מ דמסיק ר"י דיליף במ"מ דנותר הוא בב"ה וחמץ הוא בב"ה והיינו בב"י נמלא דאף אם נאמר דאין עובר רק בפעם אחת ג"כ יהי' הלימוד מותר שיהיה לריך שריפה ושפיר יש סברא לומר שלא יעבור בפ"ב מטעם כחתי מכתת שיעורי' וליכא ראייה כלל ממה שכתבו התוס' דבחמץ עובר כל שעה דזה דווקא אליבא דה"א דה"י יליף מק"ו אבל אחר שמסיק ר"י דגם במ"מ יכולין למילף שפיר י"ל דאין עובר רק בפ"א ודוק היטב. ולפי"ז שפיר מיושב קושיית הפ"י ז"ל דמאי מהני בזה דיליף במ"מ כיון שסוף כל סוף חמץ חמיר מותר והוי תחילתו להחמיר כו' ולהג"ל שפיר מיושב כיון דעיקר החומרא מה שעוברין בחמץ בכל שעה וכ"ז הוא לפי הה"א דר"י הי' יליף בק"ו והי' סוברין החכמים שדווקא יליף מק"ו נמלא שאם לא יעבור בכל שעה לא יהי' לימוד מותר שיהי' בשריפה ולא יהי' כחתי

מכתת

לאטרופי ע"ש ומבואר בקידושין (ע"ח)
דהכל מודים באלמנה לכה"ג דנביאה
לחוד לוקה. ואיסורא דח"ש יתכן רק
בשאר איסורי כהונה לסוברין דחלוקין
מכה"ג ע"ש:

ובגוף הקושיא לע"ד המעיין בש"ך
יור"ד רל"ח ס"ק כ' בשם
הרלב"ח לשיטת הר"ן וראה דסובר דעבירה
דרבנן חמיר מח"ש ובשבוטה על ח"ש לא
הוי בכלל מושבע ועומד מה"ס וח"ל
ובנשבע על עבירה דרבנן לא ח"ל
ובפמ"ג סוף פתיחה כוללת לאו"ח אוה
ל"ד ע"ש. והטעם דעבירה דרבנן חמיר
דאיכא לאו דלא חסור ע"ש. וא"כ מי
הניד לו שלר' יוסי הגלילי שסובר דחוזר
על עבירה דרבנן יסבור ג"כ דחוזר על
עבירה ח"ש עד שיאמר מפני זה דנעלם
מגאון כמותו ש"ס ערוך אימא דגם לריה"ג
אינו חוזר מפני עבירה ח"ש דקילא
מעבירה דרבנן:

ופלא על בקי כמותו שהסב תלונתו
מסוטה רק על הג' הג"ל ונעלם
ממנו שבקושיא זו יש להתלונן על גאוני
קדמאי שסוברין דבקידושין לחודא איכא
חיוב לאו דאורייתא ויעוין בשיטה מקובלת
בב"מ י' ע"ב גבי כהן דאמר לישראל לא
וקדש לי אשה גרושה הביא בשם רבו דגם
לרבא איכא לאו גמור בקידושין רק
מלכות ליכא ובתוס' שם לחד חירולא
איכא איסורא דאורייתא ובשעה"מ פ"ז
ממעילה הביא החולקין בזה משם ס'
מולל מאש ודעת הריטב"א כזו ויעוין
רא"ה חינוך מלוה ר"ז דסובר דגם בח"כ
דלא אהני מעשיו דאין קידושין תופסין
בהם מ"מ איכא איסורא בקידושין ע"ש
ובמגת חינוך מלוה רס"ו האריך בענין
זה אי איכא בקידושין איסורא דאורייתא וכן
בבית מאיר לאהע"ז ס"י ט"ו. ולד"ה
איכא איסורא דרבנן מתוס' יבמות (י' ע"א)
ומובא כן בחידושי רע"א למשניות שם
וכלם פה אחד העירו מגמ' סוטה הג"ל
ויעוין מקנה קידושין ס"ז וע"ח ובס' כנף
רננס

מיכתה שיעורי' ושפיר הדין נותן שיעבור
בכל שעה וממילא דבאמת חמץ חמיר
מנותר ושפיר הסיבו לו דהוי תחילתו
להחמיר וסופו להקל ושפיר חזר ר"י ודן
במ"מ והיינו לא כמו שאתם סוברין
שדווקא בק"ו אני יליף אלא במ"מ ג"כ
יכולין למילף וממילא דאפי' אם עוברין
רק בפ"א ג"כ חמץ הוא בשריפה ושפיר
הוא מיכתה שיעורי' בפ"ש ושפיר באמת
אין עוברים רק פ"א וממילא דבאמת לא
הוי כלל חמץ חמיר מנותר רק מ"מ ול"ש
לומר דהוי תחלתו להחמיר וסופו להקל
ודוק היטב כי עמוק הוא. היו"א לנו
מכל הג"ל דלר"י דס"ל אין בחא"ש אין
עוברין בב"י רק פ"א משא"כ לחכמים
דס"ל השבתו בכ"ד שפיר עוברין בכל
רגע כיון דבפסע ראשון ג"כ הוי חידוש
ואין חילוק בין פ"ר לפ"ב כנ"ל והארכתי
בזה בחידושי להלכות בדיוקה וביטל ליישב
כמה קושיות בטהי"ת בדברים הג"ל:

יעקב דוד וואסערפיש

. האב"ד דפ"ק הג"ל

סימן מט

בעוה"י יענדורעוויב יע"א

הנה במה שהעיר בקונטרס ב' ס' ט"ו
לחלק בין חלי שיעור בכמות להיכא
שנלך שני דברים אין באחד מהם משום
ח"ש כגון בעקר ולא הניח, חילוק זה
מסתבר ומבואר כן בפמ"ג בפתיחה להל'
שבת ע"ש:

אך במה שהתפלל על הגאון הקדוש
מטשעכאווא ז"ל על מה שכ' בספרו
בית אברהם דבכה"ג באלמנה דלרין קידש
ובטל דבקידושין אירא איכא עכ"פ
איסורא דח"ש שהוא נגד ש"ס ערוך סוטה
(מ"ד) דקאמר כרבה וכו' ע"ש אגב שיטפיה
העתיק באלמנה לכה"ג מה שאינו דמבואר
בב"א שם טעמו כיון דעל ביאה לחוד ג"כ
אינו לוקה לכן הוי הקידושין ע"כ חזי

גם לריה"ג כיון דאם יגרשה יתוקן למפרע
ובירושלמי איחא שלריך לברר בעדים
שעבירה בידו עי' רמב"ן עה"ת והכא
אין עבירתו מצוררת דאם דעתו
לגרשה ליכא איסורא כלל. וביתר שהלוי
עוד בדעת האשה אם תתלה להבעל לו
ושייך חזקת כשרות דתרווייהו שלא יבואו
לידי חילול ולא יבטלו הניחוק. משא"כ
לאביי דבקידיש לחוד לוקה ואינו תלוי
כלל בביאה. וא"ל דא"כ ל"ל מיעוט
דולקחה כיון דאינו חוזר ולקחת איסור
דלפי הו"א דלקחת היתר ולקחת איסור
שוין לענין חזרה הו"א דחוזר כמו בלקחת
היתר דאין מוששין לגירושין. אך בהמה
הו"א גופא לרייך ביחוד כיון דטעם החזרה
שיקחנה וחששה התורה שמה ימות וגו'.
וכי נזוה לו שישוב ללקחה באיסור.
ובלא מלחמה יש לב"ד למנעו בכל היכולת
שלא ללקחה. ובמלחמה נשיבנו עוד למהר
ללקחה זה דבר שאין הדעת סובל. ול"ל
מיעוט ע"י. אך י"ל הטעם כאיתא בראב"ע
שמדאגת לבו על זה לא יהי' לבו למלחמה
וינוס וינוס אחרים. וא"כ הו"א דגם בזה
בדעתו שלא ללקחה דוחזר. דאם יקחנה
אחר ע"י גירושין ליכא עגמת נפש. משא"כ
ע"י שימות במלחמה ואינעריך מיעוט
דולקחה והבן:

וְבָרַךְ (מ"ג ע"א) גבי ולא חנכו פרט
לגזלן עי"ש החם בגזילה הוי בין
אדם לחבירו איכא איסורא גם בדעתו
להשיב דעבר וגם הפסד דביני וביני איכא
ולא גרע מע"מ למיקט וחבול רשע גזילה
ישלם רשע מיקרי. וגם בקרקע ליכא
עשה דוהשיב ואינו מתקן למפרע ועי'
ח"מ ל"ה לענין אי בית כקרקע. ולריך
עדיין להשייב בזה ועיון בס' אהבת
חסד מהג' הק' מביאלא ז"ל כ' על סדרת
אביו ז"ל שבודאי לא נעלם ממונו גמ'
סוטה הכ"ל עיי"ש.

אהרן בר"ח ז"ל האב"ד דפ"ק הג"ל

מתשובה

רננה חשו' סו' ק' ובחידושו' לסוטה
שהעיר ג"כ מכל זה: ובירושלמי לסוטה
גרס ר' יוסי ולא ריה"ג ולגירסתו לא קשה
כלל דלר"י אינו חוזר רק דומיא דאלמנה
לכה"ג בניסת עי"ש:

ולכאורה היה מקום לומר דהגם
דשלד"ע מיקרי ששלחו

לעבור אמומרא דרממנא מ"מ אינו חוזר
מפני זה דכיון דלרבא לא יקח רק משום
לא יחלל שוב לא יחלל מנתק הלאו דלא
יקח כמו בלאו הנל"ע דעשה תיקונו של
הלאו וניחול על ידה כן לא יחלל הוא
תיקונו וניחוקו של לא יקח דאם לקח יש
בידו לקיים שלא יחלל דכל איסורו של לא
יקח הוא משום לא יחלל, וכמו בנל"ע
אם בטל העשה לוקה על הלאו ה"ה הכא
בבעל בטל לא יחלל לוקה ג"כ על לא
יקח ועי' פסחים (ד' ז"ה א') לענין ב"י
אי הוי נל"ע והכא עדיף מהתם דשם
קפידת התורה שלא יראה חמץ וכ"ז שאינו
משביחו הרי נראה החמץ אבל הכא
הקפידה בלקיחה שלא יחלל וכ"ז שלא
גרשה מחלי תלי שלא יבוא לידי חילול
ובגרשה ניתק ותיקן לגמרי הלאו דלא יקח
ולא עבר למפרע כלל כמו בנל"ע וא"כ
בדעתו לגרשה ליכא איסורא כלל כמו
במשהה חמץ ע"מ לבערו עי' תוס'
פסחים (כ"ט ב') ומל"מ פ"א מחו"מ הל"ג.

ואף לחולקים שם מודי הכא יעוי' שעה"מ
שם ביאר טעם החולקין דדמי לטמא
שנכנס למקדש דביניאמו אינו מתקן מה
שעבר רק שאינו מוסיף וכן במה שמעבר
החמץ אינו מתקן רק שלא יוסיף לעבור
מ"מ באותו שה' פורתא עבר על ב"י
עי"ש. וכן בנוסח הקפידה שיתאכל ולא
ישאר ממנו ובשריפה אינו מתקן העוות
עי' בס' ברוך טיטס פ"א מלאו הנל"ע
ובחידושי' רפאל מכות משא"כ הכא
הקפידה בלא יקח שלא יחלל ובגרשה
מתקן למפרע שלא בא לידי חילול מעולם.
ושב י"ל הגם בדעתו לקיימה רביע עלי'
לאו דלא יקח מ"מ אינו חוזר מפני זה

סימן נ

תשובה בחי'ו הגאון ר' דוד סלאסק זצ"ל
(בתשובת הרד"ד אר"ח) :

שאלה שכתב להפריש חלה בפ"ש שחל
ביו"ג ניסן ושבת ע"פ [כשנה
זו] מאי תקנתיה :

תשובה המג"א (בסי' תק"ו) כ' בשכתב
להפריש חלה בע"ש שחל
להיות ע"פ בשבת דאין תקנה כיון שיטערך
לבער החמץ נמלא דאכל טבלים למפרע
כהא דשמא יבקע הנוד (בשורבין דל"ז)
וא"ל דיתן לעכו"ם במתנה מה שישייר
והעכו"ם יחזור ויתגנו לו לאח"פ ויפריש
חלה. דהא אסור ליתן על חנאי. וא"ל
כיון דאסור לאכול בלי הפרשה מותר
להפריש בשבת. דהא חלת א"י ג"כ אסור
לאכול ממנה בלי הפרשה ואפ"ה אסור
להפרישה ביו"ט. לכנ"ל דאין להם תקנה
עכ"ד. והפמ"א (ח"ב סי' ז') פסק
להפריש חלה דברכה [בילה ד"ט א] פסקו
הר"ח ובעה"ת הובא ברא"ש שם וגם
הר"ז והראב"ד פסקו לקולא והטור לא
הכריע. רק דב' כיון דאיכא פלוגתא
דרבנן טוב שלא להפריש. וה"מ היכי
דאפשר אבל כאן דלא אפשר לא עכ"ד.
וכן הק"נ הק' בן דלמה לא נסמך בשעה ד"ח
אכל הני פוסקים לקולא :

ותמהני עליהם דבאמת דברי המג"א
נכונים דע"כ לא פליגי רבה
על אבנה דשמואל דאוסר. רק ביו"ט
כמ"ש רש"י שם דל"ד לתרומה"ע דלא גזרו
על תרומת עיסה שהרי מותר לגלגלה
ביו"ט ולאפותה ואז יפריש חלה. מש"ה
אף בגלגל מעיו"ט נמי לא תקנו לאסור.
וא"כ זה שייך ביו"ט שמותר ללוש עיסה.
אבל בשבת שאסור ללוש ודאי לא משכחת
רק בגלגל מע"ש. ודמי לתרומה"ע דטבילי
מאחמול דאסור. וכיון דקיימין בשבת
ע"פ.. א"כ שפיר אסור להפריש בשבת.
ואף לרבה אין לחלק בין חלה לתרומה"ע

כלל. ונהי דשיטת הרא"ש הוא דדוקא
בחלת חו"ל דאוכל והולך ואח"כ מפריש
הוא דאמר רבה כיון דלא מחזי כמתקן
וא"כ אין חילוק בין שבת ליו"ט. מ"מ הא
כבר הביאו חוס' שיטה זו. ודחו דהא
בגמ' פריך לימא פליגא שמואל אדאבנה
דאמר שמואל חלת חו"ל אוכל ואחר כך
מפריש. ומשני מי לא מודה שמואל שאם
קרא לה שם שאסורה לזרים. משמע
דאין סברא להחיר מה"ט. ומשמע דסברא
זו פשוטה. ובאמת י"ל דגם הרא"ש ס"ל
דתרוויי' בעי דמטעמא דאפשר ללוש ביו"ט
כמ"ש רש"י לא היה רבה מתיר בחלת א"י
משום דמתקן גמור הוא ורק משום דחלת
חו"ל לאו מתקן גמור הוא רק מחזי כמתקן
החיר רבה בחלה הואיל ואפשר ללוש
ביו"ט. אבל בתרומה"ע בחו"ל אף דג"כ
אוכל והולך ואח"כ מפריש. הרא"ש מודה
לרש"י דרבה ס"ל דאסור. מדלג נקט
רבה רק בחלה ולא בתרומה"ע. משמע
דמודה דבתרומת חו"ל אסור. וכן בחלת
א"י. אף שאפשר ללוש ביו"ט סובר
דאסור. כי הני חרי טעמי זריכי לרבה.
ולכן רק בחלת חו"ל דוקא. אבל בחלת
א"י או בתרומת חו"ל אסור להפריש וא"כ
ממילא ה"ה בשבת מודה הרא"ש דאסור
להפריש גם בחלת חו"ל. וא"כ שפיר
יחא קו' חוס' דבגמ' פריך דהא אוכל
והולך ואח"כ מפריש ומשני דסברא פשוטה
דמחזי כמתקן. מיהא צהא פליגי רבה
ואבנה דשמואל היכי דמחזי כמתקן אי
גזרו בחלה או לא. וע' במלחמות שכתב
בטעם האומרים דרבה לא אמר רק בחלת
חו"ל. דבחוספתא מחלק בין לש מעיו"ט
ללש ביו"ט. וק' לרבה [דמתיר גם בלש
מעיו"ט] אע"כ דבא"י מודה רבה. ולפמ"ש
גם הרא"ש והר"ז ושאר ראשונים ס"ל
כן. דדוקא בחלת חו"ל דאיכא תרתי
למעליותא דמותר ללוש ביו"ט. וגם אוכל
והולך ואח"כ מפריש. אבל בחלת א"י.
או בתרומת חו"ל. וה"ה חלת חו"ל בשבת
אסור כנ"ל :

וראיה

וראיה לדברינו מהא דפליגי בבליה (ד"ב ב) אי מוליכין מחנות או

חרומה לכהן. דתנא דמתני' ס"ל דב"ש וכו' פליגי במחנות [אבל בחרומה גם ב"ה נוודו דאין מוליכין] ולר' יוסי בבבליהא פליגי רק בחרומה [אבל במחנות לכ"ע מוליכין] והמריקן בגמרא ר"ע בריה דר"נ הו"ל גרבא דחמרא [דחרומה] אחא לקמיה דרב יוסף. א"ל מהו לאמטויי לכהן האידנא. א"ל הכי אר"י א"ש הלכה כר"י [ואליבא דב"ה דאפי' חרומה מותר להוליך] ופרש"י במתני' דכל הא דאין מוליכין היינו משום גזרה דאין מגביהין תרומ"ע הוא וא"כ ק' כיון דשאל מהו לאמטויי האידנא משמע דהיה במקומו של רב יוסף בחו"ל. אם כן למה לא יוליך הא רשאי להרים בחרומת חו"ל להפוסקים כרבה. וזוהי גם לתנא דמתני' הרי"ז ב"ה דהא דמי למחנות ודוחק לומר דהיין היה מוא"י והביאו לבבל. דכל כה"ג הו"ל לגמ' לפרש. וא"כ למ"ל לר"י לומר דהלכה כר"י. אע"כ דאף הפוסקים כרבה מודים בחרומת חו"ל דאסור להגביה תרומ"ע. וכיון דאינו זכאי בהרמתן שפיר לתנא דמתני' היה אסור להוליך משום גזרה. לכן הולך ר"י לומר דהלכה כר"י דלכ"ה מותר גם בחרומה: **עוד** ג"ל לה"ר מהא דביה (דל"ז א) ולא מגביהין תרומ"ע פשיטא חגי ר"י לא נלכיה אלא ליתנס לכהן בו ביום. וה"מ פירי דטבלי מאתמול. אבל בטבלי האידנא. כגון עיסה לאפרושי מינה חלה. מפרשין ויהבין לכהן. ומינה למד הרי"ף דלית הלכתא כרבה. והרא"ש פי' דמיירי בחלת א"י. וק' אמאי לא אמרו בגמרא נמי. וה"מ פירות א"י. אבל פירות חו"ל מותר. אע"כ כיון דתנן תרומ"ע. וזה אסור אף בפירות חו"ל. לכן נקט דטבלי האידנא דמותר כמו חלה בא"י. אבל בפירות חו"ל לתרומ"ע לא אמרו. דבאמת אף לדעת הרא"ש אסור:

ואם אמנס י' לפקפק בראיות אלו. אבל יל"ע מאי פריך פשיטא דלמא מיירי

מתני' בחלת חו"ל דרבותא היא. דהו"א הואיל דאוכל ואח"כ מפרש שפיר מגביהין קמ"ל דלא. בשלמא לדעת הרי"ף י"ל דסברא פשוטה היא. הואיל ואי קרא שם דאסור לזרים כמ"ש חוס' ביה (ד"ט). א"כ שפיר פריך פשיטא אבל להרא"ש דבחרומה נמי אסור להפריש בחו"ל אף דאוכל ואח"כ מפרש שפיר רבותא היא. ואין זה פשיטות כ"כ. ועכ"ל דהרא"ש ס"ל דג"ו סברא פשוטה דבחרומת חו"ל דאסורה לזרים דמחזי כמתקן ומודה הרא"ש לסברת ההוס'. רק בחלת הוא דמקיל רבה לפי דאיכא לירוק סברת רש"י הואיל ומותר ללוש ביו"ט. ואם כן במתני' דתנן תרומות שפיר פריך פשיטא. וא"כ מכאן ראיה דהרא"ש מודה דתרומת חו"ל אסור להפריש. דא"ת דס"ל אליבא דרבה דגם בחרומת חו"ל מותר. אם כן יהיה פלוגתא רחוקה בין הרי"ף והרא"ש דהרי"ף סובר בחרומת חו"ל מלתא דפשיטא דאסור עד דפרכין פשיטא דאין מגביהין. והרא"ש יסבור דבאמת מותר. אע"כ כמ"ש דגם הרא"ש מודה דאסור ושפיר פרכין פשיטא וכנ"ל. וא"כ בשבת שפיר מודה הרא"ש דאסור להפריש אפי' חלת חו"ל ולדקו דברי המג"א:

עוד כ' שם הפמ"א דמה"ד אין לאסור בטבל דרבנן משום מתקן כמו דמטבילין ולד טומאה ביו"ט בבליה (ד"ח) דכל שאסורו רק מדרבנן ל"ח מתקן, ותימה למה דחקו רש"י וסו' בטעמא דרבה דמפרשין חלה ביו"ט. ולא פי' משום דחלת חו"ל דרבנן לא מקרי מתקן כמו בולד טומאה. וגהי דהה"מ (בפ"ד מיו"ט) כ' לחלק דולד טומאה חזי לימי טומאתו. משא"כ כלים חדשים מטבילין ל"ח למידי אף דרבנן הוי תיקון. אמנס כיון דהב"י (או"ח סי' שכ"ג) כ' דלהרי"ף והרמב"ם מותר לעבול כלים חדשים. משמע דל"ל סברת הה"מ. אם כן מדוע לא הוסיף (בסי' תקצ"ו) חלת חו"ל בגלגל מעיו"ע להפריש ביו"ט כיון דל"ח מתקן. וא"ל

וא"ל דהניס זריוס הם ול"ג ולד אטו
 אב הטומאה. משא"כ חלת חו"ל גזרין
 אטו חלת א"י ז"א דהא להרא"ש טעמא
 דרבה משום דמיירי בחלת חו"ל הרי דל"ג.
 ועוד דביומא (דפ"ג) במי שאחזו בזלמוס
 מאכילין טבל ולא תרומה. ב"מ אומר
 תרומה ולא טבל. א"ר אפשר בחולין כ"ע
 ל"פ דמתקין פשיטא. ל"ז בשבת. בשבת
 נמי פשיטא. הב"ע בעיץ שאינו נקוב.
 ואשמעין דמדמינן שבות דהגבהת תרומ"ע
 בשבת ולא מאכילין טבל דרבנן דאחי
 למשרי טבל דא' ואמאי לא משני בחלת
 חו"ל. ואשמעין דמתקין ולא יאכל טבל
 מחלת חו"ל דרבנן דאחי למשרי טבל
 מחלת א"י דא'. אע"כ דל"ג בשני מקומות.
 משא"כ שאר טבל דרבנן גזרין אטו דא'
 טכ"ד הפמ"א. ודבריו תמוהין דא"ר אפשר
 לאוקמי בחלת חו"ל. דא"כ איך אמר
 מתקינן הא ל"ג כלל לתקן דאפשר להאכילו
 ולהניח השאר להפריש ביום מחר. ול"מ
 להסבירם [ערש"י ותוס' בכורות (דכ"ז)
 (א) ותוס' והרא"ש בי"ה (ד"ט) וטו"ע יו"ד
 ס' שכ"ג] דל"ג מוקף ול"ב שור רק כדי
 חלה פשיטא דיוכל לשייר רק כדי חלה או
 תרומה. אלא אפי' להסבירם דבעי מוקף
 בחלת חו"ל [ע' ר"ן בי"ה ס'] וצריך לשייר
 יותר מעט כדי שיפריש ממנו מ"מ הא כחבו
 תוס' יבמות [דל"ג ב] דלגורף עונג שבת
 ל"ב מוקף. וא"כ לחשיב"ם פשיטא דל"ב
 מוקף. ול"ב תיקון כלל. ולא היה אפשר
 לאוקמי בחלת חו"ל ותו תמוהין דבריו
 איך מיייתי ראיה לדידן דקו"ל כאבזה
 דשמואל מהא דיומא. כיון דסוגיא דיומא
 קאי אליבא דרבה. אי"כ לדידיה דסבירא
 ליה דמוחר לתקן פשיטא דמתקינן
 כיון דאין כאן איסור. ואפי' למש"ל דבשבת
 רבה מודה דאסור מ"מ לא מצי לאוקמי בחלת
 חו"ל דא"ר אמר מתקינן הא א"ל לעבור
 אשבות כיון דאפשר להאכילו ולשייר כדי
 חלה כיון דמיירי בשבת וחשיב"ם ול"ב
 מוקף כלל [ליישב ק"ם כוונת הפמ"א אפ"ל
 דכוונתו עפ"מ"ש הרא"ש בב"ה בשם רבינו

חיים דאם אינו משייר רק כדי שיעור חלה
 זו היא הגבהתה ושוב הוי שבות ושפיר
 קאמר רבה מתקינן והיה יכול לומר בחלת
 חו"ל. וז"פ] וע"כ רק בעיץ נקוב מיירי:
ובמה שהקשה מולד טומאה דמטבילין
 ביו"ט. ודאי ליחא דכל דרבנן נמי
 חשיב תיקון. רק ולד טומאה הטעם
 כסברת הה"מ דהא מותר לו בימי טומאתו
 ל"מ תיקון. ומה שהחירו בכלים חדשים
 הוא משום דאפשר ע"י הקגאה לאחר
 ולשאל ממנו ל"מ הטבילה תיקון. ומש"ה
 מותר לטבול ביו"ט. אבל בטבל דאסור
 שפיר הוי תיקון גמור. ואף בחלת חו"ל
 אסור בשבת הואיל דאם קרא לו שם
 אסור לזרים.

ואף אם נאמר דגם בשבת מותר להפריש
 בחלת חו"ל לדעת הר"מ והר"ה.
 מ"מ טעמיהו הוא רק הואיל ויכול לאכול
 ואח"כ יפריש אין בהפרשה שום תיקון.
 וא"כ בשבת שחל להיות ע"פ דאסור להניח
 החמץ ומאייב להשכיתו מן העולם או
 להפקירו עכ"פ אין לו שום תיקון לאכול
 ולהניח וכמ"ש המג"א. וא"כ אם נימא
 דאסור להפריש אסור לו לאכול. א"כ הוי
 ההפרשה תיקון גמור. ובכה"ג אם הם
 מודים דאסור להפריש. דמה לי חלת א"י
 משום דאסור לאכול תחלה ולשייר. ומ"ל
 חלת חו"ל דאסור להניח משום איסור חמץ.
 עכ"פ כיון דאין ענה לאכול ולשייר הוי
 מתקן גמור:

ושעם הפמ"א דמלתא דרבנן ל"מ תיקון
 ודאי כל הפוסקים לא ס"ל כן.
 וכן מוכח מרש"י ותוס'. ותו דאם כסברתו.
 א"כ בירק אליבא דרבי ביומא (שם) דל"ג
 אטו דגן דא' מדוע אסור להפריש בשבת.
 ואפי' שלא לחולה היה ל"ל מותר להפריש
 כיון דל"ג אטו דא' ול"מ תיקון בדרבנן
 לבד. אע"כ דגם מידי דרבנן חשיב תיקון
 גם היכי דל"ג גורא אטו דא'. ומש"ה גם
 לרבי דל"ג בירק אטו דגן אסור לעשר
 בשבת ומוטב להאכיל למי שגשכו נחש
 כרשינן בלי הפרשת מעשר. והוא ראיה
 גדולה

גדולה להחיות וכו' שכן דלהרי"ף והרמב"ם מותר לטבול כלים חדשים דיש לו עלה להקנות לאחר ולשאל ממנו ול"ה מתקן גמור ועי' דאין לדמות תקנת חכמים זל"י ונכונים דברי המג"א. ואין להקל לפרוש חלה בשבת. [ועי' סו' תמ"ד בשע"ת סק"א בשם שאלת יעב"ץ סו' קל"ג] הגלע"ד כתבתי:

כ"ד הסעתיק נכדו מאיר הבהן אבר"ק לוטימירסק.

סימן נא

ב"ה פה ווארשא יע"א

(א) **פסחים ד' מ"ב** בתוס' ד"ה ואלו עוברין וכו' וגם ריב"א מדקדק מלשון עוברין דמשמע שטוברין מן העולם ועיין בגל"ח שהקשה קשיא חמורה וז"ל דמשמע מכאן שריב"א מדקדק להוכיח פירש"י דעובר בכו' מדתן עוברין דמשמע שריב"א לעבר מן העולם והדבר יפלא דאכתי אין ראיה מזה שריב"א מסכים עם רש"י דהרי הו"א עצמם כתבו בריש מביאין דאפי' לר"ת שאינו עובר על נוקשה ותערובות בכו' אפי' ז"ל דהחמירו חכמים בכל חמץ אפילו בנזקשה לשורפו דאמר שיאור ישרף והיינו נוקשה ואיכא למ"ד דהס"כ חמץ ע"י תערובות ואי מותר להשהותן למה ישרף וא"כ מכלל להו"א שריב"א מדקדק מזה להוכיח פירש"י וגשאר בג"ע. ונראה משום דקתני הכי במתניתין ואלו עוברין ולא קתני אלו עוברין י"ל דקאי אלעיל וי"ל דקאי אפירקא קמא דקתני כ"ש שמוחר לאכול מאלו לבהמה לחי' ולטופות ומוכר לנכרי הוי דמוחר בהנאה ואמרינן שם בגמ' ב"ש אומרים לא ימכור אדם חמלו לנכרי אלא"כ יודע בו שיכלה קודם פסח ופי' רש"י שם דקסברי מזה עליו לבערו מן העולם ולא שיהי' קיים וכו' ר"י בן בחירא אומר כותח וכל מיני כותח אסור למכור ל' יום קודם פסח ועיין ברש"י שם דס"ל כב"ש

וזה אינו נאכל מהר שאין אובלין אותו אלא מטבילין בו ולכך קתני שפיר הכא במתניתין ואלו עוברין אף דלעיל אמרתי דכו' שמוחר לאכול מותר למכור לעכו"ם היינו דוקא באם ידוע שיכלה החמץ קודם הפסח אבל אלו שדרךן לשהות זמן רב ולכך צריך להעביר מן העולם והיינו דוקא אם הוא חמץ מן התורה לעבור עליו בכו' וכו' אמרינן שפיר דהמלה דלא יראה וכו' היינו שלא יהיה כלל בעולם אבל באם שטיקרו הוא מדרבנן מה שצריך לבערו מן הבית ומ"ה מותר להשהותו ועיין בתו' שם דאלו לא הוי לן אלא חד קרא ה"א דמוחר אף באכילה וא"כ מהיכא חיתי שלא יהיה רשאי למכור לעכו"ם וכיון דריב"א פי' שטוברין מן העולם שאסור בהנאה ולריך להעביר מן העולם מוכח דיש כאן כל יראה כנ"ל ושייך שפיר ולא יראה לך כלל בעולם:

(ב) **שם (מ"ג)** בגמ' מדקאמר שיאור ישרף אלמא דאסור בהנאה והדר תני ונותנו לפני כלבו אלמא דמוחר בהנאה. והנה קשה מדקאמר הגמ' דמלשון דקתני שיאור ישרף משמע דאסור בהנאה ובמתניתין לקמן דף מ"ח ע"ב קתני לה בהיה לישנא דישאור ישרף משמע דאסור בהנאה ומשמע דהנאה הוא איסור מה"ת וראי' מזה דהקשה בתו' לעיל ד' כ"ג ע"ב ד"ה מאי בינייהו וכו' וכי תימא כיון דאסור באכילה ה"ה בהנאה א"כ כרת נמי ליחייב משמע מזה דאסור בהנאה הוא מה"ת כמו באכילה בחמץ נוקשה ומאן דאית ליה ונותנו לפני כלבו דמוחר בהנאה אסור דמה"ת אף באכילה מותר כמבואר בד' מ"ג בתו' ד"ה ונותנו לפני כלבו וז"ל מדאורי' אפי' באכילה שרי כדאמרינן בפ"ק דחולין דמלה מעלייתא היא אלא מדרבנן אסור:

ודנה קשה לעיל ד' כ"א איתא דחוקי אסור דחמץ בפסח אסור בהנאה משום שנאמר לא יאכל לא יהיה בו היסר אכילה ור"א אסור דכו"מ שנאמר לא יאכל

לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע ומקשה הגמ' ממה משניות לחזקי' ור"א ותירלו ומקשה הגמ' בדרך כ"ג ע"ב מכדי בין למר ובין למר איסורין בהנאה מאי בינייהו והקשה בתו' שם ד"ה מאי בינייהו וז"ל תימא לרשב"א לימא דאיכא בינייהו מתן נוקשה וחמץ דגן גמור ע"י תערובות דילפינן מכל מחמלת לא תאכלו דלחזקי' מותר בהנאה ולר"א כ"מ שנאמר לא תאכלו משמע איסור הנאה וכי תימא כיון דמרבין להו לאכילה ה"ה בהנאה א"כ כרת נמי ליחייב וא"כ קשה מהבא דאמר ופירוש כיון דאמר שיאור ישרף דאסור נוקשה בהנאה כמו באכילה והיאך יחלוק חזקי' בפירוש אמתינות ויהי' קשה על חזקי' מן מחמיתין דלקמן דף מ"ח דקתני שיאור ישרף ואמאי לא מקשה חזקי' מהך מחמיתין דקתני שיאור ישרף דמשמע דאסור בהנאה אף דלא נתיב לא יאכל רק כל מחמלת לא תאכלו וז"ע :

ג) ועז"ק דמאי מקשה הא גופא קשיא הא דקתני ונחתנו לפני כלבו אלמא מותר בהנאה ואמאי נימא לחלק הברייתא הא וז"ל שיאור ישרף ונחתנו לפני כלבו והאכלו בארבעים היינו דבין הנותנו לפני כלבו והאכלו לוקה מ' משום דאין לו תקנה רק לשורפו ואי קשה והאכלו ל"ל דקתני ליחתי ונחתנו לכלבו בארבעים וכיון דבהנאתו מחייב מלקות כ"ש האוכלו ז"א דאי' הוי קתני דלוקה על הנאתו ה"א דיש באכילה השיאור כרת כמו שיש פוסקים דמלקמן אפי' על הנאה ועיין בס' הלל"ח מזה וז"ע :

ד) בסי' כ"ז מביא קושית המפרשים שהקשו אמאי לא הקשה התו' על הא דאמר ר"ה וכו' משמ' דרב אסורה באכילה ליומא הלא בלא טעמא דמוקשה או מעשה שבת ג"כ אסור משום דאין יכול למולח בשבת כלפ"ד כן לפי מה דאיתא ביו"ד סי' ק"ב דחתיכה שלא נמלחה שנתערב בטלה ברוב ולא הוי דבר שיש לו

מחירין משום דאין איסורה אלא מחמת דם וא"כ באם אמרינן דהאיסור הוא משום דם באם נתערב ברוב יהיה בטיל אבל באם אמרינן משום מוקלה או משום מעשה שבת ולפי ה"ה דמייירי בשוגג לא בטיל ברוב משום דהוי דבר שיש לו מחירין לאחר השבת וא"כ לר"ה לא קשה אמאי לא קאמר משום דאין יכול למולח בשבת די"ל דבא לאשמועינן הטעם משום מוקלה או מעשה שבת לאשמועינן דאפי' בתערובות אסור אבל משום מליחה אם נתערב בטיל ברוב ולפ"ז לא קשה על ר"ה וכו' אבל על רבנן דמחירין אפי' בו ביום שפיר מקשה התו' והא אין יכול למלח בשבת כללפ"ד :

ה) ומה שהביא שם אות ב' קושא בשם ס' טהרת הקדש בתו' למנחות על הא דקאמר הגמ' במנחות ד' כ"א תקריב ואפי' בשבת וברש"י ואשמועינן דמליחתן עבודה היא ודמי שבת וכו' והקשה דהא אמרי' בשבת (ד' ע"ה ע"ב) דגם למ"ד דמולח בשר חייב משום מעבד היינו דוקא כשמלחו מליחה דבשי לאורחא ומאחר שכל' התו' כאן ד"ה דם שאין לרדף למלות מליחת קדשים כן כך כמו לאורחא א"כ ל"ל להש"ס למדרש אפי' בשבת. וג"ל לישב לפי מה דאיתא ביו"ד סי' ס"ט דאם בשל בשר בלא הדחה אחרונה לרדף שיהי' ס' כנגדו ואי ליכא ס' אפי' לא הוה רק בבלי שני מצשל ועיין באחרונים דהאי ביטול היינו ביטול ממש ולפ"ז שפיר אשמועינן תקריב ואפי' בשבת משום דמליחה עבודה היא ודמי שבת דאי לא"ה ה"א דאסור משום דקודש שגולה הוא חס ככ"ש והמלח עם החימום דכלי שני הוי כביטול א"כ המלח גורם הביטול וה"א דאסור קמ"ל דמליחה גופא עבודה היא ודוחה שבת. (או) דיש לחלק הא דבעינן דוקא כשמלחו מליחה דבשי לאורחא אבל בלא"ה לא הוי עיבוד היינו דוקא היכי דלא הוי רק מלח גרידא אבל היכא דאיכא ג"כ חימום שפיר מתעבד אפי' לא הוי כעין מליחה דבשי לאורחא) :

מובי' דהביתן ראש לעווי מו"צ דפת

סימן נב.

בעניני פה ודמיון

(א) **איתא** גמ' חולין (ס.) דמומר לחלל שבתות בפרהסי' הוי מומר לכל התורה כולה והנה הב"י באזהר"י סי' מ"ד כתב בשם הבעל העיטור דהא דמומר לחלל שבת בפרהסיא דהוי מומר לכל התורה ליתא אלא במומר לחלל שבת בעבודת קרקע אבל לא בשאר מלאכות וכן הגר"א ביו"ד סי' ב' הביא כן בשם המשב"ץ והניח הדבר בל"ע ובאמת אין לזה מקור כלל בדברי הגמ' והגמרא אמרה סתם מחלל שבת וכו' ולא חלקם בין עבודת קרקע לשאר מלאכות:

אבן כל דיש למזל סמך לדעה זו מיבמות (מ"ח:) דהובא שם ברייתא וינפש בן אמתך והגר זה גר חושב ופרש"י ז"ל גר חושב שקיבל עליו שלא לעבוד כו"ס ואוכל נבילות והזהירו הכתוב על שבת דמחלל את השבת כעבוד כו"ס עכ"ל ובתוס' שם ד"ה זה הקשו עליו דא"כ נפשו להו משבב מלות ובתוס' עכו"ס משמע דבשבב מלות שקבלו בני נח איקרי גר חושב ועוד דאמרי' עכו"ס שבת חייב מיתה אפי' בחול כ"ש בשבת ובכריתות (ט.) סל לר"ש דגר חושב אינו מזהר על השבת עי"ש:

והנלענ"ד ליישב דברי רש"י ז"ל דהנה ברייתא זו דיבמות שם הוא ממכילתא פ' משפטים ומביא המכילתא שם מיד בחר הכי הברייתא שהובא בכריתות שם גר חושב מותר לעשות מלאכה למזל ישראל בחולו של מועד ר"ע אומר כישראל ביו"ט ולא מוכר במכילתא שם דברי ר"ש דמותר לעשות מלאכה כישראל בחול הרי דס"ל להמכילתא דגר חושב מזהר על השבת רק דאינו צריך לשבות מכל המלאכות כישראל בשבת רק או כישראל בחו"מ או כישראל ביו"ט וי"ל הטעם דעיקר הטעם דמחלל שבת

הוי כעבוד כו"ס כתב רש"י חולין מ"ס דמערך שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית וממילא אם הוא שבת ממקלת מלאכות א"כ תו לא הוי כעבוד כו"ס כיון דהוא שבת ממקלת מלאכות א"כ הרי הוא מעיד ששבת הקב"ה במעשה בראשית ומחלל שבת לא הוי כעבוד כו"ס אלא כשאינו שבת כלל רק דפליגו ח"ק ור"ע באיזה מלאכות צריך לשבות למ"ד כישראל ביו"ט ס"ל דאף ששבות ממלאכות חו"מ ושעה מלאכות אסורות ביו"ט הוי כעבוד כו"ס ומש"ה ס"ל דלריך לשבות ממלאכות אסורות ביו"ט ומאן דס"ל כישראל בחו"מ ס"ל דלא הוי כעבוד כו"ס אלא כשאינו שבת גם ממלאכות האסורות בחו"מ אבל אם הוא שבת ממלאכות האסורות בחו"מ תו לא הוי כעבוד כו"ס ומש"ה ס"ל דאין צריך לשבות אלא כישראל בחו"מ:

וא"כ ממילא מושבים קושיות התוס' הג"ל דמה שהקשו דא"כ נפשו להו משבב מלות בני נח לק"מ דכיון דאינו צריך לשבות מכל מלאכה שבת רק או כישראל ביו"ט או כישראל בחו"מ א"כ אינו מזהר על השבת רק דהמלאכות האסורות לו לעשות הוא משום דהוי כעבוד כו"ס ועל עכו"ס הוא מזהר וכן לא קשה מהא דעכו"ס שבת חייב מיתה דיי"ל דעכו"ס שבת חייב היינו ששבות גם ממלאכות המותרות בחו"מ אבל צדאי מזהר הוא עכ"פ לשבות ממקלת מלאכות משום דהוי כעבוד כו"ס:

ודגבה עיקר ראיות הסוברים דמלאכות חו"מ הוא מה"מ הוא מחגיגה (ית.) ומג האסוף כו' אילימא בחו"מ אסופה בחו"מ מי שרי עי"ש בתוס' וכן מהא דע"ז (כ"א:) לא ישכיר שדה לעכו"ס מפני ששעה זו מלאכה בחו"מ ואין שם ראוי רק על עבודת קרקע דהוי מלאכה האסורה בחו"מ מה"מ ולא על שאר מלאכות א"כ י"ל דהבעל העיטור והמשב"ץ סוברים

סוברים כמ"ד כישראל בחוה"מ היינו בעבודת קרקע ולכך שפיר פסקו דלא הוי כמומר לכה"ת רק בשמחלל שבתות בעבודת קרקע והוי כעובד כו"ס ואז הוי כמומר לכה"ת אבל כששבת מעבודת קרקע לא הוי כעובד כו"ס אף דמחלל שבת הוי כשאר עבירות ולא הוי מומר לכה"ת כולה:

אף לפי דבריו יהא הדין דבן נח מיהא עכ"פ ממקלה מלאכות שבת היינו או ממלאכות האסורות בחוה"מ או ממלאכות האסורות בזי"ט וזה דבר חדש דלא נמלא כלל בש"ס ע"כ כ"ל דש' לומר דהאמת בן נח אינו מוזהר כלל על השבת רק גר חושב והטעם לזה הוא כאשר אבאר דהנה לריבין להדין מאי דאיתא בע"ז (ס"ד:): דגר חושב לריבין לקבל עליו שבת מצות בני נח בפני ג' חברים דמאי זה לשון קבלה דמשמע שמקבל עליו דבר חדש הא בלחמ מוזהר הוא על ז' מצות בני נח והגם דמלכו כעין זה בבכורות (ל'): דע"ה לריבין לקבל עליו דברי חברים בפני ג' חברים אף דהוא מוזהר על דברי חברים אך שם י"ל דקבלה מהני דהוי כאלו נשבע לקיים את המצוה כמו דאיתא בבכורות (ח'). ויש בזה אריכות דברים ואכ"מ אבל נגד חושב דאינו מוזהר על זה מאי מהני הקבלה כיון דכבר הוא מוזהר:

ולבאר הדבר לריבין להקדים מאי דאיתא בסנהדרין (ג"ט.). כל מנה שגאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה וכל מצוה שגאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח ובבבאור הדבר כ"ל עפ"י מה דאמרין עמיתך עם שאתך בחורה ובמזות וי"ל הפירוש דמחמת חורה ומזות שכל ישראל מלמדים יחד הוא הדבר המאחדם והמחברים יחד עד שנקראו עמיתים זה עם זה דהא יש שייכות זה עם זה במה שנלמנו ביחד בחורה ובמזוה אף לכאורה

הי' אפשר לומר גם בני נח משותפים עם ישראל ויש להם שייכות לענין שבע מצות דנלמנו יחד ע"כ קאמר בגמ' דגם לענין שבע מצות לא נשתתפו יחד דה"ל השבע מצות נשנית בסיני ביחוד לישראל והאזוי ראשונה נשאר לבני נח ולישראל הי' להם צווי מחדש על ז' מצות וא"כ אינם בצווי אחת ואם לא נשנית בסיני נשאר האזוי ראשונה רק לישראל ולא לבני נח בכדי שלא יהי' להם התחברות עמנו יחד במצות אלו וזאת לא נוכל לומר להיפך דאם אינה נשנית בסיני לבני נח נאמרה ולא לישראל דמי איבא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור כדקאמר בגמ' שם. והנה אמרין בב"ק (לח.) ראה הקב"ה השבע מצות בני נח שקבלו עליהם ולא קיימו הדין להם וכו' לומר דאף שעושין אין מקבלין שכר כמזוין ועושין אלא כאינם מזוין עי"ש:

וא"כ לפי"ז שפיר מיושב הענין דקבלה בני נח חושב דמלך שבע מצות שנלמנו בני נח הוי כאינם מזוים דכבר נפקע האזוי שלהם כנ"ל ובהאזוי של ישראל אין להם שום שייכות רק כשאלו מקבלין גר חושב מקבלין אותו לז' מצות שלנו כמו שמקבלין גר לזק לז' מצות שלנו כמו כן מקבלין גר חושב לז' מצות שלנו ואם כן שפיר שייך על זה לשון קבלה:

וא"כ יש לומר דבשבע מצות בני נח לא הוי מחלל שבת כעובד כו"ס כיון דהם לא נלמנו על השבת ושפיר אמרין דכתיב שבת חייב מיתה ואף שמוזהר על עכו"ם מ"מ אללו לא הוי כעבודת כו"ס כנ"ל אבל ישראל שנלמנו על השבת לעדות שבת הקב"ה במעשה בראשית א"כ כשאית שבת הוי כעופר ומעיד שלא שבת שפיר הוי כעובד כו"ס וא"כ בכלל שבע מצות שלנו הוי שבת בכלל עבודת כו"ס וא"כ גר חושב דמקבלין אותו לז' מצות שלנו שפיר מוזהר על השבת

השבת כמו שמוזהר על עבודה כו"ס אבל
ב"נ שאינו גר תושב אינו מזהר כלל על
השבת:

א"כ כיון דחזין דת"ק דר"ע ס"ל דגר
תושב דמקבל שבת מזהר עליו
אינו מזהר על השבת רק כמו ישראל
בחוק"מ י"ט ר"ח דגם בישראל לא נקרא
מחלל שבת כעובד כו"ס רק במחלל שבת
במלאכות האסורות בחוק"מ והיינו בעבודת
קרקע כנ"ל הגם דבכריתות (ט.) פסקו
בגמ' שם דהלכה כר' שמעון דגר תושב
מוזהר לעשות מלאכה לעלמו כמו ישראל
בחול היינו דמוזהר בשבת אפי' בעבודה
קרקע ש"מ דס"ל לר"ש דאפילו בעבודה
קרקע לא נחשב כעובד כו"ס א"כ לר"ש
הא דמחלל שבת הוי מומר לכל התורה
כולה אינו משום דחשיב כעובד כו"ס רק
דשבת חמור כעובד כו"ס א"כ אין לחלק
בין עבודת קרקע לשאר מלאכות והאידך
פסקו דבעל העיטור והתשב"ץ דלא כר"ש
י"ל דהם סבירו דר"ש לא פליג בזה אח"כ
דמחלל שבת בעבודת קרקע נחשב כעובד
כו"ס והא דס"ל דגר תושב מזהר גם
בעבודת קרקע היינו משום דס"ל דגר
תושב אינו מקבל עליו ז' מזהר עליו רק
לדרך לקיים ז' מזהר בני נח וכו' מזהר
בני נח שבת אינה בכלל כנ"ל:

ועוד י"ל דגם ר' שמעון ס"ל דגר
תושב מקבל עליו ז' מזהר עליו
ושבת הוא בכלל דהא חוס' ביבמות שם
כתבו דר"ש מודה ללורך ישראל אסור
לגר תושב לעשות מלאכה בשבת
פיי"ש. וכן משמע מלישנא דר"ש דאמר
גר תושב מותר לעשות מלאכה
לעלמו כמו ישראל בחול משמע בזה
דבשביל ישראל אסור ומשמע דיש איסור
על הגר תושב לעשות מלאכה ללורך
ישראל וע"כ הטעם משום דגר תושב
מוזהר על השבת דהא שאר בני נח
מותרין לעשות מלאכה בשבת ללורך ישראל
רק מדרבנן אסור לישראל לעשות מלאכה

ע"י בן נח אבל על בן נח גופא אין
שום איסור וע"כ דגר תושב מזהר על
השבת והא דמוזהר לעשות מלאכה לעלמו
הטעם כמו שכתבתי בחידושי (לשבת קי"א)
דר"ש דסובר דגר שאין מחטין מותר
הוא מטעם דס"ל דכל מלאכה שאינה
נעשית בבקשתו ורעו של ישראל אינה
חשיבא מלאכה כלל דהא דרשין בראשית
ברא ונ' בשביל ישראל שנקראו ראשית
א"כ כל בריאת העולם ה' רק בשביל
ישראל וכששבת הקב"ה במעשה בראשית
שבת ממלאכה שהוא ללורך ישראל א"כ
גם אנו לריבין לשבות רק ממלאכה שהוא
ללורך ישראל ומש"ה היבא דאינו מחטין
היינו דאין רעו לזה לא הוי מלאכה כלל
וגם בכל הלכות ס"ל לר"ש דדבר שאין
מחטין מותר מטעם זה כיון שישראל
אינו מחטין אין בו חשיבות כלל (ושם
הארכתי בדבר זה וגם הבאתי ראיה
מכריתות (י"ט): דביאור מלת כונה הוא
בקשתו ורעו):

א"כ גבי גר תושב דאף שמוזהר לשבות
ממלאכה בשבת משום דהוי כעובד
כו"ס מ"מ כיון דבאמת אינו בישראל
דלאו בשבילו נברא העולם א"כ כשעושה
ללורך עלמו לא חשיבא מלאכה כלל
ואינו מחלל שבת כלל דהוי כמו שאינו
עושה כלום רק היבא שעושה ללורך
ישראל דאז שפיר חשיבא מלאכה והוי
מחלל שבת ומוזהר הוא עליו משום דהוי
כעובד כו"ס א"כ יכול להיות דר"ש מודה
בזה לת"ק דגם ללורך ישראל אינו מזהר
אלא בעבודת קרקע משום דחשיב כעובד
כו"ס אבל לא בשאר מלאכות:

ורפ"מ דגר תושב מזהר על השבת
אפילו לר"ש והא דעושה
ללורך עלמו משום דלא חשיבא מלאכה
כלל א"כ אסור לעשות מלאכה ללורך
ישראל אפי' בלא אמירה דישאל ואפילו
אינו עושה לדעתו וכ"ל לדעת בעל העיטור
והתשב"ץ אבל דעת הרשב"א והה"מ
הובא

(הובא בב"י א"ח סי' ד"ט) דגר חושב
חינו אסור בעשיית מלאכה לזורך ישראל
אם לא ה' אמירה דישראל וגם אינו
עושה לדעתו אך לא זכיתי לירד לשומק
דעתם דאם הוא מוזהר על השבת לריך
להיות אסור אפילו בלא אמירה דישראל
ואם אינו מוזהר אמאי איכא איסור תורה
באמירה דישראל והסי"ת יליך עיני :

(ב) **בכ"י** מ' (אות ב') הבאתי קושים
כרא"ש על הא דאמר רבא
חירכו קודם זמנו מותר בהגאתו לאחר
זמנו אמאי לא נקט מותר באכילה לאחר
זמנו והוליא מזה דיתו דבאמת באכילה
אסור דאעפ"י דבטלה דעת האוכל אלל כל
הרס ממ כיון דאינו קאכיל ל' אסור
עיי"ש והיינו משום דאחשבה לאכילה כ"כ
בתרומת הרשן מובא במג"א סי' תמ"ב
ולולא דברי הרא"ש ז"ל ה' גראה לי
דבאמת מותר באכילה והא דלא נקט
מותר באכילה י"ל לפמש"כ שם באות א'
דאפי' אם נאמר דנפסל מאכילת כלב
לאחר זמנו אסור בהנאה מה"ת מ"מ
באכילה מותר מה"ת דהא קיי"ל דאף
נבילה שאינו סרוחה מעקרא ג"כ נפקט
האיסור אם אח"כ אינו ראוי לגר עיי"ש
א"כ י"ל דגם מדרבנן מותר באכילה
אם לא אמרינן סברת הרא"ש הנ"ל כיון
דאכלו אחשביה ולכך לא נקטו בגמ'
דחרכו קודם זמנו מותר באכילה דהא
אפי' אם חירכו לאחר זמנו נמי מותר
באכילה כנ"ל :

אך מדברי תה"ד סי' קנ"ט משמע
דאם נסרה לאחר שנאסר אסור
באכילה מדרבנן אפי' בכל האיסורים
בלא ספס דאחשבה שהרי כתב בדיו של
תערובת סתם י"כס שנפסל מאכילה אסור
לכתוב אפי' למ"ד סתם י"כס מותר
בהנאה מ"מ שמה ישכח ויקח הקולומס
לתוך פיו ואי דכל האיסור הוא משום
דאחשבה בכה"ג לא שייך דאחשבה כיון
שהוא שלא בטונת כמש"כ שם מקודם

ועוד דכתב שם בנבילה שאינה סרוחה
מעיקרא אף דמדאורייתא פקע איסורא
מדרבנן לא פקע ובנבילה לא שייך טעם
דאחשבה דמחשבה משויא אוכל אכל לא
כבשר כדאיחא במתני' (חולין ע"ז) עיי"ש
ברש"י אם לא שנחלק דגבי שליו אפילו
אי הוי אוכל מ"מ לא הוי כבשר כיון
שאינה מגוף הבהמה אכל נבילה שנסרחה
הוי כבשר כיון דהוי גוף הבהמה רק
דלא הוי אוכל כיון שנסרחה ולכך כיון
דאחשבה לאוכל הוי אוכל של בשר
ואסורה מטעם נבילה :

(ג) **שם** (אות ג') בארתי דברי הגמרא
דה (ו:) שאמרו שם בחולין
שנעשו על סהרת תרומה ליכא טומאה
מעל"ע היינו שתרומה אינה נטמאת ע"י
חולין שנעשו בהאשה תוך מעל"ע אה"כ
תרומה עצמה נגעה בהאשה תוך מעל"ע
ובזה יובן גם דברי הגמרא שם (ז')
דשם אמר אביי כל שודאי מטמא חולין
גזרו על ספיקו משום חולין הטבולין
לחלה והאי טבול יוס כיון דודאי לא
מטמא חולין לא גזרו על חולין הטבולין
לחלה דקשה קושים הסוס' שם ד"ה
והאי הא בטוסה (ל') איחא בהדיא
דשני עושה שלישי בחולין הטבולין לחלה
למ"ד כחלה דמי ועוד קשה להבין קושים
הגמרא שהקשו בתר הכי והרי מעל"ע
דודאי מטמא חולין ולא גזרו על ספיקו
בחולין הטבולין לחלה דהרי חזקן שאינה
מטמאה חולין שנעשו על סהרת תרומה
דחינו מובן איזה דמיון יש חולין שנעשו
על סהרת תרומה לחולין הטבולין
לחלה :

ורפי הנ"ל א"ש דאביי חירש דלא
כס"ד מעיקרא דהבביתא סברת
דחולין הטבולין לחלה כחלה דמי אלא
דבאמת סברה דלאו כחלה דמי ולכך
אין פוסל בה שני אך היכא דודאי מטמא
חולין רק על ספיקו לא גזרו בחולין
רק כחלה או גזרו על ספיקו אף בחולין
הטבולין

כלב מחמת שחימוי קשה ובין נפסל מאכילת כלב מחמת טיפוש כיון דסוף סוף עדיין ראוי לחמץ בה כו' אין שום טעם לחלק ביניהם. ומה שדחה הה"מ דברי הראב"ד מלשון הצריחא קמייחא הפת שטיפשה חייב לבצר מפני שראוי לשחקה ולחמץ בה עיסות אחרות ועלה קאמר רשב"א דר"א שמקיימת לאכילה והבין כ"ס בדברי הה"מ דהלשון שמקיימת לאכילה היינו דראוייה לאכילת כלבים אלמא אף שראוייה לחמץ בה ש' לריכה להיות שמהא ראוייה לאכילת כלבים לעג"ד הפירוש הזה הוא דחוק למאד דהא בדברי הח"ק לא נזכר כלל דמירי שראוייה לאכילת כלבים ע"כ נראה יותר כשיטת הראב"ד היכא שראוייה לשחקה ולחמץ בה כו' אפילו נפסל גם מאכילת כלבים לריכה ביצור והא דקאמר רשב"א דר"א שמקיימת לאכילה היינו שמקיימת אותה לחמץ בה עיסות אחרות ולאכלה אבל יורה לשיבה היינו שאינו רוצה עוד לחמץ בה בטלה. והגם דאין בנו כח להכריע להלכה כראב"ד ז"ל כנגד דעת הרמב"ם ז"ל עכ"פ אין לו לדחות דעת הראב"ד ז"ל:

יצחק ברי"א ויל חבתי פיינענבוים.

סימן ג.

ב"ה ווארשא.

(א) פסחים דף כ' גמרא ש"מ דר"ע סבר אין ביצור חמץ אלא שריפה וכו' לכאורה יש להפיר מנ"ל דילמא לעולם ס"ל דאליבא דאמת שבבטחו בכל דבר ודוקא אי הוה אמרינן דתשביטו ביו"ט אז הוה אמרינן דאין ב"מ א"ש והיינו דהנה לקמן אמרינן דף כ"ז דיליף ק"ו מותר דאין ב"מ א"ש ורבנן קמחי ליה דלאו ק"ז דלא מלא טעם לשורפו יהי' יושב וצטל והוה כושר להקל ע"ש. והנה בש"א חמה לשיטת ר"י דהמשהא חמץ

הטבולין לחלה והטעם דלעגין חלה ואמרינן שנטמאה בעודה חולין ולכך הקשו שפיר ממעל"ע שבאשה שאינה מטמאה רק אם נגעו בתרומה אבל לא אם נגעו בחולין שנגעו בתרומה ולא אמרינן דלעגין תרומה אמרינן שהחולין נטמאו ומתיראים בגמ' ש"ס חילוק בין חולין שנגעו בתרומה ובין חולין שהן עצמן נגעין תרומה וחלה שבהן שפיר אמרינן שבעור שהיו חולין נטמאו כיון שהן עכשיו תרומה וחלה: **ובזה** מתורץ גם קושיות החוס' דשם שהקשו דהכא משמע דאין שני פוסל בחולין הטבולין לחלה וכ"ש דאין שני פוסל בחולין שנגעו על סהרת תרומה דקילי מחולין הטבולין לחלה כדאמר בסמוך ובפ"ב דחולין איתא דשלישי טהג בחולין שנגעו על סהרת תרומה דר"ל הא דאמר בסמוך בחולין שנגעו על סהרת תרומה נמי אין הכונה שקבל עליו שמירת תרומה רק עיקר הכונה כמש"כ שרצה להשתמש חולין אלו עם תרומה אין התרומה נפסלת ע"י החולין אבל בחולין שקבל עליהן שמירת תרומה שפיר שני פוסל בהן ודוק:

(ד) **לכבוד** הרב זכו' מה שחמה כ"ס

על מה שכתבתי בס' מ' אות א' דחירון של הר"ן ז"ל על פת שטיפשה לא א"ש לשיטת הראב"ד ז"ל דסובר דשאור דראוי לחמץ בה עיסות אחרות אף דנפסל מאכילת כלב לריכה ביצור וע"ז חמה כ"ס הא שיטת הראב"ד ז"ל נדחה מהלכה כמו שכתב המג"א בס' תח"צ ס"ק י"ד דאין חילוק בין חמץ לשאור (רמב"ם ומ"מ דלא כראב"ד). באמת נפלאה ממני דעת המג"א בזה שדחה דעת הראב"ד הא הגהה מיימוני שם הביא לשון התוספתא מאימתי קרוי שאור משיפסל מלאכול לכלב אלמא אף שפסל מאכילת כלב לריכה ביצור מפני שראוי לחמץ בה כו' והוא כשיטת הראב"ד ואין לחלק בין נפסל מאכילת

חמץ ע"מ לבצרו ח"ט דהוה נחק לעשה
א"כ מאי טעם להקל הא אית ליה טעם
להשקות ע"מ לבצרו ע"ט:

ורגלה השואפים כחצו דלא הוה נל"ט
דהוה לא שקדמו עשה דתשבינו
מערב יו"ט והלאו דב"י ביו"ט ע"ט
ולפי' כ"י שייך אליבא דאמת דתשבינו
מעיו"ט ממילא לא הוה נל"ט ואיפוך
הק"י ונריך להיות דהשבתו בכ"ד
משא"כ יי' הוה אמרינן דתשבינו ביו"ט
א"כ לא הוה נל"ט ויכול להשקות ע"מ
לבצרו ממילא ל"ל דוקא בשריפה חוה
שאמר י"ט דאי תשבינו ביו"ט א"כ ע"כ
דאין ב"ה ח"ט והוה אז מלאכה אבל
אליבא דאמת מנא ידעינן דילמא כרבנן
ואיפוך ק"י:

ובאופן אחר בסגנון זה יש להעיר
כך דמג"ל דאליבא דאמת דר"ט
ס"ל אין ב"ה ח"ט דילמא דוקא אי היינו
אומרים דתשבינו היינו ביו"ט אז ע"כ
הוה אמרינן דאין ב"ה ח"ט משא"כ אליבא
דאמת דתשבינו מעיו"ט שוב אין מוכח
לומר דאין ב"ה ח"ט ושפיר יוכל לומר
דהשבתו בכ"ד והיינו דהנה יליף ק"י
מטער דאין ב"ה ח"ט ורבנן אמרו דלא
ק"י דטעם להקל בלא מלא עמים לשורפו
יהי' יושב ובטל והוה טעם להקל והקשו
לשיטת ר"י דהמשהא חמץ ע"מ לבצרו
ח"ט דהוה לאו הנל"ט א"כ אית ל' טעם
להשקות ע"מ לבצרו אולם י"ל דבאמת
לא הוה כלל נל"ט והיינו למאי שהקשו
הרי נשים פטורין ממ"ט דתשבינו הא
מ"ט שה"ג דנשים פטורות וממילא הלאו
כולל יותר מעשה והרמב"ם ב' תמורה
כתוב דלכך לא הוה תמורה נל"ט משום
דהלאו כולל יותר מעשה וה"ג כן:

אורים הריטבא בקידושין דף כ"ט כתב
ליישוב קושית התוס' דל"ל אוהו
ולא אוהו למעט הא ממילא ידענו דפטירות
דהוה מ"ט שה"ג משום דבמילה אין
החיוב על ארס זה דוקא למול דיכול

לעשותו ע"י שליח וגם הכ"ד יכולין למולו
משא"כ בתפילין שהוא חובת הגוף ע"ט
ועיין בפנ"י:

ורגלה הר"ן כתוב דשליחו ח"י לבטל
חמץ בטבורו דביטול מזד הפקר
והפקר ליחא ע"י שליח [ועיין בב"י או"ח
סי' תל"ד ובקצה"ח סימן רפ"ג] ולפי'
יש להעיר כך מג"ל דאליבא דאמת
דתשבינו מעיו"ט דאין ב"ה ח"ט דילמא
דוקא אי הוה אמרינן דתשבינו ביו"ט
א"כ אין לומר דתשבינו היינו ביטול
דלאחר זמן איכארו ח"י לבטל וע"כ ל"ל
דתשבינו היינו שאר ביטורים ושפיר איכא
למילא ק"י מטער וא"ל דטעם להקל
אס לא מלא עמים ז"א דיכול להשקות
ע"מ לבצרו והוה נל"ט וא"ל דלא הוה
נל"ט כיון דהעשה ליחא בנשים דהוה מ"ט
שה"ג ז"א שהרי יכול לעשות ע"י שליח
ואין החיוב דוקא בגופו כנזכר ממילא גם
נשים מחויבות והוה לאו הנל"ט משא"כ
אליבא דאמת דתשבינו מעיו"ט ממילא
יכול להיות דתשבינו היינו ביטול כפשוטו
והוא מזד הפקר ול"מ ע"י שליח והוה
כמו מלות שבגופו ופטורה ממ"ט שה"ג
ממילא לא הוה לאו הנל"ט ושוב הוה
טעם להקל ולכך השבתו בכ"ד כנ"ל
ובאמת בדברי הריטב"א הכ"ל יש ליישב
קושית העולם על המכילתא פ' בא ח"ל
ושחטו אוהו וכי כולן שוחטין אוהו חלא
מכאן ששליחו של אדם כמותו ושחטו אוהו
בין בחול ובין בשבת עכ"ל ורבים תמהו
מאי הוא ההמשך דתרווייהו דרשות כללו
[ועיין באו"ח ובס' זכרון יצחק פ' בא]:
ורגלה ר"י כך דהנה י"ל דזכו דפסח
דוחה שבת מזד עשה דוחה
לל"ט ועיין באור חדש פסחים דף פ"ג
אולם ידוע דעשה שאין שו"ב קיל ולא
דמי [ובל"י בבלאים י"ל דהמכילתא ס"ל
דנשים חייבות בל"י] ולמש"כ דאס יוכל
לפסח ע"י שליח גם נשים מחויבות וממילא
הוה מ"ט דפסח שו"ב חוה דאמר ושחטו
אוהו

הפיר יכול לבטל ולהפקיר אפילו לאחר
זמן איסורו אף דא"כ והכא בעל המ רח
הוא רב ולשיטתו מהני הפקר וא"כ:

(ד) **בזיר** דף ל' מבואר ברש"י דהאב
מדיר כמו בזיר דאם עדיין לא

השלים את הנזירות קודם שנעשה בן י"ג
כשיגדיל ממשיך הנזירות והוא נזיר גם

כשיגדיל עש"ה וכן מבואר בבבבטו"ה
בסוטה פ"ג מ"ח ועיין בתו"ט שם ד"ס

האיש וכו' יש להעיר לרש"י לשיטתו
ביבמות דף מ"ט הכל מודים בסוטה וכו'

דהא חפסו בזה קידושין ופרש"י דאי אמרת
לא חפסו קידושין ה' לריך לפקע הקידושין

כשזינחה כיון דלא חל ממילא נפקע דחלי
חד בחבר' ועיין באבני מילואים ס' י"ח

מזה ולפ"ז לתם הדיו כאן דממשיך הנזירות
לאחר י"ג הא כיון דאין אביו יכול להזיר

בט לאחר י"ג ממילא אס אפילו הזירו
מקודם י"ג מ"מ כשיבא י"ג לריך לפקע

הנזירות ועיין רש"י מכות ד' כ"ב ד"ה
נזירות וכו' ובאמת בדברי רש"י הג"ל יש

ליישב קושית התוס' בגיטין דף ל"ג דהקשו
דלמה נזיר שאמר לו אל תשחה חייב

וכו' הא הוה הס"ם דלמא ישאל על מרו
ולגמ"ל י"ל דאיידי בנזירות אביו ואח"כ

הגדיל ואז ל"מ שאלה מבטו כיון דהוא
לא הזיר וכמבואר במ"ל פ"ב מה' נזירות

סי"ג וא"כ שפיר משכחת דמלקין אותו ולא
יוכל לשאל. ובאופן אחר י"ל ג"כ קושית

התוס' דמשכחת במופלא סמוך לאיש
דאורייתא וממשיך הנזירות לאחר שנעשה

י"ג ושאלה ל"מ בזה וכמבואר במ"ל
הג"ל עש"ה:

(ה) **עומד** א"י כעת בתוס' שם גיטין
ח"ל התוס' דא"כ נזיר שה'

שוחה יין או מטמא למתים אמאי לוקה
וכו' הא הת"ם ע"ש הרי במשנה שם

בזיר דף מ"ב חגי כסדר יין גלות טומאה
ולמה דילגס בתוס' גילוח או דה' להס

להביא רק ראשונה יין ואם רואים להביא
שנים ה' להס להביא גילוח ושזר ראיתי

במכות

אותו מכאן ששליחו של אדם כמותו ולכך
ישחמו אותו בין בחול ובין בשבת דדוחה

שבת דהוה מ"ט השוה בכל:

(ו) **דף ז'** נמרא אחד שבת ואחד יו"ט
בשלמא שבת אלא יו"ט בחר

זמן איסורו לבאורה יש להעיר מאי פריך
הא משכחת כגון שנעשה בן י"ג בתוך

הפקח ממילא קודם שנעשה בן י"ג הרי
החמץ ברשותו ויודע שיבא יום מחר

שנעשה בן י"ג יעבור אצל יראה ולכך
קדים ומבטל ל' קודם שנעשה בן י"ג

וא"ל דא"כ הרי ל"מ ביטולו שהוא מלך
הפקר דקמן א"י להפקיר ז"א למש"כ

הרמב"ם דהפקר הוא מלך נדר והרמב"ם
פסק דמופלא סמוך לאיש דאורייתא ממילא

מהני הפקירו שלא יעבור ב"י ובשעת
ביטול ה' החמץ ברשותו כיון דקמן

הוא:

זבחה יש ליישב בדברי רש"י בריש פירקין
בדקין שלא יעבור ב"י וב"י

והקשו הא מה"ם בביטול בעלמא סגי
ולגמ"ל י"ל דג"מ בנעשה גדול בתוך

הפסח ורש"י ס"ל דמופלא סמוך לאיש
דרבנן ול"מ ביטולו ולכך לריך לבדוק

מה"ם שלא יעבור ב"י כמכר אך לבאורה
יש לעיין אי מהני בזה הפקירו במופלא

סמוך לאיש למאי דאמר בירושלמי תרומות
וביבמות פ"ג ה"ב דאם הקדיש קרבן

פסח ל"מ מחמת דיש עליו חיוב וכן
במעשר בהמה והייט כיון דיש עליו חיוב

ל"א בזה מופלא סמוך לאיש דאורייתא
ועיין בם' קהלה יעקב מהגאון אלגזי

בתוספות דרבנן אות מ' סעיף כ"ח ויש
לחלק:

(ז) **שם** דף ו' שני דברים א"כ וכו'
ויש להעיר להפוסקים דה"כ

אית ל' בעלים רק דא"כ עיין ריב"א
סוכה וריב"ש ס' ת"א א"כ למש"כ

הפוסקים דדבר שא"כ ודבר שלב"ל שווין
עיין בקל"ח סימן קי"ז סק"ב וסימן ת"ז

וביבמות ל"ג אמר דרב כר"מ וממילא

במכות דף כ"א דחשיב יין וטומאה וגילוח
ול"ע:

פתחי' הארענבלאם דוס'ץ בווארשא.

סימן גד

בעותי'ת גאמטיונין.

במשנה פסחים (קי"ד ע"א) הביאו
לפניו [הירקות] אחר שבירך
על היין [רשב"ם] מטבול בחזרת עד שמגיע
לפרפרת הפת [קודם שיגיע לאותה חזרת
שהוא אוכל אחר מלה וכו' רשב"ם] הביאו
לפניו [אחר אותו טיבול רשב"ם] מלה
וחזרת ומרוסת ושני תבשילין אע"פ שאין
חרוסת מלה ר"א ברבי לודק אומר מלה
ובגמרא אחר ריש לקיש זאת חומרת מלה
לריכות כונה [מש"ה] בעי תרי טיבולי
שמה לא נתכוין לשם מרור הואיל ובירך
בורא פרי האדמה כשאר ירקות דעלמא
רשב"ם] כיון דלא בעידן חיובא דמרור
הוא דאכיל ליה צבורא פה"א הוא דאכיל
ליה ודלמא לא איכוין למרור הלכך בעי
למהדר לאטבולי לשם מרור דאי ס"ד
מלה לא בעי כוונה למ"ל תרי טיבולי
והא טביל ליה חדא זימנא וכו' תנאי
הוא דתניא ר' יוסי אומר אעפ"י שטבול
בחזרת [טיבול קמח היכא דליכא שאר
ירקות. רשב"ם] מלה להביא לפניו חזרת
ומרוסת ושני תבשילין [כלומר מלה להביא
מה"ס דאכתי לא קיים מלות אכילת מרור
הואיל ולא נתכוין דמלות לריכות כונה.
רשב"ם] ואכתי ממאי דילמא קסבר
ר' יוסי מלות אין ז"כ והאי דבעינן תרי
טיבולי כי היכי דתהוי היכירא לתינוקת
א"כ מאי מלה [מביאין הו"ל למיתני.
רשב"ם]:

ודקשו הב"ח (או"ח הע"ה) וטורי
אבן (ר"ה כ"ח) דהכא מסיק
דר' יוסי ס"ל מלות ז"כ והרי בצוכה
(דמ"א ע"ב) במשנה א"ר יוסי יום טוב
הראשון של חג שחל להיות בשבת ושבת

והואיל את הלולב לרשות הרבים פטור
מפני שהוילאו ברשות ובגמרא אמר אביי
ל"ס אלף שלא ילא בו אבל ילא בו חייב
ופריך מדאגביה נפיק ביה ומשני אביי
כשהפכו ורצא משני כגון שהוילאו בכלי.
וכתבו הסוס' מדאליטריך לשנוי הכי משמע
דס"ל דמלות אין ז"כ. דהא קאי אמוילא
לרשות הרבים והתם אין שייך מתכוין
ללאת כל כמה דלא בירך. ועוד דאייירי
דהולך אלל בקי ללמוד פ"כ הרי דס"ל
לאביי ורצא אליבא דר' יוסי דמלות אין
ז"כ עש"ה [ועי' באור זרוע ר"ס ס' רס"א
ובצעל העיטור עשרת הדיברות סדר ד'
כוסות וכתבתי בזה במידושי ואכ"מ והא
דס"ל לר' בר"ה כ"ח עד שיטכוין שומע
ומשמיע עיין בראשונים ז"ל שם]:

וגראה לפע"ד לתוך דהנה קשה לי
דהא דהוכיח ר"ל דר' יוסי
ס"ל מלות ז"כ מהא דקאמר מלה להביא
חזרת ומרוסת דהרי ר"א ברבי לודק ס"ל
דחרוסת מלה והכי פסק הרמב"ם ז"ל
והתוס' שם כתבו דלר"א ברבי לודק
דחרוסת מלה זכר לטיט לא שייך אלל
במרור לזכר דוימררו את חיייהם בחומר
ולא בשאר ירקות והרדב"ז ז"ל כתב
(ח"ג ס' תקמ"ד) דחרוסת עבדי רק
ליטבול ביה ואי אכיל ליה בעיניה אין זו
אכילה ובטלה דעתו אלל כל אדם והכי
אמרינן בפסחים גבי כותח הבבלי ע"ש.
והנה הרשב"ם ז"ל כתב שם דטיבול
ראשון לאו בחרוסת הוא אף דאכיל חזרת
והקשו הסוס' דהרי חזרת לריך לסטביל
בחרוסת משום קפא ותריך הרא"ש בשם
ה"ר יונה ז"ל משום דטיבול הראשון
אינו לחיוב אלל להיכירא בעלמא ורגילין
כל השנה שאוכלין חזרת בלא חרוסת
ואינם חוששים לקפא גם עתה נמי לא
חשו חכמים אם יאכלוהו בלא חרוסת
כמו שעושין בשאר ימות השנה אבל טיבול
שני שהוא של מלוח הוהירו חכמים שלא
יהי' בו חשש סכנה עכ"ל. א"כ הרי י"ג
דלעולם

לקהויה זכר לתפוח ולריך לסמוכיה זכר
לטיט תניא כותיה דר' יוחנן תבלין זכר
לתבן חרוסת זכר לטיט, וא"כ לאביי דס"ל
דחרוסת זכר גם לטיט שוב אין לטבול
מלה בחרוסת דמלה זכר לחירות וחרוסת
זכר גם לטיט ואיך יתחברו זה עם זה.
ובלא"ה הב"ח ז"ל כתב (בס' תע"ג)
דאביי ס"ל רק כר' יוחנן דחרוסת זכר
רק לטיט כיון דתניא כותיה דר' יוחנן
ולריך למיגרס לריך לקהויה זכר למחור
וכמו שגרס הסוד ט"ז, וא"כ לאביי
דאין לטבול המלה בחרוסת, שוב י"ל דר'
יוסי ס"ל מלה אין ל"כ והא דמלה
להביא לפניו חזרת וחרוסת הוא רק כדי
לקיים מלות חרוסת כדינו ומש"ה שפיר
הקשה אביי בסוכה אליבא דר' יוסי
מדאגביה נפיק ביה [דאביי הוא דמקשה
כן וכמ"ס הכפ"ת והט"א] והוצרך לאוקמי
כשהפכו ואביי לשיטתיה :

ורבא דמשני התם כגון שהוילאו בכלי
וס"ל ג"כ אליבא דר' יוסי דמלות
אין לריכות כונה י"ל ג"כ דרבא לשיטתיה
דהנה ביומא (דנ"ז ע"א) קאמר נתערבו
לו דמים בדמים [של פר ושל שעיר
קודם שנתן בפנים כלום, רש"י] אמר רבא
טותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו
לכאן ולכאן, ופריך הא קא יהב למעלה
דשעיר מקמי מבי דפר אלא א"ר ירמיה
טותן אחת למעלה ושבע למטה לשם הפר
וחזר וטותן א' למעלה וז' למטה לשם השעיר
נתערבו לו דמים בדמים במתנות אחרות
[אחר שנתן אחת למעלה מן הפר, רש"י]
אלא אמר רבא טותן שבע למטה לשם
פר וחזר וטותן אחת למעלה ושבע למטה
לשם שעיר, ובתוס' ישנים שם בד"ה
טותן אחת למעלה ושבע למטה לשם
פר ואפ"נ שמה נמי דס השעיר הני
הזאות בטלות הן דאינו מחכין להוות
מודם השעיר ואפילו למ"ד מלות אין
לריכות כונה היינו כשהגיע זמנו אבל
כאן לא הגיע עדיין זמן הזאות דס השעיר

דלעולם ס"ל לר' יוסי מלות אין ל"כ
ידי מרור ילא בטיבול ראשון אך הא
דמלה להביא לפניו חזרת וחרוסת הוא
דס"ל כר"א ברבי לודק דחרוסת מלה
דהכי קי"ל וטיבול ראשון הרי ה' בלא
חרוסת וחרוסת לחוד לא סגי וכמ"ס
הרדב"ז ז"ל דאין זה אכילה ושאר ירקוח
אין להביא דמלות חרוסת הוא דוקא עם
מרור לזכר דוימררו את חייהם כמ"ס
התוס' ומש"ה כדי לקיים מלות חרוסת
כדינו מלה להביא לפניו חזרת וחרוסת
אבל לעולם מלות אין לריכות כונה והיא
לכאורה קושיא גדולה :

דמזה ה' נראה ראי' לדברי הרמב"ם ז"ל
דס"ל (בפ"ז מה' חו"מ) דגם
המלה מטביל בחרוסת וא"כ מלות חרוסת
בכר ילא בשעת אכילת מלה וע"כ הא
דמלה להביא לפניו חזרת וחרוסת הוא
כדי לקיים מלות אכילת מרור ושפיר
סוכית ר"ל, אך בעור (ס' תע"ה) כתב
דבעל המנהיג הקשה על שיטת הרמב"ם
ז"ל שהרי מלה זכר לחירות וחרוסת זכר
לטיט ואיך יתחברו זה עם זה, אמנם י"ל
דהרי בגמרא שם (קט"ז ע"א) איחא בהא
דקהמר ר"א ברבי לודק דחרוסת מלה
מחי מלה ר' לוי אמר זכר לתפוח זר'
יוחנן אמר זכר לטיט וא"כ י"ל דריש
לקיש ס"ל כלוי דחרוסת זכר לתפוח ושוב
שפיר אפשר לטבול המלה בחרוסת כשיטת
הרמב"ם ז"ל ולא קשה קושיא הבעל
המנהיג ושפיר הוכיח ר"ל, והא דמקשה
עוד הבעל המנהיג דהרי מלה דאורייתא
זחרוסת דרבנן ואחי חרוסת דרבנן ומבטל
מלה דאורייתא, י"ל כמ"ס הב"ח דאינו
מטביל כ"כ שיבטל טעם המלה או כמ"ס
הרדב"ז ז"ל שם דחרוסת כיון דעביד רק
לטבול צ הכי אורחיה ולא מבטל ל'
למלה טע"ה :

ודנה בהא דפליגי אי חרוסת זכר
לתפוח או זכר לטיט קאמר
אביי הלכך נ"ל לקהויה ולריך לסמוכיה

מכ"ל. והכי ז"ל ג"כ אליבא דרבא דקאמר
טון שבע למטה לשם פר והכי קאמר
רבא (בר"ה כ"ח) ללאת לא בעי כונה
לעבור בזמנו לא בעי כונה שלא בזמנו
בעי כונה וה"ה ללאת אם הוא שלא
בזמנו בעי כונה ונקט סתמא ללאת לא
בעי כונה משום דהתם איירי במלות שהי'
בזמנו. ובגליון הש"ס שם רמז על התוס'
ישנים הנ"ל. ולפי"ז קשה מאי הוכיח ר"ל
דמלות ז"כ מהא דלא ילא בטיבול ראשון
וכרי הכא שלא בעידנא חיובא דמרור
הוא דקאכיל ליה. וכמ"ס הרשב"ם והתוס'
דמלות לאכול מלה קודם מרור כמו שכתב
על מלות ומרורים. וכיון דעדיין לא הגיע
זמן חיובא דמרור שפיר לריך כונה אבל
בעלמא מלות אין ז"כ. ופשוט דאין לחלק
דהכא שאני כיון דדיעבד ילא כיון דמ"מ
הרי מה"מ עדיין לא הגיע חיובא דמלות
ול"ל דריש לקיש לא ס"ל כרבא בזה
וס"ל כאב"י דר"ה שם דפריך אלא מעתה
היטן בשמיני בסוכה ילקה דגם לעבור
שלא בזמנו לא בעי כונה כ"ס ללאת
שלא בזמנו דלא בעי כונה אבל לרבא
שפיר י"ל דר' יוסי ס"ל מלות אין ז"כ
והא דלא יזלא דטיבול ראשון משום דעדיין
לא הגיע חיובא דמרור ושפיר הולרך
רבא לאוקמי אליבא דר' יוסי כגון שהוליא
בכלי ורבא לשיטתיה:

אין י"ל דר"ל לשיטתיה דהנה הב"ח ז"ל
(בס"י ספ"ג) הקשה בשם מהר"ל
מפראג ז"ל דאין הוכיח ר"ל דמלות אין
לריכות סנה מהא דלא ילא בטיבול ראשון
וכרי הסופקים כתבו דטיבול ראשון אין
לריך בזה. אי"כ לא ילא בטיבול ראשון
דמרור בעי כית. והוא קושיא עלומה
מאד. ומאי שדחה הפ"ח דה"ל לתקוני
שאכל כית חמה ע"ז במהר"ם ברבי
דלמה זה יתקנו שאכל מרור קודם מלה
ועי' שאגת ארי. וגרסא דהנה בלחמ
שיטת הרמב"ם ז"ל (בפ"ח מה' חו"מ)
דגם טיבול ראשון לריך בזה וכחכ ה"ה

ז"ל לפי שאין אכילה פחותה מכזית. והנה
המשנה למלך (בפ"א מה' חו"מ) כתב
דריש לקיש דס"ל חלי שיעור מותר מה"מ
ס"ל דסתם אכילה בכזית ור' יוחנן דס"ל
ח"ש אסור מה"מ ס"ל דסתם אכילה בכל
שהוא ורק דהלכה הוא שאינו חייב מלקות
רק בכזית אבל איסור מה"מ הי' בכ"ס
עש"ה. ולפי"ז י"ל דבאמת ר"ל ס"ל
כשיטת הרמב"ם ז"ל דטיבול ראשון ג"כ
בכזית לר"ל דאין אכילה פחותה מכזית.
ושפיר הוכיח דמל"כ. אבל לדין דקיי"ל
כר' יוחנן ופסק בש"ע דטיבול ראשון אין
לריך בזה שפיר י"ל דר' יוסי ס"ל מלות
אין ז"כ ולא ילאו בטיבול ראשון משום
דלא הי' בו כשיעור ור"ל לשיטתיה
[וכעת נדפס ספר חסדי יונתן וראיתי
שפלפל בזה באופן אחר עש"ה]:

ובהיותי בזה קשה לי בתוס' שם ד"ה
זאת אומרת שכתבו דאין
לריך למרות אחר שאר ירקות אלא עושה
גם טיבול ראשון בחזרת. וקשה שהרי
הרמ"א ז"ל כתב (בס"י תע"ג) דלריך
לסדר הקערה לפניו בענין שאין לריך
לעבור על המלות ויניח המלה סמוך לו
מן המרור וחרוסת. וא"כ אם אוכל בטיבול
ראשון חזרת וא"י בו ידי מרור הרי אין
לך מעביר על המלות גדול מזה וריש
לקיש הוא דס"ל ביומא (ל"ג ע"א) אין
מעבירין על המלות [ועי' בתוס' שם ד"ה
עבורי ובש"ע או"ח כ"ח ס"ג] וכן קשה
בהא דקאמר שם דרב אחא ברבי דרבא
מהדר אשאר ירקות כדי לאפקי נפשיה
מפלוגתא ותפ"ל דלאו הכי הרי יטרך
לעבור על המלות אם יאכל חזרת בטיבול
ראשון. וכן יש להעיר בפסחים (קט"ז ע"ב)
דקאמר רבא מלה לריך להגביה מרור
לריך להגביה והרי יעבור על המלות כיון
דאינו אוכלו עדיין ומורי הגאון הלריך
אבד"ק אשכנזאוי שליט"א אמר לי דלא
קשה דרך התם כתב הרמ"א ז"ל דינית
המלה מקודם כיון דרולה עתה לקיים
שתי

שתי המלות איכא ביה אין מעצירין אבל הכא אינו רוצה עדיין כלל לקיים המלוה זכ"כ המג"א (כ"ה סק"ד) דאם אין דעתו ללבוש הטלית גדול בהיותו בביתו אע"ג שהגיע לידו קודם שהגיע חפילין אין כאן משום אין מעצירין על המלות ג"ש. ולפי"ז קשה לי אמאי הביא המג"א דאיה לזה מדברי הרמ"א ז"ל (קס"ח ס"י) ולא הביא דא"י מש"ס ותוס' הנ"ל ונ"ע לכאורה:

חיים משולם קויפמן הכהן אבד"ק גאמסטינין בעהמחיים, פתח תאחלי ונסעשה רקס'.

סימן נה.

ביה קאפציוות.

שאררה הא דקיי"ל בזו"ד ס"י שכ"א סעי' י' ישראל שיש לו ספק פטר חמור יפריש עליו טלה להפקיע איסורו ומעכב הטלה לעצמו. הא"ח הד"ן אס אין לו שם לפדותו דבפ"מ ודאי קי"ל אס אין לו שם לפדותו פודהו בשווי ואל יוכל לפדות בכל דבר כמבואר בש"ס ובזו"ד שם סעי' ה' אס ה"ה גס בספק פ"מ יוכל לפדות בשווי ולהחזיק כסף הפדיון לעצמו או לאו:

תשובה גרסינן בבכורות (יב) איבעיא להו מהו לפדות בבהמה שביעית [בהמה שנקחה בפירות שביעית רש"י] ודאי לא חיבשי לך לאכילה אמר רחמנא ולא לסמורה (פ"מ) ודאי לא חיבשי דכיון דבשי למיתב פדיוט לכהן לא פריק ל"י דלאכילה אמר רחמנא ולא לסמורה ונמלא זה קנה חמור בפירות שביעית שאיט ראי לאכילה רש"י כי חיבשי לך ספק ואליבי דר"ש לא חיבשי לך דלית ל"י ספק כי חיבשי לך אליבי דר"י מאי כיון דמפריש טלה והוא לעצמו לאכלה קרינא ב' א"ר כיון דכמה דלא חפיק איסורי' לא משתרי כסמורה דמי ויש לדרקק ע"כ מ"ט קבשי הש"ס

בבהמת שביעית שנקחה בפירות שביעית הו"ל למיבשי בפירות שביעית גופא דהדין בפ"מ דפודין בשוויי אס. פדה בפירות שביעית בשוויי מהו כיון דמפריש והוא לעצמו מיקרי לאכלה א"ר כיון דמפקע איסורי' לא מיקרי לאכלה:

ורבנה לכאורה ה' אפ"ל עפ"מ דאיתא בסוכה [מ:] פלוגתא דר"א ור"י אי שביעית מתחללת דרך חילול דלר"א אין שביעית מתחללת אלא דרך מקח ולר"י בן דרך מקח ובין דרך חילול ואסיק שם ר"א מחלוקת בפירי שני אבל בפירי ראשון ד"ס ד"ט אין ד"ח לא וכ"פ הר"מ בפ"ו מהל' שמיטה הל' ח' א"כ ליכא למיבשי בפירות שביעית ובשוויי דהא הכא דרך חילול הוא שאומר זו תחת זו והוא לעצמו ובפירי ראשון אסור דרך חילול:

אבר באמת א"א לומר כן. דהא הפ"מ הוא בבהמה טמאה ואסור לקנות בפירות שביעית בבהמה טמאה אפי' דרך מקח. והא דיש סבירא להחיר הוא משום ד"ל דזה לא מיקרי דרך מקח כלל רק הפקעת איסור בלבד והפקעת איסור שרי. וא"כ אף דהוה דרך חילול ג"כ י"ל כן כיון דלא לשם חילול מכיון רק להפקיע האיסור שרי. וא"כ שפיר יש לחיבשי גס בפירי ראשון וליבשי אי הפקעת איסור שרי משום דלא מיקרי לא מקח ולא חילול או לא:

וע"כ נלע"ד לומר דבר חדש שלא מלאמי באחרונים שהעירו בזה והוא דהא דקיי"ל בספק פ"מ מפריש טלה והוא לעצמו ובזה מפקיע איסור הגאס מהפ"מ אף שלא בא השה ליד כהן זה איט אלא היכא דפודה לכהן ספק פ"מ בטלה אבל אס רוצה לפדותו בשוויי אין הפ"מ יוצא להיתר הגאס עד דחשי שוויי ליד כהן וכ"ז דלא אחי שוויי ליד כהן הפ"מ עדיין באיסורו קאי ומעמא דקך מילתא נ"ל כיון דפדית פ"מ בשוויי לא כתיבא בהדיא בתורה רק

רק דילפי' מהקדש כדאיתא בזכורות [יא:]
 לל' אפי' תימא ר"י לא יהא חמור
 מן ההקדש ולא אמרה תורה בשה
 להחמיר עליו אלא להקל עליו ע"ש.
 והנה יש לחקור בפדים הקדש האין
 הדין אם ההקדש יולא לחולין חיבץ
 בהפרשת הפדיון או עד דאחי הפדיון
 ליד גזבר. והנה לכאורה יש להביא רא' דאין
 ההקדש יולא לחולין עד דאחי
 הפדיון ליד גזבר מהא דקדושין [כט:]
 דאיתא התם משכו במנה ולא הספיק
 לפדותו עד שעמד במאחיס נותן מאחיס
 מ"ט ונתן הכסף וקם לו. ומבואר
 יותר בתוספתא דערכין פ"ד ה"ב ח"ל
 משכו ולא הספיק לפדותו עד שעמד
 במאחיס ה"ז נותן מאחיס שגא' ונתן
 הכסף וקם לו אם כן הכסף הרי אלו
 שלו ואם לאו אינו שלו עכ"ל וכן מבואר
 ברמב"ם פ"ז מהל' ערכין הל' י"ב דאיהך
 דינא דהפודה מיד הקדש כחז שגא'
 ונתן הכסף וקם לו בנתינת הכסף הוא
 שלו עכ"ל מכל זה משמע דעד דאחי
 כסף הפדיון ליד הגזבר אינו יולא ההקדש
 לחולין. (ודחוק לומר דכונת הש"ס והתוספתא
 והרמב"ם דנתינת הכסף לאו דוקא
 ולהפרשה קרוי נתינת דזה דוחק). אמנם
 בסוגיא דחולין [קלט.]. מבואר לכאורה
 לסיפך דאיתא התם ועוד תניא ר' נתן
 אומר ונתן את הערבך ביום ההוא קדש
 לה' מה תלמוד לומר לפי שמיט בהקדשים
 ומעשרות שמחללין על מעוה שבחולין
 נגנבו או שאבדו אינן חייבין באחריותן
 [כשהפריש פדיון ואבד איט חייב באחריותן
 דהא כתיב ויסף חמישים כסף ערבך
 עליו וה' לו ולא כתיב ב' נתינה אלא
 משהפרישו ואמר הרי זה מחולל על זה
 נקרא ערך להקדיש דמיו יולא לחולין
 ההקדש רש"י] יכול אף זה כן ח"ל
 ונתן את הערבך וגו' חולין עד שיבאו
 לידי גזבר ע"ש. מבואר מזה דבהקדש
 כמו במעשרות דבר הנפדה יולא לחולין

היבץ בהפרשת הפדיון אף דלא אחי
 עד"ן הפדיון ליד הגזבר וכן יש להוכיח
 מסוגיא דערכין [כט:] דאיתא התם ההוא
 גברא דאחרמינהו לנכסי בפומבדיתא אחי
 לקמי' דר"י א"ל שקול ד' זוזי ואחול
 עליהו ושידינהו בנהרא ולישתרי לך אלמא
 קס"ר סתם חרמים לבדק הציט כו' ע"ש.
 וחי תימא דעד דאחי כסף הפדיון ליד
 הגזבר אינו יולא ההקדש לחולין א"כ
 מאי מהני מה שיחלל על הד' זוזי כיון
 דלעולם לא יבא ליד הגזבר דליכא גזבר
 בזה"ל אע"כ אף דלא אחי כסף הפדיון
 ליד הקדש רק שקורא שם להכסף כבר
 יולא ההקדש לחולין:

רבי שלא יהיו הסוגיות סותרות אהדרי
 גריך לומר ולחלק בין דבה"ב
 הפודה הקדש שלו שלא בא עדיין ליד
 גזבר לבין גזבר המוכר דבר הקדש
 דגזבר המוכר הקדש אין ההקדש יולא
 לחולין עד דאחי הפדיון ליד גזבר ובהכי
 מיירי סוגיא דקדושין ותוספתא דערכין
 משא"כ בהקדש דיד' שעדיין לא בא ליד
 גזבר יולא ההקדש לחולין בהפרשה בעלמא
 ובהכי מיירי סוגיא דחולין קל"ט ודערכין
 כ"ט ויטוד חילוק זה מבואר בתמורה
 [כו:] תוד"ה לא אהא דאמר שמואל
 הקדש שוה מנה שמיללו על שוה פרוטה
 מחולל כ' התום דזה אינו אלא דבעה"ב
 הפודה הקדש שלא בא עדיין ליד גזבר
 אבל גזבר המוכר הקדש גריך שלשה
 או עשרה למר כדאית לי' ולמר כדאית
 לי' לשנימי' ע"ש הרי דקיל הקדש
 דבעה"ב שלא בא עדיין ליד גזבר מגזבר
 המוכר הקדש לענין לפדותו בפרוטה
 וא"כ י"ל נמי חילוק זה לענין אי יולא
 ההקדש לחולין קודם דאחי הפדיון ל"ג:
רבי הט"א במגילה ד' כ"ג ע"ב ד"ה
 אדם הק' אהא דקאמר הש"ס
 בזכורות דפס"ח פורין בשווי' משום דלא
 יהא חמור מהקדש הלא בהקדש קי"ל
 כשמואל דשוה מנה שמיללו על שוה פרוטה
 מחולל

ונראה לי ראי' לדברי מלשון הרמב"ם פ"ב מהל' בכורים הל' ט"ז וז"ל גר שנתייר ואין ידוע אם עד שלא נתייר ילדה חמורו או אחר שנתייר ה"ז חייב לערוף או לפדות ואם פדה בשה השה של גר שהממ"ח עליו הראי' עכ"ל ומדקאמר ואם פדה בשה השה של גר ולא קאמר סתמא והפדיון לעצמו משמע כמ"ש דדוקא אם פודה בשה יכול להחזיק לעצמו ואעפ"כ הפט"ח פדוי אבל אם פודה בשווי לא וכיון דקאמר בתחילה חייב לערוף או לפדות שכולל כל הפדיונות בין בשה בין בשווי מש"ה קאמר אח"כ דהפדיון לעצמו אינו אלא אם פדה בשה :

ובזה נראה לי לבאר היטב לשון הרמב"ם שם הל' י"א וז"ל שם שלקחו מדמי שביעית אין פודין בו את הודאי אבל פודין בו את הספק. אם אין לו שם לפדותו פודהו בשווי וטותן דמיו לכהן שלא אמרה תורה שם להחמיר עליו אלא להקל עליו עכ"ל ויש לדקדק בדברי הרמב"ם עובא. חדא למה נטר הרמב"ם בכך דינא דפודין בשווי עד הכא. בהל' א' ששם הזכיר הדין דפודין בשה וז"ל לכתוב ואם אין לו שם כו' ועוד דהא הדין דשה שלקחו מדמי שביעית והדין דפודין בשווי הוו שני דברים נפרדים ומ"מ כייל הרמב"ם שני הדינים בחדא הלכתא. ולפמ"ש יתבאר דברי הרמב"ם כמין חומר. דיל' דגם להרמב"ם ה' קשה לו למה קאמר הש"ס בזה שביעית ולא פירות שביעית ובשווי ומוכיח מזה דבשווי א"א לומר הפדיון לעצמו. וזהו שמרנו לו בסידורו ובלשון הזהב שם שלקחו מדמי שביעית אין פודין בו את הודאי אבל פודין בו את הספק והטעם כיון שהוא לעצמו לא מיקרי קובה פט"ח אבל זהו רק אם פודה בשה אבל אם פודה בשווי כיון שאינו לעצמו דאין הפט"ח מותר בהנאה עד דאמי שווי ליד כהן

א"ס"ר

מחולל ותי' עפ"י דברי החס' דתמורה הכ"ל דס"ל דבגזבר המוכר דבר הקדש לא אמרי' ב' דשה מנה שחיללו על שום פרוטה מחולל ובפט"ח דקדושתו מרחם וקדוש מאליו בעלים כאחרים דמי והוא כאלו הקדש שבא ליד גזבר ע"ש ובאבני שהם (ועי' במלאכת מוסב על מס' תמורה למר אבא הגאון כ"י בד"ה לימא) והשתא כיון דלהטו"א הא דפט"ח דפודין בשווי דגמרי' מהקדש היינו מהקדש שכבר בא ליד גזבר. ולפי מה שכתבתי דבהקדש שכבר בא ליד גזבר אין הנפדה יולא לחולין עד דאמי הפדיון ליד גזבר א"כ ה"ה בפט"ח אם פודין בשווי אין הפט"ח נותר בהנאה עד דאמי פדיונו ליד כהן וכמו בגזבר המוכר את ההקדש שכבר בא לידו. ול"ד להיבא דפודין בשה דהתם הפד' והנתינה לכהן שני דברים נפרדים הם והפט"ח נותר בהנאה ח"כ בהפרשת השה ואף שימות השה אין הפט"ח יולא חו מהחירו כיון דקי"ל כחכמים דר"א במשנה דבכורות (יב:) שאינו חייב באחריות השה אחר הפד' ואם מת השה פסידא דכהן הוא והא דלריך ליתן השה לכהן זהו מילתא אחריתא שאינו שייך כלל להפד' דאף אם לא יחפז אח"כ למסור השה לכהן יהי' רק גזלן לגבי הכהן אבל הפט"ח יהי' מותר משא"כ בפד' דשווי אין הפד' נגמרת עד דאמי שווי ליד כהן כמו בהקדש שביד גזבר שאין ההקדש יולא לחולין עד דאמי פדיונו ליד גזבר ומעתה א"ש מאי דבטי הגמרא בבהמה שביעית ולא בטי בפירות שביעית ובשווי דהא פיקר ההיכר הוא משום דבספק מפריש והוא לעצמו ובשכיל זה לאכלה קרינא ב' חס לא שייך רק בבהמה שביעית דב' הדין מפריש והוא לעצמו. משא"כ בפירות שביעית ובשווי דאם הוא מחזיק לעצמו אינו מושיל כלום לספקי האיסור מהפט"ח כ"ז דלא אחי ליד כהן :

חסור לפדות בפירות שביעית וזה שסומך לזה אם אין לו שה לפדותו פודה בשווי „וטון דמיו לכהן כלו' ובלא נתינה לכהן אינו מפקיע האיסור ומש"ה ליכא למיבצי היכא דפודה בפירות שביעית ובשווי. וזה ניחא הא דנטר הרמב"ם לפרש דין דפודין בשווי עד הכא וגם הא דכ"ל שני ההלכות בחדא הילכתא דמלתא אגב אורחא קמ"ל וגם מדקדק היתוב מ"ש הכא „וטון דמיו לכהן" דלכאורה מילתא דפשיטא הוא וכבר כ' זה בהל' ב' בפדיון דשה דהשה לריך ליתן לכהן ולפמ"ש א"ש דקמ"ל דאין הפטר חמור יותר עד דאחי שווי ליד כהן:

וראיתי בפרישה בס' שכ"א סע' ו' שכ' אמ"ש הסור שם וכסס שפודו בשה כך פודו בכל מה שירלה כו' ע"ש וכ' ע"ז הפרישה וז"ל כך פודו בכל מה שירלה דאינו חמור מהקדש. והרמב"ם כ' דאין לפדותו בשאר דברים אלא כשאין לו שה עכ"ל וילא לו זה ממ"ש הרמב"ם שהבאתי לעיל אם אין לו שה לפדותו וע"כ הבין דהרמב"ם דינא אחי לאשמעי' דרק אז פודה בשווי אם אין לו שה אבל כ"ז שיש לו שה לריך דוקא לפדות בשה ודבריו תמוהים דהא בהדיא קאמר הש"ס לא אמרה תורה בשה להחמיר אלא להקל עליו וא"כ איך אפשר לומר דאם יש לו שה והוא לריך השה לעלמו שיהא לריך לפדות דוקא בשה א"כ הרי בא התורה להחמיר עליו. אבל לפמ"ש בהבנת הרמב"ם א"ש דאין כונת הרמב"ם לאשמעין התיירא דאם אין לו שה מותר לפדותו בשווי אלא כלפי מ"ש בתחילה שה שלקחו מדמי שביעית אין פודין בו אם הודאי אבל פודין בו אם הפסק והטעם כיון שהוא לעלמו לאכלה קרינא ב' וע"ז סיים דזה יכול להיות רק אם יש לו שה דבי' דין פודה, הוא לעלמו אבל אם אין לו שה לפדותו

פודו בשווי וטון דמיו לכהן וכלי הנתינה לכהן אינו יותר הפט"ח בהנאה ממילא לא משכחתו מו לפדות בשביעית דזה מקרי סחורה:

ורבה בז"ד שם סע' ו' כ' המחבר מיד כשהפריש הטלה חתה הפט"ח חזר הפט"ח חולין אפי' קודם שנחטו לכהן ומותר להנות בו כו' לפיכך מיד כשמפרישו מברך אשר קדשנו במצותיו ולונו על פדיון פט"ח עכ"ל והב"י בס' ש"ה הסביר דמש"ה בפדיון הבן מברך בשעה שנותן הפדיון לכהן כמבואר בטור שם משום דכיון שחייב באחריותו עד שבא ליד כהן לא נעשית המצוה עד שיבא ליד כהן משא"כ בפט"ח ע"ש וא"כ לפמ"ש דאם פודה בשווי אינו יותר הפט"ח עד שיבא פדיונו ליד כהן יש להורות דאם פודה בשווי מברך בשעת הנתינה לכהן ולא בשעת הפד' והמחבר לא מיירי מפדיון דשווי רק מפדיון דשה:

אך ברא"ש פ"א דבכורות ס' י"ד כ' וז"ל הלכך הפודה פט"ח מברך אקב"ו על פדיון פט"ח בשעה שהוא פודו בשה או בשאר דבר בשווי ואין לו להמתין לברך עד שיתן הפדיון לכהן כדרך שעושין בפדיון הבן דהתם חייב באחריותו עד שיבא ליד כהן הלכך לא נעשית המצוה עד שיבא הפדיון ליד כהן אבל בפדיון פט"ח מיד בשעת פדיון נגמרה המצוה הלכך מברך לאלתר עכ"ל ומשמע מדבריו דגם אם פודה בשווי מברך לאלתר. וגם משמע מדבריו דגם כשהוא פודה בשווי נגמר הפד' בשעת ההפרשה אף דלא אחי ליד כהן. וזה דלא כמ"ש וז"ע אך אף דמהרא"ש לא משמע כן מ"מ אין לדחות כל הראיות שהבאתי מלשונות הרמב"ם ומהש"ס ובפרט שכן נראה בסברא. ומפני כי הך מילתא דבפודה בשווי אינו יותר הפט"ח עד דאחי הפדיון ליד כהן הוא מילתא חדתא שלא נזכרו באחרונים ע"כ הנני מליע זאת

שאל יאחר המלוא לא יעשה מלוא יוסר מהשתא שפיר אמרינן חמ"ב כמו בהקשר חלבים ואברים ואף דאם ימחין עד הלילה לא יטריך לחלל שבת בזה לא איכפת לן כיון דכבר דחתה עיקר הקרבה את השבת (וכה"ג אמר ר"ע לר"א בפסחים ס"ט ע"א) אבל מלוא הקטרה גופי לא יעשה אח"כ במבחר מהשתא ושפיר אמרינן חמ"ב. אבל בקידוש דאם ימחין עד למחר יקיים קידוש היום וגם כבוד יום משא"כ כשיקדש בלילה לא יקיים כבוד יום ולכך טוב לרחות הקידוש למחר כדי שיעשה עוד מלוא של כ"ה [ועי' ברדב"ז ח"ג סי' קי"א דאם יש לו עכשיו אחרונ שמינו הדר ואם ימחין ימלא אחרונ הדר ימחין על הדר ועי' בשו"ת חפ"ז סי' ק"ו שהביא רא"י לזה ממנחות מ"ט] ושפיר מיייתי רא"י מהבדלה דלכך ל"א חמ"ב כדי שיברך אח"כ ג"כ בהמ"ז על הטם דא"ל דלכך ל"א שם חמ"ב משום דאח"כ ג"כ יקיים עיקר המלוא ולא מלך משלומין דהא חזין גבי הקטר חו"א דאמרינן חמ"ב אף דהקטרה דבלילה נמי הוא עיקר המלוא. ועי' הטעם בהבדלה משום כדי שיקיים אח"כ עוד מלוא להכי ל"א חמ"ב וכו"ה גבי קידוש אבל לשלם י"ל בדברי הסור דקידוש והבדלה ביום מלך משלומין :

(ב) **שם** באות ט' מה שמחה על הש"מ בכבודות כ' שכ' דאם אמרו העדים שהלוא או המלוא סי' עמהם הוי הזמה דהוא להישוך משנה דמכות ד"ה. ולע"ד י"ל דכונה השט"מ שם כן ר"א דבין אם אומרים להעדים שה' עמהם ובין שאומרים נמי שהלוא ה' עמהם הוי הזמה. והייט לאפוקי משט"מ הרמב"ם דהזמה והכחשה צב"א הוי רק הכחשה דמ"ש הש"מ ובין שאומרים שהלוא ה' עמהם קאי נמי אדלעיל הייט שמלכד שהעדים ה' עמהם מוסיפין נמי שהלוא ה' עמהם וי"מ דלא הוי הזמה רק כשמזימים

אם לפני החכמים הבאים בשערי חורם לדון בזה :

צב אריה ל"ב בהגאון הגדול ר' ששה בצלאל ג"י החוט"ק קאמציאווע.

סימן נ.

ב"ה נאשעלסק.

(א) **מה** שהקשה כת"ר (בקונטרס א' סי' א' אות א') על שיטת טור חו"מ סי' רע"א שסובר דהא דאם לא הבדיל במש"ק דמבדיל כל היום הוא רק מתורת משלומין מהא דמקשה בש"ס (פסחים ק"ה) ואי אמרינן חביבה מלוא בשעתה והא באין לו רק כוס א' להבדלה מניחו לאחר המזון וסודר עליו גם הבדלה ואמאי נימא חמ"ב ואי נימא דרק משלומין צבדלה וכו"ה בקידוש לשי' זו א"כ מאי קושי' דלמא בקידוש דלמחר ביום לא יבא עיקר המלוא רק משלומין שפיר אמרינן חמ"ב אבל בהבדלה דמבדיל לאחר המזון ג"כ בליל מולש"ק דהוי ג"כ עיקר המלוא. מש"ה ל"א חמ"ב והוא קושיא גדולה על שי' הסור :

ורענ"ד ליישב דהנה לבאורה קשה על קי' הש"ס ומי אמרינן חמ"ב והא לעיל (דף ס"ח) אמר ר"ש בא וראה כמה חמ"ב שהרי הקטר חלבים ואברים כשרים כל הלילה ואין מחסיון להם עד שתחשך ומאי ס"ד דמקשה דל"א חמ"ב. ובפי' רשב"ם כתב ומי אמרינן גבי ברכה חמ"ב פ"ש. ועדיין אינו מוכן מאי נפ"מ בן ברכה לשאר מלוא. אך נראה דדחי ידע המקשה מדברי ר"ש דאמרינן חמ"ב אפי' היכא שאח"כ יקיים עיקר המלוא ולא מלך משלומין בלבד דהרי הקטר חו"א כשרים כל הלילה לכחילה ולא משלומין וקרא מעורש הוא השולט על מוקדה על המזבח כל הלילה (ועי' ברמב"ם פ"ד גהמט"ק סי' ד) אך ס"ד דמקשה דפי' ל"א חמ"ב רק היכא

כשמוציאים לעדים בלבד אבל בכה"ג שאומרים שגם הלוא או המלוה ה' עמהם הוי רק הכחשה וכשיטת הרמב"ם אבל כשאומרים רק שהלוא ה' עמהם ולא העדים מודה הש"מ דהוי רק הכחשה וכסחם מחני' וא"ש:

(ג) **בסי' ג'** אות י"ב נסתפק בתפילין דר"ת אם מותר להפסיק באמלע הפרק מפני הכבוד כיון דכבר ילא ידי חובת ק"ש. הדבר מפורש יולא מפי הפנים מאידוד ח"א סי' ס"ז דבק"ש בתפילין של ר"ת פוסק אפי' באמלע מפני הכבוד ע"ש שהביא ראי' לזה:

(ד) **בסי' ו'** כמה שחמה על הרדב"ז ח"א סי' ס"ח הנה מלבד זה דברי הרדב"ז שם תמוהים מאד דו"ל הרדב"ז שם חו איכא ראי' מהא דאמרין כהן שאנום אשה וגשאה ועבר וגירשה הר"ז לוקה שהרי עבר על ל"ת וא"י לקיים עשה שבה ואמאי לוקה יאסור הנחתה עליו ונדחה העשה למפרע מעליו א"י לא יפיל איסורו לדחות העשה עכ"ל ודבריו ז"ל נפלאים ממני הא אם יאסור הנחתה אף חי נימא דחל האיסור לא יבטל העשה למפרע ורק מכאן ולהבא ואדרבא מה"ט אפי' ישראל שגירש ואסרה עליו בקונס לוקה למ"ד ביטלו ולא ביטלו שהדירה עד"ר וא"כ האין כ' הרדב"ז דבכהן שיאסור בקונס אם יח' מהני יבטל למפרע העשה ומה"ט יפטור ממלקות. וביותר תמוה דבעיקר דינו של הרדב"ז דבאונס שאוסר הנאת אשתו אין הנדר חל משום דמשועבד לה וא"י לגרשה בע"כ הרי בש"ס מכות הנ"ל מפורש להיפוך דקאמר דמשכחת לה באונס ביטלו ולא ביטלו שהדירה עד"ר. והא להרדב"ז אין הנדר חל כלל והגם דרש"י פ"י שם שמלא בה עון שאסורה לו והדירה עד"ר כבר תמחו שם חוס' על פירש"י דבמלא בה עון אין מזה לקיימה ופירשו חוס' דהדירה בלא שום עון ואפ"ה חל

הנדר כגון דאמר קונס תשמישך עלי ע"ש. וגם אפילו לפירש"י מוכח בהיפוך מרדב"ז דהרי הריטב"א הקשה ג"כ על רש"י ז"ל דהא חי מיירי במלא בה עון איך מסקינן לקמן דלדבר מזה מהני הפרה והא אדרבא עצירה איכא בהפרה וחי' דמיירי דהוא סבר שיש עליו עון ואח"כ נמלא שהש"ר ה' שקר ולכך מזה להפר דהדירה בטעות עיי"ש. עכ"פ מוכח דבעי הפרה ורק דבכה"ג מהני הפרה ולדברי הרדב"ז אם נתגלה שאין זה עון למפרע הנדר נחבטל ואמאי יהי' לריך הפרה וע"כ דהנדר חל וכמ"ש חוס' הנ"ל בהדיא וע"ג על הרדב"ז אשר כל רז לא אניס לי' שלא הביא דברי הגמ' במקומו:

(ה) **בסי' ח'** אות ב' תמה על הרמב"ם בפ"א מה' מ"א שפסק דבאוכל כ"ש בתקרובת עכו"ם לוקה א"כ מאי קאמרי חכמים לר"ע היכי מזינו באוכל כ"ש חייב שזה חייב והא מזינו כן בתקרובת עכו"ם. ולענ"ד דמש"כ הרמב"ם דבאוכל כ"ש חייב היינו משום לאו דלא ידבק בידך מאומה וכו' כמש"כ שם בה"ב דאף למש"כ הרמב"ן בם' המזות דהלוא הוא מקרא דוקרא לך ואכלת מזבחו היינו רק באוכל כזית דסתם אכילה שבחורה היינו בבית אבל באוכל כ"ש לוקה רק משום לא ידבק וא"כ שפיר קאמרי חכמים דלא מזינו באוכל כ"ש שהוא חייב היינו שיהא חייב משום לאו דאכילה משום דסתם אכילה שבחורה הוא כזית וא"כ בנשבע שלא יאכל דעתו על סתם אכילה שבחורה שהוא כזית דמאי שחייב באוכל כ"ש בתקרובת ע"ז היינו רק משום לאו דלא ידבק ולא משום אכילה וכנ"ל אבל מנמלה שפיר פריך הש"ס דהתם חייב בכ"ש משום לאו דאכילה וכן בהקדש לוקה בשוה פרטת משום לאו דאכילה כמש"כ הרמב"ם ברפ"א מה' מעילה ועיי"ש בהשגת הראב"ד ובמל"מ

גדלות הוא ספק סרס ומש"ה גם קטנה
לר"מ אינה חוללת עד שמה' גדולה ממס
לגמרי משוין אשה לאיש ומיושב ק'
רע"א הנ"ל. וזה כונת הרמב"ם ומותר
היבוס בקטנה וזאת לר"מ דמקיש אשה
לאיש היינו דמש"ה לר"מ קטנה אינה
מחיבת אפי' בהביאה סי' עליון משום
דמשוין אשה לאיש ומש"ה לריכא שמה'
גדולה ממס וזה שסיים הרמב"ם ולא יהי'
אלו יבוס כשר אלא לגדולה והיינו גדולה
ממש שהביאה גם סי' תחתון דהרמב"ם
נמי ס"ל כשיטת התוס' דהקישא אשה
לאיש לר"מ הוא מדרבנן כמש"כ בלח"מ
הנ"ל בתירוק הב' וא"ש:

(ו) **בזבחים** דכ"ה ע"א בפירש"י ב"ר
בא לטובת ביד טובה
בימין כחטאות דבעי ימין דכתיב ב'
אלבט וכהונה עי"ש וכן פירש"י לעיל
ד"א ובמנחות ד"י וקשה הא לעיל בסוגין
מסקנא דגמ' אליבא דר"ש דאלבט לא
בעי כהונה וכהונה בעי אלבט וא"כ
לר"ש אף אם כתיב אלבט לכד ידעין
דבעי ימין וכהן אפי' רק שמהא בכהונה
בבגדי כהונה ולמה פירש"י לר"ש משום
כהונה ואלבט ונ"ע:

(ח) **בישום** מנחות כ"ד דדחי שם הש"ס
דטומאה חמורה על קלה ל"א
שבע לה טומאה ומקשה משני סדיקין
המקופלין ודחי דבב"א ל"א שבע לה
טומאה רק בזא"ז עי"ש וקשה לי הא
בכל איסור בב"א הקשה התוס' רי"ד
בקידושין נ"א דנימא כל שאיט בזא"ז
אפילו בב"א אינו וחי' דא"א לומר שלא
יחולו שניהם וחי' פטור לגמרי ורק דנימא
דאיסור א' חל ולא השני וחי' מנייהו
מפקית משא"כ בקידושין שתי אחיות שניהן
אינן מקודשת ע"ש. ולפ"ז היכא דאיסור
א' חל על חבירו והשני אינו חל עליו
שוב אמרינן דאותו האיסור שנס בזא"ז
הי' חל על השני איסור זה חל ולא
השני. דבזה ל"ש לומר הי' מנייהו מפקית
וכ"כ

ובמל"מ ומש"ה פריך הש"ס שפיר והרי
הקדש וכו"ל:

(ו) **בב"י** י"א חוט ב' הניח בלע"ג את
הפי' המשניות להרמב"ם ז"ל
ר"פ בא סימן שהוא היפך מש"ס מפורש
עי"ש. ולעג"ד אין כאן תימה דמש"כ
הרמב"ם שם וזאת לר"מ שהוא מקיש
אשה לאיש לא כיון הרמב"ם ליתן טעם
זה דמשום הכי קטנה אינה מחיבת
לר"מ רק זה הטעם קאי על לא חוללת
דבמתני' תנן לא חוללת ולא מחיבת
ולכן סיים הרמב"ם ולכן אמר לא חוללת
ולא מחיבת אבל הטעם דקטנה לא
מחיבת לר"מ הוא משום שמה' ימלא
סרס או אילונית כדאי' בגמ' ומש"כ
זאת לר"מ שהוא מקיש אשה לאיש אע"ג
דגם חכמים מודים דקטנה אינה חוללת
מהך היקשא דאשה לאיש היינו דרמב"ם
לטעמא חזיל דלדידן לא מקשינן אשה
לאיש וחליצת קטנה פסולה רק מדרבנן
כמש"כ הלח"מ פ"ד מה' חליצה הע"ז
בתירוק הא':

עוד נראה לי ליישב דברי הפיה"מ
הנ"ל דהנה הגרעק"א בגליון
המשניות שם הקשה אחאי לר"מ קטנה
לא מחיבת משום חשש אילונית הא למ"ד
דאינו סרס עד שיהי' בו כל הסי' סרס
וה"ה נמי באילונית וא"כ הכי במתני'
דמיירי ר"מ בהביאה סי' עליון א"כ
בדאי אינה אילונית עי"ש ונראה
ל"ש דהנה תוס' בבכורות ד"ט ע"ב
ד"ה איש וכו' דהא דמקיש ר"מ אשה לאיש
אינו מן הסורה רק מדרבנן. דגדינן אשה
אטו איש עי"ש א"כ י"ל דה"ה בהביאה
סי' עליון אף דבדאי אינה אילונית אפי'
ס"ל דגדינן בה אטו איש קמן כיון דגם
היא כ"ז שלא הביאה עוד סי' תחתון
הוא קטנה וכיון דלר"מ משום גזירה
משוין אשה לאיש כ"ז שלא הביאה סי'
גדלות אינה חוללת כמו קמן דקטן לא
שייך סי' עליון וכ"ז שלא הביא סי'

[וכ"כ בצרוך טעם שער הכולל דין ב' עיי"ש ובחי' בסוגי' דא"כ הארכתי בזה] וא"כ שוב קשה דאי נימא בוא"ז אין הטומאה שני' חלה משום דשבע לה טומאה א"כ גם בב"א נימא כל שאינו בוא"ז וכו' ועכ"ל בחי' הג"ל דא"א לומר שלא יטמא כלל והי מנייהו מפקית וא"כ בשני סדינין טומאת מדרס הי' חל גם על מגע מדרס בוא"ז והוי טומאה חמורה על קלה ומגע מדרס על מדרס לא הי' חל דשבע לה טומאה א"כ נימא כל שאינו בוא"ז ויחול רק מדרס ולע"ג:

(ט) **חיי'** הרמב"ן בקידושין דל"א ע"א ד"ה והוי יודע כ' בזה"ל וחגי' ושייר במ"ע שהזמ"ג שייר תפילין וכו' ומ"ע שאינו הזמ"ג שייר טובא מורא, וכבוד, כבורים, חלה, כסוי הדם, ראשית הגז, מתנות, ספירת העומר וכו' ותמי' מאד והא בספירת העומר הוי מ"ע שהז"ג כמבואר ברמב"ם ובמג"א ריש סי' תפ"ט והוא פלא ומזה ליישב:

(י) **בדבר** מה שטובגין בהרבה מקומות שהרב דמתא מוכר כל חמץ של בני עירו והוא שליח של כל בעלי החמץ ומוכר להעביל בשליחאם אך הרבה פעמים שאין בעל החמץ בעלזמו בלפני הרב לעשותו שליח למכור חמץ רק בעל החמץ עושה שליח לאיש אחד למכור חמץ והשליח זה בלפני הרב לעשותו שליח. ונראה דבכה"ג לא מהני המכירה דהיינו הוי מילי ולא מימסרין לשליח שני דהא בעל החמץ אינו מוכר לשליחו רק מילי וא"י לעשות להרב שליח במקומו. וא"ל כיון דמכירת חמץ להעביל הוי זכות לבעל החמץ דאם לא ימכור יאסור החמץ אחה"פ בהנאה וא"כ אף דמדין שליחות לא מהני המכירה בכה"ג כנ"ל מ"מ מהני עכ"פ מדין זכ' דזכין לאדם שלא בפניו וכמו דק"ל סי' תמ"ג ס"ב דישאל שיש לו חמץ בעקרון מישאל חייב למכרו לבעו"ס קודם זמן איסורו עיי"ש ומכש"כ

כה"ג שגילה דעתו שרואה במכירה דהרי עשה שליח למכור א"כ אף דהשליח עולמו לא מכר רק לזה להרב למכרו מהני מדין זכ' כמש"כ הרא"ש בפ"ב דקדושין סי' ו' לענין ארזי ארזי קמי ע"ש. אך ז"א דהא נהי דזכין לאדם שלא בפניו מ"מ אם שמש אח"כ ומוחה נחבטלה הזכ' למפרע וברשב"א קידושין דכ"ג ד"ה ולענין פסק כו' דאפי' בזכ' גמורה הדין כן ובפ"ב שאני דיואלא בע"כ וא"ל דעתו עיי"ש [ובמח"א ה"י סי' ו' פשיטא לי' דבזכות גמור לא מהני מחאתו כשישמש אח"כ ותמוה שלא זכר דעת הרשב"א הנ"ל דפסק להיפך] וממילא כיון דבד' בעל החמץ לבטל המכירה כשימחה לבסוף ממילא עובר בב"י משום הואיל ואי בעי הוה מבטל המכירה והוי שלו למפרע. ונהי דכששמש לא מיחה ונתרצה להמכירה ונתקיימה המכירה למפרע מ"מ עד השמיטה עבר בב"י משום הואיל כמו דעובר משום הואיל ואי בעי מיתשיל עליו ואף שכ' תוס' בפסחים מ"ו ע"ב דד"ה הואיל דל"א הואיל אי בעי קנה ע"ש היינו רק החס דאם יקנה לא יהי' שלו למפרע ורק משעת קני' ואילך ואמאי נימא דעובר עכשיו משום דבדיו להיות שלו אח"כ הלא עתה אין לו זכות בו משא"כ בהואיל וא"כ מיתשיל כיון דאם יתשל יהי' למפרע שלו א"כ יש לו זכות שבידו להיות עכשיו שלו ומש"ה עובר. וה"ה גמי בג"ד דבדיו לבטל המכירה ויהי' שלו למפרע. אך לכאז' קשה לפי"ז מהך דסי' תמ"ג הג"ל דהנפקד ישראל מוכר לעכו"ם קודם זמן איסור והא אכתי המפקיד עובר בב"י משום הואיל ובידו לבטל המכירה כשישמש דגם שם מהני המכירה רק משום זכ' וכו"ל. ונראה ליישב דהנה שיטת רוב הפוסקים דבהרהיגהו ומעכשיו אפי' הגיע זמנו לאה"פ מותר והכי קי"ל בסי' תמ"א והקשה הר"ן בפסחים דל"א אמאי אינו עובר ישראל אפי' ממו

מטו זמני' ולא פדאו משום הואיל ואי
 בעי הוי פדה. וגראה לתי' עפ"י מש"כ
 השנ"א בס' ע"ז דהא דעובר משום
 הואיל היינו משום דהוי כקבלת אחריות
 דעובר משום הואיל ואי מ'יגנב ומוחבד
 זהיינו דלענין צ"י אף דיש בו רק לז'
 זכות עובר אף דבעלמא גול"מ לאו כממון
 דמי וה"ה דעובר משום הואיל ע"ש. והנה
 שיטת הר"ן וכן קו"ל בס' ת"מ דקיבל
 אחריות על חמטו של עכו"ם בביתו של
 עכו"ם אין הישראל עובר צ"י ע"י"ש
 וא"כ ניחא קו' הר"ן דבהרהיגו ומעכשיו
 א"ע וגהי דאיכא הואיל ואי בעי פדה
 מ"מ הואיל לא עדיף מקבלת אחריות
 [ואדרבה בקבלת אחריות לכ"ע עובר
 ובהואיל איכא פלוגמא דתנאי] והוי כקיבל
 אחריות על חמטו של עכו"ם בביתו של
 עכו"ם דאינו עובר. וזוהי א"ש דברי
 הרא"ש בסוגי' דנכרי שהלוי דכ' בזה"ל
 יבן גמי חס לא הרהיגו אללו אע"ג
 דאמר לי' מעכשיו לא גרע מחמטו של
 עכו"ם ברשות ישראל ואחריות על ישראל
 עכל"ש וכבר נחשבנו בביאור דברי הרא"ש
 הב"ח בס' חמ"א והק"ג דמאי פסקא
 דמ"י בקבלת אחריות הא כיון שהנכרי
 קני לי' לגמרי' מסתמא הישראל לא קיבל
 אחריות. ולהנ"ל דברי הרא"ש מדוקדקים
 דהרא"ש לטעמ' דס"ל גמי כשיטת ר"ת
 לעיל ז"ו ביחד לו בית אפי' בקע"א
 מותר דקע"א על חמטו של עכו"ם בביתו
 של עכו"ם מותר א"כ שפיר כ' הרא"ש
 דבהרהיגו ומעכשיו מותר אפי' הגיע
 זמנו אחה"פ ואף דאיכא הואיל ואב"פ
 מ"מ הוי כקע"א על חמטו של עכו"ם
 בביתו של עכו"ם משא"כ בלא הרהיגו
 אף דהישראל לקע"א אפי"ה עובר משום
 הואיל ואב"פ דהואיל משוי לי' כקבלת
 אחריות וכנ"ל ומדוקדק לשון הרא"ש
 שכ' לא גרע מחמטו של נכרי ברשות
 ישראל ואחריות על ישראל ואי ניחא
 דמ"י באמת בקע"א מאי לשון לא גרע

ולהנ"ל א"ש דבאמת מ"י אפי' בלא
 קע"א רק דהואיל לא גרע מקע"א כיון
 דיש לו זכות בהחמץ וזוהי מיושב דברי
 הרמב"ם בפ"ד מהל' חו"מ דס"ל דאפי'
 בהרהיגו ומעכשיו בעי הגיע זמנו קודם
 הפסח והיינו לטעמ' דס"ל דישאל שהפקי'
 חמטו אלל עכו"ם עובר הישראל צ"י
 מה"ס וממילא לשיטת' בקע"א על חמטו
 של עכו"ם גמי עובר דכל הטעם כ' הר"ן
 משום דאפילו חמטו של ישראל
 המופקד אלל עכו"ם א"ע רק מדרבנן
 ובקע"א אפי' מדרבנן אינו עובר ולהרמב"ם
 ל"ש לומר כן וממילא בהגיע זמנו אחה"פ
 עובר אפי' בהרהיגו משום הואיל ואב"פ
 [כמש"כ הה"מ שם טעם זה להרמב"ם]
 דהוי כקיבל אחריות על חמטו של עכו"ם
 בביתו של עכו"ם דעובר להרמב"ם:
בדיוור לנ"ד דניחא דכ' דס' תמ"ג
 דמ"י במוכר לנכרי שיקחו
 לרשותם וכדמשמע מלשון הירושלמי הביאו
 חוס' בפסחים מ"ג לא ומכרם בשוק
 לנכרי ע"ש וא"כ אף דאיכא הואיל ואי
 בעי הוי מבטל המכירה אפי"ה א"ע דהוי
 כקע"א על חמטו ש"ע בביתו של עכו"ם
 משא"כ צ"ד דהחמץ ברשות הישראל נהי
 דהרב המוכר להעביל משכיר להעביל גם
 הרשות שהחמץ בו מ"מ אי ימחה כשישמע
 גם השכרת רשות יהי' בטל למפרע ויהי'
 החמץ ברשות ישראל ושוב עובר משום
 הואיל דהא ל"ש לומר דהוי כקע"א על
 חמץ של עכו"ם בביתו של עכו"ם דהא
 אי יבטל המכירה יהי' למפרע החמץ שלו
 וגם ברשותו וכנ"ל עובר משא"כ בהרהיגו
 אפי' יפדה עכ"פ כל הפסח הי' צ"ביתו
 של עכו"ם יהי' עובר רק מדרבנן ומש"ה
 א"ע משום הואיל וכר"ן הג"ל משא"כ אי
 ימחה והי' למפרע ברשותו ויעבור מה"ס
 ממילא עובר גם עכשיו כ"ז שלא שמע
 משום הואיל [גם לדעת הר"ן דעובר
 משום הואיל ואב"פ אפי' ברשותו של
 עכו"ם ורק משום דמוסר ממונא ל"א
 הואיל

הואיל בודאי הכא עובר משום הואיל דאזני מחוסר ממון ולהר"ן באמת ז"ע מהך דפסחים מ"ג לא ומוכרן לעכו"ם והא המפקיד עובר משום הואיל וא"ב ה' מבטל המכירה, ואפשר דהר"ן מודה דמשום הואיל א"ע כשהחמץ ברשותו של עכו"ם דהא הר"ן בעצמו ס"ל דקע"א ברשותו של עכו"ם אינו עובר והא דתי' משום מחוסר ממון הוא לרווחא דמילתא דאפי' לשי' הרמב"ם ודעימ' דבקע"א ברשותו של עכו"ם עובר אפי"ה ל"ש בכלל הואיל, וממילא א"ש הך דלא ומוכרן לעכו"ם גם י"ל עפ"י מש"כ המק"ח סי' תמ"ג שם ואין להאריך כאן] אך אם נתודע להישראל מהמכירה קודם זמן איסור שוב מהני המכירה למפרע וא"ע כלל בפסח, אך לפי שהרבה פעמים אין בעל החמץ יודע מהמכירה עד לאחר ז"א ואז שוב עובר עד השמיטה משום הואיל כנ"ל לכן יש לזהר בזה כשבא שליח של בעל החמץ להרצ למכור שהרצ יקנה את החמץ בקנין סודר מהשליח ואח"כ יוכל לחזור ולמכרו לערל ולא בתורת שליח וכנ"ל אך אם בעל החמץ נזהר לשליחו להיות שליחו לילך להרצ ולעשות שליחו למכור החמץ שלו בזה שפיר מהני דהא קי"ל דיוכל לעשות שליח שלא בפניו והא דבגנץ לא מהני אומר אמרו הוא משום דבעי לשמה ולריבין שיטמנו קולו אבל בשאר דוכתי מהני וכמבואר בטו"א ע"י ק"כ וקמ"א ע"ש ובב"י וממילא בכה"ג הוי הרצ שליחו של בעל החמץ ולא שליח שליחו דרק אם עשה שליח למכור והשליח עושה שליח שני אז לא מהני מטעם מילי כנ"ל אבל היכא שטעשה שליח שהוא ילך ויעשה שליח לפלוני עבדו מהני דהשני נטעה שליחו של בעל החמץ שלא בפניו וכנ"ל:

(יא) קי"ר בס' תנ"ה ס"ד דמים שלא לנו שנתרבו ברוב מים שלנו מותר ללוש בהם והעולם נוהגין עפ"י דברי

המ"א שם לערב אפי' לכתחילה אך לריך להזהיר את האופים שלא יערבו רק פעם אחת מיעוט מים שלא לנו ברוב שלנו. אבל אם כבר עירבו פ"א לא יערבו עוד באותן מים עוד הפעם מיעוט מים שלא לנו דהרי כל הטעם דנלטנו המים שלא לנו ברוב מים שלנו אבל אם יערבו עוד הפעם הרי יתעוררו כל המים שלא לנו וילטרפו ולא יועיל להם מעט מים שלנו שהי' מקודם ללגן דהרי קי"ל חוזר וניטור במבש"א"מ לכ"ע כיון שנותן טעם וכמבואר בש"ך סי' ז"ט ומכ"ש בזה דהטעם משום זונגין ופשיטא שאין כח ברוב מים שלנו ללגן את מיעוט מים שלא לנו רק פ"א ולא הרבה פעמים כי האופים מחסרון ידיעה ממלאים חביות מים שלנו ואח"כ כל היום שואבין מהחביות כד או ב' ותיקף שופכין לתוך חביות כד או ב' מים שלא לנו ואח"כ עושים כן הרבה פעמים ביום עד שלבסוף לפי החשבון כל מים שבחביות הם מים שלא לנו ומטומא דמטומא מים שלנו ופשיטא דאסור לעשות כן ולריך למחות בידם וכן אני מזהירם בכל שנה:

יעקב אורנר אב"ד נאשעלסק.

סימן גז.

ב"ה. פה וואלבראם.

בסוגיא דריחא מילתא (פסחים עו):

לוי'שב דברי רבינו הרי"ף ז"ל שכ' בחולין פ' ג"ה דהא דסנר רב ריחא מילתא. היינו משום דרב לעצמי' דס"ל מב"מ במשהו וריחא משהו מיהא הוי. ורבי הקשויות והפליאות ע"ז:

הר"ן ז"ל הקשה (א) איך אפשר לומר דכל דין ריחא מילתא הוא מסורס משהו. א"כ איך אמרי' בגמ' דרב ס"ל כר"מ בהא דהרודס פת חמה ונתנה ע"פ חבית של מרומה דאוסר ר"מ. ותיקשי להרי"ף ז"ל מאי שיאמי' לדינא דרב עס האי דינא הא פת ויין מין בשא"מ דאוסר רק

והנה קושי' (ב) וקו' (ד) י"ל בפשיטות
ע"פ דברי תוס' בע"י (ס"ו פ"ב
ד"ה אביו) דאביו דסבר הכס ריחא מילתא
מזי סבר הכא כלוי אלא דבנת תיהא
לכך אסור מטעם דהוי ריחא בעיני' והא
דבנא שרי הכס אף בעיני' מטעם דרבא
ס"ל דכה"ג הוי קלקולו יתר על תיקונו
שהריח נכנס בפניו ומזיקו ולאביו הא לא
ס"ל א"כ ממילא לא קשה כלל מאביו
דלדידי' דלא חשיב קלקולו יתר וכו' ממילא
אף כלוי אסור דהא אף כלוי ריחא משהו
טכ"פ הוי ואסור בעיני' וממילא גם ממאי
דפסק הכס הרי"ף ז"ל כרבא דשרי בבנת
תיהא ג"כ ל"ק דהוי דהוי ריחא בעיני' מ"מ
מאחר דהוי קלקולו יתר על תיקונו לכך שרי
משא"כ בנת שאפא עס הללי דליכא שום
קלקול כלל הוי דיני' כדון דשיל"מ
דאסור במשהו:

ואמנם ליישב כל הקושיות הנ"ל אחינא
בשיעורא דשמוא מילתא חדתא
וסו' דהרי"ף ז"ל לאו כלל'א כי"ל למיחלי
דינא דריחא מילתא דין מב"מ דלא בטל
ולמימר למאן דס"ל ריח"מ ע"כ דסבר
נמי מב"מ לא בטל הא לא הוי ס"ד
דרבינו הרי"ף ז"ל כלל אלא דהרי"ף ז"ל
סיבר ג"כ דאיכא חנאי ואמוראי דס"ל
מב"מ בטל ואפ"ה סברי ריח"מ וכמו כן
אסרי נמי ריחא בזמן בשא"מ וכל מ"ש
הרי"ף ז"ל בזה הוא דוקא אליבא דרב
ואליבא דרב נמי לאו למימרא דלרב אין
ריח אסור אלא במב"מ ומאורת משהו
גם זה לא ס"ד דרבינו הרי"ף ז"ל כלל
אלא דמודע הרי"ף ז"ל דרב אסור בריחא
אפי' בשא"מ נמי אלא כונס אחרת יש
בדברי הרי"ף ז"ל כאשר אבאר במוה"מ:

משום דהי קשיא לי' לסרי"ף ז"ל מכדי
רב אמר מילתא' במב"מ וכדאמר
רב נשר שחיטה כו' שאלאו עס נשר
נבילה, ורב באמת ס"ל מב"מ לא בטל
א"כ קשיא טובא על רב מרי דאמר
כתנאי

רק בטעמא. וכה"ג אפי' רב סובר דשרי.
(ב) קשה דאביו סובר בבנת תיהא ריחא
מילתא, וסובר מב"מ בטל בם'. הרי דלא
תלי זה בזה. (ג) וכן קשה מרשב"ל דס'
דבנת חמה וחזית פתוחה כ"ע סברי
דאסור. ור"י ור"ל דאמרי תרומתו כל
אסורין שבתורה בין במינן בין כו' בששים.
(ד) הא דכ' הרי"ף ז"ל גבי פת שאפא
עס הללי דאסור למיכלא בכוחא. דהוא
נמי מטעם דריחא טכ"פ כמשהו. ואלא
דהוי כדשיל"מ כיון דמזי למיכלא ביהדי
בישרא ולכך לא בטיל. הקשה פ"י הר"ן
ז"ל. מאחר דפסק הרי"ף ז"ל כרבא בבנת
תיהא דשרי הרי דאפי' בעיני' ריחא שרי
וא"כ מי איכא מידי דבעיני' שרי ובתערובות
יהי' אסור משום דלא בטיל. (ה) קושית
הלל"מ ז"ל מהא דאמרינן בגמ' דעבד
לוי טובדא בגדי וד"א. לשיטת הרי"ף ז"ל
מה זה מעשה לספור דלא כרב. הרי
גדי וד"א מבשא"מ. וכה"ג אפי' רב נמי
מתיר. והלל"מ ז"ל תירץ דהרי"ף ז"ל לא
מפרש כפירש"י ז"ל דלוי מתיר רק בדיעבד
אלא מפרש דלוי הסיר אף לכתחילה. ומזה
מוכח דעבד דלא כרב דאילו לרב דמשהו
מיהא הוי טכ"פ אסור לכתחילה אף
בשא"מ. ואולם דבריו ז"ל סמוכין מאד.
דהא כ' הרי"ף ז"ל במקומו לסדיא דלוי
נמי לא שרי לכתחילה. ק' בדיעבד (ו) הא
גופא קשיא להרי"ף ז"ל דסובר ריחא
מילתא היינו מסורס משהו וטפי ממשהו
אפי' לרב לא הוי. ולוי גופי' נמי מודע
דמשהו הוי אלא דלכך רב אסור במיט
מטעם דס"ל מב"מ במשהו. וללוי לכך
מותר משום דס"ל מב"מ בטל. נמלא
לפ"י לא פליגי בריחא כלל דהא לתרומתו
משהו הוא דהוי. ואלא פליגי במב"מ אי
בטל או לא. ולמה נקטו פלוגתייהו בדינא
דריחא ליפלו בגוף דין מב"מ אי הלכה
כר"י דלא בטל או כרבנן כמו' דפליגי
רב ושמואל ביהדי ר' יוחנן ור"ל. והוא
ג"כ פלא:

כתנאי ומוקי רב כר"מ דאוסר בהא דפס
חמה ע"פ חבית של יין ק' מנא ל' לרב
מרי למימר דרב אפי' בשא"מ ס"ל ריח"מ
ואוסר בטעמא הא אכתי לא שמעינן מרב
אלא מב"מ ודלמא ע"כ לא אסר רב
אלא במב"מ ומתורה משו אכל בשא"מ
רב נמי לא ס"ל ריח"מ לאסור בדעבד
וס"ל כר' יהודה דמתיר בפס ויין דהוי
מבש"מ וכן באמא למאי דאסיקנא דבפס
חמה וחבית פתוחה לכ"ע אסור והכא
כפס חמה וחבית פתוחה דמא. חיקשי
סובא על רב א"כ למס נקט מילס'
במב"מ כי הרי דליתו למיטעי ולומר
דמטעם משו אסר לה עדיפא ס"ל
לאשמעינן רבנא דאפי' בא"מ אופר בס'
איברא מסוד קושא ז' הוכיח הרי"ף ז"ל
דבר חדש דלכך נקט רב דינא דרי"מ
במב"מ כדי לאשמעינן דהא דאוסר אפי'
בשא"מ הכל משום לפא דמב"מ הוא
סואיל וס"ל דבמב"מ במשכו מדאורייתא:
והרי דהנה הא פשיטא דאפי' כל הרי
תנאי ואמוראי דסברי ריח"מ
אפי' בא"מ ע"כ דלדידו נמי מדרבנן
הא דאסרי אכל מדאורייתא לכ"ע ודאי
ריחא לאו מילתא לאסור בס' ומנא אמנא
לה מדן סכ"ע בדיסור שנכבשל עם היסר
ויאל מיחל ורטיבות ממש מן האיסור
ונבלע בהיסר ע"י רטוב שמוליך ומבלבל
הטעם בכל מה שבקדירה ומימ אי לאו
דהוי לן ילפותא או מזרוע בשילה או
ממשרת ושאר לימודים כמב' בש"ס חולין
(ל"ח) פסחים (מ"ד) נויר (ל"ה) מסבא
לא הוי אמרינן דטעם אוסר מדאורייתא
כלל ועדיין הוא במחלוקת שנוי אי סכ"ע
דאורי' או לא ואיכא סובא מרבנא קמאי
ז"ל דסברי סכ"ע ל"ד משום דילפותא
דזרוע בשילה לאו מילק גמור ואסמכתא
בעלמא הוא כמבואר בכל בראשונים ז"ל
ממילא פשיטא לפנין ריחא דליכא שום
ריחא בדאורייתא דאוסר דודאי אין שום
ס"ד כלל דליחסר מדאורייתא דסיכא ריחא

אפי' אי סך דזרוע בשילה מילק גמור או
אפי' אי ממשרת או מבכ"ח וכיולא כולאו
איה בסו מיחל ורטיבות וטעם ממש שיואל
מן האיסור לתוך הסיסר אבל ריחא שהוא
דבר שאין בו שום ממשות מן האיסור
כלל מאן דבר שמי' ומסיכא חסוי לאסור
מן הסורה ואדרבא חס באנו ללמוד מן
הסורה יש לנו ללמוד הסירו מהא דאמר
ריב"ל קול ומראש וריח אין בהם משום
מעילה משום דחין בהם ממש ואפי'
למאי דאסיקנא בפסחים (ק"ו ע"א)
ובכריתות וא"י דקודם שחטלה סמרתו
מופלגין בקסודם כל הסרית בה הסם
משום נהגס ון הסקדש דודאי ריחא
הנאה מעליא הוא אבל לפנין איסור
אכילה לאסרו מדאורי' כמו אוכל ופוסם
אח האיסור הא דודאי א"א לומר כן:

אדר כתבי זה רחמי בכו"פ ס' (ק"ח)
חקר בזה אי ריחא דאורי' או
דרבנן ומ"מ כ' ג"כ דלא דמי כלל
למשרת ועיין פמ"ג שם שפ"ד ס"ק י"ג
כ' בדבר חריף י"ל דהוי ד"מ פ"י"ט
ואני מני חמה חמה אקרא אף אפסר
לומר כן כיון דלית לן שום לימוד פ"י
מקרא וסרי ליר דגיס טמאים ע"י מליחם
[ולדעת הנו"ב חיו"ד ס' כ"ז אפי' ע"י
כבוש נמי] כיון דלית לן לימוד מקרא
אמרי' בגמ' דיעא בעלמא הוא וסרי
מדאורי' אפי' בעיני' וכ"ע ריחא דמסבא
איה לן למיסר אפי' בדבר חריף בפסדויות
עד ס' מדאורייתא דהא ליר ע"י מליחם
נמי חריף הוא ומ"מ בגא לימוד מקרא
סרי מדאורייתא דקרא דסמאים לגבי
ליר דגיס אסמכתא בעלמא הוא וכדכ'
הסו"ס חולין (ל"ט ע"ב ד"ס שאני ליר):

בדף לענינו דאפי' מאן דסבר ריחא
בשא"מ היינו דוקא מדרבנן
וכיון שכן ס"ל להדיף ז"ל דלכך נקט
רב למילת' במב"מ לאשמעינן דטעמא
דידי' דס"ל ריחא מילתא אפי' בשא"מ
משום

למ"מ דהא במב"מ לרב אומר במשהו
א"כ אפי' אי מיירי ברייתא בשניהם
כחושין תיקשי ל' נמי לרב וא"ש למאי
דאמר' נימא תיבוי תיובתא דרב עכ"פ
דחלמודא גופא לא צוי לשנוי' בכחושין
משום דרב לשיטתו דמב"מ במשהו א"כ
פשיטא דקשה מנלן למימר דרב ס"ל
ריח"מ נס בשא"מ:

ובאמת שיש לנאורה למחזה על
תמיכה התוס' הא לדבריהם
עלמס בע"ז דמשהו איכא אף בכחושין
למ"מ ואמנם נראה דהוי פשיטא לתוס'
דרב ע"כ ס"ל דבכחושין אפי' משהו ליכא
דאלת"ה א"כ תיקשי למה נקט רב שמן
הא לרב דמב"מ ל"ב ואפי' בכחושין
עכ"פ משהו איכא ולמה ל' דוקא בשר
שחוסה שמן אע"כ דרב ס"ל דאפי' משהו
ליכא בכחושין אלא דאמת הא גופא קשיא
מאחר דהוי פשיטא להו לתוס' בע"ז
דאפי' בכחושין עכ"פ משהו איכא א"כ
אמאי פליג רב וכו' הא רב כהנא ברי'
דר"ח סבא אומר בפת שאפאה עם הללי
ולא נקט כלל שמן וכן רבא מפדיוקי'
בההוא ביטמא כהדי בישרא ג"כ לא נקט
שמן כלל הרי דס"ל נמי דמשהו איכא
אפי' בכחושין ותיקשי באמת למה נקט
רב שמן:

וריינשב כ"ז בעז"ה נביא לשון הרי"ף
ז"ל בזה וז"ל ועוד דכד דייקת
למימרי' דרב משכחת לס דשאיך בההוא
מימרא דילי' דאמר בדין פירקא אוקיס
רב אומרא עלי' ודרש כיון שנתן טעם
בחת' חט"כ ואוסרת כל החת' וכו'
ואמר' מכדי רב כמאן אמרש לשמעתי'
כר"י דמב"מ לא בטיל:

ורבנה ממאי דכ' הרי"ף ז"ל דכד דייקת
למימרי' דרב משכחת לס וכו'
מוכח מזה שיש הכרח לומר דשייך האי
דינא דריחא עם דין מב"מ לא בטיל
וזו פלא דמאי הכרח יש לומר כן והכי
הוי

משום לחא דמב"מ והיינו דס"ל לרב
דריחא עכ"פ הוי כמשהו מדאורייתא
מטעם דכמו דמשהו נמי ליכא שום נתינת
טעם משום הרגשת טעם כלל ואפ"ה
אומר מדאורייתא לרב ס"ה נמי ריחא
חשיב נמי עכ"פ כמשהו ואומר במב"מ
מדאורי' וכיון דאיכא גוונא בריחא שיהי'
אסור מדאורייתא דהיינו במינו לכך משום
לחא דמב"מ ס"ל לרב דאסור נמי
בשא"מ בששים ולוי ס"ל דמדאורייתא
ריחא אפי' כמשהו לא הוי ואפי' בעיני'
שרי מן הסורה ומיסת' מאי דנחט
מדרבנן דין משהו על ריחא דהוי מדרבנן
כמשהו עכ"פ ס"ל להרי"ף ז"ל דהא
דרב ס"ל דריחא אפי' בשא"מ העיקר
הוא משום לחא דאורייתא הואיל ובמינו
אסור מדאורייתא וממילא א"ש מאי
דפסיק הרי"ף ז"ל כלוי' דהא רב גופי'
אילו הוי סבר מב"מ בטל לא הוי אסור
בשא"מ ואכן דקיי"ל באמת כרבנן דמב"מ
בטל אית' לן למיפסק שפיר כלוי' והא
דרב גזר בריחא מין בשא"מ טפי מכל
תערובות דלא גזר א"מ אפו' מינו ס"ס
משום דתערובות טעמים לא שייך
למיגזר במשהו כיון שאין נרגש שום טעם
משא"כ למיגזר בריחא עד ששים בא"מ
שפיר דמי כיון דנרגש הריח:

וב"ז דייק ל' הרי"ף ז"ל ממאי דנקט
רב מילת' במב"מ אלא דמ"מ
אכתי קשיא סוף סוף כיון דרב נקט דין
ריחא במב"מ מנא ל' לחלמודא למימר
דאית' ל' ריח"מ אף בשא"מ דילמא
דוקא במינו מטעם משהו ובא"מ ס"ל
ריחא ל"מ:

וביותר תיקשי דהנה התוס' הקשו
בסוגין אהא דאמר' דיקא
נמי וכו' נימא תיבוי תיובתא דרב והקשו
בתוס' לישני בשניהם כחושין ונשאלו
בחימא ואמנם לפמ"ש תוס' בע"ז דאף
בשניהם כחושין מ"מ משהו איכא א"כ

כ' הר"ן ז"ל דא"א לומר כן כיון דבליעת
איסור יולאח מן החמ"י מעורבת עם
בליעת היתר היו כח אחר מעורב בו
וכה"ג חו לא היו מב"מ ולכך א"א
שתיאסור בליעת האיסור לחוד ובהכרח
לבוא לדין חט"ג:

וביין שכן כ"ש וק"ו הכא דריח האיסור
בעלם כחוש ואין לו כח בעלמותו
ליכך יותר מכד"ג ואנו באים לאסור את
כולו ע"י כח הפיטום שקיבל מן היתר
נמצא אין לכך כח אחר מעורב בו יותר
מזה דהא הכא חילולי כח הפיטום של
היתר לא הי' שום אופן שחפשיט בליעת
ריח של האיסור הכחוש יותר מכד"ג ורק
פיטום של היתר הוא הנוהג לו כח
להתפשט בכולו ונמצא דודאי היו כח אחר
מעורב בו והיו אינו מינו ואפ"ה לרב
אוסר בכולו מוכח מזה ע"כ דס"ל לרב
ריחא מילתא אף בשא"מ [וא"ל דנימא
גם הכא חט"ג ע"י הריח של איסור
יהי' הריח של היתר כ"ג דהא ליחא כלל
ח' דהרי"ף ז"ל ס"ל כחוס' דבחתי חתי'
ל"א כ"ג א"כ ממילא הכד"ג גופיה לא
כ"ג וחו לענין הריח ודאי לא שייך כ"ג
מכ"ש ממאי דס"ל להפוסקים דבלח
בלח לא חט"ג משום דאין החמ"י ניכרת
עיין במרדכי חולין וכ"ש ריח שאין בו
שום ממשות והבין]:

ועתה מה עמקו דברי רבינו הרי"ף ז"ל
שכ' דכד דייקת למימרא דרב
משכחת לה דשאך במימרא דאוקים רב
אמורא עלי' דייקא דאי לזו האי מימרא
לא היו ידעין כלל דרב אית לי' ריחא
מילתא אף בשא"מ ואדרבא היו אמרינן
דלכך נקט רב מילתא' במב"מ דוקא
משום דריחא לא היו אלא כמשהו ובמב"מ
הוא דאוסר לרב דס"ל מב"מ ל"ב אבל
השאלא דאוקי רב אמורא עלי' ודרש
כיון שנחנה טעם בחתי' חט"ג ואוסרת
וכו' ושמיטין מינה דאי לאו חט"ג לא
הי'

היו לי' להרי"ף ז"ל לומר דאפשר דרב
לטעמי' דס"ל מב"מ ל"ב ולא לומר דזה
מוכרח לומר כן עוד יש להפליא על
לשון זה של רבינו הרי"ף ז"ל מאי דתלי
דין ריחא עם ההוא מימרא דאוקי רב
אמורא עלי' ולהאריך כל האריכות הגדול
הזה להביא כל לשון הגמ' דאמרי' מכדי
רב כמאן וכו' הא עיקר מאי דבעי
הרי"ף ז"ל לומר הוא דרב לשיטתו דס"ל
מב"מ ל"ב והי' לו להביא עיקר מילתא'
דרב ושמואל דאמרי' תרווייהו איסורין
שבתו' במינן במשהו והי' די כזה ולמה
לי' כל הסורח והאריכות הגדול במאי
דאוקי רב אמורא עלי' זהו באמת דבר
מפליא בפרט כי רבינו הקדוש הרי"ף
ז"ל דרכו בקודש לקרר מאד:

ועתה בצוה"י נבוא ליישב הכל והנה
כתבנו להקשות למה נקט רב
בשר שחוסה שמן דוקא הא בכחושין ג"כ
משהו היו ולרב מב"מ במשהו ואמנם
ע"כ ז"ל דנהי דגם בכחושין משהו איכא
מ"מ לא עדיף ריח כחוש מטעם כחוש
וכי היכי דטעם כחוש אינו אוסר ללי
רק כדי נטילה ריח כחוש ודאי לא אסר
נמי אלא בכד"ג ורב רזה לאשמיטין
דע"י ריח יוכל לאסור לגמרי ולכך נקט
שמן לאשמיטין עוד רבותא דאפי' באיסור
כחוש ויתר שמן נמי איזיל היתר ומפטם
לאיסור ואוסר הכל וא"ש מאי דנקט רב
שמן דשמוניות היתר מפטם האיסור
הכחוש ונעשה שמן ע"י היתר:

ורש"י מיושב נמי מאי דקשיא מגלי'
למלמורא דרב ס"ל אפי' בא"מ
ריח"מ דעשה ע"כ ז"ל דס"ל אפי'
בשא"מ ריח"מ דהא אחר רב כיון שנתן
טעם בחתי' חט"ג ואוסרת כל החתי'
מפני שהן מינה וקשיא טובא למה לי
חט"ג חפוק לי' דבליעת איסור גופי'
שיש בחמיכה היתר היא טלמה אוסרת
כל החתי' מפני שהן מינה ואולם כבר

סימן נח.

בעזה"י פשיטא.

(א) **בסימן א'** מיישב כ"ג שיח' הסופרים שמניחים לכתוב לבן י"ג שנה ואינם מדקדקים אם הביאו שתי שערות מטעם דראוי היום להביא. אף שדבר חכמה דיבר מ"מ לפענ"ד לא תיקן בזה כל הלוך כי לפי שיטתו לא הי' להניח להם לכתוב בלילה כי אף אם יביא ש"ש אפי' באותו הלילה ג"כ מפסיק זמן פסוק בנתיים ולא הי' עכשיו בר קשירה ולא דמי לגדול דהוי בר קשירה גמור:

(ב) **עוד** שם בס' ב' אות ב' מקשה לפי שיטת רש"י ז"ל גבי סוטה דהיכא דהוקרה מקרה אשר אם הי' קודם הקידושין לא הי' חלין ג"כ אח"כ מפקיע הקידושין. וקשה ע"ז מגיטין (פב:) גבי אשת שני מתים איך משכחת לה דאמאי לא מפקיע הקידושין של שמתון הקידושין של ראובן:

ולפענ"ד דזה פשיטא דמדרבנן בב"ב לריכה גמ מטעם שלא יאמרו א"א יולאת בלא גט כיון דעד עתה התנהג עמה כדרך אישות ולא כ"ע דינא גמירי וא"כ מדרבנן הוי אשת שני מתים ורש"י ז"ל לשיטתו פירש שם בגיטין איך משכחת לה בזה ענינא ולא כמ"ס החוס' שם דהוי מדאורייתא עיין מהר"ש שם דלשיטת רש"י ז"ל לא משכחת לה מדאורייתא דמפקיע הקידושין של ראובן רק מדרבנן ולא קשה עליו כלל והחוס' לשיטתם דאינם סוברים דמפקיע הקידושין עיין חוס' יבמות ולדידכו שפיר משכחת לה אשת שני מתים מדאורייתא:

(ג) **עוד** שם סימן ג' אות ג' מקשה מנ"ל להגמ' דר"ל סובר גבי יוה"כ דח"ש מותר מ"ה כיון דאכל כית דהוי גבי שאר איסורין אכילה:

ולפענ"ד כיון דלא נזכר כלל בתורה גבי יוה"כ לשון אכילה רק לשון

הי' בליעת האיסור לחוד אוסר משום דהוי כח אחר מעורב בו והוי א"מ א"כ ה"ה נמי הכא לענין לאסור יותר מכדי נטילה ודאי הוי כח אחר מעורב בו דהיינו שנחפסמה הריח של האיסור מן ריח השמן דהיטרי ומ"מ ס"ל לרב דאוסר כולו ש"מ דס"ל לרב ריח"מ אף בשא"מ וא"כ ק' למה באמת נקט רב מילתו במצ"מ לאשמעין בא"מ וע"כ לאשמעין דעיקר הטעם דריח אוסר אפי' בשא"מ מטעם לתא דמצ"מ דשם אוסר מדאורייתא דריח הוי כמשהו מדאורייתא לרב וגמלא באמת דבר רב ושחים זו שמענו נקט דינא דריחא מילתא במצ"מ לסודיענו טעם איסור ריחא ונקט הדין באיסור כחוש והיטרי שמן באוסר מטעם מיעוט מהדדי לאשמעין דאפי' בא"מ אוסר דכה"ג אינו מינו הוי משום כח אחר מעורב בו:

אחר שנמרחי הענין הנ"ל ראיתי כי נחון עוד לבאר ולהסביר היטב מ"ש למעלה דכיון דהאיסור בעלם כחוש ואין בו כח לילך אלא כדי נטילה אלא דפיסום ההיטרי גרם לו להסתפשט בכולו ע"ז הוי כח אחר מעורב בו ולריך אני לסוסי' בזה דלא דמי זה לרוטב שמולך ומבלבל ג"כ הטעם בכל הקדירה דאין זה שום דמיון כלל דהסם האיסור לא נשתנה בעלם כלל וסרי הוא כמו שהי' אלא שהרוטב מבליעו בכל הקדירה אצל הכא שמנונית ההיטרי מפסס להאיסור ומהדרו מכחוש לשמן נמלא שהאיסור בעלמו נשתנה מכמות שהי' ע"י שמנונית ההיטרי והוי ממש כח אחר מעורב בו וסבן לכך ע"כ דס"ל לרב ריח"מ אפי' בשא"מ דאל"ה לא אפשר דליחסר בכולו ע"י ריחא רק באיסור שמן ודו"ק כי כ"ז ברור בעזה"י:

משה כהנאן מוהרד"ב וצללה"ה
האבדקיק הג"ל.

לשון עיניו וק"ל דבפחות מככותבת לא
מיטבי דעת' אין כ"מ אם אכל כזית או
פחות מכזית כיון דלא הקפידה התורה
על אכילה רק על עינוי וחזקן גם לר"ש
דסוכה כ"ש למלקות מ"מ גבי יו"כ מודה
דלא לקי על פחות מככותבת והוא מטעם
הנ"ל:

(ד) עו"ד שם באות ד' מקשה מנ"ל
להגמ' דלר"י ח"ש אסור
מה"מ גבי יו"כ. אעתיק מה שחדשתי
בעזה"י בזה הענין:

דגה יו"כ אסור באכילה ונסתפקתי
אם שיהא אסורין בזה שהוא
איסור חפלא או לא. ומסתברא דיו"כ
היו איסור גביר דאך נימא שיש איסור
על החפץ כיון דלמחר יהא מותר וכן
כל איסור התלוי בזמן כגון חמץ בפסח.
והנה למאי נפ"מ אי הו"א ח"ש או א"ג
לכאורה נראה דנ"מ לענין ח"ש דקיי"ל
דאסור מה"מ מטעם דחזי לאלטרופי שאם
יאכל עוד ח"ו יהא חייב ומסתברא דגבי א"ח
שייך לומר כן דע"כ על כל חתיכה וחתיכה
יש איסור דאל"כ אמאי כשאכל ח"ו ואח"כ
עוד ח"ו יהא חייב כיון דהחלי זית הוא
היתר נמלא דהיתר אכל ואח"כ כשאכל
הח"ו השני נעשה הח"ו ג"כ איסור מי
שם עליו האיסור אח"כ. אע"כ דיש איסור
על ח"ש רק מלקות אינו חייב עד שיאכל
שיעור שלם נמלא דמדמטרפין למלקות
בתא"פ ש"מ שיש איסור על ח"ש מה"מ
זוה הכל גבי א"ח אכל גבי א"ג לא שייך
כנ"ל דהוא מזהיר על כזית ולא על
פחות:

ורפ"ז היינו יכולין ליישב מה שהקשו
המפורשים על הר"מ ז"ל שכתב
גבי חמץ דאסור ח"ש מלא יאכל והקשו
עליו למ"ל קרא הא ככל איסורין ח"ש
אסור מה"מ. ולפי הנ"ל ניחא דחמץ
דהוי א"ג אי לאו הקרא לא הוי אסור
ח"ש כנ"ל:

אך זה טעות כי בגמ' איתא בפירוש
דגבי יו"כ אסור ח"ש מה"מ ח"כ
גבי חמץ נמי והדרה הקושיא לדוכתא:
ונראה לי לתרץ באופן אחר דהנה
הגמ' יליף להיתר מלטריף
לאיסור מק"ו מגזיר והקשה הר"ש ז"ל
למה לן הק"ו דהא למלקות ל"ל דאין
עמה"ד ולאיסור ל"ל קרא דהא ח"ש
אסור מה"מ:

ונראה לי ליישב דלפמ"ש המהרש"א
ז"ל הטעם דאעמה"ד דשמא
זה שהוא חמור לא סגי לי' בזה העונש
הכא שפיר חייב מלקות גבי המל"א ולא
שייך לומר דזה שהוא חמור לא סגי לי'
בזה העונש דהא לא גרע מאילו אכל
כזית איסור בלא היתר דג"כ סגי לי'
במלקות ושפיר חייב מלקות מק"ו וגם
לטעם הב' דהק"ו אין עושה שני פעולות
לאיסור וגם לעונש ג"כ הכא חייב מלקות
מהק"ו דהא ל"ל הק"ו דח"ש אסור מה"מ
וע"כ אחי הק"ו למלקות. אך יש לעיין בזה
דהא כ' התוס' דשבועה חל על ח"ש מפני
שאינו מפורש בהתורה א"כ איך ילקה
מק"ו דלמא לזה אחי הק"ו שיהא מפורש
בתורה כדי שלא יחול עלי' שבועה. אך
זה ניחא דלוי יהי' כן דהק"ו אחי לזה
ג"כ לא קשה קושית הר"ש ז"ל למ"ל
הק"ו דהא לריבין הק"ו כדי שלא יחול
שבועה עלי'. ולפ"ז שפיר מיושב הר"מ
ז"ל דיליף מלא יאכל לח"ש חמץ דנפ"מ
שלא יחול שבועה על ח"ש חמץ דהא
מפורש בקרא:

בדחזור לענינינו דגם בא"ג ח"ש אסור
מה"מ וקשה אמאי הא לא שייך
חזי לאלטרופי. ונראה לי לתרץ זה ונקדים
מה שהקשה בספר תיה"כ אמאי יליף
הגמ' מכל חלב לח"ש הא יש סבירא טובה
דח"ל. ועוד הקשה על הגמ' דמוקי מחני'
דקטני אסור על ח"ש ופריך הגמ' הניחא
לר"י דאית לי' ח"ש אסור מה"מ ופירש
שם

שלא יאכל איסור. ולפי שפיר קאמר הגמ' והא מושבע ועומד מה"ס הוא דאי לא דהי' מושבע מטעם אאחע"א א"ג לריך ליחול על א"ח אך מטעם דגם על א"ח יש א"ג דמושבע ועומד הוא ומפני זה אינו חל נמלא דזה העיקר הטעם:

ורבה ביבמות פליגי ר"י ורבנן באנוסה אביו דר"י אוסר ומכמים מתירים ור"י יליף לה מלא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה ורבנן דרשי לי' לשומרת יבם של אביו. והקשה בתום שם דף ע"א על ר"י אמאי לא דריש כדדרשי רבנן לשומרת יבם של אביו. ונראה לי לתרץ דהנה הגמ' שם פריך על רבנן ותיסק לי' משום דודמו ומשני לעבור עליו בשני לאוויין ותיסק לי' משום שומרת יבם דעלמא אבע"א לעבור עלי' בג' לאוויין ואבע"א לאחר מיתה. וקשה לי איך חל איסור שומרת יבם של אביו על דודמו הא אינו לא כולל ולא מוסיף וגם הוא איסור קל דדודמו בכרת. ולכאורה הוא קושיא עלומה ולא ראיתי לשום ספר שידבר מזה:

ונראה לי לתרץ דהנה התום ר"ד הקשה איך חל איסור ב"א הא כל שאינו בוא"ז אפי' בב"א אינו ומתוך דהי מנייהו קא מפקת ושלא יחולו שניהם א"א הלכך שניהם חלין. ולפי' אם אחד כולל או מוסיף ובא בב"א עם עוד איסור שאינו לא כולל ולא מוסיף הכולל או המוסיף חל ולא השני דהא הכולל או המוסיף אימא בוא"ז דהא אם יבא אח"כ ג"כ יחול והשני לימא בוא"ז דהא אם יבא אח"כ לא יחול ודי מנייהו קא מפקת לא שייך. והנה כשקידש אחיו של אביו אותה בא עלי' איסור א"א ואיסור דודמו בב"א וא"א הוי מוסיף וחל ואיסור דודמו לא חל אז דהא לימא בוא"ז עד אחר מיתה דפקע איסור א"א וכשמת בא עלי' איסור שומרת יבם של אביו עם איסור דודמו בב"א וחלו שניהם וכ"כ הא דודמו הוי

שם רש"י ז"ל דיליף מכל חלב חלב לר"ל מא"ל. וקשה טובא חדא מאי דוחקא לרש"י ז"ל לפרש מהיכא יליף ר"י לח"ש. ועוד דהא ר"י לא מזכיר כלל הפסוק כל חלב רק בבדייתא אימא מכל חלב ור"י לא מזכיר רק הטעם דח"ל. ועוד דבכל הניחא יש הו"א דגם לדידי' יקשה והכא מאי הו"א סיחה דגם לר"י יקשה. ועוד אמאי אשמעינן התנא גבי יוה"כ יוסר מגבי שאר איסורין דח"ש אוסר מה"ס:

אף לפי הנ"ל ניחא דגבי יוה"כ דהוי א"ג לא שייך ח"ל ואמאי אוסר ח"ש אע"כ דילפינן מכל חלב באם אין ענין לא"ח דהא ח"ל תגהו ענין לא"ג דאוסר ח"ש. וזה הי' קשה לרש"י ז"ל אמאי קאמר הגמ' דלר"י ניחא הא יוה"כ הוי א"ג ואמאי אוסר ח"ש ומפרש רש"י ז"ל דיליף מכל חלב ומפני זה קאמר הגמ' הניחא דהו"א דגם לר"י תקשה דיה"כ הוי א"ג והתנא אשמעינן רבותא דאף יוה"כ דהוי א"ג מ"מ ח"ש אוסר מה"ס. נשמע מכל זה דיה"כ הוי א"ג:

ורפ"ז יש ליישב קושיא התום על רש"י ז"ל שבועות כ"ד גבי נבלה ביוה"כ דמפרש רש"י ז"ל שם דאף בנתנבלה ביוה"כ איירי. והקשה התום שם הא הוי איסור ב"א ומודה ר"ש באיסור ב"א דהא קודם שמתה הי' עלי' איסור אמ"ס וכשמתה בא עלי' איסור נבלה ויוה"כ בב"א ע"ש. ונקדים עוד מה שהקשו המפורשים על הא דקאמר הגמ' גבי שבועה שלא אוכל נבלות והא מושבע ועומד מהר סיני הוא אמאי לא קאמר סתם והא אין איסור חל על איסור. ונראה ליישב זה דהנה קמ"ל דנדר חל על שבועה מטעם דנדר הוי א"ח ושבועה א"ג וא"ח חל על א"ג דעל החתיכה ליכא שום איסור ולא שייך לומר אאח"א. וכסב הר"ן ז"ל נדרים י"ח הטעם דשבועה אינו חל על נדר מפני דעל כל א"ח יש א"ג ג"כ דמושבע ועומד

היו איסור חמור ז"א דהא אף דהוא חמור מ"מ אס יבא אח"כ ג"כ לא יחול לדין דלית לן חמור. וא"כ א"ת כל שאינו בזא"ז אפי' בז"א אינו גם דודתו לא יחול ושניהם חלין:

אך עדיין קשה הא דמשני הגמ' על שומרת יבם דעלמא לעבור עלי' בג' לאוויין איך חל דודתו ושומרת יבם ש"א עם שומרת יבם דעלמא הא שומרת יבם דעלמא היא מוסיף והמוסיף חל ולא השני כג"ל. אך יש לתרץ דלכאורה קשה אמאי לא חגי לי' להגמ' הסיריך לעבור עלי' בג' לאוויין ואמאי קאמר ואבע"א לאחר מיתה. ויש ליישב זה דהנה יש פלוגתא בין הפוסקים אי אמרינן מוסיף לאחר זמן או לא הר"מ והראב"ד והריטב"א ז"ל ובמקום אחר דברתי מזה באריכות ולמ"ד דאמרינן מוסיף לאחר ז' הבא נמי היו מוסיף דודתו ושומרת יבם ש"א לאחר מיתה. ולמ"ד דלא אמרינן מוסיף לאחר ז' הבא לא היו מוסיף נמצא דלמ"ד אמרינן מוסיף לאחר ז' יחול לעבור עלי' בשלשה לאוויין ולמ"ד דלא אמרינן מוסיף לאחר ז' ע"כ ז"ל לאחר מיתה והגמ' לא נחית עכשיו לזה אי אמרינן מוסיף לאחר ז' או לא ומש"ה משני הגמ' שני תירוצים וכ"ת למ"ד דאמרינן מוסיף לאחר ז' א"כ גם דודתו חל עם א"א בז"א דודתו ג"כ היו מוסיף לאחר מיתה ז"א דכבר כתבו המפורשים דאף דאמרינן מוסיף לאחר ז' מ"מ לא היו רק כולל וכולל בקל על חמור אינו חל ודודתו על א"א היו קל על חמור ואינו חל בכלל:

וידן הכל לדין דלית לן חמור אבל לר"י דאית לי' בחולין ק' גבי גיד הנשה דחמור על קל חל א"כ אס יבוא דודתו אח"כ על שומרת יבם ש"א יחול ואיתא בזא"ז ושומרת יבם ש"א אס יבא אח"כ לא יחול וליתא בזא"ז ולא שייך הי מנייהו קא מפקת דהא דודתו איתא

בזא"ז. וכיון שכן שומרת יבם ש"א אינו חל עם דודתו לדידי' וליבא לאזוקמי הקרא דלא יגלה לשומרת יבם ש"א דהא אינו חל על דודתו וע"כ מוקי לי' לכסף שראה אביו לא יגלה ומיושב שפיר קושית התוס' הג"ל:

בחזור לענינו גבי נבלה ביוה"כ שהקשה התוס' דהיו איסור ב"א דאס נימא דיה"כ היו א"ג ונבלה א"ח א"כ אס יבא איסור נבלה אח"כ יחול על יוה"כ דהא א"ח חל על א"ג ויוה"כ אס יבוא אח"כ לא יחול דהא א"ג אינו חל על א"ח וא"כ נבלה איתא בזא"ז ויוה"כ ליתא בזא"ז ואפי' בז"א אינו ולא שייך לומר הי מנייהו קא מפקת דהא נבלה לא תיפוק דאיתא בזא"ז ונבלה חל ויוה"כ אינו חל ומיושב קושית התוס' על רש"י נמצא דיש רא"י מכאן דרש"י ז"ל סובר דיוה"כ היו א"ג:

אך לכאורה יש לדחות דלעולם יוה"כ היו א"ח וקושית התוס' יש ליישב לפי הסברא הג"ל באופן אחר דהנה יוה"כ היו ככותבת ונבלה בכזית ואיסור חל על ח"ש וא"כ אס יבא נבלה אח"כ יחול מטעם דהיו ח"ש לגבי יוה"כ ויוה"כ אס יבוא אח"כ לא יחול דהא לגבי נבלה היו שיעור שלם. וכ"ת דהא הבא אליבא דר"ש קיימין ור"ש סובר כ"ש למלקות ז"א דהא גבי יוה"כ מודה ר"ש דאינו חייב על פחות מככותבת נמצא דנבלה איתא בזא"ז דהא חייב על כ"ש ויוה"כ ליתא בזא"ז דלא חייב רק על כותבת ומפני זה נבלה חל ולא יוה"כ אף דבא בז"א כג"ל:

אך שבת וראיתי דז"א ונקדים מה שהקשה השער המלך על הריטב"א שכתב דהיבא דנתנבלה ביוה"כ אינו חל נבלה על יוה"כ והא נבלה היו שיעור שלם ויוה"כ ח"ש ואיסור חל על ח"ש והניח בקושיא עלי' ובאמת שטראות נפלאות

אינו אסור מ"ה ח"ש קמ"ל התנא דאף גבי יה"כ אסור ח"ש מ"ה ומפ"ז קאמר הגמ' שפיר הניחא:

(ה) **עוֹד** שם בואות ו' מובא בשם הגאון הקדוש היהודי ז"ל ז"ע דמקשה על רש"י ז"ל דמפרש קמ"ל דלמחר תבטל ל' בדינא הא מדרבנן שינוי החזר קונה ואיך יבצע אותו בדיון ומחרן שם דמיירי בלולב אגוד ודוחק גדול לומר כן דאם נימא דבלולב שאינו אגוד יא"א ח"כ ה' לו להתנא לפרש זאת. ועוד גבי הדם הגזול פ"כ מיירי ג"כ בלולב אגוד גזל את הלולב ג"כ ותיפוק ל' משום לולב גזול וכן גבי ערבה. אף שיש לתרץ זה מ"מ דוחק הוא. ולפע"ד נראה דהנה אף אם קונה מ"מ חייב לשלם ממון ואף אם משלם ממון אינו מתקן גזילות החפץ אם אינו מחזיר לו החפץ בעצמו וא"כ נהי דבשינוי שאינו חוזר א"א לו לקיים גזילות החפץ ולקיים המלוה והשיב כראוי מ"מ בשינוי החוזר יוכל לתקן גזילות החפץ ג"כ ולקיים המלוה והשיב כראוי רק דאנן לא אמרינן ל' שיעשה זה ולחזור את החפץ דוקא אך הגזול חושב שכאשר יבוא לב"ד ויתחייב לשלם ממון דמי השווי של החפץ. הבולן בעצמו יחזיר לו החפץ כדי שיקיים המלוה והשיב כראוי כיון שאין מריות בזה כלל דהא בעד דמי השווי של החפץ יוכל להשיג לקנות חפץ כזה והוא לא גזלו רק להריות כן חושב הגזול ואינו מילאש א"ע מן הלולב:

(ו) **עוֹד** שם בואות ח' מובא בשם הגאון הקדוש מפרשיסמא ז"ל ז"ע דמקשה כיון דקונה אותו באגידתו א"כ הוי תפשה ולא מן העשוי. ולא זכיתי להבין דברי קדשו דהיכן מצינו דבאופן כזה יהא הפסול של תולמא"ע כי לא מצינו זה רק היכא דהפסול בהגוף הדבר ולא מחמת דבר אחר כגון שפסול הבעלים כשרים הם ולא פסולים רק לו מפני שאינם שלו נמצא שהפסול אינו בגוף המינים

בפלאחי על מרן אדונינו בעל שטה"מ דהא הכא ע"כ מיירי באכל ככותבת דהא הפלוגתא הוא אם חייב שמים או אחת וכיון שאכל ככותבת אינו חל נבלה דהוי שיעור שלם לגבי יוה"כ אף דחל על כוית מטעם ח"ש מ"מ באכל ש"ש אינו חל וכן מפורש יולא מרש"י ז"ל יומא (ע"ג:) בד"ה או בסתם דכתב רש"י ז"ל דאיירי דלא אכל אלא ח"ש ומפ"ז חייב על השבועה משמע בפירוש דאף דמשום שבועה חייב בכ"ש מ"מ באכל שיעור שלם אינו חייב משום שבועה וה"ג גבי נבלה אם אכל ככותבת אינו חייב משום נבלה למ"ד אלא חש"א ושפיר קאמר הריטב"א ז"ל דאינו חייב שמים בנחנבלה ביה"כ רק משום יה"כ דמיירי ע"כ באכל ככותבת דאל"כ אינו חייב משום יה"כ:

ורפ"ז לא שייך התירוץ הג"ל דנבלה אם יבוא אח"כ יחול מטעם דאיסור חל על ח"ש דהא מיירי באכל ככותבת ועל ככותבת אם יבוא אח"כ נבלה ג"כ לא יחול כג"ל וע"כ ז"ל דנבלה אם יבוא אח"כ יחול מטעם דנבלה הוי א"ח ויה"כ הוי א"ג ואז לא תקשי קושיות התוס' הג"ל:

אך מן הריטב"א הג"ל שכתב דהיכי דנחנבלה ביה"כ אינו חל נבלה משמע בפירוש סובר דגם יה"כ הוי א"ח דאל"כ אמאי אינו חל נבלה על יה"כ הא א"ח חל על א"ג כמו נדר על שבועה אע"כ דסובר דיה"כ הוי א"ח וא"כ לדידי' תקשה כג"ל אמאי אשמעינן התנא הכא גבי יה"כ יותר משאר איסורין דח"ש אסור מ"ה וכן אמאי קאמר הגמ' הניחא כג"ל:

ונראה ליישב זה דהכא יש רבותא דל"ח כמו דמודה ר"ש דאינו חייב ביה"כ על פחות מכותבת אף דבשאר איסורין סובר כ"ש למלקות ה"כ נימא לר"י אף דבשאר איסורין ח"ש אסור מ"ה מ"מ גבי יה"כ דחלה הכתוב בעיניו

המינים ולא מקרי העשוי בפסול הגע בעלמך אם יאגר אחד לולב של חבירו או יתלה זיתים של חבירו בצגדו ואח"כ יקנה ממנו הלולב או הזיתים ג"כ נימא דהוי תולמה"ע זה לא ניתן להאמר כלל:

(ז) **עוד** שם באות י"א מתוך קו' החוס' (פסחים נ"ד) לפי שיטתו דקטן שהגדיל ביה"כ אינו חייב בתוה"כ י"ש להעיר בזה איך משכחת לה הספק שלו הא העיקר תלוי אם הביא שתי שערות וממ"נ אם הביא בצי"כ שומא הם ואם עדיין לא הביא איך נחייב אותו בתוה"כ הא ביה"כ עצמו כ"ז שלא הביא אינו חייב לענות אף היכא דלא בדרקו אותו ביה"כ חייב לענות מספיקא שמה גשרו אבל לחייב אותו בתוה"כ מלך שמה יביא זה לא ניתן להאמר כלל:

איברא דמשכחת לה לפי שיטת ר"ת ז"ל לפי מה שהבין הטור פי' דהיכא דהביא ביום אחרון של שנה י"ג שתי שערות הוי סימן וגדול לא הוי עד שחשכה משכחת כגון דהביא ערב יוה"כ אבל לפי מ"ש החוס' נדה דעת ר"ת ז"ל לא משכחת לה כלל וגם אין לתרץ קו' החוס' דמיירי בלא בדרקו אותו ביה"כ דמלך שמה לילה חייב לענות ומלך תוה"כ פטור. ז"א דגם מלך שמה לילה נמי פטור דהוי ס"ס שמה יום ואח"ל לילה שמה לא הביא עדיין שתי שערות:

אך שבתו וראיתי דיש לתרץ קו' החוס' הג"ל כגון דהביא שתי שערות בבה"ש דמלך הספק שמה לילה חייב לענות אבל מלך תוה"כ פטור דהא אי הוי יום א"כ שומא הם ועדיין קטן הוא אבל מפני הספק שמה לילה והוי גדול שפיר חייב:

(ח) **עוד** שם סימן ד' אות ג' דמקשה על הא"ז שהביא רא"י דאף

בכלי חרס שייך נטל"פ מדפריך הגמ' ג"ע איך משכחת לה הא משכחת לה בכ"ח אי לא שייך בה נטל"פ וכל הרואה ישחומס הא בגיעולי מדין לא מזכר כלל בתורה כ"ח:

ונראה לפע"ד לתרץ הא"ז דהי' קשה להא"ז הא דפריך ג"ע דאסר רחמנא איך משכחת לה ומאי קושיא שמה לכתחילה אסור נטל"פ מ"ה כמו דאין מבטלין איסור לכתחילה להרבה פוסקים הוא מה"מ ומ"מ בדיעבד מותר מ"ה כמו ק גבי נטל"פ. ל"מ לשיטת הרשב"א ז"ל דכל היכא דמשהו אסור גם נטל"פ אסור ומשהו אסור לכתחילה מה"מ לבטל לשיטת הפוסקים דהוא מה"מ גם בנטל"פ אסור מ"ה לכתחילה, אלא אפי' לשאר פוסקים ג"כ י"ל דנטל"פ אסור לכתחילה מ"ה. גם הי' קשה לי' הלשון הגמרא דקאמר גיעולי עכו"ם דאסר רחמנא איך משכחת לה כי תיבות דאסר רחמנא הוא מיותר כי הי' להגמ' לומר גיעולי מדין איך משכחת לה, ועוד מאי פריך הגמ' אח"כ מכאן ואילך לישתרא הא נטל"פ אסור לכתחילה וע"כ הכונה כמ"ש בזה"א דהקושיא של הגמרא היא על כ"ח דאין להם תקנה והוי דיעבד הא לא מיירי כלל הכא מכ"ח דליפריך עלה שיהא מותר. מפני כ"ז מפרש הא"ז דהגמ' מקשה רק מן כ"ח דאסור ואין להם תקנה והכי פירושא בגמרא ג"ע דאסר רחמנא הויי כ"ח דאסר רחמנא דהא אין להם תקנה דהא התורה כתבה עלה בכ"מ ולא זכרה כלל כ"ח דסמכא על מקום אחר דכתיב וכ"ח ישבר דאם כונת התורה דלכ"ח ל"ז שום תקנה הי' לו להכתוב לפרש דהא נטל"פ מותר בדיעבד וכ"ח כיון דאין להם תקנה בדיעבד דמי. ומדויק הלשון דאסר רחמנא ומשני לא אסרה תורה אלא קדירה בזה יומא ופריך הגמ' מכאן ואילך לשתרי דהא בדיעבד דמי ומשני משום גזירה אטו

מלי משוי שליח אצל לא היכא דהמשה
גופא בידו לעשות רק מפני דבר אחר
אסור לו לעשות אז מלי למשוי שליח וזה
דבר ברור:

עוד יש לתרץ דלי נימא דגם אחר אינו
יכול א"כ אינו במציאות כלל למול
אוחו וכולם יכולים למול אוחו דהא הוי
לא אפשר רק עכשיו דאחר יוכל אינו
רשאי האב דהוי אפשר לקיים שניהם ואינו
מוכרח מכ"ז לומר דלי ליכא אחר מקרי
א"א כמס"ס דלעולם נימא כיון דהיכא
דליכא אחר הוי אפשר גם בדליכא אחר
מיקרי אפשר והדרא הקושיא על הב"י
לדוכתא:

ורפעי"ד נראה לתרץ דשאיני גבי
מילה דכתבה התורה בשר
להורות שידחה העשה של מילה הל"מ של
לרעת וא"ת דגם בדליכא אחר מיקרי
אפשר ואינו דוחה א"כ ליכא שום אופן
שידחה העשה של מילה הל"מ של לרעת
ע"כ אנו מוכרחין לומר דהתורה גלי לן
דהיכא דליכא אחר ידחה ולא היכא דליכא
אחר דזה הוי אפשר גמור אצל גבי ז"ת
דקרא אחי לתכלת דזה הוי א"א בשום
אופן שפיר י"ל דגבי א"מ מיקרי אפשר
דאם יהא לו מינו הוי אפשר גם בשאין
לו הוי אפשר ואינו דוחה וממילה לא
ילפינן לשאר מקומות מכמה טעמים:

(יא) **קשה** לי בהר"ן ז"ל בחולין שכ'
דר"ה דסובר דבשכר דבה
עצמות פסולה גם בנאכדו דה"ל פסולה
הא הר"ן ז"ל כ' בעלמא דמישראל מומר
דבודק סבין ונותן לו שמעין דבנאכדו
הסבין כשרה א"כ רבא דהוא מרא דשמעת'
של ישראל מומר דבודק סבין ונותן לו
איך סובר כר"ה ומדמסייע לר"ה משמע
דסובר כותי' ונע"ג:

משה חיים בהר"ש אברק"ק זצ"ל.

בשע"ת

אמו בת יומא ומקשה הא"ז שפיר אס
נימא דבכ"ח לא שייך נטל"פ א"כ לא
פריך הגמרא כלל:

(ט) **עוד** שם בס' י"ד אות ט' דמקשה
על לאו דנותר הא הוי לאו
הכולל יותר מהעשה לגבי סומא. לפענ"ד
דבטשה כזה שבא לחקן הלאו גם הסומא
חייב כיון דאם קיים העשה אינו עובר
על הלאו חייב הוא לקיים העשה כדי
שלא יעבור על הלאו. ל"מ למ"ד בטלו
ולא בטלו אלא אפי' למ"ד קיימו ולא
קיימו ג"כ מחויב לחקן הלאו וזה דבר
פשוט:

(י) **עוד** בסיומן כ"ג מקשה על הא
דפריך הגמ' שבת (קי"ג) אי
ליכא אחר ליעבד אחר הא כל מילתא
דליהו לא מלי עבד שליח נמי לא מלי משוי:

לפע"ד לא קשה כלל דלא שייך לומר
כן רק היכא דאין בידו הדבר
כלל כמו בעלים בקרבן דאין בידם להקריב
אצל גבי מילה פומא היא דכאיב ל'
שאמר שמחכין לקון בהרתו אצל למול
את בנו הוי בידו אלא לקון את הבהרת
אינו רשאי וכיון שרונה לקון את הבהרת
אין אנו מניחין לו למול ע"כ עושה שליח
למול נמצא שעושה שליח על דבר שהוא
בידו ועוד דאפי' על דבר שאינו רשאי
לעשות בעצמו ג"כ יוכל לעשות שליח.
הנע בעלמך אס ישבע עד"ר שלא ימול
בעצמו את בנו האמר ג"כ שאינו יכול
לעשות שליח למול את בנו זה דבר שלא
ניתן להאמר כלל ורמי' לזה ממה שמלין
בשבת ע"י אחר אף דקיי"ל דאין מלין
במחילה בשבת ואף אי ליכא אחר אי
אינו בטוח שלא יקלקל זיט רשאי למול
א"כ אס האב אינו בטוח שלא יקלקל
נימא ג"כ כ"מ דהוא למ"ע גם שליח לא
מלי משוי דהא הוא אינו רשאי. אלא ודאי
לא אמרינן כן רק היכא שאין ביכולתו
לעשות הדבר כלל ואינו בידו כלל אז לא

סימן נט.

ב"ה פה בעליגטש.

(א) **בישעית** סי' ג' אות י"א נסתפק בקטן שהגדיל ביוהכ"פ אם חייב הוא בחוספת יוהכ"פ עיי"ש. הנה בספר מנחת חינוך מזה סי' ג' כתב דפשיט ליה דפטור על החוספת יעו"ש. ולדעתי עוד יש להביא רא' ברורה מהא דאיתא ברמ"א או"ח סי' נ"ג דבהגיע לו י"ג שנים בשבת אין לו להתפלל לפני הכיבה ערבית והטעם פשוט כיון דאבתי אינו בר מזה ואף דבשבת יהי' חייב מ"מ אבתי יום הוי' א"כ גם ביוהכ"פ ג"כ וד"ל:

(ב) **בסי'** י"ב אות ג' הקשה על הרמ"א ביור"ד סי' נ"ז שהתיר למכור טריפות הידוע לעכו"ם הא יס' לחוש שימכור הבליים והחמאה עיי"ש. ועיין בס' אם לבינה סניף א' דבאמת צנקה אסור למכור אפילו אם ניכר הטריפות מטעם זה שיש לחוש שימכור העכו"ם החמאה והבליים עיי"ש. וע"כ הרמ"א איירי בזכר ולק"מ. ומה שרצה לומר הטעם דאסור למכור לעכו"ם מטעם אין מבטלין אסור לכתחילה כבר העירו האחרונים ז"ל טעמים אחרים מטעם לא תאכילום ועוד כידוע:

(ג) **בסי'** י"ז אות ב' שהעיר על השעה"מ ה"ל מילה. הנה בש"מ בשם הרא"ש פ"ה דבב"ק הובא ג"כ דעבד פטור למול בנו מטעם דגמרינן לה לה מאשה. וכבר הקשה הגאון בעל מנחת חינוך מזה ב' הלא עבד אין לו חיים והאריך ומלא פתרון יעו"ש ודוק:

(ד) **סי'** י"ד אות ז' כתב כג"ח לתרץ קושית רב אחד על הפרמ"ג בפתיחה יעו"ש. ולדעתי אפשר לתרץ עפ"י דברי התומים סי' נ"ז דדוקא בתמורה קאמר הרמב"ם דלא הוי ניתק לעשה מטעם שהלאו כולל יותר משום

דהעשה לאו עשי' בפועל אבל בהשגת העבד כיון דהעשה היא בפועל הוי ניתק לעשה אף דהלאו כולל יותר ויעוין במלא הרועים ערך לאו הנל"ע א"כ גם בעשה דבאש תשרפו דנוחר לא איכפת לן במה שהלאו כולל יותר מאחר דהעשה היא בפועל. ובזה א"ש ג"כ מה שיש להקשות עוד קושי' מנשים דעל הלאו מזהרין והעשה היא הזמן גרמא כיון דביום לריכין לשורפו וא"כ הלאו כולל יותר אך לפי דברי הנ"ל ניחא ובמקום אחר הארכתי אם העשה דבאש תשרפו היא ממ"ע שהז"ג או לא ואכ"מ:

(ה) **בישו"ע** יו"ד סימן רס"ז איתא דמילת עבדיו שנמולים

לשמנה ימים רוחין שבת והקשה על זה הגאון משכיל לאיתן ז"ל איך מילתו דוחה שבת הלא בידו להפקירו ולהוילא א"ע מחזקת חיוז וכמבואר בשבת קל"א ע"ב דלהכי אם ייזן טליתו ועשה מזוזה לפתחו חייב מ"ט הואיל ובידו להפקירו עיי"ש. וראיתי לכמה רבנים יחי' שפלפלו לתרץ קושי' הנ"ל. יעוין בספר כורת הברית ובס' כרם חמד. ובאמת נראה לי דאין כאן קושי' כלל דאף אם יפקיר הארון להעבד מ"מ החויב למול עדיין על הארון כמקדש דכיון דקיי"ל דהמפקיר עבדו לריך גט שחרור כמבואר בזה"ע סי' ד' יוציור"ד סי' רס"ז ובגיטין מ"ב איבעיא לן אם מעוכב גט שחרור אוכל בתרומה או לא אי מיקרי קנין כספו עיי"ש. והתוס' שם דר"ה מעוכב כתבו דבמעוכב ג"ש ע"י הפקר בודאי אוכל בתרומה משמע ברור דעדיין קנין כספו הוא וכיון דקנין כספו הוא החויב בודאי עדיין על הארון כדמעיקרא וא"כ אין מקום לקושי' הנ"ל ולפלא על הגאונים הנ"ל שלא העירו וד"ל:

שלמה ולמן יהושע פאלק

חופ"ק בעליגטש.

סימן ס.

בעזרת פה ווארשא.

(א) **דוריות** (ג:) אמר ר' יונתן מאה שיסבו להורות אין חייבין עד שיוורו כולן שנאמר אם כל עדת ישראל ישנו עד שיסגו כולן. אמר רב הונא ברי' דר' הושע' ה"נ מסתברא דבכל התורה כולה קי"ל רובו ככולו והכא כתיב כל העדה הואיל וכך אפי' הן מאה. עיי"ש. הנה משמע מלשונו דזה פשיטא לכ"ע דמקרא זה דכתיב כל שמעיין דבע"א סנהדרין לא אמרינן רובו ככולו אך ר' יונתן חידש דאפילו במאה לא אמרינן רובו ככולו ורב הונא אמר דמסתברא כותיה ובמסקנא אמרו בנמרא אפי' היכא דכתיב כל אמרינן רובו ככולו וכל אחא ללמד דאי איכא כולם הוי הוראה ואי לא לא הוי הוראה א"כ משמע דאפי' בע"א סנהדרין אמרינן רובו ככולו אי איכא כולם והוא היפך מסוגיא דלפיל:

וה"ר דאפי' לפי המסקנא דאמרינן רובו ככולו אפי' היכא דכתיב כל היינו דוקא היכא דאם לא ה' המיעוט כלל ה' הרוב דהאידנא נקראים כל כגון גבי ליבור שם דכתיב הגוי כולו כמוכן אבל גבי סנהדרין לפי המסקנא דלריך בהוראה לחייב פר שיסבו כל הע"א סנהדרין אז נקראים כל העדה אבל אי לא היינו אפי' מהו מקלם מהסנהדרין של ע"א לא מיקרי הוראה דאינס נקראים כל העדה א"כ ע"ז לא אמרינן רובו ככולו ולריך שיוורו כל ע"א אבל גבי מאה שיסבו נהי דהאידנא נקראים המאה כל העדה מ"מ אם לא יסבו רק ע"א נמי היו נקראים כל העדה א"כ אמרינן רובו ככולו וסגי שיוורו ע"א מהם או יוחר ולא צריכין שיוורו כל המאה ורב הונא דהביא רא' מע"א לק' ה' סובר אף

דאיחא לקמן במשנה דאין חייבין פר אלא הוראה ב"ד הגדול מ"מ סגי כשיסבו בלשכת הגזית רק כ"ג סנהדרין והיו כדמשמע בסנהדרין ל"ו שאף בלשכת הגזית הרבה פעמים לא היו יושבין רק כ"ג כדמיימי שם קרא דאל יחסר המוג מ"מ כשיסבו ע"א לריך שיוורו כולם א"כ ה"ה בק' אבל לפי המסקנא לא מהני הוראה לענין חייב פר אלא כשיסבו כל הע"א ולכך צריכין שיוורו כולם כנ"ל וליכא רא' מזה לענין ק':

וה"ר דמסוגיא זו יש רא' ברורה לשיטת הרמ"א בחו"מ סי' י"ח דבריו ממוטות היכא שחמשה יושבין בדיון אינו מוסיף היכא שאחד או ב' מהם אומרים אינו יודע כיון שבלעדס איכא ב"ד ולא אמרינן אדעתא דחמשה יתבי כי הכא בק' דאין צריכין שיוורו כולן דבלעדס איכא ב"ד של ע"א ולא אמרינן אדעתא דק' יתבי ואפי' לר' יונתן דסובר דבק' צריכין שיוורו כולן היינו משום דהכא גלתה מורה כנ"ל אבל בכל התורה כולה קי"ל רובו ככולו אף שהמיעוט אין מורין כלל או אמרו אין אט יודעין דאינו מורה שום לאומר אינו יודע כמבואר שם בחו"מ סוף סי' י"ג ובלבד שיהא שיעור ב"ד בלעדס דבליכא שיעור ב"ד בלעדס מבואר בזהדיא בריש פ"ה דסנהדרין דבר"י היכא שכ"ב אומרים חייב או זכאי. וא' אומר אינו יודע יוסיפו הדיינין וגם מבואר מכאן דעכ"פ לריך שהמורין יהי' רוב כנגד שאינס מורין אף דאיכא שיעור ב"ד בלעדס ויש מכאן רא' לדעת מהרש"ל הובא בסמ"ע סי' י"ח ס"ק ו' דלריך שיהא רוב כנגד האומרינן אין אט יודעין ולכך היכא שששה או ז' יושבים בדיון אינס יכולים ג' מהם לפסוק הדין היכא שהשאר אומרים אין אט יודעים או שאינס אומרים דעתם כיון דליכא רוב נגדם:

ור"ל דמסתפינא הייתי אומר דדוקא לחייב להמוחזק אינס יכולים כיון

כיון דלאותם שאומרים אין אנו יודעים
אין מחויב המוחזק ולכך לררך שיהא רוב
נגדס ודמיה שפיר לסוגיא דידן דלאותם
שאינם אומרים דעתם או אמרו אין אנו
יודעים אסור מה"ט ספק איסור להפוסקים
הא דספיקא דאורייתא לחומרא הוא מה"ט
ובספק כרת י"א שגם הרמב"ם ז"ל
מודה דהוא מה"ט ובפרט היכא שעד
עתה החזיקו אותו לאיסור בודאי אינם
יכולים להחזיר מה"ט מחמת ספק ולכך
לררך שיהא רוב נגדס אבל היכא שבאים
לזכות להמוחזק אינו לררך שיהא רוב
כנגד אותם שאומרים אין אנו יודעין כיון
שלפי דעתם ג"כ אינו מחויב המוחזק וגם
איכא שיעור ב"ד בלעדס א"כ לא דמי
להא דכ"ב אומרים זכאי וא' אומר איני
יודע דהתם ליכא שיעור ב"ד בלעדס א"כ
אין יכולים ללרף אותו לפסוק הדין אפי'
לזכות אף שלפי דעתו שאינו יודע ג"כ
אינו ראוי לחייב אותו אבל הכא אין
לריבין ללרף אותן האומרים אין אנו יודעין
ולכך לא לררך שיהא רוב נגדס כיון שלפי
דעתם ג"כ אינו מחויב והרמ"א שם בס'
י"ח כתב דהרשב"א הובא דעתו שם
בש"ע ס"ם י"ג חולק וסובר אפי' היכא
דאיכא עשרה דיינים וא' אומר איני יודע
אינם יכולים לרין כיון דאדעתא דעשרה
יתבו וקשה איך יפרנס הרשב"א ז"ל
סוגיא דידן לכך נ"ל דהרשב"א ז"ל ג"כ
מודה היכא שג' דיינים יכולים לרין בע"כ
אך הדיינים בעלמם מדעתם ישבו בעשרה
בודאי יכולין לרין אף שהמיעוט אומרים
שאינם יודעים אך הרשב"א מייירי שלא
היו יכולים לרין בע"כ ואפשר שהיו
קרובים רק הבע"ד נשבעים שיקיימו
פסקם כמבואר שם בב"י והם לא נשבעו
רק על עשרה א"כ דינם שיהא לב"ד של
ג' ואחד אומר איני יודע:

ובג' דאפי' לר' יונתן דאמר דאפילו

בק' לריבין שוורו כולן אינו הטעם

דהכא גז"ל דהיכא שק' יושבין להורות

כולן ביחד נקראין ב"ד הגדול ולכך כשאחד
אינו מורה הוי כאומר איני יודע ובטל
שם ב"ד הגדול מהן כמו בב"ד של כ"ג
לד"ג כשאחד אומר איני יודע דא"כ מאי
הקשו בגמ' על ר' יונתן מהמשה דידע
א' מהן שטעו ואמר להן טועין אתם
הרי אלו פטורים טעמא דאמר להן טועים
אתם הא שתיק מישתק חייבין הא י"ל
לא מבטיח קאמר לא מבטיח היכא דשתיק
ודאי פטורין דהוי כאומר א' איני יודע
ובטל שם ב"ד הגדול מהן אלא אפילו
דאמר טועין אתם ואומר דעתו א"כ לא
בטל שם ב"ד הגדול מהן דהא אחרי
רבים להטות כתיב ואפ"ה פטורין אפ"כ
דר' יונתן סובר כיון דחזיקין דכאומר א'
מהן טועין אתם פטורין והכא לא שייך
לומר דבטל שם ב"ד הגדול מהן כנ"ל
וע"כ הטעם דפטורין משום שהם חשוכין
בזה כמוזדין כיון ששמעו שאחד אומר
היפוך דעתם והוא כיון אל האמת והם
טעו היה להם לטעין היטב קודם שיוורו
כמו שפטורין אם לא ה' מופלא של ב"ד
שם דקאמרי בגמ' שם מפני שה' להם
ללמוד ולא למדו והיינו דחשיבין מזדין
מה שהורו בלא מופלא והמשנה כולל
ביחד הא דאמר להן טועין אתם עס הא
דלא היה מופלא שם א"כ חד טעם איחא
לחרווייהו וסובר ר' יונתן דאפילו דהאחד
לא אמר היפוך דעתם רק דלא הסכים
להחזיר ה' להם לטעין היטב קודם שיוורו
והיו כמוזדין:

ורבך הקשו בגמ' שפיר טעמא דאמר
וכו' דבשתיק הוי יותר רבוחא

דע"ז נחשוב אותם מזדין לכך תירלו
בגמ' דמייירי דלאחר שאמר טועים אתם
הרכין בראשו והיו סבורין דחזר ממה
שאמר בתחילה והסכים עמהם להחזיר
ואשמעינן רבוחא דאפ"ה נחשבין כמוזדין
דכיון ששמעו ממנו בפירוש דאמר להם
טועין אתם לא ה' להם לסמוך על
הרכנה עד שישמעו בפירוש ממנו שחשכים
להחזיר

להתיר ואכן לא סבירא לן בזה כר' יונתן
דלא חשבינן אותם כמזידין אם אחד שותק
רק בליכא רק ע"א ואחד מהן שותק
א"כ ליכא ב"ד הגדול אבל בק' אינו
מזיק אם אחד או יותר שותקין אבל
באומר א' טועין אתם אפילו יש ע"א
מבלעדי פטורין מטעם דהוי כמזידין כמו
שפטורין היכא שהמופלג לא הי' עמהם
אף דאיכא ע"א מבלעדי כמו שפי' רש"י
ז"ל שם:

והרמב"ם ז"ל פוסק היכא דמיטע

שותקין חייבין ומשמע אפי'
ליכא רק ע"א וכן כתב בהדיא רש"י ז"ל
בסוגיא זו ולפי פירושי בהסוגיא אינו כן
דבדליכא רק ע"א אפילו רק א' מהן
שותק פטורין ואפשר דאפילו הרכין בראשו
לא מהני לדין היכא שאומר דלא הסכים
עמהם א"כ לא הי' ב"ד הגדול והרכין
בראשו לא מהני אלא לר' יונתן דס"ל
מטעם מזידין פטורין ובהו שהרכין בראשו
שוב אינם כמזידין דהוי סוברין שהסכים
עמהם אף דבאמת לא הסכים עמהם
שוב ראיתי בת"כ שם והוצא גם בילקוט
דאיתא שם בהדיא דאם אחד מהם אומר
איני יודע פטורין מטעם דבעינן שוירו
כולן:

וראיתי במל"מ (פ"ט מה' סנהדרין)

סתמה על סוגיא זו דמאה
שיטבו להורות הא הרמב"ם ז"ל כתב שם
דאין מוסיפין על ע"א סנהדרין והוא
מגמרא סנהדרין מ"ב ובאמת כ"ל דמשם
ליכא קושיא כ"כ ד"ל דהא דאין מוסיפין
על ע"א כשיש מחלוקת ביניהם דין היינו
לפי שהוא גנאי דסנהדרין של ע"א אינם
יכולים לגמור הדין בעלמם בלי הוספה
דיינים עליהם אבל באמת היה רשות
לחכמים גדולים לישב בסנהדרין יותר
זע"א:

אבר קשה מהא דמשמע מדברי הרמב"ם
(בפ"ב מה' ממרים הלכה ב')

ונ"ל דיש ראייה דלא הי' ממנים לסנהדר'
יותר מע"א מהא דאיתא בירושלמי
הוריות פ"א ה"ב דהקשו אמ"ד נכנסו
מאה עד שוירו כולן מהמשנה דידע אחד
מהן שטעו ואמר להן טועין אתם כקושיא
גמרא דידן הנ"ל א"כ ע"כ דאי לאו האי
מ"ד הוי אמרינן דהמשנה מיירי שהיו
יותר מע"א אבל להאי מ"ד קשה ותיירו
בירושלמי שם דמיירי דהאחד שאמר טועין
אתם לא נכנס לישב עמהם להורות
והקשו א"כ חסר מע"א ומעכב ולכאורה
אינו מובן הקושיא דהא י"ל כמו שכתבו
מקודם דהוי ע"א בלעדי והוא היה אחד
מהמאה אלא ע"כ דאין ממנין יותר מע"א
אלא כשאירע שהיו חכמים בלשכת הגזית
זיכרם לישב עמהם וע"א סנהדרין
הממונים לריכין לישב בהוראה זו כמסקנת
גמרא דידן א"כ כשלא היה ממנין ע"א
וגם לא נכנס לישב עמהם לא היה קרוי
אחד מהם אבל אי אמרינן דממנים לפעמים
יותר מע"א א"כ אפילו כשהיה ע"א
בלעדי

בלעדו נמי קרוי אחד מהם מחמת שהיה ממונה לסנהדרין אע"כ כנ"ל:

(ב) הרמב"ם ז"ל (בפ"א מה' סנהדרין הלכה ג') כתב ומעמידן בכל עיר ועיר שיש בה מאה ועשרים איש או יותר סנהדרי קטנה וכו' וגמטך אחריו הרמב"ן ז"ל והחיותך בפ' שופטים אבל קשה לשיטתם הא דאיתא במשנה א' פ"ק דסנהדרין אין עושין סנהדריות לשבטים אלא ע"פ צ"ד של שבטים ואחד אחאי נקטא המשנה שבטים הא בכל עיר היו סנהדרין ואין לומר כיון דהרמב"ן ז"ל כתב שם דסנהדרין מהשפט היו גדולים בחכמה מסנהדרין שבעירות א"כ י"ל דסנהדרין מהשפט היו עושין סנהדריו' שבעירות ולא ע"פ צ"ד של שבטים ואחד ז"א דהא סתם אמרו בגמרא לקמן ט"ז. דמשה רבינו אוקי סנהדראות וקאי במקום שבטים וחד משמע בזה"ל לכל סנהדרא' לריבין צ"ד של שבטים ואחד:

וראיתי להרמב"ם ז"ל שם בפ"ה ה"א שכתב דאין עושין סנהדרי קטנה לכל שבט ושבט ולכל עיר ועיר אלא ע"פ צ"ד של פ"א ואפשר שהיתה גירסתו כן במשנה אבל בכל הספרים שלנו במשניות ובגמרא בבלי וירושלמי אית' רק לשבטים לכך לולא דמסתפינא מגדולי הראשונים הללו הי' נ"ל כיון דבגמרא לקמן שם למדו מקראי דמעמידן צ"ד לכל ישראל וב"ד לכל שבט וב"ד לכל עיר ועיר א"כ כמו שב"ד של שבט אינו שווה במנין לב"ד של כל ישראל שב"ד של שבט היו כ"ג וב"ד של כל ישראל היו ע"א ה"ה צ"ד של כל עיר אינו שווה במנין לב"ד של שבט שכל עיר לא הי' רק צ"ד של ג' וכן הא דאיתא במס' מכות (ז.) שבארין ישראל מוסיבין צ"ד בכל עיר ועיר היינו נמי צ"ד של ג' ובח"ל אפילו צ"ד של ג' לא היו מצווין להוסיב בכל עיר רק בכל פלך:

ונ"ל דעיקר ראייתם מהא דאיתא במשנ' א' פ"ק דסנהדרין כמה יהא בעיר וסתא ראויה לסנהדרין מאה ועשרים א"כ משמע בזה"ל שכל עיר שיש בה מאה ועשרים אנשים מוסיבין בה סנהדרין אבל יש לומר דהפירוש במשנה הוא דהסנהדרין מהשפט לא הי' ראוי להוסיבן בעיר כזו שאין בה מאה ועשרים אנשים ולר' נחמ' שני מאות ושלשים כדי שיהא כל א' וא' מסנהדרין שר על עשרה שבטיר אבל לא שיהא מזה להוסיב סנהדרין בכל עיר שיש בה ק"כ אנשים או ר"ל הא דרכיה דרכי נועם כתיב ואיך הטילה התורה משא כזו על הלבד לפרנס בכל עיר כ"ג סנהדרין ושלש שורות ת"ח בכל שורה כ"ג מלבד שוטרים וסופרים וכל זה לריבין רק לדון דיני נפשות ולא שכיחא דבמכות קי"ל כת"ק שם דסגי בג' הא כשאירע ד"ג היו יכולין לדון צ"ד של שבט ע"כ גלע"ד דיש לומר כמו שכתבתי ולא היתה מזה להוסיב סנהדרין רק בכל שבט ושבט:

ועוד נ"ל הא דאיתא לקמן במשנה (פ:) דבירושלם הי' ג' בתי דינין א' על פתח הר הבית ואחד על פתח העזרה ואחד בלשכת הגזית. דלכאורה ק' בשלמא הב"ד של לשכת הגזית שהיו ע"א נפקא מקרא דלריך צ"ד שיהא על כל ישראל אבל מנלן שיהא עוד סנהדרין של כ"ג על פתח הבית ועל פתח העזרה. לכך גלע"ד דאותן שני בתי דינין היו של שבט יהודה ובנימין לפי מה דאיתא ביומא (יב.) אחד חנא דירושלם נחלקה להם א"כ הי' מסנהדרין של שבטים ולפי שזכו לישב במקום קדוש ולכך הם גדולים מסנהדרין שבשאר השבטים וכשהיו סנהדרין של שאר שבטים מסתפקין בדין הי' שואלים מהם תחילה כדאיתא שם והא דאיתא שם (פח.) בצרייתא שני בתי דינין של כ"ג אחד יושב על פתח הר הבית ואחד על פתח עזרה ושאר בתי דינין של כ"ג

כ"ג יושבין בכל עיירות ישראל דמשמע
לכאורה כדעת הראשונים הנ"ל:

אך למ"ש י"ל דהפ" הוא כך דסנהדרין
משבט יהודה ובנימין לא ה' הכרירה
ביום לישיב בעיר אחרת שהיא משבטם
רק מחויבים לישיב אחד על פתח הר
הבית וא' על פתח העזרה ושאר בתי
דין של שאר השבטים ה' הכרירה ביום
לישיב בכל עיירות שירלו רק שהעיר
היא משבטו וימלאו בה ק"כ אנשים כנ"ל:

ונ"ר להביא ראיה שלא ה' סנהדרין בכל
עיר ועיר מהא דאיתא בכתובות
(מה:): שער שעמד בו ולא שער שגידון
בו ואי ה' סנהדרין בכל עיר בודאי
ה' דין אותו הסנהדרין שבעיר שעמד
בו ויש לדחות דאפשר שהסנהדרין שבעירו
ה' קצת מהם קרובים לו או אפשר שלא
ה' בעיר כל כך אנשים שראוי להושיב
בה סנהדרין. ויפן כי היא דבר חדש נגד
רבותיו הראשונים ז"ל לכן אבקש מחכמי
התורה לעיין בזה:

בכורות (ג) (מו:): אמר שמואל אין
הראש פוטר בנפלים מ"ט
כל אשר נשמת רוח חיים באפיו הוא
דחשיב רישיה וכו' ופרש"י ז"ל דנפל
היינו בן ח' חי ובסוף ד"ה אידי פירש
ד"ה בן ט' מת אין הראש פוטר עיי"ש
ומן הסברה הוא בן דהא אין רוח חיים
באפיו מאי מהני דהוא בן ט' א"כ קושית
הגמ' על שמואל ממחני' הוא מחוייבו
מבן ח' חי ומבן ט' מת דחזין דראש
פוטר ותרלו בגמ' מאי ראשו רובו ואינו
מובן דהאידך יכולין לפרש על ראשו
דכוונתו רובו וגם הסירוק שאח"ז אינו מובן
דהקשו וליחני רובו ומתרגלים אידי דקא
בעי למחני סיפא ראשו תנא רישא נמי
ראשו הא אליבא דשמואל סיפא בן ט'
מת נמי ראשו כונתו רובו כנ"ל דראש
אינו פוטר בן ט' מת א"כ כיון דמיירי
ברובו א"כ ליחני רובו:

לכך כ"ל הפירוש במאי דאמרו מאי
ראשו רובו היינו דהמחני' לא
מיירי שהחזיר ראשו ובתלומים דוקא אלא
מיירי בן ח' שילא ראשו חי ומת ואח"ז
ינא רובו והיינו דילא כולו אלא שרי
ברובו ובן ט' דוקא שמיר בשעת יליאת
ראשו הוא מת או הוי השני בכור לנחלה
אבל ביילאת ראשו חי השני אינו בכור
לנחלה אבל מ"מ מיירי דאח"ז ינא רובו
ולכך השני אינו בכור לכהן ולכך הקשו
וליחני רובו היינו כיון דמיירי שילא אח"ז
רובו א"כ ליחני בהדיא בן ח' שילא
רובו חי ובן ט' שילא רובו מת כדי
לידע הדין דאין ראש פוטר בנפלים
ומתרגלים דלכך תנא ראשו משום סיפא
לאשמעין דבן ט' שילא ראשו חי אף
שמת קודם יליאת רובו השני אינו בכור
לנחלה ואי הוה חני בסיפא בן ט' שילא
רובו מת הו"א דהדיוק הוא הא רובו חי
השני אינו בכור לנחלה ולא ידענא דבראשו
חי ג"כ השני אינו בכור לנחלה ולכך
תני בסיפא ראשו ממילא תני גם ברישא
ראשו אף דמיירי שאח"ז ינא רובו ולכך
הקשו בגמ' אח"ז על שמואל דאי אמרין
דמיירי שאח"ז ינא רובו הוה ל' למחני
רובו כדי לידע הדין שאין ראשו פוטר
בנפלים ומאי שמתרגלים דלכך תני ראשו
אף שמת אח"ז השני אינו בכור לנחלה
זה אינו רבותא כלל דהא כבר שמעין
לה ממחני' דנדה דראשו דמי לרובו עכ"פ
בן ט' חי ולכך אסקו בגמרא תיובתא
דשמואל תיובתא ומחני' מיירי שילא ראשו
והחזירו ומיירי בתלומים דראשו פוטר
בנפלים:

ד) חולין (ל"ג.) מחני' השומט בהמה
חיה ושף ולא ינא מהס דס
כשרים ונאכלים בידים מסואבות ובגמרא
שס הא ינא מהן דס אין נאכלין בידים
מסואבות אמאי ידים שניות הן ואין שני עושה
שלישי בחולין אמר רב נחמן הכא בחולין
שלשקח

שלקחן בכסף מעשר עסקין ודלא כרבי מאיר דתנן כל הסעון ביאת מים מדברי סופרים (שרין שני לטומאה יש עליהם) מותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ וחכמים אוסרין במעשר מתקיף לה רב שימי בר אשי דלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליו דרבי מאיר אלא באכילת מעשר אבל בנגיעה לא פליגי והא נגיעה היא מדקתני נאכלין בידים מסואבות מי ל"ע דקא ספי ליה חבירה והקשו בתוס' שם ד"ה והא ו"ל וא"ס ואפי' אם הי' תנן אוכלין יכול לדקדק דבנגיעה איירי דאי בנגיעה שרי אמאי לא יאכל כשילא מהן דם כיון דאין גופו טמא ומותר ליגע עכ"ל והק' המהרש"א והמהר"ם אמאי לא הקשו התוס' קושיא זו מיד על הגמ' דאמרו דרבנן לא פליגי אלא באכילה אבל בנגיעה שרי עיי"ש:

ונ"ל דלא קשה כלל ד"ל דהא דכל הסעון ביאת מים מיירי שנטמא כל גופו ונעשה שני לכך אינו פוסל מע"ש בנגיעה לפי שאין שני עושה שלישי במע"ש מ"מ אסור לאכול מע"ש כיון שהוא שני ונקרא טמא א"כ עובר על לא בערתי ממני בטמא אבל הכא דמיירי בידים א"כ לא נטמא גופו ואי אמרינן דהמעשר לא נטמא בנגיעה א"כ אמאי לא יאכל מעשר כיון שהוא אינו טמא ולכך מתרלים התוס' דחכמים החמירו שלא לאכול כשידיים טמאות ור"ל דכיון שהמאכל נכנס בכל האברים א"כ גם הידיים אוכלות והידיים הן טמאות ועובר על לא בערתי ממני בטמא מחמת טומאת הידיים:

אך קשה טובא א"כ מאי מהני כי לא יא' מהן דם ואינן מוכשרים לקבל טומאה מ"מ עובר על שאוכל מעשר בטומאת הידיים וכן קשה לפי סברה התוס' הא דאיתא במשנה בחגיגה (כ:): אוכלין אוכלים נגובים בידים מסואבות בתרומה דמאי מהני שהם נגובים ואינם נטמאים מ"מ אוכל תרומה טהורה בידים טמאות ונ"ל ליישב דהנה דהא דכל

האיסורים בטלין ברוב נפקא לן מאחרי רבים להטות דקשה טובא דהא זה הפסוק מיירי בדיונים דפוסקים כהרוב מנלן ללמוד מזה שיהא איסור המיעוט נעשה היתר כהרוב אך הענין הוא דכיון דגלמוד מפסוק זה דהרוב הוא עיקר לגבי המיעוט א"כ ה"נ כשנתערב איסור בהיתר והאיסור אסרה התורה לאכול וההיתר התירה לאכול ובתערובות א"א להפריד זה מזה ואם אוסרין האיסור לאכול יאסר גם ההיתר לאכול ויהא הרוב נגרר אחר המיעוט א"כ אמרינן בהיפוך דפ"י רוב ההיתר מותר גם האיסור המועט לאכול א"כ ה"נ בטומאת הידיים שהן המועט לגבי כל הגוף אף שהן טמאים כיון שכל הגוף טהור ומותר לאכול תרומה ומעשר וע"י שאתה אוסר הידיים לאכול יהא נאסר כל הגוף לאכול אמרינן אחרי רבים להטות וגם הידיים מותרים לאכול א"כ ק' תי' התוס' וז"ל דטומאת התוס' היא דהא קי"ל כ"ד שיל"מ לא בטיל א"כ ה"נ הוה דבר שלי"מ דהא אפשר לטהר הידיים בנטילת ידיים: **א**ך בזה מיושב הקושיא מהמשנה דחגיגה הנ"ל דהא בתרומה כתב הר"ח ז"ל (בחגיגה י"ח:): דהידיים לריבין טבילה במ' סאה א"כ לא מקרי דבר שיש לו מתירין מטעם טירחא דמ' סאה אינן מלויות בכל מקום כמו שכתבו הרמב"ם והרע"ב ז"ל בפ"ב דיבכורים דלענין להעלותו לירושלים לא מקרי דבר שיל"מ מטעם טירחא אך עדיין קשה הקושיא ראשונה דאמאי מותר לאכול מעשר שאינו מוכשר לקבל טומאה בידים טמאות הא יל"מ בנטילה אך י"ל כיון דמותר לאכול תרומה בידים טמאות דחמור ממעשר ממילא מותר לאכול גם מעשר אף שיל"מ משא"כ בתרומה. כמו דאמרינן במס' ביצה (י"ח:): לענין טבילה בזיה"כ כיון דבשבת שרי החמור מזה"כ גם בזיה"כ שרי אף דלא שייך צו הטעם דגמלא דמיקר

טבילה אף שעכשיו הוא דשיל"מ להמתין עד הערב מ"מ לא נוכל להחמיר על טבול יום שהוא קל יותר מטמא ממנו היינו קודם טבילה והא דהגאון בעל היש"ש מושב מחוסר טבילה לדשיל"מ היינו לפי שהוא ז"ל אזיל בשעת הר"ש ז"ל (שם באות ז') דלהעלות לירושלים נמי מקרי דשיל"מ אף דאיכא טירחא ואני כחבתי זאת אליבא דרמב"ם והרע"ב ז"ל: **יעוד** י"ל תירוצו אחר על קושיה היש"ש דדשיל"מ לא שייך אלא היכא דהאיסור שאתה רוצה לבטל ברוב היסור יש לו היסור לאותו גברא במקום אחר או ליומא אחרא אבל בטמא אם ישאר בטמאתו אסור לו תרומה לעולם רק אם יטהר את עצמו ויהא נקרא טהור או יהא מותר לו וזה לא מקרי דשיל"מ במה שהוא מותר לטהור ולא דמי למש"כ לעיל דלענין ידים נקרא דשיל"מ משום דאפשר בנטילה דהתם אתה רוצה לבטל הידים שהם איסור לגבי הגוף שהוא היסור א"כ האיסור יל"מ ולא בטיל ועוד יש חילוק דהיכא שנטמא כל גופו ונקרא טמא כשיטהר עצמו ונקרא טהור הוא כגבר אחרן והוי הדין כתרומה שצטילה לזרים ולא הוי דשיל"מ מכח שיש היסור לכהנים אבל כשידים טמאות הוא נקרא טהור אף קודם נטילה לא נקרא גבר אחרן אם יטהר ידיו:

וה'ל להביא רא"י להאי סברא שכתבתי לעיל דהידיים בטלים לגבי כל הגוף מטעם אחרי רבים להקטת אף שהידיים הם נכרים לעצמם משום דעל ידיהם יאסר כל הגוף לאכול ולכך בטלים בהרוב שהידיים עצמם מותרין ג"כ לאכול. מהא דאיתא בעירובין (כ"ד) בקרפף יותר מזה סאתים שהוקף לדירה וזרע מיעוטא אם אין זרע סאתים מותר לטלטל בכולו לרבנן דסברי חזר וקרפף ב' רשויות הן ופרשו שם בתוס' ד"ה לא דאם המרע הוא סאתים הוי דבר חשיב דלא בטיל ברוב

דמיקר כמו בשבת א"כ כ"ז היכא דאינו מוכשר לקבל טומאה אבל היכא דמוכשר דאז אסור לאכול תרומה בידים טמאות מטעם ידיים פוסלין התרומה ממילא אסור לאכול גם מעשר הגס ידיים אינן פוסלין המעשר מ"מ אסור לאכול מטעם טומאת הידים כנ"ל וכן כתב בעל המאור בריש ב"ה דלא החמירו לענין מוקצה ביו"ט יותר משבת רק באופן היכא שבשבת בלא"ה אסור מטעם מלאכה מ"מ ג"ל דהתוס' לא כתבו כן אלא לפי הס"ד דאם ה' תני במשנה אוכלין בידים מסואבות שפיר הוה מלי לאוקמי מתני' במעשר שני וכנ"ל אבל לפי האמת דתני וגאכלת א"כ לא מייירי מתני' במע"ש אין חילוק במע"ש לענין ידיים מסואבות בין הוכשר לקבל טומאה או לא הוכשר ואי מותר לאכול בלא הוכשר מטעם דלא סהא חמור מתרומה גם בהוכשר מותר לאכול דאף שאסור בתרומה הוא מטעם אחר שפוסל את התרומה מה שאין שייך במע"ש וכן במלחמות שם חולק על סברת בעה"מ בזה עיי"ש וכן משמע בגמרא חגיגה (י"ח) דאוקי הא דתני נטלין לידים לחולין ולמעשר בנהמא ונהמא מוכשר לקבל טומאה ע"י המים שנילוש בהן א"כ משמע דבפירות כה"ג אין צריך נטילה ידים למע"ש אף בתוס' ב"מ (נ"ג) ד"ה ולטעונין משמע דאסור לאכול פירות מעשר בלא נטילה:

ובין שכתבתי לעיל דמתוך שהוא לאכול תרומה בידים טמאות משום דהידיים בטלו לגבי הגוף ולא קרוי דבר שיל"מ מטעם טירחא לכך מותר לאכול גם מע"ש הקל אף שיל"מ מיושב קושיה היש"ש (כפ"ח דיבמות אות ל"ד) שהקשה על מה דמוכח שם בגמרא דתרומה שנתבטלה בא' ומאה מותר לכהן טמא לאוכלה הא הוי דשיל"מ דאפשר לטבול ולאכלה בערב ובזה ניחא דקודם טבילה לא הוי דבר שיל"מ מטעם טירחא ולאחר

לטלטל אף במקום הנזרע דאי לא"ה
יהא אסור לטלטל גם במקום שאינו נזרע :
יצחק ברי"א ו"ל חנהן פיינענבוים.

סימן סא.

ב"ח ווארשא.

(א) **ראיתי** בס' כ"ח ס"ק נ"ג דבריו
הנחמדים מזהב ומפזומתוקים
מדבש אמרות טהורות מוזקקים שנפתחים
לישב קושיות הדרכי משה על הכ"י חיו"ד
ס' ס"ט דכתב אס עכו"ם משמש בבית
ישראל ונתן בשר לאחר מליחה בקדירה
ולא נודע אס הדיח הדחה אחרונה נאמן
במסל"ת וכו' משום דדס שמלחו ה"ה כמו
שנכתב דל"ל וכו' והקשה בד"מ דל"ל מטעם
דדס שמלחו הא הוא מבושל לפנינו. וחדש
מעבדה"ג דהא דס"ל להב"י דדס שבישלו
עובר עליו היינו דדס בעין דאף על גב
דנשתנה על ידי הבישול בכ"ז באיסורא
דמעיקרא קאי אבל בחתיכה שנתבשלה
בדמה דקודם הבישול הוי דס אברים שלא
פי' מודה הב"י והרמב"ם דאחר שנתבשל
מותר מה"ת, ואס נאמר דדס שמלחו
עובר עליו א"כ לאחר שנפרש הדס ע"י
מליח' ה' אסור מה"ת וממילא אפי' אס נתבשל
אח"כ נמי אסור מה"ת וכו' ומש"ה לריך הב"י
לומר הטעם משום דדס שמלחו נמי אינו
עובר עליו וכו' ולפי דברי מעבדה"ג ה'י
נראה לי באס שובר מפרקה של בהמה
קודם שתלא נפשה דאיתא בחולין דף קי"א
דמבלע דס באברים ועיין ברי"ף ובר"ן
דהא דאיבעי בגמ' מי שרי למיכל באומלא
וכו' דע"י מליחה שפיר דמי ורק באומלא
הוי האיבעי משום דהוי כדס אברים שפי'
ואסור וא"כ לפ"ז באס עכו"ם נתן בשר
כזה לאחר מליחה בקדירה וכו' ה'י לריך
להיות אסור משום דאז לא שייך לומר
דקודם המליחה ה'י מותר משום דס אברים
שלא פי' מותר דז"א דהא קודם המליחה
ג"כ אסור כנלפע"ד :

וגם

ברוב אבל פחות מסאחים לא נקרא דבר
חשיב ובטיל ברוב הרי חזין אף דהנזרע
ניכר לפלמו אעפ"כ בטל ברוב שאינו
נזרע דאס איהא אסור לטלטל במקום
הנזרע ממילא יהא אסור לטלטל גם
ברוב שאינו נזרע מטעם דפרוץ במלואו
למקום האסור לו ולכך מותר לטלטל אף
במקום הנזרע [ובאמת קשה לי לפמ"ש
התוס' בפ"ז (ס"ה: ד"ה הבגד) דכלאים
לא שייך ביטול אף שאינו ניכר משום
דכל חד שרי והעיקר האיסור בא ע"י
צירוב עיי"ש א"כ ה"ה הכא דחצר וקרפף
שניהם סיחור אלא דאסורין זה על זה
לרבנן א"כ לא שייך בהם ביטול ולריך
לבאר זה ואכ"מ:]

ובזו הסברא יובן הא דאיתא בש"ע
או"ח (ס' שנה ע"י י') דבחצר
נזרע מיעטו והנזרע פחות מסאחים
לר"ש דקי"ל כוותיה דחצר וקרפף רשות
אחד הן לכלים ששבתו בחיוב אסור לטלטל
כלי הבית למקום הנזרע והמרדכי (הובא
במג"א שם ס"ק י"ד) מולק ע"ז וסובר
דגם למקום הנזרע מותר לטלטל כלי
הבית ובאמת קשה על הש"ע מהא דאיתא
בצירובין לרבנן דאס הנזרע פחות מסאחים
בטל ברובא ועיין בחו"ס שם שנדחק בזה
ולפמ"ש ניחא שפיר דהש"ע אויל לשיטתיה
שם דאפי' הנזרע הוא סאחים דחשיב
ולא בטיל מ"מ מותר לטלטל כלי הבית
למקום שאינו נזרע וסובר דלא שייך לומר
בזה נפרץ במלואו למקום האסור לו כיון
דאינס אסורין זה בזה אלא בכלי הבית
כמו שכתב הט"ז שם ולכך אפילו אס
הנזרע הוא פחות מסאחים מ"מ אסור
לטלטל כלי הבית למקום הנזרע כיון
דמקום הנזרע אינו אסור למקום שאינו
נזרע לא שייך ביטול ברוב להחיר איסור
הניכר אבל המרדכי אויל לשיטתו דס"ל
דאס הנזרע הוא סאחים דחשיב ולא בטיל
אסור המקום שאינו נזרע ולכך אס הוא
פחות מסאחים דלא חשיב שפיר מותר

דבריו נכונים בזה ולבאר דבריו הא דלא מרריך שמואל שה' במלת והגדלה בזה דהנה הרמב"ם ועוד גאונים ס"ל שאין המלח מוליא כל הדם שבפנימיות החסיכה ולא חששו חכמים רק לדם שעל שטח העליון והסמוך לו ואח"כ יחליט או ברוחחין, וזריך לומר לפ"ז דהא דקאמר שמואל אין הכשר יולא מידי דמו אין הכונה על כל הדם כ"א על שטח העליון והנה בזה' מולק ד' י"ד ד"ה ונסבין סבירא להו דדם שלא פי' מותר היינו אח"כ פי' מזה זה לצד אחר כ"ז שלא פי' לחוץ מותר לגמרי והנה בזה דם ששלחו או שבישלו דאינו עובר עליו אבל מדרבנן אסור י"ל כן דס"ל לר"א בר' יהודה דהיינו דוקא אם בלא מליחה ובישול ה' אותו דם אסור עכ"פ מה"ס בזה אמרו רבנן דאף על פי שבישלו אסור כדי שלא יבא לאכלו צפין אבל באם שדם זה לא יבא לפולם לכת בזה י"ל דלא גזרו כלל לאסרו כמו שלא אסרו רבנן לאכול בשר באומלל אעפ"י שנבלע בו דם מחמת גזירה ועכ"ל דכיון שאין דם בפ"ע רק נבלע בתוך הבשר ואין ניכר ע"כ לא גזרו ולפיכך י"ל דגם בבישול אינו אסור דמקודם ה"ל דם אברים שלא פי' ואין כאן איסור כלל וכשנחשבל ג"כ ליכא איסור תורה כלל ולפיכך לא אסרו והא דאסרו רבנן דם ששלחו ושבישלו היינו דוקא דם שכנס בכלי דאסור משום גזירה ונמלל לפ"ז ה' ראוי להחיר לבשל בשר בלא מליחה כלל אלא משום דהבשר מלוכלך בדם שפ"ע דהוי דם צפין ולפיכך הצריכו רבנן הדחה ומליחה משום דרוב פעמים הבשר מיובש קצת ואין יולא ע"י הדחה גרידא וכיון שעיקר המליחה משום דם שפ"ע וא"כ אין לריך זמן רב להמשיך אליו הדם שפ"ע כיון שא"ל להשוך מפנימיות הבשר, ויש עוד להביא רא' לדבריו דא"ל לשהות כלל במלח מדאמרין במנחות ד' כ"א והובא בב"י כ"ד עושה מביא את האבר ומלחו והופטו ומלחו ומעלהו

דגם לפי דברי מטהרה"ג קשה לי על הפמ"ג בפתיחתו לה' מליחה שמסתפק דמליחה זו שאנו מולחין בשר לקדירה אם הוא מה"ס או מדרבנן וע"כ דזה תלוי בדם שבישלו אי הוי ד"ס או דרבנן דאם פסקין דאינו עובר עליו וכדעת רוב הפוסקים א"כ עיקר מליחה בלא להגיל מאיסור דרבנן אבל לדעת הרמב"ם ורש"י ז"ל ושאר פוסקים דאסור מ"ה א"כ מן התורה צפין מליחה ולפי דברי מטהרה"ג דחתיכה שנתבשלה בדמה אשילו לדעת הרמב"ם מותר מ"ה וא"כ מדא' לא ה' לריך מליחה כלל דמקודם הבישול הוי דם אברים שלא פי' ומותר וממילא אחר שנתבשל ג"כ מותר וא"כ כל לורך מליחה למה ועכ"ל דמליחה דרבנן וז"ע:

וברא זה קשה לי על הפמ"ג הנ"ל דהאריך אפשר לומר דמליחה מ"ס דקשה כל לורך המליחה למה דהרי עכשיו סימך גמור דהא מותר לאכול בשר באומלל וחי דיפלוס בבישול יתבטל בם' הדם שנפלס ואי משום דאין מבטלן איסור וכו' הלא הוא רק מדרבנן ואשילו אם נימא דאין מבטלן וכו' הוא דא' היינו דוקא אם לוקח איסור בידים ומערבו כדי לבטל אבל כאן אינו עושה כלום שהרי לוקח היתר ואח"כ כשפירש הדם ממילא נתבטל ועוד שאין טונתו לבטל הדם רק לבטל הבשר וכדאיתא בסי' פ"ד סעי' י"ג ובסי' ל"ט סעי' ה' ובסי' סק"ז וע"כ מטעם דחשיק דדילמא יבשל ולא יהי' ס' או שיסגן באופן דליכא ס' גזרו וא"כ א"א דהמליחה דאורי' רק מדרבנן וז"ע:

(ב) **ואנב** אכתוב באותו ענין בב"י ריש סי' ס"ט הביא בשם הג"ס ש"ד במעשה שהבהב עכו"ם רגלי כבש והודחו ומלחו ולא שהו כלל וגררם לאסור מאחר שלא שהה אבל אינו אליבא דר' יהודה מנאמי להחיר מדאמר שמואל אין הכשר יולא מידי דמו עד שימלחט יפה יפה ולא הזכיר שה' וסיים בב"י שאין

ומעלה אחר אבי וכן ללוי בן הגירסא
 שם אבל הפוסקים גורסים וכן לקדירה
 וא"כ אין לריך לשהות כלל במלחו כן
 נראה טעמו של הר"א ר' יהודה ובחידושי
 הארכתי בזה, ולפ"ז י"ל קושיות התוס'
 חולין ד' ז"ו ע"ב ד"ה אבל נללה קולף
 ואוכל עד שמגיע לגיד וז"ל וא"ת מאי
 קמ"ל פשיטא דלא מני למימר ה"ה נללה
 דא"כ ל"ל כתבשל דמשעת מליחה גאסר
 דמליח ה"ה כרוחם דלוי וכו' ובלא מליחה
 א"א לבשל דאין הבשר יולא מידי דמו
 עד שימלחו יפה יפה וא"כ תיכף משעת
 מליחה גאסר ולפ"ז מיושב דלפי דעת ר"א
 בר' יהודה הא דאמר שמואל אין הבשר
 יולא מידי דמו וכו' ולא הזכיר שהי' ס"ל
 דלא ציטק שהי' במליחה א"כ שמואל
 לשיטתו דאין לריך לשהות במלחו משום
 דהמליחה א"ל רק להעביר הדם שפ"פ
 הבשר ופשיטא דאין אסור כ"א כדי קליפה
 אבל נללה אפטר דאסור כמו בישל ולכך
 אשמעינן שמואל דאפי' נללה קולף משום
 דלפנין הדם שצריך מוסי' המליחה להעביר
 הדם שפ"פ אבל לענין איסור הגיד הי'
 לריך להיות רוחם שיאסור ובכה"ג ודאי
 ציטק שיפור גדול ונמצא לפ"ז לענין היסור
 הבשר דממו א"ל שהי' אבל לאסור הבשר
 ע"י המלח בודאי לריך שיפור והא דאמרין
 מליח ה"ה כרוחם היינו בשיפור גדול אבל
 שמואל לשיטתו דא"ל שהי' במלח אינו אסור
 יותר מכדי קליפה ומיושב קושיות התו':
ועוד י"ל קושיות התוס' שהקשה אחאי
 דקאמר שמואל אבל נללה קולף ואוכל
 וכו' דמאי קמ"ל שמואל וכו' כן דהנה קשה
 אחאי דקאמר שמואל אבל נללה קולף
 ואוכל וכו' וקשה הא שמואל גופא סובר
 דמב"מ לא בטל וכר"י והנה לפי דעת
 הפוסקים דס"ל דגיד ובשר הוי מב"מ
 ועיין בפרי"ח שהביא ראיה מהא דקאמר
 הגמ' בפסחים כשהותר' נבילה היא וחלבה
 וגידיה הותרו וכן מהא דאיתא בירושלמי
 הנזכר מן הבשר אסור בגידין א"כ אין

קאמר ל"ש אלא שנכתב על בה בכה"ג בטי'
 ס' וקשה האין מוסי' ס' כיון דמב"מ
 לא בטל ועכ"ל דמתניתין מיירי לענין
 רוטב משום דס"ל כר"י דאמר כל היכי
 דהוי מין ומינו וד"א וכו' וה"ק אם יש
 בה דהיינו בקדירה וברוטב ס' לבטל טעם
 הגיד אז מותר והנה לקמן דף ל"ט ע"ב
 איתא דר"י אומר עד מאתים דתנן דג
 טמא לירו אסור ר"י אומר רביעית
 בפסחים ומקשה הגמ' הא אמר ר"י מב"מ
 לא בטל ומשיי שאני ליר דזיעה בעלמא
 הוא וע"ש בתוס' משום דאין ליר דגים
 אסור כ"א מדרבנן ובדרבנן ס"ל לר"י
 דמב"מ בטיל ועיין במפורשי' דלעולם
 אפילו בדרבנן סובר ר"י דלא בטיל וליר
 שאני משום דתרחי אית בי' לגריעותא דהוי
 מדרבנן וגם זיעה בעלמא ואינו טעם גמור:
והנה הרשב"א הקשה ע"מ דנחלקו אי
 יש בגידין כמות טעם ע"ש דטעם
 היוצא מן הגיד הוי טעם קלוש מאוד ונחלקו
 אם גם טעם כזה אסור מה"ת אם לא
 והנה הא דמלוח כרוחם י"ל דהוי רק
 דרבנן ויש להביא ראיה מהא דפ' כ"ה
 (דף ק"א.) דנחלקו שמואל ור"י דשמואל
 סובר דמלוח כרוחם וכו' ור"י סובר דמלוח
 אינו כרוחם וכו' וקאמר אביי דהא דרבין
 ליתא דההוא פיינכא דהוי בי ר' אחי
 דאמלח בה בישרא חבריה ואמאי חבריה
 לאו משום דשמי' לי' מדר"י דמלוח ה"ה
 כרוחם וע"כ דלא נחלקו כ"א מדרבנן
 דאי מה"ת אבל מדרבנן כ"ע מודים דאסור
 א"כ קשה מאי ראיה מר' אחי דחבריה
 לפיינכא הא י"ל דמש"ה חבריה משום
 דעכ"פ מדרבנן אסור, ולומר דלשמואל
 אסור מלוח אפי' מה"ת ולר"י אפי' מדרבנן
 מותר זה הוא פלוגתא' רחוקה, ועוד יש
 להביא ראיה מדברי התוס' שם ד"ה מלוח
 אינו כרוחם מהא דהקשה על ר"י דאמר מלוח
 אינו כרוחם מדג טמא שמלחו עם דג
 אסור שאסור וכו' היינו בדגים דרפו
 קרמיהו ואם נימא דפליגי מה"ת, א"כ
 היינו

היינו טעמא דשם אסור עכ"פ מדרבנן
וע"כ דמליח כרותח אינו אסור מה"ט
משום דלאו טעם גמור הוא רק מדרבנן
[ובזה יש לישב לכאורה קושיא התוס'
בר"ה שאני ליר דזיע בעלמא הוא וז"ל
ולא אסור רק מדרבנן מיהו ליר שרזים
אסור מדא"ו וכו' ודרשה גמורה ואסור
מה"ט והקשו דא"כ מאי פריך לרב דאסור
בשר שחוטט דאמלח עם בשר טריפה וכו'
מדג טהור שמלחו עם דג טמא דמוסר
ומאי פריך מליר דגים דאין אסור רק
מדרבנן לליר בהמה טמאה דאסורה מדא"ו
ולפ"ז יש לישב דכל עיקר מליח ה"ה
כרותח גופא דרבנן ומאי לי איסור דרבנן
ומה לי איסור דאורייתא כיון דלא נאסר
כ"א צ"י מליחה דאין אסור רק מדרבנן
ואין כאן מקום לאסור בליר האסור מה"ט
יותר מאילו ה' ליר דאסור מדרבנן] ולפ"ז
באם אמרין דמליח כרותח הוי רק מדרבנן
א"כ מיושב קושי' התוס' דז"ל דזה קמ"ל
שמואל דדוקא ביטול אבל ללי קולף ואוכל
ואי לא"ה ה"א דגם ללי אסור כמו ביטול
וגרע עוד מביטול דביטול אף דגיד ובשר
הוי מב"מ ולא בטיל מ"מ נחבטל ברוטב
דאמרין סלק משא"כ ללי דאם הוי כמו
ביטול בודאי כולו אסור אפי' מדא"ו דללי
כ"ע מודים דאסור מה"ט ואי דקשה ל"ל
נחבטל הרי נאסר משעת מליחה י"ל כיון
דמליח כרותח הוי רק מדרבנן ומה"ט
לגמרי מותר וטעם היו"א מן הגידין הוי
טעם קלויס ודבר ידוע דיותר גרע מליר
דגים ואם ליר דגים הוי זיע בעלמא מכ"ש
טעם היו"א מן הגידין ולפיכך בשעת
מליחתו ל"ש ב' עד דמב"מ ואפילו ר"י
מודה בגידין שנמלחו עם הבשר דבטלין
ואי דאכתי קשה נהי דבטלין עכ"פ לריך
שיעור ס' לבטלו ואכתי קשה הא נאסרין
משעת מליחה. ז"א דז"ל דמירי שה"ס'
בירך עלמו ובטיל שפיר כס' אבל לשולס
גללה אסור ג"כ כולו ולכך אשמעינן
שמואל דגללה קולף ואוכל עד וכו' משום

דללי אין האיסור עובר ומתפשט יותר
מכדי קליפה ואפי' אליב"ד דר"י שריא:
אין י"ל כן דהנה הרא"ה סובר דללי
אם הוא איסור שמן אינו מוטיל ס'
לפי שאין האיסור מתפשט בשום בכל
חלקי הבשר כמו בביטול אלא כאן מטעם
וכאן הרבה ומיישין שמא נכנס הרבה
במקום א' וא"כ י"ל דזה קמ"ל שמואל
דלא תימא כיון דליכא שומן הגיד דמטעמא
כמו שהקשה בתוס' ד"ה שאני חלב וז"ל
וא"כ הא במתני' ליכא שומן הגיד וכו'
וא"כ ה"א דאפי' ס' אינו מוטיל קמ"ל
שמואל דאפי' ס' אינו לריך רק נמילה
כמו שכ' התוס' לקמן כיון דשומן הגיד
אינו נאסר רק משום גיד כשאין הגיד
אסור גם בו לא החמירו. ולפ"ז מיושב
קושיא התוס' שהקשה הא בשעת מליחה
נאסר דז"א דבמליחה לא שייך לאסור
בראיכא ס' משום חשש הנ"ל משום דמליחה
עושר להחבטל וסופו להטערב רואין אותו
כאילו כבר מעורב ודמי למ"ש הרמב"ם
הובא ביו"ד ס' ז"ב דאם נפל איסור
לתוך המרק או לתוך החתיכות ולא נודע
לאיזה חתיכה נפל טעם את הקדירה וצ"ע
שם בס"ז וש"ך כיון דלא נודע לאיזה
חתיכה נפל לא שייך לומר חכ"ג אלא
כל החתיכה נכנס לכלל ס' משום וטעם
להטערב כמעורב דמי וה"כ כיון כלא נודע
לאיזה חתיכה נפל כיון דאין ידוע לאיזה
מקום מתפשט יותר וצ"ע בחידושי הרי"ם
על חולין מהגאון הקדוש תפארת ישראל
וכו' מגור זללה"ה שהביא סברא זו אבל
בללי ה"א דאסור דהא בללי אין סופו
להטערב יותר דהא אין לריך עוד מיקון
זה גמר ביטולה קמ"ל שמואל דאפי' ס'
מותר כנ"ל כיון דשומן הגיד אין אסור
רק משום גיד וכו' כשאין הגיד אסור וכו':
(ג) **בס"ז** ס"ט סט"י י"ג הביא רמ"א
בשר שנמלח וספק אם נמלח
תוך ג"י מותר. ואם בשר שלא נמלח
עדיין וס' אם הוא תוך ג"י הו"מ פסק
דהא

דהוא כ"ש דאם כבר נמלח וס' אס הוא
חור ג"י דאמרינן חוקי בהמה אחזקה
והשחא הוא דנשחט' והגאון מהרש"ק חולק
עליו ש"ל להיפוך דבשלמא אס כבר נמלח
א"כ הוא ס' שמא הוא כבר מותר בזה לא
מחמירין לללוהו אבל אס עדיין לא נמלח
כלל א"כ סוף סוף לע"פ אסור הוא ונריך
לעשות מעשה המכשיר א"כ אמאי חיות
שיעשה לו מליחה יעשה לו ללי וילא מירי
ס' בזה נריך דוקא לללוהו:

ונראה לפענ"ד דהאי דין דבשר שנמלח
וס' אס הוא חור ג"י שהביא
רמ"א הוא מאריך והוא סובר דבשר
ששהה ג"י אף אס רוצה לללוהו ולאכלו כן
נריך שימלחנו תחלה שיפור ראוי וכן כתב
במג"י הובא בפמ"ג ס"ק ל"ב וא"כ לאחר
מליחה אז יש ס' שמא הוא מותר וא"ל
עוד לעשות לו מעשה המכשיר ודמות
ראי' לזה הובא באחרונים במקום שזריכין
ליתן ב' גימין מס' הוא דוקא בגט הניתן
תחילה יש ס' שמא אפי' בדיעבד אינו
כשר אבל אס הגט הראשון דהיינו זה
הגט אשר נראה להבי"ד שהוא יותר כשר
שאותו טענים ראשונה אעפ"י שהוא צענין
שהוא בדיעבד כשר חו לא נריכין לגט
שני כיון שלאחר שנמגרשה בו הוי דיעבד
כן ה"ג כיון שלאחר שנמלח הוי כמו הס'
אס כבר נמלח וס' אס הוא חור ג"י
דפ' רמ"א דמותר ובוה א"ש מה שהקשה
להכריע דאמאי לא נקט הרמ"א באס
עדיין לא נמלח וס' אס הודח חור ג"י
או לא אלא ע"כ דבכה"ג אסור ולפי
הג"ל חורא הוא משום דסוף סוף נריך
למלות תחילה ולאחר מליחה הוי האי ס'
כמו בנמלח תחילה:

שדב"י חתן ראשליערי מו"צ דפה.

סימן סב.

ב"ה מאצק.

(א) בסי' ב' אות ס"ז מ"ש דלא אמרינן
בג"ח מללה"ג כיון דמשפטי

לי' ממון שאינו נריך לקנות שמן אחר
עיי"ש. לענ"ד במחכמ"ה אשתמיט ליה
דברי שו"ת שער אפרים סימן ל"ח וגם
דברי שו"ת שי"ע חיו"ד סימן ג' מ"ש
להנדיק את דברי השע"א. ובאמת כ"ג
מפורש מדברי הריטב"א ז"ל בחידושו
לסוכה (דף ל"א ע"ב) גבי לולב של ע"ז
[והו"ד בפמ"ג בפתיחה כוללת ח"ד אות
ו' ובאבני מלואים סי' כ"ח ס"ק ס']
ובחידושו על הרמב"ן ז"ל הלכות נדרים
הנספח להרי"ף פ"ב בסוגיא דמחניהן
זה חומר כו' דר"ה ואל וכו"ג מדברי
הר"ן ז"ל נדרים (דף ל"ה ע"ב) וכו"ג
מדברי הסוס' חולין (דף ק"מ ע"א) וכו"ג
מדברי השע"מ כתובות (דף ק"ח ע"א)
וגם מדברי היש"ש ב"ק פ"ט סי' ס"א
והמח"א הלכות זכ' מהפקר סימן ד'
[ופלא על המח"א שלא זכר שקדמו היש"ש]
אמנם מדברי התו"מ נדרים פ"ד מ"ב
נראה להיפך וכו"ג מדברי הנה"מ סימן
רע"ע ועיין שו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סי'
שנ"א ור"פ מ"ש בזה וע"פ שו"ת ח"ס
חאו"מ סי' ק"פ ויש הרבה לפלפל בזה
ואכמ"ל:

(ב) בסי' ג' אות ח' מ"ש קושיא בשם
רבן ומאורן של ישראל הגאון
הקדוש כו' מו"ה שמחה בונם זצוקלה"ה
מפרשיסחא על הכ דסוכה (דף ל' ע"ב)
דפריך הש"ס וליקנייה בשינוי מעשה דלולב
נריך אגד עיי"ש הלא בשעת האגד לא
היו שלו ובאין כאלה והוי מעשה ולא מן
העשוי והניח בל"ט. לענ"ד נראה דלא
שייך תולמ"ה אלא בדבר שמחוסר מעשה
לבוא לידי חיוב אבל בדבר שאינו מחוסר
מעשה אלא שמחוסר זמן היינו שנעשה
בזמן פטור לא שייך לומר תולמ"ה כיון
שעושה המעשה על זמן חיוב וכן נראה
מדברי הפמ"ג אור"ח סי' ח"י במש"ז
סק"א וז"ל שאלה אס נפסק ליניח
מכבות המיוחד ליום ועשה בו ליניח
כלילה אס רשאי למעבד קן או לאו
תשובה

כאחד עיין סמ"ע וקל"ח ונה"מ סי' ר"ב
ועיין פ"ח שם. ובה"ג כתב הבני יונה
סי' רפ"ו אם כתב לחזקו אומיות מהשם
ושכת לקדשם וזכר כשרה לגמרו וקדשו
כשר דקידושו וגמרו באין כאחד ועיין גה"ק
הנספח לס' ד"ק שם סק"ז, וא"כ ה"ג
כיון שאגודתו וקניט באין כאחד י"ל דהרי
הוא כמו אם ה' שלו מחלה קודם האגד
וגמלא שה' אגודתו כהכשר ולא הו"ל
תולמ"ה:

(ג) **שם** אות ט' מ"ש להקשות ע"ד
השט"מ כחובות (ד' כ"ב ע"ב)
דחייב אשם תלוי על הספק אפילו אכלו
במזיד הרי מפורש בכריתות (ד' י"ח ע"א)
אכל הראשונה במזיד פטור והניח בל"ג
לענ"ד נראה ליישב דברי השט"מ ב"ס
דהנה איחא בכריתות שם ת"ר היו לפנינו
ב' חתיכות אחת של שומן ואחת של חלב
כו' בא עכו"ם ואכל את הראשונה בא
ישראל ואכל את השני' פטור ורבי מחייב
כו' הראשונה במזיד והשני' בשוגג פטור
ורבי מחייב ופסק הרמב"ם ז"ל הלכות
שגגות פ"ח ה"ד כרבי דחייב וסיים בלשון
הטעם האיל וה' שמה איסור קצוץ
והקשה הכ"מ הלא האי טעמא ר"י אמרי'
ורבא זר"י יב"י טעמי אחריו ולהנהו
טעמי אמרי' דפטור בהני וכרבנן וכיון
דרבא דבחרה הוא פטר זר"י נמי סבר
כוותי' ואחו כרבנן ואמאי שצקניהו ופסק
כר"ג וכרבי דמחידה הוא ועמד בל"ג.
וסי' המהרי"ט בשניות חיד"י סי' א'
דהרמב"ם סמך א"ע על סוגיא דכתובות
דאמרי' הבא עלי' באשם תלוי קאי כו'
דקמ"ל דא"ג דהשתא ליכא קביעות ולא
הוי כחסיכה מז' חתיכות כיון דמשיקרא
איכאב איסורא בא"א הוי באשם תלוי
וכן העמידה החוס' שם וכ"כ הרמב"ם
הלכות שגגות שם ה"ג ח"ל והה"ד לספק
מגורשת שהרי נקבע האיסור אבל ספק
מקודשת לא נקבע האיסור עכ"ל. וכיון
דסתמא דהש"ס ס"ל כ' משה' פסק
הרמב"ם

השוכה יראה דכשר: אף אם עשאו
בלילה ולא הוי מעשה ולא מן העשוי אף
דכסוף יום בלילה פטור להר"ם דוגמא
לדבר אין מחוסר זמן לבו ביום וזמן
ממילא קאחי ולא הוי תולמ"ה ולא דמי
לבעלת ג' שאין חייבת כלל ואין ראוי כלל
לזיית עי"ש [הנה מ"ש אין מחוסר זמן
לבו ביום עיין יומא (ד' ס"ב ע"ב) וזכחים
(ד' י"ב ע"א) ומנחות (ד' ה' ע"א). ומ"ש
וזמן ממילא קאחי עיין מל"מ הלכות אישות
פ"ד ה"ז והלכות גירושין פ"ו ה"ג ועיין
פ"ח חו"מ סי' שס"ז] וכן הע"ה הב"מ
או"ח סי' י"ד לענין טלית שאולה שפטור
מלהטיל בו זיית כל ל' יום אם הטיל
בו בתוך ל' אם יולא בו לאחר ל' וכן
לענין מזוזה עי"ש. וכ"כ המנ"ח מזוזה
תכ"ג. וכן מדברי הד"ק הלכות מזוזה סי'
רפ"ו סקל"ד עי"ש וכ"ה בעקרי הד"ס
י"ד סי' ל"א עי"ש וע"ע שו"ת עי"ש
סי' ק'. וא"כ לפי זה הכא דבדל"י זמן
ממילא קאחי תיקף לכשיאגדט כש"כ דלא
שייך בזה לומר תולמ"ה [ואגב גרר
אזכיר בזה פליאה גדולה דהנה השאג"א
סי' נ"ג העלה לענין אם עבר ומל בליל
ח' דלא יאל דהו"ל מחוסר זמן עי"ש
שהאריך בזה. ופלא גדולה על גאון מובהק
כמוהו דאשתמיט ל' ש"ס ערוך בירושלמי
יבמות פ"ח ה"א תמן חנין קטן החולה
אין מולין אותו עד שיצריח שמואל אמר
אפילו אחתו חמה שעה אחת ממתיין לו
עד שלשים יום ואותן שלשים יום מהו
להאכילו כו' אין ערלה אלא משמיני והלאה
כו' לילי שמיני מה את עבר לה מן מה
דמיני לילי שמיני הנכנס לדיר להחשך
הוא אמרה לילי שמיני כשמיני הוא כו'
הרי מבואר בפירוש בירושלמי דליל ח'
לא חשיב מחוסר זמן ולע"ג כעת ויל"ע
בע"י סי' כ' ואין הז"ג]:

דעוד י"ל פ"פ דק"ל נטה והלזה באין
כאחד עיין גיטין (ד' ע"ז) וטוש"ע
אהע"ז סי' קל"ט. וכן חלרו וקניט באין

הרמב"ם כן עיי"ש ולפ"ז מדוקדקים היטב דברי השט"מ שכתב אליב"ד דשטת הרמב"ם דהטעם דחתיכה אחת מב' חתיכות משום איקבע איסורא ה"נ חייב מטעם איקבע איסורא כמו בב' חתיכות ואכל את הראשונה במזיד והשני' בשוגג מחייבין משום דאיקבע איסורא מעיקרא קודם שאכל את הראשונה ה"נ איקבע איסורא דא"א מעיקרא. והוא כוונת השט"מ שכתב וז"ל דכיון דתרי ותרי ניגיה הו"ל כב' חתיכות כו' יש לו להביא אשם תלוי על הספק ואפילו אכלו במזיד כו' עכ"ל היינו שחייב על הספק דתרי ותרי אשם תלוי כמו בב' חתיכות אפילו אכל את החתיכה הראשונה במזיד והשני' בשוגג חייב על השני' אשם תלוי משום דאיקבע איסורא מעיקרא ה"נ איקבע איסורא מעיקרא וא"ש דברי השט"מ :

(ד) **שם** אות י"א מה שמסופק בקטן שהגדיל ביוה"כ אי מחייב בחום' יוה"כ עיי"ש כבר עלה ונסתפק בזה הח"ס תאו"מ סי' קע"ב והעלה מסבירא דפטור מחוספות עינו עיי"ש. וכ"כ המנ"ח מזה ש"ג בפשיטות. ולא זכר מדברי הח"ס. ובאמת יש לזה מקור מפורש ברמ"א אור"ח סי' נ"ג אות ג' וז"ל כתב מהרי"ל מי שנעשה בן יג"ש בשבת אינו יכול להיות ש"ץ בערבית בליל שבת לפי שאנו מוסיפים מחול על הקודש בע"ש והוספה לא שייכא בשבת הנער ומאחר דמתפלל מבע"י לא יתפלל עכ"ל :

(ה) **בסימן** ל"ח אות א' תמה על מ"ש בסו' כ"ג לתמוה על הד'

דפריך הש"ס שבת (ד' קל"ג ע"א) ואי איכא אחר ליעבד אחר הא הוא בתורת שליחות מהאב והרי קיי"ל כל מידי דאיהו לא מצי עבד לא מצי משוי שליח וכשהאב בעלמא אינו יכול לומר מחמת שאומר שמכין לקון הבהרת איך יכול לעשות שליח לאחר לומר. וע"ז תמה הלא המל"מ פ"י מהלכות ט"ל ה"א שזכרתי שם כתב על דברי רש"י שפי' ואי איכא אחר

שאינו חושש לבער אחר ולא ליקו לאכא להחם דמשמע מדבריו דאי קאי אב החם שליחות' דאב קעבד והאב עובר בלאו עיי"ש במל"מ א"כ מוכח בפירוש דכוונת הש"ס דפריך וא"א אחר ליעבד אחר איירי שלא נמול בשליחותו של אב רק מעלמו וכמ"ש הסו"ד סי' רס"ה בשם בהע"ט דאבי הבן נריך לעמוד אלל המוהל להודיעו שהוא שליח כדאמרינן לגבי קרבן כו' והוא גם כן כוונת רש"י דהיכי דלא קאי האב החם לא הוי כעושה בשליחותו רק מעלמו כו' ולפ"ז אין מקום לתמיהתו דהרי הש"ס שם לא איירי דעבד האחר בתורת שליחות רק מעלמו עכ"ד. ומאוד תפלא עליו מדוע לא עיין בדברי היד שאלו סימן ר"ס שליחותי שם לעיין שנמנע בדברי המל"מ הג"ל וכתב דבאמת הש"ס איירי דעבד האחר בתורת שליחות וביאר שם כוונת רש"י שכתב ולא ליקו לאכא להחם דהנה לכאורה קשה ל' לרש"י איך שייך לומר שליחות' דאב קעבד הא אשליד"ע מש"ה כתב רש"י ולא ליקו לאכא להחם דאי קאי האב החם הוי כעושה בעלמו כמבואר ברמ"א אהע"ז סי' ל"ז סעי' ז' ועיין מג"א סי' תל"ד סק"ט ותדע"ז סק"ד לכן היכי דכיון לקון בהרתו חייב. אבל אי לא קאי האב החם פטור האב אע"ג דעבד שליחות' דאשליד"ע עיי"ש. [והנה המקנה קידושין (ד' כ"ט ע"א) כתב בפשיטות דעשיית האחר הוא מתורת שליחות ופלא שלא זכר את דברי המל"מ אליב"ד דרש"י ז"ל וגם בשו"ת אש"פ סי' נ"א כתב בפשיטות דעשיית האחר הוא בתורת שליחות ובמחכ"ת לא ראה כל זה] ועפ"ז סרה תמיהתו. ואם דברי המל"מ לא זכרתי שם רק לרא' בעלמא דעשיית האחר הוא בתורת שליחות. ואשר לכא' נראה להיפך משיטת רש"י אליב"ד דהמל"מ פ"י ליינתי שם לעיין ביד שאלו סי' ר"ס שלפי דבריו בביאור כוונת רש"י עולה יפה תמיהתי

נשים בראשון חובה לא לרדף היקישא לחייבם באכילת מלה דכמו דחייבות בפסח חייבות במלה אייתר קרא לקובעו חובה. ולר"ש דס"ל שם נשים בראשון רשות אילתוך היקישא לחייבם במלה. ונמלא לפי"ז ממ"ז בין לר"י ובין לר"ש נשים לאחר הדיבור בתוספות חיוב. לר"ש חיוב נשים במלה ולר"י לחייב במלה גם בזמן דליכא פסח:

וגם מה שהוכיח חילוקו מדאמרינן שכן ישנו לפה"ד. ולהכי דמי שבת והרי שבת נאמרה ג"כ לפה"ד במרה. וע"כ דשבת שלא ניתוסף בה חומר אח"כ יותר מקוה"ד לא חמיר עי"ש והנה מבואר דגם שבת נתחדש לאחיה"ד בכללות קדושתה ושמירתה מה שלא נלטו במרה כגון מעביר ד"א צרה"ר דהילכתא גמירי לה שביחם בהמתו מלמטן יטח דפ' משפטים. וגם לסוברין דבלאו דל"ת כל מלאכה מ"מ ניתוסף גם עשה וז' ע"י תוס' שבת וחיתוך מו' ל"ב ועבד ערל עובד ע"ז מזהר מלמטן ינפס בן אמתך לשיטת הרשב"א ומלות זכירה לנשים דחייבות בקידוש וישוין כלי יקר יתרו דחור כולל גם אוה"ע שלא נלטו במרה עי"ש. וגם בפרטיות כל מלאכה בעלמה שנלטו עלי' במרה ג"כ חמירה לאחיה"ד שמוהרין עלי' בתוספת חול על הקדש מקרא מערב ועד ערב תשבתו ע"י יומא (פ"א ע"ב) ויש' פ"י לאו"ח קידושין שם מחילוק זה ור"מ ז"ל פ"א משביח עשור:

ב **שם** אות ב' כתב בהיתר שחיה ביו"ט לאורך שבת הוא מטעם דמפני כבוד שבת גומר בלבו לאכול כוונת מצו"י כמו במסוכנת מפני הפסד ממון עי"ש ואם כי י"ל דרך התורה מחשיבה כבוד שבת כהפסד ממון אבל לסוג ב"א אין רא' שיחם על כבוד שבת כעל הפסד ממון. ובשבת אסרו להגיל מפני טעם דאדם צדוק על ממוט אי שריח ל' אחי' לכבו"י. הרי דבכול כל

חמיהתו. ומ"ש להשוות שיטת רש"י אליב' דהמל"מ לשיטת בהע"ט כבר קדמו בם' ברוך טעם צד"ן עדל"ת בעשיית שליח לדבר מלה פ"א עי"ש ועיין שו"ת זכ"י חאו"ח סי' ס"ח אות ג' וע"פ הלעתי מדברי ה"ש מיושב ג"כ מה שהעלה בנע"ג על הפמ"ג יו"ד סי' כ"ח בשפ"ד סק"ד שזיינתי שם. וע"ע מזה בם' כה"ב על הלכות מילה סי' רס"ה סקנ"ה. ואף אמנם כי אין בענין זה שום חידוש בכ"ז לא מנעתי מלהביא בשערי תורה כדי לברר האמת:

חק' דיים לערמאן
בהגאון הקדוש 'פוחר"א וצוקלה"ה.

סימן סג.

בעוה"י יעגדו עיוב יע"א.

א **במה** שהעיר בקונטרס ד' סי' מ"ז אות א' לתרן מה דקשה על תוס' קידושין (ד' ל"ח) שכ' משם ירושלמי דעשה דמלה דהוי עשה דקודם הדיבור לא דמי ל"ת דחדש דאחיה"ד וביבמות מוכח דקודם הדיבור מעליותא היא לערין דחיי"ת ל"ת. ותי' דעשה דקוה"ד שנישנת גם לאחיה"ד בהוספה בענין העשה חמיר מפעם דאחר הדיבור לחודא. ושפיר מלה דהוי קוה"ד לחוד איט דוחה ל"ת דחדש עי"ש:

ד **הנה** לכא' לא כן הדברים דמלה ג"כ נישנת לאחיה"ד ונתחדשה בתוספת חיוב דהיינו חיוב אכילת מלה גם בזמן דליכא פסח לר"י דר"ש לקובעו חובה בזה"ל מקרא דלא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מלת בפ' ראש. וגם לר"ש דלקובעו חובה נפיק ל' מערב תאכלו מלות בפ' בא ע"י פסחים כ"ח ע"ב מ"מ נתחדש לאחיה"ד בהאי קרא לחייב נשים באכילת מלה בהיקישא דכל שישט כדאיתא שם (מ"ג ע"ב) וישוין לל"ח (כ"ח ב') דר"י דס"ל (ל"א ע"ב)

כך על ממונו שחוששין שיטבח ויחלל שבת ומכ"ש דבהול יותר מכבוד שבת ע"י שבת קי"ז ע"כ ומו דכבוד שבת אפשר שיקיים ע"י ושלחו מנות לאין נכון לו ע"י בינה ע"י ע"כ ולכן אין גומר בלבו. אך גם אם נתיח סברתו בזה דשיון הס. בכ"ז לא כוון יפה במה שכ' דמזה הטעם אין מהצורך לכלול שחיטה בעירובי חבשילין דאין היסור השחיטה מלד העירוב עי"ש דזה יתכן אם היסור דגומר בלבו לאכול כזית ה' היסור מרווח. אבל באו"ח תל"ח בט"ז ס"ק ד' מבואר דרק משום הפסד ממון מחירין הערמה זו אבל בצריאה אסור. ובמשבטות שם בשם א"ר דגם אם יאכל באמת כזית לא מהני בצריאה דג"ז הוי הערמה. ורק במסוכנת שרי הערמה משום הפסד ממון. ואם כן אם התירו הערמה במסוכנת מפני הפסד ממון דאין ענה אחרת. נחיר הערמה משום הפסד מלה. ולשחוט"ס הלא יש ענה שיכלול גם שחיטה בע"מ. וע"י משבטות תקב"ז אות י"א דבדרך לשחוט טוב שיכלול בעירוב עי"ש.

ג) בקונטרס הג"ל סי' נ"א אות ב'

הקשה לחזקיה דטקסה אליב"י מותר בהגאה קשה אמתניין (מ"ח פ"ב) שיאור ישרף והייט דאסור בהגאה כדאמרינן (מ"ג פ"א) שיאור ישרף אלמא אסור בהגאה. י"ל דלכאורה קשה איך מקשינן דשיאור ישרף אלמא אסור בהגאה והדר תני וטאתו לכלבו מותר בהגאה אימא דמותר בהגאה. והפ"י שיאור ישרף וטאתו לכלבו דלריך ביסור וביסורו ע"י שריפה או בנתינה לכלב. ובמשנה כל שעה דבר"ף ורא"ש לא גרסו, אף"ק רק מפרר חזרה לרות. ויעוין מג"א תמ"ה אות א' הטעם דהוי מנקברין ונקברין לא ישרפו עי"ש וכ"ז באיסורי הגאה והטעם משום אשור דשל נקברין אסור. ונשרפין מותר ת"י קמורה (ל"ד) משא"כ בטקסה לחזק' דמותר בהגאה אין חשש באפר דהוא עצמו

מותר שוב אם רוצה להחמיר ולשרוף הנקברין ראשי עיין תמורה סס. וספיר שיאור ישרף וטאתו לכלבו הייט דביסורו בשניהם.

אך לשיטת התוס' כ"ב א' ד"ה ור"ש דחזק' לא אחי כר"מ. והאוכלו במ' ע"כ אחאן לר"מ דלר"י פסור. ע"כ בבא דוטאתו לכלבו לא אחי לר"מ דלדירי' נוקשה אסור בהגאה כר' אבהו. וע"כ דבבות חלוקין הן ושיאור ישרף חלוק מבבא דוטאתו לכלבו. וגם לשיטת רש"י שם פ"ב ד"ה למאי הלכתא דחזק' כר"מ נמי אחיא. י"ל דסברת הגמ' דאין לומר כנ"ל דבבא אחת הוא דא"כ ליטני וטאתו לכלבו לחוד וממילא יענה דכ"ש שמוסר בשריפה כיון דמותר בהגאה וכנ"ל. וישרוף דקמי ל"ל. וע"כ דשני בבות חלוקין ביניה וישרוף הייט דאסור בהגאה:

וב"ז יתכן בצרייתא דתני וטאתו לכלבו וגם תני והאוכלו בארבעים דאח' לר"מ אבל במתניין דתני שיאור ישרף לחוד ודברי ר' יהודה. י"ל דמותר בהגאה. וישרף לר"י דס"ל אב"ח אלא שריפה. והגם דיליף מותר וטאת אסור בהגאה משא"כ נוקשה מ"מ כיון דעיקר חמץ בשריפה ס"ה נוקשה וע"י תוס' א' ד"ה אור לר"י שבתבו משם הרשב"א דגם לשיטת ר"מ דליכא בטקסה צ"י שיאור ישרף מגזירת חכמים עי"ש וליכא דיוק דאסור בהגאה. עוד שם אות ג' שהקשה דנימא דטאתו לכלבו והאוכלו בארבעים חדא בבא הוא דבנתינה לכלב איכא מלקי' ולא קשה כלל דלכוונה זו הו"ל למיתני והטאתו לכלבו בה"א כמו והאוכלו ולא וטאתו והבן:

ד) בקונטרס' ב' סוף סי' ט"ז מה שהעיר

דמגלה זקנו חייב גם משום לא ילבש גבר כמו במלקט שחורות מחור לבנות בשו"מ רשב"א ח"ד סי' ז' מבואר דלאו זה ליכא אלא כל שיש כנגדו בנשים משא"כ בזקן דלימא באשה. וגם פליאתו על

על הכ"ל ז"ל בתולש שער אחד בזמיר.
כבר נדפסה בשו"ת ברית יעקב סי' ב'
וזה הראה לי אחד עיי"ש:

(ה) יעריין לח"מ ומל"מ פ"ו ממלכים
על הא דהשמיט הרמב"ם ז"ל
הירושלמי דאמר ר' יוסא זאת אומרת
הנושא את האיילוניות הואיל ואין מלו'
לישב עמה אינו חוזר. וי"ל דהר"ם ז"ל
דחי לה ממכילתין דממעט אלמנה וכו'
מרכיב ולקחה ולא ולקח. ואם כדברי
ר"י בירושלמי ל"ל המיעוט דולקחה ת"ל
דכתיב ישוב לביתו בראוי לישוב עמה
ע"י פני משה שם. ולכא' אפשר לומר
דגלך המיעוט בלופן כזה דגזירת הנשאת
לישראל וגרשה וקדשה כהן ונעשה אח"כ
פלוט דכה שמואל בגרושה ע"י אהע"ז
סי' ה' ופיר ראו לישוב עמה ואימנע
מולקחה דמטיקרא האי ולקחה בליסור
הוי כמו ולא חנכו פרט לגזון דאימנע
גם בעשה תשובה ויהיב דמי כיון דמטיק'
בתורת גזילה אחי' ליד' עיי"ש. אך ז"א
מלבד דגזירת דין וזנה עלי'. גם לאיחכן
המציאות בבת ישראל לגזון וממזר דחשיב
לה ג"כ החס' ולכן השמיט הר"ם ז"ל
הך דירושלמי דהנושא את האיילוניות והבן:
(ו) בקונטרס א' סי' ג' אות י"ב
לענין בקרא ק"ש קודם

התפלה או בעבר זמנה אי מותר להפסיק
לעניית אמן. באמנע ק"ש. נראה פשוט
דמותר וכבר כתוב אללי זה משם בני
החריף יחאל ישע' יחי' מהא דסי' ס'
סעי' ב' במחבר דלמנ' מן המוכתר חזר
וקורא ק"ש בברכות' וביאר שם הפמ"ג
בא"א דהו דווקא בעונת ק"ש. משא"כ
לאחר זמן אין מעלייתא כלל לקרותה עוד.
ומה שאנו קורין היינו כיון דהוי בין
הפרקים ומותר לעניית אמן מותר ג"כ
לקרות ק"ש אבל רשות בעלמא היא ואין
תרחק עניית אמן דהוי חיוב ומה תורת

אמנע פרק עלה כיון דרשות היא ולכן
פשוט דמותר לענות אמן באמנע ק"ש
בברכות' לאחר זמנה:

אדרין ב"ח ו"ל האבד"ק חנ"ל.

סימן סד*.)

תשובה כת"י סאת הרב הגה"צ הסנוח
ר' פינמשי זצ"ל אבד"ק פילמץ שכתב
להרב מושאנאווע זצ"ל.

ב"ה ד' קדושים י"ט למכ"י פילמץ יע"א.
רב שלום וכט"ס לכבוד אהובי ירדני
הרב וכו' סחור"ר כש"ה משה
יואל נ"י ויופיע.

אחדשה"מ הנני להגיע בפה יש א'
ר' אחיזק שהיה לו רק
בת יחידה חרשת ולקח אליו בן אחיו
עוד הוי בן תשעה שנים וגידל אותו ואח"כ
בהיותו לערך שבעה עשר שנים נשא את
בתו ולא נתן פ' נדן וקיבל פ"ע להחזיקם
כל ימי חייתו וכן טעה והי' להם ארבע
ילדים והחזיק את כולם הגם שהוא עני
עכ"ז הוא מפרנסם וזה כחמשה שנים
אשר בתו היא נשחטית מאוד אין באפשרי
לדור עמה ובעלה עם חותנו בלו אלו לראות
לו איזה תחבילה שישא אשה ולבעלה אין
לו פ"א והוא אומר המכתבים ג"כ עלי'.

רדעתי בטח כי ביכולת להחזיר לו
לישא אשה על אשתו בהיתר
ק"ר כמנהג וגם ישרים גם וגם מה דגלך
ליתן בטוחות שיגרש אותה כשתחפה
הכל בקל לעשות זולת אין לו להשלים
הכתובה. ובכ"ח מביאו הב"ש ר"ס סי"א
ובסי' קי"ט להשלים הכתובה וכבר דשו
בו רבים ומס' הרי"מ רנה להחזיר כאשר
אין בידו משגת להשלים הכתובה ואעפ"כ
מחמיר שישלים העיקר. כתובה גם כתב לי
אחי הרב הגאון מווארדיסלאוו נ"י שהדברי
חיים מביא בשם הבית יעקב מהרב מלישא
שמחיר

(*) תשובה הגאון מחזיר מפנין ז"ל גנים לידנו לדפוס בהסכמתו ור"מ פ"י הר"ג אנד"ק זשארנאווי נ"י
בנו של הר"ג ר' משה יואל ז"ל וגם נשלח לידנו התשובה שהשיב הר"ג סמוך ר' משה יואל ז"ל וגם סתרי
פכנו הר"ג אנד"ק זשארנאווי נ"י ויטאו בדפוס אי"ס בקונטרסים הנאים:

שמחיר בלא השלמת הכתובה וגם הדברי חיים בעלמו מחיר רק לפי דעתו באשה חרשת יען שהוא קידושי דרבנן הגם שבטוב"י קמח סי' פ"ד מסופק אם היא קידושי תורה מחמת שהיא ספק קטנה כבר ראיתי בפ"ת בח"מ סי' ל"ה שגחלקו עליו הרבה פוסקים ואף לרד"י הוא רק מחמת חומר א"א אבל לשאר דברים פסקין חזקה דרבא ולא לשכחן דתיקון ר"ג אף על קידושי דרבנן גם בטוב"י מסתפק בס' הג"ל אם תיקון ר"ג שלא לגרש בט"כ מחמת כמו שאין לה כתובה דילמא ממנעי ולא מינסבא כמו כן לא הכבדו עליו בזה שלא יהא ביכולתו לגרש בט"כ ונשאר בספק וטעמו מחמת שעל בט"כ הרבה דעות שהיא אף לאחר אלף החמישי והוי ספק חרש דהוי איסור דא"ו אבל לישא ב' נשי' בא"מ הרב' דעות ורמ"א מתוכס שאין נזרך כלל כעת היתר מן ק"ר והרב' דעו' שבמקום מלו' לא גזר כלל ר"ג וברמ"א הובא בב"ש בס' א' כאשר יש ספק בהתקנה הוא לקולא עיי"ש וע"כ לפי דעתי יכול להיות שלא גזר ר"ג כלל בקדושי דרבנן ובפרט לענין לישא ב' נשים שבדאי לא גזר אחר אלף החמישי וגם להרבה פוסקים בטל החרס ג"כ מזה המנהג ועיי"ש בפ"ת ובח"מ סוף סי' ב' ומג"ל דאיכא מנהג אף בחרשת שנשחטית הלא לא שכיח היא ואם אמנם שלא אהי' סומך ע"ז ח"ו להחיר בלא ק"ר עכ"ז הוא לסנוף גדול ולענין השלמת הכתובה וטעם הב' הלא לחרשת אין מגיע כלל כתובה רק אם כתב לה כמבואר באה"ע סי' ס"ז וע"כ הגם שגזרך להשליש הכתובה כמבואר בב"ח בכה"ג דהכתובה שמגיע לה הוא רק חוב בעלמא ומג"ל שתיקן אף על כתובה כזו שאין רק חוב הכי אם בעלה יהא חייב לה חוב אחר עוד מקודם הנשואין ויגיע הזמן לשלם בעת הגירושין ויהא ג"כ מוכרח להשליש זה לא נמלא בשום מקום. ואמת אני מסופק ע"ז מה שמביא בש"ע אם כתב לה כתובה חייב לשלם

לה מפני שרלה להזיק בנכסיו למאי אשמעינן ואפשר שדינה כדון כתובה אבל אין במשמעות שנחכוין הש"ע לזה ואפשר קמ"ל הגם שהיא חרשת ואין לה כח לקטת עכ"פ לפי דעתי יוכל להקל על כתובה כזו בלא השלמת כתובה כאשר אין ידומשגת: **ועוד** אני מסופק הגם באם כתב לה כתובה שחייב לשלם והוא רק באופן שמחייב עלמו לה אבל בנידן דידן בוודאי לא ידעו כלל שאין מגיע לה כתובה וכתבו כתובה כמו שטהגין ולא כיון כלל לחייב עלמו חיוב חדש ובחרשת בלא כונה בודאי לא קנתה ובפרט בודאי נכתב בכתובה דחזו ליכי מדאורייתא הגם שפירשו על משות לורי היינו הפ"י מן חיצת מדאורייתא אבל התיבה דחזו ליכי אין לו פירוש על חיוב חדש ואחי הרב נ"י הראה אותי בח"ס אה"ע ח"א השו' קכ"ה משמע אף שלא ידע שאין מגיע לו כתובה חייב בזה שכתב ועי' מש"ל בסדרתו אבל גם שם משמע דלא יכתוב דחזו ליכי ועוד יש לו ספק מדברי התוספות בכתובות דף מ"ז ד"ה שלא כתב לה רק על מנת לכונסה כקושיתם וכי המוכר בהמה ונטרפה נימא הא ארעמא דהכא לא קנה ומחלק החוס' דהיכא דתלו בדעת שניהם יוכל להיות שהגד השני לא ירצה רק לכנס בהספק ומאי דמקשי בגמרא יבמה שנפלה לפני מוכה שחין לא תחייבם הוא יען שבדאי בעלה לא יקפיד מה שיהא אחר מיתתו עיי"ש ולפ"ז בבאן אף שחייב עלמו בכתובה בטח דארעמא דהכי באם נשחטית שלא יהא ביכולתו עבור זה לישא אשה ע"ז לא חייב עלמו ובבאן בודאי אבי' לא הי' מקפיד על כחיבת הכתובה כי הוא באמת רוצה למחול הכתובה והיא בעלמה לא היה לה דעה כי היא חרשת בודאי הסכימה בלא כתובה ובשאר נשים מוכרח ליתן לה כתובה כי היא בעילת זנות וגם אילו לא הייתה רוצה אבל בחרשת שאבי' עשה כל התפלות

שיקח

חיה כתב בעלה מחייב ליתן לה שיתן לה מזונות ואחיה בטוחות והוא דבר שאין לה קצבה. וגם בתשו' הר"מ לא נמצא כלל מהמזונות ובטח בכלל אבי' רוצה להחזיקה ואפשר לחומרם יתן לה בעלה וועקסיל כאשר אבי' לא יחזיקנה יתן לה מזונות וגם אפשר טוב שישלש וועקסיל כששחפה יתן לה כתובה ואפשר מזונות א"ל ליתן לה כלל כי ע"פ דין אין מגיע לה מזונות רק מה שמחייב עלמו ורמב"ם סובר שאין מגיע לפקחת ששחפית מזונות כלל כאשר אין ביכולתו לדור אותה רק אגח פוסקים כהרמ"ה ומי יודע אם הוא בחייב שמחל' הי' שלא מה"ד רק התחייב עלמו ובודאי הוי ספיקא דדינא ובודאי יוכל לומר אדעתא דהכי לא התחייב עלמו ולפי דעתי ביכולתי להסיר אותה בלא השלש כתובה ואבי' מחייב עלמו בכתב פשוט שיתן לה מזונות ודירה וישמור אותה כל האפשרי כי הוא אבי'.

ואבקשך מאוד למהר תשובתך בכל האפשרי.
ידידך ד"ש מחכה לתשובתך

פנחס אלי' ראטענבערג.

סימן סה.

בעז"ה מה לאקאטש (פלך וואהלין).

א) במי' מ"א שם הביא משם הנרעק"א ז"ל דלא מהני רוב היסור רק לבטל מליאות האיסור אבל לא שיקנה האיסור המתבטל לאיסור המתבטל להיות כמוהו ממש ולהשלים שיעורו פגון חוס של זליה שלא נטוה לשמה שנחשב בג' חומין כשרין וראי' מפסחים (פ"ח:) ה' שנחשבו עורות פסחים ונמצא יבולת באל' כולם ילאו לבית השריפה ולא אמרינן שיבטל הפסול ויהי' כל החמשה כשרים. ומש"ה גם בחמים שיש בהם מזומנים ויש ס' כנגדם לר"ך לאכול ללא יר"ח מזה יותר משיעור כזית כי המזומנים נהי' דוחזרו מאיסור חמץ אבל לא להשלים השיעור

שיקח אותה לאשה בלא נדן ג"כ בודאי דעת שיהיה שוין זה שאדעתא דהכי כו' ועוד אף אי לא נימא זו הסברה שאדעתא דהכי כו' מחמת שטול דבר חדש ולא חשב ע"ז רק שסבר שמגיע לה כתובה וי"ל דאדרבא לאידך גיסא:

ובזה יהא מובן מש"ל דמשמע מח"ס הג"ל דחייב אף שלא ידע יטן שכתב לה כתובה בטח אם היינו מודיעים אותו שאין מגיע לה כתובה רק שיחייב עלמו ג"כ התחייב עלמו ועבור זה יחול החיוב כתובה ולא יהא חיוב בטעות אבל זה אינו דהוי כלאום שלא מדעת ולא אמרינן סברה זו ומה גם בכלל אם נימא אולי היה ידע התחייב עלמו נימא ג"כ אולי הי' ידע ששחפית ויהא עיכוב לנשואין לא הי' מחייב עלמו בודאי וסברה זו אי' בש"ך סי' שכ"ח ס"ק א' והנה בתשוב' הר"מ מכבוד דודי אמו"ר מגור זללה"ה סי' כ"ד מדמה הספק לס' חילן קדום או בר קדום ורלה להקל ובכאן יש הרבה קולות שהוא קידושי דרבנן ואין לה כתובה רק מה שמחייב עלמו. וגם דאפשר החיוב אין מוטיל ושם מביא בשם הג"ל שמוספק אולי לא הסיר ר"ג רק באופן זה אבל בכאן יש לספק אולי לא חקן באופן זה כלל והוי כטין ס"ס ודו"ק.

ואפשר אם נרלה להחמיר כמו בתשו' הר"מ על עיקר כתובה יכול להיות שיהא די כסף מפשוט ולא לורי כיון דחוי ליכי מדאורייהא הוא בודאי בטעות או נאמר כתובה לורי רק מפע כי יש הרבה דעות כמה העיקר כתובה בכל הנשים והנה על ענין שמחייב ליתן לה מזונות וליחד לה דירה ותהי' שמירה לפי דעתי אין טוב מזה מה שאבי' מקבל עליו להחזיקה כל ימי חייו וישמור אותה כי גם עד כעת הוא מחזיק אותה הנס שהוא עני' עכ"ז מחזיק אותו זלזלה ואח' ילדי' רק אינו יודע איזה כתב אבי' נלך שיתן לה על החיוב שיתן לה מזונות ויחזיקה ולא ראיתי בשום מקום

אבל לתירוצו הב' של המדרכי שם שאנו הולכים אחר דיבורם הנבדל מהם שאינו קבוע יעו"ש. וכ"כ מהרי"ק חו"ק שורש קס"ט יעו"ש. וכעין זה במג"א או"ח סי' רנ"ח ס"ק י"ג יעו"ש. נראה דגם בסנהדרין דעות המיעוט המעורבת ברוחניותן ברוב בטלות ונהפכות לדעות הרוב ואין אנו משגיחים בגופים בטלי הדעות שהם ניכרים ולא שייך בהם ביטול רק על הדעות המופשטות. וא"ש דבאמת בעינן כ"ג דעות לר"ג וג' לר"מ כדילפינן מקראי וגז"ה דהמיעוט נהפך ומתבטל ונעשה כהרוב המתבטל ממש ומש"ה בא' אומר איני יודע דהוא ביטול והעדר מציאות ובזלזול להו סנהדרין לכן יוסיפו הדיינים ודו"ק:

וגר"א דבבב' תליא גם הפלוגתא אי איסור מתבטל היתר שיתפך ההיתר לאיסור שכח הפמ"ג בשעה"ת דפליגי בזה רש"י וחוס' וזחים ע"ח. ובעל מ"כ בספר התערובות סובר שאין היתר נהפך לאיסור יעו"ש. וכן מבואר להדיא בר"ן נדרים נ"ט ע"ב ד"ה ועד כאן ועי"ש שכח דדרכו של איסור להתבטל ולא שהיתר מתבטל, וכן הוא דעת המל"מ פ"ז מה' מעילה דין ה' ד"ה וראיתי למעכ"ת יעו"ש. משום דס"ל דאין המתבטל קונה מציאות המתבטל רק שמתבטל ממציאותו ונעשה כאין ואיך יהפך היתר לאיסור:

אמנם ראיתי הגרע"א ז"ל מפסחים פה. ה"ל תמוה וכלפי לייא דלשיטתו יקשה אמאי ילאו לבית השריפה יבטל הפסול ברוב הכשרים מירי דהוי אבשר מן השוק שנחטב בבשר ארבעת הפסחים הכשרים וסאכל כל חבורה את שלה ונמלאו ד' חבורות ילאו יד"ה והחמישית אכלה בשר חולין. וכ"ת דהוי חהר"ל לשיטת הסוברים דחמיכה חיה וכ"ש כבש שלם שהופשט עורו לא הוי חהר"ל מאי איבא למימר וכמו שהקשה בחו"ד רס"י ק"א יע"ש

השיטות עכ"ל. והה"ג מברעזאן נ"י כתב דתליא באשלי רבדבי. ויעוין בשד"ח פאה השדה חלק י"א במערכת הב' כלל מ"ט. מ"ש בזה מכמה גאונים בתראי ז"ל. ולדידי חזי לטע"ד דתליא בב' תירוצי הקושיא המפורסמת דביטול ברוב ילפינן מאחרי רבים להטות בסנהדרין וסנהדרי קבועי וכל קבוע כמע"מ דמי ותייך במדרכי פ"ק דחולין סי' תקל"ג בת"א' דכיון דאנו מכירין הרוב דין הוא שגלך אחריו אף על גב דהמיעוט קבוע עכ"ל. והוא תירוצו הר"ש מקונין בספר הכריתות הובא בחח"ס או"ח סי' קע"ח דבדמיון שאנו רוצים ליהנות גם מהמיעוט אחרין כל קבועי כמע"מ דמי אבל בסנהדרין שאין אנו נהנים מהמיעוט לא איכפת לן בקביעותו יע"ש. ולפי"ז אכתי קשיא היכי ילפינן ביטול איסור ברוב היתר לאכול וליהנות גם מהמיעוט וכבר עמד בזה הפמ"ג בריש שעה"ת והניח בל"ע יע"ש וז"ל דכו"ס אנו למדין מסנהדרין דמיעוטא כמאן דליטא דמי דאל"כ היכי קטלינן גברא ברוב מחיבין וברי דגברי קיימי וזוויי שהוא זכאי והתורה אמרה ונקי וזריק אל תהרגו. אע"כ שהמיעוט בטל ממציאותו. וה"ל באיסור שבטל במיעוטא ברוב ההיתר וכמאן דליתיה וממילא הכל מותר. אבל שיקנה אדרבא איכות הרוב לא שמענו והא דילפינן בריש סנהדרין מקראי דבעינן כ"ג לר"ג וג' לר"מ לא דכל הדעות אלא בעינן שכל פיהם יקום דבר אלא רוב מתוך כולם בעינן וכשמיעוטא מתנגד להרוב כמאן דליתנהו דמי וקס. דינא משא"כ כשלא נתועדו יחד רק רוב מכ"ג לאו כלום הוא. ועפ"מ בחו"מ סי' י"ח סק"ד ובחח"ס או"ח סוס"י ק"מ. וכן כשא' אומר איני יודע דכמאן דלית' מעיקרא דמי אין כאן דין חזאת הוא דעת הס"ז ז"ל באו"ח סי' תרל"ב סק"ד דביטול מיעוט הסנהדרין היינו דכמאן דליתנהו דמי אף שניכרין יעו"ש ודו"ק:

שקילל גם מי שיבנה אחרת בשמה ומעמא מאי:

(ג) **בסי'** מ"ד במחכת"ה פלטה קולמוסו דברי שגגה צמה שהבין כי מלת "מענו" ברבים על המענים ולא על המענים וכתב שלא הבין דברי ראב"ע שכתב דלשון רבים על המענים ולו יהיון ליה דהטון האחרונה הוא סימן הרבים המענים וכמו לא תאכלום (ויקרא י"א מ"ב) עכ"פ גם המענים הם רבים בהכרח. ובאמת הטון נוספת כמו פן תמותין (בראש' ג' ג') לא תאספון (שמות ה' ז') וכן רבים כמשפט אותיות האמנותיו דאל"כ הול"ל לא מענו" כי לומר ונקבה בשיתוף יכתב סי' הרבים במ"ס כלזכרים כמו ויהי' שניהם ערומים (בראשית ב' כ"ה) וע' בדעת זקנים מבעהמו"ס בפ' וישלח שכתבו על ותגשן השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין. הן ולא ילדיהן יע"ש משום שהוקשה להם שהל"ל וישתחוין לזכרים לבד כמו בלחה וילדיה ורחל ויוסף שם:

(ד) **בסי'** מ"ה הקשה על לשון רדב"ז ז"ל ח"א סוס"י כ"ג ויפורש כמו שמפרש הב"ש בזה"ע סימן קמ"ג ס"ק ח' דברי רש"י בגיטין ע"ד ע"ב ד"ה דלעצירה וע"ש. דאע"ג דכתב דמספיקא אמרינן דלעצירה קמיכוון אפ"ה אינו אפי' ספק גט וה"ל מכח אימור זה הוי ודאי תיבב וקל להבין:

(ה) **עוד** שם הקשה על הרדב"ז ז"ל בסי' רמ"ב. ולע"ד דאדלעיל קמהדר שאם נוהגין כרמב"ם ז"ל בבשר נחלוט ברוחמין ואפ"ה לענין חמץ מחמירין דלא מהני חליטה אפי' בדעבד (וע"ש בשאלה הקודמת לזאת) הוי תרתי דסתרי דממכ"פ. אם מחמירין חומרת הרמב"ם לענין איסור דם וע"כ דס"ל דנהי דשדרו ממתיבתא דלא בקיאינן בחליטה וא"כ לדעת הרמב"ם אין תקנה לאכול בשר כי אם ללי אש אפ"ה סברי כיון שכבר יאל הדם משעת עליונות החתיכה הו לא מיישינן שמה מדלא

יע"ש. אבל אם נאמר דהמחבטל קונה איכות המחבטל ממש אחי שפיר. דח"א לומר שיכתש הפסח למפרע כאלו לא נמלא בו מום כי בשעת שחיטה ה' ניכר ולא שייך ביטול לאיסור הניכר. והשתא אחר שחיטה נעשה כמחבטל והוי כאלו אין כאן רק ד' פסחים וחבורה אחת כשארית בלי פסח ואיך יאכלו החבורות ודילמא הפסול שלה וגמלאה אוכלת פסח שאינו שלה ואין פסח נאכל אלא למטוי ופשיטא דלא שייך לומר דבטלו גברי בגברי וכולן כשרים לאכול ודו"ק. וכמדומה שכבר הרגיש בזה בהגהות הרא"ש הורו"ן ז"ל בש"ס ווילנא שם וע"ש שנתכוין לזה במלות קלרות ובפמ"ג או"ח סי' תרכ"ו במש"ז סק"ב ובאש"א סק"ג פשיטא ליה דבטלו חוטי לינית שנטו שלש"מ ברוב יע"ש וכן יש להכריח מכמה מקומות ואכ"מ:

(ב) **בסי'** מ"ב החפלא הגאון נ"י על השמטת הרמב"ם ז"ל איסור בגין פיר על שם יריחו. ואולי שאינו כדאי הייתי אומר דס"ל דלא לייס יהושע רק לאחר יקום ובנה את העיר הזאת את יריחו. שמלת יקום המיוחסת. מורה שר"ל אשר יקום ראשון תחילה. כי ראה שימחה שם יריחו ולא יבנה איש גם לא פיר אחרת בשמה. ולכן משנבנית הותרה ישיבתה כי אין חופלת באיסור ישיבה. ומש"ה כסבור ח"אל שכיון שכבר נבנתה יריחו בימיו טוב אין איסור כי כבר נבנתה ולא נמחה שמה ומה בכך אם יבנה עוד אחרת בשמה. אלא שכיון שאל הדבר מפי הנביא כי גם אשר יבנה אחרת בשמה בתחלה ארור הוא. נתקיימה קללתו ע"ד קללת חכם אפי' על תנאי וכו' ובתור דשקליה ח"אל למטרפסיה לית לן בה ועי' רד"ק שם בשם הרמב"ם (אולי בספר מורה נבוכים) שהטעם משום שראה שיראה גם הבלעת חומתה שהי' ניכר שלא נפלה רק נבלעה תחתיה ותימה מה יענה לדח"ל

מדלא בקיאינן בשיעור חוס המים קודם שתרגיש החתיכה החוס תפליט הדם עבד"י יו"ד ס' ס"ט א"כ גם כאן שהחטה נמלאת חוך התרגולת כמבואר שם בהשאלה אין לחוש שקודם שתרגיש החטה חוס המים תחמין ודו"ק:

(ו) **שם** התפלא על רבינו בחיי ז"ל בפי' לו פסוק וכלי חרש וכו' הפלאה זו אינו יודע מהו בפשוט שקורא לחמי כלי שני פושטין וכמ"ש כל הפוסקים דאם תשמישו בכלי גם הכשרי בכ"ש:

(ז) **עוד** שם התפלא עמ"ש בפסוק הכהן המקריב וכו' ועיינתי בספר שבידי ואין כתוב שם שה' הכהנים מכירין את המריפה וכו' רק כתב שאלו"ל שה' הכהנים בודקין בדוקין שבעין וכו' וכוונתו שמה שאמרו שהתמיד טעין ביקור ד' ימים ממומין ומטריפות הנגלות מבחון ולו יהי' כגירסתו אטו כתב שסומכין על בדיקה זאת לבדה וטוב אין בודקין אחר שחיטה ועי"ש ועי' בד"מ יו"ד רס"י ל"ה:

(ח) **עוד** שם עמ"ש בפי' שמיני כשהזכיר הכתוב החזיר אף הכלב בכלל שמתלה גרה אינו ופרסותיו סדוקות והתפלא שלא מלא כן בשום פוסק כו'. יבנו זה שאלה ולריכא רבה ונ"מ טובא לדינא בטולד מין כלב מבהמה טהורה דהא בעינן מין פרסה כמבואר בס"י י"ג סעי' ה' ובש"ך ס' ע"ט סק"ה ולפי מ"ש רבינו בחיי כלב מין פרסה הוא ומלאתי שבספר יד יהודה לה' שחיטה סוס"י י"ג כתב שאם טהורה ילדה מין כלב חסור משום שאינו מין פרסה, ובספר מנחת פחים ס' ע"ט העיר ממ"ש בספר מדרש אליהו (מבטחמ"ח מדרש תלפיות) פרק ט' ממעשה דאליהו הנביא יעו"ש דמבואר דכלב שולד מטהורה מותר וכתב שאין למידן מדברי אגדה והנה רבינו בחיי מגדולי הראשונים ומפורש יולא מדבריו דהוא מין פרסה:

(ט) **בסוף** הקונטרס (סימן נ"א) מביא ב"ס טהרות הקודש קושיא על ש"ס דמנחות כ"א הא אפילו למ"ד יש עיבוד באוכלין היינו מליחה לאורחא (בשבת ע"ה :) וכיון שכתבו חוס' דלא בעינן מליחה כזאת לקדשים למ"ל תקריב ואפי' בשבת ע"כ. ולא הביטתי מאי קושיא אחרי מ"ש המל"מ בפ"א מה' שבת דין ה' דכיון דקרבן תמיד ומוסף שבת הי' כליל ואינו נאכל לאו כעיבוד אוכלים אלא כמיטבד דמי ע"ש וא"כ מיושב נמי הך דבעיבוד עור משמע בבילה י"א דאפילו לגלי בעין קדרה הוי עיבוד והנה הראש אינו בכלל הפשט עיין בתפארת ירושלים שעל תורעק"א בזבחים אות ע"א שתמה על המל"מ דשפיר אינאריך קרא תקריב ואפי' בשבת למלות גם הראש צעורו ויש עיבוד צעור יעו"ש שהניח בתימה ולפ"ד קושית המל"מ אליבא דמתניתין דהעור והרוטב (חולין קי"ב). אלא שערותיהן כבשרן וכו' עור הראש של עגל הךך ולמה דבעי למימר שם בגמרא בחוך שנתו אפי' אינו יונק יעיי"ש א"כ למ"ל קרא דתקריב מלח ואפי' בשבת הא גם עור הראש של כבשי תמיד ומוסף שבת כבשר דעפי הוי כבשר דקה מבגסה (עיין זבחים כח. עור הפרסות של בהמה דקה ובחולין תנן סתם עור הפרסות וז"ע.) ולמסקנא דלא קיי"ל כמתניתין כדאמר רא"ח שם דיחידאה היא אה"נ דלק"מ דאינאריך תקריב לעור הראש ודו"ק:

(י) **מאוד** נפלאתי על לשון מין הכ"מ ז"ל בפ"ו מה' קרבן פסח דין ו' במ"ש על השגת הר"א ז"ל שם ח"ל אינו יודע מי הגיד לו שמאורע מותר להיות עליו בשבת כו' ולא עוד אלא שודאי א"א ליסרה אם חל ז' שלו בשבת כו' שהרי לריך שחיטת הציפור שהוא מה"ט ועוד שאפי' הוא עליו בשבת אין שוחטין עליו הפסח עד שיביא קרבנותיו ואם חל י"ד בשבת א"א לו להביא כו' עכ"ל

דעכ"פ יטו מעשר ש"א להפרישו רק בלשון. והמדרש לשיטתו באיכה רבתי פסוק גלתה יהודה מעוני דאפי' טבל טבול למעשר עני במיתה יעיי"ש ושייך מות ביד לשון במעשרות ואל"כ אין תלוי בלשון רק במחשבה:

חק' שלום יוסף פיינענבוים החו"ס ח"ל.

סימן סו.

בעזרי"ת פת קשוני.

(א) **קידושין ח'** ע"א עגל זה לפדיון בני טלית זה לפדיון בני לא אמר כלום. עגל זה בחמש סלעים לפדיון בני טלית זה בחמש סלעים לפדיון בני בנו פדוי. האי פדיון ה"ד וכו' לא לעולם דלא שוי וכגון דקבל כהן עליו כי הא דרב כהנא שקיל סודרא מבי פדיון הבן אמר לי' לדידי חזי לי חמש סלעים. אמר רב אשי לא אמרן אלא כגון רב כהנא דגברא רבה הוא ומבעי לי' סודרא ארישא אבל כ"ע לא כי הא דמר בר רב אשי זבן סודרא מאימיה דרבא מקובי שוה עשרה בתליסר ע"כ:

והרמב"ם ז"ל פ"א מה' בכורים ה"ד ז"ל נתן לו כלי שאינו שוה בשוק חמשה סלעים וקבלו הכהן בה' סלעים הרי בנו פדוי עכ"ל והר"ן ז"ל שם הניח דברי הרמב"ם ז"ל. בחימה מ"ט פוסק בסתמא דבנו פדוי ולא חילק דדוקא גברא דדרכו להתייקר בכיולא בזה עד כדי דמים הללו והנה הכ"מ מתרץ לפי דרכו ופיוץ בב"י סי' ש"ה ובב"מ וט"ו וש"ך ז"ל:

ור"ל דבריהם הקדושים ז"ל הייתי אומר כוונת דברי הרמב"ם ז"ל בפשיטות דהנה התוס' שם ד"ה אבל הקשו ח"ל וא"ת מ"ט דלא מהני מי גרע ממחנה ע"מ להחזיר דאמרין (ד' ו:) דשמה מחנה וי"ל דא"כ דמגרע גרע דהתם איכא דבר חשוב דהוי מחנה אפ"י

פכ"ל. מה זה שכתב כשחל ז' שלו בשבת הא שחיטת הניפור וההזאה עליו אינה ביום ז' שלו רק כשירפא מן הגנע כדכ' בפרשה והנה נרפא בנה"ל מה"ל ולקח שמטהר ב' אלא שאחר הזאה זאת ואחר הגילוח שאחרי' סופר ז' ע"י פי"ד דנגעים וברמב"ם פ"א מט"ל וגם למה לא הקשה גם מגילוח שלריך שהיא מה"ת הגזוז ע"י שבת ז"ד ותגלחתו מעכבת פפי"א מט"ל דין ב' ובכ"מ ובהשגות שם. וכן מ"ש עוד שם שאפי' הוא עליו ב' ז' מן דכר שמיה אשר ע"כ נראה ברור שמלת שלו טעות הוא וכל"ל א"א לו ליטער אס חל ז' בשבת כו' ור"ל ז' ניסן כמו מ"ש אח"כ י"ד דהיינו י"ד ניסן ור"ל אס חל ז' ניסן בשבת שאז אס לא יזו עליו כשנרפא אז ולא ישחמו הנפור לא יוכל לעשות הפסח במועדו אבל כשיזו עליו יום זה עולה לכאן ולכאן ויתחיל למנות מיום שבת ז' ימי ספרו ויכלו ביום וא"ו ואז יעשה תגלחת שניה וטובל וביום י"ד שהוא בשבת יביא קרבנותיו וע"י פ"א דנגעים מ"ד ולא בשני שו' שלו חל בשבת ובפ"ג מ"ג בב' שבועות שהן י"ג יום שיום א' עולה לכאן ולכאן וה"ה בזה שאם שחיטת הנפור עולה להזאה ועולה לראשון מו' ימי ספרו וע"ז מקשה קושיותיו ועדיין ל"ע שלא הקשה מגילוח כנ"ל וגם פלא גדול שבכל הדפוסים שבדקתי כתוב מלת "שלו" ואיש לא הרגיש בזה עד הנה ומהראוי לתקן:

(א) **ואנב** אעיר בקלרה עוד הערה ח' על מ"ש מה"ג נ"י בקונטרס א' סי' ד' דרק תרומה ותרומ"ע ניטלות במחשבה אבל שאר מעשרות צעיקן בירור ושכן נראה מלשון התוס' גימין ל"א (ד"ה במחשבה) לע"ד מובא כן ברבה ריש פ' בהר סיני מות וחיים ביד לשון הי' לפניו ככר אז כלכלה של טבל לא עישרה ואכלה מות ביד לשון. עישרה ואכלה חיים ביד לשון" ובהכרח יודו רש"י והתוס' ז"ל

אעפ"י שנתן ע"מ להחזיר אבל הכא גבי פדיון לא הי' שיה אורח סודר ה' סלעים ומתחילה כשנתן לו לא ילא ידי נתינה עכ"ל והנה י"ל דלהרמב"ם ז"ל קשיא ל"י קושיות החוס מ"ט יגרע לדידי שיה לי דלא מהני בכל אדם ממחנה ע"מ להחזיר דזה הוי ודאי מחנה מועטת. ועוד קשה ל"י להרמב"ם ז"ל קושיות הר"ן דאם איתא דדוקא בסודר וגברא רבה דבני סודרא אריש' א"כ רישא דברייתא דעגל זה לפדיון בני במאי מתוקם ע"כ ניחא ל"י להרמב"ם ז"ל דבאמת לדידי שיה לי בכל אדם לא גרע ממחנה ע"מ להחזיר דבני פדוי אך כמו דבמחנה ע"מ להחזיר אסור בתרומה לעשות כן מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות כמבואר לעיל (ד' ו:ו) ה"ה בפדיון הבן דמסקנת הש"ס דבני פדוי אבל אסור לעשות משום ושחחס בריה הלוי. וכן מפורש ברמב"ם פ"א מה' בכורות הל' ח' וז"ל וכן אם פירש ונתן לו ע"מ להחזיר הרי בני פדוי ע"כ וכחכ"מ וז"ל בפרק קמא דקידושין מסיים בה התם ואסור לעשות כן מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות ואיני יודע למה השמיטו רבינו עכ"ל [ובהג"ה בדפוס ווארשא כתב כ"ל דרבינו סבב דטעמא דמסייע דוקא אתרומה אמרה רבא וכיון דבגמ' מסיק דבכולהו קנו לא רמינ עלי' איסורא דמסייע משום דשייך טובא במילי דתרומה זכרתן בבכורות כהנים המסייעים בבית הגרנות אין נוטנים להם תרומה ומעשרות זכו' ודוק ע"כ] בעניי לא ידעתי לכיון אלו הדברים הרי הרמב"ם מפורש פוסק בפ"א מה' בכורות ה"ד גס לגבי כסוד איסור מסייע וז"ל ואם אמר לו הכהן תנהו לו בתוך זמן זה ואני מטפל לעלמו אינו רשאי ליתנו לו שזה כמו מסייע על מתנותיו וכבר ביארנו בתרומות [הוא בפ"ב ה"ח] שהכהנים המסייעים בבית הגרנות ובבית המטבחים ובתוך הרועים

אין נוטנים להם מתנותיהן בשכרן עכ"ל ואם כוונת הגה"ה דלגבי מחנה ע"מ להחזיר מחלק בין תרומה איני יודע טעם לזה ולפעד"נ כי הרמב"ם ז"ל כתב בדקדוק לשון דיעבד בני פדוי כדי להורות לנו שאסור לכתחילה לעשות כן מפני שנראה ככהן המסייע ולא ביאר האיסור בפירוש שסמך בזה על מה שביאר בפ"ב מה' תרומות ה"ח ובפ"א מה' בכורות ה"ד הנ"ל וד"ל:

וְלַפְּדִיּוֹן דגם בלדידי שיה לי אסור לעשות כן משום ושחחס בריה הלוי דהרי להתוס' עדיף מחנה ע"מ להחזיר מלדידי שיה לי בכל אדם וקשה לרב כהנא האריך עבד עובדא בנפשו' ושקיל סודרא מבי פדיון הבן ועבר על ושחחס בשלמא דברייתא דתני לישנא דיעבד עגל זה וכו' טלית זה בני פדוי ארבעא ים להוכיח דלכתחילה אסור ולא קשיא כלל כמו שחירטנו דברי הרמב"ם ז"ל אבל לרב כהנא קשיא ואהא הוא דאמר רב אשי דהא דרב כהנא לא חש לאיסור ושחחס הוא משום דלדידי' באמת חוי ל"י כיון דגברא רבה הוא. כמו שאירע באמת למר בר ר"א דזבן סודרא א"כ מותר ל"י לכתחילה. אבל דברייתא דתני לישנא דיעבד באמת בכל אדם פדוי דלא גרע ממחנה ע"מ להחזיר ולפיכך אפי' עגל דאין דרך להתייקר פדוי ומדוקדק דתני דברייתא עגל וטלית דלא חימא דדוקא טלית דרכו להתייקר בגברא רבה לפיכך חני עגל ואי חני עגל הו"א דדוקא עגל הוא דרך דיעבד. אבל טלית כיון דלפעמים דרכו בגברא רבה אפי' לכתחילה מותר בכל אדם. הלכך חני בשניהם דרך דיעבד בכל אדם ולא לכתחילה: **ומעתה** דברי הרמב"ם בפשיטות דכיון דנקט לישנא דברייתא לישנא דיעבד דזה דוקא בכל אדם ומטעם ושחחס שכבר ביאר במקום אחר כנ"ל ודוק:

והנה באחרונים יעוין שעה"ח ומ"ח נסתפקו אי נתינה בע"כ לכהן מהני בפדה"כ ולפע"ד כי יש להוכיח מדברי הריב"ש עלמנו בששו"ז דלא מהני נתינה בע"כ בזה כי בסוף דברי התשוב' מסיק דמשו"ה תיקנו ברכה לכהן המקבל יותר משאר מתנות כהונה כשזוכה בהן י"ל דבשאר מתנות כהונה אינו עושה הכהן כלום רק שזוכה במתנות משלחן גבו' אבל בפדיון אעפ"י שאין עושה מטה כמו שגראה מההיא דרבי שמלאי מ"מ וזה הבן ונעטנו לאח בפדיונו יעו"ש לפי"ז אף דנימא בשאר מתכ"ה דנתינה בע"כ שמי' נתינה מ"מ הנ"מ היכא דאין כאן רק נתינה מיד הנותן וכיון דנתן לוי בע"כ פליגי בזה הפוסקים אי הוי נתינה אי לא יעוין בקלה"ח סי' רמ"ג סק"ד ובנתיבות שם סק"ח אבל לדברי הריב"ש ז"ל דבפדיון כיון דזכה הכהן בבכור ובפדיון מחזירו לאח לפיכך תיקנו נוסחא דמאי בעית טפי בוודאי לכו"ע נתינה בע"כ לא שמי' נתינה דכיון דכהן צריך להחזיר והוא בעין קטני' ולא יוכל להיות בע"כ:

ומעתה שפיר מדוקדקס דברי הרמ"א ז"ל שכתב שאין האב יכול לעשות שליח ולא כתב שאין שליחות בפדה"כ היינו לפי דברי הקדוש מדרוש ז"ל במדרכי ריש פ"ב דקידושין הביאו הרמ"א ז"ל אה"ע סי' ל"ה ס"ז דאין שליח עושה שליח בקידושין משום דמילי לא ממסרי לשליח ואף דמסר לו הסבעת קידושין דלענין גט כה"ג לא הוי מילי ויכול שליח לעשות שליח שני היינו טעמא משום דיכול השליח למסור לה הגט בע"כ אזי הוי חיקך גמר מעשה של המשלח אבל בקידושין כיון דלא יוכל למסור לה הקדושין רק מדעתה אין ביד השליח רק מילי בעלמא ואין יכולת בידו לעשות שליח שני יעו"ש וא"כ לפי דברי הריב"ש ז"ל דאח לא הוי רק שליח ולפי דבריו הפלט דנתינה בע"כ

(ב) **יך"ד** סי' ש"ה כתב הרמ"א ז"ל ואין האב יכול לפדות על ידי שליח וגם אין ב"ד פודין אותו בלא האב (ריב"ש סי' קל"א) ע"כ והט"ז ס"ק י"א תמה דבריב"ש עלמנו לא דבר מענין שליחות מאומה רק בדברי השואל ששאל על נוסח הברכה "על פדה"כ" דכיון דפדה"כ עיקרה על האב ומריבויא דפדה תפדה ילפינן גם פודה עלמנו אבל ע"י שליח או ע"י ב"ד ל"ל א"כ יברך "לפדות" והריב"ש לא השיב ע"ז מאומה. עוד תמה דהרי בכל התורה כולה שליחו ש"א כמוהו ומציא שכבר תמה בזה בספר זידה לדרך ויעוין בש"ך שם ושגם הר"ן בפ"ק דפסחים כתב מפורש דפדיון הבן ע"י שליח יעו"ש. עוד הקשה בשעה"מ פ"י מה' אישות בסוף הפסק דאי פדיון ליחא בשליחות א"כ הא"ך ס"ד דרבא דבנו אין פדוי במתנה ע"מ להחזיר הרי בכחוצות ד' ע"ד קי"ל דכל תנאי שאל"ה לקיימו ע"י שליח אינו תנאי דבעינן דוגמא דב"ג וב"ר וא"כ המעשה קיים ותנאי בטל:

ונלפ"ד למי' הכל באר היטב והוא דשם בששו' ההיא השואל הקשה מ"ס בפדיון האב מברכין "בעל" ובפדיון עלמנו הנוסחא "לפדות" איפכא הו"ל לברך דהא עיקר המטא בתורה כתובה על האב ולא עוד דליתא ע"י שליח כלל ופודה א"ע הוא רק באין לו אח מדרשא דפדה תפדה. והשיב לו הריב"ש להיפך דעיקר המטא לפדות א"ע והתורה הטילה על האב משום דהבן פדיון קטן ומציא ע"ז ראי' מדמבואר דהוא וכו' לפדות הוא קודם לבט ש"מ דעל גופו מוטל פדיוט ועל האב רק מתורת בן קטן ומשו"ה הוא בעלמנו קודם לבט יעו"ש היוצא לו מדברי הריב"ש הזה דפדיון האב הוא מתורת זכר' ושליחות כיון דבנו קטן הוא התורה פשאו שליחו לזה:

בפ"כ בפס"ב לא מהני שוב באב הפורה
ע"י שליח אפי' מסר לו דמי הפדיון הוי
מילי ולא ממסרי לשליח כמו בטבעת
קידושין דאין שט"ש. וא"כ זה דברי הרמ"א
ז"ל בדריב"ש מבואר "דאין האב יכול
לפשות שליח" והטעם דהוי מילי כיון דהאב
עלמו הוא רק שליח הפורה ונתינת מעוה
ליד השליח השני לא מועיל משום דנתינת
בפ"כ בפס"ב לא שמי' נתינת ומחורן
קושיות הנ"ל דכלל הפורה שליחו ש"א
כמותו אדרבא בכאן כמו בכ"מ דהבן
עלמו יכול לפשות שליח דמלוה דידו' הוא
מיושבין דברי הר"ן דהר"ן ז"ל לא כתב
רק דפס"ב יס שליחות היינו בפורה
עלמו או דהר"ן יסבור כשימות הפוסקים
דסוכרים דגם בקידושין בנתינת טבעת
הוי מעשה ושליח עושה שליח. ומיושב
ג"כ קושיות השע"מ הנ"ל ודוק:

משנה נתן כהנא שפירא חופ"ק חג"ל.

סימן סז.

ב"ח וזרמנוצי.

א על ק' אבי זקני המקובל הגדול
החסיד מו"ה דוד הלוי זלוק"ל
הנקרא ר' דוד מאסטרעפאלע [תלמיד
מוכחק של הרב הקדוש הר"ר בונם
זלוקל"ה מפרשיסחא] בסנהדרין פ"ג דבעי
לאוכיח דרודף ניתן להצילו בנפשו מק"ו
מנערה המאורסה ומה גה"מ שלא בא
אלא לפוגמה אמרה תורה ניתן להצילו
בנפשו כ"ש רודף אחר חבירו להורגו לא
ג"ש ופריך וכי שונשין מה"ד ומסיק
דהקישא הוא רוצח ונערה המאורסה עיי"ש
והקשה בתום' דהא נפקא לעיל דוהכה
בכל אדם עיי"ש במחמרת דכל אדם
מותר להרוג הגנב וסירלו דהתם רשות
יאשמינן קרא דאין לו דמים אבל הכא
קיי"ל דמוכה להציל עיי"ש והקשה זקני
הנ"ל דא"כ שוב הקישא ל"ל לילך מק"ו
ואי דאין שונשין מה"ד הא עכ"פ מוכח

מלעיל דרשות להורגו שוב ל"ש א"ט
מה"ד והוא קושי' נכונה:

ועיינתי לכאורה ד"ל הפי' רשות
מדנקמו בלשונם ואשמינן
קרא דאין לו דמים היינו דס"ל דפטור
ממיתה אבל לכתחילה אסור להורגו וכה"ג
במכות פ' אלו הן הגולין במשנה רשות
ביד גואל הדם וכל אדם אין חייבין עליו
ועיין בתום' יו"ט שם דאין חייבין ורשות
אחד הוא ועיי"ש תום' חדשים דחולק על
תו"ט ועיין בגמ' הגהות רי"פ ועיין בסוף
בינה שמזיין שם הסו"ט הנ"ל אך
זה דוחק:

עוד עיינתי דהא דלא הקשו התום' ק'
מיד על ק' הגמ' לעיל מנ"ל י"ל
דקושיותם אפכא דל"ל קרא לעיל במחמרת
וסירלו דלגלות דשם רק רשות וזה דקדוק
לשונם ואשמינן קרא דאין לו דמים דרך
רשות ולא מלוה כמו ברודף וכן פסק
הרמב"ם באמת להלכה במחמרת והסבר
ה' נראה דשם ל"ה ודאי רודף (ועיין
גמ' לעיל) רק ספק ולכך ל"ה רק רשות:
ובזה י"ל ד' המג"א בה' שבת סו"ס
שכ"ט דכתב דבהשודדים באים
על יחיד דאסור לחלל שבת משא"כ רבים
דממילא לא יתנו ויעמדו על ממונם והוי
פיקוח נפשות שהקשה לי אחד ממחמרת
דג"כ ביחיד (פי' בס' מנורה הסעודה
שם שכתב שהאחרונים הניחו דברי המג"א
אלו בל"ע) אך למ"ס נישא דמחמרת רק
התורה ירדה לסוף דעתו של הגנב דבא
להרוג ג"כ אבל עכ"פ ל"א דבאמת יעמוד
כנגדו ולכך ל"ה ודאי והוי רק רשות
ול"ה רודף ממש משא"כ לענין חילול
שבת עכ"פ שייך בידו להציל א"ע שלא
לחלל [פלא דברי אהמו"ד זל"ל שזיין
לעיל לדברי הרמב"ם במחמרת דהוי
רשות ומפורש שם דאפי' בשבת ליחיד
הותר לחלל ול"ע] ולפי"ו פי' ניתן להצילו
בנפשו היינו נפשו של רודף להצילו מצדו'
פי' בתום' בדרך ע"י הנ"ל אולם מנמ'
לעיל

לכד ע"ז שוב אין עונשין מה"ד ועוד יש לומר בכמה אופנים בזה:

(ב) **בשעת** סי' ד' הקשה על האור וז"ל השמות מאד י"ל לשיטת הרמב"ם דשלל של שאר אומות ג"כ הותר במלחמה ולמה הולך הגעלה לכלי מדיון רק לשיטתו של הרמב"ם דלא הותר רק בשאין להו לאכול מש"ה הולך אח"ז הגעלה לכלי מדיון [ועיין רמב"ן פה"ת] ולפ"ז אם השתמשו בתערוכות כלים שלהן ומה שהשתמשו כלים של טלמן בתוך כלי חרס של מדיון ע"ז א"ש דל"ה נטל"פ וע"ז לוחה העורה להגשיל כלי מחכות שבלעו מאיסור כ"ח של"ה לפגם ובאמת ת"י הגמ' לא אמרה אלא קדירה בת יומא היינו שהשתמשו בשלל ידיהו שהותר לרמב"ם דאל"כ מנא ידעו שה' ב"י ודו"ק: **ג** למ"ש הט"ז בס' ל"ג בשיטת בעה"ט דכ"ח שאינו יולא מידי דופיו מה"ט רק בקדשים וכלי מחכות שבתוך גליחט בחרס ע"כ הוי הגעלה כ"מ אך היתרון הוא הוי ברוחא יותר:

(ג) **שם** סי' י"א מ"ש להקל בשיעור י' סוללות עפ"י דברי האו"ה כבר האריך בחמודי דניאל לפקפק בדברי האו"ה עי"ש בה' תערוכות סי' מ"ה ובחש' הגאון מבערוזאן שליט"א במהרש"ס סי' קל"ז הביא בשם ספר זרע יעקב לשבח שמקיל ג"כ והגאון הג"ל מזרפו לסניף עי"ש אולם בס' ישועות חכמה בס' פ' כ"ב באורך עי"ש:

(ד) **אבקש** להודיעני הלכה למעשה בענין עיבוד שמעבדיון

סופרים דפה עורות לסת"ם ומקלפין משני לדים כרזונס ומלכד שיטת רבינו שמחה המובא בהגמ"י הוא פסול לחפילין לכ"ט וגם לרמב"ם דוכסוסטוס פסול לסת"ם וגם להמכשירים הרוב פוסקים ס"ל עכ"פ דשינוי בסת"ם דוכסוסטוס במקום בשר פסול והדעת קדושים על סת"ם מחמיר שלא לסמוך על סתם סופרי זמננו בזה

לעיל סד"א בעה"ט דקים לו דאין מעמיד אבל אחר כו' קמ"ל ברודף הוא נדחה פי' זה דא"א לומר קו' תוס' ל"ל קרא במחירת הא סד"א דל"ה רודף ואולם בעיקר הסבירא דמחירת ל"ה ודאי כמו רודף שהוי ודאי גמור א"כ אם נלמוד רודף ובא במחירת היינו מחכ כש"כ דמחירת הוי ספק מכ"ש רודף דהוי ודאי והא אין עונשין מה"ד ואפשר כמ"ש האחרונים לגבי שאר בכזית דל"ש אין עונשין מה"ד דיש בכלל מאתים מנה:

ורבה לשיטת מהרש"א ז"ל בפעם א"ע מה"ד דאדרבה הואיל וחמור ל"ה ל"י כפרה א"כ י"ל הגם דהיא רשות עכ"פ שייך א"ע מה"ד למ"ש תוס' ריש ב"ק בשם המכילתא דגם בממון א"ע מה"ד אף דהוי היזק לשני אם זה יפטר וגם כאן יש לעיין בזה דא"ע לזה ועי' כן לא נליל את הנרדף עיין מהרש"א כאן גם לטעם דלמא אית ל"י פירכא י"ל בזה אך תוס' בר' ד' ע"ב מולק על המכילתא לדין ועי"ש ומה שקשה למהרש"א מאי אמר גדול יהי' לו דהא אפי' במיד לא חייב יותר ממיתה לק"מ דהא חזיק ברודף לאחר מעשה היינו שהרג הנרדף פטור ול"א דעונשין מה"ד ובפשיטות י"ל על הקוש' הנ"ל דכאן במחירת רשות שוב מופרך הק"ז דאיכא למפרך ממחירת דאע"ג דבא להרוג ל"ה רק רשות ובפגם בנה"מ הוי מלוא ועי' בגינת ורדים בזה: **ורענ"ד** ב"ס י"ל דבאמת קושיית תוס' יש לתקן דבמחירת

דבא על ממון ונפשות ניתן להגילו בנפשו דהא בשאר עבירות יעבור ואל יהרוג ואסור להגיל עלמו בממון חבירו כס"פ הסנס והך הקישא זריך לרודף להרוג לכד ורק קושיות תוס' על לשון הברייתא מה כ"מ שלא בא אלא לפגמה ק"ז ברודף משמע דכ"מ דבא להפסיד ממון ג"כ דפגם הוי ממון ומש"ה א"ש דקאמרה הגמ' וכי עונשין מה"ד היינו ברודף להרוג

בזה ואפי' מקלט מחלק הדוכסוטום הוי מקלח על הקלף יעיי"ש ואך בכ"ז כבר הקל הנשמת אדם והגדולי הקדש וגם בבכ"ז מבואר להקל שהעלה שרק הקליפה העליונה הוי קלף והתחתונה מיקרי דוכסוטום ואמלטי שביניהם אם נשאר מחובר להקלף הוי דין קלף ולהיפך בטל לדוכסוטום אך עכ"פ אם ניטל הקליפה העליונה לפי ערך שיעור שינטל בבח אחת ובס' תיקון סופרים הביא מלשון המובא בערוך בשם רבינו האי דבקלף קליפה דקה שאין הנקבים נראין להדיא והדיו סותם ועובר עליהן שוב ירד עליו שם דוכסוטום אפי' כבר נגרר מלד בשר ג"כ ופסול לתפילין לכ"ע וגם לס"ת לשיטת הרמב"ם וגם פסול שנכתב דוכסוטום במקום בשר ורק לשיטת רבינו שמחה אשר היא שיטה יחידית בזה אך בגדולי הקדש סי' ר"ע ס"ק י"א מפרש דברי אור זרוע בס' תק"מ דס"ל כרבינו שמחה יעיי"ש. ואך בס' תיקון סופרים באות מ"ז מפרש דברי א"ז שס"ל ככל הפוסקים וגם הוא האריך לשם על המעבדין שקולפין יותר מקליפה דקה במקום שער שפסול הוא ושואל מגדולי הדור שיעמדו בפרך בזה הגם דלפי מה שחידש הח"ס בס' ג' דהללמ"מ לא הי' רק שיהי' נכתב במקום נחושטן ולא יהי' במקום בשר ממש ואם לא יהי' נקלף ממש מקום הבשר מותר במקום שער ולפ"ז באם נקלף קליפה דקה ממקום בשר טוב אין לנו שום הלכה לא קלף ולא דוכסוטום וגם בתפילין שהלכה דוקא קלף ואם שינו פסול היינו שהי' הלכה שיהי' כעין קלף שהוי במקום נחושטן ולא מקום בשר ממש כעין דין ע"ז לא הי' הלכה שיהי' רק בשר חלק העליון לבד כן מבואר שם:

דלפי"ן ל"ה שום חשש גם מה שקולפין ממקום שער הרבה אך דברי הח"ס כמעט כנגד פשוט הגמ' והראשונים

וגם הגדולי הקדש ובס' תיקון סופרים הג"ל דחו דבריו והנה בהוס' (מנחות ל"ה.) הביאו מ"ש בשמושא רבה ראב"י מכשיר בתפילין על הגויל ובשמושא רבה בקורם לזה כתב לכתחילה בין בגויל ובין בקלף ותוס' מתמה עליו ובכל בו הלכות תפילין כ' וכותבין בגויל במקום שער ובקלף במקום בשר ומוכח לכתחילה ג"כ ובמרדכי כתב דקיי"ל כר' אחאי בגמ' דשינה בזה ובזה כשר ובמאיר עיני סופרים כתב לתרץ בזה הש"ס וכ"כ הג"ל דס"ל ג"כ דקיי"ל כר"א ולענ"ד ל"ע דהא מפורש שם בשבת דף ע"ט דמקשה הגמ' לרב בתפילין דוכסוטום כשר מזרייתא דתפילין על הקלף ומשני למטה ומק' מהא דשינה בזה ובזה לעכב ומתוך רב ס"ל כר"א דמכשיר מוכח דר' אחאי דמכשיר רק דריעבד וא"כ עדיין קשה ומכש"כ דהא הכל בו כתב על קלף בשר ואם הוא ס"ל דשינה בזה ובזה כשר אפי' לכתחילה כש"כ דכשר לכתחילה שינוי מקום דע"ז קאי הך דשינה בזה להכשיר וא"כ למה מלריך הרב גויל במקום שער וקלף במקום בשר אפי' לכתחילה כיון דר"א מכשיר לכתחילה. וגם דברי המרדכי דכ' דקיי"ל כר"א כתב בזה"ה מרדכי מהגאון ר"מ בנעט דלמסקנא גם המרדכי לס"ל כך להלכה הובא בס' תיקון סופרים אות מ"ז עיי"ש:

(ה) **בס"י** ח' אות ב' הקשה במשנה דהיכן מלינו אוכל כ"ש חייב דהא מבואר ברמב"ם פ"א מה' מ"א דתקדשות ע"ז לוקה בכ"ש. הנה בקריית ספר ה' ע"ז פ"ז והאוכל ממנו כ"ש לוקה דמאומה כתיב ונראה דשוה פרוטה צפי כדאמר לעיל דמכיש האחרון לית ב' שוה פרוטה וא"כ יש בזה עכ"פ שיעור פרוטה וכמו שתי' הגמ' שהקשה והרי הקדש ותי' דבפי שוה פרוטה ובאמת נמלא בס' קריית ספר הרבה חדשות שלא ראיתי שהביאו המחברים:

ובהלכות

ודגה סברא זו כבר הובאה בס' פמ"ג בפתיחה הסוללת לאו"מ חלק ד' בדין שמן ערלה לג"ח [ולדעתנו יהי' זה תלוי במחלוקת הראשונים לפנ' מלות ללה"ג אי אמרינן זה גם היכא דאיכא הנאה לדיווח לבד המלוה ולשיטת הרשב"א דגם בכה"ג אמרינן ללה"ג דבטלה הנאה הרשות לגבי המלוה פשיטא דלא יתכן גם סברת הפמ"ג]:

ולבד זה נראה לי לומר דעד כאן לא שי"ך הסברא מהא דקא משתרשי ליה אלא היכא שאסרה תורה כל הנאות ואף לא של כילוי כמו בשמן ערלה וכדומה דאז גם הגרס הנאה דקא משתרשי ליה לא גריעה משארי הנאות אבל לא היכא שלא נאסרה אלא הנאה של כילוי דאז מה קפידא בהא דקא משתרשי הא עכ"פ הכילוי גופא לא הוה ליה הנאה אלא שבא לו ריוח מבחוץ ולא עדיף הריוח הזה מהנאה אחרת גרידתא שאינה של כילוי ואי הוה אמרינן מלות ליהנות נחנו אז איברא הוה מקרי בהדלקה לשם מלוה הנאה של כילוי ממס דהא היא היא המלוה משא"כ השתא דנקיטין דללה"ג אלא שאנו באים מכאן מה דקא משתרשי ליה זה לא מקרי הנאה של כילוי. והוא חילוק דק ונכון בצו"ה:

(ב) **בסימן** ד' מסתפק במפריש תרומה כשיעור ואח"כ הפריש עוד הפעם על כרי הזה דאין השני כלום ואח"כ נשאל על הראשונה אם עלתה שניה במקומה כו' פ"ט. ולענ"ד יש לשנות נרגא בצי"ק הספק הזה מהא דקיי"ל בתרומה דבעינן שיהא שירי ניכרין וכלומר שיהא ניכר אחר ההפרשה שהחולין הם שירי אותה התרומה וודאי דקפידה התנאי הזה הוה על רגע דהפרשה ממס וא"כ היכא שהתרים וחזר והתרים לוא יהא שאח"כ חזר ונשאל על הראשונה מ"מ הדין טען שלא תחול התרומה השניה אף אחר השאלה ומשום דהא עכ"פ בשעת ההפרשה

ובהלכות תפילין ומוזזה פ"ה כתב בקריית ספר דמעשה ולא מן העשוי בליטות וכה"ג הוי מה"מ ובמוזזה הוי רק מדרבנן דליכא ג"ש והיקש פ"ו עיי"ש שמוכרח בכל מקום דלא כתיב לשון עשי' הוי תול"מ רק מדרבנן ולפמ"ש ר"מ בספר הישר ב"ק דף ס"ו (הובא בשו"מ טומו"ד מהר"ג סי' רי"ב עיי"ש) דהך דטובה דסתם עכו"ם גזלו ארעתא הוי רק מיטעו ועכ"פ הוי ספק ובה מתורץ ק' הגאון הקדוש ר"ר בונם זצ"ל שהובא בשערי תורה סי' ג' אות ח' דהוי ספיקא דרבנן ולקולא ול"ע ממ"ש האחרונים ביור"ד סי' רפ"ו סעי' ט"ו בספיקא דדינא בתול"מ בקצת קודם שנעשה בפחת הדלת עיי"ש בקריית ספר בפ"י וד"ל: **יצחק יהודא** בהרה"ג ר' משה יואל זצ"ל אבד"ק זארנאווא.

סימן סח.

ב"ה לובלין.

(א) **בקונטרס** א' סימן ב' הביא לישב קושיית המל"ל על שיטת התוס' דס"ל דהנאה של כילוי אסור בשמן תרומה לזר מה"מ דקשיא עליהו מדברי הירושלמי סוף תרומות דמי שאין לו שמן חולין מותר להדליק כ"ח בשמן שריפה ואיך נתיר איסור של תורה משום מלוה דדבריהם ואי משום מלות ללה"ג א"כ למה התירו דוקא מדוחק כו'. וכתב לישב עפ"י הסברא דאפילו בדבר מלוה דלאו ליהנות ניתנה בכ"ז היינו היכא דאיכא רק הנאה מלוה גרידא ולא היכא דקא משתרשי ל' ג"כ במזמן פ"י הנאה האיסור וממילא היכא שיש ל' שמן אחר אסור להדליק בהשמן שריפה דהא אי לא השמן שריפה ה' מוכרח להדליק בהשמן האחר וא"כ הא קמשתרשי ל' הנאה ממזמן משא"כ היכא דלית ל' שמן אחר דהוה רק מלוה כו':

ההפרשה השניה לא היה שיריה ניכרין דהא אז ה' קודם השאלה על הראשונה וה' ניכרין החולין רק כשירי התרומה הראשונה לא כשירי השניה ואעפ"י שש"י השאלה נעקרה התרומה הראשונה למפרע מ"מ מיהות היכר שיריים לא ה' כאן להשניה וא"א לה לחול:

(ג) **עוד** באותו הסימן כתב להקשות עמ"ס בירושלמי על המשנה דכילד מפרישין חלה בטומאה דר"א אמר לא יקרא לה שם כו' דפריך בירושלמי ויידשנה ושלכנה לאשפה כלומר שיפקירה אחר ההפרשה ולא יעבור על ב"י. ומשני ויש אדם מפקיר דבר שאינו שלו. והקשה הא פיקר איסור בזה לר"א הוא משום הויל ואי בעי מתשיל והכא לכשיפקירה אע"פ דבשעת מעשה ההפקר לא מועיל משום דהוי דבר שאינו שלו מ"מ מיהות אי מתשיל ועוקר התרומה למפרע הא יבא חוזר חלות ההפקר דהא הוברר דהוה שלו למפרע וממ"נ אין כאן איסור. ואף שדבר חכמה הוא בכ"ז אי לדון יש תשובה והוא עפ"י מה דקיי"ל גבי גזל ולא נתיאשו הבעלים דגם הבעלים אינם יכולים להקדישו ומשום שאינו ברשותו. וכבר כתב הקצוה"ח סי' שג"ד דאף בפקדון רחלים ציה יותר כמו דבעלים ויכול להקדישו אף שאינו ברשותו מ"מ היינו דוקא בשאין שום דו"ד בין הבעלים והנפקד ויכולין הבעלים להוציא את החפץ מידו של הנפקד בכל שעה שירצה אבל אי יש ביניהם שום דו"ד כל שהוא ויהא נזרך לדינא ודינא אז אף הבעלים אינם יכולין להקדישו דלא הוה ברשותו ולפ"ז ה"ה נמי גבי תרומה שהפקירה שאעפ"י שנשאל על התרומה והוברר הדבר למפרע שהי' שלו בשעת ההפקר מ"מ מיהות הא ברשותו לא הוה בשעת ההפקר דהא אז הי' עוד טרם השאלה ואי דבכל שעה הוה מצי לאתפולי משום הא לא איריא דלהוי מקרי ברשותו דהא עכ"פ בעי דלזקיק לי' חכם

וגם בעי לאשכוחי לי' פתח לחרטתו ומי ימר דמזדקיק לי' חכם ומשכח פתח ועי' בש"ע יו"ד סי' רכ"ח סעיף ז' ובהגרע"א שם בשם הרב ר' צללאל אשכנזי דאף להסוברים בשאלת נדרים דסוגי בחרטא לחודא מ"מ בגדרי הקדש כו"ע מודים דבעי גם פתח להחרטה. ומסתייט דלא מקרי ברשותו דלא עדיף מפקדון שאירע בו דו"ד בין הבעלים והנפקד וכמו החס כן גם הכא אין ציד הבעלים להקדישו ולא להפקירו:

(ד) **רסימן** י"ב אות י"ב בשם הגה"ג הל' ז"ל מטעמכנאוו הערה לחייב בדם הקזה גם בצשלו ומשום דלא קיל עכ"פ משאר דבר היוצא מן החי וחייב איפא אף אי לא משום דם מ"מ משום אמה"ח והוא דבר פלא ולא אוכל לירד לסוף דעתו הרמה הא ש"ס ערוך הוא בסנהדרין ד' ג"ח גבי פלוגתא דרחב"ג ורבנן לענין איסור דם מן החי בצ"ג. כיוצא בדבר אהא אומר רק חזק לבלתי אכול הדם וגו' זה דם מן החי וברש"י שם כיוצא בדבר אהא אומר שאף ישראל הוזהרו על דם מן החי ורחב"ג קאמר לה. ולהלן החס ורבנן ההוא לדם הקזה שהנפש יוצאה בו וברש"י שם ורבנן ההוא דסמיך דם לאזהרת אמה"ח לא למיסרי משום חיות סמכיה אלא למיסר דם הקזה שהנפש יוצאה בו משום דם הוא דסמכי' כו' אבל איסור חיות לא נזכר בו כו' עכ"ל הרי דפלוגתא הוא דרחב"ג ורבנן בדם מן החי ואף לישראל אי יש בו איסור משום חיות ולרבנן דקיי"ל כוותי' אין בזה איסור וז"ע על הרה"ל הגאון ז"ל שלא רמו על מחלוקת זו שבש"ס [ואמנם יש לעיין במהרש"ל בחידושו מסי' פסחים רכ"ב ד"ה דשם משמע לכאורה ג"כ כדברי הגאון ז"ל אך גם שם ז"ע מהש"ס סנהדרין כנ"ל]:

(ה) **בקונטרס** ב' סי' ט"ו הקשה שם בסוף המחמר דאמאי לא

לא יתחייב אם מנלח כל זקנו בחסר גם משום לא ילבש גבר כו' וכי גרע ממלקט שערות לבנות מתוך שמורות. ולעג"ד י"ל דאיסורא דלא ילבש שי"ך רק בדבר שהאשה בעלמה בהתנאותה בזה לריכה לאיזה מעשה שמעשה וכמשמעותא דקרא שמלת אשה" ושמלת מיוחדת לעשות בה מעשה דהלבשה ולמדו חז"ל מזה גם לשאר תקוני אשה העשויים ליפוי ולגוי אבל עכ"פ תקוני בעינן כלומר דברים שהאשה מתקנת בהם את עצמה ע"י מעשה. אבל לא במלתא דבאה לה ממילא ובלי שום מעשה אלא שגולדה כך זו לאו הלבשה היא וא"כ בהקפת הזקן לית בה כלל מלתא דלא ילבש" כך נלעג"ד :

(ו) **וְאִיִּדִּי** דאיידין בדניי תגלחת אמרתי לרשום דבר אחד מחידושי בזה.

הט"ז באור"ח סי' שכ"ח הוכיח מה"ש בש"ס מכות ד' כ' אחד המקיף ואחד הניקף חייב והיינו בשסייע הניקף להמקיף וכדמוקי הש"ס התם שיש מסייע דחשיב כעושה ממש ומה למד חידוש דין לענין הולאת שן בשבת שאף ע"י עכו"ם אסור דהסיוע שבא בזה גם ע"י הישראל בעלמו חשיב כמעשה ממש ונישנית וגאמרה סברא זו גם בט"ז ליו"ד סי' קל"ח ושם השיג עליו הנקה"כ על ראייתו מאיסור ניקף, עפ"י מה ש"ל דשאני איסורא דהקפה שקפדה הטורה בפירוש גם על הניקף ואמרה לא תקיפו' ל' רבים וכמ"ש רש"י במכות ד' כ' שם וא"א ללמוד מזה לשאר דוכתי. ולעג"ד נראה לישב שיטת הט"ז ונקדים לזה הלעז סוגית הש"ס דהתם במכות ד' הנ"ל והוא. תני תנא קמיה דר"ח אחד המקיף ואחד הניקף לוקה א"ל מאן דאכיל חמרי בארצילא לקי דאמר לך מני הוא דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו רבא אמר במקיף לעלמו ודברי הכל ר' אשי אמר במסייע ודברי הכל ולבאורה יש להקשות מאותה סוגיא על שיטת הרא"ה בעל החינוך פרשת

בהר דס"ל דכל לאוין שיצויר לעבור עליו אף בבלי מעשה אין לוקין עליו אפילו בדקעבד מעשה דא"כ לא לילקי הניקף אפילו כשמסייע להמקיף דהא עבירות ניקף מזויר עכ"פ אף בלי מעשה דהסיוע וכמו שכתב הראב"ד בהשגותיו בפ' י"ב מה' ע"א דאיסורא איכא עכ"פ אפילו בדלא סיועא (וכבר כתב הלח"מ שם דגם הרמב"ם ז"ל הכי ס"ל ודלא כהכ"מ שם דלהרמב"ם גם איסורא ליכא וכן משמע מס' החינוך בעלמו במלות לא תקיפו ועיי"ש) ואמנם ראיתי להגו"י מהר"ח שהראה איזה סמוכין לשיטת הכ"מ ויזא לפלפל מהסוגיא דמכות הנ"ל עפ"י שיטת הרב המגיד דפ"ג דשכירות שויבא גם בדבריו להלן ואחז לו שם דרך חדשה ואכמ"ל :

עוד יש לדקדק שם ארבע דמשי במקיף לעלמו דא"כ למה לא תני דלקי שמונים והיינו משום איסורא דמקיף ומשום איסורא דניקף וכן יש להקשות לר' אשי דכיון דס"ל דמסייע מחשיב כעושה למה לא לילקי גם משום מקיף ויהי' לוקה שמונים ונראה לעג"ד לישב את כל אלה ועפ"י סגנון חדש קלח בפירוש סוגית הש"ס והיינו דלעולם י"ל כשיטת החינוך והא דקאמר הש"ס במסייע וד"ה היינו לא לומר שיהא חייב מן לתא דניקף אלא משום לתא דמקיף והוא דמלתא דאיסור ניקף אין לחייבו משום דהוא לאו שאב"מ ואעפ"י שהוא עושה מעשה דהא קמסייע מ"מ משום זה לא הי' לקי משום דהאיסור שבניקף הא מזויר גם בלי מעשה וממילא ליכא מלקות אף כשעשה מעשה וכדס"ל להרב בעל החינוך אלא דהכא חייב הניקף לאו מתורת ניקף אלא מתורת מקיף ומשום דהסיוע שמסייע להמקיף מיחשב כאילו הוא לרף א"ע להקיף והקיף א"ע ולאו דמקיף הא לא מזויר בשום פנים בלא מעשה וממילא לקי שפיר והא גופא קמ"ל התנא דתני לר"ח אחד

מתורת ירושה דזוכין המטלטלין שבבית
מתורת זכ' והפקר ע"כ ליכא במטלטלין
שמונח בביתם מלוא לקיים דה"מ:

משא"כ באם מונח המטלטלין ביד
שליש דע"כ לריכין היורשין
לבא מתורת ירושה דאי לאו מכח ירושה
רק מתורת הפקר א"כ כבר זכה בהם
השליש מתורת הפקר כיון שמונח בביתו
וא"כ כיון שאי אפשר שזכו היורשין
בהמטלטלין רק בחזרת ירושה מש"ה מלואים
הם לקיים את דה"מ כסברת ר"ת ז"ל
הנ"ל:

ורפ"ז יאל לנו הדין דדוקא במטלטלין
בעינן שיהא מונח ביד שלישי ואז
שייך המלוא לקיים דברי המת אבל בקרקע
דאי אפשר להם לזכות רק מכח ירושה
בכל ענין אמרינן מלוא לקיים דה"מ:

ובזה מוכן דברי הגמרא כתובות פ"ד
הניח פירות תלושין מן הקרקע
כל הקודם בו זכה ולר' טרפון דמנחא
היכא רב ושמואל דאמרי תרווייהו והוא
שזבורין ומונחין ברשות הרבים אבל בסימטא
לא ור"י ור"ל דאמרי תרווייהו אפי'
בסימטא ופרש"י אבל בסימטא לא אמרינן
כל הקודם זכה והמחזיק בו כמחזיק בביתם
עיי"ש דמשמע מזה דבביתם כ"ע מודי
דאין מועיל תפיסה רק דפליגי אי בסימטא
הדין כמו בביתם או לא:

ורבנה ללאורה אין להבין כיון דמועיל
תפיסה מהם מה נפקותא יש בין
אם מונח בביתם או אם מונח בסימטא
אך להנ"ל ניחא דרבנה י"ל דכל הטעם
דמועיל תפיסה לר"ט אף דמטלטלי דתמי
לבע"ח לא משתעבדי הוא משום דמלוא
עליהם לפרוע חובת אביהם וסובר ר"ט
כיון דיש מלוא עליהם אף דאין ב"ד גובין
מהם מן מטלטלין מ"מ מועיל תפיסה
והא דמלואים לפרוע חובת אביהם הוא
דוקא אם בא לידם הממון בחזרת ירושה
כנ"ל כיון שהם יורשים מכחו ואז חל
עליהם לפרוע חובת אביהם אבל בנר

שמה

סימן סמ.

בעוה"י פה ווארשא יע"א.

(א) דבנה בענין מלוא לקיים דברי המת
הסכימו רוב הפוסקים לליכא
מלוא רק באם הניח המוריש את הממון
ביד שלישי אבל לא במונח הממון בבית
היורשים עיין חוס' ובר"ן סופ"ק דגיטין:
ורבנה לריכין להבין הטעם הא דבעינן
דוקא שיהא השלש ביד שלישי
דבשלמא אם נאמר דהמלוא לקיים דברי
המת מוטלת רק על השליש ולא על
היורשים אחי שפיר הא דבעינן שיהא
מושלש ביד שלישי שיהא מוטל עליו המלוא
לקיים דברי המת אבל באמת המלוא
לקיים דברי המת מוטל על היורשים א"כ
מה נ"מ אם מונח ביד השליש למונח
ביד היורשים דבין כך ובין כך מ"מ לא
יהי' מלואים לקיים דברי המת:

ורבנאדה לי בטעמא של דבר בהקדם
דברי החוס' שם ד"ה והא
דכתבו בשם ר"ת ז"ל דבגר לא שייך
מלוא לקיים דברי המת דדוקא ביורש כיון
דמכחו יורש מלוא לקיים דברי המורישו
אבל בגר דכל הזוכה בנכסיו אינו זוכה
מטעם ירושה רק זוכה מלד הפקר ע"כ
אין מלוא לקיים דה"מ עכ"ד וא"כ לפי"ז
מוכן הטעם דאם מונח בביתם לא שייך
המלוא לקיים דה"מ כיון דאז אינם לריכין
לבא כלל מכח ירושה דאפי' בלעדי כח
ירושה כגון לו אם התורה לא הייתה מלוא
כלל על הכח ירושה וא"כ אם הם לא
יהי' יורשים (שהם יורשים ראשונים) מכש"כ
אחר דאינו יורש נכסי אביהם וממילא
הי' הדין לנכסי אביהם כמו נכסי הגר
שאין לו יורשים דהיו זוכים מדין הפקר
כיון שמונח בביתם ואינם מלוא כלל לקיים
את דבריו ואפי' אם מונח בבית אביהם
נהי דהבית ע"כ אינם זוכים אלא מתורת
ירושה מ"מ כיון שכבר זכו בהבית מדין
ירושה שוב אינם לריכין לבוא להמטלטלין

שמה והגיע ממטלטלין וקדם אחד חכי במטלטלין ליכא מזה להזכר לפרוע חובת הגר כיון דאיתו יורש מכוחו ולכך ס"ל דאם מונח המטלטלין בביהם אין מועיל תפיסה מטעם הנ"ל כיון שמונח בביהם לא ה' לריבוי לבא להמטלטלין מכח ירושה כנ"ל א"כ אין עליהם מזה לפרוע חוב אביהם ולכך אין מועיל תפיסה וה"ה אם מונח בבית אביהם נמי י"ל כנ"ל כיון דכיון בבית מכח ירושה הו' אין לריבין לבוא להמטלטלין מכח ירושה:

ורפ"ז נבין דברי הירושלמי כתובות שם ה"ג וז"ל רב ורשב"ל תרויהן אמרין בצבורין בסורקי אבל אם לברן בביתו זכה לו ביתו ור' יוחנן אמר אפי' לצורין בתוך ביתו לא זכי לו ביתו הוא סבר דאינון דיד' וליה אינון דיד' עיי"ש והנה לכאורה לשון הירושלמי משולל הבנה א' במש"כ זכי לו ביתו מה ענין זכיות ביתו לכאן דהא זוכה מלד ירושה וכן אין פירוש לסיוס דבניהם הוא סבר דאינון דיד' וליה אינון דיד':

אך למ"ש אחי שפיר לשון הירושלמי דזה כוונתם דפליגי דרב סובר כנ"ל דאם מונח בביהם אין מועיל תפיסה כיון דלאו מכחו יורשים כפירא הנ"ל ור' יוחנן סובר דאפי' אם מונח בתוך ביתו לא זכי לו ביתו והוא דבאמת מודינא לך דאם בא לידו ומכין לקנות בתורת הפקר אז אין מועיל תפיסה אבל כאן דלא כיון לזכות בתורת הפקר מפני שהוא יורש א"כ ממילא הו' הדין כמו עוהר בנכסי הגר וסבר שהוא שלו דאינו מועיל כיון שלא נתכוון לשם קנין והה"ד כאן כיון דהוא סבר שהוא שלו מתורת ירושה וממילא אפי' אם מונח בביתו בא לידו בתורת ירושה א"כ מזה לפרוע חובת אביהם ושפיר מועיל תפיסה:

והנה לכאורה לפימש"כ לעיל הא דמונח בביהם ל"מ תפיסה הוא משום שלא בא לידו בתורת ירושה כיון דיכולים

לזכות מתורת הפקר וא"כ לכאורה ביתומים קטנים דלא שייך אללם שום זכות וקנין באין דעת אחרת מקנה אותם וא"כ לריבין לבוא רק מתורת ירושה וממילא אפי' אם מונח בביהם לריבין שיהי תפיסה אללם אך ז"א דכל עיקר הטעם דמועיל תפיסה הוא כמש"כ דמזה על ביתומים לפרוע חובת אביהם וזה רק ביתומים גדולים אבל יתומים קטנים לאו בני מעבד מזה נינהו כסדרת ר"פ לענין אין נוקקין לנכסי יתומים קטנים משום דפריעם בע"ח מזה ויתמי לאו בני מעבדי מזה נינהו ואף דר"ס בר' דר"י פליגי וסובר משום דלררי אחפסי' משמע דאי לאו מטעם דלררי נוקקין ולא אמרינן יתמי לאו בני מעבד מזה נינהו י"ל דשאני התם דמייירי בקרקע משום דאיכא שיטבדור וס"ל דלא לריבין לבוא לטעם מזה אבל במטלטלין דליכא שיטבדור רק מזה מודה ר"י דקטנים לאו בני מעבד מזה ולכך ל"מ תפיסה ביתומים קטנים בכל גונא וטעמא דר"פ דסיבב דאף בקרקע דאיכא שיטבדור לריבין לבוא לטעם מזה כבר פרשתי בחידושי במ"א ואכ"מ:

(ב) איתא במג"א סי' תי"ט סק"א כתב הר"ף והרא"ש בשם הירושלמי שאם חל ר"ח בשבת יש לעשות סעודת ר"ח באחד בשבת ובשבת אין ניכר שטעשה משום ר"ח וכחב הב"ח ולא נהגו כן וכן נוהגים באמת בכל תפולת ישראל להרבות סעודת שבת בשביל ר"ח ולכאורה יפלא מנהגנו הלא הירושלמי כתב להיפך דמאחרין וכן המג"א בסי' תרפ"ח סק"י כתב בענין זה דאין בנו כח לחלוק פ"ד הירושלמי:

והנה לי ללמד זכות על מנהגן של ישראל דיש רא' ברורה דש"ס בבלי שלנו חולק בזה פ"ד הירושלמי דסברה כמנהגנו דאם חל ר"ח בשבת מרבין סעודת שבת בשביל ר"ח והוא דהנה איתא בר"ה (כב:) דהא דעבדין משואות

כנ"ל ע"כ מנהיגו הוא כש"ס צבלי
שלנו:

(ג) **ב"ב** (קע"ב) ההוא שטרא דנפיק לבי
דינא דרב הונא דהוא כחייב
בי' אחי פכ"פ לויית מנה ממך אמר רב
הונא ממך ואפי' מריש גלותא ואפי' משבור
מלכא. כ"ל דכוונת רב הונא דהלוא שיעבד
עלמו למי שנתן לו השטר והא' דלא
הזכיר שמו בפירוש משום דרלה להשתעבד
לכל מי שימסור לו המלוה השטר זה אפי'
אם ימסור השטר לריש גלותא או לשבור
מלכא אף שהם אנשים מאוימים ואין
דרכם של בני אדם להשתעבד להם אעפ"כ
הם בכלל ממך. ונ"מ בזה שהלוא משתעבד
לכל מי שימסור לו השטר דאין לריש
כומ"ס וגם דהמלוה אינו יכול למחול כמו
דאיתא בחומ"מ (ס' ס"ו סעי' א' בש"ך
סק"י) בשטר שנכתב לכל מוליא שטר זה
וכן פסק הב"ח (הובא בתומים ס' ג'
ס"ק ב') דממך דינו כחילוי נכתב כל
המוליא ומהרי"ט הובא שם חולק ע"ז
וביב"ר דממך הוא לשון יחיד ולא נשתעבד
אלא למי שנמסר לו השטר אף דקשה
למה לא פירש שמו הא' ידע למאן מסר
לי' מ"מ חזלין בחר הלשון דממך הוי
לשון יחיד ע"כ רלה ר"ה לשאול את פי
רבה בזה ואמר לי' רב חסדא פוק עיין
בם ופשיט לי' רבה מברייטא דהדין בזה
דחזלין בחר הלשון ולא נשתעבד אלא
לאחד אף מדלא פירש שמו אמרינן דלא
נשתעבד למי שמסר לו השטר אלא
הוא יוליא ג"כ השטר לפני ב"ד ויחבר
מי הוא אבל אם הוא לא יוליא וימסרהו
לאחר והאחר יוליא לפני ב"ד ישתעבד
רק למי שהוליא השטר לפני ב"ד ולפי
שלא ידע מי יוליא השטר לפני ב"ד לכך
לא פירש שמו:

ופירוש זה הוא ע"פ שיטת ר"ת ז"ל
הובא בחומ"ס שם דבשטר יכול
לחייב עלמו בדבר שאינו חייב או ע"פ
שיטת קוה"מ בחומ"מ ס' מ' דמודייח

הוי

משואות בר"ח הוא דוקא אחסר ולא על
מלא מטעם גזירה משום ר"ח חסר שחל
בע"ש דלא טבל למיעבד משואות כליל
שבת ועבדינן משואות במו"ש ואי נעבד
גם על מלא לא ידעינן אי חסר הוא או
מלא. ופריך הש"ס וליעבד בין אמלא
בין אחסר וכי מקלט ר"ח בע"ש לא
ליעבד כלל וכיון דלא עבדינן מול"ש
ועבדינן אמלא מידע ידעי דחסר הוא
ותירץ הש"ס דאפילו הכי אחי למטעי
אמרי האי מלא הוא והאי דלא עבדי
איתנוסי הוא דאיתנוסי והקשו בחומ"ס שם
ד"ה והא וז"ל דהשתא נמי דלא עבדי
אמלא כלל כי מיחל ר"ח מלא בשבת
יאמרו האי חסר הוא והאי דלא עבדי
למולאי שבת משום דאיתנוסי הוא דאיתנוסי
וכו' ונראה לי ליישב קושיות החומ"ס דהנה
ברש"י ז"ל פירש על הא' דיאמרו איתנוסי
הוא משום שכרות של משחה שבת (ועיין
בטורי אבן דמוכרח לומר כן) וא"כ יש
לומר דזהו דוקא אם חל ראש חודש בשבת
דאז מרבין בסעודת שבת בכדי ללאת בו
גם סעודת ראש חודש או שייך שפיר
שכרות ויש לחוש דיאמרו דאיתנוסי הוא
דאיתנוסי אבל אם חל ראש חודש
בשבת או לא יעלה על דעתם לומר
דאיתנוסי בסעודת שבת דהא לא הרבו
בסעודה כ"כ ולפי"ז מיושב קושיות החומ"ס
ושפיר תירץ הגמ' דאחי למטעי אמרי
האי מלא הוא וא"כ ר"ח הוא בשבת
וכודאי הרבו בסעודת שבת וא"כ האי
דלא עבדי למול"ש הוא משום דאיתנוסי
הוא דאיתנוסי אבל אם לא עבדינן אמלא
כלל אז אין לחוש אם חל ראש חודש
מלא בשבת דיאמרו חסר הוא והאי דלא
עבדי למול"ש משום דאיתנוסי ז"א דהא
אם אחת כפי דבריהם דחסר הוא א"כ
ממילא לא חל ר"ח בשבת ומהיכ תיסק
א' עתין דאיתנוסי דהא לסעודת שבת
בלבד בלא הוספת סעודת ר"ח לא חיישין
לשכרות דהא לא הרבו בסעודה כ"כ

היו קנין ובלא עדים זריק שטר אם כן לשיטת רבה נמי לא זריק המזויא כו"מ וגם מי שמסר לו השטר אינו יכול למחול דהא לא נשבער לו כלל והדין הוא כמו אליבא דרב הונא אך לא מטעמים:

רי"ג עוד כ"מ לדינא ביניהם דאם המזויא השטר מוטען שלא נמסר לו השטר לא מיד הטען השטר ולא מיד מי שנמסר לו אלא שאלו ויודע שנפל ממנו שנמסר לו לרב האז אינו גובה דהא נשבער רק לראשון ולכל הבא מכחו היינו שמסר לו כדי לגבות אבל לא אם נפל ממנו ומלאו אחר ולרבה גובה דהא נשבער רק למי שזויא אותו לפני ב"ד וכן כתבו בתוס' שם דלרבה גובה אף בגנל מראשון ומלאו זה ונ"ל דאפילו נכתבר שפרע לראשון השני גובה לרבה ולא היו שטר שנמחל שיפסדו דהא לא ה' משועבד כלל לראשון דהא לא הוציא אותו לפני ב"ד:

וראיתי בנתיבות (בחו"מ סי' נ') דכתב דאם פרע ונפל אינו גובה השני נ"ל דהיינו בדכתב בשטר לכל המזויא א"כ נשבער גם לראשון ולכך הו' נמחל שיפסדו וכן אליבא דרב הונא בממך אבל לא אליבא דרבה וגם גוף הדין שכתב שם דבכל המזויא גובה השני בגנל ולא פרע אינו נ"ל כיון דנשבער לכולם ע"כ דנשבער לראשון ולכל הבא מכחו אבל לא בגנל מן הראשון ומלאו זה והראי' שהביא מדברי תוס' בבאן ליכא ראי' דהם נאמרים אליבא דרבה דסובר דלא נשבער אלא למי שזויא אותו לפני ב"ד א"כ אינו בא כלל מכה ראשון והראיה שהביא רבה ע"ז מהבירייתא הוא מדמינא אם כתב בו גרשתיא היום אם יש עליו עדים כשר דקשה אחי כשר הא חכמים מקטו לכתוב זמן בגם שלא מוכל האשה לומר שנגרשה מכבר ואם לא כתב בו זמן פסלו חכמים להנשא בו אע"כ דאמרינן כיון דלא פירש זמן

היום אף שידע בשעת כתיבה ונתינה זמן שטתן לה הגם ע"כ דעתו שלא סתגרש היום בשעת נתינה אלא אם תזויא את הגם היום לפני ב"ד ויתברר זמן היום אבל אם תזויא אותו ביום אחר לא תתגרש בו אלא בראשון יום א"כ הו' כאלו נכתב זמן בגם דהא יתברר זמן בגם לפני ב"ד ע"י מה שכתוב בגם היום ולא מוכל לומר שנגרשה מכבר דהא אפי' נתן לה הגם מכבר מ"מ לא נתגרשה אלא ביום שזויא אותו לפני ב"ד כמו שכ' בתוס' בגיטין דף י"ז ד"ה ריש לקיש לענין גט מאוחר דלא נתגרשה אלא מזמן הכתוב בגם אף שנתן לה מכבר ודחי אביי סראי' דהתם גבי גט נמי לא אמרינן מדלא פירש זמן היום והוא ידע זמן היום ע"כ דלא גירש היום אלא אם יתברר זמן היום לפני ב"ד אלא אמרינן מדנתן היום בגירושין חלק נמי היום אף דליכא טעם למה לא כתב זמן היום והא דכשר הגם היינו אליבא דר' אליעזר דאמר עדי מסירה כרתי ושיש עליו עדים היינו עדי מסירה ולכך כשר אפילו אין בו זמן דהא העדי מסירה יודעים הזמן ואפי' אח"כ שבחו הסדים הזמן מ"מ אין פסול בגם והא דתקנו זמן בגיטין אליבא דר"א היינו היכא דליכא עדי מסירה רק עדי חתימה כשיטה הרי"ף ז"ל בפ' הסגרש דאף עדי מסירה כרתי א"כ מכ"ש בממך ודאי אמרינן דנשבער למי שנתן לו השטר והא דלא כתב שמו משום דאמרינן דנשבער גם לכל הבא מכחו אבל לא היכא דהודה המזויא שנפל מהראשון והוא מלאו ואביי הוסיף אפילו היכא דלא הודה המזויא שמלאו אם החתום בשטר מוטען שלא נתנו לזה אכן חיישינן לנפילה וע"ז מולק עליו רבה דלא חיישינן אפילו לנפילה דרבים וקו"ג בזה כרבה אבל בהודא שמלאו אפשר דקו"ל כרב הונא דגם אביי סובר כותי' ודחי ראיות רבה מבירייתא ואפילו לרבה אינו גובה בסוד

בהודעה שמלאו אלא כדכתיבתי לעיל בידוע
שנפל ממי שנמסר לו השטר כיון שכבר
הוליד השטר מידו ומסרו לאחר לשם
שיעבוד חוב הגם שהשטר בא ליד אחר
בין ע"י מסירה בין ע"י נפילה ואגלוי
מילתא שלא נשתעבד לראשון כיון שלא
הוליד אותו לפני ב"ד מ"מ משתעבד
להשני דדוקא בגיטין פסול עלי גיטך
מעל גבי קרקע אבל בשנפל מיד נותן
השטר אינו גובה דאדעתא דהכי לא
נשתעבד כשיפול ממנו השטר וימלאנו
אחר:

וה"ל לשיטת הרמב"ן ז"ל דהא דלא
חיישין לנפילה דרבים דוקא בליכא
מנו דפרעתי ויש ראייה מכאן לשיטת
האומרים דכתיב אינו נאמן לומר פרעתי
דליכא למימר דמיירי בשטר בעדים דא"כ
הוי ל' שטר מוקדם לש"ד דרכה דלא
נשתעבד כלל לראשון אלא לשני ואפי'
לאב"י דאמר עדיו בחסומיו וכו' לו לא
מהני חי אמרינן דאין ברירה דהא העדים
בשעת חתימה לא ידעו למאן ישתעבד
אך לשיטת המחבר (בחו"מ סי' מ"ג
סעי' ו') דשטר מוקדם פטר לענין בני
חרי יכול להיות דמיירי בשטר בעדים
ואפי' לשיטת רמ"א שם דפסול לגמרי י"ל
דמיירי בשטר שאין בו זמן עיי"ש סעי' א':

וראיתי בשער המשפט סי' נ' שהקשה
על הרמב"ן הנ"ל שכתב נאמן
לומר נפילה במנו דפרעתי הא הרמב"ן
ז"ל פוסק לענין אמתה דאינו נאמן המלוה
בחב לאחריים אפילו במנו דאי בעי קלתי
משום דהוי נגד חזקה כל מה שביד אדם
הוא שלו ונ"ל דלא קשה מידי דוקא בשטר
בעדים דהלוה אינו נאמן לומר פרעתי
סובר הרמב"ן ז"ל דחזקה השטר מופיל
לחזקה החוב דחזקה דגם החוב הוא שלו
ובאמת הש"ך חולק ע"ז בחו"מ סי' מ"ז
וסובר דשטר לא דמי למטלטלין דעל
החוב אין שייך לומר חזקה כל מה שביד
האדם הוא שלו כיון שהחוב אינו בידו

אך י"ל כיון דאיתא בב"ב (מג'): דמטעם
דהשני נוח לי והראשון קשה הימנו
מיקרי נוגע בעדות א"כ נחשב נמי ככע"ד
כזה ואפשר בשאר נוגע בעדות לא נחשב
ככע"ד שהא נאמן במנו אבל הכא אפשר
מטעם

סומן שבה לידו ע"י נפילה חן חיישין
לנפילה משום דהיא נפילה דרבים ע"ז
פליג רבא וסובר דאפילו לנפילה דרבים
לא חיישין וזוה הלכה כרבא דהוא רבו
דאבי וק"ל:

יצחק ברי"א ויל חתן פיינענבורג.

סימן ע.

בעזרי' לינשיץ.

(א) בשעת (ס' ב' אום ב') הביאקושיא
על רש"י ז"ל יבמות (מס)
דפקטי קדושין באס ה' המקרה קודם קדושין
לא חלין ממילא אח"כ הקידושין נפקע
וגם בחידושי הרי"ם גיטין ר"פ המגרש
עמד בזה והאריך שם ולפענ"ד לחרץ
עפ"מ ששכחי קו' החום' שם על רש"י
דנדה גמי ל"פ קדושין ואס"ס אלמערך
קרא פ"ט:

ואמרת לסרץ דברי רש"י ז"ל דבאמת
לריכין להבין סדרת רש"י מה
זאת כיון שלא פקע קדושין ראשונים
בשביל זה יתפסו קדושין מחדש מה ראי'
זאת באס קידש בשעת שאין בו איסור
יתפים בעת איסור עיין בחום' קדושין
דס"ח אך ג"ל כוונת רש"י הוא כיון שהיא
בעצמה גרמה לאיסור עלי' בשביל שנסתרה.
לכן ה' דין שלא יהי' הקידושין עוד ע"ד
שמטיט אדעתא דהכי ל"ק עיין חום'
כתובות (מ"ו) אף במקח שנמלא סריפס
שחום' הקשה לימא שמהקח יהא בטל
ותירצו כיון שלא ה' מוכר לו באופן זה
שנריך דעת שניהם ובאין ל"ש זאת כמובן
ובכמה מקומות מטיט דאף שמוכר אח"כ
באס יש אומדנא דמוכח בטל למפרע
כמו בנ"ק אלא מעתה נפלה לפני מוכס
שחין ולכן כיון דלא פקע ממילא י"ל דחופס
בס מחדש אבל בנדה שידוע לכל שכל אשה
מוכרתת לזיוה נדה ולא שייך בזה שפקע
הקידושין:

ובזה

מסתם דהראשון נוח לי לא נחשב אללו
כחוב כלל א"כ מיקרי בע"ד מה שבה
לפטור עצמו מהשני (ועיין בש"ך סי'
קכ"ג שכתב דלא אמרינן השני נוח לי
אלא היכא שנריך להוילא ועיין בפ"ט סי'
ל"ז סק"ז) אבל עדיין קשה על דברי הרמב"ן
ז"ל הנ"ל מהא נדקשו בגמרא בב"ב
קכ"ז ע"כ דלמה לי קרא דנאמן אב על
הבכורה הא יש לו מיגו דהי בעי יהיב
לי' במתנה ולשיטת הרמב"ן ז"ל לא קשה
כלל ד"ל דהאב נחשב עוד דמעיד מי
מבניו הבכור ובפד לא מהכי מיגו, ומכ"ש
בעד קרוב. אך לפמ"ש הר"ן בקידושין
ד' ס"ד דמיגו דבדיו עדיף ממיגו שהי'
יכול לטעון א"כ י"ל דמיגו דבדיו מהכי
גם בעד, והעיקר נראה בעיני דהיכא
שהממן עכשיו הוא שלו ומעיד למי יהא
שייך אח"ז מכוון נחשב כבעל דבר לענין
זה דמהכי אללו מיגו כגון הכא גבי אב
דיורשים מכוון וכן לפיל גבי לוח שטותן
טענה נפילה שקודם פרעון הממן הוא
שלו ומעיד למי מגיע הפרעון גמי נחשב
כבעל דבר, ומיושב גם קושיא דלעיל:
בהזור לענין ראשון כי לפי הפירוש
שפרשתי בדברי הגמ' הנ"ל הא
דאיחא בש"ע חו"מ סימן כ' סעיף א'
שטר בעדים שכתוב בו אני פלוני לויחי
ממך מנה כל המוילאו גובה בו והבאתי
למעלה דברי הב"ח שפסק דאפי' המוילא
השטר מודם שלא נמסר לו השטר מיד
הלוה רק קנס השטר מיד אחר שנמסר
לו השטר מיד הלוה גמי יכול לגבות בו
משום דהשטר כוס נקנס במסירה לחוד
הוא משום דפסקין כרצ הוגא ולא כרבה
דסובר דאפילו נפל השטר מיד מי שנמסר
לו השטר ומלאו זה גמי יכול לגבות בו
משום דבזה הלכה כרצ הוגא דהוא רבו
דרכה, ועוד דנראה מדברי הגמרא דרבה
נפא חור לגבי דאבי דסובר דאס בא
לידו ע"י נפילה אינו גובה בו רק דפליג
על אבי דסובר דאפילו המוילא אינו

הא במרים יותר שינוי מעשה מאד שנקל להחיר אגדו והניח כל"ע וכפי שכתבו חוס' בד"ה שינוי החזור דמה שנקל ממחזור לא חשיב שינוי מעשה כיון שאין בו שינוי שם א"כ כשמלך האגוד עם זאת שנקל היו שינוי מעשה עם שינוי שם כמובן:

(ג) **שם** אות י"א בדבר הספק באל טעשה בר מלוא ביום הכפורים מחויב בתום' ויהכ"פ בספר מנחת חינוך מלוא שי"ג מבואר שם שאינו מחויב בתום' וכן מבואר מה שמוצא בג' רע"א ביו"ד סי' קפ"ו ספק בקטן שאכל קודם לילה של י"ד ולא נתעכל המזון אם מחויב לבדך בזה"מ ומחלק שם מדין דאזן שאכל ולא נתעכל המזון עד שנקבר אם מחויב בזה"מ ששם הוא בר חיוב רק שנפטר מחמת חנינות אבל בקטן אינו בר חיוב כלל ובא"ב סי' ס"ז מובא שם בריש דיני אורח ומאריך בזה עכ"פ מבואר שאינו מחויב קודם י"ד ומזה נ"ל ברור כ"כ בתום' יו"ב וקל"ה יש להעיר ביבמות בור ששימש בשבת דהוי בבת אחת ואם נאמר דמחויב בתוספת הוי איסור שבת קודם ופי"ן שעה"מ ה' א"ב מה שכתב על דברי הראב"ד לענין אוכל נבילה ביוהכ"פ שם' ול"ל דהביא ב' שערות בשבת ויש להעיר עפ"י וקלרתי:

וראיתי לה' מן המחברים שסעיר ספק באל אבל זית קודם יוהכ"פ וזית היבב ביוכ"פ בעוד שלא נתעכל הוי ראשונה אם מחויב כיון דמיתבי דעמו ורול"ה ליישב בזה דברי רש"י התמוהים בשבועות שפי' באוכל אכילה אחת ומחויב ד' שאכל ביוכ"פ זית ול"ע הא יוהכ"פ בכותבת ובזה יש אופן שחייב בכזית ובזה ה"א אפשר ליישב קל"ה דברי ריטב"א שכתב בנחמנלה ביוכ"פ לא חייל איסור נבילה על יוהכ"פ והקשה בשעה"מ שם הא יוהכ"פ בכותבת ונבילה בכזית וסי' אפשר לומר לפי סג"ל דגם ביוהכ"פ משכחם בכזית

ובזה ידחו דברי האבני מלואים בסי' י"ח שם' על קו' תוס' יבמות וסנהדרין דאמאי ל"א לר"ע דליתי עשה ולדמי ל"ה ורול"ה לתרץ כיון דמלוא רק בציאה ראשונה ואח"כ יפקע והוי כמו היום את אשתי ולמחר אי את אשתי עיי"ש ולהנ"ל אין זה דמיון דשם לא גרמה היא זאת וידע מקודם ל"ש פקעי' וא"כ כ"כ בקדושי חוץ משמעון היא בעלמה שכן רווחא שילכס להקדש לשמעון ג"כ אח"כ וא"כ לא היא גרמה זאת שהוא נתן אלכבץ בין שיני' לכן ל"ש הפקעת קידושין עיי"ש שנתקדשה לשמעון כמובן:

(ב) **בסימן** ג' אות ח' בדבר הקו' של בנה"ק מפרשיסחא ז"ל על הא דאמר ולקטי בשינוי מעשה ממ"נ אם קונה לאחר האגוד הוי תפסה ולא מן העשוי:

ובהשקפה ראשונה אמרתי שתעשה ולא מ"ס הוא דוקא אם טעם הדבר אין ראוי למלוא או כמו בהטיל למזלול או בעל"ה ג' אבל חסרון שהיא רק מחמת גול שאינו בעל"ה הדבר וראוי לאחרים אין זה בכלל פולמ"ה וזכרתי שכתב א"ב אורח סי' ב' מסתפק באל אוסר על פלמו בגד בת ד' כנפות ועשה לילית אם כשרים אח"כ כשמחיר האיסור וכתב סברא כזו עיי"ש באריכות ועוד י"ל בפשוט כיון שניתר הנדר וחכם עוקר הנדר מעיקרו למפרע מחילא ל"ה תעשה ולמ"ה זכעין שמלינו בכתה ענינים כמו בקידשה ע"ה שאין בה נדרים כשמחיר הכנס לא גפקע הקידושין ובאחרונים לענין קדושין מעבשוי ולאחר ל' כשנתגרשה וסרבה יש להאריך בענינים כאלה וא"כ גם בשינוי דרעת הרא"ש ששיני קונה למפרע בריש הגזול ע"ס ג"כ י"ל קן:

ואנב אכתוב שם בסוגיא שמחמה כ"ה על התום' שמחרן ששינוי שם בלא מעשה החזור אינו קונה כמו מריש אבל בלולב שאגדו הוי שינוי מעשה ומימה

בכזית אך הדבר קשה לומר כן ובפרט שזוהי כמה הערתי בענין פלוגתא דר"י ור"ל בחצי שיעור שיש לחקור בחיוב חצי שיעור כיון דכל חצי כזית היסוד האריך שיך לזרף אח"כ באינו אוכל בבח אהת ואמרתי דהחיוב הוא למפרע ששאוכל החצי זית השני ור"י ור"ל לשיטתם כמבואר פלוגתם בריש החולץ אם אמרינן אגלאי מלתא למפרע כ"כ כאן ור"ל דר"י לשיטתו כיון שאכל חצי זית שני מחויב למפרע והארכתי בזה ואכת"ל:

ולתריץ דברי רש"י י"ל כמו שמצינו אחשבי' שרמב"ם פוסק האוכל גיד הנשה של נבילה חייב שחיס אף שפוסק אין בגידיו בטון טעם כיון דחייב בשביל גיד חייב נמי משום נבילה ופי' באמרי בינה שמיטב גם בזה דברי רמב"ם באוכל גיד של מוקדשין ופיין בהל' טריפות סי' ח' כ"כ י"ל בכותבת ועפ"י נ"ל ג"כ קלה דברי ריטב"א בקו' של שעה"מ הכ"ל: (ד) **בסימן** ד' אות ב' מה שכתב להשיב שם על דברי גאונים בנפש ח' שחידשו שיכול לישראל על מחלה בחלה ותרומה מגמ' עירובין ל' דיש עלה אף לרבנן שישאל על מקלטה שיהי' שיעור לעירב ושאר ישראל תרומה על הכל ולא יטמך הפרשה כלל:

לדעת יש לתרץ ולתח קיום לדברי הגאונים וראשונה לריך לדעת דעיקר חידוש של בעל נפש ח' הוא בחלה שנפל לחיך העיסה שמועיל השאלה על מקלחו ולא בתרומה שנפל ובחלה נראה להבין דבריו דבאמת יש להחזיק בנכרח זאת שישאל הלא באם ישאל על מקלחו בנפלה לחיך עיסה הא זה שישאל עליו יהי' טבל כיון שהחייב להפריש עליו חלה הוא נולד אח"כ בעת שכבר נפל חלה ופי' גם זה חלה ועתה נחחדש איסור טבל ואיך יפסור מה שהפרש מקודם ע"ז סה" חלה (וגם יש להעיר בזה כי איסורין בטעם אחד מטמאין ואכ"מ) אך נ"ל

כיון שכבר נפרד מעיסה אינו מחייב המחלה בחלה כמו עיסה שנחלקה וממנ"פ פטורה אם תטמך לעיסה כבר נפטרה ואם לא יטמך אין בו שיעור וזה שיך בחלה אבל שם בעירב אם ישאל על המקלח יהי' טבל ואיך יחול התרומה ע"ז כיון דמקודם הי' גם זאת תרומה ואין הי' חל הפרשה מקודם על דבר שלא הי' אז חייב בתרומה רק לאחר שאלה וגם לא הי' נודע לו ששאל ול"ש בידו כמו שמפרש על קמח כמבואר בתוס' ומה שתירץ נ"ג לענין מעשר כן מבואר במאירי פ' מפנין דבמעשר אף שאלה אינו מועיל וזה דבר חדש כיון שאינו ניטל במחשבה:

ובם' א"ב מאחמו"ר ז"ל הובא ראי' בהל' תו"מ סי"ז ד"ה יציין מתניהין דדמאי מרמב"ם הל' מעשר שכ' וז"ל כל שאמרנו בהם לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה כך אם עזרו מעשרותן מעשר הרי אף אלם אם עשר מעשרו מעשר וע"כ דאין לריך להוילא בשפתיו וסגי במחשבה לבד דהוכחת תוס' גיטין (ל"א) הוא מאלם דתרומתו תרומה וזה להיפוך ממאירי, וגם יש להעיר בדברי ש"ך שכ' אף אם לא ישאל יהי' אוסר חלה טבל לכ"ע אינו בטל ברוב ויותר נ"ל כיון דאם ישאל יהי' איסור אחר טבל ויהי' איסור נולד בהיתר ולא בטל כסברת מרדכי אך לסי חילוק של גוב"י יש לחלק כמה חילוקים ואח אשר העיר על הסוגיא ולפרש ממק"א הא הוי חרי הוילא כן התעורר בס' עני' בשמים מהג' הח' מו"ה ישעי' ז"ל:

ולבאר דהאמרתי בישוב זה עפ"י קושיות גאונים ששמעתי איך יכול להשאל על התרומה הא גורס ברכה לבטלה ואמרתי קלה ע"פ דהוי קשה לי למה יועיל שאלה על תרומה אף שלא בא עוד ליר כהן כיון שכבר הופרש ואינו שלו רק כוה"ג מי שסובר שהיא

אחר אין זה חזרה והרבה הארכתי בזה ואכמ"ל ואולי יש לחלק דש במקדש לאחר ל' אינו חזרה דחשבת כיון שאין רוצה לישא בתוך ל' טוב לה לאחר שישא אותה מיד ובכ"ז אינה חזרה מקדושין ראשונה אבל בכאן שבדלתי מחויב לעשות המלוה מיד והיא נתקדשה לאחר הוי חזרה ויש לדבר בזה טובא :

(ו) **בסימן ד'** אות ג' שכ' לתמו' על דברי או"ז שמדחה ה"מ דבכ"ח ל"ט נותן פתח לפנים לאחר מעל"ט ומה מקשה בסוגי' לח"ד נוסל"פ מותר איך משכחם גמולי מדין. הא שייך בכ"ח והוא פלא הא בכלי מדין לא נכתב כ"ח ולגדול הפלא אפשר ליישב קצת דידוע שיטת ראשונים דמה דלא מהני בעילה בכ"ח הוא רק מדרכי דרק בקדשים אמרה החזרה ישבר ורמב"ם פסק רק בחטאת וכן שיטת בה"ע מובא בש"ע יו"ד סי' ז"ג ועיין בפ"ז ופמ"ג שם ועיין בברכת הוצא זבחים ז"ה ויש נסתרך בזה ואכמ"ל ולריך להבין מאיזה מקום בחזרה מבואר דמועיל בכ"ח בעילה, ואולי י"ל כיון דכתב וכל אשר לא יבוא בזה חטאתו במים ורוב ראשונים מפרשים דאשר יבוא בזה הוא פ"י אור לבד ולריך ליבון דלא כפי' רש"י ורמב"ן ויבוא במים הוא בעילה דכל מרבים כל הכלים שמועיל בעילה הלא כלי עץ לא מבואר בפ"י בחזרה שמועיל בעילה וע"כ מרבה מכלל ומכל אשר יבוא בזה מרביץ כל מיני כלי מחכות וכ"ח לא שייך להפציר בזה דשם פקעי ובחזרה כבשות זה פנים חדשות כמבואר בזבחים וא"כ יכלל בכלי מדין גם כ"ח ושפיר מקשה האו"ז דיכול לאוקמי בעילה בכלי מדין בכלי חרס והרבה יש להאריך בזה בכמה מקומות, כתבתי רק קצת להגידק העדים :

(ז) **ערה** לפני ספק בשבת ערב פסח אם יכול לערב בחמץ כיון שביום מחר יהי אסור ומלאטי באלהן מן המחברים

שהיא ממון כיון דעיקר הוא על כהנים איך יכול להפקיע זכותם ועיין בר"ן באם אסור על טלמו דבר אחד וזכה אחר בו אין יכול להשאל זכות של אחר אך נ"ל כיון שבדלתי יתרום ממקום אחר אינו מפקיע שום זכות ומחויב להפריש מיד חרומה אחרת א"כ י"ל דהבדלה ראשונה חל גם על הפרשה שני כיון שפ"י הפרשה זאת נחתיב דווקא להפריש ולא פ"י אופן ליפטר מהפרשה וא"כ כיון רחייב הוא עי"ז דוקא להפריש מיד לא ה"י תרי הו"ל :

(ח) **בסימן ו'** בדבר הדיב"ז יותר יש לתמו' הא מבואר בתוס' מכות (ט"ז) ד"ה כגון שהדירה צריכים שפי' רש"י במצא בה עון ותוס' כתב של"ל דאין מלוה רק באומר הנאת תשמישן עלי מבואר דיכול לאסור ואולי י"ל דרש"י קאי בשיטת רשב"א שמתרץ על קו' הר"ן נדרים (ט"ו) דלמה יאסר בהנאת תשמיש הא מלוה לאו ליהנות ניתנה ומתן כיון דאפשר באחרת ומה הו"ל דגם בהנאת הנוף אמרינן מלוה לאו ליהנות ניתנה א"כ כאן דמלוה דוקא בזה שכתב לו תהי' לאשה אמרינן מלוה לאו ליהנות ניתנה. ובס' רביד הזהב פ' תלא בד"ה ולו תהי' לאשה כתב ח"ל בשם בה"ג באם לא כנסה ונשאת לאחר ומת וגירש עדיין רשאי לכונסה ואין זה בכלל לא יוכל בעלה הראשון לשוב דלאו בעלה הוא ופשוט דרשאי ולאו חייב איבה דהא אם אמרה ל"ב ליתא לעשה כלל כ"ס שפסחה ידה וקיבלה ק' ונשאת אין לך ל"ב גדול מה ונפטר מן העשה וכתב בגליון מאחזק"ר ה"ג זל"ל ח"ל עיין בירושלמי פ' א"נ בוררת וחזרת ובוררת ואולי אם כנסה אחר נפקע ממנו המלוה עכ"ל ואנכי הערתי ע"פ דברי הירושלמי מובא בראשונים קידושין ר"פ האומר במי שמקדש לאחר י" ונשאת לאחר ומת בתוך ג' חזר קדושין של הראשון דאף שכנסה

(ח) **ואנב** חודיע שזה כמה קשה לי בסוגי' דמערבין הנ"ל דהרי"ף מביא ראי' מזה דיש עירוב והולאה ביוכ"פ הלל אפשר דאייירי ביוכ"פ שחל להיות בשבת וביוכ"פ לבד אין עירוב והולאה והארכתי ליישב זאת גם קו' הירוש' דילמא איירי בעירוב מחומין ואין כאן מקום להאריך:

שלמה אויערבאך

בחגאון חקי סורים וצ"ל אבר"ק חג"ל
בעהמ"ח ספר אמרי בינה.

סימן עא.

ב"ח קרעשוב.

לכבוד בני החי"ב וכו'

(א) **מה** שהקשה על דברי בה"ג מובא ברא"ש יבמות פ"ב ובשה"ג בריא"ז ובמור אה"ע סי' קע"ח דלאסור אשה על בעלה בשי' שיראו העדים כמכחול בשפופרת והקשית מש"ס דמכות ד"ז דאמרי ר"ע ור"ס חילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם ובבעל את הערוה ה' שאלים ראייתם כמכחול בשפופרת משמע דאין מליאות לזה לראות וכו'. הנה אף שראיתי בט"ז מהדו"ס אה"ע סי' י"א לבטו שחפס ג"כ דאין מליאות שיראו העדים כמכחול בשפופרת וחילי' מש"ס הזה אכל לדעתי הקלושה א"ל לומר כן דא"כ תקשי לר"ע ור"ס א"ך יפרנסו כל הפסוקים הנאמרים בחורה מיסת ב"ד בעריות כיון דלדעתם גם למיתה בעינן כמכחול בשפופרת וזאת א"ל שיראו העדים והא"ך מש"ל ואין לומר דנכתבו משום דרוש וקבל שכן כמו נגעי בתים וכן סו"מ לאותן מ"ד דאין מליאות בעולם ונכתבו משום דרוש וקבל שכן. דז"א דא"כ למה לא אישתיא שום כרייתא למייתי גם מיתה ב"ד בעריות דלא ה' ולא עתיד להיות ולוקמא כר"ע ור"ס כמו דהני' בן סו"מ ואוקמה כר"י ור"ס ושה"ג כר"א ונגעי בתים כר"א"ש עיי' בש"ס סנהדרין דע"א. וע"כ דמיסת ב"ד האמורה בחורה

סמכברים שמביא ראי' מסוגי' דעירובין ל"ז בפי מיני' רבא מר' נחמן ככר זה היום חול ולמחר קודש ואמר עירבו לי בזה מהו א"ל עירובו עירוב וכו' ומפר' שס דמספיקא לא נחמא ליה קדושה והוי עדיין חולין בבה"ש וקני עירוב ומה מהני כיון דמיד דמשחשבה חל עליו קדושה ופקע עירוב כיון שאמר מחר קודש א"י אפי' עומד להיות אסור בשבת עירובו עירוב וכפי אשר ראייתי בגליון הש"ס מאתמו"ר הגאון זצ"ל כ"כ וז"ל יש להחבונן למה נקט היום חול הא אף כשאומר רק מחר קודש היינו כך וז"ל דוקא כלאומר שיהי' קודש למחר שוב אינו יכול לחזור כמבואר ר"ן ורא"ש נדרים (כס'): זא"כ ל"ס סעודה ראי' דאינו יכול לאכול והוי כנפל עליו גל אלא ז"ל דהכוונה ה' אס נשאר למחר יהי' קודש לכך נקט היום חול ולמחר קודש דכוונתו ה' שיש בידו לאכול היום פכ"ל:

ור"ס כיון דעיקר טעם היא שכוונתו רק באס ישראל למחר אז יהי' אסור ורצונו לאכול היום אף שמחר יהי' אסור קני עירוב אכל באס אין רצונו דווקא לאכול היום וירוש' שלמחר יהי' אסור לאפשר לא קני עירוב גם מביא ראי' מעירובין (ל') ב"ש אומרים אין מערבין לגזר כיון וב"ה אומרים מערבין א"ל ב"ה לב"ש אי אחס מודים שמערבין לגדול ביוהכ"פ וב"ש הסס איכא סעודה ראי' מבטור ויס והיינו דסוף היום קונה עירוב והוא בשעה שמוחר עוד לאכול בערב ויח"פ והא מיד לאחר היתר יהי' אסור לאכול א"י דגם כהני' גווגא שיהי' אסור אח"כ נמי מהני עירוב ולהנ"ל גם בזה יש לחלק קלה ובפשוט נראה דיכול לעשות עירוב בחמץ כיון דמבואר ברמ"א סי' (של"ד) דמטעם לאכול העירוב בשחרית וכוודאי בחמץ יאכל בשפופרת שחרית החמץ וגם יקיים מלות ביטור כמבואר בבעה"מ לא מעכב העירוב אף שאסר אח"כ באס יהי' בעולם:

נמי למ"ל דאשה חבירה מיקטלא כיון
דבבירה גס למיתה ל"ה התראה א"כ
אין הדבקות ראי' על הבטלה ושוב בעינן
גס למיתה שיראו כמכחול בשפופרת ולזה
אין מציאות בעולם והאך מש"ל דמיקטלא
זה תו"ד והנה בקושיא ועם דבריו חד
בחדא מיתרלא דכיון דהטעם דלמיתה ל"כ
כמכחול בשפופרת הוא משום דהי' התראה
כדברי הנו"כ א"כ באשה חבירה בדינא
דר"ח דמיירי בלא התראה א"כ גס למיתה
בעינן כמכחול בשפופרת וע"כ דמיירי
שם שהעידו העדים שראו כמכחול בשפופרת
ושפיר אמר ר"ח דיכולין לומר לאוסרה
על בעלה באנו ושפיר מ"ל כמו שבארנו
ומתוך הכל וא"ש בע"ה ח"כ:

(ג) **ובחיותי** כזה לא אמנע מלכתוב
מה דק"ל מה פריך הש"ס
שם אלא אשה חבירה דמיקטלא האך
מ"ל ומאי קושיא הא כל הטעם דפוסר
ר"ח הוא משום עשאי"ל, כמבואר שם
בש"ס א"כ מ"ל שפיר כשבא עלי' לפני
ב"ד דבכה"ג ל"כ עדות שיכול להזימה
כמבואר בש"ס דסנהדרין דע"ה. כמו
עריפה שהרג בפני ב"ד שנהרג אף דהוי
עשאי"ל מ"מ היכא דב"ד דנין פ"פ
ראייתם הורגין אף בעדות שאי"ל ועי'
בחו' סנהדרין דפ"ה. ד"ה גמרא. ונלפע"ד
ליישב דהנה מקשים המפ' על הא דאמר
רבא עריפה שהרג בפני ב"ד נהרג דהא
בד"ג אין עד הרואה נעשה דין והוא
פלוגתא דר"ע ור"ס ב"ק ד"ז: ובר"ה
דכ"ז ומכות ד"ב דר"ע ס"ל דכולם נעשים
עדים וידוע דהלכה כר"ע מחבירו [והא
דהרמב"ם פוסק בזה בפ"ה מה"ע כר"ע
עי' במפ' שפנלו בזה] וא"כ עריפה
שהרג בפני ב"ד לריבין אותו ב"ד להעיד
בפני ב"ד אחר ואין דנין פ"פ ראייתם
ושוב בעינן עדות שאתה יכול להזימה.
ולמה נהרג וחי' הנה"מ בסי' ל"ז דטעם
דעד הרואה אין נעשה דין בד"ג הוא
משום והללו העדים וכני כיון דחזי דקטיל
לא

בחורה גבי עריות יכול להיות כי אפשר
שיראו העדים כמכחול בשפופרת אך הוא
במציאות רחוק ולא יתרמי כזאת אך פ"ה
באלף שנים ומש"ה אמרי ר"ע ור"ס
שאלו הי' בסנהדרין לא נהרג אדם בעולם,
וכן מבואר להדיא בחו' מולין ד"א: ד"ה
ליחוש אהא דאמרי ר"ע ור"ס שהי' שואלים
דאיחס עריפה הרג ושמה במקום סיף
גקב הי' וכתבו דקרא דמחייב מיתה גבי
דולח מיירי שהי' קרום מוחו מגולם וראו
העדים שהי' שלם ונקבו עי"ש הרי דלריך
גס לר"ע ור"ס שנשאר מציאות למיתה
האמורה בחורה גבי רולח וה"ה גבי עריות
דבחדא מחתא מחתינהו וע"כ לומר שיש
מציאות שיראו כמכחול בשפופרת וא"ש
דברי בה"ג ח"כ:

(ב) **ועם** זה יש ליישב מה שהקשה
בהגהות נו"כ לבנו הגאון ז"ל
בנו"כ מהדו"ס אה"ע סי' י"א על דברי
בה"ג הללו מהא דסנהדרין דמ"ה. דאר"ח
פדי נערה המאורסה שהזמנו אין נהרגין
דיכולין לומר לאוסרה על בעלה באנו
ולדברי בה"ג דלאוסרה על בעלה בעינן
שיראו העדים כמכחול בשפופרת ולמיתה
ל"כ א"כ אך יכולין לומר לאוסרה על
בעלה באנו דהא לא מיתסרא עד שיעידו
כמכחול בשפופרת וזאת א"א וע"כ דהם
העידו רק שראו כדרך המנאפים וזאת
מהני לחייבה מיתה אבל לא לאוסרה על
בעלה. עוד הקשה לדברי הנו"כ שהסביר
סעמא דבה"ג דס"ל לחלק דלמיתה סגי
שיעידו שראו כדרך המנאפים ולאוסרה
על בעלה בעי שיראו כמכחול בשפופרת
דהטעם הוא משום דלמיתה בעינן התראה
ושיחיר עלמו למיתה א"כ כיון שראו העדים
דבוקים זה בזה כדרך המנאפים בודאי
בעל כיון דקיבל עליו התראה משא"כ
לאוסרה על בעלה דהוא בלא התראה אין
הדבקות ראי' על הבטלה ולפ"ז הקשה
בנו דמאי מצינו בש"ס אלא אשה חבירה
דמיקטלא לר"י בר"י המ"ל הא בלא"ה

לא חזי לי זכותא וגבי טריפה ל"ב והלילו
הטרה כיון דהוא גברא קטילא ושפיר דנין
ע"פ ראייתו עכתי"ד ולפ"ז כאן כבועל
אח הערה דלית טריפה בעינן והלילו
העדה ואף שבעל לפני ב"ד אינן יכולין
לדון ע"פ ראייתם ונעשים עדים ובעינן
עדות שאי"ל ושפיר פריך האריך מש"ל וא"ש:
(ד) ויעם זה אמרתי ליישב מה דקשה
דאיתא בסנהדרין דפ"א. מי
שגתחייב שתי מיתות נידון בממורה ומקשה
הש"ס פשוטא אלף דנגמר דינו על עבירה
קלה ואח"כ דנוהו על עבירה חמורה מ"ד
גברא קטילא הוא קמ"ל וקשה לשיטת
ר"ס מובא בסו' חולין ד"א: וזבחים
דע"ס: דממיתה קלה לחמורה ל"א בחר
רובא א"כ הא סנהדרין שראו כולם לחובה
פוסקין אותו ולא מ"ל שב"ד ידונו מיתה
רק ע"פ רוב וכאן דכבר נחתיב מיתה
קלה איך ידונו על מיתה חמורה דכולם
מחייבים פוסקים אותו וברוב הא ממיתה
קלה לחמורה ל"א בחר רובא והוא קו'
עלומה ועם האמור יתייב דהנה הקשו
בסו' שם ד"ה נגמר חימא ואמאי נידון
בחמורה הא כו"ל עשאאי"ל דאי מיוסמי
סהדי בחראי לא מקטלי כיון דכלא
סהדותי הוא גברא קטילא ותי' וי"ל דמיידי
דעבירה שני' עבר בפני ב"ד דנהרג אפי'
בעדות שאי"ל כמו טריפה שהרג בפני
ב"ד עכ"ל והנה קשה כו"ל דהא אין עד
הרואה נפשה דין בד"נ ואיך מ"ל בפני
ב"ד שידון ע"פ ראייתם וע"כ ל"ל כו"ל
כיון דהוא גברא קטילא כמו דאיתי' בגמ'
ל"ב והלילו העדה ושפיר דנין ע"פ ראייתם
ול"ב עדות שיכול להזיקה ולפ"ז ע"כ
לומר דכאן ל"ב והלילו העדה ולפ"ז
נתיישב קו' הנ"ל דהא דסנהדרין שראו
כולם לחובה פוסקין אותו הוא משום
דבעינן והלילו העדה כמבואר בש"ס וכאן
דהוא גברא קטילא ל"ב והלילו העדה ושפיר
דנין אותו אף שראו כולם לחובה ומש"ל
בכה"ג דלא לריך ליזיל בחר רובא וא"ש בע"ה:

(ה) ויעם זה יש ליישב קו' העלומה
שהקשה הגאון ר"ל האלברשטאט
על ד"ת בג"ל דממיתה למיתה ל"א בחר
רובא מזה כהן ומאשה אב דדילמא לאו
אבי' הוא ואין דינו רק בחנק ואי דאזלינן
בחר רובא הא ממיתה קלה לחמורה ל"א
בחר רובא והאיך מש"ל דחייבה טורה
בה כהן שריפה ואשה אב שקילה. וכל
התי' הנאמרים בזה המה דחוקים ואין
מעלים לנו ארוכה דדוחק לאוקמין דין
בה כהן ואשה אב בהמילא ואופנים רחוקים
כאלו, ומה שתי' הפמ"ג בספר חובת
גומא דאי ל"א בחר רובא ניחוש דילמא
בעלה הוא אחי' מאבי' ואין קידושין
חופסין בה והוי פנוי' והוי ממיתה ולא
כלום לדעתו ז"ל דהא הקשו הסו' חולין
ד"א: ד"ה כגון דאיך מוכח מהא דדילמא
לאו אבי' הוא דאזלינן בחר רובא דילמא
הוא משום דהעמד האם על חזקה לדקת
ותי' המהרש"א דדילמא באונס, ועדיין
קשה דהעמד כל אדם בחזקה לדיק והתי'
הוא דניחוש שמא עכו"ם בא עלי' באונס
עי' בספרן של לדיקים ובראש יוסף בעלמו
כ"כ וא"כ כל החשש הוא משום עכו"ם
שבא עלי' וידוע דעכו"ם ועבר הבא על
בת ישראל הולד ישראל ואין מתייחס
אחר העכו"ם ואינו בנו כלל וא"כ אף
דניחוש דילמא לאו אבי' הוא ליכא למיחש
דילמא הבעל הוא אחי' מאבי' דכל החשש
הוא מעכו"ם ואין בזה דין קורבה שיהי'
אחי' מאבי' דלא יתפסו בה קידושין ואזלא
לי' תי' התיבה גומא וזה ברור ומירוצים
הנאמרים ומפורסמים בודאי אינם מעלים
ארוכה, אבל כלפ"ד לומר תי' מספיק.
דאם לא ניזיל בחר רובא א"כ סה"י
פסורה לגמרי דהא סנהדרין שראו כולם
לחובה פוסקים וע"כ דדינן ע"פ רוב
מחייבין ואם נימא דל"א בחר רובא וניחוש
דילמא לאו אבי' הוא א"כ גם חנק סה"י פסורה
דלא ניזיל ג"כ בחר רוב סנהדרין המחייבין וסוב
הוי ממיתה ולא כלום ואזלינן בחר רובא:

(ו) **עוד** נ"ל לומר בפשיטות יותר דאי לא ניזיל בחר רובא א"כ דילמא סריפה הוא הכופל והנבעלח כמו דמקשה בגמ' להוכיח מזה דאזלינן בחר רובא דליחוש דילמא סריפה הוא גבי עדים זוממין וא"כ אי ל"א בחר רובא דילמא סריפה היא והוי עדות שאזיל עיין בתו' חולין שם ד"ה ובי וא"כ יהי' פטורים לגמרי אף מחנק והוי ממיחה ולא כלום ואזלינן בחר רובא ולק"מ. עוד נ"ל והוא האמת דהנה התראה ל"ל שיחרו בו מהלאו הבא בו כמו"ש רש"י שבועות ד"ב ע"ב דהמחירה לריך להתרות מאזכרה זו שהוא עובר ע"ש ואם החרו בו מלאו אחר פטור לגמרי כי ל"ה התראה ופי' תו' שבת דע"ג ע"ב ד"ה משום דבשבת אם החרו בו מאז מלאכה אחרת אף שכולם נכללים בלאו אחד לא חששה כל מלאכה מ"מ פטור. א"כ כאן בבת כהן דהחרו בה מלאו זה ולא החרו בה מלאו דא"א וכן באשת אב דהחרו בו מלאו דאשת אב ולא מלאו דאשת איש א"כ אם לא ניזיל בחר רובא והוי רק א"א א"כ ל"ה התראה ופטור לגמרי והוי ממיחה ולא כלום ושוב אזלינן בחר רובא ועוד נראה דמבואר בסנהדרין ד"פ: דר"י ס"ל דלריך להתרות באיזה מיחה הוא נהרג ואם לא ל"ה התראה ואפי' רצון דפליגי עליו ומהני בהחרו בו סתם מ"מ אם החרו בו בפירוש על מיחה אחרת אף חמורה מ"מ משמע מסקנת הש"ס דמוחרה לדבר חמור ל"ה מותרת לדבר קל ועי' בכחובות דל"ג. בעין משפט ועי' בתו' שם ד"ה ממאי דמשמע דהכי הילכתא וא"כ הא דמחייבין בת כהן סריפה ואשת אב סקילה נ"ל דהחרו בהם למיחה זו ואם לא ניזיל בחר רובא ויהי' דינו בחנק יהי' פטור לגמרי והוי ממיחה ולא כלום ואזלינן בחר רובא וא"ש ולק"מ כנלפע"ד ברור, ואמת ובחנם הרעישו העולם בקו' זו:

בקו' זו:

(ז) **והנה** בעברי בחיפזון על הספר שפתי' ראיתי בסי' י"ז או"ב בקונטרס הב' שהעיר על דברי השעה"מ שחקר בה' מילה אם עבד מלווה למול את בנו והקשה עליו דכיון דמבד אין לו חיים ומותר באמו ובתו מניין לו בן שיחול עליו מלות האב על הבן והניח בל"ע הנה בעין קו' זו הקשו על דברי תו' חגיגה ד"ב ד"ה לא תהיה שכתבו דעבד מחויב בפ"ו והקשו האחרונים דכיון דאין לו חיים ואין הבנים מתייחסים אחריו האריך חייב בפ"ו, ועי' במנ"ח מ"א או"ג שהאריך שם בפלוגתא דרמב"ם ורש"י בהא דעבד מותר באמו ושיטת רש"י ור"ן דהא דעבד מותר באמו ובתו היינו שבעת לידה הי' גוי ואח"כ נעשה עבד דהוא כקטן שגולד דניחוסף עליו קדושה בזה שנעשה עבד והוא ג"כ גירות מגוי לעבד אבל באמו ובתו שגולדו בעבדות וגם עתה הוא עבד אסורים עליו דאף שאין מתייחסים אחריו דעבד אין לו חיים מ"מ הוי בנו וטובג בהם דין עריות ומתקן בזה דברי תו' בחגיגה דשיטתם הוא ג"כ הכי וכיון דהוי בנו אף שאין מתייחסים אחריו יולא בזה ידי חובת פ"ו והא דהש"ס ביבמות בעי שיתייחסו אחריו הוא דוקא באופן שאינו בנו דנחגייר דהוא כקטן שגולד אז א"י רק באם הוה מתייחסים אחריו ולכך הי' לו בנים בהיותו עבד וכשתחרר דהוא ג"כ כקטן שגולד דמעבדות לחירות הוי גירות וא"כ אינו בנו וגם אין מתייחס אחריו לכן א"י בהם אבל בבנים שהי' לו בהיותו עבד וגם עתה הוא עבד דהוי בנו דל"ש כקטן שגולד דמי יולא בהם אף דאין מתייחסים אחריו ע"ש שהאריך בדברים נכונים וממילא גם דברי השעה"מ נכונים דהוא אזיל ג"כ בשטתה זו ובפרט דמפלגל שם בדברי תו' ב"ק דס"ח ועי' בש"מ שם וא"כ דכ"ז עבדותו הוא בנו אף שאין מתייחס אחריו שיך ג"כ שיהי' במלות האב על הבן שפיר מקום לחקירת השעה"מ

השעה"מ אליבא דשיטות האו' ורש"י ור"ן ואה"ג דלשיטת הרמב"ם דסובר דעבד מותר באמו ובחו גם באותן שולדו בעבדותו וגם עתה הוא עבד דאינו נחשב בנו אליבא' כתב המנ"ח במ"ב או"ב דאין מלווה למול את בנו מה"ט בלא פלפולו של השעה"מ ודברי השעה"מ נכונים וא"ס: (ח) ערך ראיתי שם בקונטרס הד' בסי' מ"ז. א'. יאל לחלק בזה דעשה שקודם הדיבור דבאם נשתנית אחר הדיבור הוי נשנו קודם הדיבור חומרא ודוחה ל"ת שאחר הדיבור ואם לא נשתנית אחר הדיבור ממה שה' קודם אז הוי קולא מה שנשנו קודם הדיבור ומתוך כזה קו' המפ' בסתירת הירושלמי שהביאו חו' קידושין לש"ס דלין ביבמות וחו"ד הגה מלבד שעריין לא נחשב כזה מה שמבואר בחולין דק"ב: דגיד על טמאה הוי איסור חמור משום שנאמר קודם הדיבור וגיד יא נשתנה כלל אחר הדיבור ואס"ה הוי חומרא מה שה' נוהג קודם הדיבור. הרי דלא כסברתו ומלבד זה יעו' בברוך טעם בכלל עדל"ת ברין אי בעינן באותו דבר בפרק ג' שכתב ממש להיפוך דאם נשתנה אחר הדיבור אז מ"ע שקודם הדיבור כזו אין דוחה ל"ת דבכה"ג ל"ה חומרא מה שה' נוהג לפני הדיבור כיון דאין המלוה אללנו באותו אופן שה' קודם הדיבור ושוב אין דוחה דבעינן דומיא דכלאים בליות אבל אם לא נשתנית אז הוי חמור כמה שה' נוהג גם לפני הדיבור ודוחה ל"ת וע"ש ואין להאריך בזה שכל הספרים מלאים מזה ובחידושי הארכתי בזה וביארתי כל חמירא בע"ה וישבתי בזה דברי הרמב"ם בד' מקומות אשר עמדו עליו המפ' וישבתי כמין חומר דאזיל לשיטתו בכל אותן המקומות לא עת האסף פה: (ט) ואודיע לערי לרבים מה דקשה לי מובא על הט"ז יו"ד סי' שכ"ד ס"ק ט"ו דחלה אוסרת אף קודם שהפרישה בהיותה עדיין בהעיסה טבל מ"מ

אם מפרישה אח"כ אוסרת למפרע וקשה לי מהא דפסק הרמב"ם בפ"ז מה' ביכורים הו"ב ובפ"א מה' אה"ס הט"ו דחולין הטבולין לחלה לאו כחלה דמי ואין שני עושה שלשי בזה והוא מש"ס דמוסא ד"ל ואמאי לא נימא דכשפרישה אח"כ מיטמא למפרע ואולי כיון דהט"ז למד להאי רינא מזרוע בשילה ואיסור מטומאה לא ילפין ונע"ג:

(י) תמה אני על ס' המשניות להרמב"ם בחלה פ"ב מ"ח דפ' במשנה טמן פחות מבבילה היינו מעיסה הטמאה וקשה לי מובא דאין יפרנס דברי הש"ס סוטה דף ל' דמסיק דפליגי ר"א וחכמים במותר לגרוס טומאה לחולין שבא"י ורבנן דאסרי משום דאסור לגרוס דלהרמב"ם דנותן מטמאה ליכא כאן גורם טומאה לחולין כעת לא ראיתי מי שהתסורר ע"ז ומלוה ליישב ובחידושי על הש"ס הארכתי ונע"ג:

גבריא אל זאב אסעלקא אברק קרעשוב.

סימן עב.

ב"ח זמלב (בפלך וואהליו).

יו"ד הלכות מילה סי' רס"ג ס"א קמן שהוא ירוק וכו'. הגה הגאון הר' יעקב עמדין זלל"ה בחלק שני מסידורו בסדר המילה כתב ע"ז דכל מין ירוק בכלל כזהב או בכרתי או כעין הכחול עכ"ל ומביאו הלכ"ס בחידושי דיקים והעתיקו הפ"ת כאן סק"א ולדעתי הדברים האלו הם נגד ט"ס מפורש חולין מ"ז ע"ב דמסיק שם דירוק דר' נתן היינו ככרתי ופי' רש"י דהיינו כעין עשבים שהוא מראה גרין והתוס' והרא"ש שם כתבו דגם כעין הרקיע הוי בכלל ככרתי והוא מראה בלאה ועי' תוס' סוכה ל"א ע"ב ד"ה ירוק ע"ש אבל ירוק כזהב הוי בכלל מוריקא דפסלינן שם בגמ' גבי ריאה וכן הוא מוסכם ביו"ד סי' ל"א ירוק כזהב הוא

תוריע דמפרש שער להוב דהוא מראה דומה לתבנית הזהב ולהוב הוא כמו זהב ואונקלס תרגם שער סומק משום דהוא טעה מעט לארמומית וכו' כתב הרמב"ם פ"ח מהלכות סומאח לרעת ה"ד דשער להוב הוא כתבנית הזהב אבל מ"מ אינו נכלל לא בירוק ולא באדום דר' נתן מדפסיל בריאה וכמו שנתבאר לעיל וכן לענין דמים דאשה הוא מהדמים הטמאים וכמו שכתב הרא"ש בפ' כל היד הנ"ל וכן מבואר בסור וש"ע יו"ד סי' קפ"ח וא"כ גם לענין מילה אינו לא בכלל ירוק ולא בכלל אדום דר' נתן, וגם אינו שום חולי המעכב את המילה וזה ברור ודברי הגאון תמוהים הם לדעתי:

כתבתי זאת יען ראיתי מוהלים רבים שמדקדקים מאוד בזה ואם מראה החיטוק טעה מעט לגעל דוחין את המילה ויאל להם זאת מדברי הגאון הנ"ל או משום דסתם ירוק משמע להו לאינשו ירוק געל אבל באמת שלא כדון עושים המוהלים בזה ואין לידחות המילה משום מראה געל ובפרט כשטטה מעט לגעל וכן הוריתי פה להמוהלים שלא להשגיח ע"ז וכבר נעשה כמה פעמים מעשה על ידי והחיטוקים נתרפאו בשלום ח"ל:

הק' אליעזר דהבן דר"ק חונה פ"ק ופלב.

סימן עג.

ב"ח אשענשין.

(א) **בקונטרס ב' סי' ע"ו כ' עמש"כ** החכ"ל דאם גילח שצרה אחת בזמן ליכא איסור משום ח"ש דהוא לפלא דהרי ש"ס ערוך בזמן דנזיר לוקה אף על שצרה אחת ויותר הוא לפלא עליו שפציא שמה התוספתא דמכות ולא ראה שצירה ש"ס בתוספתא י"ש חולש ב' שצרה ושצור משום ד' דברים משום נזיר כו' וא"כ מבואר בתוספתא ג"כ דבזמן אינו לוקה על שצרה

הוא מראה עריפה ע"ש וא"כ אינה בכלל ירוק דר' נתן דאם הי' בכלל ירוק דר"ג הי' כשר בריאה וכדאיתא שם בגמ' דלמדין מילי דריאה מר' נתן דמילה עיי"ש וכן כעין הכחול הוא כשר בריאה וכדאיתא שם בגמ' אבל לאו מטעמא דר' נתן וכן דקים להו לחז"ל דלאו לקוהא הוא ואין זה ענין לירוק דר' נתן ואם נאמר דכוונת הגאון דכזהב או ככחולא אין מלין אותו משום שהוא חולי א"כ לא היה לכתוב ה"י דינא על ענינא דירוק וגם למה תפס רק הני מראות ה"י ליה לכתוב סתם דכל שינוי מראה בעור הטיטוק ה"י חולי ואין מלין אותו ועוד דאיכא כ"מ טובא דאי משום דר"ג מלין אותו מיד שחוזר למראיתו ואם מחמת חולי לריבין להמתין ז' ימים מעט שנתרפא עיי' סי' רס"ב ס"ב:

וגם באמת מוכח בגמרא גבי עובדא דר' נתן דשינוי מראה בחיטוק לא ה"י חולי המעכבו מלמול דאל"כ גם קודם ר"ג איך מנו את החיטוקת ראשון ושני האם לא ידעו מהאי מחניתין דחיטוק שהוא חולי ממתינן לו עד שיכריא אלא ודאי דאין שינוי מראה חולי המעכב את המילה ורק דר' נתן בא ללמד דירוק ואדום מעכב את המילה משום דלא נפיק או לא עייל ביה דמו וזה ברור לדעתי:

אמנם כן איכא גמי וזה אדום וכדאיתא

במשנה יומא מ"ג פ"ב בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום ובגמ' שם מ"ה ע"א מפרש דאיכא זהב פרויים דדומה לדם פרים מיהו משמע דזהב פרויים אינו מלין בניט וזהב דירן טעה מעט לארמומית אבל הוא בכלל מראה געל וכמו שכתב הרא"ש בנדה פ' כל היד על המחניתיו דחמשה דמים עמאים באשה וכן כתבו בחוס' סוכה הנ"ל וכן כתב הפת"ג בשפ"ד סי' ל"ח סק"ב דאדום דומה קלת לגעל עיי"ש ובלשון המקרא נקרא המראה הזהב להוב פי' רש"י בפ'

שערה אחת היפוך מגמ' דנזיר אך לע"ג
 דיש סתירה בתוספתא משום דבתוספתא
 בפ"ד דנזיר כ' להיפוך חומר בתגלחת
 שהתגלחת אין לה שיטור משמע דלוקה
 אף על שערה אחת וכמ"ס בכ"מ בפ"ה
 מה' נזירות על הא דכ' הרמב"ם נזיר
 שגילה שערה אחת לוקה דכן הוא בתוספתא
 פ"ט, וא"כ הפ' בתוספתא דנזיר נעלם
 ממני ולע"ג ומזהו לישב, וגם מ"ס שהוא
 לפלא על הקדוש מטעמכאנאוו שדעתו
 בספרו סוף מכות דבכ"ג באלמנה כ'
 אסורין הקידושין גרידא מטעם ח"ס שדבריו
 המה נגד הגמ' דסוטה (מ"ד) דקאמר
 כדרכה כ' הרי דליכא איסור תורה
 בקידושין גרידא פ"ט לא ארע כוונתו
 שכ' דליכא איסור תורה כו' דהא שם
 משמע דאפי' איסורא דרבנן ליכא משום
 דלריה"ג אפי' באיסורא דרבנן כגון סח
 בין תפלה לתפלה חוזר, וכבר הביא קו'
 זו בשע"מ בפ"ז מה' מעילה על דברי
 התוס' בב"מ וביבמות דמשמע דהתוס'
 סובר דאיסורא דרבנן איכא בקידושין
 גרידא מהא דגמ' סוטה. משמע דאפי'
 איסורא דרבנן ליכא פ"ט, והוא לפלא על
 הגאון מטעמכאנאוו שנעלם ממנו דברי
 התוס' הנ"ל שמשמע דרק איסור דרבנן
 איכא, ובהריטב"א בקידושין חולק על התוס'
 וכ' דליכא שום איסור עד דבעיל ואיך
 מלאו לבו לומר בן מדעתו' דנפשי' דאסורין
 מטעם ח"ס דמשמע דאיסור מדאורייתא ול"ע:
שם בס' כ"ז אות א' כ' היולא מזה
 דרב לשיטתו דאמר בכריתות
 דמשנתנו מיירי בלב עוף כו' סובר דם
 שבשלו עובר עליו א"כ מדוקדק שפיר
 דלא הקשו בתוס' על מומר דרב כו'
 דהא רב סובר דם שבשלו דא' ע"ש'חזן
 שכל דבריו המה מוקשה זה הוא לפלא
 בעיני איך נשכח ממנו דברי התוס' בחולין
 דף ק"ט שהוא הביא בעלמו שם התוס'
 בר"ה הלכ דע"ש בתוס' דרש"י סובר דם
 שבשלו עובר עליו ובתוס' חולק שם על

רש"י וכ' דרב כו' דם שבשלו אינו עובר
 והא דמוקי בלב עוף משום דמתני' איירי
 בין חי בין מבוטל כו' פ"ט וא"כ איך כ'
 כאן דלא הקשו בתוס' על רב משום דרב
 סובר דם שבשלו עובר דהא התוס' סובר
 דאפי' רב ג"כ סובר בדם שבשלו אינו
 עובר ולע"ג:

אך בקונטרס ג' סי' כ"ח אות ג' ראיתי
 דברי מעכ"ה בזה הענין אשר
 המה דברים ראויים למי שאמרם אך בזה
 שכ' כ"ג דכ"ז הוא רק למ"ד דם געבר
 ונעשה חלב ולהכי דם שבשלו כיון שנשתנה
 אינו עובר עליו אבל למ"ד איברי' מתפרקין
 א"כ החידוש הוא רק גבי אמ"ה ולא
 באיסור דם א"כ דם שבשלו עובר עליו
 עומדים לנגדו הכו"פ בס' ס"ה והפמ"ג
 בפתיחה לה' מליחה שכ' בסיוגון אחד
 דאמאי ל"א בגמ' בפסחים לר"ס ק"ו
 מדם משום דם י' היתר לאיסורו דם
 שבשלו דאינו עובר עליו פ"ט וא"כ משמע
 להיפוך דהא ר"ס סובר בנהר הטעם
 דאיברי' מתפרקין ומ"מ כתבו דסובר דם
 שבשלו אינו עובר עליו [ולפי דברי הכו"פ
 והפמ"ג אמרתי ליישב בפשיטות קו' החכמי
 לוגיל המובא בהרא"ש על הרמב"ם דפסק
 בג"ה מותר בהנאה דהא כיון דפסק
 כר"א דכ"מ שנא' לא תאכל אף איסור
 הנאה במשמע ואמר' בגמ' דגיד מותר
 דכשהותרה נבלה כו' ופריך בגמ' דלמ"ד אין
 בגידין בנו"ט מה"ל וקאמר דמ"ד אין בגידין
 כו' ר"ס ור"ס סובר דג"ה אסור בהנאה
 ולפ"ז דאין קי"ל דאין בגידין בגמ' י' ש'
 לאוסרו בהנאה, ולדבריהם ניהא דיל' דר"ס
 סובר דם שבשלו א"ע עליו וא"כ ליכא
 ק"ו מדם משום דיש היתר כו' וג"ה אסור
 בכלל נבלה מש"ה סובר ר"ס ג"ה אסור
 בהנאה, אבל הרמב"ם לשיטתו דפסק דם
 שבשלו ע"ע ומש"ה אפי' דקיי"ל דאין בגידין
 בגמ' ול"ה בכלל נבלה מ"מ כ' דג"ה
 מותר בהנאה משום דיש ק"ו מדם ול"ה
 שום פירכא משום דבדם לרידי' אין היתר
 לאסורו

לחטורו וכהנ"ל] ואנכי אמרתי ליישב קו' המפורשים שהביא הדרת גאונו מהא דאמרי' בגמ' דחלב שרי מדאמר רחמנא בב"ח כו' דהא עיקר איסור בב"ח הוא רק ע"י ביטול וא"כ חלב שבטלו מותר דלא גרע מדם שבטלו ואכתי מנ"ל דחלב חי מותר, דאדרבה למ"ד דס"ל דם שבטלו מותר מה"ח הטעם משום דאישתני אוליין בחר השתא א"כ ממילא נשמע היכא דדם נעכר ונעשה חלב מותר משום דאישתני וא"כ אין זה שום חידוש ומש"ה חלב מותר אלא דעיקר חידושו משום אמ"ה וזה חידושו יליף שפיר מצב"ח ולק"מ קו' המפורשים משום דהא דיליף מצב"ח לא הי' הס"ד דחלב אסור משום דם נעכר כו' משום דהשתא דאמרת דם שבטלו מותר ירעיין רגס החלב מותר, רק החידוש משום אמ"ה וזוה אין שום נ"מ אם ביטל או לאו ופשוט הוא:

ג) ועתה באתי להציג איזה גרגיר אחד מחידושי בסוגי' דאין חוששין מה שאמרתי ליישב קו' הסודרי סהרה בסו' קפ"ד שהניח בל"ע על הא דפסק שם בש"ע דאשה שיש לה וסת אם שהתה אחר שיעור שהספור והטבול יבוח עלי' וא"ל לשאל משום דאמרי' בגמ' נדה דהוי ס"ס ס' ראהה כו' וס' טבלה והקשה דהא כ' בירושלמי הטעם משום דר"י ס"ל טבילה בזמנה מזה וא"כ משמע מהירושלמי דא"ל דטבילה בזמנה לאו מזה לא הי' נכנס כלל אפי' בגור הספק לומר דילמא טבלה וא"כ לדין דקיי"ל דטבילה בזמנה לאו מזה א"כ מנ"ל להקל והניח בל"ע, ונלפענ"ל משום דהכו"פ בסו' קפ"ה הביא קו' בשם המ"י דאמאי מהני זיה ס"ס דהא היכא דיכול להתברר ל"מ ס"ס והכא אפשר בשאלה ותי' דבאן אפי' ס"ס א"ל דהא וסת דרבנן ע"ש, ושוב הקשה בקונטרס אחרון לשיטת הרי"ף ורמב"ם דר"י סובר וסתות דאורייתא הדרא קו' לדוכתי' דהא בדאו' אפי' בס"ס

ד) ועתה באתי לכתוב א"ד מה שמלאתי בכת"י מא"מ זללה"ה האבדק"ק פלינסק אשר הביא בשם מורו ורבו הרב הגאון כו' מ' אליעזר אוירבאך זללה"ה מקאליש אשר אמר בשם הרב החסיד כו' מ' יחזקאל זל"ל מפיעטערקאך לבאר דברי הש"ס התמוהים והוא בחו"מ סו' ר' סק"ה שכ' למרן קו' הראשונים הא דהולכין למשיכה בסימטא ולא סגי בד' אמות משום דר"י משיכה הוי קנין דאו' וקנין ד' אמות אינו אלא מדרבנן ע"ש והוא תמוה הא גם משיכה ל"ה רק קנין דרבנן דקיי"ל כר"י דאמר ד"ת משום קוונת ואמר הוא ז"ל ליישב לפי מה שכ' המקי"ח בה' פסח סו' תמ"ח בשם ס' גם פשוט כלל חדש דכל קנין דרבנן מהני רק להיות הפקר מדאו' אבל ל"מ להיות שלו מדאו' ולריך הווכה לעשות קנין בזה כווכה מן ההפקר ע"ש וא"כ בסימטא מכח ד"א כבר ילא מרשות מוכר ונעשה הפקר מדאו' ממילא המשיכה שימשוך אח"כ מהני מדאו' כמ"ש בראשונים בהפקר דליכא מעות משיכה קונה מדאו' משא"כ מכח ד' אמות בלא משיכה ל"ה רק קנין דרבנן ודפח"ח:

(ה) **בקונטרס ד' ס' מ"ה** אות ויו הניח בל"ע דברי הרמב"ם מה' נזק ממון כיון דקיי"ל כרבא כו' ל"ג האי טעמא לא אדע איך געלט ממנו דברי הרא"ש בפ' כולד הרגל בב"ק שהקשה קו' זו על הרי"ף ותי' דיש חילוק בין בעי"ה לר"א, וגם באנשי שם בנמו"י הביא דברי הרא"ש והוא תי' תירוצו אחר, וא"כ שייך תי' גם לשיטת הרמב"ם דאזיל בשיטת הר"א וחדוש גדול שנעלם ממנו ול"ע:

דוד ולבן בהרה"ג ר' משה גרשון וצ"ל החופ"ק הנ"ל.

סימן עד.

ב"ח שפילעווינע.

(א) **בהגהות אשר"י** פרק אלו טריפות מביא דעת הבה"ג בטריות קרום של מוח דבין קרמא עילאי ובין קרמא תתאי דלינקיב טריפה ותמה הב"י ביו"ד ס' ל"א מהא דאיתא בחולין (מ"ו:) רב ושמואל דאמרי תרווייהו קרמא עילאה אף דלא ניכר תתאי ואמרי לה קרמא תתאה והאיך פוסק הבה"ג דלא כחד מהלשונות ותי' הב"י וז"ל וי"ל דבה"ג מפרש דל"ק דווקא דלינקיב קרמא עילאה טריפה אבל אי תתאה לינקיב כשרה ואמרי לה תתאה כלומר אפי' לא לינקיב אלא תתאי לחוד טריפה ופוסק בה"ג כלישנא בתרא עיי"ש ותמה הב"ח עליו מחולין (כ"ו.) דאיתא שם הכתה חולדה על ראשה רב ושמואל דאמרי מכנים ידו לפנים ובודק אם מבלבד כו' ואם לאו כשירה ופריך שם הניחא למ"ד קרמא תתאה אלא למ"ד לינקיב עילאה אף דלא לינקיב תתאה ניחוש דילמא עילאה לינקיב כו' ומתוך אי איתא דלינקיב עילאה תתאה אגב רוכבי' מפקע פקע ולדברי הב"י מאי קאמר הניחא למ"ד קרמא תתאה הא אף לדידי' טריפה בקרמא עילאה לחוד עיי"ש:

והנראה דהנה לכאורה קשה ומלאמי אה"כ בישועות יעקב שהקשה כן דמאי פריך הגמ' דילמא עילאה לינקיב לפ"מ שמבואר בתוס' חולין (מ"ב:) דאף למ"ד דקרמא עילאה טריפה הטריפות הוא משום שגם סוף הקרום תתאה לינקיב עיי"ש ודעת המהרש"ל דהיכי שהטריפות הוא רק על שם סופו מהני שה' י"ב חודש והיינו משום דאין זה וודאי לינקיב רק רוב שיהי' כך ולפיכך כיון שחי י"ב חודש אמרינן שהוא מהמועט שאין סופו לינקיב ולפי"ז בהכחה חולדה על ראשו שפיר בדקירב ושמואל דדילמא ניכר השני קרומים והוי וודאי טריפה אבל כשלא בלבד אף שיש עוד חשש דילמא ניכר עילאה עכ"פ לא הוי רק ספק השקול ואפילו אי לינקיב עילאה ג"כ יש מיטוט דילמא אין סוף תתאה לינקיב ואמרינן סמוך מיטוטא לפלגא והוה ל' רובא להכשיר:

אך נראה בפשיטות דהנה לכאורה קשה דהאיך נוכל לומר דמאן דמטריף קרמא עילאה הוא מלד סוף תתאה ליפסוק דא"כ אמאי אינו מטריף גם קרמא תתאה מלד סוף עילאה ליפסוק אך באמת ל"ק כמו שמבואר בגמ' דתתאה אגב רוכבי' מפקע והיינו דהתחתון הוא רך בעלם וסופו לינקיב כשניקב עילאה אבל כשניקב תתאה אין סוף עילאה ליפסוק וכן מבואר להדיא ברא"ש פרק אלו טריפות שכתב מפורש כן בדעת ר"ש דאי לינקיב עילאה טריפה משום דהתחתון רך ועמיד לינקיב אבל העליון חזק ומתקיים עיי"ש:

אמנם כ"ז לפי מאי שמסיק הגמ' כאן תתאה אגב רוכבי' פקע אבל המקשן נראה שלא טלה על דעתו זאת דתתאה הוא רך בעלם א"כ ע"כ ה' סובר דמאן דמטריף קרמא עילאה הוא טריפות בעלם והיינו דהלכה למשה מסיני כך ה' שפיקר הטריפות תלוי בקרמא עילאה דאל"כ למה לא מטריף גם תתאה מלד

החמץ לר"ך לשלם דמיו שהרי הגזלן מחויב באחריות ונמצא פורע חובו באיסורי הנאה, וחי' כיון דחמץ שע"פ י"טו אסור רק מזד קנס שעבר על ב"י לא קנסו בכה"ג שלא יהי' יכול לומר הש"ל יע"י"ש ודבריו תמוהין דהרי גם ב"י"ג ג"כ מבואר בסוגי' דהמטמא דבשוגג פטור דהוי היזק שא"ט ניכר ולאמר לו הש"ל אף ד"י"ג הוי איסור דאורייתא, ונראה לתרץ דהנה בעט"ז מחרץ קושיות המג"א משום דלא יתקן בזה כלום דאם נאמר דהגזלן לר"ך לשלם דמיו להגזל יחי' הגזל נהנה מאסה"ג דהחמץ באמת הוא שלו והוא מקבל דמיס תמורתו יע"י"ש אך נראה דשפיר הקשה המג"א לפ"מ שמבואר בגו"צ מהדו"ק דהגזל אינו עובר בב"י דהא אינו בידו רק הגזלן עובר ונאסר החמץ מזד הקנס של הגזלן והנה הא ששבור הגזלן על ב"י הוא משום שיש לו חייב אחריות והנה הא ששבורין על ב"י היכי שחייב באחריות אף דק"י"ל דבר הגורם לממון לב"ד רק הטעם הוא דשאיני הכא דגלי קרא לא ימצא והנה ראיתי באזה ספר דהכוונה דכשיש לו עליו חייב אחריות הרי הוא רוצה בקיומו של חמץ דאם יאבד יהי' חייב לשלם וכוונת המורה הי"ח שלא יהי' ישראל רוצה בקיומו של חמץ ולפי"ז ממילא דאם נאמר דהדין הוא שלא יכול הגזלן לומר הש"ל בקושיות המג"א רק לר"ך לשלם דמיו אף שהחמץ הוא בעין ממילא שלא יהי' כלל רוצה בקיומו כיון דאף אם החמץ בעין אינו יכול לפסוד עצמו בחמץ זה וממילא דלא יעבור כלל על ב"י מזד דק"י"ל דבר הגורם לממון לב"ד ונהי' דלא יהי' יכולין להחזיר את החמץ אחר הפסד דאם נחיר את החמץ בוודאי שיהי' רוצה בקיומו אבל מ"מ כשלא יהי' מתירין לו את החמץ וגם נאמר שלא יוכל לומר הש"ל ממילא דלא יעבור כלל על ב"י ושפיר הקשה המג"א דנהנה הגזלן מאסה"ג במה שאומר לו הש"ל וליתא לחי'

מזד שסוף עילאה לינקוב ושפיר הקשה דילמא עילאה אינקוב תתאה לא אינקב דהוי שפיקא דאורייתא ספק השקול לחוד ואי דגם מספק הי' מכשיר א"כ מאי מהני הבדיקה כלל כיון דגם קודם הבדיקה הוי ספק ושפיר הקשה ומושב קושיות הישועות יעקב הג"ל ולפי הולעה זו מיושב היטיב שיטת הבה"ג דשפיר קאמר הגמ' הניחא למ"ד קרמא תתאה והיינו דבין קרמא עילאי לחוד ובין קרמא תתאה לחוד טריפה ושפיר נוכל לומר דהטריפות בעלם הוא רק כשניקבו שניהם ורק כשניקב אחד מהם הוא טריפה מזד שסוף לינקוב גם השני וממילא דל"ק דילמא עילאה אינקב תתאה לא אינקוב כיון דהוי עכ"פ ס' השקול ואפי' אי אינקב עילאה הוא רק רוב לינקוב תתאה ואמר' סמוך מיעוטא לפלגא אבל למ"ד קרמא עילאה דהיינו רק קרמא עילאה טריפה אבל קרמא תתאה לחוד לא הוי טריפה א"כ אי אפשר לומר דהטריפות של עילאה הוא מזד סוף תתאה ליפסוק דא"כ אחאי אינו מטריף גם קרמא תתאה מזד סוף עילאה לינקוב וע"כ דהוא טריפות בעלם דכך הלכה נמסר לטרוף רק בקרמא עילאה א"כ שפיר קשה דילמא עילאה אינקב תתאה לא אינקב ולפי"ז יש לפרש כוונת הגמ' מה שמחרץ תתאה אגב רוכבי' פקע והכוונה דלעולם הטריפות בקרמא עילאה אינו טריפות בעלם רק משום שסוף תתאה ליפסוק וממילא דל"ק דילמא עילאה אינקב תתאה לא אינקב דאמר' סמוך מיעוטא לפלגא כנ"ל ואי דקשה דגם תתאה לר"ך להיות טריפה מזד שסוף עילאה לינקוב ע"ז קאמר הגמ' דתתאה אגב רוכבי' פקע והיינו דרק תתאה סופי לינקוב משום שהוא רק בעלם אבל העליון חזק ואין סופו ליפסוק ודו"ק:

(ב) **דמג"א** בס' ת"מ הקשה על הא דק"י"ל גזל חמץ ושבר עליו

הפסח אומר לו הש"ל הא אם נאבד

לתי העט"ז דשוב יהי' הנגזל נהנה מאסה"ג שמקבל דמים עבור החמץ שלו דה"א דאם יהי' הדין דלא יכול לומר הש"ל ממילא דלא עבר הגזלן על ב"י והנגזל מקבל דמים עבור היסר ושפיר הוכרח המג"א לתרץ כיון שאין אסור רק מזד קנס לא קנסו בכה"ג שלא יהי' יכול לומר הש"ל ולפי"ז מיושב קושיא הג"ל דמה יענה המג"א ביי"ג כנ"ל דה"א דשם שפיר י"ל כתירון העט"ז דלא יחוקן בזה כלל דאם נימא דלא יכול לומר הש"ל יהי' השני נהנה מאסה"ג שמקבל דמים עבור יי"ג שהוא שלו באמת דהיזק שא"ג לא שמי' היזק ודווקא על חמץ שצבר עליו הפסח שפיר הקשה המג"א ודו"ק:

ובזה יש ליישב קושיות המוס' (בגיטין נב: ד"ה מנסך קלבד"מ) שהקשו כיון דבלא"ה היזק שא"ג לש"ה רק שחייב מטעם שלא יהי' כל אחד הולך ומטמא א"כ מאי בכך דקלבד"מ מ"מ יהי' חייב מטעם שלא יהי' כל אחד הולך ומטמא ולפי הג"ל יתיישב בהקדם ליישב מה שהקשו המפורשים על האי טעמא שלא יהי' כל אחד הולך ומטמא דזה ניחא במטמא אבל במנסך לא שייך כלל האי טעמא דאטו צביל שיהי' פטור ינסך ייט של חבירו ויחייב מיטה אבל לפי הג"ל יתיישב היטב דהנה הקשיתי דבמנסך בלא"ה זריך להיות הדין שיהי' חייב לשלם ולא יהי' יכול לומר הש"ל כדי שלא יתענה מאסה"ג כקושיות המג"א ותירונו לא שייך כאן אך כתבתי דביי"ג ל"ק כלל קושיות המג"א דיכולין לומר כדברי העט"ז הג"ל דאם ישלם יהי' חבירו נהנה מאסה"ג כיון שהדבר הוא באמת שלו והוא נוטל עבורו מצות אך עדיין קשה לפמ"ש"כ בע"ז (נט ע"ב) דאם עכ"ס ינסך. לייט של ישראל מותר לשקול דמי ולא אמרינן דהוי חליפי אסה"ג דמקלא קליי' וקשקיל ממנו דמי נזק א"כ ליתא

לכאורה לתרץ זה דהרי חבירו רשאי ליקח ממנו המעות מזד הנזק ולא נחשב אללו חליפי אסה"ג אך ל"ק כלל שהדין באמת היזק שא"ג לש"ה א"כ ממילא דאיו יכול ליקח המעות עבור הנזק רק עבור היין ושפיר יתהני מאסה"ג:

אך לפמ"ש"א בברייתא שם העושה מלאכה במי חטאת ופרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ורולה הגמ' לומר משום דהוי היזק שא"ג הרי חזינן דאף דהשא"ג לש"ה ופטור מד"א מ"מ חייב בד"ש א"כ ממילא דחבירו רשאי ליקח המעות עבור הנזק כיון דעכ"פ מחויב בד"ש ובפרט לדעת הפוסקים דהיכי דמחויב לזי"ש מהני תפיסה אך לפמ"ש"כ רש"י בד"ה וחייב בד"ש דהחייב הוא משום שנתכוין להפסיד את ישראל משמע להדיא דזה דווקא במזיד אבל בשוגג בוודאי דפטור אף בד"ש משום דהיתה שלא בכוונה ושפיר יכול לומר בשוגג הש"ל ואי דנהנה מאסה"ג הרי גם חבירו יתנה כיון דעבור הנזק אינו יכול ליקח רק עבור היין וממילא דבמזיד רשאי חבירו ליקח המעות עבור הנזק כיון דחייב בד"ש ממילא דלא יכול לומר לו הש"ל כדי שלא יתהני מאסה"ג כקושיות המג"א ואי דגם חבירו יתנה ז"א דחבירו קא שקיל דמי נזקו. ולא עבור היין וכיון שלא יכול לומר הש"ל ממילא דחייב לשלם כיון דנתחייב באחריות ולא זריכין כלל במנסך להטעם שלא יהי' כל אחד הולך רק במטמא ומדמע מוכרחין אטו להאי טעמא אבל במנסך במזיד בלאו האי טעמא חייב כיון שלא יכול לומר הש"ל וע"ז שפיר קאמר הגמרא דמש"ה אמר מערב ולא מנסך משום דקלבד"מ ופטור בלא הטעם דהש"ל ומיושב קושיות המוס' דלא שייך לחייבו משום שלא יהי' כל אחד הולך כו' ודו"ק:

יעקב דוד וואסערשיש אבד"ק הג"ל.

סימן עה.

ב"ה מאביבניץ.

(א) **ראיתי בקונטרס ראשון בס' י"א**
 אות ה' ש"ל לרין ולהשיג
 על הפרישה והזכור שור שדעתם בשיעור
 ה"ס"ב לשער בכריסו של ח"נ כמבואר
 להדיא בש"ס שבת פ' כירה ובמחכ"ת
 לא דק בזה במ"ש ופרכת הגמ' ה"ד
 יס"ב הוא משום דאין יד כל אדם שזה
 באיזה יד משערין ומשני בכרסו שח"נ בו
 באותו יד משערין והוא יד בינוני ואין
 בזה ממש מחרי טעמי חדא דאם כיוונת
 הש"ס לומר שמשערין ביד של אדם בינוני
 למה להם לתלות הניא בדללא תניא ולשער
 בכש"ת שקשה מאד לשער בו כמוכן ולא
 אמרו בפשיטות לשער ביד של אדם בינוני
 ועוד דהא החוש מכחיש לזה דהדבר ידוע
 דכש"ת הוא שיעור חוס מיעוט משיעור
 יד אדם בינוני עוד כתב וז"ל ומה שהקשה
 (הזכור"ש) דילמא האי גברא טבעו כך
 שאינו סולד כ"א בחוס גדול מן הסתם
 אית לן למימר שהוא מן הרוב עכ"ל
 ותמהני שלא עיין בש"ס עלמו פ' כירה
 וחסד שמה שכתב הזכור"ש שמה האי
 גברא טבעו כך שאינו סולד רק מחוס
 מיעוט הוא מדברי הזכור"ש עלמו וליחא
 רק היא לשון רש"י בפירוש הש"ס דשם
 על מה שהש"ס שאל ה"ד ה"ד סולדת
 וא"כ האריך כתב דמן הסתם אית לן
 למימר שהוא מן הרוב מאחר שחז"ל לא
 רצו לסמוך בזה על הרוב עוד כתב
 ובפרט בדורותינו שחלושים ביותר מבימי
 הש"ס ודאי אית לן למימר שלא הגיע
 אדם זה ליותר מבינוני שבימיהם וכו'
 עכ"ל ואין דבריו נכונים דכיון שחכמי
 הש"ס ז"ל לא רצו לסמוך על אומד
 הדעת רק הרחיקו השיעור לשער בכש"ה
 ממילא אין לנו לסמוך על אומד דעמיתו
 אסברא והשערה בעלמא להקל באיסורים
 בפרט במעשים בכ"י ואיסורים דאורייתא:

(ב) **ורגני** להגיע הרשום בחידושי בענין
 זה. וזהו נחתי אל לבי לדון
 איך להתנהג בשיעור ה"ד סולדת בו לענין
 איסור והיתר לאשר שהגאון זכור שור
 בחידושו לחולין העיר בדבר חדש וז"ל
 נהוג עלמא שבזמן שאי אפשר להחזיק
 בו ה"ד מחמת החוס מיקרי ה"ס"ב ולא
 זולת ולכאורה לא משמע כן ממאי דאמר'
 בחולין (ק"ה) דמים הראשונים ניטלין
 בחמין שה"ס"ב ואיך אפשר ליטול בחמין
 כה"ג וכו' דבמס' שבת אמרי ה"ד ה"ס"ב
 ופירש"י יש שסולד מחוס מועט ויש שאינו
 כן וא"כ זה שאינו סולד דילמא האי
 גברא טבעו כך שאינו סולד אלא ע"י
 חוס גדול ומ"מ הוה יס"ב לבינונים וגם
 מדמשני הסם כל שכריסו שח"נ וידוע
 שאש"פ שגדול אינו נכזה מחוס מועט
 מ"מ אפשר שהגיע לחוס דכש"ת וא"כ
 ראוי להחמיר עד ש"ל הספק מלבו
 עכ"ל וכאשר נחתי לעיין בזה מלאחי
 שגם הפרישה באר"ח סי' שח"י עמד על
 מנהג של המורים לשער בחזקת ה"ד
 מסוגיא דשבת הג"ל וגם המג"א באר"ח
 סי' קפ"א סק"ג תמה על השו"ע שכ'
 שמים שה"ד נכות בהן אין ניטלין מהן
 לידים וכתב עליו וז"ל דאטו בשוטה
 עסקין שיכיה ידיו ובגמ' אמרי שה"ס"ב
 והוא שכריסו של תינוק נכזה עכ"ל והוא
 כדברי הזכור"ש הנ"ל וכן מפרש רבינו
 ירוחם נתיב י"ב ח"ב וז"ל כלומר כי יש
 אנשים נכיים ממעט חוס ויש שאינם
 יראים אפילו מחוס גדול וא"כ נתת דבריך
 לשעורים אלא כל שכריסו ש"ת נכיים
 הימנו נקרא ה"ס"ב עכ"ל אמנם בעיני
 יפלא מאד שהרי גם בכל השעורים
 שבתורה לענין חיוב מלקות וכתב כגון
 ית וביזה וכוונתם אלבע ואגודל ודומיהן
 ככולם יש גדולים וקטנים אלא דמשערין
 בבינוני וכדאמרינן בעלמא כי איתשיל
 לענין עומה"ב וה"נ יש לנו לשער באדם
 בינוני ועוד מה זה שהשיבו לשער בכש"ת
 נכזה

נכוה והרי גם בטבע הילדים יש חלשים ואין סלידתן שזה וגם גוף הענין תמוה לשער בכריסו ש"ת דלכל הפחות הוי לן לשער בידו ש"ת ולא בכריסו ועוד כמה תמיהות יש בזה כיון שחז"ל ראו לשער בדבר ידוע ומוגבל ומורגש ולא לסמוך אסתם ב"א ואיך הרחיקו כ"כ לשער כמה שקפה וכמעט מן הנמנע לשער בזה ודרכי דרכי נועם כתיב:

אבן

יש לנו להעתיק מקור הסוגיא דשם והוא ת"ר מביא אדם קיתון של מים ומניחה כנגד המדורה לא בשביל שיחמו אלא בשביל שתפיג לינתן רי"א מביאה אשה פך שמן ומניחה כנגד המדורה לא בשביל שיחמם אלא בשביל שיפטר רש"ג אומר סכה אשה ידה שמן ומחממתה כנגד המדורה וסכה לבנה קטן ואינה חוששת אר"י אומר שמואל אחד יין ואחד שמן ואחד מים יד סולדת בו אסור וה"ד יס"ב כל שכריסו של תינוק נכות בו ומלאחי להרב המאירי ז"ל שם שכתב על ברייתא זו וז"ל ומיהו בין מים ובין שמן דוקא שלא יחמו בידו כל כך שאלו ה' במקום אחר וה' נוגע בהם בידו היתה יד סולדת ר"ל חוזרת לאחור' מחמת רוב החום שאין דבר זה חוזר להעמדת מים כנגד המדורה להחיר כל שאין הים"ב אלא לענין סכה אשה ידה שמן וכו' וזה ששאלו ה"ד הים"ד כלומר בסכה אשה ידה שמן האריך אהה משער הים"ב ופירש בה כל שכריסו של תינוק נכויה בהמשחתה עכ"ל וביאור דבריו הקדושים ז"ל נראה עפ"י הדין בסי' שי"ח על דין דמיחם הג"ל וז"ל ואע"פ שמפסד דברי ר"י נראה דמקום שהים"ב היינו לומר דבמקום שמניח ידו כנגד המדורה ותהי' סולדת מחממה מ"מ הדבר כד' הרא"ש דמקום שאם יונח שם הקיתון של מים יחמו כדי שתהא הים"ב הוי מקום הראוי לבישול עכ"ל כוונתו נראה שיכול להיות שאם ישנם יד אלא המדורה תהי' סולדת אבל

אם ישנם שם קיתון של מים ואח"כ יניח יד בתוך הקיתון לא יהי' הים"ב כמובן בחוש וע"ז כתב שהעיקר כדעת הרא"ש שאינו אסור אלא המקום ההוא חס כ"כ שאם יניח שם קיתון עם מים ואח"כ יניח ידו שם תהא סולדת שם וזהו ג"כ כוונת הרב המאירי ז"ל הג"ל שמה ששאלו פה ה"ד יד סולדת אין השאלה שזהו סולד מחוס מועט וחזירו אינו סולד כ"כ שע"ז יש לשער שפיר בשיעור בינוני כנ"ל אלא לפי שאמרו כאן סכה אשה ידה שמן ומניחה כנגד המדורה ואח"כ סכה לבנה קטן איך יש לשער בזה הים"ב שאם נשאר כמה שבירו סולדת כנגד המדורה הרי אפשר להיות שאם ה' משים שם קיתון עם שמן והי' משים ידו לתוך אותו קיתון לא היתה הים"ב מחממה כנ"ל אבל עכשיו שסכה ידה שמן ומניחה כנגד המדורה הרי יס"ב ח"כ וע"ז השיבו שיש לשער בזה כל שכריסו של תינוק נכות בהמשחתה וכלומר כיון שכריסו ש"ת שהאשה מושחת את השמן סולד ממילא יש בחוס כזה שיעור שגם ידה היתה סולדת אילו היתה מניחה ידה תוך הקיתון שכנגד המדורה אבל ברישא דברייתא דמניח קיתון של מים כנגד המדורה וכן בהא דמביאה אשה פך שמן בשניהם אין לשאול שיעור הים"ב דהא יש לשער בהם באם ידו של אדם בינוני נכויה בקיתון מחממה החום וכמו דמשערין בעלמא כן נ"ל בירורין של דברים בעוה"י:

ונמציינו למדים דלפי פירושו דלדינא יש לשער בשאלות או"ה לענין בישול ובליעה ופליטה בהחזקת היד וכמנהג מורי הוראות שהביא הפרישה ובכו"ש ז"ל וגם בירושלמי פ' כירה אמרו מותר להפסיר במקום שהיד שולטת ואסור להפסיר במקום שאין היד שולטת עד היכן עד כדי שיהא נותן ידו לתוכה והיא נכזית עיי"ש והוא כדברינו הג"ל וגם הרא"ש בפסקיו

ועתה ראיתי באו"ה כלל ל"ד שכתב וז"ל
וכתב הרא"ש פ' כירה ה"ד יס"ב כל
שכריכו ש"פ"ג בו עכ"ל והיינו נמי שיר
אדם ביטני נכיות בו עכ"ל והרי שהמנהג
שנהגו לשער בהחזקת היד תורה היא
ואין להרהר אחריו ועל מנהג כזה וכיוצא
בזה יש לנו לומר מנהג ישראל תורה.
ולכאורה ל"ע על האו"ה שהביא כן בשם
הרא"ש והלא גמ' ערוכה היא בשבת.
וגראה משום דבגמ' ה' אפשר לומר דלא
משערין כלל ביד נכיות רק בכש"מ אבל
הרא"ש שהביא לירושלמי וגם הביא לש"ס
דילן ששערו בכש"מ ש"מ דס"ל להרא"ש
דאידי ואידי חד שיצורא היא עכ"ל התו"ק:
ומבואר שגם הגאון הנ"ל מסכים לדין
זה אלא שהוא ז"ל תופס
דאידי ואידי חד שיצורא היא וגמך בזה
אחר האו"ה שמפרש כן בדעת הרא"ש
שלא יהי' מותר א"ע שמביא שיטת הבבלי
ושיטת הירושלמי והוא לפי שלא זכו עדיין
לתורתו של המאירי ז"ל שלא נדפס עוד
בימיהם ולכן הולכו לומר דאידי ואידי
חד שיצורא היא אף שהחוש מכחיש מזה
אבל אנו ת"ל שזכרנו לאורו וזכינו לשיטתו
של המאירי ז"ל פשיטא שיש לנו לתפוס
גם דעת הרא"ש כן. ועיינתי עוד ומלאתי
בספר יד יהודה על יו"ד ס' ק"ה וראיתי
שחולק ג"כ על הבב"ש אלא שתופס לו
שיטה חדשה בזה והוא שהוא ז"ל דיקדק
עוד כיון דאליבא דאמת לא נוכל לשער
ביר סולדת לפי שאין סלידת הכל שזה
וכפרש"י ולריך לשער בכש"מ א"כ ר"י
אמר שמואל שאמר אחד יין וכו' יר סולדת
בו אסור ואין ה"ס"ב מותר והמובן מדבריו
שמשערין ביד אדם איך נותן שיצור מה
שבאמת אינו שיצור ועוד למה שמואל
נקט לשון סולדת ורחבה נקט לשון נכיות
ולפיכך מפרש הנ"ל בהקדם מה שפרש"י
על סולדת נמשכת לאחר'י מדאגה שלא
תכזה והיינו שאין החוש גדול כ"כ עד
שנכזה. תיכף בנתינת היד אלא עד שאחז

בה

בפסקיו שם מיייתי לירושלמי הנ"ל ותשמע
שסובר שאינו חולק על הש"ס שלנו דאל"כ
ה' משמיט וגם תמלא עוד בספר התרומה
ס' קס"א שכ' לענין הגעלת חביות של
י"ג שירתיחה מבחוץ עד שגם בפנים
אינו יכול ליגע בה אלא ידו סולדת
הימנה וכ"כ בהגהות אשירי במס' פ"ו
(לג) בשם אור זרוע וגם בתשובות הרא"ש
כלל י"ט סימן ז' כתב לענין זה שיצור
יס"ב ובסמ' ח' שם כתב שיצור שאינו
יכול ליגע בו עיי"ש. מכ"ז מבואר בעליל
שדעת כל הראשונים ז"ל לדבר פשוט כי
שיצור היס"ב הוא שגדול אינו יכול ליגע
שם מחמת החממות ולא בכש"מ וגם
בתשו' חוט המשולש (הנספח להרשב"ן)
טור הא' ס' מ"ד וטור הב' ס' ל"ו
פוסק הלכה למעשה שאם אין היד נכיות
שם אינו אסור ומש"כ עוד הבב"ש מדין
מים אחרונים ניטלין בחמין שהי"ס"ב
(וכבר כתבתי לעיל שכ"כ גם המג"א) אחר
המחילה מקדושת תורתם לא כיוון ופה
בזה שהרי מפרש שם להדיא יר סולדת
ר"ל נכיות וכ"ה בר"ן שם ובפ' רגמ"ה
ז"ל וכ"כ ברבינו יונה ברכות פ' אלו
דברים וגם בשיטת ריב"ז ב"א של הרו"ה
ויותר מפורש להדיא בתורת הבית להרשב"א
בארוך ובקלר וכדעת הטור וש"ע שם
(ולא כמו שחמה המג"א על הש"ס) וכן תמלא
גם דעת רש"ל ב"ש"ש פכ"ה ס' י"א עיי"ש:
וישוב מלאתי ראיתי לידי ספר נחמד
תורת יקוטיאל על יו"ד וראיתי
שכתב בס' ל"ד סק"ב וז"ל פשוט הוא
דכל היכא דנקט רותח היינו שהיר סולדת
בו ומאז הייתי מסתפק בזה דאכתי לא
ידעתי השיצור כיון דהש"ס נשבת אחר
ה"ד יס"ב כל שכש"מ נכיות וא"כ יש
לשער כן ושוב ראיתי בבב"ש שהרגיש
בזה ג"כ וכתב שיש להחמיר עד שיא
הספק מלצו ולפ"ז ה' קשה על הפוסקים
שכולם סתמן בזה ואף ש"ל דלישנא דהש"ס
נקטו אעפ"כ ה' להם לפרש ולא לפסוק

בה ה' זמן מה ושיעור זה הוא שיעור הראוי לביטול וע"ז שאל הש"ס ה"ד יד סולדת כלומר איך נוכל לשער בנקל שיעור הנ"ל ואמר רחבה כל שכריו של חינוך גבוה וכלומר שכיון שכש"ס נכוה חכק מסתמא יש בזה שיעור שיד אדם בינוני סולדת דהיינו כנ"ל וממילא ל"ק תו קו' הבכו"ס מהא דנכ"י איך נטלו במים שהיד נכוים דבאמת נטלו ב"ס ולא נכוים וכנ"ל: **והנה** אם כי דבריו בפירוש הש"ס נכונים מ"מ דעת הפוסקים אין נראה כן שהרי רש"י בחולין מפרש סולדת נכוים כנ"ל וכבר כתבתי שכן פירשו רגמ"ה והר"ן והר"י והריב"ב והרשב"א והסו"ר והש"ע ורש"ל ועוד דש"ע או"ח סי' ק"ס כתב לשון סולדת ובסו' קפ"א כתב לשון נכוים ומכלל ששניהם שיעור אחד ובאמת בספר הנ"ל הרגיש בעלזמו בזה אלא שמיישב דמ"ס הפוסקים נכוים בוונתם שאם יחזיק ה' זמן מה יתא נכוה אבל דבריו דחוקים מאד דכיון דרש"י בא לפרש פשט איך יתכן שנתן בפירושו עלזמו לטעות עוד ועוד שאם ה' לשון זה ברש"י בלבד ה' מקום לדחוק בזה כנ"ל אבל כיון שלשון זה כתוב בכל הפוסקים הנ"ל איך אפשר שכל הפוסקים הנ"ל לא דקדקו בלשון בדבר שיש נפקותא לדינא וגם בסתירת הש"ע הנ"ל לא נוכל לסבול דוחק שלו ועוד דבלשון הרשב"א עלזמו בזה"ל ובקלר אי אפשר לפרש בדבריו כמבואר למענין שם ועוד סתירה לדבריו מלשון סה"ס והא"ז וסו' הרא"ש שכתבו בלשון שאין יכול ליגע אלא ידו סולדת הימנה והא' ודאי ליטנא דאין יכול ליגע משמע שגבוה חכק כמובן וגם דביטול ירוחם שכתב על שאלת הש"ס ה"ד יס"ב כי יש אנשים נכונים מחוס מועט ויש שאינם יראים אפילו מחוס גדול וא"כ גתם דבריהם לשעורים אלא כל שכש"ס נכוים הימנה נקרא היס"ב והרי שכתב בלשון כי יש אנשים נכונים על שאלת

הש"ס ה"ד יס"ב וגם מכל המשך לשון מבורר שאינו מפרש בש"ס כפירוש ועוד שבירושלמי מפורש עד כדי שיהא נותן ידו לחוכו והוא נכוים והרא"ש הביאו בפסקיו ומכלל שסובר שאין הירוש' חולק על הש"ס שלנו וכמ"ס לעיל בשם הרא"ה והתורה יקויתאל ומכלל דנכוים וסולדת חד שיעורא הוא ולפיכך נראה עיקר כמ"ס לעיל ע"פ פירוש המאירי שכן אפשר לפרש ברא"ש וגם בסה"ס והא"ז וסו' הרא"ש הנ"ל ואף שמשמעות הרבה פוסקים נראה שלא נחתי לפירוש המאירי מ"מ עכ"פ לדינא דבריהם מכוונים לזה שילא מתוך פירוש המאירי דהיינו שלדינא יש לשער בשיעור ה' נכוים והרי כל הפוסקים הביאו לדינא שיעור ה' נכוים ולא כריסו שח"ג וכנ"ל וגם רש"י עלזמו מפרש כן בחולין כנ"ל ואף שנעלם מאתנו עומק דעתו דהא מתוך פירושו בש"ס דשבת אין נראה כן וכמו שהעיר הבכו"ס מ"מ עכ"פ ניכר מדבריו בחולין שיש לשער ביד נכוים וכ"ז להלכה אבל למעשה יש להתייב עוד אם יש לחוש לשיטת ה' יהודא הנ"ל מאחר דסוגיא דש"ס שבת מתפרשת היטב מאד כפי פירושו וגם אין סתירה לדבריו מנוק הש"ס דחולין דהא בש"ס אמרו לשון סולדת ולא נכוים: **ג) בקונטרס ב' סו' ס"ז** מביא שם המלאת הג' רו"ב בענין גילות הזקן וחולק עליו שם ומסיק לאסור והעיר עוד שם למה אין איסור בגילות הזקן משום לא ילכש גבר והניח ב"ע. וע"ז אעורר שבאמת פוסק כן לדינא בתשו' למח זרק החדש סי' ג"ג שיש איסור דאורייתא דלא ילכש בגילות הזקן והאריך שם הרבה להוכיח כן מש"ס ופוסקים והביא גם המלאת רו"ב הנ"ל וחולק עליו ג"כ וכותב עליו שהמליא חכמה להרע ושח"ז לומר כן עיי"ש. ופלא דאשתמיט ממנו זה:

מנחם מענדל סו"צ דק"ק הג"ל
בסימן

סימן עו.

ב"ה לושיפירסק.

כבדורות (מג): ושייך ב' לחס חלקיך
הוא מקריב ויחישב גם דברי המג"א.
ויותר נראה דס"ל דבת"כ לא ימרהב בע"מ
רק לענין נשים פסולות וכ"כ המג"א
בספרו ז"ר ילקוט (פ' אמור) ויסברו
דח"כ לשיטתו דיליף וקדשתו בע"כ (וע"כ
לנשים פסולות דלענין כיבוד ל"ש בע"כ
דהרי יכול למחול כמ"ש המרדכי ואכמ"ל
בזה) משא"כ ל"ש"ס דילן לא מרבינן בע"כ
וזה דוחק גדול וז"ע] ובדברי כ"ת אפ"ל
דמאי דקטן אחי לכלל עבודה כשיגדל
אינו מעלה להשתתף דעבודה כמ"ע שה"ג
היא דפסולה בלילה בזבחים (נ"ח) וא"כ
בע"מ עדיף שעומד עכ"פ לבדך מדאורי'
כדאמרינן בהעניית (כו') מהיקשא לגזיר
משא"כ קטן דאסור לבדך כמ"ש המג"א
(בס' קד"ח סקמ"ח) ועדיין ז"ע:

ובמק"א כדבתי ליישב דברי המג"א

דבע"מ שייך את לחס חלקיך
הוא מקריב כמה שאוכל בקדשים וחולק
כמבואר במנחות (עג') ואכילת קדשים
עבודה היא כדאיתא ביומא (סח:): שאני
אכילה דלורך עבודה היא דהניס אוכלים
ובעלים מתכפרים [ואפי' אכילת תרומה
קרי ר"ע בפסחים (עג') עבודה] וגם
באכילת בע"מ הבעלים מתכפרים כמבואר
מהא דב"ק (ק"י) ה' כהן סמא בקרבן
לכור עבודתו (אכילתה) לאנשי משמר
ומסקינן לבע"מ שבאותה משמר וע"כ מיירי
בחטאת לכור דתמידין ומוספין כולם עולות
וזבחי שלמי לכור הבאים בעלמא כל
המשמרות שוות בחלוק בשר הקרבנות
דרגלים כמבואר בסוכה (נ"י) ומה"ט אא"ל
בשעירי חטאות דרגלים וע"כ מיירי בחטאת
לכור דאיתא לכפרה וגם אס נימא דמיירי
בשעיר ר"ח ג"כ לכפרה איתא כמבואר
בריש שבעות. ואל תשיבני דמיירי רק
בשעיר ר"ח וה"ט דמתכפרי באכילת
בע"מ משום דכפרתה קלושה דמכפרת
על טומאת מקדש וקדשיו שאין בהם ידיעה
בתחלה וסוף וכפרה על עבירת מלוא
שאינה

(א) **בס' ח' חות א' כ' כ"ת** לישב מנהג
הסופרים שמניחים לבני י"ג
שנים לכתוב סתו"מ ואינם מודקקים אס
הביאו שערות משום דאפילו בודאי לא
הביאו שערות יכולים לכתוב דנקראו בני
קשירה דראויים להביא היום שערות. ואיני
מבין דאס בודאי לא הביאו שערות גם
אס ראויים להביא היום שערות מ"מ א"א
שהשערות שיביאו היום גם יממו היום
ויגיעו לשיעורם כדי לכף ראשן לעיקרון
שנקל על ידיהם כמבואר ברמב"ם (פ"ב
הט"ז מאישות) וא"כ יש להם לדקדק אס
התחילו השערות לנמוח ואז ה' אפ"ל
דראויים להביא היום שערות שיהי' בהם
השיעור משא"כ אה בודאי לא הביאו
עדיין שערות כלל וז"ע:

אירם גוף הסברא לחלק בין מ"ע
שה"ג ללה"ג נכונה מאוד. ויש
לישב בזה דברי המג"א (ס' רפ"ב סק"י)
שכ' דכהן קטן אינו בכלל וקדשתו כי אינו
בכלל את לחס חלקיך הוא מקריב. ותמה
עליו חו"י הגאון הרד"ך ז"ל בתשו' כ"י
חאו"ח מהא דת"כ (פ' אמור) וקדשתו כו'
קדוש יהי' לך לרבות בע"מ ואס בע"מ
דלא אחי לכלל עבודה לעולם הוא בכלל
וקדשתו קטן דאחי לכלל עבודה לכ"ש
[ופלא על הגאון פמ"ג בספרו היבט גומא
(פ' וילך) שנסתפק לדברי המג"א דקטן
אינו בכלל וקדשתו אי בע"מ ג"כ אינו
בכלל וקדשתו ודבריו נוטים דבע"מ שזה
לקטן ובת"כ איתא להיפך (והגאון מנ"ח
מלוא רס"ט דחה דברי המג"א מסברא
דקטן כיון דאוכל בקדשים הוא בכלל
כהנים שא"ר לעבודה שיש בהם וקדשתו
ולא הביא הא דת"כ] ובדוחק י"ל דהפמ"ג
דייק לכתוב סומא בא' מעיניו דהוא מוס
שפוסל גם בבהמה וס"ל דת"כ מרבה
בע"מ במומי אדם דכדיעבד עבודתו כשרה

שאני ידועה קלושה היא כמבואר במנחות (זב:) דז"א דבת"כ ילפין דבאכילת כהנים בעלים מתכפרים מקרא דואותה נתן לכם לשאת את עון הקדשים ובזבחים (קא:) אמרין דהאי קרא בשעיר ר"ח נאמר הרי דכפרה זו שוה לשאר כפרות ובאכילת בע"מ מתכפרים. וא"ל דאכילת בע"מ לא גרע מנשרף ולא נאכל כלל דג"כ בעלים מתכפרים אחר שנשרף כמ"ש חוס' פסחים (נט:) דז"א דא"כ אמאי אחרו עבודה לאנשי משמר כיון דבאכילתם לא תליא בפרה לא הוי עבודה כלל וכ"כ להדיא בשמ"ק שם (קט:) בשם הרשב"א דמש"ה קרי לה עבודה דבאכילתם בעלים מתכפרים וע"כ דבאכילת בע"מ בעלים מתכפרים משא"כ קטן אע"ג דאוכל בקדשים אינו חולק ופשיטא דבאכילתו אין בעלים מתכפרים וכ"כ המנ"ח (מלוה ק"ב) א"כ עדיף בע"מ ושייך ב' את לחם אלקיך הוא מקריב כמה שחולק ואוכל בקדשים משא"כ קטן וא"ש :

ובדיוותי בזה ראיתי להגאון ים התלמוד שחמה איך אמרין עבודה (אכילתה) לאנשי משמר הא הוי קרבן הקרב בצומאה וקיי"ל דאינו נאכל כמב' ברמב"ם פ"י ממע"ק [ועי' בשד"ח מערכת כ' כלל פ"ו כתב בד"ה ומה שרמז דמה שגראה להגאון ים התלמוד דקרבן הקרב בצומאה אינו נאכל כלל אפי' לבע"מ טהורין אינו מוכרח ודעתו שם דנאכל. ובמחמ"ת נהי דמשם אין רא' ע"ש בכ"מ אמנם מבואר ברמב"ם פ"ד מביאת מקדש ה"א להדיא כיצו"ש וגם אם יאמר דהרמב"ם מיירי היכי דנטמאו השיריים הנה מבואר בתוס' יומא (ז') דלר"ש לעולם אין השיריים נאכלים וסוגיא זו אליבא דר"ש קאי ושפיר הקשה היה"ח וגם על הגאון ים התלמוד יס להפלא שלא הביא מביאת מקדש שמצו' להדיא דנשרף ונ"ע:]

ורעיד נ"ל דלכאורה ק' מאי פריך אי דאיכא טהורים טמאים מי מני

עבדי לפמ"ש המחנ"א ה' שלוחין דהיכי דבדיעבד מהני משוי שליח. ותוס' יומא (ז') כ' דגם ר"ש מודה היכי דקרבן טמאים כשר בדיעבד א"כ שפיר טמאים מני עבדי שליח (ומלאתי בשד"ח שם הביא קו' זו בשם השואל בשו"מ) ולכאורה ה' אפ"ל כיון שכ' חוס' דלר"ש גם דבדיעבד הכשר אסור באכילה נמלא דלא מני עבדי באופן שיהי' הכשר מותר לאכילה ומש"ה פריך טמאים מי מני עבדי כה"ג שיהי' עבודה לאנשי משמר - וכיון דהם ל"מ עבדי כה"ג שליח ג"כ לא מני משוי, אבל עדיין ק' לפמ"ש המל"מ (בפ"ב מביאת מקדש) דהיכי מדא' מותר רק מדרבנן אסור שפיר מני עבדי שליח והרי מבואר ביבמות (ל') דמדא' הכשר מותר. וכ"כ מדברי חוס' דרק מדרבנן אסור, א"כ הדרא קו' לדוכתי' דשפיר מני עבדי דבדיעבד הורלה ומדא' מותר באכילה ושפיר משוי שליח. אמנם נראה דרש"י ז"ל תי' קו' זו במה שפי' קו' הגמ' אי דאיכא טהורים בזהוה משמר דמבואר בתענית (י"ז) דבאכילת העבודה על אנשי בית אב נכנסים אנשי משמר לסייעם, א"כ כשהני בית אב טמאים אין לך עבודה קשה יותר מזו להקריב הקרבן ולא יטמאו השיריים ונכנסים אנשי משמר לסייעם לא מאד שליחות רק עליהם מוטלת העבודה ונקראים ראויים לחטוי ורא' לזה דהא אמרין עבודה לאנשי משמר ואם א"ר לחטוי הלא קיי"ל ריש פ' סבול יום דאינו חולק (וע' לח"מ פ"י ממע"ק) ואמאי ל"א עבודה לאנשי בית אב, ע"כ כיון דעבודה כזוהי היא כל אנשי משמר ראויים לחטוי וחולקים בשוה זו"ב, וכיון שכן נהי דבדיעבד העבודה הורלה ומדא' כשר לאכילה גם היכי דטמאים קרבו מ"מ הא מדרבנן אסור באכילה יכולים אנשי משמר לעכב על הטמאים שלא יעבדו כדי שלא יפסידו להם הכשר לאכילה ולא מני כלל הטמאים לעבוד ושפיר פרכין אי דאיכא טהורים

הקטן בר כריתות משום הואיל דחמי
לכלל כריתות כשיוגדל, משא"כ לענין קשירה.
הוא משום דהסדרה מה שיה' לנשיוגדל
בר כריתות יועיל לו גם כשהוא קטן
הוא משום דזמן ממילא קאחי, א"כ כ"ז
הכי דלא מחוסר מעשה, והרי לענין
כריתות אף אם לא יגרש כל ימי חייו
נקרא בר כריתות, וא"ל לעשות מעשה
משא"כ בקשירה אם יוגדל ולא יניח תפילין
הרי הוא מומר ולא מקרי בר קשירה
וכמ"ס המג"א (ס' ל"ט) ויפה כ' כ"ח
(בס' כ"ח אות ז') דכל דאחי לכלל חיובא
וסרק עול גרע ול"מ מה דאחי לכלל
חיובא אם יעשה תשובה וא"כ גם כשיוגדל
לא יהי' נקרא בר קשירה עד ייעשה
מעשה הקשירה ונהי' דכשיביא ב"ש אף
אם לא הניח עדיין ביום זה תפילין יאשר
לכתיבה, היינו כיון דבירו להניח תפילין
ומחוסר מעשה כזה ל"מ מחוסר מעשה
לענין דלא נימא הואיל, דבאמת גם במחוסר
מעשה אמרינן הואיל כמ"ס חוס' פסחים
(ס"ב). אמנם קטן פחות מבי"ש אינו
רשאי להניח תפילין כמ"ס המג"א (ס'
ל"ז סק"ב) וע"ש במחש"ק (סוף הס'
והיכי דאסור לו לעשות המעשה מצוה
בפסחים (מ"ז): דל"א הואיל דפרכינן
רשאי לבושן ומשני וכתישה ביו"ט מי שרי
הרי דבמחוסר מעשה ואסור לו לעשות
המעשה ל"א הואיל, וא"כ קטן שלא הגיע
ליג"ש דאסור לו להניח תפילין הוי מחוסר
מעשה דל"א ב' הואיל ומש"ה לא מקרי
בר קשירה וז"ל לכא' :

וב"ז בקטן שלא הגיע ליג"ש אבל קטן
שהגיע ליג"ש וי"א לכא' נראה
דמחויב מדא' להניח תפילין כ"ז שלא
ידעינן בבירור שאין לא שערות, ואם כי
מהרמ"א (סס') ל"ז ברו"ח) נראה דרק
מסעס חינוך ע"כ ז"ל דמיירי שידעינן
שלא הביא עדיין ב"ש ולגשרו ל"ח כמ"ס
הגרע"ק ז"ל בשם סס' (ז') היכי
דאט דנין לענין ביטול מ"ע בשוא"ח ואם

כי

טהורים בהוא משמר טמאים מי מלי
עבדי הא טהורים מעבדים ואין מלי
משוי שליח :

ובזה נימא דברי האוס' שכ' דלר"ש
פריך דס"ל דחוי' בלבוז ומדרינן
אטהורים וזה תימא הא מצוה דיומא
דגס ר"ג מודה היכי דליכא שיריים לאכילה
מהדרינן אטהורים, ולדברינו נימא דאלו
לר"ג כ' חוס' שם דאם לא נטמא השיריים
הבשר מותר באכילה גם מדרבנן ע"ש,
א"כ לא מלי פריך טמאים מי מלי עבדי,
דשפיר מלי עבדי כיון דבדיעבד הורלה
וגם הבשר מותר, וא"א לטהורים לעכב
על ידם מלעבד ושפיר משוי שליח ומש"ה
כ' חוס' דלר"ש פריך וכו' :

ובהכי נימא עוד מה שיש לדקדק
בדברי הגמ' דפרכינן אי דליכא

טהורים טמאים מי מלי אכלי, משמע
דהק' טמאים מי מלי עבדי ל"ק בדליכא
טהורים בלוחו משמר, והא לר"ש דטומאה
דחוי' מהדרינן אשאר משמרות א"כ גם
בדליכא טהורים בהאי משמר לא מלי
עבדי, ולדברינו נימא דקו' הגמ' היא אי
דליכא טהורים בההיא משמר, א"כ הוי
הבשר הנשאר לאכילה ממון שאין לו
תובעים דברים לדחות לכל משמר, א"כ
שוב יכולים להקריב בדביעבד הורלה וגם
מדא' הבשר כשר לאכילה ומש"ה פרכינן
רק טמאים יניהו ומי מלי אכלי, וע"ז
משני לבט"מ טהורים שבאוחו משמר,
כלומר לעולם דליכא טהורים בלוחו משמר
ושפיר מלי עבדי דבדיעבד מהני והבשר
מדא' מותר ושפיר מלי משוי שליח ושפיר
אמר טמאה לכל כהן שירלה הייט לכהן
טהור שבשאר משמרות והקרבן קרב
בטהרה ועבודתה לאנשי משמר הייט בע"מ
טהורים שבאוחו משמר וא"ש קו' הגאון
יס התלמוד וזה נכון :

ובזה שג"ל בלימוד זכות על הסופרים
בדרך שדרך זה כ"ס נ"י הוא
דלענ"ד החילוק מה דלענין כריתות נקרא

ב"ש יהי' בר קשירה, גם עתה בר קשירה הוא כיון דזמן ממילא קאחי ודמי שפיר למ"ש חוס' דקטן נקרא בר בריהוה האיל וכשזוגל יחי' גם עתה הוא ז"ל, כיון דאינו מחוסר רק זמן דממילא קאחי כנ"ל וע' פסחים (ס"ג.) ובגל"ח ע"ס ויש להאריך עוד ואכ"מ:

(ב) **בסי'** ל"ו אות ה' כתבתי לתמוה על הרמב"ן ז"ל מהא דירושלמי ברכות, עתה ראיתי במלחמות ברכות שז' כן לפי גמרא דילן דלא מוקמינן בעונה אחריהם ולפי מאי דקו"ל נשים בצרהמ"ז דאו', וכבר כ' הר"ן בסוכה פ"ג דלפי"ז ל"ל לאוקמי בקטן אבל הירושלמי דמוקי בעונה אחריהן שפיר מוקי בקטן וא"כ אין כאן תמי' כלל, רק ק"ק מרי הירושלמי בנוף הברייתא קטן מברך לאביו, וע"ז י"ל דגירסת ש"ס דילן עיקר הוא דגרסינן בן מברך לאביו ושפיר יש לאוקמי בגדול פת"ש הרמב"ן ז"ל, ופלא על הגאון הח"ס ז"ל שלא הביא דברי הרמב"ן ז"ל שז' להדיא שהג' ולטעמך בן מברך לאביו הוא עשום וכבר הרגיש בעלמו הרמב"ן ז"ל מהא דברכות ומהא דירושלמי ואז תמהתי רק בראויה דבריו בהר"ן מגילה ובחמ"ס:

(ג) **ק"ל** פ"ט בפסחים (מ"ז:) ראיתי ז"ל לרבה בלשון והא את הוא דאמרם ולא א"ל והא מר הוא דאמר, הא ה"י תלמודו, וכמו דדיוקין בברכות (כ"ז:) בר' ירמי' דלא אמר לרב מי בדיל מר דתלמוד חזר ה"י לרב, והרי אב"י קרי לרבה מר ככ"מ בש"ס ולע"ג: מאיר הדבון חופ"ק לרש"י ורמב"ם.

סימן עז.

ב"ה ויילשיון.

(א) **מה** שהקשה בסי' ג' אות א' מרש"י פסחים (י"ב) ז"ל כיון דיודעם שאל

כי הגאון ז"ל סיים בל"ע. למג"ד נראה ראי' ברורה לזה מדברי הרמ"א עצמו שז' לקמן (בס"י רכ"ה ס"ב) כשנעשה בנו בר מלוה (היינו כשנעשה בוג"ש וי"א כמ"ש המג"א שם סק"ד) יברך שפטרני מעונשו של זה וכו' המג"א (סק"ה) פי' דעד עכשיו נענש האב כשחטא הבן בשביל שלא חנכו, מבוחר דכשנעשה בוג"ש וי"א אין על האב מלות חינוך וא"כ איך כ' כאן דחייב לקטות לו תפילין לחנכו ואם עדיין חייב לחנכו למ"ש כ"ש דחייב לחנכו שלא יעבור בקו"מ. ואיך יברך שפטרני מעונשו של זה, וע"כ ז"ל החילוק כמ"ש הגרע"ק ז"ל דבסי' ל"ו מיירי יודעין בודאי שלא הביא ב"ש (וכ"כ הפת"ג שם) ולענין ביטול מלוה בשוא"ת ל"ח אשמה נשור, וכיון דאין לו שערות קטן הוא עדיין מש"ה חייב אביו לחנכו אולם ברכת שפטרני שפיר יכול לברך, כיון דבעבירה בקו"מ חיישין שמה נשור וה"ה גדול ואין העונש על אביו, ואם יעבור על מ"ש בשוא"ת, הרי לא מענשין על עשה רק בעידן ריחא וסברא פשוטה דגם אז לא מענשין את האב על ביטול עשה בשוא"ת של בנו ושפיר נפטר מעונשו, וזה נכון, וא"כ הרמ"א צ"ל ל"ו מיירי יודע שאלו לו שערות אז אין מלוה עליו רק לחנכו אבל כשלא ידעין אם יש לו שערות או לא, חייב מדאורי' ורק להוציא אחרים לריך שדע בבירור שהוא גדול והביא ב"ש, אבל לעלמו מחויב הוא להניח תפילין דסמכין אחזקה דרבא וכמ"ש בשערי תשובה שם, ואפי' אם נימא לפקפק דאינו מחויב מדאורי' שיהי' נקרא מדאורי' בר קשירה לכתוב סת"ס ולהוציא אחרים צכ"פ מותר לו להניח תפילין ויש עליו חיוב עכ"פ מדרבנן והיכי דמותר לו לעשות המעשה שוב אמרינן הואיל, ומכ"ש היכי דעשה ועשה המעשה שוב לא הוי מחוסר מעשה כלל, ונהי דעדיין אינו מדאורי' בר קשירה עכ"פ שוב י"ל הואיל כשיביא

כדבר שנאמר בו אכילה שיהא נאסר במשהו:

(ו) **צ"ע** מאד דברי כ"מ (בהל' נדרים פ' י"ג ה' פ"ב) מה שהקשה שם על דברי רמב"ם שפסק קיים ומוסר לבי כב"א קיים הלא אמרין כל שאינו בזאח"ז אפילו כב"א אינו. ועוד הקשה מסיפא דפסק דהוה רק פסק עיי"ש הלא הרמב"ם לא פסק דין דרבה כל שאינו בזאח"ז כמבואר בפהמ"ש בקידושין פ"ב דמש"ה המקדש אשה ובהא אינו מקודשת משום דכתיב לנדר ולרבה לא אמרין האי טעמא כמבואר בסוגי' בקידושין וגם בה' עירובין פ"ז פוסק שם כשמואל ולא כרב דאמר אין לו כל עיקר משום דרבה עיי"ש וגם מסוגי' זו נראה דלא ככ"מ הג"ל דכותב היכא דאמר' כל שאינו בזאח"ז אחת חל הלא הכא אמר' דאין לו כל עיקר וגם כב' אחיות אין אחת מקודשת ומה שהקשה מסיפא דרמב"ם פוסק דהוה רק פסק י"ל דמש"ה פוסק כאן דהוה קיים משום דמוקמין על החזקה דבודאי יש עליה נדר רק אטו מספקין אם ההפרה חל שפיר אמרין אוקמי על החזקה כמו שהיה קודם אבל כסיפא היא כביא דלא אפשטא ול"ש לאוקמי על החזקה כמבואר בפוסקים בשם הכנה"ג:

(ח) **קשה** לי לר"ל דסובר בחולין פג"ה דהנאה מעיים בעינן האריך משכחת דזר מחייב על אכילת תרומה הא נתחלל כמבואר ביומא פ' יוה"כ בור שבלע שופין והקיון כדברי חוס' במנחות דהטעם משום דנתחלל יעי' בחו"י שם. וכיוצא בזה כתב הגאון מקהלית בם' אמרי בינה דבאכל מלה של תרומה דנתחלל בגרזנו וכשכא למעיים חיל איסור חמץ יעיי"ש ובחשוכה אשר כתב אל הרב הגאון ר' יואב יהושע אבד"ק קינסק הק' ג"כ מחוס' חולין (פ"ב דר"ה כי קאמר רבא) דכתבה דשמעין דטריה בלועה לא מטמא מדטריה לאכול אפילו בתרומה והא

שם יכחשו במקורות עדותן בטילה ממילא הן מודקדקין היסב ופשוט:

(ב) **מה** שהקשה שם אות ב' מגמ' זבחים י"ל דרמב"ן מביא רא' מכאן כיון דחזיק בכל דכנס רוח בין בגדיו פוסל ה"ה באם הרחיק השופר מפה פסול כיון דבטי ממנו על גביו והא דהתם כשר בדיעבד כמבואר ברמב"ם ככ"מ והכא פסול בדיעבד כבר כתב הכסף משנה שם בפרק י' מה' כ"מ משום דא"א צענין אחר דאם פסול בדיעבד יביא חולין בעזרה עיי"ש וא"כ הכא בשופר ניכל לומר דלא ילא בדיעבד דהוה סד"א וגם ל"ש כאן ס"ם דהרי בפירוש איתא בגמ' שם או דילמא דרך לבישה היא עיי"ש ח"כ כאן בשופר ל"ש גר היתר ופס"ל בדיעבד:

(ג) **מה** שהקשה שם אות ג' מזמא י"ל דכשם בשאר איסורים ח"ש מותר דלא הוה אכילה ה"נ ביו"כ דבטי ככותבת משום יחזי דעתא ממילא כח"ש דליכא יחזי דעתא ח"ש מותר:

(ד) **מה** שהקשה שם אות ד' ממ"ל וממהר"ם על הסמ"ג כבר תירץ זאת המ"ל בעלמו בה' חו"מ פ"א ה"ז בדר"ה עוד אני תמה עיי"ש:

(ה) **מה** שהקשה שם אות ה' מגמ' יומא פ"א כבר מפורש ברמב"ם ה' מ"א פ"ח הט"ו או עד שיחפרש בתורה שבע"פ שהוא מותר בהנאה א"כ ה"נ מפורש שביו"כ מותר בהנאה דאל"כ מפני מה אסרו רחילה וסיכה וכדומה הלא אסור בהנאה ועוד הלא מלינו בשאר איסורים שמפורש בכתוב היתר הנאה א"כ יפרש כאן ול"ש לומר שיפרש ככותבת הלא שיצוין הל"מ ולא מלינו שיהא מפורש בתורה שיצוין:

(ו) **מה** שהקשה בס' ח' אות ב' מע"ז שנאסר בכ"ש לא אבין הלא בע"ז מפורש לא ידבק בידך מאומה מן החרס כמבואר ברמב"ם שם ובטשאי כליו והכא אמרין רק היכן מלינו

והא נעמאה אלא ע"כ דלא נעמאה יע"י"ש
והקשה הא נחלל ורציתי לומר דתרומה
נחלל דוקא כשבא לב"מ אך מדקאמר
בגמ' והקיאן משמע שפיר לא בא למעיים
מדאפשר עוד להקיא אולם אפשר לומר
בדרך אכילה לא נחלל רק עד שבה
למעיים ויחטבל דוקא בהקיאן הרי הסיח
דעתו מלאכלן עוד הרי נגמר אכילתו
כיון שאינו רוצה לאכול עוד שהרי הקיאן
אבל באוכל כדרכו הרי שומד שיבא
למעיים ויחטבל מש"ה לא נחלל עד
שיגמר למה ששומד. דמקור הדין דנחלל
הוא מקריחות כהן שסך עלמו בן בתי
מתגלגל בו יע"י בחוס' מנחות שמביא ש"ס
וזהם כבר עשה מה שהיה ראוי לעשות
בו שסך עלמו ומדברי חו"ש בכריחות
משמע קלם שהוא דוגמא למה שאמרינן
אין לך דבר שנעשה מזוהו ומוטלין בו
והוא דוקא בנעשה מזוהו לגמרי והוא
רק לדוגמא הא בקודש לא אמרינן כלל
זה דנחלל כמוצאן. ואפשר עוד שהראשונים
פליגי בזה אי אמרינן נחלל הא רש"י
ז"ל לא פירש מטעם נחלל גבי זר שבלע
שזין ע' ביומא שם ובחז"ל דסברי דדוקא
גבי סיכה אמרינן. האי סברא דנחלל
משום דהוא רק דרבנן כמבואר בחוס'
יומא (ומש"ס כריחות הג"ל דלא משמע
כן כבר הקשה הכפות חמרים) אבל
בתרומה באכילה דהוא דאורייתא ל"א כן
ועוד אולי מטעם הג"ל דל"ד לסיכה
דכבר נגמר הדבר למה שהי' שומד דמה
יעשה עוד הרי סך עלמו אבל בשזין
הרי הקיאן ויכול עוד לאכול ודלא כסברא
הג"ל ובאמת פליגי בזה הסברא דאל"כ
קשה מדוע לא סברי בש"ס דכריחות
דמוכח דאמרי' נחלל בג"ל וממילא
מיושב כל הג"ל והרבה פתחים מצינו
שחוס' סותרים זה את זה כמבואר
במהרש"א:

(ט) בקונטרס ב' סי' ט"ז כתב כ"ג
הא דאמרי' דולד טרפה

מוחר הוא דוקא למ"ד טרפה אינה חי'
אבל למ"ד טרפה חי' ואעפ"כ אסרה
החורה ה"ה דולד נמי אסור. כבר קדמו
בסברא זו' חשו' ב"י מובא בס' שבות
יעקב ח"א סי' נ"ד יעו"ש. אולם קשה
לי מתוס' (סנהדרין ע"ח) בד"ה ההורג
שכתבו שם דאפילו למ"ד ט"ח סופה למוח
בחבלה זו א"כ לפי"ז נוכל לומר דאפילו
למ"ד ט"ח הולד מוחר דיש לו חיות בפ"ע
ואין סופו למוח:

(י) בקונטרס ג' סי' ל"ו כתב כ"ח
על דברי החוס' (פסחים

ק"ט) דמש"ה כתבו דבטינן דיעבול עלמו
בזרעותיו אין נדבקין לגופו משום דביהס"ת
וביהק"מ יהי' ראויין לביאת מים מג"ל הא
דילמא מש"ה לריך להיות זרעותיו נפרדין
מגופו כדי שיבואו המים תחת זרעותיו
במקום המגולה דכשיהי' נדבקין לגופו אז
לא יבאו המים כלל תחת הידים ומש"ה
שיערו רז"ל שמים שכל גופו עולה בהן
הוא אמה על אמה א"כ קושיות הטור"א
במקומה דז' שפיר ידעינן מדרשת החי"כ
דפשיטא דלריך לטבול כל גופו וגם קושית
המרי"ט במקומה הא מכל לא ידעינן
דביהס"ת ז"ל רל"מ דרק רז"ל אמרו
ששיעור מים שכל גופו עולה בהן כשאין
זרעותיו נדבקין לגופו הוא אט"א כדי
שיבאו המים במקום המגולה:

(יא) שם בס' ל"ח מתוך כ"ח קושיות
ס' מג"ח אמאי פושק החינוך

דנשים מחויבים לספר בי"מ ד"ת וסירין
ע"פ האבודרהם דהחורה פטרה אותן
ממ"ע שהז"ג משום דמשועבדת לבטל
והכא ע"כ כיון שהפקיעו הרבנן את שיעבודן
ממילא הן מחויבות מד"ת עכ"ד וסירין זה
מלבד שקשה מחוס' שם במגילה איך
משכחת דנשים מחויבות רק מדרבנן הלא
לפי דברי כ"ח ממילא הוא ד"ת ועוד
מכמה מקומות וגם זה תלוי בפלוגתא
המובא בש"ע (אהב"י סי' כ"ח) בב"ש
ס"ק ל"ה ועוד בהרבה מקומות אי דרבנן
מושל

מוסיל לגבי דאורייתא (ועי' במ"ל ובאחרוני') וגם דברי כ"ס הוא היפוך מש"ס מפורש (ברכות כ:) גבי קידוש היום דמקשה והא ד"ת קאמר ולפי דברי כ"ס מאי קושיא הא ממילא הוי ד"ת וגם קשה מגרסה ואלמנה דל"ש בהו משועבדת למה לא יהי מחויבות במ"ע שהז"ג וגם באופן שהבעל מוחל השיעבוד לריבין להיות כאן חייבות וז"ב: **אשר נדונים אבד"ק ווילנשין.**

סימן עח.

ב"ה ראדום

כאשר ראיתי בשערי תורה קונטרס ב' סי' י"ד אות ו' הביא כ"ג אשר הקשיתי ברש"י פסחים ד"ז דמס"ה המקדש משש שעות ולמעלה אין חוששין לקדושין משום דכל המקדש ארעא דרבנן מקדש ואפקינהו רבנן לקדושין מיני' דא"כ מה מייטי רא"י דשם אין יכול לבטל כיון דהתם טעמא אחרינא איכא משום אפקינהו ואשר אמר כ"ג בזה וזאמנא כי אמרתי בזה בהרבה פנים אליגה נא בזה תירון אחד אשר הוא נפ"מ טובא לדינא והוא דהנה רש"י ז"ל שם כתוב בזה"ל חוסי קורדנייתא קשים הם מאוד ואפ"ה אינה מקדשת אס נפלו עליהם מים עכ"ל והוא תמוה מאוד דהוי לישנא יתירא לגמרי ומה צפי רש"י ז"ל בזה וגם בהסוגיא ענמה שם אינו מובן לכאורה למש"כ הח"י סי' תמ"ג דלשיטת רש"י ז"ל חוסי קורדנייתא הוי חזן דאורייתא דלא כשיטת התוס' שם דהוא רק נוקשה פ"ש וא"כ אינו מובן כלל מה הוא הרבנות דחסי קורדנייתא אכן דברי רש"י ז"ל מבוארים יותר בר"פ כל שעה שכתוב בזה"ל חוסי קורדנייתא קשות הן ואעפ"כ אס בלו לחשש חימתן כגון שנפלו עליהם מים אסור עכ"ל ומבואר בדבריו דחסי קורדנייתא מתוך שקשים הם אס נפלו עליהם מים הוי רק משש וספק חזן וא"כ הוי שפיר

רבנות גדולה דאפילו המקדש בספק חזן בשעה ששית החזן אסור ולא אמרינן בזה ספיקא דרבנן לקולא ומס"ה גם המקדש או אשה בהן אינה מקודשת כמו במקדש בספק איסור תורה דאינה מקודשת משום דלאו מידי יהיב לה [כאשר ביארתי בספרי התורה והמנוח פ"ז באריות ע"ש] וה"כ במקדש בספק חזן בשעה ששית דאינה מקודשת דחכמול עשאו השעה ששית כמו שעה שביעית דהוא מה"ס ומס"ה גם ספיקא אסור כמו בספק של תורה וזה מבואר היטב בלשון הגמרא דלכתר איסורו אין יכול לבטל דכיון דאסרוהו רבנן עלי' כדאורייתא דמיא ואס ביטלו גם מה"ס לא הוי ביטול כמש"כ הפ"ח סי' תל"א לפסוק ספיקא של חכמי ווינעניא ע"ש ורא"י מדר"ג אמר רב דאין חוששין לקדושין וע"כ דספק חזן בשעה ששית אסור דחשיב בספק דאורייתא ובזה שפיר קשיא ל"י לרש"י ז"ל דהא"ך יכולים חכמ"ל לעקור קדושין של תורה דהא מה"ס החזן מותר והוי רק ספיקא דרבנן ומותר אף באכילה לזה שפיר תירץ דהטעם בקדושין משום אפקינהו אבל מ"מ הא שפיר מוכח מדר"ג דעשאוהו חכמול כשל תורה ממש וא"כ המבטל חמלו בשעת דרבנן עבר בב"י מה"ס: **שוב** האיר ה' עיני וראיתי בשאלות חילו פ' לו שכתב בזה"ל ברם לריך חילו היכי דזכר בשש שעות דרבנן מאי כיון דמדאורייתא ברשותי קאי מני מבטל כו' או דילמא כיון דאסרוהו רבנן לאו ברשותי קאי ולא מני מבטל ת"ש דאמר רב גידל כו' המקדש משש שעות ולמעלה אפילו בחיסי קורדנייתא אין חוששין לקדושין ומ"ש חוסי קורדנייתא אפ"ג דשירין ואיכא למימר לא עיילא בהו מיא אחי לאחלופי כו' ואימת חילימא בחר שש איסורי הגהה דאורייתא הוא אלא פשיטא בשש גופא אלמא אפילו במקום קדושין שווי בלאו ידי' הוא ולא מלי

מצי מבטל וכן הלכתא עכ"ל ומבואר להדיא בדבריו דמיט' קורדייטא הוא רק ספק אם עיילא בהו מיא אם לא והוי רק ספק חמץ בשעות דרבנן ואעפ"כ הוי כודאי איסור חורה אפילו להקל בקדושין וכנ"ל ובש"ס שם על השאלות תמה במש"כ השאלות דבחר שם שטיטא דאיסור הנאה דאורייתא הוא דבחר דברי עלמו תוכ"ד שכתב דהטעם רק משום דאחי לאחלופי ע"ש ובמכ"מ לק"מ דודאי קודם שג' לרין לומר הטעם משום דאחי לאחלופי דאל"כ הא הוי רק ספיקא דרבנן ולקולא אבל בחר שם אינה מקודשת מן הדין כמו במקדש בספק איסור חורה דא"מ: **וא"כ** יא' לו דין מחדש דבשעה ששית לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא ואם נשפך וספק אם הי' ששים אסור כמו בכל ספק דאורייתא וכן אם מכר חמץ בע"פ וספק אם הי' שעה חמישית או ששית מחויב לבטלו בפסח וראיתי בספר א"ח שמביא בשם תשו' חמדת שלמה סי' ד' במכר חמץ בספק שעה חמישית או ששית כיון דספיקא דרבנן לקולא ומוחר ליהנות מהחמץ ממילא מכירתו מכירה ע"ש ולענ"ד במכת"ה זה אינו וחלילה חלילה להקל נגד דברי השאלות ורש"י ז"ל דמבואר להדיא דספק אסור ואין לריב גמ' מטעם זה וכאמור ואפ"ל דס"ל להרב לחלק בין ספק חמץ בשעה ששית בין ספק ששית ודאי חמץ אך הא חיונן בגמרא דמדמי אהרדי לשיטת התוס' שם חמץ דרבנן בשעות דא' לשעות דרבנן וחמץ דאורייתא ע"ש ועכ"פ הי' לו לבאר ולהכריע דיש חילוק דיקא בזה:

מנחה מענדל וויינגארט פברעזין

ובעת מו"צ דמח"ק האדום.

סימן עמ.

ב"ה גלאוואטשאוו.

(א) **בספר** יראה סימן רמ"ג כתב רבינו אליעזר ממין ח"ל

ולא ידעתי מאין שהמזמן (בהזמה) נותן למי שהעידו עליו מאחר שהוא קנס יתנהו ב"ד למי שירצו כדחקן בחומש דתרומה נותן קרן לבפלים וחומש למי שירצה וספק בידי עד יורה לי דרך עכ"ל והרדב"ז בחלק ג' סימן אלף מ"ט דחק עלמו הרבה לתרץ הקושא וכמעט לא פלחה בידו ואני תמהתי עליהם ז"ל הפלא ופלא איך נעלם מהם מקרא מפורש בתורה שמוס כ"ב ח' אשר ירשיעון אלקים ישלם שנים לרעהו ופירש רש"י ז"ל שם ואם ירשיעו את העדים שנמלאו זוממים ישלמו הם שנים לשומר הרי מפורש בתורה שמזמן הזמה ניתן למי שהעידו עליו וכפי פירש"י לפי פשוטו ול"ע:

(ב) (מגילה ג:) **וידבר** בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד

לנגדו וישתחו והי' עבד הכי והאמר רבינא אסור לאדם שיתן שלום לחבירו כלילה חיישין שמה שד הוא וכו'. וקשה לי הא דרשינן מייקח שני נערי' אחו' שאין אדם חשוב רשאי לזאת לדרך בלא ב' אנשים ואמרינן בברכות מ"ג דלשלשה אינו נראה שד כל עיקר וא"כ אדם חשוב כיהושע בודאי לא הלך בלא ב' אנשים ומדנראה להם האיש בודאי לא הי' שד ויעיין במל"מ פ"ט מגירושין הכ"ז שהוכיח מכעין זה דחכם. סופר ועד כשר ול"ע:

(ג) **בשע"ת** קונטרס א' סי' ד' הקשה ב"ת על האו"ז דהקשה על

שיטת הסוברים דכ"ח אינו נפגם מה פריך הגמ' למ"ד טע"ל מותר געולי נכרים דאסר רחמנא היאך משכחת לה הא משכח' לה בכ"ח והקש' ב"ת דהרי בגיעולי מדין לא הוזכר כ"ח רק כלי מתכת ג"ל לומר דקושי האו"ז הי' לזוקי בכלי כסף שיש בחוכו התוך זכוכית דמבואר בלו"ח תנ"א דדינו ככ"ח ואפילו להחלקי' בכלי זכוכי' לזוקי בכלי מתכות שיש בחוכו פרלליין חשוב דמבוא' בכ"ג ובפר"ח דדינו בכלי חרס וזה פשוט:

מאיר חופ"ק גלאוואטשאב.

סימן פ.

בעזה"י. ווארשא.

(א) **חורין** (מי) אמר רב הונא היתה בהמת חבירו רבולה לפני עכו"ם כיון ששחט בה סימן אחד אסרה וכתב רש"י וז"ל ולא מיבעיא עומדת דכשהגביה והרביעה קנאה בהגבהה ונעשית שלו אלא חע"ג דרבולה ולא קנאה אסר לה במעשה והתוס' שם חלקו על רש"י וכתבו דרפ"י הגביה אינה נעשית שלו אלא לחיוב חונסין אבל לא לאסרה והביאו רמ"א לזה מדהקשו בגמ' למ"ד ח"א חוסר דשח"ט ממנסך והא שם מיירי בהגביה כדחיתא בגיטין מבי אגבה קנייה אלא ודאי בהכי לא חשיב שלו ואינו קנוי לו אלא להתחייב באונסין:

ונ"ל ליישב קושיות התוס' דהנה רש"י פ' לקמן דבהמנסך מיירי שהגביה ע"מ לאסרו היינו מוסיף דס"ב דבהגביה ע"מ להזיק גמי מיד נחמייב באונסין כמו גזלן ח"כ ספיר הקשו בגמרא דאי אמרינן אין אדם חוסר וכו' לא מיקרי כלל ע"מ להזיק כיון דאין יכול לאסרו בשלמא הבא גבי שיחט לע"ז שחיטה גופה נקרא הזיק חף דאינו נאסר כמו דחיתא לעיל (ח') דשוחט נקרא מקלקל ח"כ חף דאין אדם חוסר וכו' נקרא גזלן ממילא יכול לאסרו אבל התם אי אין יכול לאסרו לא נקרא גזלן ממילא אינו יכול לאסרו (שיב מלאחי חורן זה בס' תיבת גיטין להגאון מליסא) וכו' מיישב קושיות התוס' לקמן מ"א ד"ה ת"ש דמאי משני הנמרח בחית ליה שותפיה ח"כ היינו מערב. וכו' ניחא כיון דעכ"פ יאסר יין חבירו מטעם עירוב י"ג ח"כ ספיר נקרא הגביה ע"מ להזיק וממילא יכול לנסך יין חבירו וספיר נקרא מנסך ממש אך רש"י בגיטין שם פירש דמיירי שהגביה ע"מ לגזלו ח"כ קשה קישית התוס' הנ"ל:

אך נ"ל ליישב דהנה התוס' (בב"ק מ"ה. ד"ה השחא) כתבו דשור שהפסו ב"ד מיד שומר וגמרו את דינו ודאי אמרינן אין גומרין דינו של שור שלא בפניו מקרי הזיק ניכר לגבי שומר ומייב לשלם לבעליו חף שהחזירו לבעליו קודם שהמיתו אותו עיי"ש וכוונתם נ"ל דהא דאמרינן דאין גומרין דינו של שור אלא בפניו הכונה שיהא ברשות ב"ד שלא יוכל לברוח כדי מיד שיגמרו דינו יוכלו להמיתו אבל אם הוא בפניו ואינו צריכתם ויכול לברוח אינם יכולין לגמור את דינו ומה שבא לרשות ב"ד כדי להמיתו מיקרי הזיק ניכר ומה שנגמור דינו למיתה ונאסר השור מקרי הזיק שאינו ניכר ולכך אי יכולין ב"ד לגמור דינו של שור חף שלא בא לרשות ח"כ אין שום שייכות ההזיק שאינו ניכר של גמר דין עם ההזיק הניכר מה שבא לרשות ב"ד ולכך אם החזיר השומר השור לבעליו וביטל ההזיק הניכר חף שנשאר עדיין ההזיק שאינו ניכר של גמ"ד יוכל לומר הש"ל אבל אם ב"ד אינם יכולין לגמור דינו אלא דוקא אם בא השור לרשות ח"כ יש לו שייכות ההזיק שאינו ניכר עם ההזיק ניכר שט"י ההזיק הניכר מה שבא לרשותם היו יכולים לגמור את דינו ולעשות ההזיק שאינו ניכר ולכך חף שביטל השומר ההזיק הניכר במה שהחזיר השור לבעליו מ"מ לא נפטר בזה כיון שנשאר עדיין ההזיק שאינו ניכר הבא ע"י ההזיק הניכר:

ובזה יש ליישב קושיות התוס' הנ"ל ד"ל דבכל גזלן מה שבא לרשותו ע"מ להחזיק הדבר הגזול לעצמו ושלא להחזירו לבעליו מיקרי הזיק ניכר כמו דמיקרי הזיק ניכר מה שבא לרשות ב"ד כדי להמיתו ח"כ י"ל דקישות הגמ' בחולין שם היא דאי אמרינן אין אדם חוסר דבר שאינו שלו רק שט"י שנעשה גזלן יכול לאסרו ח"כ ההזיק שאינו ניכר דניסך בא ע"י ההזיק ניכר דגזל ח"כ אמא

בשוגג פטור הא היכא דההיזק שאינו ניכר בא מחמת ההיזק הניכר אף דביטל ההיזק הניכר במה שהחזירו לבעליו לא נפטור בכך ולא יוכל לומר הש"ל כג"ל בחוס' ב"ק שם ולכך תירץ הגמרא שם דמיירי באית ל' שותפות א"כ אף בלא ההיזק ניכר דגול היה עכ"פ ההיזק שאינו ניכר דמערב ולכך פטור בשוגג אבל באמת ע"י גול מיקרי מנסך ממש ומיושב ג"כ קושיות חוס' הנ"ל ד"ה ח"ש:

ורכאורה י"ל דמה שבא לרשות גולן לא מיקרי לגבי גולן שעשה היזק ניכר ולא דמי למה שבא לרשות ב"ד לגבי שומר מחרי טעמא חדא מלישנא דגמרא בב"ק שם אחפשטיה לתוראי בידא דלא יכולנא לאשחשוי דינא בהדיה אבל בגולן יכול הנגול להוציא ממנו בדין וטעם שני דלגבי שומר שפיר נקרא היזק ניכר מה שבא לרשות ב"ד דהא אין בידו של שומר לחזור ולתפוס מהב"ד אבל לגבי גולן גופיה לא מיקרי שעשה היזק ניכר לנגול במה שלקחו לרשותו הא יש בידו של הנגול לחזור וליתנו להנגול:

אך לפי מאי שבארתי במקום אחר דכוונת החוס' במה שכתבו דבמה שבא לרשות ב"ד מיקרי היזק ניכר היינו דההיזק הוי דע"י שבא לרשות ב"ד שוב אין הבעלים יכולים למכרו דמיקרי לגבם שאינו ברשותם הגם דאיתא בב"ק שם דקודם גמ"ד יכולים למכרו היינו היכא דעדיין לא בא לרשות ב"ד ולאחר גמ"ד אפילו בא בחזרה לרשות בעלים נמי אין יכולים למכרו א"כ גבי גולן נמי אף דהנגול יכול להוציא ממנו דדיינים מ"מ אין הנגול יכול למוכרו כמו דאיתא בב"מ (דף ז.) א"כ שפיר נקרא שעשה הנגולן היזק הניכר במה שלקחו ברשותו בחזרה גול והא דהולך הגמרא בב"ק שם לומר דלא יכולנא לאשחשוי דינא בהדיה היינו כיון דהב"ד הם גברי דליית דינא ע"כ הולך לומר דאין יכול להוציא מהב"ד

בד"ת אבל לגבי גולן דהוא גברא דאין רוצה ללית ד"ת שפיר נקרא אינו ברשותו לגבי נגול ואין יכול למכרו כג"ל ושפיר מיקרי שעשה הנגולן היזק הניכר ודוק: (ב) **במשנה** ריש כריתות דנשנה שם ל"ו כריתות ובשוגג חייבין עליהם חטאת נשנה גם מנדרק ועובד כו"מ וכתב רש"י ז"ל על מנדרק איכא מאן דאמר מבכר את השם ואיכא למ"ד מזמר ומשורר לעכו"ם ע"כ והוא פלוגתא דתנאי שם (ז:) איסי בן יהודה סובר דמנדרק מבכר את השם הוא ור' אלעזר בן עזרי' סובר דמנדרק היינו עובד כו"ם. אך מה דמשמע מלשון של רש"י ז"ל שבפירוש מנדרק דמתניתין פליגי. אבל באמת נראה מהגמרא שם שבמנדרק דמתניתין כ"ע מודים דמיירי במבכר את השם אלא פליגי במנדרק דקרא בפ' שלח את ר' הוא מנדרק ונכרתה אי האי מנדרק היינו מבכר השם ושמעין כרת למבכר השם מהאי קרא ולכך ס"ל לת"ק דמתניתין דמבכר את השם חייב חטאת אף שאין בו מעשה משום דכתיב כרת דידיה במקום קרבן או דמנדרק היינו עובד כו"מ וכתב על מבכר השם שמעיין מן ונשא חטאו בפ' אמור האמור אלל מקלל ולכך ס"ל לחכמים במתניתין דמבכר השם פטור מחטאת משום דאין בו מעשה וכרת דידיה לא כתיבא במקום קרבן. וגם מה שפירש למ"ד דמנדרק היינו עובד כו"מ מיירי דמזמר ומשורר לכו"מ לא ידענא מנ"ל לפרש כן מה שלא נזכר כלל בדברי הגמרא וע"כ משום דהי' קשה לו ז"ל לפי פירושו דקאי אמנדרק דמתניתין א"כ היינו עובד כו"מ שזכר אח"י לכך פי' דמיירי דמזמר ומשורר לכו"מ אבל אינו יודע מה נועיל בזה דהא ע"כ מיירי שעבודתה בכך וכן איתא בחוס' חדשים במשניות א"כ אכתי היינו עובד כו"מ: **אבר** לפי מה שפרשתי דקאי אמנדרק דקרא א"כ י"ל דעובד כו"מ הנזכר בגמרא

אך הראב"ד ז"ל חולק על סברה זו שכתב (בפי"ב מה' ע"ז) דהמחלל אף שלא סייע עובר בלאו אף. אינו לוקה משום שלא עשה מעשה אעפ"כ אם סייע לוקה. וקשה עליו כנ"ל מכאן. ואפשר דשם מיירי דאם הוא לא היה מסייע חבירו לא הי' מנלח אותו א"כ עבירה הלאו בא ע"י מעשה משא"כ הכא דאם מגדף בפה מגדף גם בלב א"כ עבירה הייתה אפי' בלא עקימת שפתים. וכחילוק זה מתרץ גם השעה"מ דברי הרמב"ם שכ' דאם קנה חמץ בפסח לוקה דקשה הא עבירה ב"י הוא גם בלא מעשה א"כ אפי' אם עשה מעשה ג"כ אינו לוקה לשיטת הרב החינוך ובזה א"ש דאם לא הי' קונה את החמץ לא הי' עובר על לאו דב"י כיון דליכא חמץ בביתו:

וב"ל לשיטת הפוסקים (בטו"ח סי' ק"א) דבחפילה לריך ששמיט לאזניו ופירשו קרא דגבי חנה שפחיה נעוה וקולה לא ישמע היינו שלא ישמע לאחרים א"כ אפשר כשאני משמיט לאזניו לא מיקרי שפתיו נעוה. א"כ אפשר לפרש הא דמגדף ישנו בלב היינו שאינו משמיט לאזניו ולא מיקרי עקימת שפתים וכן פירש הר"ן בפסחים הא דלריך שיבטל בלבו בשם איכא מ"ד דהיינו דאינו משמיט לאזניו וכן פירשו רש"י ומהר"י ז"ל (ברכות ט"ו) גבי ברכת המזון בלבו דהיינו שלא השמיט לאזניו:

ובזה אפשר לתרץ מה שהקשו המפרשים על הא דאיתא בשבועות (כ"א) דנשבע ומימר ומקלל חבירו בשם אע"פ שאין בהן מעשה לוקין עליהן דאמאי קרוי א"ן בהן מעשה הא אית בהן עקימת שפתים דקרוי מעשה ובזה מתורץ ד"ל דכולן אינן לריבין להשמיט לאזניו ובנשבע איתא שם כ"ז רק דלריך שיוציא בשפתיו הגם לענין מלקות לריבין גם העדים לשמוע שיהיו יכולין להעיד אבל הלאו עובר אפי' הוא אינו שומע ואפילו במקלל את

בגמ' הוא הנזכר במהני' דסנהדרין (ס:) וא"ל דאפילו לפי פירוש נמי קשה דלמה הוזכר במגדף שהוא עובר כו"מ כרת דהא כבר הוזכר שם כרת גבי עובר כו"מ אע"כ דלא מיירי בעובר כו"מ ממש אלא מזמר ומשורר לכו"ס ז"א דו"ל דמיירי בעובר כו"מ ממש והא דהוזכר שני כריתות גבי עובר כו"מ היא באמת קושית הגמרא (סנהדרין ס"ד:) עיי"ש שהקשו למ"ד מגדף היינו עובר כו"מ כרת במגדף למה לי ויתרלו חד לעוה"ז וחד לעוה"ב:

וראיתי ברש"י ז"ל שם שכתב נמי שם בגון משורר לעכו"ס ודרכה בכך ודינו כמו עובר כו"מ ממש ולכך הקשו שם בגמ' כרת במגדף למה לי אך לא הבנתי אמאי לא פירש בפשוטו דמיירי בעובר כו"ס ממש. שוב ראייתי בתוס' (כריתות ז:) ד"ה מגדף שחלקו על רש"י ופירשו בעובר כו"מ ממש סוף סוף שגבו ממני דברי רש"י ז"ל ולא אוכל להלחם: **והנה** לעיל דף ד' ובסנהדרין (ס"ה) הקשו בגמ' על ר' יוחנן דאמר דחכמים דמתניחין דפטרי מחטאת במזכר את השם משום דלית בה מעשה מוריס דמסתחוו לעכו"ס מייתי קרבן משום דכפית קומתו הוי מעשה אמאי פליגי על מגדף היינו מזכר את השם דלא מייתי קרבן משום דלית ב' מעשה נימא עקימת שפתיו הוי מעשה וסירין רבה שאני מגדף הואיל וישנו בלב ופי' החיס' שם דמזכר השם במחשבה נמי חייב כרת ושם ליכא עקימת שפתים ולכך אפי' היכא דאיכא עקימת שפתים נמי פטור ומכאן מוכח לשיטת הרב החינוך (הובא במל"מ פ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ו') דאיכא דהללו הוא אפילו לא עשה מעשה א"כ אפילו עשה מעשה נמי אינו לוקה כמו הכא לענין קרבן דאמרינן כיון דמגדף ישנו בלב ושם לא מייתי קרבן הלכך אפי' מגדף בפה נמי לא מייתי קרבן:

את חבירו עובר על הלאו אפי' חבירו אינו שומע דלא גרע מחרש וזה לא קרוי עקימת שפתים כנ"ל ולכך אפילו השמיט לעדים דאיכא עקימת שפתים לא הי' לריך ללקות עליהן כיון דהלאו הוא אפי' בלא עקימת שפתים לכך אשמעינן דלוקון עליהן אף שאין בהן מעשה:

ובזה אפשר ליישב גם קושי הגרע"א על תהר"י שכתבו בספ"ק דברכות דבמזל שחלוי באמירה בלבד הכל מודים דלריכה כונה דקשה עליו ז"ל מרפ"ב דברכות שאמרו שם על ק"ש ש"מ מלות לריכות כונה הא ק"ש היא מלה החלוי באמירה ולפ"ו ניחא דדברי תהר"י הוא לענין ברכות דס"ל לרב יוסף שם דף ט"ו ע"ב דהכל מודים שיצא אף שלא השמיט לאזניו א"כ ליכא עקימת שפתים וליכא מעשה וע"ז כתבו תהר"י שם שהאמירה היא בלב כנ"ל וממילא אפילו השמיט לאזניו נמי אינה קרויה מעשה כנ"ל לענין מלקות וקרנא אכל שם ברפ"ב שאמרו שם מלות לריכות כונה משום דמחגי' משמע להו דאפילו ר' יוסי דס"ל בק"ש אם לא השמיט לאזניו לא יצא לא פליג ע"ז דבקרנא ק"ש בלא כונה לא יצא והיכא דלריך להשמיט לאזניו הוי עקימת שפתים ונקרא מעשה א"כ איכא ראי' משם דאפילו במזל שיש בה מעשה נמי לריכה כונה אף דר' יוסי בלא"ה סובר בפסחים (ק"ד) דמלות לריכות כונה אך כבר כתבו התוס' בר"ה ד' כ"ח ד"ה אמר דיש לרחות ולומר דגם לר' יוסי מלות אינן לריכות כונה ועיין בסוכה דף מ"ב דגם אב"י סובר כן לר' יוסי א"כ מדויקא הגמרא שפיר מק"ש לר' יוסי דאפילו במזל שיש בה מעשה לריכה כונה:

בשעית סימן ג' (אות א') הקשה כ"ת ע"ד רש"י פסחים שפי' על עדות מסורה לזריזין דידע שסופס לדרוש בדו"ח דעדיין קשה בדיני ממונות דלא בדקינן בדו"ח:

ב"ר ד"ל כיון בדיני ממונות היכא שהדין מרומה בדקינן בדו"ח ממילא חוששין העדים דשמא יהא נראה בעיני הכ"ד דין מרומה ויבדקו אותם בדו"ח. כ"ז כתבתי לפי פי' רש"י ז"ל אבל ראיתי בבבלי העיטור (אות ק') הלכות קבלת עדות) והובא גם בב"י חו"מ סי' ל"ד דמי שאינו זריז בתפילה ובמלות ובדרך ארץ פסול לעדות כ"ל דהדין הזה נובע מדברי הגמרא הנ"ל באמרם עדות מסורה לזריזין הכונה שערות אינה כשירה אלא בזריזין בתפילה ובמלות ובדרך ארץ:

שם סי' ל"ו (אות א') מביא קושיא הטורי אבן דל"ל קרא כל בשרו לשיעור מקוה שלריך להיות מים שכל גופו עולה בהם הא כיון דלפינן מהיקשא וצא השמש דלריך לרחוץ כל גופו בב"א ממילא לריך מים שכל גופו עולה בהם:

וב"ר דהנה בס' מקור נפתוח (ה') מקואות סי' א') הקשה דהיכי מוכח דלריך אמה על אמה ברוס ג' אמות דיכסה כל גופו במים בבת אחת הא אפי' כשהוא פחות הרבה מגובה ג' אמות נמי מיד כשנכנס במים ילך המים ממקום גופו ויעלה על גופו ויכסה את כל בשרו ע"כ כ"ל הפירוש בדרש הגמ' דלריך להיות אמה על אמה וכו' מקרא דורחץ וגו' הוא דהנה בכל מקום דרכה של תורה לכתוב ורחץ בשרו במים דקאי מתחילה על אדם דרחץ את בשרו. במאי במים אבל כאן כתיב ורחץ במים את כל בשרו דהפסיק באמלע במים ואח"כ חוזר על האדם וע"כ דרשינן מזה דכל בשרו קאי אמית דבאיזה מים לריך לטבול היינו סיהי' כ"כ מים כמו בשרו דהיינו אמה על אמה ברוס ג' אמות וזה הפירוש שכל בשרו עולה בהן ולפי"ז מיושב שפיר קושיא הטורי אבן מדלריך לרחוץ כל גופו בב"א אינו נשמע דלריך אמה על אמה ברוס ג' אמות ד"ל כקושיא המקור נפתוח ע"כ

מחוסר זמן ואפי' אם עלה ירד אלמא דמה שנקרא לילה אינו מחוסר זמן הוא דוקא לענין הקדש ולא לענין הקרבה וא"כ במילה גמי כן דמה דלא נקרא מחוסר זמן הוא לענין שיחול עליו שם ערלה אבל לענין מלות מילה נקרא מחוסר זמן דאפי' אם מל בדעבד בליל ח' לא ילא אף דבשאר לילות ילא:

(ז) **שם** בקונטרס ו' סימן ס' אות ד' כתבתי שם דהנה הא דכל איסורין בטלין ברוב נפקא לן מאחרי רבים להטות דקשה עובא כו' אך הענין הוא דבין דגלמוד מפסוק זה דהרוב הוא עיקר לגבי המיעוט א"כ ה"ל כשנתערב איסור בהיתר והאיסור אסרה התורה לאכול והיתר התירה לאכול וכתרובות א"א להפריד זה מזה ואם איסורין האיסור לאכל יאסר גם ההיתר לאכול ויהא הרוב נגדר אחר המיעוט א"כ אמרינן להיפוך דע"י רוב ההיתר מותר גם האיסור המועט לאכול חסר שם וכנ"ל שוב מלאמי סברא זו בתשובת הר"מ חלק י"ד סימן ט' למו"ר הגאון הקדוש מנור זללה"ה:

(ח) **עיר** שם כתבתי דקשה לפמ"ש התוס' בע"ז דכלאים לא שייך ביטול משום דכל חד שרי והעיקר האיסור בא ע"י עירוב א"כ בחצר וקרפף דשניהם היתר אלא שאוסרין זה על זה לרצון א"כ אמאי מהי בהם ביטול וג"ל ל"ש הקושיא דבשלמא גבי כלאים שפיר קרוי עיקר האיסור ע"י עירוב דהיכא דליכא עירוב ליכא איסור כלל מזה על זה אבל גבי חצר וקרפף אפילו היכא דליכא עירוב כגון שיש מחילה ביניהם גמי יס איסור לשלשל מזה אל זה שפיר קרוי דכל חד הוא איסור לגבי חבירו ולכך היכא דהוי עירוב כגון היכא דליכא מחילה ביניהם שפיר מהני ביטול:

יצחק בריא ו"ל הכהן פיינענבוים.

ע"כ לריך לדרשא דנרחץ במים את כל בשרו כנ"ל:

(ה) **שם** סי' נ"ו (אות ח') תי' כ"ת מה שהקשיתי בסי' ח' (אות ח') על שיטת הטור דהא דאם לא הבדיל במושלש"ק דמבדיל כל היום הוא מכח תשלומין א"כ קידוש ביום גמי הוא מכח תשלומין א"כ קשה מפסחים דמאי ראי' מהבדלה במושלש"ק דהוא זמני' לקידוש ביום שהוא רק מכח תשלומין וע"ז תי' כ"ת דראית הגמ' מהבדלה לקידוש הוא כמו דחזוין גבי הקטר חלבים אפי' היא עיקר זמנו גמי אמרינן חביבה מלוא בשעתה וע"כ מה דבהבדלה במושלש"ק לא אמרינן חב"כ ע"כ הוא משום דאם ימתין יעשה המלוא יותר מובחר א"כ לענין קידוש ביום גמי לא אמרינן חביבה מלוא בשעתה משום דיעשה מלוא יותר מובחר עכ"ד אבל עדיין לא הועיל כלום בחירונו דו"ל דהיכא דהזמן יהי' עובר רק הוא מכח תשלומין או אמרינן חביבה מלוא בשעתה שיעשה המלוא בזמנו אפי' היכא דלאחר זמן יעשה מלוא מן המובחר וק"ל:

(ו) **שם** סי' ס"ב (אות ב') התפלא על הגאון שאגת ארי' שכ' אם עבר ומל בליל ח' דלא ילא דהו"ל מחוסר זמן ראשיתו מיני' הירושלמי יבמות אין ערלה אלא משמיני והלאה כו' ליל שמיני מה את עביר לה מן מה דהני ליל שמיני נכנס לדיר להתעשר הוא אחרת ליל שמיני כשמיני הרי מבוחר בפירוש בירושלמי דליל ח' לא חשיב מחוסר זמן עכ"ד:

וג"ל דאין כאן תימא כלל דהרי גם בגמרא דידן זבחים י"ב גמי מביא ראי' מהא דנכנס בליל שמיני לדיר להתעשר דלילה לאו מחוסר זמן ואפי"כ כהנו בתוס' שם ומביאו בשאגת ארי' שם דלענין הקרבה אף דבכל לילות אמרינן דאם עלה לא ירד ככ"ז בליל שמיני הו"ל

סימן פא.

ב"ה מוארקאו.

(א) **ב"מ** (ו.) אי נימא כדקחני פשיטא כו' ועי' באס"ז שם שמביא על זה קושא ממנהר"י אבוהב, וז"ל יש להקשות דגרולה מזי הו"ל להקשות בזה האופן שבכאן יש ג' חלוקות שתי קלות ומיזוג אחד, ששניהם בלו מתחלה ועד סוף אדוקים, הקלה השני שמתחלה ועד סוף לא בא הפוס אלא האחד מהם, החלק האמצעי שנשכחים שניהם לב"ד היו תפוסים ואחר שבלו לפנינו חקק האחד מידי חבירו, וזו שאלתנו וזו הברייחא הביאה השתי קלות ומהחלוקה האמצעית לא דברה בה כלל, וא"כ נראה דקשיא רישא לסיפא, שמרישא נראה שדין יחלוקו אינו אלא בשניהם אדוקים בה אבל בשתי חלוקות האחרות המע"ה וא"כ ימשך שחלוקות תקפה א' בפנינו דינו הוא המע"ה ומסיפא נראה שדינו הוא שיחלוקו שלא גזר דין המע"ה אלא בחלוקה היתה יולאה עכ"ל יע"ש באס"ז שהניחו בקושא:

(ב) **ונלפע"ד** לתרץ קושית מהר"י אבוהב ז"ל, די"ל דזה בעצמו קושיית הש"ס אי נימא כדקחני פי' שלא בא להשמיטנו בסיפא דינו של ר' זירא, אלא שהי' הטלית ילאת מחמת יד אחד, א"כ קשיא פשיטא, ואי דנימא דבא להשמיטנו את הדיוק דדוקא בשתי' הטלית ילאת מח"י אחד אז הדין המע"ה, אבל בדינו של ר' זירא יחלוקו, ז"א דא"כ יהיו הדיוקים סותרים עלמס דמרישא מוכח דדוקא בשנים אדוקים בטלית המע"ה, אבל בדינו של ר' זירא הדין המע"ה, א"כ דבסיפא מיירי שחקפה אחד בפנינו, ומיירי בשחק ולבסוף לזוז דלזו הדין המע"ה, ונפשט איבעית ר' זירא ומחורץ שפיר קושיית מהר"י אבוהב: (ג) **לפ"ז** נלפע"ד לתרץ קושית אס"ז ב' הרשב"א שהביא ראי' מח"ש

כו' אלא לאו שחקפה א' בפנינו שהביא מכאן ראי' לדעת האומרים דגם בחפס בעדים ושחק ולבסוף לזוז גמי י"ל הא חזי לי' עדים דאם נימא כדעת האומרים דדוקא בב"ד י"ל הא חזי רבנן אבל בעדים הוי ודאי הודאה, לוקמא הכא בחפס חוץ לב"ד בעדים ושחק ולבסוף לזוז, אלא ודאי בעדים לאו הודאה הוא כלל עכ"ל אולם לפי מה שהבאתי י"ל לעולם דהדין כדעת האומרים דדוקא בב"ד י"ל הא חזי לי' רבנן אבל בעדים הוי ודאי הודאה, ואפ"ה א"ש דלא נוכל לאוקמה הכא בחפס חוץ לב"ד בעדים ושחקו ולבסוף לזוז, דא"כ יתי' מוכח מזה דאבל בשחקפו בב"ד דיש סברא דחזי לי' רבנן דדין יחלוקו, והא מרישא מוכח דדוקא בשני' אדוקים בו יחלוקו. אבל בדין של ר' זירא הדין המע"ה, א"כ הדיוקים סותרים עלמס א"כ דבסיפא מיירי בחפסי לפנינו ואשמעינן בדינו של ר' זירא דהדין המע"ה, ושזב לא סותרים הדיוקים מרישא, וא"ש ומחורץ קושית הרשב"א:

(ד) **רפ"ז** נלפע"ד לתרץ דברי הרמב"ן ז"ל שהובא בריטב"א בד"ה הא קא חזי לי' רבנן משמע דדוקא בפני ב"ד הוא דמספקין דשתיקתו לאו הודאה היא, משום דסבור הא קא חזי לי' רבנן, אבל אם תקפה בפני עדים ואשתיק אע"ג דהדר לזוז לא משנחין ב' דאודיי אודי לי' דאמאי אשתיק משיקרא והא לא חזי לי' רבנן כו' ולפ"ז הא דלא אוקימנא הא דתניא בסמוך אבל טלית יולאה מח"י אחד מהם המע"ה כדקחני שילא מח"י א בפנינו אלא מכח תקפה בפני עדים ושחק ולבסוף לזוז משום דאי איתא דהכי הוי לא הו"ל המע"ה דחו לא מהני לי' ראי' דהא שתיקתו כהודאה וכיון שהורה שהי' של חבירו מה יעשה לו ראייתו כו' עכ"ל יע"ש והי' קשיא לי על הרמב"ן ז"ל דעדיין קשה מנא ליפשט בעיא דר' זירא, דילמא לעולם כדקחני, ולא קשה קושית

קושיא הש"ס פשיטא דלריך לדיוקא, דדוקא ביולא מח"י אחד מהם המע"ה אבל בשהי' חופשים שניהם חוץ לב"ד ותקפו בפני עדים ושחק ולבסוף לוות, אז אודי אודי ל"י, ותו לא מהני גם עדים כסדרת הרמב"ן וא"כ אשמעינן רבותא גדולה: (ה) **אמנם** כפי שהעלתי א"ש דאם נימא דמיירי כדקתני, רק דלריך לדיוקא כנ"ל יהי' מוכח מזה דבדינו של ר' זירא בתקפו לפני ב"ד ושחק ולבסוף לוות, אז הדין יחלוקו והא מדיוקא דרישא מוכח בהפוך, דדוקא בשני אדוקים בו עד סופו הדין יחלוקו, אבל בדינו של ר' זירא המע"ה אע"כ דסיפא מיירי כפי דינו של ר' זירא ומוכח דהדין המע"ה וא"כ ליכא סתירה מרישא דגם ברישא משמע דבדינו של ר' זירא הדין המע"ה, וא"ש דברי הרמב"ן:

(ו) **באופן** אחר נלפע"ד לתרץ קושיא מהר"י אביהב ז"ל, דהנה בס' מגן גבורים (מהגאון מ' אליעזר די אבילה ז"ל) על ב"מ בסוגיין בדה"גמ' ת"ש בדה"א כו' וז"ל משמע דפשט ל"י מדין ודאי וי"ל נימא דה"ט דתנא גופיה משום דהוה ספיקא אי הודאה היא או לאו, וי"ל דא"כ הו"ל לתנא לפרש דאי חזר האחר ותפס ג"כ דאין מוליחין מידו דאפילו למען דפליג לקמן גבי תקפו כהן וס"ל דאם תפס כהן מפקין מיני' דוקא ההם שאינו בא בטענת כרי משא"כ הכא כו' עכ"ל יע"ש לפ"י מהורן שפיר קושיא מהר"י אביהב, דשפיר י"ל דלא הי' יכול להקשות דהדיוקים סותרים עלמס, דלעולם י"ל כדקתני ואפ"ה א"ש, דדוקא בשהי' העלית יולא מח"י אחד מהן המע"ה מלד ודאי, אבל באיבעיא דר' זירא הוי ג"כ המע"ה רק מספק דלתנא גופי' מספקא ל"י [ומינו דלתנא ספיקי מספקא ל"י גם בתנאים כמו שהעלה הגר"ש בס' כריתות (לשון למודים ש"ב סי' ל"א) וכבר האריך בזה בס' יד מלאכי (בכללי סמך אות

תק"ו) מכמה מקומות בש"ס ואני הוספתי להביא רא"י לדבריו מכתובות (כ"א) מה דתימא לר' ספיקי מספקא ל"י וא"כ שוב ליכא סתירה מרישא, דמרישא ג"כ משמע דבדינו של ר' זירא המע"ה וא"כ לא מוכח עדיין דבדינו של ר' זירא הדין דהמע"ה מלד וודאי מ"ה לא הי' יכול להקשות רק פשיטא, אע"כ דאשמעינן דינו של ר' זירא מלד וודאי, ומתורץ שפיר קושייתו של מהר"י אביהב: (ז) **אמנם** לפ"י יהי' נסתר תירוץ על קושיא הרשב"א שהובא באש"ז הנ"ל על הפוסקים שס"ל דדוקא בב"ד שי"ך מדחוי לי רבנן, אבל בעדים לא שי"ך סברא זו, דא"כ למה לא מוקי הש"ס הבריימא בכנון זה ודחיתי דאם נוקי כן הבריימא יהיו הדיוקים סותרים עלמס, כנ"ל, אבל לפי מה שהעלתי כאן ע"פ דברי המגן גבורים אין הדיוקים סותרים עלמס, דו"ל הדיוק הוא כן, דוקא בחטף חוץ לב"ד לפני עדים אז הדין המע"ה, מלד וודאי, אבל בדינו של ר' זירא י"ל הדין דהמע"ה, מלד ספק דהתנא עלמו מסופק בזה, וגם מרישא מוכח כן דבדינו של זירא הדין דהמע"ה:

(ח) **אמנם** נלפע"ד דא"ש, דלא נוכל לומר דהבריימא מיירי בחטף חוץ לב"ד, אבל בחטף בב"ד מספקא ל"י לתנא וממילא הדין דהמע"ה מספק, א"כ הי' התנא יכול לאשמעינן יותר רבותא דאפילו חטף בפני ב"ד ג"כ הדין דהמע"ה, והי' לו לכתוב בבדימא דאם תפס ח"ך אין מוליחין מידו והמע"ה, אע"כ דהתנא אינו מסופק בזה רק דפשיטא ל"י בדינו של ר' זירא דהמע"ה מלד וודאי והבריימא מיירי כן, ומ"ה לא לריך לכתוב דאם חטף השני ג"כ המע"ה וא"ש: (ט) **ורכאורה** גם תירוץ על מה שהקשיתי על הרמב"ן הנ"ל נדחה דעדיין קשה להרמב"ן דחזן לב"ד דשתיקה כהודאה לא מהני, דילמא לעולם כדקתני, ולא

ולא קשה קושיית הש"ס פשיטא דנלרך לריוקא, לאשמעינן דינו של הרמב"ן דבחון לב"ד לא מהני גם ראי' ומה שתרלתי דא"כ יהיו הדיוקים סותרים עלמס כנ"ל ז"א, דלפי מה שהעלתי בשם הרב מגן גבורים אין הדיוקים סותרים, די"ל בדינו של ר' זירא דמספקא ל' להחנא, ומ"ה המע"ה מלך ספק וא"כ ליכא סתירה מרישא לזה:

(י) **אמנם** באמת א"ש גם לפי שיטת המגן גבורים, דשפיר כ' הרמב"ן דחון לב"ד לא מהני גם ראי', ואין להקשות דאין מוכח הדין בר' זירא דהמע"ה מלך ספק כנ"ל, ז"א, דא"כ דנימא דהחנא מספקא ל' בדינו של ר' זירא, ומ"ה ס"ל המע"ה מספק ה' לו להחנא לאשמעינן דין זה דחטפו בפני ב"ד ג"כ הדין המע"ה מספק, וה' לו לומר דאם חטפו השני ג"כ הדין המע"ה, וה' רבוחא יותר, וסדין דקתני דאם טלית ילאת מח"י אדם המע"ה, הוא פשיטא ואם משום דליוקא, זה הדיוק ג"כ ה' אשמעינן אס' ה' נכתב שחטפו בפני ב"ד, ממילא היינו יודעים דבזה מהני עדים, אבל בחון לב"ד גם עדים לא מהני וא"כ ה' רבוחא בגוף הדין דקתני בצרייתא, גם הדיוק היינו יודעין, אע"כ דהחנא לא מספקא ל' בדינו של ר' זירא, רק דפשיטא ל' בדינו של ר' זירא, רק דפשיטא ל' דהדין המע"ה מלך וודא, וא"כ מיירי הסיפא בדינו של ר' זירא, ומ"ה לא ה' יכול לכתוב דאם תפס השני ג"כ הדין המע"ה, ומחויין שפיר דברי הרמב"ן: שלמה אברהם בהגביר סי' דניאל ואב רועכשע נ"י מחבר סי' שוית בבורי שלמה.

סימן פב.

בעוה"י ועגרועיוב יע"א.

(א) **הנה** בלביבות קרטפליך ממולאים בגבינה שנפלו לרוטב בשר ונתערב באחרים שבנו"ב ובחון"ד פסקו

דלא מיחשב חהר"ל הגם דבב"ח הוי איסור מחמם עלמו מ"מ כיון דבבינה לעלמה אר"ל רק עם העיסה דמי לחתיכה הבלועה מאיסור דלא הוי ר"ל כיון דהאיסור לעלמו אר"ל, וכן מבואר ביד אפרים, וה"ה בחלחולת במילוי קמח כ' בפמ"ג ק"י משבנות א' אף שנתמלאה אין עלי' דין ר"ל כיון דהכרכשא העריפה בלא המילוי אר"ל ורשם לעיין בסי' ק"א והיינו דחזר צו ממ"ש שם בשפ"ד י"ב דכ"ז שהיא ריקנית והניח בל"ע שם ורק גם בנתמלאה אר"ל מיקרי עי"ש:

והנה בס' חלקת יואב סי' י"ג ילא לחלק וכ' דלא דקו רבנן בהא מילתא מהא דפ"ג דערלה משנה א' דבגד שלבשו בקליפי ערלה ונתערב באחרים כולן ידלקו מטעם חשיבות ואף דבגד היתר ורק הלכע אסור [כבר קדמוהו בזה במשנה ראשונה ובחוס' אגסי שם ובהג"ה הה"ל ר"א מגרידון ז"ל על המשניות עי"ש] וע"כ לחלק דשאני בלוע איסור דהחתיכה מלך עלמה לבדה ראוי להתבגר ואין האיסור גורם לו חשיבות שפיר בטל דהוי כזה יכול וזה אינו יכול דמלאכת שבת, משא"כ כשהאיסור גורם החשיבות ומבלעדו לא ה' היתר חשוב הוי כזה אינו יכול וזה א"י ומיקרי עי"כ ר"ל ולכן בבגד שהלכע מחשיב הבגד אינו בטל עי"ש:

ורבאורה אס' כדבריו ה' מקום ליישב בזה מה שראיתי מקשין על שיטת ר"ן ע"ז (פ"ג) וחס' זבחים (ע"ב) דסבירי דכברות של בעה"ב הנאפים בעלי ערלה חשיבי ולא בטלי, והרי עיקר החשיבות הוא הכבר בעלמו שהוא היתר ורק קבלו שבת מקליפי ערלה, ובזה אחי שפיר כיון דאפי' של איסור משותפת בחשיבות הכברות, ומבלעדו אינן חשובות כלל ולכן אינן בטלים:

אורם המעיין יראה דהגאונים הג"ל שפיר דקו והוא לא רק בחירולו

במה

ולכן י"ל צבדג שלבצו בקליפי ערלה
אף דחשיבותו הוא בזו"ג לא בטל דבערלה
שלכה"ג אסור עי' תוס' ב"ק (ק"א) לר"ת
ויעו' פ"י פסחים בשם ירושלמי דאסור
שלכה"ג מעשה דוערלה עי"ש, ולכן לא
בטל, והגם דבפסחים (כה): מבואר דערלה
מותרת בשלכה"ג ושם (כ"ו) פליגי בערלה
בזו"ג עי"ש זה רק באכילה ושאר הנאות
משא"כ בלביעה אסור בשלכה"ג עי' תוס'
ב"ק שם שחילקו בלביעה לשאר הנאות,
ולכן בערלה י"ל דר"מ ס"ל כרבנן דר'
יוסי וכיון דשלכה"ג אסור בלביעה ה"ה
זו"ג ולכן כולן ידלקו ולא בטל:

אורלם נראה דגם אם נניח סביבתו
דבגד שלבצו בקליפי ערלה
מלטרף ההיתר להחשיבו לאסור, יתכן
זה דווקא צבדג שנעשה גוף אחד עם
הלבע משא"כ בלביעות וכרכשות הממולאין
אין ענין לזו"ג, דזו"ג יתכן רק היכי
שע"י שני הגורמים נולד כח אחד כגון
חימוץ העיסה ע"י שאור חולין ותרומה,
וכן תנור שהסיקו בעצי ערלה דאסור
והיתר גרמו כח האפי' או צפרה שנתפסמה
באסור והיתר דבמזג הפימוס משתפסם
שני הגורמים יחד, וכן בזבל כח הגידול
ע"י שניהם, אבל כשאין מתערבין להעשות
מהם מזג טעם אחד וכל דבר נטעם
בפ"ע והוי כמזג שתי אכילות יחד אין
צירוף לאחת עם חבירתה דתדונם כחתי'
אחת ר"ל מזה זו"ג כיון דחלוקין הן
ולומר דדיבוק העיסה או המילוי משאן
לחתי' אחת, ז"א דלכל ענינים נידונים
כב' חתיכות עי' אר"ח (תקנ"ב מ"א אות
ד') דנחשבים לב' תבשילין לענין לאכלם
בעט"ב, וכן לענין מליחה אינן כחתי' עבה
עי' יור"ד סי' ע"ז ובט"ז ס"ם ע"ב ובש"ך
ע"ג ס"ק כ"ה דגם לענין איסור דבוק
נחשב כתבשיל אחד, ובחזו"ר סי' ז"ב
בסתום מכל לך כל שאין בתולדה לא
נחשב כדבוק עי"ש, והוי ממש כנחתך
לחתיכות קטנות שכ"א בפ"ע אר"ל
ובלרופן

במה שדימה זה למלאכת שבת דחייב בזה
א"י וזה א"י דנראה מפורש דאינו כן
דמבואר (פ"ב דערלה משנה י"א) דשאור
חולין ושאור תרומה ולא בזה כדי לחמץ
ולא בזה כדי לחמץ ונלטרפו ומימלו
דפסקין דמותר מטעם זה וזה גורם הרי
דאיסורי אכילה אינו אסור בזה א"י וזה
א"י כמלאכת שבת והסבירא בזה יש לומר
דהיכי דאחד היתר אמרינן אינו בדין שיהא
ההיתר גורם איסור עי' בכורות (כג.)
אין סהרה מעוררת טומאה ופמ"ג בפתי'
לחערובות משם ירושלמי הית' לך למימר
היתר מעורר איסור בתמי' וכזה בב"י
(סוף סי' ז"ג) אעפ"י היכי דחלב שרי
הוי כבישל בזה ירקות מ"מ כיון דחלב
אסור בבשר אינו בדין שיגרום היתר עי"ש
ולכן כשגורם אחד היתר אינו בדין שהיתר
יגרום עוד איסור משא"כ במלאכת שבת
דשניהם בר חיובא ניגהו זה כמו זה
חייבים בזה א"י וזה א"י וכשהאחד אינו
בר חיובא שפיר פטורין:

דדרין לדלעיל דמחמץ אינו בטל כמו
ר"ל ומ"מ היכי שהחימוץ הוא
רק בסייע ההיתר אינו אסור, וה"ה בראוי
להתקבד כל שאין הכיבוד מאיסור לחוד'
ורק בצירוף ההיתר הוי זו"ג ומותר, ויותר
מזה בכזית נבילה וכזית שחוסה שנלטרפו
ונתנו טעם כתבשיל שנסתפק הפמ"ג בזה
ופשיט לה להיתר דאין היתר מעורר
איסור ומלאתי בדר"ן (סוף ע"ז) שמציא
זה הלייזר גופא להיתר עי"ש ואם בטעם
הכנגש כן מכ"ש למעלה מס' דאמרינן
דאין היתר גורם איסור והוי זו"ג ומותר:
ורבאו' אם נחלים דזה הוי זו"ג יש
ליישב קו' הנ"ל מערלה והוא
דבתום' פסחים (כה. ד"ה ותנן) מבואר
דהיכי שלכה"ג אסור גם זו"ג אסור
ובתום' ע"ז (מ"ג: ד"ה אמרו לו) עי"ש
י"ל הטעם משום לא ידבק אבל בתום'
פסחים הנ"ל מבואר משום שלכה"ג, וכן
מובא בס' בית אהרן מזה התום' כנ"ל

ובצירופן ראויין להחכבד דלא מיקרי ר"ל וגם הסוברים שם דהוי ר"ל דווקא הכא דכולן איסור משא"כ הכא והגם דהיכי ששני הגורמים אינן עושין פעולה אחת חמיר ע"י חוס' ע"ז (מח): ותויו"ס (סוף פ"ק דערלה) ולח"מ (פס"ז ממ"א) זה היכי דכח אחד הולד ע"י שני הגורמים בא ע"י שתי הפעולות שונות ואז יש סוברים דחמיר כגון בקרקע וזבל או בקרקע ולל ע"ש אבל מ"מ שני הגורמים הולידו כח אחד ולכן שייך לרדף משא"כ הכא דעדיין חלוקין לעצמן והוי כחתי' קטנות דלא הוי ר"ל וע"י סוף תמורה בלפורתא שם הוי גוף אחד ע"י אריגה דכל הבגד נארג והבן:

ובעיקר הקושי' נר' לומר בעזה"י דגבי בגד שלבנו בקליפי ערלה דמה שאינו בטל אינו מחשיבות הבגד רק **הלכצ** בפ"ע חשיב להנאה הנראה לעינים אפרה חורה ע"י ב"ק שם ומה דסממנים ומי לבט בטלין הוא כמו חתי' חי' דבטלה וכי חומא ע"כ דגם בנחשלה חבטל כיון דמלבדי הבישול אר"ל ונמלא שהבישול גרם החשיבות והבישול היתר הוא ואיך מיתשב ר"ל, דזה ליתא דעיקר החשיבות גוף החתיכה ורק הבישול מקרב הנאחו ומכשירו להביאו לחשיבות עצמו וה"ה גבי סממנים חשיבותם שמלכטים בהם וכ"ז שלא נלכצ בהם דבר אין כאן הנאה הנראה לעין והרי היא כחתי' חי' שאין הנאה נגמרת עד שתחבשל, וכן הנאה סממנים היא הליציה אינה נגמרת עד שילכצ בהם דבר וכמו שהבישול נותן מקום ליהנות מהחתי' כן הבגד נותן מקום לחשיבות הלכצ לחול הנאחה ואז נגמרה חשיבות הלכצ לעצמה ולא מטעם הבגד, והגם דליתא לר"מ הטעם דלא בטל דנגד לבוש דבר חשוב ולרבנן דס"ל דבגד לאו דבר חשוב הוא, זה שפיר דאם בגד אינו דבר חשוב ממילא בטל חשיבות הלכצ כמו בלבוש גללי אדמה דקלקל חשיבות

הלכצ ע"י שלכצ דבר בלתי חשוב, ורק הבגד אינו מקלקל חשיבותם אבל הנאה הלכצ דבר חשוב לעצמו טוב מראה עינים: **ואם** בדברינו אחי שפיר גם לשיטת רא"ה וריטב"א ז"ל דס"ל דחתי' חטאת שנתמאה לא הוי ר"ל דלא הוי מחמתו וקשה מהא דנגד שלכצ, ופ"כ דהכא משום חשיבות הלכצ בעצמה, ולכצ הוי איסורו מגופו מחמתו:

ועי' ר' דלביעת ערלה הוי גופו של איסור כיון דכתבה התורה ביחוד ריבוי דערלים לאיסור לביעת ע"י חים' ב"ק שם ופסחים (כ"ב) וקידושין (כ"ו) וכל שאיסורו מפורש בתורה יהי' מאיזה טעם שיהי' מ"מ מה לי איסור זה או איסור אחר כיון דאיסורו מפורש, וכי נאמר דעיסה שנתחמלה מעצמה או משאור דלא הוי איסורו מגופו ע"י שאיסור העיסה רק מטעם החימוץ שקלטה, דו"א כיון דפרטה התורה האיסור כל מחמלת לרבות שנתחמלה מחמת ד"א הוי איסור מגופו, וה"ה בערלה שפרטה התורה דדבר הנלכצ בערלה אסור, הגם דאיסורו משום ערלה הוי גופו של איסור כערלה גופה דנפרט בתורה איסור לביעת כמו איסור אכילה ושניהן שוין לענין שיחשב גופו של איסור: **ורא'י'** לזה משיטת או"ה דגבינת עכו"ס בראוי' להחכבד אינה במילה,

הגם דאיסורה מפני חשש פירוד חלב טמא מ"מ כיון דגזרו חכמים עליהן הוויין ע"כ איסור מגופו ע"ש, ולולי גזירתן גם בצירוד שבגבינה פירוד חלב טמא לא הוי ר"ל דחלב טמא שבה אר"ל, ואחרי שפרטו חכמים איסור גבינת עכו"ס הוי איסור מגופו ה"ה בלביעת ערלה דנפרט בתור' האיסור הוי איסור מגופו והבן. וקושי' מככרות שנאפו בעצי ערלה הג"ל יש ליישב דשאני ככר דקודם אפי' קרוי עיסה ולאחר אפי' קרוי לחם ושם לחם נתהי' ע"י איסור הוי כנוצר באיסורו, ור"א דס"ל דהסל מרפן לחלה יליף מקרא והי' באכלכם

ה' ה' כל עיר שאין בה שני חכמים גדולים אחד ראוי ללמד ולהורות בכל התורה כולה וכו' אין מושיבין בה סנהדרין אעפ"י שיש שם אלפים משראלי, והוא בגמ' ד"ז אמר רב וכו' ע"ש וי"ל דבכל שבט ע"כ ה' סנהדרין גם אם לא נמצא כאלו משא"כ בכל עיר לריק לחנאי זה, ועי' ברמב"ן ואור החיים על התורה: **ג** מה שחמה הא דרכי דרכי נועם איך הטילה התורה משא כוז על הציבור לפרנס בכל עיר כ"ג סנהדרין ו' שורות ח"ח של כ"ג מלבד שוטרס וכו' לא מלאחי מבוחר דהציבור מפרנסין הסנהדרין וס"פ ח"ח וכו' ובכתובות (קה) איחא שגוזרי גזירות נוטלין פרס מתרומת הלשכה, אבל שאר דיינין אדרבה מה אני בחנם, ורק שכר במילה אם דנים בשעה שהן מרודין במלאכתם עי' חמ"ס (ח"מ קס"ד) וע"כ לומר דאין נוטלין דעיר של ק"ך הראוי' לסנהדרין כמעט כולם נלרכו לפי"ז ליטול פרס ונשארו רק ב' בע"ד ועדים וזוממין ומי ישלם עי' בר"ס ז"ל שם, ובחומ"מ (סו"ט ס' סעי"ג) איחא ונהגו לפרנס דייני וכו' ואסמכו' על גדלותו משל אחיו עי' חולין (קל"ד) אבל לא שיהי' חייב שכר קבוע לסנהדרין וח"ח השייכים להם לא מלאחי מבוחר, וח"ש וכו' עד"נ דלא שכיחא, אם כי נלרכו גם לשוה"כ ומוש"ר, בכ"ז אם תאמר דלא שכיח שוב גם שכר במילה שלהם לא שכיח והבן:

אחרון ב"ח ויל האבד"ק הג"ל.

סימן פג.

ב"ח קשונ.

(א) דב"ה בקונט' ו' סו"ט ס"ג אות א' השיג על מ"ש בסו"ט מ"ז אות א', ואחרי מחילת כת"ה לא הבין יפה את הכתוב שם דעיקר חילוקי הוא דבאם נשנית אח"כ המזנה לישראל בתוספות מה ובזה התוספות

באכלכם מלחם הארץ, וגו' ולחם הוא קרוי לאחר אפי', ושפיר ע"כ באפי' של איסור מיקרי נולד באיסור דמעיסה ללחם פנים חדשות הוא, ויתכן זה גם לשיטת רש"ה וריטב"א הנ"ל, ויעוי' חו"ד (סו"ק ס"ק ה') לענין חולעים האסורין רק לאחר שפירשו שחולק על הכו"פ וכ' דמיקרי נולד באיסורו כמו חלב וגיד דהוי אסורין מתחלת ברייתן דהגם שאין נוהגין בשליל מ"מ אחר ששמן חלב וגיד לא ה' לכן היתר וקודם לכן לאו שמן חלב וגיד, וכן קודם שפירשו לא מיקרי שרץ הארץ, ואחר ששמן שרץ הארץ לא ה' לכן היתר עי"ש, וה"ה הכא אחר ששמו לחם לא ה' לו היתר הוי נולד באיסורו, וגם לשיטת הכו"פ הבא עדיף מחולע דבחולע אין שינוי בגופו מקודם שפירש לאחר שפירש והוית החולע בהיתר משא"כ הוית לחם ע"י אפי' באיסור יודה הכו"פ ג"כ והבן: (ב) **בסו"ט ס' אות ב'** במה שרצה לומר דהא דאיחא דמעמיד ב"ד לכל ישראל וב"ד לכל שבט וב"ד לכל עיר ועיר דכמו שב"ד של שבט חלוק מב"ד של כל ישראל, ה"ה של כל עיר חלוק משל שבט דבכל עיר לא ה' רק של שלשה וכ' דגם במכות (ז) יש לפרש כן והקשה על הרמב"ם ורמב"ן ומיטך מאין למדו דבכל עיר ה' ג"כ של כ"ג כמו בשל שבט, הא במהמיתין איחא לשבטים: **דב"ה** בירושלמי סנהדרין (פ"ק הל' ו') מפו' דשל כ"ג ה' וי"ל ובתי דיינין של ג' ועשרים היו יושבין בכל עיירות ארץ ישראל עי"ש וכן ברש"י מכלילן במשנה פירש לשבטים בכל עיר, וכן ברבינו בחיי מבוחר דשל כ"ג היו, וגם בתוספתא סנהדרין (סוף פ"ג) הלשון עושין, אותן ולא בתי דיינין ומבוחר דקאי על מה שהתחיל סנהדרין נוהגים עי"ש ותבין, וגם הקוש' דבמשנה איחא לשבטים, המפרש ירושלמי שם (הל' ה') הקשה כן עי"ש וי"ל לפי המבוחר בר"ס ז"ל פ"א מסנהדרין

התוספות קבלה המלוה עלמה לורה חדשה
שאל יקיימנה אח"כ כדרך שהייתה נעשית
מקודם מ"ת פסולה או דהוה כאילו לא
עשאה כלל, כגון מילה שניתוסף בה אח"כ
על מלוה הקודמת לא"א ע"ה, "הפריעה"
והדיון דמל ולא פרע כאילו לא מל ונחשב
ערל לכל דיניו ופרטיו, וכן התמיד וכמו
כן הפסח לכלל שאל ישנם לפני הדיבור
כמו שבארתי הכל בטעמו בס' מ"ז שאל
יקיימם בצורה ועש"י הקודמת כמו שהיו
אז ה"ה פסולים באין בהם ממש יעיין
היטב בדברי שם ויסורו מעלי חלונותיו
הרבות שאין להם שחר:

(ב) **שם** באות ב' דחה דברי שכתבתי
באות ב' שם בהרבה טענות
והוא דגמר בלבו לא שייך רק מה שלסוג
ב"א חשיב ולהם אין רא' שיחוסו על
כבוד שבת כעל הפסד ממונו ובשבת
אסרו להזיל מפני הדליקה מטעם דאדם
בהול על ממונו אי שרית ל' אחי לכבוי
הרי דבהול כל כך על ממונו שישבח
ויחלל שבת ומכ"ש דבהול יותר מכבוד
שבת ע"י שבת (ק"ז:) אלו חו"ד, הגני
מפליא על דבריו היאך יעלה על הדעת
דלא חביב ל' ישראל כבוד שבת כהפס"מ
מה שאנו רואין כמה מפזרים ממונם על
כבוד שבת אפי' רק על הידור מלוה
כהאי דר' אבוב שבת (ק"ט.) ומה שחשו
לבהילות בהלל ממונו לאו משום דכבוד
שבת קיל ממון הרי גזירה שמה יעבירנה,
ואין קורין שמה ימה וכן הרבה דברים
משום בהילות מלוה חיישין לחילול שבת
וכי נימא דמנות לולב וכדומה חביב
יותר מכבוד שבת ואולי הטעם דהתירו
להזיל משום כבוד שבת דכל שעושה משום
כבוד שבת אין ליחוש שכדי להזיל ישבח
ויכבה כעין הוא עלמו מחזר עלי' לשורפה
פסחים (י"א.) ולבד זה יעיין בר"ן ריש
פ' מי' שהחשיך הרבה חילוקים בענין
בהילות ואין מבהילות שום רא' לחשיבות
הדבר שעושה אדם אחר ישוב דעתו כראוי

בענין הנאמר גומר בדעתו צוודאי השכל
מחייב שגומר בדעתו מכה כבוד שבת:
ומ"ש ותו דכבוד שבת אפשר שיקיים
ע"י ושלחו מנות דברים הללו
מביאים לידי ניוחך הרי אמרו בשבת
(ק"ח) עשה שבתך חול ואל תלטרך
לבריות ואיך נאמר לזה שלא יכין לכבוד
שבת וילטרך לבריות במקום שיש לו ענה
קטנה לאגם עלמו לכזית ואזהרת ושלחו
מנות לאין כבון לו הוא לטון שיסמח
את חבירו העני ולא שיעשה בזכוון
אלטרך לבריות ויותר הטענות שלא הותר
אלא משום הפס"מ וכאן יש ענה שיאמר
"לשחוט" חין מזה שאין כן דרך חכמים
בדברותיהם, רק להשמיענו דבר חידוש
וכעין ברכות (ל"ח.) זהו שאומרים עליו
דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא בשלומא
אי אמר המזל אשמיטין טעמא ואשמיטין
הילכתא כרבנן אלא דאמר מו"א מאי
קמ"ל וא"כ באם יאמר לשחוט לא יהי'
כאן שום רבותא אבל באם לא יאמר
יהי' רבותא מאד ששמיטה מותרת ואין
לריבה עירוב ועוד יש נפק"מ:

שוב ראיתי בחי' אדם (כלל ק"ב ס')
(א') העיר בדברים האלו וז"ל
ואע"ג שראוי להסיר לצורך שבת אף
לכתחילה דלא גרע כבוד שבת ממה
שהתירו לשחוט בהמה מסוכנת משום
הפס"מ מטעם הואיל, מ"מ לא רצו חכמים
להסיר אלא ע"י עירוב מבשילין דע"י
העירוב נעשה כאילו התחיל כבר לבשל
מעיו"ם לשבת ועכשיו גומר כדי שיאמר
מה מעיו"ם לשבת אין מבשילין ק"ו מו"ס
לחול עכ"ל ודבריו ז"ל המה דברי אף
ז"ע דהרי מסוכנת יש עוד טעמא רבה
אפי' למאן דלית ל' הואיל משום הפס"מ
גומר בלבו והוה כאילו לריך באמת לאכול
כזית וא"א לכזית בשר בלא שמיטה הרי
כולה השמיטה לצורך משא"כ הכנת כל
השבת דאפי' ידמוק עלמו לכזית לא יהא
מותר לו כל ההכנה ולפיכך אין היסור
רק

הוא כחלום ופסול וא"כ הדין המבואר בש"ך הנ"ל והוא מהטור דאם לא הי' עליו' שם כלי בחלום וקבעו ולבסוף חקקו כשר לטבול בו לפי דק"ל דבחוק כלי לטבול הוא פסול דאורייתא א"כ לא מהני לרבנן מה שקבעו ולב"ח וא"כ פסקו הטור והמחבר והש"ך נגד הש"ס הנ"ל וא"ל דפסק הלכה כר"א דגבי דף של נחתומים דז"א דהרי הרמב"ם בפ"א מה' כלים פוסק כרבנן ועוד דהרי ק"ל המשמחה לבית אסרו אלמא דחול"ח בחלום דמי הרי מפורש דעכ"פ לענין איסור תורה בחלום דמי ישי"ש דמסיק דלא אמרו הטור והשו"ע לטבול בה דכסירה רק לטבילה דרבנן כגון נחתומים או בכלי זכויות ישי"ש ויעוין בהרבה אחרונים ובתשיבת ח"ס יו"ד ר"ה:

ולפע"ד נראה לתי' קושא זו בפשיטות

עד שאני תמה מה ראה על ככה להרעיש כל כך ולפסוק נגד הסו"ר ומשמעות הפוסקים והוא לפי המבואר ברמב"ם פרק כ"ו מה' כלים ה"א וז"ל כלי עץ הראוי למדרס שקבעו בכוחל בתוך הבנין קבעו בכוחל ולא בנה על גביו או בנה על גביו ולא קבעו עדיין מחמתא במדרס כשהי' קבעו במסמרים ובנה עליו טהור עכ"ל והיא משנה מפורשת כלים פ"כ מ"ה כיפת שקבעו צנדך וכו' הרי אף דלהרמב"ם ז"ל דפוסק בחלום ולב"ח בחלום לענין הכשר אוכלין כמבואר לעיל אית ו' פי"ב מה' טומאת אוכלים וכן פוסק כנחתומים דף של נחתומים דאפי' קבעו בכוחל עדיין מחמתא והיינו משום דהוי עדיין בחלום כמבואר פי"א מה' כלים הכ"ד מ"מ מודים בקבעו בכוחל ובנה ע"ג ג"כ דטהור דבזה לכ"ע נעשה כמחבר:

ולפי"ז נראה פשוט דלאו דווקא בנה

על גביו אלא במה שקבעו בקרקע וכו' מ"ס סאה מ"ס אין לך בנין קבוע עדיף מזה עליו לפי המבואר בתה"ד סי'

רק מכה עירוב ולפיכך בשחיטה עלמה לדברינו הנ"ל אין צריך לשום עירוב ול"ע ואולי כי הם סוברים דהא דנאמר בפסחים (מ"ו:): דמשום הפסד ממונו גמר בלבו לאכול כוית יעיין רש"י שם ד"ה משום זה רק למ"ד דלית לי' הואיל אבל למאן דאית לי' הואיל לא אמרינן כן דגומר בלבו ומה שלכא"ז זה מהדומק לאפשי בפלוגתא מ"מ אפי' אי כן הרבה מגדולי הפוסקים דלא פסקו כרבה בהואיל ולדידהו בהכרח דקאי הכי דגומר בלבו וא"כ לדידהו בודאי ניחא דאין בשחיטה צורך עירוב משום דאין כוית בשר בלא שחיטה וגומר עכ"פ מ"ד כבוד שבת לכוית ואין זה כמכין למחר רק כמכין לזו"ע עלמו וד"ל:

(ג) **בנוב"י** תיגא יו"ד סי' קמ"ב השיג

על משמעות הפוסקים דלענין מקוה דין חלום ולבסוף חברו כמחבר דהרי הרא"ש והטור והשו"ע סי' ר"א סעי' ז' ולשון ש"ך ס"ק כ"ח לפיכך גיגית שקובעים צארץ ונחמלאו מי גשמים אין טובלים בה כיוון שהי' עליו' שם כלי קודם שקבעו עכ"ל הטור משמע אם לא הי' עליו' שם כלי קודם שקבעו כגון שקבעו עץ או אבן ואח"כ חקקו כשר וכן הוא במשנה ובאשרי ובפוסקים עכ"ל הש"ך, והטוב"י שם שפך סיללה שהוא נגד הש"ס דב"ב ס"ו דאיתא שם ליטור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל כו' מני כו' ומשני לעולם רבנן ושאני שאיבה דרבנן א"ה אפי' חקקו ולבסוף קבעו נמי שאני התם דאיכא תורת כלי עליו בחלום ע"כ, והנה הנך פוסקים דס"ל דכולו שאוב נמי דרבנן בפשיטות ניחא אלא הני פוסקים דס"ל דכולו שאוב פסול דאורייתא כתב הרשב"ם שם בד"ה ומתמה דגבי ליטור מיירי דהמקוה הי' עשוי כבר כהוגן ואח"כ קבעו שם ליטור הלכך פסולה דרבנן הוא ישי"ש ומבואר דבפסולא דאורייתא לרבנן גם קול"ח

מאחרים אי מניעת ריוח ג"כ חוב מיקרי
או לא:

תשובה המהר"ם אלשיך סי' ל"ז הובא
בחסו' רעק"א סי' קל"ג כ'
ללא חמרי' הסופס לבט"ח במקום שחב
לאחרים ולא מהני אלא היכא דחב לאחריו
אבל לא במונע ריוח. והנאון רעק"א
בחסו' הנ"ל העיר דזה חלוי בפלוגתא
בין הרמב"ן והתוס' פ"ק דב"מ [י.]. דהא
דאר"י המגביה מליאה לחבירו קנה חבירו
הק' התוס' שם בד"ה אר"י דהא ר"י
ס"ל בכתובות [פ"ד:]: וביטין [י"א:]:
דהסופס לבט"ח לא קני. וסירא דהיינו
דוקא היכא דלא שייך מינו דוכי לנפשו'
דאין הלוה חייב כלום להסופס אבל במליאה
דאיכא מינו קנה ע"ש. והרמב"ן בשמ"ק
הקשה ג"כ קושיא זו ותי' דשאני מליאה
דלא מיקרי חב לאחרים משום דלא הוה
רק מניעת ריוח ע"ש. וא"כ התוס' דלא
נחתו לתי' זה ע"כ דס"ל דגם במניעת
ריוח מיקרי חב לאחרים ע"ש:

ונרע"ד להעיר מהא דערכין [ל"א:]:
אהא דתנן בראשונה ה"י נטמן
יוס שנים עשר חודש כרי שיהא חלוט
לו התקין הלל הזקן שיהא חולש מעיתיו
ללשכה כו' אמר רבא מתקנתו של הלל
ה"ו גיטך ע"מ שחמני לי מאתים זוז ונתנה
לו מדעתו מגורשת בע"כ אינה מגורשת
מדאיתריך ל' להלל לתקוני נתינה בע"כ
הו"א נתינה הא בעלמא נתינה בע"כ לא
הו"א נתינה. מתקין לה רב פפא ואי
סימא רב שימי בר אשי ודלמא כי איטריכא
ל' להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו
בין מדעתו בין בע"כ הו"א נתינה. איכא
דאמרי כו' ע"ש. והק' התוס' בד"ה
מדאיתריך וז"ל וא"ת משמע דלרבא אפי'
כפניו בע"כ לא הוה נתינה והיכא מני
להוכיח מהכא בפניו והלא תקנת הלל
לא היתה כי אם שלא בפניו וכי איטריך
ל' להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו
בין

סי' רנ"ד הספס דבמקוה של מ"ס סאה
דקי"ל דאינה נפסלת אפי' באלף סאה
שאובין כתב בשם הרא"ש דה' מקיאות
דהסברא נותנת דכיון דיש כאן כבר מקוה
שלם כל השאובין שיפלו לחיכו נעשו כולן
זרועין בחוכו והרי הם כמחוברין יע"ש
ג"כ בשם רש"י פסחים (פ"ב) דהשקה
הוא מטעם זריעה. א"כ כיון דמ"ס סאה
דינא כמחובר והם על הכנין והבנין נעשה
לשם זה א"כ שוב אין לדון עליהן דבדוראי
מחובר גמור הוא ואין קישיא כלל
דבשלומא ליגור שקבעו ולבסיף חקקי דאין
המים צו קבועים רק עיברים על גביו
למקוה ואין צו מ"ס סאה א"כ הו"י רק
קבוע בקרקע דרינו כחלוש לחממים ושפיר
דאינו כשר רק לשאיבה דרבנן וד"ל:

ולפרא שלא ראיתי לאחר מן האחרונים
שהעיר בזה, וסברא זו מלאה
שהשתמשו בה כבר גאוי עולם יע"ן ע"ז
יו"ד סי' קל"ח ס"ק ל"א מה שהביא
מחסו' מהר"ם פאדאוה סי' ל"א שנשאל
על מנהג מדינותינו ששופים נסרים במקוה
שתעמוד האשה הטובלת עלי' ותי' שם
בס' ב' כיון שהנסרים אלו קבועין על
קירות ומים לפין עליהם הו"י כבנין א"כ
אפי' ה"י כבר כלים מדאורייתא אפי"ה
בטלים עתה יע"ש, והט"ז תמה מה עדיפא
מקבוע דליגור שחקקי ולבסיף קבעו דפוסל
ויעין נה"כ ומידושי הגרשוני תירץ זאת
מדברי הרמב"ם הנ"ל משום דבנה עליו
כיון דהמים על גביו ושמתתי על מליאה
זו כמילא שלל רב:

משה נתן בהנא שפירא חופיק הנ"ל.

סימן פד.

ב"ה קאפציאווא (פ' סובאלק)

שאלה הא דקי"ל הסופס לבט"ח
במקום שחב לאחרים לא קנה
חבירו. האין הדין אם אינו חב בהדיא
לאחרים רק ע"י תפיסתו הוא מונע ריוח

לא הוה רק מניעת הריח דהא הוא משיב
 לו אותן המעות שנתן לו ובמניעת הריח
 לא מיקרי חוב והוה כמו מליאה אליבי'
 דהרמב"ן. ואף דיש לחלק ולומר דמליאה
 שאני שעדין לא נכנס לשום רשות מאן
 דהוא ושפיר מיקרי מניעת הריח משא"כ
 הכא דהבית כבר ברשות הלוקח וברשותו
 נתיקרה והוה הפסד מעליא. מ"מ כד
 דייקין שפיר ח"א לומר כן דהא בשעת
 שלקח את הבית כבר הטילה התורה התנאי
 הזה שאם יביא המוכר בסוף השנה הכסף
 עליו להשיב את הבית. וע' בנתיבות סי'
 נ"ה סק"א שז' דאם מביא המעות בסוף
 השנה מתבטל המכירה למפרע והכסף
 הוה רק כמו הלואה ע"ש. וא"כ שפיר
 מיקרי לא בא עדין לרשותו ודמי למליאה.
 ואי נימא דמניעת הריח לא מיקרי חוב
 גם הכא לא מיקרי חוב ומש"ה יכול
 לזכות לו ע"י אחר:

ורבנא בגמרא שם מסיק איכא דאמרי
 אמר רבא מתקנתו של הלל ה"ז
 גיטך ע"מ שחתי לי מאתים וזו ונתנה
 לו בין מדעתו ובין בע"כ הויה נתינה
 וכי אלטרירך לי' להלל לחקוני שלא בפניו
 אבל בפניו בין מדעתו בין בע"כ הויה
 נתינה כו' וקשה תיקשי מעשה ארבא
 סברת התוס' כיון דבפניו גם נתינה בע"כ
 הויה נתינה למה לי' להלל לחקוני שיהא
 חולש מעותיו ללשכה יזכה לו שלא בפניו
 ע"י אחר וכמ"ש התוס'. ועכ"ל לאיכא
 דאמרי אליבי' דרבא דמש"ה תיקן הלל
 שיהא חולש ללשכה משום דחייש לשמא
 יתיקר הבית ואז יח' חוב להלוקח ואין
 חבין לו לאדם שלא בפניו ואף דלא הוה
 רק מניעת הריח. מ"מ גם מניעת הריח
 חוב מיקרי. וא"כ פליגי בזה אי מניעת
 ריח מיקרי חוב או לא הני חרי לישנא
 אליבי' דרבא דללישנא קמא לא מיקרי
 חוב וללישנא בתרא מיקרי חוב. וא"כ י"ל
 ה"נ לענין חופס לבע"מ במקום שמונע
 ריח מאחרים דל"ק אליבי' דרבא לא
 מיקרי

בין מדעתו ובין בע"כ הויה נתינה כדמתקין
 לי' רב פפא. וי"ל דמוכח הכי דאם איכא
 דבפניו הויה נתינה בע"כ לא הוה לריך
 הלל לחקוני לשלא בפניו להיות חולש
 מעותיו ללשכה דהא אפשר לזכות לו ע"י
 אחר אלא ש"מ כו' ורב פפא דאתקין
 ל"ל האי סברא עכ"ל. והנה דבריהם
 ז"ל תמוהים מאד דאחזו לדבר פשוט דאי
 נתינה בע"כ הויה נתינה יכול לזכות גם
 שלא בפניו ע"י אחר והא קי"ל דאין חבין
 לאדם שלא בפניו. ומה בכך דבפניו יכול
 לתת לו גם בע"כ הא גם באשה יכול
 לגרשה בע"כ מ"מ שלא בפניה קי"ל
 דהאומר תן גם זה לאשתי רלה לחזור
 חוזר משום דחוב הוא לה ואין חבין לאדם
 שלא בפניו. וה"נ דכותה אף דבפניו יכול
 ליתן לו גם בע"כ מ"מ שלא בפניו לזכות
 לו ע"י אחר כיון שהוא אינו רולה בזה
 וחוב הוא לו אין חבין לאדם שלא בפניו.
 ומלאמי ברשב"א בגיטין דף ע"ה ד"ה
 מכלל שטמד על דבריהם והשיג עליהם
 מכח קושיא זו ע"ש. וכדי לישב דברי
 התוס' עכ"ל בסברתם דס"ל כיון דהוא
 אינו מפסיד כלל דהא הלוקח משיב לו כל
 אותן המעות שנתן לו וכיון שאין לו שום
 הפסד ממון לא מיקרי חוב ויכול לזכות
 לו ע"י אחר:

אך קשה דילמא תיקן הלל שיהא חולש
 מעותיו ולא סגי לי' בהא דיכול
 לזכות לו ע"י אחר משום דחייש לדילמא
 יתיקר הבית במשך השנה ואז הלא מפסיד
 הלוקח וסוה חוב מעליא לגבי דהלוקח.
 דנהי סיכא דהבית עומד באותו שווי בכל
 משך השנה לא מיקרי חוב כיון שאינו
 מפסיד בממון כלום אבל סיכא דנתיקר
 הבית הלא הך יוקרא לא גרע ממליאה
 ואית לן למימר דאין חבין לו לאדם שלא
 בפניו. ומש"ה תיקן הלל שיהא חולש ללשכה
 וא"כ תיקשי מנ"ל לרבא דבפניו נתינה
 בע"כ לא הוה נתינה. וע"כ י"ל דס"ל
 להתוס' אליבי' דרבא דכיון דאף אם יתיקר

מיקרי חוב וללישנא בתרא אליב' דרבא
מיקרי חוב ולא קנה הבע"ח:

והנה יהא דפליגא תרי לישני סוברים
רוב הפוסקים דק"ל בלישנא בתרא.
וא"כ גס הכא ק"ל כאיבא דאמרי
דאמרי אליב' דרבא וק"ל דמניעת ריוח
מיקרי חוב. אף דבעיקר הדין דהרי זה
גיטין ע"מ סתמי לי מאהים זוז קי"ל
דאם נחנה מדעתה מגורשת בע"כ אינה
מגורשת. עי' רמב"ם פ"ח מהל' גירושין
הל' כ"א וי"ע אה"ע סי' קמ"ג סעי'
ד'. כבר כ' המ"מ שם וב"כ הב"י בזה"ע
דזכו רק משום חומרא דא"א מחמירין.
אבל לענין דינא מה"מ קי"ל בלישנא
בתרא עש"ה. [והנה המ"מ כ' דהא שכ'
הרמב"ם ה"ז נט פסול כונתו שפסול
מדרבנן דכל מקום שכ' לשון פסול היינו
מדרבנן והטעם משום חומרא דא"א
מחמיר' ע"ס. אמנם הרא"ש והר"ן כ'
בשם הרמב"ם שהיא ספק מגורשת. וע"ס
במ"מ דאם ה' שפק לו הל' כמאן מהני
לישנא הול"ל ספק מגורשת. וא"כ הרא"ש
והר"ן שהביאו לשון הרמב"ם ספק מגורשת
בוודאי ה' כחוב כך בספריהם (עי' ב"י
שם) ומשמע דמסב"ל להרמב"ם הלכה
כמאן מהני תרי לישנא. (ועי' פרישה שם).
וז"ע מ"מ מספקא לי' להרמב"ם הכא
טפי משאר דוכתי דרגיל תמיד לפסוק
כאיבא דאמרי. ואולי משום דרב פפא
אתקין עלי' דרבא. והרמב"ם רגיל לפסוק
כרב פפא אפי' נגד אביו ורבא. עי'
פט"ו מהל' מלוה ולוה הל' ג' (ועי' יד
מלאכי כלל קס"ט) מכ"ש נגד רבא לחודא.
אך כיון שרב פפא לא פליג בהדיא
ארבא רק אתקין עלי' בלשון ודלמא
משמע דמסתפק משה פסק הרמב"ם
שהיא ספק מגורשת והיינו כרב פפא.
ואפי' לפ"ז ג"כ א"ש דברינו דאף דרב
פפא פליג עלי' דרבא והל' כמותו מ"מ
הא לא פליג רק אעיקר דינא אבל אסברת
רבא דמניעת ריוח מיקרי חוב בזה לא

מלינו דפליג א"כ י"ל בזה שפיר ה"ל כרבא].
וכיון דרבא סובר בלישנא בתרא דמניעת
ריוח מיקרי חוב והל' כמותו. א"כ גס
בחופס לבע"ח במקום שמונע ריוח מאחרים
ג"כ לא קנה חבירו. ומש"ה לא תירצו
התוס' בהרמב"ן דמש"ה ס"ל לר"י המגביה
מליאה לחבירו קנה חבירו אף דסובר
חיפס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא
קנה חבירו משום דבמליאה לא הוא רק
מניעת ריוח. דלרבא ולמאי דקי"ל כותי'
עכ"ל דגס] מניעת ריוח מיקרי חוב. ועי'
תשו' רעק"א שכ' להלדיוק תשו' מהר"מ
אלשיך דהא דכ' בפשיטות דמניעת ריוח
לא מיקרי חוב. היינו לגבי בע"ח שהוא
חופס בשבילו קליש כח המניעת ריוח
שלא יהא מיקרי חוב. אבל במליאה
דתרומתו שוים בזה המהר"מ אלשיך
יסתפק. ולפמ"ש עכ"פ בדרתי דבמליאה
וכה"ג דכח שניהם שיה פשיטא דמיקרי
חוב וכמ"ש ודו"ק:

והנה בב"מ דף י' ע"א פריך רבא
אר"ג ור"ח דסברי המגביה מליאה
לחבירו ל"ק חבירו מהא דמליאת פועל
לעלמו. והתו ד"ה איתבי' כ' ו"ל אע"ג דלעיל
דחה רבא דיוקא דרמב"ח משמע דסבר
ל"ק חבירו שמה קבל הכא מר"ג עכ"ל.
ולהרמב"ן דס"ל דטעמא דר"י דס"ל
המגביה מליאה לחבירו קנה חבירו הוא
משום דמניעת ריוח לא מיקרי חוב י"ל
לכאורה דתרומתו לישנא דרבא בערכין
אמת הוא ומעיקרא סבר רבא דמניעת
ריוח לא מיקרי חוב ומש"ה מקשה אר"ג
ור"ח דסברי ל"ק חבירו. ובאחרונה הדר
ב' ומש"ה דמי דיוקא דרמי ב"ח. אך
א"כ תיקשו הילכתא אהילכתא דהא אגן
קי"ל דהמגביה מליאה לחבירו קנה חבירו
כר"י. ובהנך תרי לישנא דרבא אית לן
לפסוק בלישנא בתרא דרבא. ומש"ה כ'
התוס' דפלוגתאם במגביה מליאה לחבירו
אינו תלוי כלל אי מניעת ריוח מיקרי
חוב או לא. דמניעת ריוח דמיקרי חוב כ"ע

דרך לבישה בכך הא ודאי פשיטא דאורי
כל שהוא אינו חולץ בינים לבין בשרו,
דאטו לריך שהיו דבוקים בו פאזור אל
מתני איש, ולבש הכהן אמר רחמנא בדרך
לבישה, ומבע"ל אפי' נכנס הרוח, דילמא
אפ"ה דרך לבישה בכך ואינו חולץ ובצינא
שם דרך שירות בכך, והכא בשופר להפירוש
דלפיהו זהב משום חליצה, ודאי גם חויר
חולץ דאין דרך חקיעה בכך, אס לא
דלא איכפת לן בחליצה, והוי ספק כמ"ס
הפמ"ג:

(ג) שם אות ג' בעיקר הדבר יפה כיון
דעתו הרמה לדעת הנאמן יעב"ץ
ז"ל בספרו לחם שמים ציומא שם והובא
בלין ירושלים בירושלמי דתרומוה פ"ו ה"א
(שנדפס בהשמות בריש סדר זרעים
בדפוס זיטאמיר יעו"ש) ובזה השוה ב'
התלמודים בירושלמי שם דאמר מודה
ר"ל ביוה"כ דח"ס אסור מה"מ, היינו
בזית דהוי עכ"פ אכילה מה"מ, ובש"ס
דילן דח"ס לר"ל מדרבנן היינו בכ"ס עכ"ד
יעו"ש, אולם קושיתו דמר לע"ד לק"מ
דאס נאמר דמ"ה תנן אסור באכילה
דמיירי באוכל בזית דעכ"פ אסור לר"ל
גמי מה"מ דהוי אכילה בכל מקום, אכתי
תקשי הא דתנן אסור בשתייה, ושתייה
בכל איסורין ברביעית, והכא ביוה"כ
כמלא לוגמיו דבזיר מרביעית כדמוכח
שם (פ'). וחזי שיעורו לר"ל מותר מה"מ,
וע"כ לתקן דאסור מיהא מדרבנן ובסמין
יתבאר עוד יישוב לזה:

(ד) שם אות ד', הקשה כ"ח מה"ל
לריו"ח דח"ס אסור ביוה"כ
הא סתם אכילה בכ"ס והילכתא חוקמה
אשיעורין אבל הכא דלא כתיבה אכילה
ותליא בייחודי דעתא מ"ל דח"ס מיהבא
דעתיה, והמעיין במל"מ פ"א מחומ"ל ד"ז
יראה דלהרמב"ם ז"ל בעל סברא זו שכתב
כ"ח גם תענו את נפשותיכם משמע
בכ"ס והילכתא אפיקתי לשיעורא לעונשין,
ולאסורא נשאר בכ"ס ולק"מ:

שם

יודו. ופלוגתאס בממל"ח אי קנה או לא
הוא בסברא אחרינא אי אמרי' מיגו דאי
בעי זבי או לא. אך לע"ק על החוס'
ל"ל למימר דאחר שקיבל רבא מר"נ הדר
ב' וס"ל דלא קנה שהוא דלא כהילכתא.
וגם הא רבא הוא בסברא נימא דהדר
ב' מדחויא דרמב"ח ומש"ה אקשי אר"ג.
וכ"כ באמת הנ"י ע"ש:

צבי אריה לייב בהגאון הגדול ר' משה
בצלאל ג"ר החופ"ק קאפציאוו.

סימן פה.

בעיה"י פה לאקאטש (שלך וואלין)

(א) בקונמ' א' ה' א' אות י"ב, כיון
כ"ג בחירולו סחירת החוס'
פסחים (ה':) לשם (ז"ג:) לדברי החת"ם
או"ח סי' קנ"ב יעו"ש:

(ב) שם בסי' ג' אות ב', הקשה כ"ח
ע"ד הרמב"ן דהרחיק השופר
מפיו ותקע הוי חליצה להפירוש דלפיהו
זהב משום חליצה, מזבחים (ו"ט) דמב"ל
בנכנס הרוח דוקא בין בשרו לבגדיו אי
הוי חליצה, ולא איפשטא וא"כ הכא הוי
ס"ס שמא אין רוח חולץ, ושמא אין הפי'
משום חליצה ולא איכפת לן הכא בחליצה:

ורע"ד לק"מ, דודאי חויר חולץ וכדחתן
ברפ"י דמקואות כלי שהטבילו
דרך פיו כאלו לא טבל ופי' הרמב"ם כי
החויר ישאר בו מוחש כו', ומשום חליצה
נגשו בה דבמילי דחליצה חנן לה הסם,
[והא דקיי"ל בזבחים (כ"ה:) חויר כלי
ככלי לקבלה אע"ג דחליצה פוסלת כדאיתא
ביומא (ג"ח.) ז"ל דנהי דנגיעת הדם
בכלי ממש לא מעכבא ומשהיגו לחויר
כלי אפי' נפחה אח"כ קבלה הייא, מ"מ
ראוי להחזקת ולנגוע בכלי בעינן וחליצה
פוסלת דומיא דביה"ס דקיי"ל בנדה
(ס"ו:) דלא בעינן ביאת מיס, רק ראוי
לבי"מ וחליצה פוסלת] אלא דבבגדים

לעונשין בכוחות אבל לאיסורא עכ"פ
ליתסר בהכרח בזיות, ובהכי מיתרלא גם
קושים כ"ת באות ג' הנ"ל, דמדד"ל גופיה
נשמע דע"כ גם בזיות ליכא איסור תורה,
ודו"ק :

(ו) **שם** בסי' ז' אות ב', אחרי כל מ"ש
זוה הנ"ב שז"ן כ"ת, ואחרי
דברי כ"ת גם הוא, אכתי תקשי לן הא
דירושלמי סופ"א דעירובין ה"י, אמחיתין
דפסרו במתנה מדמאי, דקאמר התם נכנסו
עמיהן לעיר כבר נפטרו, ועיי"ש בשי"ק,
ולכאורה. נראה מזה כהי"ש והמורה
שבנו"ב שם, דבדרבנן אזלין לקולא בבטיא
דאיברי נשר נחירה, אך י"ל דבדמאי
הקילו טפי בכמה דוכתי, דכל עיקר גזרת
חז"ל רק מכת דהוי מיעוט המזון, ורוב ע"ה
מעשרין, כמ"ש חוס' שבת י"ג. ד"ה
רבא ומיעוטא גופיה לאו ודאי דלא
מעשרי רק דחשדי, וכמ"ש הריב"ש ז"ל
במשיבה והוי כעין מיעוטא דמיעוטא,
ולכן הקילו בכ"מ, וליכא למילף מינה
בעלמא :

(ו) **שם** בסי' י"ב אות ג', משמע מדברי
הגאון הקדוש ז"ל דאפי' במתלה
עכשין, או מולדת מותר למוכרה לנכרי
דהישראל שיקנה הבאים והחלב יקנה בהיתר
דאזלין בחר רובא, והמוכר בשעה שמוכרה
לנכרי עדיין אינו מבטל האיסור כ"ז שלא
הטילה ולא נחלבה (ובלא"ה י"ל, דאין
טונתו לבטל) אולם ז"ע ממ"ש הפלתי
בסי' ק' סק"א אהא דחולין (ק"מ). לא
אמר תורה שלא לתקלה, והא יבטל.
הלפור ברוב (ועחסל"א תניא על הרמב"ם
הק"פ ועבוי"כ, במ"ש שם בהיות"כ פ"ה
דכ"ב) דיש לחוש שיקח א' הלפור בעוד
שזה רואהו, וכל שא' יודע ומכיר האיסור
לא שייך ביטול, יעו"ש, ובנידן דידן כיון
שהמוכר יודע ומכיר האיסור לא שייך
ביטול ול"א תורה שלא לתקלה, וע' בספר
אם לבינה, ובספר דעת תורה ביו"ד סי'
כ"ז שכתבו באמת דבמסלת בליס או
חולבת

(ה) **שם** אות ה' הקשה כ"ת דאמר ר"ל
ביומא (פ"א). מפנ"מ לא נאמר
אזהרה בעניניו בל"א, לכתוב לא יאכל
אכילה בזיות, ואמאי לא אמר דליהוי
משמע א' איסור אכילה וא' איסור הנאה
דקיי"ל כר' אבהו, ואי דלכתוב גם היתר
הנאה, א"כ לכתוב גם שיעור דכוחות :
דונה בפשיטות לא ידענא מאי קושיא,
דאפשר אה"נ, ועדיפא קמשיני (וע'
מל"מ פ"ה מה' יסודה"ת ד"ה, בד"ה
נסתפקתי), איברא דגם חירונו דמר עולה
יפה דלא יבצר מהכתוב לכתוב מיעוט
להנאה, והכי זריכין למימר דלא תקשי
לן מנ"ל איסור הנאה בבב"ח מלא תבשל
השליש, ואימא חד לאכילה, וחד לביטול,
וחד שאין אסור מה"ת רק דרך ביטול,
דמדאפקי לאכילה בלשון ביטול לא שמעינן,
דע"כ לא מני לכתוב בלשון אכילה דלא
לישתמע איסור הנאה נמי. או משום
דליתסר גם בשלכד"א לא אפקיה בלשון
אכילה, אע"כ דליתא, דהול"ל בלשון אכילה
ולרבות שלכד"א ולמעט הנאה ומה שהקשה
א"כ לכתוב שיעורא דכוחות ולכתוב
אזהרה דלא יאכל לק"מ דמהאי טעמא
דלא כתבה תורה שיעורין וניתנו בהלל"מ,
לא נכתב גם שיעור דכוחות דיוה"כ :

איברא דלכאורה קשיא, מה בכך
דאכילה משמע בזיות, לכתוב
לא יאכל, והילכתא הא גלי לן דכוחות
ואפיקתי ממשמעותיה, ודוחק לומר דל"ל
לא ניחא לי' לקרא לכתוב מידי דליפוק
ממשמעותיה דליתכחשו קרא והילכתא
אהרדי (עמל"מ בפ"א מחומ"ל ד"ו בסופו)
דז"א, דה"ג אשכחן בריש סוכה דאחיא
הילכתא ואוקמה אטפא שלא כמשמעות
הכתוב וכן בכמה דוכתי, לכן נראה דבאמת
מזה סתירה לדברי הג' יעב"ץ ז"ל הנ"ל,
וש"ס דילן באמת פליג אירושלמי ואפי'
כזית לר"ל ביוה"כ מותר מה"ת אע"ג
דהוי אכילה בכל מקום, ומש"ה לא מני
למיכתב לא יאכל דנהי דהילכתא גלי לן

הפמ"ג ביו"ד סי' ס"ה במש"ז סק"ד, וא"כ שפיר שייך חזי לאיטרופי גם בחולש ראש שער א' ומשייר כדי לכוף ראשו לעיקרו, דשם א' באל לתלוש הכל, אלא דמש"ה לבד סובר החכ"ל דלא מיתסר, אולם דברי הפמ"ג שם שכתב משם החכ"ל ז"ל, "דשיער א' בנזיר חזי לאיטרופי היינו שיסיר שתיקן בנ"א" יעו"ש, תמוהים, ולית נגר ובר נגר דיפיקוניה:

(יא) **שם** בסוסי' י"ח, כתב בנ"ה עוד אפ"ל דאיתחזך במחזר דלא חל איסור חדש עליו דאחזע"א, כו', בהורמנותיה דמר ניהו ליתנהו להני מילי, דמלבד דאיסור חדש חייל אאיסור חמץ ככולל מינו דחייל אחבואה דעלמא שלא החמיתה (וע' שאג"א סי' ז"י) הנה לא משכח"ל כלל דליקדם איסור חמץ לחדש, דאיסור חדש חייל משהביאה שליש [וע' מנחות (ס"ט):] שכולה שהביאה שליש כו' וברש"י שם] וחמץ חייל מערב פסח אחר חלות, דמקמי הכי לא שייך חלות איסור חמץ אף שהחמץ (וע' חת"ס או"ח סי' קל"ו, קל"ז) מבואר כן להדיא) ואם אז כבר הביאה שליש הא חייל חדש מקמי חמץ, דחמץ לא שייך במחזר כל זמן שזריכה לקרקע, וכ"ש שלא שייך חימוץ, מקמי דחייט שליש, ואם בע"פ עדיין לא הביאה שליש ולא חייל חדש ושבו נגמרה והחמיתה חיילי חמץ וחדש בהדדי והוי איסור ב"א:

(יב) **שם** בסו' כ' אות ה', הקשה כ"ח אהא דחולין (ד'). קוטע ראשו של א' מהן כו', ודילמא מיעוטא לא נשחטו כהוגן ושפיר אכיל כותי חד דאפיק ל' מחותי כנפיה וממסמם ל' ממסומי מכח כל רפריש מרובא פריש, אבל הנשארם אסורים דהוי דבר שבמנין ולא בטל ברוב, עכ"ד, ובקונס' ג' סי' כ"ט אות ה', שכן הניח בנ"ע בספר באר יצחק למס' חולין, ואני עני שמעתי ולא אבין לה דכיון דעכ"פ מוכח מדאכיל דרובא

נשחטו

חולבת אסור למכור אפי' בטרפות הניכר, אך באינה מטלה וחולבת אף שיש לחוש שמא טעינה או מעוברת ותטיל או תחלוש גלע"ד דיש להחיר למוכרה בטרפות הניכר, אע"ג דאין עושין ס"ס בידים כמבואר ביו"ד שם ובאו"ח תס"ז, אבל הכא בלירוף חזקה דהשחא שאינה מטלה וחולבת יש להחיר: (ח) **שם** באות ו', בספק כבש בשר בכלי חלב ב"י או איפכא, בלא"ה גלע"ד להחיר דהוי ס"ס שמא לא נכבש מעל"ע, ושםא כהט"ז והש"ך שם בסו' ק"ה, דברגע שכולע בסוף המעל"ע כבר נטל"פ, ולא כהמג"א תמ"ז סקט"ז דבליעה ופגימה באין כא':

(ט) **בקונס'** ב' סי' י"ד אות ז', כיון כ"ג בתירוולו קושים השואל אי סומא חייב בלאוין ופטור מעשין היכא משכח"ל לר"י לאו הניחא לעשה, דהא הלאו כולל יותר מהעשה, לרברי הגאון "שם אריה" בשו"ת שלו חיו"ד סי' א' שכתב כדבריו ממש יעו"ש:

(י) **שם** בסו' ט"ו, תמה כ"ח על הח"ן ז"ל סי' פ"ו שכתב דחולש שער א' בנזיר ליכא איסור ח"ש, דמשום חזי לאיטרופי לחיד לא מיתסר ח"ש, דש"ס ערוך בנזיר (מ'). דלוקה בחולש שער א' והוא פלא גדול, ולהגיל הארי החי, ולמלט הלכ"י ישראל עלה ברעיוני דכונתו ז"ל בחולש שער א' ומשייר כדי לכוף ראשו לעיקרו, ושבו בימותי בספרים ומלאתי בשד"ח קונס' הכללים מע' ח' כלל ה' הביא קושיא זו בשם ספר מנחה סהורה, והוא מפרק לה כדאמרן אלא דשד"ח בזה נרגא, דא"כ לא שייך חזי לאיטרופי דעל המשואר לחוד מייחז דיש שיעור שלם כדי לכוף ראשו לעיקרו עכ"ד יעו"ש, ואי משום הא לא חברא, דע"כ באיסורי דלאו בני אכילה הפירוש חזי לאיטרופי היינו אם נחיר לו ח"ש שמא ישכת, ויעשה שיסיר שלם (דלירוף ממש בנזיר כא"פ ז"ש בשאר איסורין לבר מאכילה) כמ"ש

דקרא עד שקר העד, וכן ועשיתם לו כאשר זמם בלשון יחיד, משמע אפי' אחד, וגמלא חיזוק דעת הלדוקים בזה, וילא שכרו במה שהולא מלבן שאמרו שאין נהרג עד שיהרג הגידון וחיזוק דעתם במה שאומרים שנהרג אפי' ביום אחד, ודו"ק: הק' שגורם יוסף פייגענבוים חופ"ק חניל.

סימן פו.

ב"ה קאולושצינא.

שבת (ח'): חף גידולי תרומה תרומה ב' ביום גזרו משום תרומה טמאה ביד כהן דילמא משהי לה גבי' ואפי' לידו תקלה, וכתבו הסוס' והא' דהכא חייסין לתקלה ובספ"ק דפסחים אמרי ב"ה תעשה זילוף איכא למימר דהכא מודו ב"ה דפעמים שצריך להשהות שנה שלימה עד זמן זריעה עכ"ל, אבל עדיין צריכין אנו למודעי דהא איכא דסברי דל"ח לתקלה אפילו לזמן מרובה כדאמרינן ביומא (ס"ו.) וסקלה עלמה חנאי היא דחיי חדא פסח שלא קרב בראשין יקרב בשני בשני יקרב לשנה הבאה, ומבואר דל"ח לתקלה יכול להשהות הפסח וכן פר' ושעיר של יוה"כ לשנה הבאה ולא חייש לתקלה אפילו בשנה שלימה, ובכריתות (ט'). גר בזה"ז לריק שיפריש רובע לקינו ולא חייש לתקלה אפילו לזמן מרובה, ופ' בש"ע יו"ד סי' כ"ז סי"ח וס"כ דדעת המחבר שם דספק טריפה שרי לשהוי י"ב חודש ול"ח לתקלה אפילו בשנה שלימה ולדעתו ה"ה מותר השמן שבגר חנוכה מותר לשהותו לשנה הבאה כמ"ש הפמ"ג לא"ח סי' תרע"ז באשל ס"ק י"ב ע"ש, וע"ע מש"כ מרן הכ"מ פ"ב מתרומות הי"ב בפעם הרמב"ם שפסק דלא כב"ה דס"ל תעשה זילוף משום דטעמא דב"ה דל"ח לתקלה ואין אשכחן בכ"ד דחייסין לתקלה בפ"ק דשבת גבי י"ח דבר ובפכ"ש, משמע לדעתו דסוגי' הגמ' דשבת דלא כב"ה ושאר' מ"ד דל"ח לתקלה

נשטמו כהוגן אלף דים לחוש למיעוטא דלא בטל מכא דבר שבמנין או חהר"ל, הוי סד"ר ולקולא ולא חייסין, ואע"ג שכתב הט"ז ביו"ד רס"י ק' דאם החשיבות ודאי והאיסור ספק לא הוי סד"ר, דהוי ע"י, גלגול יעו"ש היינו בנתערב דבר חשוב שיש בו ספק איסור תורה, אבל בני"ד דהוי ספק אם יש כאן איסור כלל, שפיר הוי סד"ר, כמ"ש הטו"ז שם סי' קי"א סוס"ק א' יעו"ש, ואי משום דאפשר הכותי מכיר האיסור, ולא שייך ביטול כל שא' מכיר האיסור, א"כ היכי אכיל רישא דקטע ליה, הא בניכר האיסור במקומו הוי קבוע, ולא מהני פירש לפינוי וה"נ דקטע ישראל הוי כלקח מן הקבוע בפני הכותי ומה בכך דפירש והש"ס דפריך ודילמא סימנא אית לי' בגויה ומשני דממס"ל ממסמס' ה"נ קאמר או דממסמס לבולא ואיכא הוכחה דרובא ד' יום ומו לית לן בה דבטלי ברובא או דלח ממסמס רק דקטע ובאח"ל דאיכא עוד ומינכר ליה מ"מ מני ממסמס להו באופן שלא יהי' ניכרין אפי' להכותי ומו שייך ביטול, וא"ל דהוי מבאח"כ, דספק אם יש כאן איסור כלל ל"ש מבטל איסור לכתחלה ע' בכהנ"ג שהביא הפמ"ג בשפ"ד סי' ל"ט סק"י, וידין זה דמי להא דסי' פ"ד ולחמאה ובפרט שאין כוננו לבטל ודו"ק: (ג) **בקונט'** ג' סי' כ"ח, יפה פירש כ"ג, אולם מלשון המפרש שם (מכות ה'): שכתב בד"ה אם לא הרגתי עד יומם, שלא הוזה רק א' והרגתי, נראה להדיא דמפרש שם ריב"ט ידע הדין דאין נהרגין עד שיומו שניהם והרגו כדי להוליא מלבן של לדוקים ובהא דראב"י (פנהדרין מ"ו.) דעינין שלא מן הדין, ומעשה בא' שרכב על סוס בשבת וסקלוהו שהעשה לריכה לכך, ואומר לו רשבש"ט, שלא הועיל כלום שהרי אמרו חכמים, דווקא אין נהרגין עד שיומו שניהם, אבל אין לדוקין מודין בזה, דפשיטה

לתקלה ולא שמיע לי' חילוקם של התוס' אלא למאן דל"ח לתקלה אפילו לזמן מרובה לא חייש, וא"כ הדק"ל להני דלא חיישי לתקלה אפילו לזמן מרובה אמאי גידולי תרומה תרומה דהא כ"ע אית להו הני י"ח דבר ואף אם נדחוק למאן י"ח דבר בלא זה דג"ח היינו לחשוב אוכלים וכלים שנטמאו במשקין בתרתי וגם המניח כלים חתה הליטור כר"מ, אבל עכ"פ לא מנינו מי שיחלוק אהא דג"ח וכו"ע מודו דגידולי תרומה הוה תרומה לאסור לזרים וכמ"ס התוס' פסחים (ל"ד.) והר"ש (פ"ט דתרומות מ"ד), ובעינן טעמא אמאי ג"ח תרומה להמ"ד דל"ח לתקלה אפילו לזמן מרובה: **והגלע"ד** בזה עפ"מ דאמרינן שם (כ"ג:) מ"ט אין מדליקין בשבת בשמן שריפה שהיא שמן של תרומה שנטמאה אמר רבה מחוך שמלוא עליו לבטלו גזירה שמא יטה ר"ח אמר לשמא יטה לא חיישינן, ולריך להבין במאי פליגי רבה ור"ח ואמאי ס"ל לר"ח דהכא ל"ח שמא יטה, גם מה שפירש"י שם שמלוא עליו לבטלו דילמא אחי ב' לידו תקלה דאכילה ושם (כ"ה.) פירש"י ב' טעמים אהא דמלוא לשרוף את התרומה שנטמאה דרמיא לקודש ועוד משום תקלה: **ובעזר"י** אמרנו לבאר בטיב טעם ודעת דהנה זה פשוט וברור דהטעם שפירש"י משום תקלה לא נוכל לומר רק להמ"ד חיישינן לתקלה אבל להמ"ד ל"ח לתקלה אין לומר הטעם משום תקלה ועכ"ל הטעם דשריפת תרומה טמאה משום דרמיא לקודש או כמ"ס התוס' שם דזה מדאורייתא מדאיקרי קודש, ונמלא דשני הטעמים חליא באשלי רברבי בהמחלוקת אי חוששין לתקלה או לאו, וע' בתוס' שם שכתבו ג"מ בין הני חרי טעמי דאם נאמר הטעם משום קודש א"כ דוקא שריפה כמו קודש ואם משום תקלה כפירש"י א"כ לאו דוקא שריפה אלא ה"ה שאר ביטול מן העולם וכפירש"י כיון

להדיא בפסחים (מ"ו.) וכן פירש"י בשבת (קכ"ו:) ובבבליה (כ"ו:), והר"ן על הרי"ף באלו שני המקומות נראה שסותר דבריו ע"ש, וע"ע בתוס' פסחים (פ"ג:) יבמות (ע"ג:) וברמב"ם פ"ג מיו"ע ה"ח ופי"ט מפסוה"מ ה"י ולפי דבריהם אלו נחבזין עוד חילוק נכון ופשוט בין הני חרי טעמי דאם נאמר הטעם משום תקלה ולא דוקא שריפה אלא באיזה אופן שמצטר מן העולם סני, נמלא דכל עיקר קיום המלוא הוא ההעדר שיבטל התרומה טמאה מן העולם ואין עסק הביטול עיקר המלוא רק בתכלית היולא מהפעולה שהוא ההעדר שאחר הביטול ולא נחקייס המלוא רק ברגע האחרונה בעת שמצטרפת מן העולם מכל וכל אז נחקייס המלוא בתכליתה, וא"כ כל כמה שממחר ביטולה מן העולם הרי זה משובח והרי זה זריז וגשכר בקיום המלוא, וא"כ כל טלדקי דמלי למועבד למהר הרגע האחרונה שחצבצר מכל וכל עבד, וא"כ ודאי מיבעי למיחש בשמן שריפה שמא יטה כדי שחצבצר מהר מן העולם דבההעדר נחקייס המלוא ועד אשר תצטר מן העולם מכל וכל לא נעשית עיקר המלוא בתכליתה, אבל אם נאמר הטעם משום קודש ודוקא שריפה א"כ הוה עלם מלוא כמו כל המלוות ואין עיקר מלואו דבההעדר שיהא התרומה טמאה מצוטר מן העולם רק דכל עיקר המלוא הוא עסק הביטול שיעשה בזה פעולת השריפה ונחקייס המלוא בשעה שהוא עוסק בשריפתה היינו בעת שמדליק בה האש (דוגמת הדלקת נר שבת או מנוכה) ולא בעת שגשרפת ונכלה מן העולם, וא"כ לא שייך לומר בזה שמא יטה כדי שחצבצר מהר כי מה ירויח בזה, ואפשר דיהי' בזה זריז וגפסד דיש מקום לומר דהמלוא נחקייס כל המסך הזמן שנעשה פעולת השריפה כמו מלוא תפילין סוכה וכו"כ דכלל מסך עשייתן הוא מקיים המלוא וה"כ

כיון דעיקר המלוה הוא פעולת השריפה
א"כ כ"ז שגמשת הפעולה הוא
מקיים המלוה ובפרט אי נימא דחשבינן
כל המסך הזמן כאלו בל מחו ובכל
רגע ורגע כאלו הוא שורף אז וכמ"ש
הרשב"א בחידושו ס"ס דאיכא למ"ד
בירושלמי דאסור להדליק בשמן שריפה
במ"ש ועי' ס"ט דבמה שדולקת והולכת
משחשך הוא עובר על שריפת קדשים
ביו"ט ועמ"ש"כ הגימוק"י בפ"ב דב"ק
בסוגיא דאזו משום חלו (וע"ש ירושלמי
פ"ג דתבואות על כל שבולת ושבולת יש בה
התריית מיתה) וא"כ ודאי דלא חיישינן
בזה שמא יטה ונחפוך הוא דלא ניחא
ל'י שחבבער מהר דכ"ז שגמשת פעולת
השריפה הוא מקיים המלוה ולפ"ז מדוקדק
הסב הסוגיא דשבת ורבה ור"ח אולי לשיטתם
בזה דרבה ס"ל חיישינן לתקלה ע' בכורות
(ג'ג.) וא"כ גם בתרומה טמאה איכא
למיחש לתקלה וא"כ הוה עיקר המלוה
הביעור מן העולם ולא פעולת הביעור
רק התכלית היואל מהפעולה וברגע
האחרונה שנגלה מן העולם אז נהקיים
המלוה ולכן איכא למיחש שמא יטה למהר
ביעורה מן העולם ויהי' זריו ונשכר בקיום
המלוה וזה שמדייק רבה בלשנו מתוך
שמלוה עליו לבערו (ול"ק לשורפו טפל
על לשון דשמן שריפה) דעיקר המלוה
הוא ההעדר לבער מן העולם ושפיר
פירש"י דילמא אחי ב' ידי תקלה דאכילה
דלטעם זה הוה עיקר המלוה לבער מן
העולם ולכן גזירה שמא יטה כדי שיתבער
מהר, אבל ר"ח לשיטתו דס"ל ל"ח לתקלה
דבפסחים (ל"ג:) הביא רא"י דמשקין
מיבלע בליעי דתניא תרומת תוחים וענבים
שנטמאו אין לו בה לא היתר אכילה ולא
היתר הסקה ואי משקין מופקד פקירי
הא היתר אכילה גמי אית ב' דמי בעי
דריך להו פחות פחות מכבילה וא"ל רבא
גזירה דילמא אחי ב' ידי תקלה, וע"כ
דס"ל לר"ח דל"ח לתקלה, וע"כ הסעם

דשריפת תרומה טמאה משום קודש ודוקא
שריפה וא"כ הוה שריפת ח"ט עלם מלוה
בכל המלוות ועיקר המלוה הוא עסק הביעור
שהיא פעולת השריפה והמלוה נחקיים בעת
שהוא עוסק בשריפתה היינו בעת שמדליק בה
האש ואפשר שגמשת כ"ז הדלקתה ולא חלי
קיום המלוה בההעדר במה שנגלה מן
העולם ולכן קאמר לשמא יטה לא חיישינן
דכיון דעיקר המלוה היא פעולת השריפה
ל"ח לשמא יטה דלא ירויח בזה כלל
ואפשר יהי' זריו ונפסד כאשר בארנו:
ועפ"ז יתישב לנו קושיא עלומה בסוגיא
דפסחים ס"ס דא"ל רבא גזירה
דילמא אחי ב' ידי תקלה וא"ל אחי
ומי חיישינן לתקלה כו' והקשו הל"ח
והגרעק"א לר"ח ואב"י דל"ח לתקלה איך
אמרין בהך ברייתא שתרומת תוחים
וענבים אין לו לא היתר אכילה ולא היתר
הסקה והרי חזי לזילוף ורש"י כתב לעיל
ולזלף גמי לא משום תקלה ולדירדור דל"ח
לתקלה א"כ הרי יש בה היתר זילוף
והניחו בל"ע וע"פ הג"ל א"ש דהתום'
בשבת (כ"ה ס"ס) הקשו לשיטתם דדוקא
בשריפה מהא דאמר בספ"ק דפסחים
תעשה זילוף הא חזן בתמורה הראוי
לקבורה קבורה פי' כגון משקין וי"ל דלא
קאי אלא אערלה וכה"כ ולא אחרומה
דשריא בהנאה ע"ס, והנראה מדבריהם
דדבר הראוי לשריפה דוקא בשריפה כמו
קודש ואף דזהו דבר שלא יהנה מזה לא
יכול לבער באופן אחר שיהנה מזה לא
משגיגין אהנאתו כיון דזהו דבר הראוי
לשריפה ויכול לקיים בזה מלות שריפה
כתקונה כמו קודש מוכרח הוא לקיים
הביעור דוקא בשריפה כמלוה ואינו רשאי
לבערו בשאר ביעור שיהנה ממנה דהא
הבערה זו אינה לצורך הנאתו רק לשם
מלות שריפה אלא שהתורה לא התפירה
שיהנה ממנה בשעת ביעוריה אבל לא
שיבטל משום הנאתו מלות שריפה בדבר
הראוי לשריפה אם לא יכול להנות ממנה
בשריפתו

דשריף בהנאה ולא דוקא בקבוצה כיון
דלא חיישין לתקלה ומדוקדק בזה הא
דחני בבתיא תוחים וענבים ולא קחני
תרומת יין שנעמאה, דבין באמת יש לו
בה הימר זילוף כיון דשריף בהנאה ואינו
יכול לקיים בה מלות שריפה כתקונה
ולתקלה לא חיישין:

ודישתא הבא נבוא לתוך קושיה החוס'

בהא דגידולי תרומה, דלכאורה

קשה במה שאמר רבא שם הטעם גזירה
משום תרומה טמאה ביד כהן דילמא
משהי לה גבי' ואחי לירי תקלה, לפי
מש"כ התוס' להטעם דמשום קודש מלואה
דוקא בשריפה ולא בשאר ביטור א"כ
ל' למימר דילמא משהי לה גבי' ואחי
לידי תקלה, הא בלא"ה תיפוק ל' דבמה
שזרע יבטל מלות שריפה, ואף דזרעיה
יהי' ג"כ מבוער מן העולם הא המליצה
דוקא בשריפה כמו' קודש, ומלמתי שהערו
בזה בהגהות הגאון ח"ס והגר"א מגיד
ז"ל, וכיו"צ העיר בנה"ש להגרעק"א שילחי
תמורה אפירש"י שכתב טעמא דכל הנשרפין
לא יקברו דילמא אשכח אינש ואכיל להו
והקשה למה לריך טעמא לזה כיון דמלואה
בשריפה פשיטא דלא יקבר לבטל מלות
ט"ש ובאמת בגמ' שם לא בעי טעמא
לזה רק אהא דכל הנקברין לא ישרפו
קבצי מ"ט משום דשריפה תמורה אבל
בהא דכל הנשרפין לא יקברו הטעם פשוט
שלא לבטל מלות שריפה וה"נ בתרומה
טמאה דחשיב שם בכלל הנשרפין, אמנם
זה קאמר רבא לשיטתו דס"ל בפסחים
חיישין לתקלה, וס"ל הטעם דשריפה
תרומה טמאה ג"כ משום תקלה ולפ"ז
לאו דוקא בשריפה רק בכל אופן שמבער
מן העולם כפי דעיקר המלואה הוא ההעדר
שיהי' מבוער מן העולם וא"כ במה שזרע
בקרקע יקיים מלות ביטור דהא יהי'
מבוער מן העולם ולכן לריך לומר דילמא
משהי לה גבי' ואחי לידי תקלה, אבל
לכ"ה דס"ל תעשה זילוף ולא יקד דסברי
דל"ח

בשריפתו, אמנם זה רק בדבר גוש הראוי
לשריפה דיכול לקיים שריפה כמלואה לא
משגחין על הנאה, אבל במשקין דאינו
ראוי לשריפה אף דבכל הנשרפין הוא
קבוצה במקום שריפה בדבר שאינו ראוי
לשריפה אבל בתרומה דשריף בהנאה לא
קפדין שיהי' הביטור דוקא בקבוצה כערלה
וכה"כ דכיון דרחמנא שריף בהנאה בשעת
ביטורה ומלות שריפה כתקונה אינו יכול
לקיים במשקין ניתנה רשות לבטל מן
העולם באיזה ביטור שנחזק לו להנאחו
ולא בקבוצה שלא יהנה כלום ולהכי שרי
ב"ה בזילוף ויל"ע ברמב"ם פ"ג מתרומות
שכתב דמשקין שאין ראויין להדלקה כגון
היין קוברין אותן ובפס"מ שילחי תמורה
כתב דמ"ש את שדרכו לשרף קאי אערלה
וכה"כ עי"ה והך בריתא דתרומה
תוחים וענבים מיירי פ"כ בפירות ע"זמן
ולא במשקין מדאמר דאי בעי דריך להו
וכ"כ הגרש"ש שם ל"ב מטעם אחר והא
דפירש"י שם משקה הן וראויין לזלף היינו
בפירות לחין ואינן ראויין להסקה היינו
להנות מהם להסיקן תחת חבשילו במקום
עלים אבל לשריפה בלא הנאה הן ראויין
דכל האוכלין כיון דהוא דבר גוש (וע'
חגיגה כ"ה ב' שורף את הלח) וא"כ
לר"ח ואב"י דס"ל דל"ח לתקלה והטעם
דשרי פת תרומה טמאה משום קודש,
וא"כ דוקא בשריפה בדבר הראוי לשריפה
וא"כ פירות לחין דעכ"פ הן ראויין לשריפה
ויכול לקיים בהן מלות שריפה כמו קידש
אינו ראוי לבטל מן העולם ע"י זילוף
או באופן אחר רק ע"י שריפה אף דלא
יהנה מזה כלום דכיון דיכול לקיים מלות
שריפה כתקונה לא משגחין על הנאחו
ושפיר קאמר בתרומת תוחים וענבים
דאין לו בה לא הימר אכילה ולא הימר
הסקה, אבל בין של ח"ט דאינו ראוי
לשריפה ואינו יכול לקיים בזה מלות
שריפה וע"כ לריך לבטל מן העולם בשאר
ביטור הרשות בידו לבטל ע"י זילוף כיון

דל"ח לחקלה לא זריכין כלל לסוף דברי רבא למיחש דילמא אחי לידי חקלה ודי לנו בראשית דבריו גזירה משום תרומה טמאה ביד כהן, וזה לבד טעם לשבח אהא דג"ח תרומה גזירה משום תרומה טמאה ביד כהן ויהי' חס עלי' לשורפו ויזרענה בקרקע ולא יקיים מצות שריפה ואף דבזריעה יהי' מבוטל מן העולם אבל וולותו דוקא בשריפה ולא בשאר ביעור ולכן תקנו גדולי תרומה תרומה:

אברהם הלוי עפשטיין החופ"ק ח"ל.

סימן פו.

ב"ה פרושקאוו.

ממדישו אחי הרה"ג המנוח מוה"ר דוב כפר"ש מענדעלסאהן ז"ל מו"ס מוארשא

(א) בתוס' חולין י"א ט"ז הקשה בזה דהנסקלין בנשרפין דידוני בסקילה הקלה אף דרוב נשרפין נינהו, ומירץ הר"ח דממיתה למיתה לא אזלינן בחר רוב, וידוע קושית העולם מכת כהן שזינתה דילמא לאו אביו הוא והוי בחנק ואי דאזלינן בחר רוב דרוב בעילות אחר הבעל הא הוי ממיתה למיתה, ומה שחירצו כל האחרונים משום דהחזוק אינו מוסכם כי תוס' ספ"ק דכתובות והה"מ בפט"ו מא"כ ל"ס כן וכמ"ס מארי זקיני זי"ע בחודושו חמדת שלמה שאלל הדרושים ונראה ליישב בהקדם להבין גוף סברת תוס' דלכאורה אינו מובן דלאו ק"ו הוא מה היכא דנהרג ע"י רוב ואם ניזול בחר מיטעו יהי' הלל נפש מ"מ אזלינן בחר רוב והורגין נפש כ"ס היכא דבין כך ובין כך נהרג לכ"ס דניזול בחר רובא ולזה נלענ"ד לפמ"ס הר"ן ז"ל בחולין ד' ס"ג גבי לוקחין ביצים מעכו"ם ואין חוששין לא משום נבילות ומשום טריפות ומקשה וליחוש דילמא דעוף טמא נינהו, והק' הראשונים דניזול בחר רובא, ומירץ הר"ן דמ"מ מלטרפין מיטעא דעופות

טמאים ומיטעא דנבילות וטריפות והו"ל כרובא או כפלגא ופלגא עכ"ל, והנה תוס' חולין י"א הקשה דנילף דאזלינן בחר רוב מרובא גופא דילמא הרובא טריפה וטריפה שהרג את הנפש פטור ומירצו דמדלא חיישי' להרוג את הטריפה לא נילף בעלמא עיי"ש למדנו מדבריהם דעל כל רובא וה"ה חיי"מ יש לחוש שמא טריפה הוא אי לא אזלינן בחר רוב, יע"כ נכונים דברי הר"ח ז"ל דבנסקלין בנשרפין אי אפשר ליזיל בחר רוב כיון דיש חרי מיטעא שמא טריפה ופטור לגמרי ושמא הוא מהנסקלין ואיך נידון בשריפה הא חרי מעופא הוי כרוב או כפלגא ופלגא כסברת הר"ן הנ"ל וא"ש, ונקדים עוד מה דקשה לכאורה על הסברא הנ"ל מסוגיא דסנהדרין ס"ט בזה דר' כרספדאי דכל ימיו של בן סו"מ אינו אלא ג' חדשים בלבד ואמר' שס"ש"מ דיולדות לשבעה אין עוברת ניכר לשליש ימיה דאי ס"ד עוברת ניכר לשליש ימיה למה לי ג' בחרי ותילתא סגי ודחי דלעולם אימא לך דעוברת ניכר לשליש ימיה זיל בחר רובא עיי"ש והשאלה תקשי לפי סברא הנ"ל דבחרי ותילתא סגי לפטרו משום מיטעא דשמא טריפה הוא ומיטעא שמא חילד לשבעה וראי' לקרות אב אך באמת נראה דלכ"מ דהר"ן לא כתב זה רק התם דחרי מיטעו הם לגבי הביצה עצמה דה"ל דשמא מטריפה היא ושמא מטמא אבל הכא הרי הספק שמא טריפה הוא לגבי הבן סו"מ והספק שמא חילד לשבעה גבה י"ל דבזה אף הר"ן מודה כיון דלגבי כל אחד יש רוב הוי המיטעו כמאן דליתא ולא חזו לאלטרופי והוא סברא נכונה, ומיושב קושית העולם הנ"ל דלגבי ב"כ, ג"כ י"ל דאף דיש גם חשש דטריפה מ"מ החשש דטריפה הוא לגבי שמא נולדה טריפה או נטרפה והחשש דילמא לאו אביה הוא אף דלגבי הוא ג"כ מ"מ הא עיקר החשש שמא אמה זינתה וא"כ הוי כמו בן סו"מ דאלל כל

כפרים דיקנה בתחילת ביאה כיון דכ"ג אסור ליקח בעולה וע"כ ה' דעתו שיקנה בתחילת ביאה וע"כ במל"מ שרצה לחלק בין איסור שצדק מלכו בין איסור מעלמו:

ורפעת ד' נראה ליישב דנחזי אגן מאי טעם של הר"י בן לב דאם נשבע בשום פעם שיקנה בכסף דקונה בכסף נימא השתא אין דעתו כן וע"כ משום דלכל אחד יש לו חזקה כשרות שלא יעבור על איסור שבועה ומוקמינן אותו אחזקתו אשר בודאי ראונו לקיים מה שנשבע והנה הפ"י מחדש בסוגיא דנכתב ביום הכי דאם אחד עובר איסור דרבנן אויל ממנו חזקה כשרות לגמרי ואין לו חזקה כשרות אפילו לגבי איסור דאורייתא ע"כ והנה ידוע דרב מנגיד מאן דמקדש בביאה וממילא מי שמקדש בביאה עובר על איסור דרבנן וכיון דקידוש כהן גדול בביאה בסתם אמרינן שפיר דעתו על גמר ביאה ואסורה לו וליכא למימר למוקמינן אותו אחזקה כנ"ל ו"א דהא אין לו חזקה כיון דעכ"פ עובר על איסור דרבנן שקידש בביאה ורב מנגיד וכו' ודו"ק:

אבן בני הבחור החריף כמר יקיר שיחיו העיר על זה מדברי הרשב"א בחידושו שהקשה מה איבעיא בגמ' אי תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה הא אמרינן ביבמות דבעינן שתי' בתולה בשעת נשואין וסוף הרשב"א דהכא מיירי שנכנסה לחופה בלא קידושין ואח"כ בא עליה לשם קידושין דמשעת שבה עליה נעשה נשואה לכל דבר עד כאן, והנה בחוס' קידושין ד' י"ב ע"ב ד"ה משום הביא בשם ר"י דהיינו טעמא דרב מנגיד מאן דמקדש בביאה משום שטושה תחלת קנינו בביאה וא"כ לפי"ז שוב אינו עובר על איסור דרבנן במה שקידש בביאה כיון דלא עשה תחילת קנינו בביאה דהא ע"כ החופה ה' מקודם ולא גרע משידוך קודם קידושין דאינו עובר בודאי על שום איסור דרבנן

כל אחד יש רוב וע"כ מוקמינן לאמה שלא זינתה דרוב בני אדם כשירים כנ"ל, משא"כ בנסקלין בנשרפין דתרי מייעוסי הן לגבי ההרג ממש:

ביבמות ד' בשומרת יבם הכתוב מדבר ולעבור עליו בשני לאוין וקשה לי איך חל לאו דכנף אביו על דודתו הא אין אחע"א בשלמא לאו דיבמה לשוק שפיר חל דהוי מוסיף מגו דאיתוסף איסור יבמה לשוק על כל עולם איתוסף נמי לגבי ידיה אבל כנף אביו אינו לא כולל ולא מוסיף דאינו אסור רק לבני אב ולא משכחת כנף אביו בלא דודתו עד כאן מחמי זל"ל:

ג' ודנה קושיא אחי זל"ל יש ליישב עפ"י המבואר בתוס' יבמות ד' ל"ב ע"ב בד"ה איסור כולל דחשיב מוסיף אף כשאין השמות שווין ע"כ, וא"כ א"ש דחיל איסור שומרת יבם של אביו על איסור דודתו משום דאיסור שומרת יבם הוי איסור מוסיף דמינו דאיתוסף עלי' איסור יבמה לשוק לכ"ע איתוסף עלי' איסור שומרת יבם של אביו לגבי ידי' וא"ש:

ד' במשנה למלך פ"א מה' מכירה הביא להקשות על הר"י בן לב שמחדש בזה דאמר בקידושין כ"ו ואי פריש פריש דהיינו דנשבע פעם אחת שיקנה בכסף לחוד הוי כפרים והקשה עליו המשנה למלך מקידושין ד' יו"ד דאיתא שם איבעיא להו תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה למה נ"מ לכ"ג שקידש בתולה בביאה ואמר אחימר כל הבוטל דעתו על גמר ביאה והקשה בתוס' ד"ה כל נימא דכפ' הבא על יבמתו ילפינן דאשה נקנית לבטלה בהעראה והעראה היינו תחילת ביאה וכו' והריב"ם תירץ הא דניקנת בהעראה היינו במפרש שרונה לקנות בהעראה אבל בסתם דעתו על גמר ביאה ע"כ ואי נימא כסברת מהר"י בן לב א"כ כהן גדול שקידש בתולה בביאה בסתם אפי' לא פריש נימא דהוי

דרכנו ויפה העיר, אכן י"ל דהר"י בן לב יסבור כמירץ הראשון של הרשב"א והגמרא הכא קאי בזה"ל דביאה נישואין עושה עי"ש או כר"ס בסו"ס י"ב הג"ל וא"ש :

(ה) ער מה שמביא בשפ"ת סי' כ' אות ה' להקשות והניח בל"ע כבר קדמו בואת בשו"ת ברית יעקב סי' כ"א וכתב ויש ליישב וז"ל אך יש לחלק בזה דוקא היכא דנתערב בודאי ספק טריפה אם הוא מדברים שאינו מבטלים דלא בטיל אפילו באלף דלא מהני מה דהוי ספק טריפה כיון דהוי הספק אחד בגופו או משום דהוי הספק בדאורייתא כמש"כ ביו"ד (סי' ק"ו סעיף ט) וליכא למימר דלית כאן ספק איסור כלל דהא ודאי נתערב כאן ספק איסור תורה ע"כ איסור כל התערבות, אבל הכא דלא ידעינן בודאי דלא שחט חד שפיר ומדאורייתא אין כאן איסור כלל דנתבטל ברוב רק איסור דרבנן משום דהוי ברירה או מה"ל אינו בטל וכיון דליכא למימר דאין כאן איסור כלל הוי ספק דרבנן לקולא וכה"ג כתב הש"ך ביו"ד (סי' ק"ו ס"ק ס"ג בדיני ס"ס אות י"ט) ועי"ש בס' ברית יעקב שהאריך עוד בזה :

מרדכי אליהו בחרב חטונה מו"ח יקיר וצלח"ח אבד"ק פרושקאוו.

סימן פח.

במחשבות בעלינפש.

(א) **בשעת** ס' ג"ח אות י"א הקשה על הר"ן פ"ק דחולין שכתב דלרוב הונא שסובר בשב"ב עולמות פסולה. גם בגאבד הסבין קודם הבדיקה דלאחר שחיטה ג"כ פסולה. א"כ ע"כ גם לרבא שמסייעי לר"ה ג"כ ס"ל דגאבד הסבין פסולה. הלא הר"ן בעלמו כתב דלרבא שס"ל ישראל מומר בודק סבין וטותן לו ס"ל דגאבד הסבין כשירה

ונשאר בזה בלע"ג יעו"ש. ולפענ"ד אין כאן קושיא כלל דלכאורה י"ל דאפילו לר"ה השחיטה פסולה דווקא היכא דאיתא קמן הסבין וגמלא פגום. דאיכא ריעותא דהרי הסבין פגום לפניך אבל בגאבד הסבין דלא ידעינן משום ריעותא אפשר דכשר גם לר"ה. ובאמת מלין למחרש"ל פ"ק דחולין שכתב ברור דאפילו לר"ה דמטריף היינו משום דאיכא ריעותא אבל בלא ריעותא ובתמילה נבדקה הסבין לב"ע כשר עיין בב"י שהביא לדברי מהרש"ל הג"ל. וכן ראיתי בביתור הגר"א ליו"ד ס' י"ח ס"ק ט"ו כתב כן א"כ אפילו להר"ן שכתב דלר"ה פסול גם בגאבד הסבין. אבל מאן נימא לן דרבא סובר כן דגם בגאבד הסבין פסול. הלא רבא לא הביא רא"י לר"ה רק היכא דאיכא ריעותא קמן כמו בטבל וגמלא עליו דבר חוץ דגמלא עליו ריעותא. אבל היכא דליכא ריעותא בודאי סובר רבא דכשר כמו בגאבד הסבין דליכא ריעותא דכשר. וכדמשמע מיניה מהא דישאל מומר בודק סבין וטותן לו. וא"כ א"ש דליכא שום רא"י דרבא סובר בגאבד הסבין פסול: (ב) **ישם** בס' ס"ו אות ב' כתב לבאר דברי הרמ"א ביו"ד ס' ש"ה בהא דפסק דאין האב יכול לפדות בנו ע"י שליח הלא בכל התורה שלוחו שא"כ וכמו שהקשו עליו אחרונים ז"ל. וכתב דהפדיון מוטל רק על הבן והאב הוא רק שליח של הבן ולכן לא מהני דמילי הוא ומילי לא ממסרין לשליח. יעו"ש. הנה ככל הדברים הג"ל עלה ברעת השואל לומר בחתם סופר מו"ד ס' רל"ג אך הח"ס דחה אותו לגמרי דליכא למימר דהאב יהי שליח של הבן מכמה טעמים עי"ש :

(ג) **בשוע** אור"ח ס' שט"ז החובל בשבת וכו'. הנה באם חבל לטריפה בשבת אם הוא חייב דבר זה במחלוקת שנוי דהפמ"ג במ"ז ס"ק ה' כתב

פ"ק דבב"מ דרוב אינו כוודאי והיכא דבעינן וודאי ולא ספק אז אפילו רוב לא מהני כמו עשורי וודאי ולא עשירי ספק ובמקום אחר הארכתי לבאר בדברי האחרונים דגם רוב דליחא קמן ג"כ לא מהני וד"ל. א"כ כיון דבשבת (קל"ה) איחא ערלתו וודאי דוחה שבת ולא ספק ע"כ דרוב ג"כ לא מהני לגבי לדחות שיו"ט וזה ידוע דספק ספיקא לא עדיפא מרוב וא"כ גם ספ"ס לא מהני לדחות שבת וי"ט וא"כ א"ש קושיאם הנ"ל וד"ל:

שלמה זמן יהושע פארק חו"ק בעליגטש.

סימן פט.

בעוה"מ פה סקילסק.

(א) **בסוגיא** דש"ד צ"ב (קטע): פליגי עולא ורבה א"א ש"ד עולא סובר ש"ד ורבה ס"ל של"ד. ופי' רשב"ס ז"ל דראיות עולא מהקרא דיולא אליך את העבד ורבה סובר דהקרא מיירי במשכנו שלא בשעת הליאתו ע"ש בחוס' דמקשה הא הקרא מיירי דמיני' ומיני' פשיטא דגבי' וגם מקשים על הראיות הגמ' דעולא סובר ש"ד מדקאמר ד"ת צ"ח דיני' צוידריות מאי ראי' הא הקרא מיירי מיני' ע"ש בחוס' :

ונ"ר ליישב קושיאם ומקורם נקדים להבין במאי עולא ורבה פליגי נראה דעולא דסובר ש"ד ס"ל דהשיעבוד מתחיל חיוב ומיד בשעת הלואה על הנכסים של הלואה דהם משועבדים להמלוה מתחילת הלואה רק הלואה יכול לסלקו במעות בשעת הפרעון וממילא אם הלואה מוכר הנכסים אין המכר חל ומלוה יכול לטרוף מהלקוחות ורבה סובר של"ד ואין למלוה שום שיעבוד על הנכסים של הלואה בשעת הלואה רק שיעבוד הגוף רק בשעת הפרעון אם אין הלואה משלם החוב אז השיעבוד חל על הנכסים ויכול המלוה לגבות מהם וממילא אם מכר הלואה הנכסים מהני המכירה דשלו

כחב דחייב דאף בשחט בו שנים ומפרנסת חייב החורל משום נטילת נשמה יעו"ש לא כן דעת המנחת חינוך בקונטרס מוסר השבת דין כ"ט שהשיג על הפמ"ג ודעתו לפטור. וראיתו מהורג הטורפה דפטור כן בחובל לטרפה בשבת ג"כ פטור יעו"ש אם אמנם אינו כדאי להכריע בין שני הרים הגדולים אך תורה היא ולדינא נראה לי כדעת הפמ"ג כי כן מוכח מכמה מקומות. (א) בפסחים (ע"ג) שחטו הפסח בשבת וגמלא טרפה בגלוי חייב. הרי דאף דשחט בשבת חייב משום נטילת נשמה מ"מ חייב על טרפה ג"כ. משמע ברור דנטילת נשמה שייך גם בטרפה הא חדא. (ב) במס' ביצה (ל"ד) בעא ר' ירמיה מר"ז מהו לשחטה ביו"ט. פירש אם נפלה מהו לשחטה ביו"ט. מי חיישין שמה אשחבה טרפה וגמלא ששחט שלא לצורך אז לא. ואי נימא דבטרפה ליכא חילול יו"ט דלא שייך נטילת נשמה בטרפה א"כ מאי מספקא ליה דממ"נ מותר לשחטה אי לא גמלא טרפה אז יהי' לצורך ופירי. ואף אם ימלא טרפה מ"מ פטור דהלא בטרפה ליכא משום חובל אע"כ דחובל לטרפה חייב כהפמ"ג. ועוד שלישי' דהנה החוספ' בחולין (י"א ד"ה אבל היכא) הקשו אחאי לא ילפינן דאוליין בחר רובא מכל הקבצות שדוחין שבת בשחיטתם יעו"ש במהר"ם שם ולא חיישין שמה ימלא טרפה הרי דאוליין בחר רובא. ואי נימא כהמ"מ דבטרפה ליכא חיוב א"כ אחאי מקשים החוספ' הלא מקרבנות אין שום ראי' דלהכי דוחין שבת דמ"מ מותר לשחוט וכהנ"ל אע"כ כהפמ"ג ולפלא על המ"מ :

(ד) **בשו"ע** יו"ד ס' רס"ז טור דין השמעות לא דחי שבת ביו"ט אף ליו"ט ב'. והאחרונים ז"ל הקשו שביו"ט ב' איכא ספק ספיקא. ספק זמנו ספק חול ומ"מ לא דחין ליו"ט ב'. נראה לי למרן עפ"י דברי השט"מ הידוע

דשלו מכר ואין המלוה יכול לטרוף מהלקיחות ולפ"ז פשוט מיוסב דברי הרשב"ם ז"ל דמהאי קרא מוכח שפיר ש"ד דחייבה רהמנא את הלוה בע"כ להוילא את העבטו בשעת הלוואה ע"כ משום דהנכסים משועבדים הם תיכף למלוה וממילא אין יכול הלוה למכרן ואם ימכור אותם אז המלוה יוילא מיד הלקיחות ומוכח דש"ד, ורבה סובר דאין ראי' מהקרא דהקרא איירי במשכנו שלא בשעת הלוואתו והיינו בשעת פרעון דהיכי דנקט לגביינא ואז אם אין הלוה משלם המוב משועבדים הנכסים למלוה אבל עד הפרעון אינם משועבדים לו וממילא יכול הלוה למכרן ואין המלוה יכול לטרוף מהלקיחות ועדיין יש לברר אמאי מוקי עולא הקרא דוקא בשעת הלוואה ומוכח מו"י דש"ד דילמא מיירי הקרא במשכנו שלא בשעת הלוואה כדרכה ואין ראי'. ונראה דהנה הרמב"ן ז"ל שם בהסוגיא מקשה האיך מביא עולא ראי' מהך קרא דב"ח בציבורה הא מטלטלין כל מידי מיטב הוא ע"ש שמחזק דהתם משכון היא ואין אומרים במשכון כל מידי מיטב הוא הא אין יכול למכרן ע"ש. לפ"ז ע"כ לריבין לומר דעולא לשיטתו דסובר ב"ח בציבורה הקרא מיירי במשכנו בשעת הלוואה דהיכי דהמלוה לוקח רק למשכון דאי נימא דמיירי שלא בשעת הלוואה והמלוה נקט לגביינא כדרכה יוקשה קו' הרמב"ן ז"ל מאי ראי' דב"ח בציבורה הא מטלטלין מיטב הוא ואין לתרץ כג"ל דאין יכול למכרו ז"א הא המלוה נקט המשכון לגמרי לגביינא אפ"כ דמיירי בשה"ה והמלוה אין אוהז רק למשכון בעלמא ולא הוה מיטב ורבה ל"ל דב"ח בציבורה מהאי קרא ואפשר דסובר דב"ח ד"ס בציבורה כדאיסתא תנאי בר"פ ב"ק וגם הירושלמי סובר כן וא"ר מהקרא דש"ד ומיירי בשה"ה, דיכול להעמיד הקרא שלבשה"ה ועי' תוס' ב"ק (ח' ד"ה להוילא) דמקשים ג"כ קו' הרמב"ן ז"ל ומתרגלים

אם הוילא כלים דרכו להוילא פחות שבכלים ואם הוילא קרקע דרכו ג"כ בפחות שבקרקע דנתנה לו התורה רשות והקרא קאי על קרקע ע"ש. ולפ"ד יש לכוון זאת בדברי רשב"ם ז"ל מאי דקאמר בד"ה ש"ד יוילא אליך העבטו וה"ה במקרקע מכיון לתרץ קו' הראשונים ז"ל הג"ל:

(ב) **מד** שהקשה כ"ג בסימן ג' אות ו' האיך משכחת קרבן לבור דבעד כל ישראל הוא וא"א דמטי פרוטה לכל אחד ואחד ממילא אין לו חלק בקרבנות ע"ש כ"ל ליישב בפשיטות עפ"י סברה הט"ז או"ח (סי' של"ה) דמקשה דתמידין שהי' קרבין משל לבור והמותר הי' לקיץ המזבח הא ע"כ נשאר שום חלק ושמה נשאר חלק א' משל א' כולו וא"כ אין לו חלק ח"ו בתמידין ואלא ודאי כיון דנחשרב תחלה הכל ביחד נעשה הכל של כאו"א ע"ש שמשגי בזה על דברי הלבוש דכתב דלפי מנהגינו לגבות קמח מכל בית ואופן מקלטו מזה א' לעירוב והשאר נותן לשמש אם שכחו לברך לא הוה עירוב דהא לא זיכוהו להם ואין קמח של כולם נילוש בתוכו ואינו עירוב עד שיזכוהו להם וסחר הט"ז שכל א' נותן תחלה קמח נותן ע"מ כן שיזכה בו כל הקהל אף מי שלא יתן הקמח והיזכוי שעושה הרב אח"כ בשעת הברכה היא רק לפרסם הדבר ע"ש. לפ"ז ל"ק קו' הג"ל כיון דנחשרב בתחלה הכל ביחד נעשה הכל של כל או"א אפי' למי שנשאר חלקו לגמרי. ועי' בס' שערי דעה חלק ב' סימן ד' דמקשה מ"ש מדרשא דושחטו אותו האמור בפסח דמקשה הגמ' דילמא ש"ה דאית ל' שוחטות בגו' הא לא מטי ש"פ לכל או"א ע"ש:

(ג) **בסי** מ"ה אות ד' הקשה כ"ג על דברי רבינו בחיי ז"ל דהיא נגד ש"ס ערוכה חולין. נראה ליישב דרבינו בחיי ז"ל אינו מחליט דודאי הכהנים מכירין רק דאמרינן עפ"י רוב הם מכירין ואם הם אומרים שהיא כשירה אז עפ"י רוב

ודמה זה לסכרת החום' לענין גט דקטן
הוי ב"ב משום דאחי לזה וחילוק בין מ"ע
שהז"ג לשלח זמ"ג וגוף הסכרה מחוק
מדבש ודפח"ח. אבל לפענ"ד ברור לדינא
דכאן לענין כתיבת סת"ם דבשי שיהא
ב"ק דלררך שיהא כעת בעת הכתיבה
ב"ק ואם אינו כעת ב"ק אז פסול לכתיבת
סת"ם אף שיבא לכלל זה. ול"ד כלל
לדברי החום' הג"ל וחילוק גדול יש משם
דנביט גא בלשון רבותיו ז"ל בחום' דשם
גבי גט דבשי שיהא ב"ב שפיר חדשו
החום' ז"ל דכשחתי לכלל זה מקרי ב"ב
וכן לענין זביחה דבשי שיהא בר זביחה
לכן שפיר נוכל לומר דכשחתי לזה הוי
כעת ב"ב אבל בכאן לענין סת"ם אלו
היה נאמר בדברי רז"ל בש"ס דלררך
שיהא ב"ק אז היינו יכולים לדמותו לסכרת
החום' הג"ל דכשחתי לזה מקרי כעת
ב"ק אבל רז"ל אמרו בפירוש הלשון כל
שיטו בקשירה וכו' ומוכח בפליל מזה
הלשון דאין ילפינן מהכתוב דבזה קפדה
התורה דלררך שיהא כעת בעת הכתיבה
ב"ק ומי שאינו כעת בקשירה אסור
בכתיבה אף שיבא לכלל קשירה ול"ד כלל
לדברי החום' הג"ל וזה ברור בפירוש
הלשון ישנו בקשירה דלררך להיות מכבד
וזה שדייקי בש"ס ולא אמרו מי שהוא
בר קשירה והחילוק בזה מובן מאליו וכן
גבי גט וזביחה אמרי הלשון ב"ב ובר
זביחה משום דשם מועיל אף שאינו כעת
רק שאחי לכלל זה אבל בכאן בענין
שיטו כעת בקשירה וראי' לזה דאל"כ
תקשי למה לריכים כלל הדרש מקשרתם
וכתבתם דקטן פסול לכתיבת סת"ם הא
בל"ז הוי ידעין דפסול משום דלא ש"ך
במלוה זו כמו גבי גט שהקשו החום'
דיהא קטן פסול לכתוב גט משום שאינו
ב"ב ואטו יש לנו לימוד ע"ז אלא מסכרה
ידעין א"כ קשה כנ"ל אלא ע"כ דבלא
הלימוד הג"ל הו"א כסכרת החום' דקטן
יהא כשר לכתיבת סת"ם משום דחשיב
ב"ק

רוב יהא כשר לפי הכרתם ומיעוט יהי'
טריפות ג"כ לאחר הכרתם וזה היה רק
לפי המסקנא דידעין דאזלינן בחר רוב
היה הכרת הכהנים כמו ודאי. אבל לפי
ה"א דהגמ' דלא ידעין עדיון דאזלינן
בחר רוב אין ראי' מהכרת הכהנים דיכול
להיות מהמיעוט טריפות ורוב ל"מ ושפיר
יליף הגמ' מרישא של עולה וק"ל:

אך

יש מקום לדברי הג' הג"ל, דהא
אמרין דתרי רובא עדיף מחד רובא
ע"י בכחכות פ"ק ועי' בחום' ב"ב (כ"ג):
ד"ה רוב וקרוב) לפ"ז מאי ראי' מרישא
של עולה דילמא בעלמא לא אזלינן בחר
רוב אבל כאן הוה תרי רובא רוב בהמות
כשירות ורוב פעמים הכהנים מכירין קודם
שחיתתן ועפ"י רוב היה כשר לפי הכרתם
ועי' בפ"מ יו"ד (סו' ל') ס"ק ה' בש"ד)
שכתב על מאי דמקשינן על דברי חום'
ז"ל חולין אי לא אזלינן בחר רוב ליכא
חזקה דמיעוט טריפות חיות דכאן הוה
תרי רובא רוב בהמות כשירות ורוב חיות
י"ב חדש איגס טריפות ושפיר מקשין ע"ש
וה"ה כאן:

ד) נתקשיתי על שיטת הרא"ש ז"ל

ר"פ אין לדין דקצירה
מוחר מן התורה רק דרבנן הוא דגזיר
כיון דדרך לקצור ולטחון הרבה ביחד וגררה
כעובדא דחול מאי מקשה הגמרא
בחגיגה (יז:) חילמא בי"ט קצירה בי"ט
מי שרי לשיטת הרא"ש ז"ל דרק מדרבנן
אסור ומן התורה שרי מאי מקשה הגמ'
על הקרא אה"ג דמוחר מן התורה ול"ע:
מאיר טעמערואדן חופ"ק סקילסק.

סימן צ.

ב"ה פה ווארשא.

(א) בסימן א' העלה כ"ג שליט"א
בפלפלו שבן י"ג שנה
שמחוסר שערות שכשר לכתוב סת"ם משום
דחשוב ב"ק דראוי להביא שערות היום

של כתיבה תלוי בקשירה אם הוא כעת מלווה מה"ט ע"ק וא"כ בן י"ג שנה שלא נבדק הא מילתא דפשיטא שחייב מה"ט להניח תפילין ומלווה על הקשירה דהא לחומרא ודאי מהני חזקה דרבא והוי חזקה אלימתא כמו לענין מילוא דמהני חזקה דרבא ה"ע מהני לחייבו במילת תפילין מה"ט וא"כ ממילא אם חייב כעת במלות קשירה א"כ פשיטא דכשר לבחיבת סת"ס דהא תלתא תורה כתיבה בקשירה וא"כ ממילא לא שייך פולפול של הג' הג"ל ודוק היטב וזה ברור מאד עד שאני תמה על הג' שלא הרגישו בזה וא"כ לדינא לפמ"ש יש לנו סמך גדול על מנהג הספרים הג"ל מטעם דאם כעת הוא בן י"ג שנה א"כ הוא חייב בקשירה מכת חזקה דרבא דמהני לחומרא וא"כ ממילא כשר לבחיבת סת"ס משום דתלתא תורה כתיבה בקשירה כג"ל וזה נכון מאד וא"כ לפמ"ש הא ודאי שדברי הגרע"א ז"ל שפסל רף בדעיבד בודאי אין נכון במחכ"ת אבל גם דברי הגרע"א ז"ל תמוהים שהוא ז"ל לא הכשיר רק בדעיבד אבל לבחילה אוסר ולפמ"ש מותר אף לבחילה ודוק היטב. טוב ראיתי במג"א סימן ל"ט שפסק בן כדעת הגרע"א הג"ל דלבחילה פסול לכתוב בן י"ג עד שיבדוק ולפענ"ד מאור ז"ע דבריו ז"ל ולא זכיתי להבין כלל דבריו שכתב כיון דילפינן מקרא דקטן פסול א"כ לריך שיבדוק ולפמ"ש תמוה מאד כג"ל וז"ע:

(ב) בסימן הג"ל אית' ו' הביא כ"ג קישיות השואל על דברי החוס' בעירובין שהקשה הש"ס שם על סומכים דאמר אין מערבין לישראל בתרומה הא אפשר למחל משום דמשמע דאפילו התרומה ביד ישראל לא מצי לערב ע"ש והקשה ע"ז דאם התרומה עדיין ביד ישראל בלא"ה לא מצי לערב דהא אין לו בה רק ט"ה ואינה ממון ומ"ט דרבנן דס"ל מערבין וכ"ג שליט"א חתר למאז אופן

ב"ק משום דאחי לזה כמו גבי גט דחשיב משום זה ב"כ אבל השתא מדרש הזה דקשרתם דרשין דכל שישנו בקשירה דקטן מחוסר שערות פסול לבסח"ס משום שאינו כעת בקשירה ולא מהני כלל בזה מה שיבא לכלל קשירה וזה ברור וממילא אורא קושיות הגדולים שהקשו מוציאה דקטן הוי ב"ז אבאן כמובן וגם מוכח בן בפוסקים להדיא דהא לא חתרו הג' להכשיר בן י"ג שלא נבדק רק מכת חזקה דרבא אבל היבא דנבדק ולא הביא שערות לב"ע התפילין פסולים וזה מוכח כמו שכתבתי דכאן גבי קשירה לריך שיהא כעת ב"ק ומה"ט גם חו"ש נמי פסולים וכן איתא ברמב"ן במלחמות פ"ק דסוכה להדיא שלא כדברי הפמ"ג שנסתפק בזה וגם ממומר מוכח כג"ל וכן מוכח להדיא מדברי החוס' בע"ז (כו.) ד"ה א"כ ע"ש ובס' מנן גבורים למפ"ה ז"ל שכתבו להדיא כמ"ש דכאן בעינן שיהא כעת ב"ק רק שלא ביאר כלל החילוק מכאן לשם ולפמ"ש א"ש. וגם הביא שם דברי החוספות דע"ז הג"ל והאריך הרבה בדבריהם ע"ש:

ולפענ"ד נראה ליישב ג"כ מנהג הסופרים שמימיון לבחיבת לבני י"ג שנה בלא בדיקה אם הביאו שערות ובתשו' נו"ב הכשיר התפילין מטעם חזקה דרבא ואף דלחילה לא מהני משום דיש כנגדו חזקה יבמה לשוק אבל כאן דליכא חזקה כנגדו שפיר מהני ובתשו' הגרע"א החמיר בזה משום דכאן חזקה חיוב של תפילין דמי לחז"א דיבמה לשוק ולפענ"ד מאד אני תמה על הג' הג"ל דאילו היה לן לימוד מיוחד דקטן פסול לבחיבת סת"ס שפיר היה ניחא פילפולס אם סומכין על חזקה דרבא אבל ככאן הלימוד הוא מקשרתם וכתבתם דקפדה התורה דמי שהוא כעת מלווה על קשירה הוא כשר לבחיבת אבל קטן שאינו מלווה ע"ק פסול לבחיבת וא"כ עיקר קפידא

הוא מקדש אדעתא דרבנן ואינו רוצה כלל לעבור ע"ד חכמים ולא הועיל כלל בתירומו ודוק ומאוד לע"ז לישב דברי המרדכי והרבה סרחתי בזה לישב ולא עלתה בירי ואבקש לעיין בזה:
אהרן נפתלי ב"ר י"ל סו"צ דסה.

סימן צא *

העתקה סכמית הגאון רשכבה"ג בעל בית מאיר וי"ע.

מעשה אירע פה ק"ק קיסצברג שנת תקל"ב לפ"ק בחג המזלות יום השני נפטר אורח הטובה ללון, ובית המלון שנפטר שם ה' מחובר באהל עם הבית הכנסת, באופן שלא היו הכהנים רשאים לבא לבהכנ"ס, ומיתתו ה' לאחר שהאיר היום, באופן שאין קוברין אותו עד אחר האכילה, ובאמת לא בא הדבר לידי מעשה, כי לא נשאלתי כלל האריך להתנהג ומתוך כך ה' כל הקהל נעדרו ברכת כהנים בשעת התפילה, אבל נתתי אל לבי אילו בא מעשה לידי שהיו שואלים אם רשאים הישראלים להוויאו לשכונה אחרת כדי שיבאו הכהנים לבהכנ"ס לבדך את העם, האריך להשיב שאלתי דבר:

והנה דין זה מקורו (בש"ע סי' שע"א בהג"ה) יע"ש, והנה לפי דברי הב"ח שפסק שם בנפל הואיל ולא שייך כבוד לגבי' יש על הקרובים שם מו"ק ועליהם להרחיק ולהוויאו יש לדקדק מלשון ההג"ה ומלשון המהרי"ל כאשר העתיקו הב"ח [המהרי"ל עלמו אין בידי לעיין בו] דהוא הדין היכא שמת אורח שאין לו קרובים כלל, והוא מו"ק להם דיכולים הכהנים לשכור פועלים להוויאו לא מיבעי' לטעם הא"ג שכן המהרי"ל לטהרו בביתו, זה ודאי לא שייך באורח כזה, אלא אפי' לטעם הראשון דאפשר דשייך נמי באורח, מ"מ הואיל וליכא כאן קרובים שיהא

הדבר

איפן שיהא שלו לגמרי ויהא יכול לשאול ע"ש ונראה מכ"ג דבזה הסכים לשואל שאם אין לו דין ממון דאין יכול לערב ותמוה מאד דלפענ"ד נראה ברור דגבי עירוב לא בעי כלל שיהא לו דין ממון רק לריך שתהא סעודה הראוי לאכול ובזה מחולק סומכוס ורבנן דסומכוס סבר דלריך שיהא ראוי לו לאכול ורבנן סברי דאם ראוי לאחרים מהני אבל לכ"ע לא בעי שיהא שלו ואפילו גזל ככר ועירב בי נמי הוי עירוב וכן מוכח מסתימת הפוסקים וראיה ברורה נראה לפענ"ד מפ' כל שעה דחשיב הש"ס שם עיסה של מע"ש לר"מ דס"ל דממון גבוה הוא דפטור מחלה ואין יולאין בה ידי חובת מלה וגם לענין אחרונ של מע"ש דאין יולאין בו ולא חשיב נמי ככר של מע"ש אין מערבין בו א"ו דזה ליחא דגבי עירוב לא בעי כלל דין ממון דהא עיקר העירוב כשנותן פת שראוי לאכול נחשב שם מקום דירתו וקנה שם שביטתו וחשיב כאילו מערב בגליו ביה"מ ולא לריך רק שיהא ראוי לאכול שלא יהא דבר האסור באכילה אבל דין ממון פשוט דלא בעי ודוק:

(ג) **ואגב** אזכיר מה דתמי' לי טובא דברי המרדכי בפ' האומר

דהקשה אחאי קידושין תופסין בח"ל נימא כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו וכו' ותיכין משום דחויין דלא קדש אדעתא דרבנן דהא עבר ע"ד דרבנן ע"ש ומאד תמוהים לי דבריו דהא אגן קי"ל דח"ל וכן ח"ע אף שלא הכיר בהן קידושין תופסין כמו שמוכח להדיא בש"ס כתובות (קא) דפליגי שם רק לענין כתובה ע"ש אבל קידושין תופסין לכ"ע והכי מוכח מסתימת הפוסקים ועיין בתשו' נו"ב מ"ח סימן פ' שהאריך בזה וא"כ בזה הדרא קושיא המרדכי דנימא כל דמקדש וכו' ואפקעינהו ובזה לא שייך תירומו דהא היכא דלא הכיר בזה שהיא ח"ל שפיר

(*) תשובה זו הניח לידינו בסוף הדפסת הקונטרס פ"י הרה"ג מאורי חיים יעקב נפתלי שליט"א.

לכוף הקרובים להוילאו, ממילא שוב אף הם יכולים למחות בס מלהוילאו, ואפשר אף זה אין במשמעות כוונתו, וזה נמי שרי, אבל ודאי בנידון דידן שאין לו שום קרובים [אין] שהקרובים מוחלים ודאי יש לדקדק מלשנו דשרי:

אך כל זה לשיטת הכ"ח משא"כ לשיטת הט"ו שמשיג שם על הכ"ח, ואינו ניתן כלל שם מו"ק לא על הקרובים ולא על המת הוילאו והה"ק ממילא אחת, ולמד הדבר מש"ע חו"מ (סי' קנ"ה סעיף ל"ב) ע"ש, ומכאן זה מנ"י בלשון מהרי"ל ומוחק תיבת דהוילאו ונביג נביג, אלא דלגוס הוא ר"ל הוילאו ואחא ממילא, אף בלשון הט"ו מגומגם קאמ מ"מ נראה כן כוונתו, ומכאן זה פסק בנפול אין הקרובים מתו"בים להוילאו, ולשיטתו כיון דאין כאן שום מו"ק קאי מאור מדוע לא ביאר נמי דאסור להוילאו ולגולל בכבוד המת חנם אפי"ו בלא כבוד הקרובים:

ובאמת לעי"ד יש להשיב ע"ד הט"ו, ודברי מהרי"ל פשוטים וברורים, דהנה זה הדין שהביא הט"ו לדאי הוא מתניי דכ"ב (כ"ה): דפסקין הלכתא כר"י דבוכר הכי, וכס (כ"ד): איתא מתניי מרחיקין את האילן וכו' ואיתא שם דאפי"ו האילן קדים קולץ ונותן דמים. והבא בטור (סי' ה"ל) ולמד משם המרדכי הביאו הרמ"א בהג"ה (סעיף כ"ב) דין דבר הגורע ע"ש, הכי דשם אף דהאילן קדים ובהיתר גמור נטע, וכמו כן בחיובים שנקרו דירחם דבהיתר גמור נטע והה"ק אח"כ בא ממילא אעפ"י לא אחרתו זה נטע כחור שלו, והיינו משום דביאר בחידושי המב"ן שם דלענין הקצילה ודאי יש לחלק בין הויקא דרבים להויקא דחד כתי' הגמ' ולא שני לך וכו' דדוקא גבי יחיד אחד התיק את האילן קדים לא יקון, משא"כ גבי רבים אף אם האילן קדים יקון אלא שנותן דמים, ממילא ה"ד לר"י דהלכתא כוותי' מוכרחין אנו לומר חילוק זה דדוקא גבי יחיד לא חשיב הויקא דאחי ממילא אח"כ, וכיון שזה נטע בתוך שלו, לכך אפי"ו הבור קדים לא יקון, אבל גבי רבים אפי"ו האילן קדים מודה דיקון עבים משום דחשיב לגבייהו מו"ק עב"ם, אלא דבהאילן קדים קולץ ונותן דמים ובהעיר קדים קולץ ואינו נותן דמים:

נמצא גבי דינא דמהרי"ל דהי' הדבר נוגע לרבים כהנים, פשיטא דשם מו"ק עליהם אף במילתא דאחי ממילא, דלו יהא כמו אילן קדם, אלא דזכינהו הוילאו ואח"כ הם עפ"י המנהג וכו' דעכ"ס היו דומיא דאילן קדים, והוילאו ולא שייך בזה קולץ ונותן דמים, דבזיון המת לאו מילי דמודענו בדינא נינהו, לכך פסק שאין עליהם נכוסם:

וא"כ ממילא זכינו לנ"ד כיון שהישראלים שבעיר רבים נינהו, ונהי' להם כהנים לא חשיבת להו כהנייה לכהננים, הוילאו ואח"כ הם עפ"י המנהג וכו' דעכ"ס היו דומיא דאילן קדים, והוילאו ולא שייך בזה קולץ ונותן דמים, דבזיון המת לאו מילי דמודענו בדינא נינהו, לכך פסק שאין עליהם נכוסם:

הדבר נגד כבודם לא חיישין לבזיון המת, והראי' מדלא כ' המהרי"ל דאסור להוילאו משום בזיון המת, דהא פסקין בס' סד"מ הספידא יקרא דשכבי על פי פשיטות הגמ' פ' נגמר הדין והטעם הראשון שכ' מהרי"ל להשמיע עליו רבים, ודאי בכלל הספידא הוא, וטעם השני א"נ לטהרו בזיבו ודאי בכלל קבורה הוא שכתבו תוס' סנהדרין (מ"ו: ד"ה קבורה) דודאי בזיון המת הוא, וא"כ קשה מדוע לא כ' לשון אסור, וכ"מ אפי"ו אם הקרובים מוחלים על כך שאסור להכניס לגולל בכבוד המת, אלא ש"מ הוילאו דעכ"פ המת שם מו"ק עליו והכהנים אינם מתכוונים כלל בהולאחס לבזיבו לגולל בכבודו כי אם לסלק מעליהם היוזקים היו דומיא דח"מ (סי' תכ"א) דפטור כשקבל על חברו ולא בירר דפטור הוילאו ולא נתכוון לבזיבו, ונהי' דשם משמע לבתחילה לאו ספיר עביר, היינו משום דהי' לו לחוש דילמא לא יתברר הדבר ולא יהנה לסלק היוקא, משא"כ היכא שודאי מולק היוקא בזושת חברו, פשיטא דשרי הוילאו ולא נתכוון לבזיבו, ואינו דומה (לסי' שפ"ח בסמ"ע סק"ט), דשם היו היוקא ממש, משא"כ בהיוקא בזושת דהכל חלוי בהכוונה ודו"ק, ולכך לא כתב אלא שאינם יכולים לכוף הקרובים, משום דאין שם מו"ק על הקרובים הוילאו והם אנוסים עפ"י המנהג, משא"כ אם אין הקרובים משגיחים בזה, או כמו בנידון דידן שאין לו כלל קרובים פשיטא דשרי: **ואתא** דקאמ משמע נמי מדברי המהרי"ל דאף אם הכהנים רולים לשכור פועלים ולהוילאו יכולים הקרובים למחות, מדלא ביאר ההיפוך שבו ראשים הכהנים לעשות, לזה י"ל שאני בזה, נהי' דהספידא וקבורה משום יקרי' דשכבי מ"מ בזיונו בזיונם נמי הוי, ולו יהא כמו רקק בענין בן קובים דחייב משום בזושת המשפחה, וכיון שהדין ניתן שאין הכהנים יכולים

סימן צב.

בעזרי פה ווארשא יע"א.

(א) שבת (קיד:): א"ר זירא כי הוינא
בבבל הוה אמרי הא דתניא
יוה"כ שחל להיות ע"ש לא היו חוקשין
ובמולאי שבת לא היו מבדילין דברי הכל
היא כי פליקנא להתם אשכחתי' ליהודה
בריה דרבי שמעון בן פוי דתיב וקאמר
רבי עקיבא היא דאי רבי ישמעאל כיון
דאמר חלבי שבת קריבין ביוה"כ ליתקע
כי היכי דליהו ידעי דחלבי שבת קריבין
ביוה"כ ופרש"י ז"ל ליתקע היינו אס פשט
אחרת יחול יוה"כ במול"ש והנה הפי'
הזה הוא רחוק בדברי הגמרא וגם הרשב"א
ז"ל הקשה על פירש זה דלמה לא מתרץ
בגמ' אקושיא זו כדלקמן דשבות רחוקה
לא החירו:

אך לדברי הרמב"ם ז"ל שפסק (בפ"ה
מה' שבת) דבכל מולאי שבת
חוקשין אחר לאה הכוכבים להחיר העם
למעשיהן ומדברי הרמב"ם ז"ל שם נראה
דגרסתו היטה בצרייתא שהובאה בכאן
במולאי שבת לא הי' חוקשין ולא מבדילין
ע"כ הקשו בגמ' לר' ישמעאל למה אין
חוקשין ביוה"כ שחל במול"ש ליתקע כי
היכי דלידע דחלבי שבת קריבין ביוה"כ:
ובירושלמי הקשו לר' ישמעאל למה
אין מבדילין ביוה"כ שחל

להיות במול"ש וגמ' דין סברה כמו
שכתבו התוס' דהבדלה ליכא פרוסו כמו
בחקיעה ולכך לא הקשו דלכדיל והא
דבירושלמי לא הקשו דליתקע לדעת
הרמב"ם הנ"ל אפשר דסברי כסדרת
התוס' בד"ה אחאי דחקיעה היטה לידע
שהיא לילה ומותר במלאכה א"כ לא שייך
לחקע לענין חלבי שבת דהא גם בשבת
מותר להקטיר רק הקשו דלכדיל דהבדלה
אחי לאורוי דיוס זה הוא קל קדושתו
מיוס שעבר אעפ"כ תרלו גם על קושיא
דלכדיל דכלום הוא מבדיל להחיר לו דבר

שהוא אסור לו אלו הקטיר חלבי שבת
בשבת שחל אינו מותר וגמ' דין סברי
דחקיעה אחי לאורוי דקדושת יוס זה הוא
קל מקדושת יוס שעבר מדחזין דהחירו
שבות דחקיעה ע"כ תירץ ר' זירא כהנים
זריון הן והקשו עוד וליתקע כי היכי
דלידעו דשרי בקניבת ירק מן המנחה
ולמעלה הקושיא זו ג"כ היכא דחל יוה"כ
במול"ש ליתקע והקושיא זו היא רק לר'
זירא דאמר לקמן דיוה"כ שחל בשבת לא
החירו קניבת ירק אלמא הא דהחירו
קניבת ירק ביוה"כ גרידא היא משום דיוה"כ
קיל משבת א"כ ליתקע כליל יוה"כ שחל
במולאי שבת לאורוי שקדושת יוה"כ קל
מקדושת שבת אבל אליבא דר' יוחנן דאמר
דגם כשחל יוה"כ בשבת מותר בקניבת
ירק א"כ אינו קיל כלל יוה"כ משבת
ולא קשה כלל דליתקע ותירץ רב יוסף
אין דוחין שבות להחיר ורב שיטא בריה
דרב אידי תירץ דשבות רחוקה לא החירו
ור"ל כיון דכליל יוה"כ וביומא עד המנחה
אסור בקניבת ירק רק מן המנחה ומעלה
מותר לא החירו לתקוע כליל יוה"כ בשביל
זה והא דלא הקשו דליתקע מן המנחה
ומעלה משום דכל הקושיא דליתקע הוא
שלא לשנות משאר מול"ש ובכל מולאי
שבת היו חוקשין מיד כלילה וכן תירץ
ר' יוסי בירושלמי על הקושיא דלכדיל
להחיר קניבת ירק וז"ל כלום היא מותר
אלא מן המנחה ומעלה ויבדיל מן המנחה
ומעלה ר"ל בתמיה דהא בכל מולאי שבת
מבדילין בחפילת ערבית ומאי דאסיק שם
בירושלמי מה נפשך כוס אין כאן נר אין
כאן כמה הוא מבדיל א"ר אבין בחפילה
נ"ל דקאי על הקושיא שהקשו מקודם
דלכדיל כליל יוה"כ שחל במולאי שבת הא
כוס אין כאן וגם נר אין כאן ר"ל כיון
דבכל מולאי יוה"כ מבדילין על הנר מטעם
דיוה"כ הי' אסור לו להנות מן הנר
כמ"ש הטו"ח (בסי' תרכ"ד) ור"ל דהי'
אסור לעלמל הנר ממקום למקום ליהנות

בו א"כ לא שייך לברך על הנר כליל
ויה"כ כיון שאסור להנות בו וע"ז קאמר
ר' אבין דהקושיא היא דלכדיל בהפילה
וזהו דלא כמו שפירש הקרבן עדה שם
דיבדיל מן המנחה ומעלן הוא קושיא ונר
אין כאן הוא תירץ על הקושיא משום
דביממא אין מועיל נר ומה דאמר ר'
אבין דיבדיל בהפילה הוא קושיא וקאי
בקושיא וזה הפי' הוא דוחק גדול לפרש
דהירושלמי קאי בקושיא אלא העיקר כמו
שפרשתי:

(ב) עירובין (טז:) בעי רב המנונא
עומד מרובה על הפרוך
בערב מאי כגון שיש עומד למעלה ד'
טפחים ולמטה ג' ובאמצע פרוך ג' ולא
איפשטא הבעיא ולכאורה קשה אמאי לא
הביא רב המנונא ראיה דלא מהני עומד
מרובה על הפרוך בערב מהא דאמר ר'
יוסי בסוכה (טז.) במשנה שם דשיעור
סוכה מלמעלה למטה עשרה טפחים
דסובר מחילה תלויה מתרת בסוכה ואי
אמרין דעומד מרובה על הפרוך מתרת
בערב א"כ בשעה טפחים סגי אם הגביה
המחילה של ו' טפחים ד' טפחים מן
הקרקע ומלרפיין לפרוך שחתיו מטעם
עומד מרובה על הפרוך:

אך י"ל דבאמת בשעה טפחים סגי
בכה"ג והא דנקיט ר' יוסי עשרה
טפחים, להבשיר אפילו פרוך שחתיו מרובה
על העומד כמו שכתב ברש"י ז"ל שם
אפילו גבוה כמה והיינו משום דיש שיעור
מחילה מלמעלה אמרין גור אחים מחילתא:
אז י"ל דבמחילה תלויה שהגדיים בוקעין
בה הגם דר' יוסי סובר דמחילה
תלויה מתרת דסובר דבקיעת גדיים אינה
מבטלת המחילה היינו היכא שיש מחילה
של עשרה טפחים בלא פירצה שחתיה
אבל זה פשיטא לרב המנונא דמהני בקיעת
גדיים שלא לזרף פירצה שחתיה אף
שהיא פחותה מהעומד להעומד שלמעלה
לשויה מחילה ועפ"ז יש לפרש מה דאמר

רב אשי בסוף הסוגיא מחילה תלויה
איבעי' לי' היינו אליבא דר' יוסי דס"ל
מחילה תלויה מתרת וכו' יוחנן (סוכה
טז) דאמר ר' יוסי מתיר מחילה תלויה
אפילו בשבת אי מהני עומד מרובה על
הפרוך לזרף הפרוך לעומד לשויה מחילה
אי אמרין כנ"ל דע"ז מהני בקיעת גדיים
שלא לזרף פירצה שחתיה להעומד אבל
היכי דלא הוי תלויה סובר רב אשי
דפשיטא לי' לרב המנונא דעומד מרובה
על הפרוך מהני בערב כמו בשתי אך
לפי"ז ז"ל הא דאסיק בגמרא כרב טבלא
דבעי מרב אי מחילה תלויה מתרת עיי"ש
היינו לרב טבלא איבעיא ליה ולרב
המנונא פשיטא ליה דמחילה תלויה מתרת
כר' יוסי אך הבעיא הוא אי מהני בה
עומד מרובה על הפרוך:

ועפ"ז יובן מה דכתב הרא"ש ז"ל בשם
הראב"ד ז"ל כיון דרב אשי
אוקי הבעיא דרב המנונא בענין אחר
אלמא פשיטא ליה דערב כשתי לענין
עומד מרובה על הפרוך דלכאורה אינו
מובן דלמא פשיטא ליה דערב אינו
כשתי ולפמ"ש ניחא כנ"ל וכן פסקו
בטוש"ע (ס' ס"ב סעי"ט) דעומד מרובה
מהני בערב וכתבו עוד דעומד כפרוך
נמי מהני בערב כמו בשתי וקשה טובא
הא היכא דהוי עומד כפרוך אפילו לרב
פפא דס"ל דמותר מ"מ אמרין דאחי
אזירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל
לי' כדאיתא לעיל (י:) ובערב נמי שייך
אחי אזירא וכו' כדאיתא בסוגיא דין
הגם דכתב הריטב"א (לעיל ט"ו) דבפרוך
כעומד נמי לא אמרין אחי אזירא וכו'
היינו היכא דמתרי גיסא הוי פרוך כעומד
אבל הכא האזיר שלמעלה הוי יותר
מהעומד:

אך לפי מאי שכתב האבן עזר שם דעומד
מה שלמעלה מ' טפחים דנהי שלא
נחשב ככלל עומד להיות נקרא עומד
מרובה על הפרוך מרוח א' אבל מ"מ
מהני

העליון להעומד שתחתיו לשויה מחילה א"כ
ליכא למימר על העליון לאוד גוד אחית
מחילתא ע"כ לריך שהעומד העליון יהא
מרובה על הפרוך שתחתיו לבטל את
הפרוך ותהא הכל מחילה אחת אך כיון
דהכל מחילה אחת א"כ בגוונא שכתבתי
דיש עומד ג' על הקרקע ו' פרוך למעלה
סגי אס יש עומד על הפרוך ח' טפחים
להיות מרובה על הפרוך ולא צעי י'
טפחים אבל ז' טפחים לא מהני מטעם
דאחי אוירא וכו' כנ"ל:

ג) רבבד הרב וכו' הנה מעכ"ת הביא
בדין אי יורש יכול להטיל
שבועה על אפטרופס או שותף של אביו
מחלוקת הרב הט"ז והא"ח שדעת הט"ז
דמסחם המחבר בש"ע חו"מ (סי' ז"ג)
דיוורש יכול להשביע מוכח דלא חש כלל
לדעת הרי"ף המובא בש"ע אבהע"ז סי'
ז"ח דס"ל דאין היורש יכול להשביע
דמדלא השביעו אביו בחייו ש"מ דמחל
לו ודעת הא"ח דבאמת חיישין לדעת
הרי"ף והא דמסחם המחבר בחו"מ דיוורש
יכול להשביע היינו היכא דליכא הוכחה
שאביו מחל לו כגון שנתן אביו מחילה
פטורים משבועה על עולמו א"כ לא היה יכול
להשביעו וליכא הוכחה שמחל לו ועי"כ
לא היו מחילה דפטורים לא היו אלא
משבועה ולכך יורש יכול להשביעו אבל
מחילה היו על גוף הממון עיי"ש הטעם:

וב"ת הקשה על הא"ח דאי אמרינן
בדעת הרי"ף היכא שאביו נתן
פטורים על עולמו לא שייך טעם דמחילה
רק הרי"ף מיירי היכא דאביו לא נתן
פטורים ע"ע אז שייך טעם דמחילה א"כ
מה זה שכתב המחבר באבהע"ז בדעת
הרי"ף דאפילו לא נתן פטורים אין היורש
יכול להשביע מאי לשון אפי' הא לדעת
הא"ח מיירי דוקא היכא שלא נתן פטורים
אז שייך טעם דמחילה:

ר"י נראה דלא קשה כלל ד"ל דהמחבר
שם קאי על מה שכתב מקודם
היכא

מהני לענין זה דלא אמרינן אחי אוירא
וכו' א"כ הכא נמי יש לתרץ כן דמיירי
דעומד בתוך י' הוא כפרוך ועם מה
שלמעלה מ' הוא מרובה על הפרוך א"כ
ליכא למימר אחי אוירא וכו' אך באמת
סברתו ז"ל אינה מוסכמת אלא דהרי
למ"ד מחילה תלויה מתרת מהני אף שכל
המחילה היא למעלה מעשרה טפחים
מהקרקע כמ"כ לעיל בשם רש"י ז"ל
אלמא דמחילה למעלה מעשרה טפחים
שמה מחילה רק אכן סבירא לן דמחילה
תלויה אינה מתרת מטעם דבקיעת גדיים
שתחת המחילה מבטלת המחילה אבל
היכא דליכא בקיעת גדיים כגון שיש עומד
ג' טפחים על הקרקע ו' טפחים למעלה
פרוך ואח"ז יש עומד עשרה טפחים נ"ל
דמהני אפי' לדין דהא ליכא למימר
דבזה נמי שייך בקיעת גדיים היינו בהפרוך
ז' דהא חזינן דסוגיא דידן מתרת היכא
שיש עומד על הקרקע ג' טפחים וג'
למעלה פרוך ואח"ז עומד ד' דשמה מחילה
אף שיש ג' טפחים פרוך בין עומד
שלמעלה ובין עומד שלמטה דהוא שיעור
בקיעת גדיים מלרפינן הכל היינו הפרוך
הג' והעומד שלמטה להעומד ד' שלמעלה
להקרא מחילה של י' טפחים כמ"כ
בגוונא שכתבתי דהעומד שלמעלה מ'
אינו לריך כלל לגד הפרוך והעומד
שתחתיו ודאי דמהני א"כ בגוונא שמיירי
האבן עזר שיש עומד ג' על הקרקע
וד' שלמעלה פרוך וה' למעלה עומד אחי
לא נחשוב העומד שלמעלה עומד מרובה
על הפרוך מרוח אחת אף שהב' טפחים
מה' הם למעלה מעשרה:

מ"מ נ"ל הגם דלמ"ד מחילה תלויה
מתרת אינו מוין אס יש תחתיו
פרוך מרובה על העומד כנ"ל מטעם
כיון שיש למעלה שיעור מחילה אמרינן
גוד אחית מחילתא מ"מ לדין דקיי"ל
תלויה אינה מתרת רק היכא שיש עומד
ג' על הקרקע מתרת א"כ לריך העומד

היכא שפטרם בפירוש נגד יורשים שלו
אז אין היורש יכול להשביעה ע"ז הביא
דעת הר"ף דאפי' לא נתן פטורים כלל
אין היורש יכול להשביעה וחמה אני על
מעכ"ת איך יכול לחלוק בזה על או"ת
הא הביא שם משנה מפורשת בכתובות
היכא דנתן פטורים על עולמו היורשים
יכולים להשביעה אלמא היכא שנתן פטורים
לא שייך טעמא דמחילה אפילו לדעת
הר"ף ופטורין גופא לא היו מחילה:

ורבאורה ה' ג"ל דמהאי משנה
לא שמעינן דפטורין לא היו
מחילה אלא היכא שנתן להפטורין קודם
שנעשית אפטרופיא בדכתבו החוס' שם
פ"ז ד"ה אלא סתמא דמלתא כתב לה
בשעה שכנסה ולכך לא היו מחילה מטעם
שכתב החומים דהוי דבר שלב"ל אבל
היכא שנתן לה פטורים בשעה שנעשית
אפטרופיא הני פטורים הוי כמחילה והיה
מיושב בזה קושיא החוס' דשם שהקשו
על הגמרא דשם מאי הקשו מגלן הוה
ידעה דמוכח לה אפטרופיא דלמא מיירי
שכתב לה בשעה שנעשית אפטרופיא
עיי"ש ובזה ניחא דאם נתן לה פטורים
בשעה שנעשית אפטרופיא הוי מחילה על
גוף הממון א"כ למה קמחי דיוורשים יכולים
להשביעה אך מדלא חרנו החוס' כן ש"מ
דס"ל לחוס' אפילו היכא שנתן פטורים
בשעה שנעשית אפטרופיא נמי לא הויא
כמחילה על גוף הממון:

ואפשר עוד דחולקים גם בזה על
הר"ף וס"ל אפילו היכא
דהאב מחל בפירוש השבועה קודם מוחו
לא הוי מחילה על גוף הממון רק על
השבועה ממילא יכול היורש להשביעה
מ"מ בזה היכא דמחל בפירוש השבועה
בודאי קי"ל כהר"ף דהוי מחילה על
גוף הממון וראי' לזה מהא דכתב המרדכי
בריש סנהדרין הובא בב"י חו"מ סי' י"ב
באחד שמחל לחבירו השבועה אפילו חפס
אח"כ לא מהני התפיסה משמע אפי'

חפס שלא בעדים וכן הבין הגהת מהר"ם
במרדכי פרק הגזול והקשה ע"ז מהא
דכתב המרדכי שם דאפי' לאחר השבועה
מהני תפיסה שלא בעדים אלא ע"כ ז"ל
דבמחילת השבועה עדיף מהשבועה דהוי
כמחילת גוף הממון אף דאם מברר בעדים
אחר מחילת השבועה שהוא חייב לו בודאי
לריך לשלם לו שם הוי הטעם משום
מחילה בטעות דאלו ה' יודע שיוכל לברר
לא ה' מוחל לו כמו שכתב המרדכי
בריש סנהדרין אבל מגו לא הוי כמו
בירור בעדים דהא קי"ל מגו להוילא לא
אמרין רק דמגו מועיל להחזיק מה שחפס
ע"ז שפיר מהני מחילה:

אך אם לא מחל בפירוש רק שלא
השביעה דחלוי במחלוקת הט"ז
והאו"ת ג"ל דהלכה כהט"ז אף דקי"ל
הלכה כבבבארי מ"מ ג"ל דהאו"ת אויל
לשיטתו שלא העתיק בריש סי' ג"ג על
דברי המחבר שכתב שלריך שיחשוד אותו
בב' מעות כסף דברי הט"ז דשם דלריך
שיהא לו הוכחה על החשד משמע דס"ל
אפילו אין לו שום הוכחה על החשד רק
דאינו מוחזק אללו בגאמן יכול להשביעו
וכן מורים שם בהדיא דבריו בסק"ה
לכך שפיר חס לסברת הר"ף מדלא
השביעו אביו ודאי מחל לו היינו דמוחזק
אללו בגאמן אבל לפי דקי"ל כהט"ז דלריך
שיהא לו הוכחה על החשד דכן הסכים
הגה"מ שם דהוא בחרא בודאי אין לחוש
לסברת הר"ף לומר מדלא השביעו מחל
לו ד"ל דלא ה' יכול להשביעו לפי שלא
ה' לו הוכחה ואם ליורש יש הוכחה
שפיר יכול להשביעו ובפרט לפי מאי
דקי"ל כהט"ז בב"י פ"ז ס"ק כ"ב דבשבועת
השוחפין יכול להטיל חרם סתם על
המשביע ועכשיו נוהגין לריך המשביע
לקבל חרם מחילה ודאי אין מקום לסברת
הר"ף לומר מדלא השביעו מחל לו ד"ל
דלכך לא השביעו לפי שלא רצה לקבל
בחרם תחלה דהרבה אנשים מונעים עלמם
מזה

לשלם לא מקרי לזה רשע כיון דאטום הוא:

ועוד כ"ל דאפי' לחירץ בחרא של מהר"י מייגאש ז"ל הכ"ל דפי' דלא ניחא ל"י להוי לזה רשע ולא ישלם היינו ללאח ידי שמים ככ"ז איכא היכחה מדברי הגמרא גופה דאם אין לו לא מקרי לזה רשע דהנה לכאורה קשה בגמ' שם דמקשו סוף סוף לגבי אידך הוי לזה רשע ומשני הוא דאמר להכי זכיני שלא באחריות וכי לא ידע המקשן דבמכר שלא באחריות פטור מלשלם ללוקח אלא ע"כ נראה כוונת הגמרא בזה דהא ע"כ מייירי דיש לו מעות או מטלטלין רק דאין לו קרקע ורולה להבדיל הבט"ח מעליו דאי לית ל"י גם מעות או מטלטלין לא הוי לזה רשע ככ"ל והי' ס"ד דהגמ' אף דזבין שלא באחריות מ"מ נקרא לזה רשע גבי לוקח דכיון דיש לו מעות ומטלטלין וא"כ אם הב"ד היו יודעין מזה היו מנדין החוב מהמוכר דאין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין א"כ אף שהבדיון לגבות מהלוקח יעטרך המוכר לשלם ללוקח והוי לגבי לוקח לזה רשע כך ה' ס"ד דהגמרא ע"ז חירץ הנמ' כיון דזבין שלא באחריות א"כ יכול להבדיל הבט"ח מעליו שיגבו מהלוקח ואין לריך לשלם להלוקח ושפיר לא הוי לגבי לוקח לזה רשע וא"כ מוכח מזה דאם אין לו לפרוע לא מקרי לזה רשע ככ"ל:

(ה) **בשעת** (ס' ע"ז א"ז א"ז) כתב כ"ת על מה שכתבתי

(בס' א' אות א') ליישב מנהג הסופרים שמניחים לבני י"ג שנים לכחוב סת"ס ואינן מדרקקים אם הביאו שערות משום דאשילו בודאי לא הביאו שערות יכולים לכחוב דנקראו בני קטירה ודראו להביא היום שערות ע"ז כתב כ"ת דעכ"פ ה' להם לבדוק אם התחילו השערות לזמוח דאם לא התחילו לזמוח אפי' ילמחו היום או בודאי לא יגיעו היום כדי לכוף ראשן לעיקרן

מזה אפילו על האמת כידוע אבל בזמן הרי"ף שהי' רק חרס סתם לא היו אנשים מונעים מלהשביעו אמרינן שפיר מדלא השביעו מחל לו ככ"ל בדור:

(ד) **רכבוד** הרב וכו' מה שכתב הביא רא"י דאם לזה ואין לו

לשלם נמי מקרי לזה רשע ולא ישלם מהא דאיתא (בב"ב מה) המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עלי' מפני שמעמידה בפני ב"ח ומקשי בגמ' היכי דמי חי דאית ל' ארעא אחריתא עליה ידידיה הדר חי דלית ל' ארעא אחריתא מאי נפקא ל' מיניה ומשני לעולם דלית ל' ארעא אחריתא דאמר לא ניחא ל' דליהוי לזה רשע ולא ישלם אלמא אפי' היכי דלית ל' נמי מקרי לזה רשע ולא ישלם:

ונ"ל דרא"י זו אינה אלא לחי' השני של מהר"י מייגאש ז"ל הובא בשיטה מקובצת שם על קושייתו וז"ל ויש לשאול היכי חיישינן ל' בעדות שקר כי היכי דלא להוי לזה רשע והא רשע דעד שקר טפי חלים ותמיר מרשע דלזה רשע ולא ישלם וחי' בתירץ השני דהא דלא מקבלינן סהדותא לאו משום דחיישינן ל' בעדות שקר אלא משום דכיון דלא ניחא למהוי לזה רשע דאישתכח דקא מטיא הנאה מסהדותא הויא ל' כמאן דאסהיד לנפשי' לא מקבלינן סהדותא ולא משום דחיישינן ל' דמשקר בזהאי סהדותא אלא משום דלא מקרי עד כלל עכת"ד אבל לפי תירץ הראשון שכתב דהא דאמרין דלא ניחא ל' דלהוי לזה רשע ולא ישלם לא להוציא עצמו ידי שמים הוא דאי משום ידי שמים כיון דלית ל' מידי מה אית ל' למיעבד אטום הוא אלא דלא ניחא ל' בהכי ללאח ידי הבריות דכיון דחוי ל' דלזה ולא משלם קרוי' ל' רשע ומש"ה חיישינן דלמא מסהיד עדות שקר דהא לא ידעי אינשי אי אסהיד עדות שקר או לא א"כ מבוחר להדיא דאם אין לו

לעיקרן דהוא שיעור של שתי שערות להקל על ידיהן עכ"ד עיין בספר שערי ליון הגדמ"ח סי' ל"ט אות ח' שהביא ראה ממשה פ"ד דנגעים דרך לחומרא והרחקה החמירו רבנן דבטי בחליה כדי לכוף ראשן לעיקרן אבל עיקר הלכה דסגי שיעור שתי שערות כדי שינטל בפי הווג דהוא שיעור הקטן שבכולם לשיטת הרמב"ם ז"ל א"כ כשהביא ב' שערות כדי שינטל בפי הווג הוא מחויב בקשירה מדאורייתא א"כ אפילו לא הביא כלל מיקרי בר קשירה דראוי להביא היום:

ואפירו אי נימא דלשיעור זה נמי צעי שהיית זמן מה היינו שהיית שעה או שתיים א"כ עכ"פ פחות מזמן זה קודם הלילה אין להם לכתוב סת"ם דהא אין ראויים להביא ביום שתי שערות שיהי' כשיעור י"ל דהא אן קי"ל דלילה זמן תפילין א"כ ראויים להביא שערות בלילה או למחר דמלוא אחת היא ואין להם לזוהר לכתוב סת"ם אלא פחות משתי שעות קודם ליל שבת דשבת לאו זמן תפילין היא אך בזמן זה בלא"ה אין דרכם של סופרים לכתוב אז סת"ם עיין בש"ע או"ח סי' רנ"א:

וזאת למודעי דכל מה שכתבתי בס' א' הוא כדי

ללמד זכות על מנהג הסופרים אבל לפי מה שכתב לי רב אחד מפורסם שעכשיו אכשור דרי ואין מניחים לנערים שלא נתמלאו זקנם לכתוב סת"ם בלא בדיקה חלילה לסמוך עלי להקל שום קולא אך ינהגו כמנהגם:

ושם סי' ל' אות א' חידש כ"ח דהדרש דכל שיטתו בקשירה היא שמחויב עכשיו בקשירה ולא מהני מה דאחי לכלל קשירה והביא כ"ח ראי' מדברי התוס' בע"ז כ"ז שכתבו דמומר לערלות נקרא לענין מילה בן ברית אבל דמומר שלא להניח תפילין לא נקרא כל שיטתו בקשירה ופסול לכתוב סת"ם משום

שאינו מקיים עכשיו מלוא וקשרתם עכ"ד כבר הובא סברא וראה זו בדינת אדם שער איסור והיתר אות א' אבל אני כבר כתבתי ע"ז דהתוס' אולי לשיטתיהו דס"ל דבמומר לערלות נמי אמרינן אט"ג דלא מהיל כמאן דמהיל דמי א"כ קשה דלימא דאיכא בינייהו מומר לערלות ע"כ נדחקו לומר דמיקרי נמי בן ברית ויש חילוק בין מילה לתפילין כנ"ל אבל לפי מה דקי"ל ביו"ד סי' רס"ד סעי' א' דדוקא במתו אחיו מחמת מילה אמרינן אט"ג דלא מהיל כמאן דמהיל דמי אבל לא במומר לערלות א"כ איכא ראי' דמומר לערלות לא מיקרי בן ברית דאל"כ אכתי קשה קושיית התוס' הנ"ל להיפוך כמוכן א"כ טוב אין לריבין לחלק בין כל שיטתו בקשירה ובין בר קשירה כיון דמומר שלא להניח תפילין לא מקרי נמי בר קשירה כמו שלא נקרא בן ברית ועיין מה שכתבתי בזה בס' כ"ח אות ז':

ונ"ל דזהו סברת ר"ת ז"ל (שהובא בתוס' חגיגה ד' ובזבחים כב:). דישאל שמתו אחיו מחמת מילה אוכל בפסח ותרומה וקדשים והתוס' בחגיגה שם כתבו הטעם משום דאנוס הוא דאינו מובן הטעם דמאי מהני דהוא אנוס כיון דמ"מ ערל הוא ומדברי הרשב"א והריטב"א ר"פ הערל ביבמות משמע דטעמו של ר"ת ז"ל כיון דאנוס הוא הוי כערלה שלא בזמנו דלא שמה ערלה ובאמת לפי שיטת הש"ך ביור"ד סי' רס"ב דאפי' בדיעבד אם מל תוך ח' לא קיים מלוא מילה א"כ מתו אחיו מחמת מילה אינה דומה לערלה שלא בזמנה דבמתו אחיו וכו' אם מל בדיעבד קיים מלוא מילה (עיין מה שכתבתי בקונטרס זכרון מרדכי דף י' ע"ב ובדף כ"ז ע"א) ועוד קשה הא כתבו הרשב"א והריטב"א ביבמות שם בשם ר"ח ז"ל דהבטיא דערלה שלא בזמנה לא איפשטא א"כ איך פסק ר"ת ז"ל בפשיטות דמתו אחיו וכו' אוכל בפסח וכו'::

הא מסבירא הוי ידעין דקטן פסול לכתיבת סת"ם משום דלא שייך במלוה זו כמו גבי גט שהקשו התוס' דיהא קטן פסול לכתיבת גט משום דאינו ב"כ ואינו שום לימוד ע"ז אלא מסבירא ידעין, אשחמית מניה דברי התוס' דשם פ' השולח דס"ל דמוחר לאשה לאגוד לולב ולעשות זילות אף שאין לה שייכות באלו המלות ואפילו לר"ת ז"ל שם דסובר דאין אשה עושה דברים הללו משום דלא מפקדא לא מנד הסבירא היא רק דליף מחפילין כן משמע מדברי המרדכי והגה"מ הובא בב"י או"ח סי' י"ד וגם בנט איכא לימוד ע"ז כמש"כ רש"י ז"ל בגיטין י' פ"ב וכתב ונתן כל שיטתו בנתינה ישנו בכתיבה ובזה נדחה ג"כ מ"ש כ"ת דיש חילוק בין לשון כל שיטתו וכו' ובין לשון בר כריתות הא גבי גט נמי איש הדרש כל שיטתו וכו' אעפ"כ מכשיר התוס' לקטן שיכתוב גט דראוי לבא לכלל כריתות:

ועוד ראש' יהיבנא ל' סברתו מ"מ אלטרין קרא דקשרתם וכחצתם לענין אשה דפסולה לכתיבת מזוזה אף שהיא חייבת במזוזה מטעם שאינה בקשירה ולסברתי גם לקטן לכתיבת מזוזה אלטרין קרא דהיא מלות עשה שאין הזמן גרמא א"כ ראוי לבוא לכלל חיוב מזוזה אלא דפסול לכתוב מזוזה משום דאינו בקשרתם דהיא מלות עשה שהז"ג:

ורבה כ"ת כתב טעם על מלה הסופרים שאין בודקין על שערות דכיון שתלתה התורה הכשר כתיבה בחיוב קשירה וכיון דחוקה דרבא מהני לחייבם בקשירה מה"מ ממילא כשרים לכתיבה אף שהוא להקל הנה טעם זה כבר כתב הישועות יעקב או"ח סי' י"ז ס"ק י"ג ובאמת סברא זו נובע מדברי תשובת הר"ן הובא בב"י יור"ד סי' רכ"ח לענין דאין מתירין עד שיחול הנדר כתב דאם חל הנדר מספק אי אמרינן דספיקא דאורייתא מה"מ לחומרא יכולין להחירו אלמא

ובזה ניחא דר"ת ז"ל סובר כיון דבמתו אחיו כו' אמרינן דאע"ג דלא מהיל כמאן דמהיל דמי לענין לעול אחרים דנקרא המל ימול ה"ה דנקרא מהול לענין פסח עיין בתוס' יבמות ע"א ד"ה הני שדחקו בזה ולדברי ר"ת ז"ל א"ש זהא דקטן תוך ח' אסור לסוכו בתרומה אי אמרינן דערלה שלא בזמנה שמה ערלה אף דאנוס הוא י"ל דר"ת ז"ל סובר דתוך ח' אפילו אי אמרינן דשמה ערלה מ"מ אס מל תוך ח' לא מהני מילתו כלל א"כ לא נוכל לומר תוך ח' דכמאן דמהיל דמי כיון דאפי' בדיעבד לא מהני מילתו עיין מה שכתבתי בקונטרס ז"מ דכ"א:

אך לכאורה עדיין קשה לפי מאי שסובר ר"ת ז"ל דבלא מתו אחיו וכו' רק שאינו מל מחמת לער מילה אינו קרוי המל ימול א"כ מחמת קושית התוס' בע"ז הג"ל ז"ל דאינו קרוי נמי בן ברית אף דפשיטא דאם אינו מל מחמת לער לא גרע מאס דאינו מל מחמת תיאבון ובכתיבת סת"ם כתב המג"א סי' ל"ט סק"ג דאם אינו מניח תפילין מחמת תיאבון כגון שהולך לעסקיו נקרא בר קשירה אך י"ל דבחפילין דאינו מניח לתיאבון מחמת שהולך לעסקיו א"כ הרבה פעמים כשאינו טרוד בעסקיו מניח תפילין שפיר נקרא בר קשירה אבל גבי מילה שלעולם אינו מל אח עולמו מחמת לער שפיר נקרא אינו בן ברית אף שהיא לתיאבון ועוד אפשר לומר דבחפילין אפילו הוא טרוד לעולם ולא הניח תפילין מעולם אעפ"כ נקרא בר קשירה כיון שדעתו כשלא יהא טרוד יניח תפילין אבל גבי מילה כשאינו מל אח עולמו מחמת לער מילה א"כ אין בדעתו לעולם כיון דלעולם איכא לער מילה שפיר אינו קרוי בן ברית:

ומה שהביא כ"ת עוד רא' ע"ז דהל"כ למה לריך קרא דקשרתם וכחצתם

אלמא כיון דחל הגדר מה"ם מחמת דספיקא לחומרא מהני אף להקל לענין היתר הגדר, אך ג"ל כיון דהמג"א בסי' ל"ט פסק דלריך לבדוק על שערות לענין כתיבה וכן המג"א בסי' קל"ט ס"ק ג' פסק דלריך בדיקה על שערות להוילא חבירו בבהמ"ז וסברת הר"ן ז"ל היא סברא ידועה אלמא דלא ברירא ליה להמג"א הך סברא וכן הר"ן גופיה שם לא סמך אהך סברא לחוד להקל אלא בזירוק סברא אחרייתא עיי"ש ובפרט להפוסקים דהא דחיישין שמא נשרו הוא חששא דרבנן עיין בש"ס שמעתא ה' פט"ו והגרע"א בסוף תשובה ז' כחז דמחמת חששא דשמא נשרו אינו חייב במלות עשה אפילו מדרבנן א"כ איך יכולין להקל לענין דאורייתא בלי בדיקה הא אפשר אם יבדקו אותו יראו שאין לו שערות ואינו צר חיובא כלל:

ומ"ש שם באות ב' דבגזל ככר ועירב צו הוי עירוב דאין לריך שיהא שלו ליתא דהא איתא בעירובין ד' פ' נקטינן דאחד עירובי תחומין ואחד עירובי חצירות ואחד שטופי מבוואות לריך לזכות אלמא דלריך שיהא שלו, ולחלק בין עירבו אחרים בשבילו לעירב בעצמו אין כ"ל: יצחק ברייא ז"ל הבהן פייגענבוים.

סימן צג.

ב"ה ווישאגראר.

(א) **בגמ'** יומא (ד' פ"א) בסוגיא דתוספות יו"ט כ"כ מיייתי הש"ס ברייתא דעלם עלם, ואח"כ מיייתי הגמ' ברייתא ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש יכול יתחיל ויתענה בתשעה ת"ל בערב אי בערב יכול משתחשך ת"ל בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבעו"י מאן שמוסיפין מחול על הקודש כו' ותנא דעלם עלם האי בתשעה לחודש מאי עבד ל' מבע"ל לכדמניא חייא בר רב מדיפתי

כו' והנה בקושיות הגמ' ותנא דעלם עלם האי בתשעה לחודש מאי עבד ל' י"ב ב' פרושים דרש"י פי' מדא'לטרין למעוטי לחוס' החול מעושש ומאזהרה ממילא שמעינן דמוסיפין והאי ועניתם בתשעה מאי עבד ל' עכ"ל א"כ לפירוש רש"י ז"ל דתנא דעלם עלם אית ל' תוספות, אבל הרמב"ם ז"ל דלא פסק תוס' אלא גבי עינוי דיוה"כ ס"ל דתנא דעלם עלם ל' תוספות ולא מיייתי רק דרשה דועניתם את נפשותיכם, אבל הר"ף מביא שתי הבריימות כאלו הן אחת וזה תמוה דכמאן ס"ל אי ס"ל כפי' רש"י. דתנא דעלם עלם אית ל' תוס' א"כ למאי מביא ברייתא דועניתם, ואי ס"ל כפי' הרמב"ם דתנא דע"ע לית ל' תוס' למה הביא אותה וכבר הקשה כן הלח"מ בפ"א מ"ה ש"ע, ונ"ל לתרץ בעוה"י דלכאורה קשה לי לפרש"י שפי' דקושיות הגמ' הוא כיון דאית ל' להאי תנא תוס' מדיוק דע"ע למה ל' דועניתם דהא הר"ן כ' לענין אי סגי להוסיף את ביה"ש דלמ"ד ס' דאו' מה"ם לחומרא לריך להוסיף קודם ביה"ש דהא ביה"ש אסור מטעם ס"ד אבל להסוברים ס"ד מה"ם לקולא סגי אם מוסיף רק את ביה"ש ע' ב"י סוף סי' תר"ח, ולפ"ז קשה לי לפמ"ש החו"ד בריש ה' ס"ס ס' ק"י לתרץ שיטת הסוברים דס"ד לקולא שהקשו עליהם מהא דיליף הש"ס דאזלינן בת"ר ודילמא מותר מס' ותי' החו"ד דהס"ל דהתורה לא דברה מס' רק מודאי ויש חילוק בין היבא דכתבה התורה בלשון חיוב בלשון שלילה ע"ש דבריו הנחמדים, וכעין דבריו הביא הגאון מו"ה זלמן מרגליות בשו"ת שבסוף ס' ראש אפרים סי' ד' בשם רבו הגאון חסיד שבכהונה מו"ה אייזיק ז"ל מקארעץ (בעל ס' ברית כ"ע) ולפ"ז קשה מאי פריך ותנא דע"ע האי קרא מאי עבד ל' הא מ"מ לריך הפסוק דועניתם דאי ילפינן תוס' מע"ע הוא רק מדיוקא דקרא

לא היו חזקה, והנה אם שכתבו הכוס'
דלא היו חזקה מ"מ למדנו מכ"פ והפדה
לא נילדה טריפה דהא טא"מ אלא החשש
הוא שמא אח"כ נטרפה, והנה הרשב"א
בחדושי פ"ק דחולין כ' דהא דק"ל ס"ד
לחומר' הוא רק בס' שהוא בתולדה
עד"מ חתיכה ס' חלב ס' שומן אבל ס'
שטולד במקרה בזה יש פלוגתא דאמוראי
אם לחומר' או לא ואין ק"ל בס' שהוא
במקרה לקולא, ולפ"ז קשה איך יליף
הש"ס מפרה דחולין בח"ר דילמא לכך
כשרה משום ס' וכמו שהקשה הרשב"א
ע"ד הרמב"ם כן יוקשה על הרשב"א
אמנם באמת הדבר נכון דהא כ' הרשב"א
דפליגי אמוראי בזה א"כ יש לומר דמאן
דיליף דחולין בח"ר מפ"א ס"ל גם ס'
שהוא במקרה אסור, וע' בס' ש"ס שמעמא
א' פ"ד ולכן יליף שפיר מפ"א דחולין
בח"ר, אבל הרשב"א דפסק כמאן דס"ל
דס' שהוא במקרה לקולא אין רא' כלל
מפרה אדומה ושפיר השמיטה:

(ג) ע"ז מ' סוף ע"א חלבון וחלמון
משורבין זכ"ז היא בינת השרץ
פרש"י בינת השרץ לב והלמאה מטילי
בליס הם כו' ונפ"מ דאם ריקמה וניקבה
מטמא במגע בשמיטת חולין והקשה לי
מופלג אחד דהא בחולין ד' ס"ד פריך
הש"ס פלה ודילמא דנחש הוא אלא אמר
רבא שאם ריקמה ואכלה לוקה פלי' משום
שרץ השורץ על הארץ ולמה פרש"י כאן
הג"מ לענין טומאה והש"ס שם מדה
זה ובאמת הוא חמ' טומאה, וכעת ראיתי
בהג"ה הרש"ס שטמא ע"ז והניח בל"ע,
ולגודל הקושיא ג"ל לתרץ קל' ותחילה
אומר שפסקות הדברים לפרש הג"מ לענין
טומאה וכמ"ש שפרש הג"מ בס"ד רק ע"י
הקושיא דילמא דנחש הוא מוכרח לתרץ
דהג"מ לענין מלקים, והנה לכאורה קשה
דהא אכן ק"ל ס' טומאה ברה"י טמא
וס' שרץ ס' לפרע ברה"י טמא א"כ
יש לומר דהא דקאמר בינת השרץ הייט
ס'

א"כ אי ס"ד מה"ת לקולא די בחוס'
ביה"ש אבל אי ילפינן חוס' עינוי מועניתם
את נפשותיכם בתשעה לחודש א"כ כפי
השעה ודאי וע"כ לריך להוסיף בעיני
מודאי ט' א"כ קשה מאי פריך הש"ס
אמנם לפי מ"ש הגאון' מהרי"ט והפ"ח
דדבר זה אי ס"ד לחומר' מה"ת או לא
הוא פלוגתא דתו"א בש"ס א"כ יש לומר
דקושיית הגמ' אולי לדעת הסובר ס"ד
מה"ת לחומר', ולרד"י גם בלא קרא
דועניתם בתשעה לחודש לריך להוסיף
קודם ביה"ש דביה"ש אסור בלא"ה מלך
ס"ד ופריך שפיר. האי קרא מאי עבד
לי' ומיושב שפיר ולפ"ז יש לתרץ קושיית
לח"מ הנ"ל על הרי"ף דהרי"ף ס"ל בענין
ס"ד כדעת תלמוד תלמודו הרמב"ם דס"ד
מה"ת לקולא א"כ שפיר י"ל דהרי"ף מפרש
קושיית הגמ' כרש"י דתנא דעלם עלם
אית לי' חוס' ולכן הביא זאת הבריימא,
זמ"מ להרי"ף לשיטתו לריך ג"כ קרא
דועניתם לענין שריך להוסיף מודאי תשיעי
ולכך הביא שני הבריימות, וקל' הי' מקום
פד"ז ליישב דברי הה"מ התמוהים ואין
ביכולתי להאריך:

עוד סתם קמן ע"ד סגנון הגמ'

(ב) רבינו הרשב"א בזה"א ד' ל"ג ע"ב
(ד' ברלין) הביא הא דילפינן דחולין
בחר רובא מרישא של עולה ופסח ועגלה
ערופה והשמיט הראי' מפרה אדומה, וכבר
עמד ע"ז הפרמ"ג יו"ד בפתיחה לס' ל"ט וכו'
אולי שלא במתכוון השמיט ודבר קשה
לומר על הרשב"א שהשמיט שלא במתכוון,
וכ"ל לתרץ בעו"ה בטוב טעם, דהא הרשב"א
הקשה על הרמב"ם דס"ל ס"ד מה"ת
לקולא א"כ איך יליף הש"ס דחולין בח"ר
הא בלא"ה מותר מטעם ס' ולכן פסק
הרשב"א דס"ד מה"ת לחומר' והנה החוס'
הקאו איך ילפינן מפרה אדומה דחולין
בח"ר הא יש חזקה דפרה בזה ב' שנים
וטא"מ וסירטו חזקה שלא נחבררה בשעתה

ס' בילת השרץ וטמא ברה"י, וידוע מ"ש
הבעל המאור בחולין פא"ט סוגיא ריאה
הסמוכה לדופן דהרבה נמלא בש"ס טריפה
והפי' ס"ט והרבה כו"כ לכן נראה דלכך
לא מתקן הש"ס דהא בחולין הג' בידוע
שהוא בילת השרץ א"כ משמע שהוא ודאי
בילת השרץ ולכן מקשה שפיר ודילמא
דנחש הוא ומוכרח לתרץ לענין מלקות.
אבל כאן בע"ז ליחא לחיבת בידו"ע אלא
סתם היא בילת השרץ יש לומר היינו ס'
ולכן פירש"י הפירוש היותר פשוט היינו
לענין טומאה ומי שדעתו רחבה יתכן
בתי' מרווח יותר ואני הנלע"ד כתבתי:

חק' יחזקאל ממעוררמש

בחגאון סוהרי וצללה"ה חופק"ק ווישאגראר.

סימן צד.

בצה"י וויטעפסק.

(א) **שבת** דף ג' ע"ב בחוס' ד"ה היה
טעון כו' דאי הוה נקט
סומן פלמו משתשיכה כו', והקשה בדרוש
ומידוע רע"ק אייגער ז"ל דאם עקירת
גופו לאו כעקירת חפץ דמי אינו חייב.
דהעקירה ראשונה נתבטל דהא כשעומד
לפוש אלו נטלו אחר מידו הוי עקירה
כו' עיי"ש, ולפע"ד לכאורה לא קשה כלל
לפי"מ"ש מהרש"א לעיל על התוספות ד"ה
עקירת גופו כו' לחלק בין הגוף המונח
כבר דהוי הנחה ובין הגוף ההולך עם
החפץ כו' עיי"ש וא"כ אתי שפיר דברי
התוספות וד"ל:

(ב) **בבא בתרא** דף כ"א ע"א בחוס'
ד"ה וגרדי כו' אי
נמי מחניטין נמי בעושה לאחרים כו',
ועיין בתוספות רע"ק אייגער על משניות
אות י"ב שפמה דמי הכריחם לחדש חילוק
זה בין פטיש ורחיים ובין גרדי, כיון דלא
הועילו כלום דעדיין קשה מההיא דעושה
חנות אלל חנות כו' ומוכרחין לתירוצו
הראשון עיי"ש, ולקולג דעתי נראה לכאורכ

דלפי המחבאל מדברי מהרש"א ז"ל שפיר
הועילו התוספות בתירולם האחרון כי
ענה אין אלו מוכרחים לתירוצו הראשון,
ושפיר איירי ההיא דעושה חנות כו' אף
באותו חלל. רק דמיירי בחנות של איזו
אומנית שעושה בה האומן מלאכתו לאחרים,
ולא באומנות גרדי ונכנסים ויוגאים בו
מעט כמו בפטיש ורחיים ודו"ק:

(ג) **חורין** דף ל"ו ע"א בחוס' ד"ה
סד"א כו' דאין הדרשה מיושבת
על דם כמו על חלב דשרי באכילה כו',
והקשה בחידושי רע"ק אייגער הגדפס
בברלין בליקטיו לפסחים בדף ל"א (ט"ס
סס וז"ל כ"ג) דהא גם דם שייך שפיר
לדרוש ואכלת דדם שרי באכילה ע"י
בישול, דם שבשלו מותר מה"ס עכ"ל,
ולכאורה אמרתי ליישב עפ"י"ש בשו"ת
הרדב"ז חלק א' סימן קל"ט דנראה לו
דדעת התוספות הוא דדוקא אינו עובר
עליו אבל איסורא מדאורייתא כמו חז'
שיעור עיי"ש, וא"כ שפיר כתבו החוס'
דאין הדרשה מיושבת על דם כו' דהא
לדעתם איכא איסורא דאורייתא בדם
שבשלו. אמנם בספרי כרם חמד חלק ב'
בחידושי להלכות מליחה הקשיתי על
הרדב"ז הנ"ל דהא מפורש בתוספות בפרק
כל הבשר דף קי"א ע"א דנ"ה דם כו'
דם שבשלו הוי רק דרבנן עיי"ש וכמבואר
ראיה זו בפמ"ג בפתיחתו להלכות מליחה
עיי"ש, לכן נראה ליישב עפ"י"ש בספר
ערוגות הבושם בפתיחתו להלכות מליחה
דם שבשלו הוי שלא כדרך הנאחו ולכן
לרבי שמעון דעובר דכל שהוא למכות
(בזמן הבית) הוא הדין שלא כדרך הנאחו,
וא"כ גם דם שבשלו אסור לדידיה מדאורייתא
עיי"ש, ואם כן אתי שפיר דברי התוספות,
דהא כאן איירי הגמרא אליבא דרבי
שמעון וד"ל:

(ד) **בשרי** דף י"ד סימן ל"א בכו"ז
ס"ק ג' עיין בדבריו
ועיין בחידושי רע"ק אייגער אות ד'
שהקשה

לא היה חסד מעלי'ם ביום כו' עיי"ש, והא לפי דבריו באשל אברהם ס"ק כ"ה הנ"ל גם בכאן לא היו ספ"ם מאחר דספק השני אין ספק השוה, דשמה נשרה מעלי'ם ושמה לון מחמין וד"ל, ועיין בספר גינת וורדים מבעל הפמ"ג כלל ל"ב שכתב שם ג"כ דספ"ם דהספק הראשון הוי ספק השקול וספק השני יש בו ב' לודים לחומרא ולד אחר להקל לא ממשכז לספ"ם כו' עיי"ש וכדברים האלה כתב הרב בית יצחק בשער הספיקות סימן ל"ד דמהתוס' דפסחים דף ט' ע"ב מוכח דספ"ם דאיכא חד לז המגרע כוחה לא הוי ספ"ם עיי"ש. ובכל הנ"ל נמי איכא חד לז דאפילו לא נשרה מעלי'ם ג"כ אינו מושל, דשמה הלכה דהפוסקים האוסרים בצוק:

(ו) **בפ"ת** אה"ע בסדר הגט אות ק"ו כתב בשם הגאון הגדול בעל גט מקושר, שצריך לומר בימי החודש שלא לכתוב שלש ועשר בצוק שיטה כו' עיי"ש. ולא הבנתי דברי קדשו לכאורה הא הוא חובה שלישית מן החלטה נוסח הגט ואיך יהי' בצוק השיטה ול"ע. ואבקש מכבוד רבותי הגאונים יחי' לצאר זה בשערי תורה:

(ז) **בשע"ת** קונט' ה' ס' נ"ט אות ה' כתב לתרץ קושיית הגאון משכיל לאיתן ז"ל עיי"ש. ולפע"ד אין זה תירוצו דכוונת הגאון ז"ל הוא דבירו להפקירו קודם השבת ואז יוכל לכתוב גם ג"ע שיחזרו. והא דהפוסקים ראשונים ואחרונים הביאו ראיה דמותר להפקיר בשבת מהא דאמרינן בשבת שם הואיל להפקירין ולא דמו ראי' זו דאפשר לומר דכוונת הגמרא הוא כמ"ש דבירו להפקירין קודם השבת י"ל דהפוסקים הנ"ל הבינו מהא דמריא ההם סתם ושין שאם יצין עליהו ועשה מוזה לפתחו שהוא חייב משמע דאף אם נקדשו הצינ' ביום השבת ונאבד המוזה ביום השבת, ולא היה

שהקשה עליו דא"כ האריך כתב התורה חטאת לתרץ ההיא דאורחות חיים, דמייירי בכלי ששמישו בצוק א"כ אמאי כתב דמותר ליתן חבלין שאינו מוליא דבר קשה ביבש, הא אפילו חמין דמוליא מותר להשתמש בו והניח בל"ע, ולפע"ד לכאורה יש ליישב עפ"י"ש הפמ"ג במשניות זה דלמה לא תירץ התורה חטאת בפשיטות הך דאורחות חיים הנ"ל אף בכלי שששמישו בו בחמין ומותר להניח בו חבלין משום דהוא דבר יבש לגמרי, ותירץ הפמ"ג דדבר חריף הוי כמו לח לענין זה דאם שימש בחמין אסור להניח אחר כך יבש לגמרי עיי"ש, ואם כן יש לומר דכמו דבכלי שששמישו בו בחמין שיה דין דבר יבש חריף לזון לח ואסור להניחו בחורף הכלי, כמו כן הוא הדין בכלי שששמישו בו בצוק שיה דין דבר יבש חריף חס לדבר לח חס דמשמע מהטו"ז דאסור להניח ודו"ק:

(ח) **בשו"ע או"ח** סימן תס"ז בסו"ז ס"ק י"ז עיין בדבריו זע"י בפמ"ג במש"ז שכתב וז"ל ולדין גט"ל בפסח אסור ונ"מ ביש ספק אם נשרה מעלי'ם בצוק הוי ספ"ם שמה לא נשרה מעלי'ם ושמה נסלפ"ג מותר כו' עכ"ל, ולא הבנתי לכאורה הא כבר כתב הפמ"ג בעלמו באשל אברהם ס"ק כ"ה ז"ל ואם יש לספק שמה היה כבש מעלי'ם י"ל אף נמלא חסה בצוק ביום ודבש ושימשו מקודם שזרע לא אמרינן ספ"ם בה"ג, מאחר דספק הא' ואח"ל מקודם שמה לון אין מחמין אין ספק השוה דשמה מעלי'ם ושמה לון מחמין ונ"ע עכ"ד וא"כ הכא נמי לענין נסלפ"ג לא הוי ספ"ע מאחר דספק הראשון אין ספק השוה דשמה נשרה מעלי'ם ושמה לון מחמין ומאי שנא הך מהך וד"ל ונ"ע, וכן קשה לי על מה שכתב הפמ"ג במש"ז ס"ק י"ח דהנהיג בקושה במי דבש י"ל דהוי ספ"ם שמה מי דבש הוי מ"ע ושמה

היה יכול להפקירן קודם השבת משום דאז היו הציזים שלמים בהטלית והמוזה היה נקבע על הבית רק ביום השבת גופי' אז נקבעו הציזים ונעקרה המוזה ממקומה ואפילו הכי קחני הברייטא דחייב א"כ על כרחין אנו לפרש בזה הגמ' דקאמר הטעם גם באופן זה משום דבדיו להפקירן היו הכוונה בדיו להפקירן ביום השבת גופי' ולכן שפיר הביאו הפוסקים הנ"ל ראי' מהתם דמוחר להפקירן בשבת כמוכן אבל הגאון ז"ל הוא מקשה על גוף הדין של מילת עבדים למה הוא דוחה שבת הכי בידו להפקירו ואף דבשבת כשיפקירו הכי האדון מעוכב גט שחרור ליתן לעבדו והוי עדיין שלו וחייב למולו על זה שפיר י"ל דהקושיא של הגאון ז"ל הוא דיכול להפקירו קודם השבת וגם יכתוב לו גט שחרור קודם השבת ולמה דוחה מילתו את השבת כן נ"ל ברור:

ח) שם גקונט' ח' סי' פ"ח אות ד' עיי"ש שהעיר על רבותיו האחרונים ז"ל. ול"נ דהא הך דערלתו וודאי כו' לא שייך רק בשבת ויו"ט הראשון דהוי בודאי יום טוב, בזה הוא דאמרינן דערלתו וודאי דוקא דוחה ולא ערלתו ספק דאינו דוחה מספק את השבת ויום טוב הראשון דהוי וודאי אבל ביום טוב השני דהוי רק ספק שמא הוא חול, בזה לא שייך לומר הך דערלתו וודאי כו', דהא הוי ספק ספיקא להחיר למול זו ולדקו דברי רבותיו ז"ל כן נ"ל ברור:

שכרמה פריידיעש בעהמח"ס כרם חסד מלפנים רב דק"ק ליאדי ובעליניץ.

סימן צה.

בעוה"י גאמפניין.

א) דנה בספרי פתח האהל (כ"ז ס"ו) כתבתי דלפע"ד יש להקל במת פכו"ס שלא לחוש לסומאה המתפשטת פ"י יצין ופסדות וגנין הבולסין. כיון דרוב

פוסקים ס"ל דהלכה כר"ש דקברי עכו"ס אינם מטמאים. באהל ורק דבש"ע (סי' שע"ב) פסק דנכון לזכר שלא לילך על קברי עכו"ס, מ"מ בטומאה המתפשטת רק ע"י יצין וגנין ומטעם חביט רמי כמ"ש בש"ע (סי' שע"א) יש ללרף דעת הי"א שבדריטב"א ז"ל סוכה (כ"א) ורמב"ם ז"ל פ"ה מהלכות סוכה הלכה כ"א ואגודה פ"ב דאהלות דלא אמרינן חביט רמי רק היכי דאזיר התחתון רחב כמו קורה העליונה משא"כ היכי דהעליון יותר רחב מאזיר שתחתיו לא אמרינן חביט רמי ע"ש, והעטרות והגנין כיון דמאהילין זה על זה לא אמרינן בזה חביט רמי ע"ה. ואחרי שהוא דבר הנלרך מאד לדינא ובפרט בעיר ווארשא שהעטרות מאהילין זה על זה בהרבה בחים כמעט שמלרך איזה רחובות יחד, שאלתי בזה את פי הרב הגאון הגדול מו"ה שלום מרדכי שליט"א אבד"ק ברעזאן בעמ"ס דעת תורה והסכים על היתר זה ולירף ג"כ דעת הרב מליסא ז"ל שכתב בתשובתו כ"י להחיר אהל המשכה במת עכו"ס משום דאין להחמיר אלא באותו אהל שבו המת ולא בהנמשך מחדר לחדר דלא גזרו בעכו"ס אלא דומיא דמגע ומשא וכן אותו אהל דמי קלט למגע משא"כ בכה"ג שאין לו שום דומיא למגע עכ"ל (ועי' בשערי תורה סי' ה' תשובתו שליט"א ובספרי כ"ה ס"ב) וכן שאלתי בזה את פי הרב הגאון הגדול מו"ה יואב יהושע שליט"א אבד"ק קינגק בעמ"ס חלקת יואב ואחרי שהאריך בטענין מומאת כהנים בזה"ז הסכים ג"כ להיתר הנ"ל:

והנה בספרי הנ"ל (כ"ז ס"ב) הבאתי מה שכתב לי מרן הרב הגה"ג מקוטנא ז"ל דהא דכתב בש"ע דנכון לזכר שלא לילך על קברי עכו"ס ד"ל דרק על קברי עכו"ס נכון לזכר משום דהו"ל אהל נגיעה לרבא בחולין (קכ"ה) ועכו"ס הכי מטמא בנגיעה אבל באהל המשכה

היא השמיעה והתקיעה בשופר הו' רק הכשר מזה או המלוא בתקיעה או שניהם יחד, ולפי' י"ל דרבה ס"ל דהמלוא היא בתקיעה וא"כ גם בשופר הוי מעשה כמו מלה ומש"ה יליף שופר ממלה [והא דהוכיח הב"י (רי"ס תקפ"ה) מהא דקאמר בר"ה (כ"ח.) כי קאמר רבה בתוקע ועולה לנפש' דהמלוא היא בשמיעה, ז"ל דה"ה ז"ל גרים שם רבא ולא רבה ובגירסת הרא"ש ז"ל] והרמב"ם ז"ל דס"ל בשופר דבעי כוונה משום דלשיטתיה אזיל דס"ל בריש הלכות שופר דהמלוא רק בשמיעה ולא הו' מעשה. והא דפריך הש"ס שם פשיטא ומשני מה"ד התם אכול מלה אמר רחמנא ולא קאמר חילוק זה, כתב החת"ס משום דהש"ס לא ברור לי' חילוק זה דלמ"ד המלוא בתקיעה התקיעה הוי מעשה ע"ש, ויותר א"ש לפי דברי הלחם משנה שם דהרמב"ם ז"ל לא גרים כלל הא דפשיטא מה"ד התם אכול מלה ע"ש, ובחת"ס כתב עוד שם דפלוגתא דתנאי הוא חי המלוא בשמיעה או בתקיעה ע"ה, ובחידושי הארכתי בזה ת"ל בקונטרס מיוחד לברר דפלוגתא דתנאי ואמוראי הוא:

דרי עכ"פ מוכרח מדברי ה"ה ז"ל הג"ל בשיטת הרמב"ם ז"ל דרבה ס"ל דהמלוא היא בתקיעה והנה במטה אפרים (בס' תקפ"ה ס"י) כתב וז"ל ואש"פ שיכול לתקוע בעצמו ג"כ אין המלוא מוטלת עליו שיתקע בעצמו ללאת ידי"ח אלא כשר הדבר ללאת בתקיעה האחר ואין בזה משום מלוא בו יותר משלומו כי עיקר המלוא בשמיעת התקיעה ואין חילוק בין שומע תקיעה עצמו או תקיעת אחר עכ"ל. [ועי' מג"א תרע"א סק"א ובלבוש שם ובשדי חמד דברי חכמים סי' מ"ג ומ"ד] ולפי' י"ל בהא דאמר ר' זירא לשמעי' איכיון ותקע לי (בר"ה כ"ט.) וכתבו רוב הפוסקים דר' זירא ס"ל מלות דריכות כוונה, ולפי' י"ל דר' זירא

המשכה מותר בעכו"ם ע"ש וראיתי כעת דלפע"ד אין להעמיס כן בכוונה הש"ע שהרי מקור דברי הש"ע הנ"ל היא מדברי מהר"ם מרוטנבורג ז"ל והרי בתשובת הרשב"א ז"ל סי' תת"ל ובחסד"ן בפסקים סי' תקע"ה מבואר בהדיא דמהר"ם מרוטנבורג ז"ל הו' אוסר ליכנס לבית דת עכו"ם שם אף דהיא אהל המשכה:

(ב) **בר"ה** (כ"ט:) אמר רבה הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאין בתקיעת שופר גזירה שמא יטלטו בידו וילך אלל הבקי ללמוד ויעבירו ד"א ברה"ר. והרמב"ם ז"ל (בה"ש פ"ב ה"ו) כתב גזירה שמא יטלטו בידו ויוליכנו למי שיתקע לו ויעבירו ד"א ברה"ר. ותמוה מאד אמאי שינה הרמב"ם ז"ל מלישנא דרבה דקאמר דילך אלל הבקי ללמוד ולא שהבקי יתקע לו, ועמד בזה בעשרת חכמים, ודחק שהי' להרמב"ם גירסא אחרת ע"ש:

ולפע"ד י"ל דהנה צה"ל דפסק הרמב"ם (שם ה"ד) דבשופר מלות דריכות כוונה הקשה הרב המגיד ז"ל והרי במלה פסק הרמב"ם ז"ל שאם אכל מלה בלא כוונה י"א, והרי בגמרא גבי הא דשלחו לי' לאברהם דשמואל כפאו ואכל מלה י"א קאמר רבה זאת אומרת התוקע לשיר י"א, וכתב ואולי שהוא סובר שכיון שאין אדם עושה מעשה בתקיעת שופר אלא השמיעה ואפילו התוקע עיקרו השמיעה לפיכך צריך כוונה משא"כ באכילת מלה, ורבה הוא שהסוה דין ולפיכך דקדקו ואמרו אלמא קסבר רבה מלות אין דריכות כוונה ולא דקדקו כן מההיא דכפאזה ואכל מלה עכ"ל (ה"ה ושם ראשונים ז"ל גרים אמר רבה זאת אומרת וכו' ולא רבא) ותמוה כיון דרבה הסוה שופר למלה מג"ל להרמב"ם ז"ל לחלק ביניהם, ואמרת מעלמי וראיתי אח"כ שכתב כן בחידושי חת"ס על סוגיות בסוגיא דמל"כ דהנה הפוסקים פליגי חי המלוא

זירא ס"ל דהמלוה היא בשמיטה ומש"ה
 יאל בתקיעת שמע' דאף לבחילה אין
 מלוה לשמוע תקיעת עולמו, ואין לריך
 לומר דר"ז לא ה' יכול לתקוע בעולמו,
 ומחילה א"ל איביון, כיון דהמלוה היא
 בשמיטה לריך כוונה כיון דליכא מעשה
 וכמ"ש ה"ה ז"ל, ולפ"ז א"ש דקשה לכאורה
 לר' זירא מהא דמנחות (מ':) גבי הא
 דאסרו סדין בליגית קאמר רבא משום
 ר' זירא הטעם שמה יקרע סדינו בחור
 ג' ויתפרנו והחורה אמרה תעשה ולא מן
 העשוי (ונמצאת ליגית פסולה והוא כלאים
 שלא במקום מלוה, רש"י) וקשה אמאי
 לא קאמר פשוט הטעם שמה לא יכוין
 למלוה רק ללבישה בעלמא ור' זירא
 לשיטתיה דס"ל מנ"כ הו"ל כלאים שלא
 במקום מלוה, וכן מהא דקאמר סס רבא
 אליבא דר"ז השתא בב"ת קאי כו', ולרש"י
 ז"ל קאי לפרש דברי ר' זירא, ומשמע
 ג"כ דר"ז ס"ל מלוה אין ז"כ, ולפ"ז א"ש
 דרק הכא בשופר דהמלוה היא בשמיטה
 ולא הוי מעשה בעי כוונה וא"ש:

ורפ"ז א"ש דברי הרמב"ם ז"ל הג"ל
 דרבה שפיר קאמר שמה ילך
 אלל בקי ללמוד משום דס"ל דהמלוה היא
 בתקיעה א"כ לבחילה מלוה זו יותר
 מבשלומו ושפיר יש לחוש דילך אלל בקי
 ללמוד, ורבה לשיטתיה, אלל הרמב"ם ז"ל
 דס"ל בריש ה' שופר דהמלוה היא בשמיטה
 וא"כ אף לבחילה אין מלוה שיתקע
 בעולמו שפיר כתב דילך אלל בקי שיתקע
 לו, והרמב"ם ז"ל לשיטתיה:

ורמב"ה בתשב"ץ (ח"ב סי' קצ"ז) כתב
 וז"ל ראינוך מקשה על מה
 שאסרו תקיעת שופר ביו"ט של ר"ה שחל
 להיות בשבת, הראשונה מדוקדק לשון
 הלכה שאמרו הכל חייבים בתקיעת שופר
 שמשמע מזה הלשון שאין אדם יולא בשמיטה
 כ"א בתקיעה והרי אנו יולאין בשמיטה
 וגם נוסח הברכה הוא לשמוע קול שופר
 זאת היא קושייתך, ואינה קושיא שלא

נאמר זה הלשון בדוקדק לומר בתקיעה
 הוא יולא ולא בשמיטה שאלו ה' כן למה
 אסרו תק"ש בשבת שאם הוא בקי לתקוע
 אין כאן גזירה שמה יעבירו כו' ואם
 אינו בקי לתקוע למה יעבירו והרי אינו
 יולא אלא בתקיעת עולמו והוא אינו בקי,
 אלא ודאי טעם הגזירה היא לפי שיש
 מי שאינו בקי לתקוע ולריך הוא לשמוע
 מן הבקי וילך אללו ושופרו צידו ויעבירו
 ומה שאמרה ההלכה הכל חייבים בתקיעת
 שופר אחת אמרו לפי שאי אפשר לשמיטה
 בלא תקיעה והכל חייבים בתקיעה כדי
 שישמעו הקול ולפי שהכל חייבים בתקיעה
 והוא אינו בקי יש לחוש שמה יעבירו
 אלל הבקי לתקוע כדי שילא הוא בתקיעתו
 של בקי בשמיטה הקול עכ"ל התשב"ץ, והנה
 לפי הג"ל דרבה ס"ל דהמלוה היא בתקיעה
 שפיר קאמר רבה הכל חייבים בתקיעת
 שופר ולא קאמר הכל חייבים בשמיטה
 שופר, אמנם כיון דגם הרמב"ם ז"ל כתב
 הכל חייבים בתקיעה ע"כ ז"ל כמ"ש
 התשב"ץ דחייבים בתקיעה כדי לשמוע,
 ובאמת בהא דאיתא בר"ה (כ"ט.) ת"ר
 הכל חייבים בתקיעת שופר כהנים לויים
 וישראלים כו' דיקדק הרמב"ם ז"ל (בריש
 פ"ב) בלשון הקדוש וכתב הכל חייבים
 לשמוע קול שופר כהנים כו' ושינה מלשון
 הברייתא, משום דהתם עיקר הדין דחיוב
 שופר, ותנא דברייתא או דס"ל באמת
 דהחיוב הוא לתקוע דפלוגתא דתנאי הוא
 כמ"ש החת"ם הג"ל או דז"ל כמ"ש
 התשב"ץ דחייבים לתקוע כדי לשמוע.
 אמנם מה שכתב התשב"ץ ז"ל דאם לא
 ה' יולא רק בתקיעה לא שייך גזירה
 שמה יעבירו, לא זכיתי להבין הרי גם
 גבי לולב גזרו ושמה אינו יולא רק אם
 נוטלו בעולמו, וע"כ דהולך אלל בקי
 שילמדנו, חוץ מזה אף אם נאמר דהמלוה
 היא בתקיעה יולא ג"כ בתקיעת חבירו
 וכמ"ש היום תרועה (ר"ה כ"ט) להוכיח
 ממשנה דה' עובר אחורי בהכ"ג ושמע
 קול

מיכתח שיעורי' כלומר הוא חסר משיעורו הקצוב אבל סנדל דחליצה דלית לן בה שיעור קצוב אלא הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וגמי דבשי' שהי' חופה רוב רגלו, כיון שהרי אני רואה שהיא חופה ואין לנו בו שיעור קצוב לא אמרינן דמיכתח שיעורו עכ"ל:

ולפע"ד דלפי סברא זו יש להרץ ג"כ הא דשופר של עיר הנדחת שהרי הרא"ש ז"ל כתב בר"ה פ"ג גבי הא דשיעור שופר פירש ר"ש בן גמליאל כדי שיאחזו בידו ויראה לכאן ולכאן והיינו טעם, דנקט האי לישנא הכא כדי שיאחזו התוקע בידו ויראה לכאן ולכאן לפרש הטעם למה נחתו בו שיעור טעם כדי שיאחזו התוקע בידו ויראה לכאן ולכאן ולא יאמרו לתוך ידו הוא תוקע עכ"ל, ובלבוש (תקפ"ו ס"ט) כתב דשיעור שופר הו' רק מדרבנן, ולפ"ו כיון דשיעור שופר הו' רק כדי שיהי' ניכר שאוחז בידו שופר דמי ממש לסנדל חליצה דלא אמרינן ב' כחותי מ"ש כיון שאני רואה שהוא חופה רוב רגלו ה"נ הרי אני רואה שאוחז בידו שופר, ומש"ה ר"א ור"ח דמכשרי סנדל של עיר הנדחת מטעם הנ"ל ה"ה דמכשרי שופר של עכו"ם ושל עיר הנדחת מטעם זה, והא דקאמר הכל מודים בלולב שהוא פסול ופריך מה בין שופר ולולב ולא קאמר דבלולב כיון דבשי' מזד' מלמות שיעורו קצוב ולא מטעם שיהי' ניכר מש"ה אמרינן ב' כחותי מ"ש, היינו דשופר של עכו"ם כולל בין ע"ז של ישראל ובין ע"ז של עכו"ם (שהרי הב"י ר"ל דאיידי רק בע"ז של עכו"ם לולי דקשיא ל' עיר הנדחת) והכל מודים בלולב שהוא פסול היינו אף בע"ז של עכו"ם ומש"ה הולך לומר דפסול מטעם דכתיב ולקחתם משלכם ולא מאיסורי הנאה, ולפ"ו איש דרבא דס"ל ביבמות (ק"ג:) דחללה בסנדל של עיר הנדחת חליצה פסולה מטעם דכחותי מ"ש, ס"ל בר"ה (כ"ח) דאם חקט

קול שופר כו' וממנה דחש"ו אין מוליחין הרבים יד"ח כו' והיא מדכתיב יום תרועה יהי' לכם משמע שכל ישראל יולאים בתרועה אחת כדרשין גבי סוכה כו' עי"ה ודברי החשב"ן ז"ע לכאורה:

ג) הבית יוסף (או"ח תקפ"ו) הביא הירושלמי דר"פ לולב הגזול דאיתא שופר של עכו"ם ושל עיר הנדחת ר' אלעזר אמר כשר, חני ר' חייא כשר, חני ר' הושע' פסול הכל מודים בלולב שהוא פסול מה בין שופר ומה בין לולב א"ר יוסי כתיב ולקחתם משלכם לא משל איסורי הנאה כדס הכא יום תרועה יהי' לכם כו', והקשה הב"י אמאי בעיר הנדחת כשר, לר"א ולר"ח הרי כחותי מיכתח שיעורי', ובשופר של עכו"ם ה' אפשר לומר דאיידי בע"ז של עכו"ם דיש לו ביטול אבל מעיר הנדחת קשה (ובאמת בתשובת הרשב"א ז"ל ח"ד סי' ר"ב כתב דע"כ ר"א ור"ח לית להו טעמא דכחותי מ"ש עי"ה) וכתב דאפשר לומר דכי מכשיר ר' חייא בשל עיר הנדחת לאו לגמרי מכשיר אלא משום דשמע לר' הושע' דפסול משום דאסור בהנאה א"ל משום האי טעמא כשר הוא דאין איסור הנאה לחוד פסול בשל שופר אבל אין ה"נ דהוא פסול בשל עיר הנדחת משום דמיכתח שיעורי' עכ"ל:

אמנם בירושלמי יבמות (פ"ב ה"ב)

איתא שופר של עכו"ם ושופר של עיר הנדחת ר"א אמר כשר חני ר"ח כשר חני ר' הושע' פסול, הכל מודים בלולב שהוא פסול כו' הכל מודים בסנדל של עיר הנדחת שהוא כשר דכתיב חלון הנעל מ"מ ע"כ. וכתב שם בציון ירושלים דמוכח מכאן דלא כפירוש הב"י דהרי הכא ר' חייא מכשיר לגמרי סנדל של עיר הנדחת וכתב דר"ל על פי דברי הכ"מ ע"ח מהלכות לולב שכתב וז"ל דלא דמי סנדל של חליצה לשופר ולולב שיש להם שיעור קצוב וכי עומד לשריפה

חקק בשופר של עיר הנדחת לא ילא דכחותי מ"ש לגירסת ר"ח ז"ל דגרים שם רבא והיא משום דס"ל דאף דהשיעור רק מפאת היכר ולא שיעור קבוע בעלמא וכו' אמרינן ב' כחותי מ"ש, ורבא לשיטתו: **ורבה** באמת בנוף הסבירא אי דבר הלריך שיעור רק מפאת שיהי' היכר אי שייך בו לומר כחותי מ"ש הוא פלוגתא הפוסקים. דהנס בעירובין (פ'): איחא אחמר ר' חייא בר אשי אמר עושין לחי אשרה, ור"ש בן לקיש אמר עושין קורה אשרה, מ"ד קורה כ"ש לחי, ומ"ד לחי אבל קורה לא כחותי מ"ש ע"ש בחוס', ופסק הרמב"ם ז"ל (בה"ש פ"ו ה"ב) דעושין לחי אשרה אבל קורה לא, והראב"ד ז"ל חולק עליו דהרי גם לחי בעי שיעור אלא בשניהם לא אמרינן כחותי מ"ש כיון דהו' רק משום היכר, והש"ס לא קאמר רק דאפשר לומר דמ"ד לחי אבל קורה לא עש"ה, הרי דהראב"ד ז"ל ס"ל דכיון דהו' רק משום היכר לא שייך לומר כחותי מ"ש כיון דעכ"פ ניכר (וז"ל דבשופר ס"ל דהו' הלכה למ"מ שיעור קבוע וכמ"ס הקריית ספר) והרמב"ם ז"ל ס"ל דגם בזה שייך כחותי מ"ש, ולפי ה"ל י"ל דבאמת בזה פליגי ר' חייא ב"ר אשי ור"ש בן לקיש. וכן מצינו בזה פלוגתא הפוסקים בפרק ג' דהר"ש ז"ל כתב במשנה דאחריו של אשרה ועיר הנדחת פסול וז"ל אית ספרים דגרים אחתניתין של אשרה וע"כ פסול משום דהו"ל מלה"ב משום דס"ל דלא שייך למפסיל משום דכחותי מ"ש משום דלא אשכחן שיעור מפורש באחריו, והא דאמרינן כחצו כביצה לאו משום שיעור הוא אלא כדמפרש טעמא משום דלא גמר פרי היא, ולא נהירא לר"י דא"כ ב' ובאחריו שייך שפיר שיעורא משום דבעין מינכר לקיחה ומס"ט פסלינן פלפלין וכיון דמיכתה שיעורא הוי כאלו נשחק כולו והוי כאלו

לא מינכר לקיחה עכ"ל וכ"כ התוס' שם (ל'). ד"ה משום דגם גבי אחריו שייך כחותי ולא כ"ש גורסין משום דהו"ל מלה"ב ע"ש, הרי דפליגי בזה דיש גורסין ס"ל כיון דשיעור של אחריו הוי רק משום היכר כי היכי דמינכר לקיחה מש"ה לא אמרינן ב' כחותי מ"ש והתוס' והרא"ש ז"ל ס"ל דגם הכא שייך לומר כחותי מ"ש, ובזה א"ש דהראב"ד ז"ל שם בהשגות על בעה"מ גרס משום דהו"ל מלה"ב דמתהני מהאחריו בריחא בשעת גטילתו ע"ש וכן הביא הר"יב"א ז"ל שם (ל"ה). בשמו והשיג עליו דגם באחריו שייך כחותי מ"ש ע"ש, והוא דהראב"ד ז"ל לשיטתו דס"ל גבי קורה דלא אמרינן כחותי מ"ש משום דהוי רק משום היכר ה"ה גבי אחריו דבעינן שיעור רק מפאת שיהי' מינכר לקיחתו, והר"יב"א ז"ל דהשיג על הראב"ד ז"ל ג"כ לשיטתו דפסק בעירובין שם דבקורה אמרינן כחותי מ"ש עש"ה: **ור"פ** י"ט לתרץ קו' התוס' דסוכה שם (ל"ה) שהקשו בהא דאחריו של ערלה פסול מ"מ פליגי בה ר' חייא בר אבין ור' אשי ח"א לפי שאין בה היסור אכילה וח"א לפי שאין בה דין ממון והקשו בחוס' דלמ"ל הכך טעמי חפ"ל משום דכחותי מ"ש ולפ"ז א"ש דהרי בכ"מ בהלכות בכורים (פ"י ה"ד) הובא שם בגליון הגמרא דלא גרים ר"ח בר אבין רק ר' חייא. סתם דהוא רבו דרבו של רב אשי ע"ש, וא"כ ר' חייא לשיטתו דס"ל בירושלמי להכשיר שופר וסנדל של ע"ז ועיר הנדחת דלא אמרינן בזה כחותי מ"ש כיון דשיעורא הו' רק להיכר וה"ה גבי אחריו דהשיעור הו' רק כדי שיהי' מינכר לקיחה, ור' חייא לשיטתו (והא דקאמר שם בגמרא לפי גירסת התוס' דאחריו של ע"כ פסול משום דכחותי מ"ש הוא סתמא דש"ס דס"ל להלכה דגם בזה שייך כחותי מ"ש, ולפ"ז לאו דוקא דפליגי גבי אחריו של ערלה אי

ז"ל לתרץ ק' החום' די"ל דנפקא מינה לענין ספק גזל לשיטת הרמב"ם ז"ל דספיקא דאורייתא מה"מ. לקולא דבספק גזל אין כאן עבירה ולא שייך לומר מלה"ב משא"כ מקרא לכס שוב בעינן שהי' בודאי לכס דכל מה שכתבה התורה הוא ודאי והדברים ידועים. והנה ידוע דברי המהרי"ט ז"ל דמ"ד דחייב אשם חלוי גם על חסיכה אחת ע"כ ס"ל דספיקא דאורייתא מה"מ לחומרא. והנה מפורש בכריתות (י"ז:) דר אליעזר ס"ל דחייב אשם חלוי על חסיכה אחת. והנה בלולב וערבה שם איחא לכס משלכם להוציא את השאול ואת הגזול ביום אפילו בשבת, ופריך ביום אפילו בשבת מכדי טלטול בעלמא הוא אינטרדך קרא למשרי טלטול ומשני אמר רבא לא נלכדא חלא למכשירי לולב ואליצא דר"א. וא"כ כיון דהבדליה ר"א הוא שוב א"ל כחירץ האחרונים ז"ל דנפ"מ לספק גזל דהרי לר"א ספיקא דאורייתא מה"מ לחומרא ובלא קרא לכס אינו יולא בספק גזל. ולפ"ז א"ש דלא הקשו מבדילתא הקדומת (בדף מ"א) דשם לא תנא ביום אפילו בשבת והי' אפשר לתרץ דבדברי האחרונים ז"ל ומש"ה הקשו רק מהך בדילתא דע"כ ר"א הוא, וקשה לר"א לשיטתיה:

(ה) **בסוכה** (ל"ה:) אחריו של חרומה סהורה לא יטול. פליגי בה

ר' אחי ור' אחי חד אמר מפני שמכשירה [לקבל טומאה דאחריון במתני' (מ"ב.)] מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה ומחורת למים בשבת שהי' שורין האגודה בשבת כדי שלא ייבשו וכשטוגעים באחריו הוכשר לסומאה כו' ואסור לגרוס טומאה לחרומה כו'. רש"י] והרב המגיד ז"ל כתב (כפ"ח ה"ב) מפני שמכשירה לסומאה ר"ל שעי' נטילתו בא לשומא במים עם הלולב ויוכשר עכ"ל. ותמוה אמאי גייד ה"ה מפירוש רש"י ז"ל דיוכשר ממילא ע"י שינטף מלולב עליו, ובתוס' ע"ז (נ"ט רש"י ע"א)

כתבו

הטעם משום דאין בו היחר אכילה כו' חלא ה"ה דפליגי באחריו של ע"ז ועה"כ. ובלא"ה גם לחירץ החיס' דפליגי משום דנפ"מ לענין מעשר שני הי' אפשר להם לפלוגי גבי ע"ז ועה"כ דדינס שוה לערלה) ורב אחי י"ל דס"ל ג"כ כסברת ר' חייא דלא שייך כאן מיכתת שיעורי' או דרק לדברי ר' חייא קאמר לסברתו דלית לי' כחותי מ"ש וכמ"ש הב"י ע"פ שיטתו לפירש ר"ח בירושלמי הנ"ל דקאמר רק לסברת ר' הושעיא כנ"ל אבל עכ"פ ר' חייא לשיטתו וקשה לי לגירסא דידן והוא גירסת החום' והרא"ש דאחריו של אשירה ועה"כ פסול מ"ט משום דלשריפה קאי כחותי מ"ש והרי הש"ס גבי לולב של אשירה ועה"כ מפרש דהטעם משום דכחותי מ"ש, ונוש"ה במשנה שלאחריו גבי הדם של אשירה ועה"כ וערבה של אשירה ועה"כ לא מפרש טעמא כלל, והיינו כיון דכבר פירש גבי לולב, א"כ קשה אמאי פירש שוב גבי אחריו וע"כ כיש גורסין משום דהו"ל מלה"ב והכא לא שייך כחותי מ"ש, ובדוחק י"ל דכדי דלא ס"ד לומר דבאחריו לא שייך לומר כחותי מ"ש זכשיטת היש גורסים וראב"ד ז"ל מש"ה מפרש הש"ס בהדיא גבי אחריו, וא"כ ע"כ גם החום' והרא"ש ז"ל מודים דהש"ס הי' ס"ד לפרש כן ול"ע:

(ד) **בסוכה** (ל"ה) בתוס' ד"ה משום דהו"ל מלה"ב כתבו והא

דחייא לקמן פרק לולב וערבה (מ"ג.) לכס משלכם להוציא את השאול ואת הגזול משום שאול אינטרכא דבלאו לכס נפקא לן גזול משום דהו"ל מלה"ב עכ"ל. קשה לי טובא אמאי הקשו החום' מפרק לולב וערבה ומדף מ"ג ולא הקשו מאותו פרק לולב הגזול ומדף הקודם (דף מ"א ע"ב) דאיחא ג"כ בדילתא לכס משלכם להוציא את השאול ואת הגזול. ינעתי ולא מנאתי מי שעמד בזה:

דבראדא דכנה ידוע מה שכתבו האחרונים

אם ינטף מלוב על האחרון של בכוונה לא יוכשר, שפיר הולך ה"ה ז"ל לפרש בדברי הרמב"ם ז"ל דחיישין שמא יבוא לשום האחרון במים בכוונה, ורש"י ז"ל לשיטתיה, וה"ה ז"ל לשיטתיה:

חיים משולם קויפמאן חנה אברהם גאסטינין בעמ"ס פתח האהל ומעשה רקס.

סימן צו.

בעוה"י ראקוב (פלך ראדום).

(א) **בשע"ת** קונטרס ה' סי' נ"ב אות א' כתב כ"ג שליט"א דלמ"ד בכריתות (ט') דג"ת עישה מלאכה בשבת כישראל בחוה"מ, טעמו כיון דבאמת אינו מזו"ע על השבת, רק משום דהמחלל שבת הוי כעו"ז ממילא כששבת במקל מלאכות, שוב מעיד ששבת הקב"ה במע"ב ולא חשיב חו כעו"ז וכיון דכל ראיית הפוסקים דמלאכת חוה"מ דלמ"ד דלמ"ד הוי מדפריך בחגיגה (י"ח) אסיפה בחוה"מ מי שרי ומהא דע"ז (כ"א) לא ישכיר שדהו וכו' ואין משם ראי' רק על איסור עבודת קרקע, ולא מזה דכששבת בשבת מעבדות קרקע שהוא המלאכה האסורה מה"ת בחי"מ שוב לא הוי כעו"ז אלו דברי כה"ה הנחמדים, אלא דתמוה לי אטו אסיפה מלאכת קרקע הוא הרי אינו אלא אוסף פירות התלושים, ויעוין חוס' מ"ק (י"ב:) דמגמ' זו הוכיחו דאסיפת פירות מלאכה גמורה הוא הרי דלא מיירי מעבודת קרקע כלל, והגם דלפי דאמרי' ברה"ה (י"ג.) מאי אסיף קציר איכא למימר דהא דאמר אסיפה ביו"ט מי שרי היינו קצירה ולפי"ז קשיא מאי ראי' מיייתי חוס' מהבא דאסיפת פירות חשיבא מלאכה ועכ"ל דחוס' סמכו אמ"ש ברה"ה שם דפשמ' דקרא הוא חג הבא בזמן אסיפה ועיין בהגהות מוהר"ב רנשבורג שם עכ"פ חזין דאסיפה דהתם מלאכת תלוש הוא ולאו עבודת קרקע, וכן הראי' שהביאו הפוסקים מדאמרי' רפ"ב

כתבו דבחג מרביון מים על האחרון כדי סיה' הדר וכמ"ש במשנה הנ"ל ומחזירנו למים בשבת. מ"מ זה בשאר אחרונים אבל באחרון של תרומה הרי אסור להכשירה, ומה"ת נאמר דיבוא לשומו במים ואם נאמר שע"י טעות יבוא לשומו במים, א"כ שוב י"ל יותר כפירוש רש"י דשלא בכוונה ינטף מלוב על האחרון וכמ"ש בכפות תמרים (דל"ד:) ד"ה אר"א דכיון דלריך לחבר האחרון עם הלובב וכמ"ש בב"י תרנ"א ומש"ה יש לחוש שינטף מהלובב על האחרון, ולמה נייד ה"ה מזה, וטעמא בעי:

ונראה לפע"ד דהנה הקשיתי מעמי ומלאכתי שהקשה כן באבני מלואים (בש"ס ס"ב) בשם הגי' ורד"ס דמאי חשש שמא ינטף מלובב על האחרון הרי הו"ל שלא לרזון ואינו מכשיר, וחירץ הא"מ כיון דתחילתו לרזון שוב מכשיר אף שסופו שלא לרזון וכיון דניחא לי' לשום האגודה במים שוב מכשיר א"כ שלא לרזון עש"ה, והנה באמת הוא מחלוקת הרמב"ם והראב"ד ז"ל בפ"ב מהלכות טומאת אוכלין (ה"ב וה"ג) דהראב"ד ז"ל ס"ל דאם נתלשו ברזון שוב אם באו על האוכלין שלא לרזון ג"כ מכשיר, והרמב"ם ז"ל ס"ל דדוקא אם באו על האוכלין הללו או בתחילתו ברזון או בסופו ברזון מכשיר, אבל אם נתלשו ברזון ועל האוכלין הללו שלא לרזון אינו מכשיר עש"ה ובמרכבת המשנה פ"א דמפרש כן פלוגתא ז"ל, ורש"י ז"ל חולין (ט"ז.) דה"ה זרעים ס"ל כשיטת הראב"ד ז"ל דאם נתלשו ברזון שוב אף שנפלו לחוכן פירות שלא לרזון מכשיר. ולפ"ז א"ש דרש"י ז"ל לשיטתו שפיר פירש דחשש שמא ינטף מלובב על האחרון דכיון שנתלשו המים ברזון לשום האחרון, אבל שוב מכשיר שלא לרזון האחרון, אבל הרמב"ם ז"ל דס"ל דבטיבן שיבאו על הפירות ברזון או בתחילה או בסוף א"כ

דאליבא דאמת אינו כן רק דהוי מזוי' ושושה והוכיח שם מדברי רש"י ז"ל הללו דב"נ עדיין מזוי' על ז' מלות כבתחילה גם ק' למה לריך קבלה בפני ג' חברים דוקא:

ואפ"ל ע"פ דברי החוס' בכורות (ב:) דב"נ לא הוזהרו על שיתוף שם שמים וד"א ועיין בנז"ב תיגאל בתש"ו מבין המחבר ח"ד סי' קמ"ח הק' ע"ז מדחניא בסנהדרין (כ"ו:) כל ע"ז ישראל נהרג על"י ב"נ מוזהר על"י ומתוך זה הסב דברי החוס' לדרך אחרת אך מדברי הש"ך יו"ד סי' קנ"א סק"ז משמע דהדברים כמשמען דלא הוזהרו כלל על שיתוף ממש ויעויין ציד שאלו שם שכתב דמקראי דמלכים משמע כן ועיין פתחי תשובה בסי' קמ"ז ציו"ד שהביא דגם במשנת חכמים הכריח כן ולענ"ד הדבר פשוט שהרי כבר כתבו האחרונים דאבר מ"ה לב"נ לא בטל ברוב דאחרי רבים לישראל בלבד נאמר לא לב"נ וא"כ כיון דכל הא דשיתוף אסור לישראל הוא מקרא דבלתי לר' לבדו כדאיתא בסנהדרין (ס"ג) הרי דמכל הלאוין והעונשין שנאמרו בע"ז לא הוי ידעין עוד דשיתוף אסור אפי' לישראל רק מדא"ק בלתי לר' לבדו וא"כ לב"נ דלא נאמר האי קרא פשיטא ודאי דאף דנלטו על ע"ז מ"מ על שיתוף לא נלטו, ולכך אפ"ל דגר חושב המקבל עליו שלא לעבוד ע"ז היינו שאף בשיתוף לא יעבוד ולכך לריך קבלה חדשה ולכך נקרא גר שיש בו מענין גרות ולכך לריך ג' חברים כמו גר לרק דבני שלשה משום דמשפט כתיב ב' בקדושין (ס"ב) ושאר דוכתי והי' אפשר בזה ליתן טעם למה ב"נ אין מזוי' על השבת כלל ואדרבא אסור לשבות וגר חושב מזוי' על שביעת קלח דברים משום דעיקר השבת הוא לבטל ולעקור טעום השיתוף כידוע דבני כל המפורשים על מאמרים ז"ל השומר שבת כהלכתו אפי' עו"ז כדור אנוש מוחלין לו ולכך ב"נ

רפ"ב דמ"ק לא מיבעיא אבל דמדרבנן אלא אפי' חוה"מ דמדאורי' וכו' מיירי בזמנים בבית הכד דלאו עבודת קרקע הוא, ובלא"ה כ"כ להנך פוסקים דסברי מלאכת חוה"מ דאורי' וילפינן לה מהנך קראי דמייתי בחגיגה שם לריך לומר שהכתוב מסרן לחכמים לומר איזה מלאכה אסורה, או דילפי מדרייתא דמייתי רש"י ז"ל בחומש ויקרא (כ"ג ח') מקרא דכל מלאכת עבודה לא תעשו ועיין ב"ח בטו"א סי' (תק"ל) דכתב דאף שהרמב"ן ז"ל השיג ארש"י ז"ל בהא מ"מ מודה הוא בעיקר הדרש דמהאי קרא ילפינן לאסור מלאכה שאינו דבר האבוד בחוה"מ עכ"פ בכל אלה אין זכר לדבר לחלק בין מלאכת עבודה קרקע לשאר מלאכות דכל שאינו אבוד אפי' מלאכת תלוש אסור מה"ס להנך פוסקים:

ורענין מה שהקשה הרר"ג יח' למה לריך בנ"ת קבלה בפני ג' חברים, וכתב דע"ה שמקבל עליו ד"ת, א"ש דהוי כמו נשבע לקיים את המילה אבל קבלה דגר חושב מה טיבה ותיירץ דב"נ שמקיימים ז' מלות אין להם חיבור במלות אלו עם ישראל, שישראל נלטו ביחוד על מלות אלו וא"כ כיון דאמרי' ריש מס' ע"ז ע"פ ראה ויתר גוים שהחיר להן שבע מלות שאפי' מקיימין אותן אין להם שבר אלא כמי שאינו מזוי' ועושה, לכך לריך הגר חושב קבלה שישראל מקבלים אותו לשבע מלות שלהם ועי"ז יהי' מכאן ואילך מזוי' ועושה עכ"ד היקרים ואמנם בגמ' ע"ז שם וכן בפ' שור שנגח ד' וה' פרכין איתגורי איתגור א"כ מליט חוטא נשכר ואהא משני שאפי' מקיימין וכו', נמלא עכ"פ לענין החיוב אכתי גס השתא ב"נ חייבין ב' מלות אלא דשכרם נחמשת, ואף דברש"י שם לכאוי יש לפרש באופן אחר מ"מ בטו"א מרן הרמ"א סימן יו"ד רנה לומר ג"כ דעכו"ם אין מזוי' היום על שבע מלות וחזר בו אח"כ

ב"ג שאין מלו' על השיחוק מה לו ולשבת
 אבל גר חושב שמלו' על השיחוק מלו'
 על השבת, כן ה' אפשר לומר ומיושב
 ג"כ ק' הנו"ב מזרייתא הנ"ל דשיחוק
 לאו ע"ז הוא אך מדברי רש"י ז"ל בע"ז
 (ס"ד:) לא משמע כן דבאותה זרייתא
 דאר"מ חיזרו גר חושב כל שקיבל עליו
 בפני ג' חברים שלא לעבוד ע"ז וחכ"א
 כל שקיבל עליו ז' מלות וכו' אחרים
 אומרים אלו לא באו לכלל גר חושב אלא
 חיזרו ג"ח וכו' פירש"י אלו לא באו לכלל
 ג"ח סה"י ישראל מזיוון להחיותן שהרי
 אף עכו"ם גמורים נלטו על ע"ז ועל
 שאר המלות מבואר מזה דלר"מ וחכמים
 אין חילוק בין עכו"ם לג"ח בענין ה'
 מלות כלל ורק הקבלה לבדה שמקבל עליו
 להתאמץ בקיוםם מהיום והלאה, בזה
 בלבד י"א מכלל ב"ג ונקרא גר חושב
 שמזיוון להחיותו דאי ה' שום הפרש ביניהן
 א"כ מה זה שכתב רש"י שהרי אף עכו"ם
 גמורים נלטו וע"כ שהם שוין בענין הניווי
 לגמרי ואין חילוק ביניהם אלא הקבלה
 בלבד לכך פליגי אחרים אר"מ וחכמים
 דלא אלימא הקבלה לחודה להפרישם
 מעכו"ם גמורים עכ"פ י"א לנו מזה
 דקושיא כח"ה כ"י הוא בעלמו הטעם
 דפליגי אחרים אר"מ וחכמים דכיון דכלא
 קבלה חייבין א"כ קבלה מאי עבדתה.
 שוב ראיתי בפמ"ג או"ח באשל אברהם
 סי' ר"ש סק"ו שכתב גר חושב שקיבל
 עליו ז' מלות ושלא לעבוד ע"ז בשיחוק
 הרי כמ"ש למעלה וז"ע מדברי רש"י
 הנ"ל:

ורענין מה שהקשה כח"ה כ"י בסוף

האות שהוא לדעת הרשב"א
 והה"מ דג"ח אינו אסור בעשיית מלאכה
 דישאל אם לא ה' אמירה דישאל
 והקשה ממ"נ אם הוא מזהר על השבת
 יאסר אף בלא אמירה דישאל, ואם אינו
 מזהר אמאי איכא איסור תורה באמירה
 ישראל והניח כ"ג בנ"ט לענ"ד הדבר

מבואר היטב בחירושי הרשב"א יבמות
 מ"ח במקומו שכתב ז"ל ולא אמרה תורה
 שישבות הגר והעבד אלא ממלאכתו ולא
 להם אסרה תורה אלא לנו שלא לעשות
 מלאכתנו ע"י עבדנו ולא ע"י גר חושב
 ואע"פ שאין באמירה לעכו"ם דעלמא אלא
 שבות של דבריהם הכא גז"כ הוא עכ"ל
 מבואר מדבריו דגר חושב אין מלו' על
 השבת רק ישראל מלו' שלא יאמר לו
 לעשות מלאכתו וגורם הכתוב הוא ולק"מ:
(ב) בקונטרס הנ"ל סי' נ"ג אות ג'
 הניח בנ"ט להפוסקים
 דא"ה"ג חשיב יש לו בעלים רק דחיני
 ברשותו, ומבואר בקלה"ח סי' ת"ז דדבר
 שא"כ דמי לרשע"ל וא"כ לרב דסבר
 אדם מקנה דשלב"ל ה"ה דיכול להפקיר
 דשא"כ ואמאי אמרי' בפסחים (ו) אליבא
 דרב דלאחז"ל לא מצי מבטל לי' לק"מ
 דכבר כתב בס' מקור חיים סי' תל"א
 בדיני בדיקה וביטול בד"ה ועמה נבאר
 דלהנך פוסקים הא דחמץ לאו ברשות'
 קאי דליבטל' אינו משום שאסור בהנאה
 אלא משום דהכל מזיוון עליו לבטלו
 ולהשבותו אין לך דבר המופקר גדול מזה
 ע"ש ואף דרש"י בב"ק (ק"ט:) כתב
 הטעם משום דאבה"נ פשוט דלא ס"ל
 כהנך פוסקים אלא סובר דא"ה"ג אין לו
 בעלים, והוא פשוט:

(ג) הרמב"ם ז"ל פ"ז ממקואות הלכה
 ג' כתב ואלו מעלין ולא
 פוסלין השלג וכו' והמלח וטיט הנרוק
 עכ"ל ומקורו ממשנה מפירשת פ"ז דמקואות
 והטור סי' ר"א השמיט מלח וכו' עליו
 הב"י אינו יודע למה השמיטו ובנו"ב
 מה"ח חא"ח סי' כ"ז בתשו' מבה"מ הרחיב
 בזה וכתב דהטור או"ל לטעמי' שפוסק
 לענין חמץ דמלח הוי מי פירות ומוכח לה
 מש"ס דפסחים דותיקא משחא ומילחא
 שרי עיי"ש בפס"י חס"ב וע"כ ס"ל להטור
 דלא גרסינן במשנה דמקואות מלח ומכאן
 תמה בנו"ב שם על הר"מ ז"ל דמקואות
 פסק

דוקא על דבר שגולד ממז' מדבר אחר אלא
כל דבר הדומה לחברו חשב תולדותיו כגון
כל התולדות האבות נזקין דודאן לא נולדו
מן האבות והרי נשיכה אף שהוא בשינייה
אינו תולדה דשן אלא תולדת קרן לפי
שדומה לו במה שכוונתו להזיק וכו' וכן
תולדות מלאכות שבת אין התולדה יולא
מן האב אלא שמתדמה לו וכן הם ממז'
תולדות מים ומכשירין דתנן בזה משקין
היוולאין מן הארס והרי אפי' ידעינן דאוחו
אדם לא שיה מים כל ימיו רק מי פירות.
אפי' משקין היוולאין ממנו הם תולדות
מים הרי דלענין הכשר לא חיישינן כלל
בדבר היוולא מן המים אלא שיה' מתדמה
למים ואז הוא תולדתו אבל במקוה איפכא
הוא דלא חשוב מים אלא דבר היוולא מן
המים וגברא ממנו כגון שומן דגים ויבחושים
אדומים שגבראים ויוולאין מן המים הנך
הוא דחשיבי מים לענין מקוה אבל מה
שאינו מתהוה מן המים אף שדומה בעניניו
למים לא חשיב כמים לגבי מקוה ואינו
מעלה את המקוה ומכ"ש שאין עובלין
בו והטעם בזה אף דלפמ"ש הרמב"ם
בפירוש המשניות פ"ו דמכשירין משנה ד'
דכל עיקר דברים אלו מהלממ"ם הוא
א"כ לכאורה אין לנו בזה לתת טעמים
מסבירינן אך יען שהר"ש באותה משנה
מביא ברייתא דתו"כ דממעטין שאר משקין
מהכשר משום שיש להם שם לוי וסיים
עלה דתולדות המים מכשיר אף שיש לו שם
לוי. ומשמע מדרביון ז"ל שם שיש טעם בדבר
ע"כ נראה לתת טעם לחילוק הג"ל בין מקוה
להכשר ולענין הכשר דלאו דוקא מים
מכשיר אלא שבעה משקין מכשירין ושאר
המשקין נתמעטו רק משום שיש להם שם
לוי כמבואר בתו"כ שמביא הר"ש שם
לכן מה שהוא דומה למים אף דבענין
שמו לא שיה למים דהא יש לו שם
לוי מ"מ כיון דבשאר עניניו שיה למים
חשוב תולדה דמים ומכשיר אבל שומן
דג ויבחושים שאינם דומים למים כלל
נתמעטו

פסק דמלח מעלה את המקוה דחשיב
כמים ובפ"י משומאח אוכלין פסק דמלח
כמי פירות ואינו מכשיר (ועיי"ש בסוף
הספר עוד תשובות בענין זה) ומסיק שם
דחמץ ומקו' שוין בזה דכל מה שחשיב
מים לענין מקו' ה"ה שמחמץ וכל מה
שחשיב מ"פ לגבי חמץ ה"ה דאינו מעלה
את המקו' והוכיח מזה דכיון דאמר'
בזבחים (כ"ב) מטבילין בעינו של דג א"כ
שומן דגים גם לענין חמץ חשיב מים
ומחמץ עכ"ד:

ובאמת דלפי"ז בלאה"כ א"ש מה שלא
הביא הטור בסי' ר"א דמלח

מעלה דאפי' אם נאמר דמורה הטור
דמלח חשוב תולדות מים מ"מ כיון שכבר
הוכיח התו"ט פ"ו דמקואות מ"ז ובפ"ב
דידים מ"ב דהטור סובר דלית הלכתא
כותי' דרשב"ג דכל שבריייתו מן המים
מטבילין בו אלא דתולדות מים לא הוו
כמים ולפי"ז אפי' אי הוי ס"ל להטור
דמלח לא הוי כמ"פ אלא דחשיב תולדות
מים מ"מ א"ש דלא חשיב מלח בהדי
הנך שמעלין את המקו' משום דהטור לטעמי'
דסבר דאפי' בתולדות מים אין מטבילין:

אך דלסברת התו"כ הג"ל דמדמה מקו'
והכשר טומאה אהדי דכל מאי

דחשיב מים בזה ה"ה בזה א"כ למה לא חנן
במקואות כלל גדול דתולדה למים כמים
כדחנן במכשירין פ"ו מ"ה ויותר תמו'
שאותן הדברים שנשנו במכשירין בתולדות
מים לא נשנו כלל לענין מקואות לא
כמשנה ולא בפוסקים וכן להיפך שכל
הדברים שנשנו במקואות בבריית המים
כגון שומן דג ויבחושים אדומים לא נשנו
כלל לענין הכשר טומאה גם הלשון נשחנה
דלענין מקו' תנן לישנא דבריית המים או
החלה ברייתו מן המים ולענין מכשירין
תנן תולדה למים כל אלו הם תמיהות
שראוי לעמוד עליהן:

דבר משמע לי דבמקואות לא שייך
כלל תולדה למים דלשון תולדה אינו

נחמטנו מהכשר משום שס' לוי לפי שאין להם שום דמיון למים ובמקו' דשום משקה אינו מועיל להעלות את המקו' רק מים בלבד וא"כ מה יועיל דמיונו למים כיון שהוא משקה אחר רק דבר שבריותו מן המים בלבד חשוב כמים לענין שמעלה את המקוה וגם טובלין בו:

רבי תימא א"כ איך למדו הפוסקים באו"ח ס' תס"ו ושאר דוכתי הרבה משקין שמחמין ממכשירין נימא גמי דדוקא להכשר מהני מאחר ששבעה משקין מכשירין אבל לחמץ נימא דמים דוקא מחמין ולא שאר משקין כלל אך דהא לק"מ דכיון דהאו"ח שהובא בב"י כללא כ"ל לענין חמץ דכל תולדות המים מכשירין וחשיב קלם מהנך דחשיב במכשירין לענין תולדות מים הרי דלענין חימוץ נקטינן דכל שחשוב תולדות מים מחמין וא"כ שפיר למדו ממכשירין דכל מה שחשוב שם תולדות מים ממילא מחמין וכן מבואר בלשון החק יעקב ס' תס"ו ס"ק י"ד שכתב על דברי האו"ח הג"ל וכיון שתלה הדבר בתולדה למים וכו' הרי כג"ל דע"ז שחכו ללמוד משם ולדבריו נדקו מאוד דברי הפ"ח בס' תס"ב ותס"ו דמלא אינו מחמין וגם סתיע מדכת הר"מ ז"ל דאינו מכשיר ותמהו עליו במשכנות סס' תס"ב שכתב ג"כ ככל דברי הנו"ב הג"ל וגם בנו"ב תמה על הפ"ח דהרי מלא מעלה את המקוה ולהג"ל א"ש דלענין מקו' חשיב מים מחמת שנברא ממנו דבמלא שושן ממים מיירי התם כמבואר במג"א אבל תולדות מים לא הוי ובחמץ אינו מחמין אלא מים או תולדות מים ולא קשיא גמי מה שהק' במשכנות ס' תס"ו סק"ב מכמה משקין שמכשירין ואפ"ה אינן מחמין דהיינו דחשיבי משקה לענין הכשר מ"מ כיון דלא הוי תולדות מים אין מחמין וכן שותה מי טבריא אע"ג דאינו מכשירין משום דחשוב אוכל ולא משקה בדכתב התו"ט פ"ו דמכשירין מ"ה מ"מ

איכא למימר דמחמין עיין משכנות ותו"ט שם ותבין:

אבל ממקואות אין רא' כלל לענין חמץ דהרי רבקה המבוכה כיון למוקים אפי' שחם אס מחמין ולענין מקואות תנן דתמיד עד שלא החמין אינו מעלה והרי לענין חמץ עד שלא החמין דהיינו שלא חסם ודאי כ"ע מודי דמחמין וא"כ בשומן דג נהי גמי דמטבילין בו משום דחשיב בריית המים, שהרי הדגים נבראו מן המים מ"מ אינו מחמין משום דלאו תולדות המים הוא והכי משמע ליסג' דהמג"א ז"ל ס' תס"ב סק"ו שכתב ושמטות אין מחמין משמע דכל מדי דאית בי' שמטות אין מחמין וגם הפ"ג עלמו אף שבסס' תס"ב כתב ככל דברי הנו"ב מ"מ בס' תס"ו מסתפק בשומן דג לומר דאף שברא מן המים מ"מ אין מחמין:

שוב ראיתי להגאון מוהר"א מרגלית ז"ל ביד אפרים הביא תשו' הנו"ב הג"ל ופליג עלי' דאף ששומן דג הוי תולדות מים מ"מ כיון שאין העיסה עולה עי"ז למעלה אינו מחמין עיי"ש ולדבריו הג"ל לא חשוב כלל תולדות מים אלא ברייתו מן המים דלא מהני כלל לענין חמץ דדוקא מים או תולדות מים מחמין מדי אחרונא לא:

עכ"פ אין שום תימא וסתירה בפסקי הרמב"ם ז"ל דלענין מקואות פוסק שפיר דמלא מעלה את המקוה משום דנברא ונשהה מן המים ואפי' המלא שבקרקע י"ל ג"כ כמ"ש בנו"ב שם שהוא מתהו' ג"כ מן המים ומ"מ אינו מכשיר לפי דלא הוי תולדות מים כיון שאין מתדמה להם בשום ד' ולפיכך חשיב לי' בפ"י מהס"א לענין הכשר כמי פירות וא"ש: **וה"מ** אף דלפי"ז שוב אודא לה ראיית הנו"ב לענין מלא ממאי דחשיבין לי' גבי ותיקא מ"פ. לומר משום זה שאינו מעלה את המקוה דהרי לדבריו הג"ל אכתי

מקשה הגמ' שפיר דימא בחציות ודאי כמו במקוה אכן אכתי יש לומר לעולם דאיכא רוב ומ"מ ספק הוא. בדבר שיש לו מחירין לא אזלינן בחר רובא כמ"ס הר"ן בבבלי דבליים אף דרובא הם מקודם יו"ט מ"מ דשיל"מ לא אזלינן בחר רוב ומחמרי' וטבל הוי דשיל"מ עיי"ש בכו"פ שהאריך ליישב בזה שיטת הרמב"ם ז"ל עפ"י דרכי דרך הקודש דברים מאירים ונפלאים דפח"ח והנה רש"י פי' דשיטת

הגמ' בדה קאי לרבי דיין וחומץ שני מינן הן דאי לרבנן הא קיימא לן חרם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה אכן בתוס' שם ד"ה ה' פי' דקאי גם לרבנן דאי לאו כב"ב ד"פ יין וחומץ מין אחד הוא היינו כשמתכוין לתרום מן החומץ והכא מיירי שנתכוין לתרום מן היין וגמלא חומץ דהוה לי תרומה בטעות עיי"ש:

דהנה קושיות הכו"פ דהוי דשיל"מ לכאור' זה דוקא אם נאמר דקאי קושיות הש"ס לרבנן דכיון דבאמת הוי מין אחד חומץ ויין ורק משום דהי' בטעות א"כ שפיר דשיל"מ להפריש שנית זה החומץ בעלמא אחר שטודע לו שהוא חומץ ולא יהי' טעות עוד אבל אם נפרש כרש"י דקושיות הגמ' קאי לרבי א"כ לא הוי זאת דשיל"מ דדוקא בטבל שנתערב ברוב חשיב לענין דשיל"מ דהא לא הוי הפסד דהא הי' מחויב להפריש תרומות ומעשרות ממנו ולכך לא בטל אבל כאן בחכית דהספק הוי אם כבר נתחנן הטבל או לא היינו אם בעת שהפריש לא החמיץ עוד או דכבר הוי חומץ ועי"ז ילפנך להפריש שנית ממק"א והוי הפסד ואיך נחשב זאת לדשיל"מ הא מבוחר בש"ע יו"ד (סי' ק"ב ס"ג) דאפילו במקום הפסד קלם לא הוי דשיל"מ ועיין בטו"ז יו"ד סי' ס"ט סקל"ה ועי' בכחכות כ"ח בתרומה הנמכרת לכהנים נמכרת בזול וא"כ ניחא שפיר דהא הרמב"ם ז"ל פסק כרבנן דמין אחד הוא והוי שפיר דשיל"מ וא"כ

י"ל דחשוב ברייתו מן המים מ"מ כבר כתבתי תחלה דהטור דלא חשיב מלח בהדי מעלין אזיל לשיטתי' שלא הביא הא דברייתא המים טהור ש"מ דלית לי' הך כללא כמ"ס התו"ט ולכך ממילא ה"ה מלח אינו מעלה אע"ג דברייתו מן המים אבל הר"מ ז"ל דפסק כרשב"ג דברייתא המים טהור שפיר פסיק דמלח מעלה. וא"ש הכל בעצה"י:

דוד חופ"ק ראקוב יע"א.

סימן צו.

בשם ר' ובעזרתו ית"ש.

(א) בש"ס נדה (ב':) ורמי חציות אחמקה מאי שנא הכא ודאי ומאי שנא הכא ספק א"ר חגיגא מסוריא מאן חנא חצית ר"ש היא דלגבי מקוה נמי ספיקא משוי ליה וכו' עיי"ש מכאן מקשים על הרמב"ם ז"ל דפסק בפ"י מה' מקואות במקוה שנמדד דהוי ודאי ובפ"ה מה' תרומות הכ"ד פסק לגבי חצית דהוי ספק וכאן מפורש בגמרא דלרבנן דהוי מקוה ודאי גם בחצית הוי ודאי ורק לר"ש דהוי חצית ספק גם במקוה הוי אליבי' ספק עיי"ש:

ורענ"ד ליישב דהנה בכו"פ (יו"ד סי' א' סק"ו) מקשה על קושיות הגמ' מהא דחכית על מקוה הא י"ל כיון דרוב יין אינו מתחמץ חה יעיד המליחות דאם רוב יין מתחמץ יין מהיכן בא וא"כ מה פריך הגמ' דימא בחציות ודאי למפרע החמין דהא הוא לסתור הרוב משא"כ מקוה ליכא רוב נגדו וי"ל דא"כ למה ספק החזקה לודאי יין דהא יש כאן רוב וע"כ ז"ל כהרשב"א דחולק על הראש"ש דמתיר בגביטת בהמה שנמלא טריפה מכח רוב והרשב"א לא ס"ל כן דהרי איחרע רובא דהי' טריפה ולא אוקמינן על חזקה דאיתא מכח רובא וגם כאן כיון דאיחרע רובא דהא החמין ולכך

וא"כ חף לרבנן דמקוה שפיר ניחא דבבביות
הו' ספק משום דאיכא בבביות רוב וחי
ניחא דיהי' ודאי יין ז"א דיש לומר כתי'
הכו"פ דהוי דשיל"מ אבל הגמ' קאי לרבי
דלא הוי דשיל"מ וא"כ ע"כ דליכא רובא
וכשיטת הרשב"א בגביות דאל"כ למה
נחזקה כספק יהי' ודאי יין כג"ל והבין:
(ב) **עוד** כ"ל ליישב פשיטא שהקשו דשאי
חבית דיש לו חזקה טובה כיון
דג' ימים הראשונים הוי ודאי יין משא"כ
מקוה דלא נחבררה חזקה דאפשר עס
סילוק ידי' אחר המדרה החלי להחמיר
ולכך הוי במקוה ודאי ובבביות ספק לכך
יש לומר דקושיות הגמ' מחבית אמקוה
קאי לר' יהושע בן לוי דסובר כל ג' ימים
קודם בדיקה אחרונה שנמלאת חומץ ודאי
חומץ ומכאן ואילך למפרע ספק עיי"ש
ברש"י גדה ובב"ב דף ז"ו אבל הרמב"ם
ז"ל דסובר כר' יוחנן דכל ג' ימים לאחר
בדיקה ראשונה שנמלאת בחזקה ודאי יין
א"כ לא קשה מחבית אמקוה ושפיר הוי
בבביות ספק והבין:

(ג) **עוד** כ"ל ליישב בהקדם דברי הר"ן
ז"ל בחולין בסוגיא דסימני בליס
פ' אלו טריפות אהא דמקשה שם הגמ'
וליווש דלמא דעוף טמא הוא ואמאי
לוקחים בליס מג' והקשו התוס' דמאי
מקשי הש"ס הא רוב עופות טהורים ותי'
הר"ן הואיל ואיכא ב' מיעוטים דאף אם
נימא רוב עופות טהורים מ"מ ישנו מיעוט
נבלות ולכך לא חזלינן בחר רובא ע"כ
וראיתי בס' גרור החיים שער ר"ח פרק
ז' שכ' דלכאורה דברי הר"ן לריכים ביאור
דהא חף דאיכא תרי מיעוטים הא איכא
ג"כ חרי רובא נגדם רוב עופות טהורים
ורוב אינם נבלות ואולם הדבר פשוט
בביאור דברי הר"ן הוא כך דע"כ לא
גילתה התורה דאזלינן בחר רובא מקרא
דאחרי רבים להטות אלא היכא דהרוב
הוא מבורר להיתר או לאיסור ואין שום
ג' בו להיפך והמיעוט המנגד הוא להיפך

או גילתה התורה מגוה"כ דאזלינן בחר
רובא אבל היכא דזולת המיעוט ישנם
בג' של הרוב גופא מיעוט להיתר או
לאיסור ואין הרוב מבורר לגמרי להיתר
או לאיסור אינם דומים לאר"ל דשם דלד
הרוב מזכיר אין בו שום מיעוט להיפך
זולת במיעוט המתנגד או שפיר אזלינן
בחר רובא וא"כ בהך דבינים אין כאן
רוב מבורר דאף אם נימא דרוב עופות
טהורים ע"כ יש בו ג' לאיסור דהמיעוט
בתוכו נבלות ואף דרוב אינו נבלות מ"מ
בהאי רובא איכא מיעוט עוף טמא וא"כ
בג' של הרוב אינו מבורר הכל להיתר
זולת המיעוט המנגד בכה"ג לא גילתה
התורה דאזלינן בחר רובא ושפיר פריך
הש"ס ודלמא דעוף טמא הוא עיי"ש ושם
בפרק ט' כתב ועתה שבידנו דברי הר"ן
הג"ל קשה לן לכאורה מאי מקשה הש"ס
חביות אמקוה דהא פשיטא דאף דאמרינן
גבי מקוה וחביות דהוי תרתי לריעותא
מ"מ מכת הגי' שני חזקות חזקה דמטיקרא
דהעמוד טמא על חזקתו והרי חסר לפניך
מימ לא עדיפא מחרי חזקות דלמלא
וידוע שיעת הריב"ש דב' חזקות הוי כמו
רובא גבי נטבע במים שאין להם סוף
אבל לא דעדיפא ועכ"פ לכ"ע לא עדיפא
מרבא ואם אמרינן סברת גבי רובא ה"ה
גבי ב' חזקות פשיטא דאמרינן:

ועתה אם כנים דברים הללו הא כתבו
התוס' גבי חבית דאיתא אפי'
כרבנן דהתורם מן החומץ על היין תרומתו
תרומה דהוי מין אחד אלא כל הטעם
דיחזור ויתרום משום דהוי מקח טעות
דהוא ה' סובר דהוי יין וחזינן דדעתו
הי' לתרום מן היין והשתא דאשתכח תרומה
מן החומץ הוי תרומה בטעות לפי הפרשתו
א"כ דמשום זה אחינן פלה נוכל לומר
בפשיטות דאף דחזינן דדעתו הי' לתרום
מן היין לפי סמך על הרוב דנס השני
שחרס עליו הוי יין ורלה לתרום יין על
יין אבל אי איתמי דהשאר דהייט יין
האחר

האחר יחמץ ומה דסופו להיות חלא מעיקרא נמי הוי חלא כמבואר בפ' איזהו נשך ובי"ש עיי"ש א"כ אולי הי' יודע דהיין השני יהי' חומץ אלא שאינו כיכר עדיין ודאי לא הי' איכפת לי' לתרום מן החומץ דבאמת אליבא דרבנן מין אחד חלא דהוי תרומה בטעות א"כ בכה"ג לא הי' איכפת לי' ולא הוי תרומה בטעות אלא דאית' לן רובא דבוראי לא יחמץ היין השני ואולם בהך איכא טכ"פ מיטוטא דיין הזה שתרם עכשיו הוא דהחמץ וממילא הוי תרומתו תרומה ואף אם היין הזה החמץ כבר דאיכא תרתי לריעותא דהוי כמו רובא מ"מ בזהאי רובא איכא מיטוטא להחירא דהיין השני יחמץ וממילא מעיקרא חלא ובכה"ג לא הוי איכפת לי' בחומץ והוי דומה לשיטת הר"ן גבי בליים ולא מהני רובא והוי פלגא ופלגא והוי ספק משו"ה גבי חביות הוי ספיקא אבל גבי מקוה אי אמרינן תרתי לריעותא הוי ודאי והוי כמו רובא דהוי מקוה אז לא נשאר שום דבר היסר בזהאי רובא ומש"ה הוי לי' ודאי ומה מקשה הש"ס חביות אמקוה ול"ע בזה וכו' עיי"ש אכן יש לומר דבאמת קושיות הגמ' קאי אליבא דרבי דהוי שני מינים ולא תלי' בטעות א"כ חבית דומה למקוה ומיושב שפיר קושיות הלרור החיים אבל הרמב"ם ז"ל דסובר דרבנן א"כ לא קשה כלל קושיות הגמ' מחביות אמקוה דיש לתרץ כג"ל כסדרת הר"ן ושפיר הוי במקוה ודאי ובחבית ספק כג"ל והבין:

(ד) עוד כ"ל ליישב בהקדס דברי רש"י בנדה (ב:): ד"ה שנעשו על

גביו טהרות שנשתמשו בכלים שטבלו בו והנה בס' לחם ושמלה סי' ר"א סקמ"א הקשה דלמה לא פי' רש"י כאן כמו בגיטין דף ל"א. בכלים ואנשים שטבלו בו וכאן לא כ' רש"י בטהרות שנעשו בידי אדם ופי' דכיון דכאן מקשה הגמ' מחביות אמקוה והנה לארס בעינן מ' סאה מדאורייתא ובחבית דמיירי בחומץ

ויון דהוי שני מינים לרבי מבואר בפ"ג דירושלמי תרומות מ"א דרבי רק מדרבנן קאמר דלא הוי תרומה וא"כ אי גס בארס מיירי דהוי דאורייתא לא הוי קשיא כלל מחביות דהוי דרבנן למקוה דהוי דאורייתא לכך פירש"י דמיירי בכלים ברביעיות ע"ש והוא נכון מאד ובאמת מבואר בכו"פ יו"ד סי' א' סק"ז ליישב קושיות המהרש"א ומהר"ם לובלין בנמ' ארבעה העמיד יין על חוקתו ואומר לא החמץ דמקשים דמה בכך דאיכא חזקה נגד חזקה אכתי הוי ספיקא ובחבית ממילא הוי ספיקא ופי' דכוונת הגמ' כיון דתרומה בזה"ז דרבנן וא"כ הקושי' הוא שלא יהי' ספק כלל ושלא נחמיר גס מספק משום דספיקא דרבנן להקל וא"כ ניחא ג"כ הא דרייק רש"י בלשוננו הוה דמיירי לענין כלים דאי בארס דהוי דאורייתא לא הי' קשה כלל מחביות אמקוה ועיין בס' ארי' דבי טילאי ריש נדה שח' כן קושיות המהרש"א ע"ש עכ"פ דברי הרמב"ם ז"ל מיושבים היטב דהא הרמב"ם מיירי בארס כמבואר בדבריו וז"ל הטמא שירד לטבול וכו' ואפי' טבל ספק יש בו מ' סאה וכו' ע"ש וא"כ ניחא דתפס במקוה ודאי כיון דהוי תרתי לריעותא דאורייתא ותרתי הוי ספק כיון דהוי תרל"ר דרבנן כג"ל אי משום דלרבי הוי רק מדרבנן בחומץ על היין או משום דתרומה בזה"ז דרבנן אבל הגמרא מוכרח לתרץ לר"ש כיון דשניהם מיירי דרבנן ועכ"ז חשיב במקוה ודאי ושפיר הי' קשה למה בחביות חשיב רק ספק וכוונת הגמ' הי' דכיון דתרתי לריעותא חשיב כדאי א"כ גס דרבנן חשיב ודאי כמו דמתורץ קושיות המהרש"א בזה דהעמיד יין על חוקתו דהי' כוונת הגמ' להקשות שלא נחמיר כלל כדון ספיקא דרבנן לקולא ועכ"ז מתרץ הגמ' דהוי תרל"ר א"כ מה לי דהוי דרבנן כיון דתרל"ר הוי כדאי וגם דרבנן מחמירין א"כ שוב איכא קשיא דיותר נחמיר

כרשכ"א דלא הוי חזקה משום דאיתרע
כתי' הכו"פ אבל לשיטת הרמב"ם כרבנן
אכתי י"ל דאיכא רוב בחביות ועכ"ז הוי
ספק משום דאיכא לברורי שיפריש מחדש
כנ"ל והבין:

(ו) **עוד** יש ליישב בהקדם דברי הב"ח
במנ"א סי' ח' בהא דלריך
לבדוק הלוית משום דהוי חזקה דתלי'
במעשה בני אדם ולא הוי חזקה גמורה
כמו רובא דהל' במעשה בש"ס בכורות
דו"ט והנה המג"א הק' שם מהא דמקוה
דהוי חזקה טובה עי"ש סק"א והנה
לפי"ז לכאור' לא קשה מחביות אמקוה
דבמקוה כיון דלא הוי חזקה גמורה דנעשה
ע"י בני אדם שהמשיכו למקוה מ' סאה
ולכך הוי ודאי וז"ל דסוגיות הש"ס שם
בגדה קאי לרבא כמס"כ בכו"פ יו"ד סי'
א' סק"ז ביסודותיו בישוב שיטת הרמב"ם
ורבא סובר בבכורות דף י"ט דאין נפקיחא
בין רובא דתלי' במעשה לרובא דלא תלי'
במעשה אבל הרמב"ם סובר דרובא דתלי'
במעשה לא הוי רוב כרבינא בבכורות
שם ובאמת י"ל דפלוגתתם תלי' אס נימא
דרוב הוי כודאי כשיטת תוס' צ"מ בסוגיא
דתקפו כהן או דנימא דרוב הוי כספק
כדעת השיטה מקובלת שם ועיין שכ' בס'
לרור החיים שער רות דבזה תלי' אס
אמרינן חזקה דאיתא מכא רובא ע"ש
ועיין בלל"ח מגילה ד"כ ע"ב ובס' בית
יהודה פ' בחקותי והנה הכו"פ יו"ד סי'
ס"ג כ' דמאן דסובר אין הולכין בממון
אחר הרוב סובר דרוב הוי כספק אבל
רב לשיטתו דסובר הולכין בממון בתר
רוב משום דרוב חשיב כודאי ע"ש ושיטת
הרמב"ם ז"ל דאין הולכין בממון בתר
רוב סובר דהוי כספק וקו"ל רוב דתלי'
במעשה לא הוי רוב וממילא לא קשה
מחביות למקוה דהא יש לתרץ כנ"ל דחביות
הוי חזקה גמורה אבל במקוה כיון דתלי'
במעשה לכך הוי ודאי כנ"ל וראיתי כי
כוונתי ת"ל קלמ' לתי' הפני אריה ריש
גדה

גחמיר שיה' בגדר ודאי כמו במקוה בכח
התרל"ר דהוי כודאי כנ"ל והבין ויש
להביא רא' לשיטת הרמב"ם מש"ס גיטין
דף ל"א המניח פירות להיות מפריש
עליהם בחזקת שהן קיימין אס אבדו ה"ז
חושש מעל"ט ובגמרא תלוקים עליו חביריו
י"ל ר"א דתנן מקוה שנמדד וגמלא חסר
וכו' ופר"ך פשיטא ומשני מהו דתימא
מאי למפרע מעל"ט וקשה אפילו נימא
למפרע מעל"ט גמי חלוקין דהא ר"א
חושש קאמר משמע דספיקא הוא וכמו
שפירש"י בהד"א ובמקוה ודאי טמא למפרע
וע"כ לריך לומר כנ"ל דבמקוה הוי ודאי
משום דהוי דאורייתא ושם באמת פירש"י
ז"ל דמירי באגסו דמ' סאה הוי דאורייתא
אבל לענין מעשרות ותרומות דהוי בזה"ז
דרבנן שפיר הוי ספק והוא רא' גדולה
לפטנ"ד בעזה"ש:

(ה) **עוד** יש ליישב בהקדם מה שהובא
בפוסקים דף דקו"ל לא
סמכין אחזקה במקוה דיכולין לבררו אבל
דבר שחזקתו מכא רוב אין לריכס לברר
וכן מבואר ברש"י חולין י"א שכתב ואהא
סמכין ולא בדקין וב"מ ברש"י חולין
ג': ר"ה מומחין הן ול"ל בדיקה ועיין
בזה בבינת אדם שער רוב וחזקה אות
יוד והנה ידוע קושיות הכו"פ יו"ד סי'
א' דאיכא בחביות רוב והוי חזקה דאיתא
מכא רובא אלא דא"כ לריך להיות מותר
ולא להחמיר אף מספק אכן אס נאמר
כשיטת הסוברים דבמקוה דליכא טירחא
לריך לברר א"כ אכתי י"ל דהוי ספק
עד שמבדר וע"ש בבינת אדם וא"כ הנ"מ
בין רבי דשני מינים הוי ולריך להפריש
אחר א"כ אין לברורי אבל לרבנן דרק
משום טעות לא הוי תרומה ולריך להפריש
שנית אס החומץ הזה בעלמא בלי טעות
דמין א' הן וא"כ הגמרא דקאי על רבי
שפיר מקשה חביות אמקוה דע"כ ליכא
רובא דאין יין נעשה חומץ דאל"כ לא
לחוי אף ספק ולא נחמיר כלל וע"כ

נדה ע"ש והנה ראיתי בכתי"ק בנו של חמי זקני ה"ה הגאון הצדיק בעל משכן שילה מו"ה יוסף שמואל הלוי לנדא ז"ל אבד"ק קעמפנא בן מו"ה הגה"ק בעל מעון הברכות ז"ל וז"ל כולם חמיהו על הרמב"ם ז"ל פ"י מה' מקואות וכו' וז"ל פשוט דהנה באמת במפרש מן החומץ איין ס"ל לרבנן דהוה תרומה דמין אחד הוא רק חרס מרעה על היפה ורבי ס"ל דהוה שני מינים ורש"י באמת מפרש בנדה אליבא דרבי חביות לא היו תרומה דגמלא חומץ וחומץ ויין שני מינין וחוס' מפרש' שמה אף לרבנן דס"ל מין אחד הוא רק כשמכין להפריש מן חומץ אבל סבר יין והי' חומץ וטעה לא היו תרומה מכח טעות נהי דמדינא היו מין אחד מ"מ הוא לא מתכוין וטעה ע"ש והנה נ"ל כ"מ צין רבי דמדינא לא מהני מכח שני מינים ובין רבנן דס"ל משום טעות דבאמת אף בתרל"ר וחדא לטיבותא כגון מקוה אינו ודאי דאעפ"כ יש ספק שמא השתא חסר ויש חזקת מקוה אכן טעמא דטמא כיון דעכ"פ אינו ספק השקול ולכן אסור משום דאינו ספק השקול אבל עכ"פ אינו ודאי רק דטמא כיון דלא היו ספק השקול ויותר יש להמחיק עפ"י דברי השיטה מקובלת בב"מ בסוגיא דחק"כ בקפץ אחד מן המטוים לחוכן קשה נימא מרובא ותי' דרוב אינו מחליט שהוא ודאי מן אינו מטוים דאעפ"כ הוא בכלל ספק רק דאינו ספק השקול אכן ספק שאינו שקול אסרה תורה אבל לא מפני שרוב מחליט לודאי רק דתורה אסרה ספק כזה שאינו שקול וא"כ דהתורה אסרה עשירי ודאי שיהי' הדבר מוחלט לודאי לא מהני רוב דהתורה גילה בכלן שיהי' ודאי ורוב אינו מחליט החפץ לודאי רק ספק שאינו שקול וא"כ שפיר לרבי דהוא שני מינים התורה אסרה וא"כ אף שתרל"ר אינו ודאי רק רוב והדבר עדן ספק חס שהוא חומץ רק עכ"פ אינו ספק השקול והתורה אסרה ספק כזה שאינו

שקול וחשבה לשני מינים אף שאין החפץ מוחלט ע"י הרוב שהוא חומץ רק דהתורה אסרה ספק כזה אכן לרבנן דמן התורה מותר לתרום רק לומר שהוא טעה שחרס מן החומץ על היין אף שהתורה לא אסרה אין לנו יכולין לומר שהוא טעה בודאי שחרס מן החומץ דעל החפץ עדן ספק דרוב אינו מחליט שהיין הי' חומץ על החפץ לעשות כודאי רק ספק שאינו שקול ואעפ"כ ספק ואינו טעות ודאי רק ספק לכן שפיר פסק רבינו בחביות ספק כיון דתלהו בטעות והוא לא טעה בודאי דאין החפץ מוחלט מכח רוב שהוא חומץ וטעה ולכן הוא ספק אכן בש"ס דנחית לרבי דהתורה אסרה משום שני מינים אף שאינו ודאי חומץ כיון דאינו ספק השקול התורה אסרה ספק כזה אכן מה שחלה בטעותו ז"ל ודאי טעות וזה הרוב אינו ודאי ובחון כזה דרוב לא אסרה תורה משום דהוא ודאי רק דהתורה אסרה ספק שאינו שקול וכו' עכתד"ק:

ורפ"י דברינו לעיל י"ל אף דנאמר כשיטת החוס' דקושיות הגמ' מחבית הוא גם לרבנן ג"כ ניחא דהא באמת מבואר כזה פלוגתא בחוס' ובש"מ אי רוב היו כודאי ובעל כו"פ כי' ס"ג כ' דבזה פליגי רב ושמואל בזה דאם הולכין בממון אחד הרוב וגם כתבתי דבזה פליגי רבינא ורבא בזה דרוב התלוי במעשה וכאן קאי הגמ' אליבא דרבא כמבואר בכו"פ וכן בזה אס תרתי לריעותא היו ודאי או ספק יש כזה פלוגתא דהנה דעת התב"ש סי' ל"ז סק"ו דתרל"ר היו ספק וכ"מ מדברי הראב"ד בחמים דעיס סי' מ"ב בכל שורש הדין דתרל"ר וכבר האריך בזה הלצ"ש סי' ל"ז סק"ו להוכיח כן מהראב"ד ז"ל אכן מדברי הב"ח סי' ל"ז שלמד דין תרל"ר מהא דנדה במקוה משמע שחשב תרל"ר לודאי כמו במקוה ועיין בזה בס' מאירת עינים כללי תרל"ר אות א' ואות ט' ובאמת מבואר כן בשמעתין

בשמעתי בנדה דף ג' ע"א כיון דאכא
ירל"ר כודאי סומאה דמי ועיי"ש ברש"ם
ד"ה ועשאוה כודאי ומה שפירשו דברי
רש"י בס' פני אריה שם א"כ חזינן
דסוגיות הגמרא בנדה קאי בשיטה דתרל"ר
הוי כודאי וגם רוב הוי כודאי וא"כ גם
לרבנן נחשב כטעות ודאי אבל לשיטת
הרמב"ם ז"ל דפוסק כשמואל דאין הולכין
בזמון ב"ר ורוב הוי רק ספק א"כ
לשיטתו אליבא דרבנן הוי בחזית רק
ספק כנ"ל ועיין שבת דכ"ג ע"א דמי'
רבא רוב ע"ה מעשרין הן והוי כודאי
והבין ועוד הארכתי שם בסוגיא ואכ"מ:
(ז) **שם** אדרבה העמיד יין וכו' ע"ש
במהרש"א וזקני במהר"ם לובלין
שהק' הא כאן ממילא הוי ספק ולא
הביטוי דהא קוש' הגמ' הוא שלא להחמיר
כלל דהא כיון דאכא למימר העמד יין
על חזקתו א"כ חזקת טבל אזלי ל' דהא
היין ספיר חזקת הטבל וכמו בקוש' הגמ'
אדרבה העמד מקוה על חזקתו וא"כ
חזקת עמא אזיל ל' וע"ז מתרץ הגמ'
דהחזקה דין ומקוה איתרע להו ופשיט:

צבי יחזקאל מיכלואהן

אברהם'ק פלונסק והגליל בעהמ"ס דגן שמים
ופ' דברי השירה וש"ס.

סימן צח.

ב"ה סלווצא.

(א) **הגאון** רעק"א ז"ל בתשובה מ"ז
תמה על הש"ע יו"ד סי'
רל"ד שפסק דבעל אינו יכול לעשות
שליח לא להקמה ולא להפרה והוא מלשון
הטור וכתב הב"י ע"ז דהיא פלוגתא
דר' יאשי' ור' יונתן ב' נערה המאורסה,
ופסק שם הרא"ש הלכה כר' יאשי' דמחמיר
ע"ש, ותמה הגאון הג"ל דהתייבא לענין
הפרה הוי לחומרא, אבל לענין הקמה
הו"ל למפסק כר' יונתן להחמיר דהוי
הקמה ע"ש שהביא שכן הקשה בשו"ת
י"ד אלי' סי' נ"א וכן ראיתי שהקשה

קוש' זו הגאון בעל שער המשפט בחו"מ
סי' שמ"ו וחי' בדוחק עיי"ש:

ולפע"ד נראה לחלק בין הקמה להפרה
דבהקמה כ"ע מודו דלא מהני
שליח, דהנה הב"ח ז"ל באו"ח סי' תל"ד
כתב דטעם האומרים דלא מהני ביטול
ע"י שליח הוא משום דביטול הוי בלב
ועל דבר הנגמר במחשבה הלב ל"ש
שליחות והנה בש"ע יו"ד (סי' רל"ד
סא"ה) מבואר דהמקיים בלבו ה"ז קיום
והמפר בלבו אינו מופר והיא מבריייתא
דגוררים ע"ט ע"ש וא"כ לפי"ז א"ש
דבשלמא בהפרה פליג ר' יונתן וס"ל
דעושה שליח כיון דבלב ל"מ הפרה א"כ
שפיר יכול לעשות שליח, משא"כ בהקמה
לכ"ע אינו עושה שליח דכיון דיכול לקיים
בלב מש"ה אינו עושה שליח כמ"ס הב"ח
הג"ל לענין ביטול חמץ ופלוגתייהו רק
בהפרה וספיר פסק הטור לחומרא רל"מ
הפרה כנלע"ד (וא"ל דא"כ יקשה דברי
הטור דיד' ארידי' דהא הטור פסק שם
דשליח יכול לבטל וע"כ דס"ל דאף בדברים
שבלב יכול לעשות שליח וא"כ גם בהקמה
יהי' מהני שליח אבל זה לק"מ דשם
י"ל טעמו כמ"ס הב"י כיון דחמץ אינו
ברשותו בגלוי דעת בלחוד סגי ומש"ה
אף ע"י שליח יכול לבטל, משא"כ בכל
דוכתי י"ל דמודה הטור דעל דברים
שבלב ל"ש שליחות וא"ש):

יער עיקר דבריהם הב"ח שהכריע דמש"ה ל"מ
ביטול ע"י שליח משום דדברים שבלב
ל"ש שליחות. הוי קשה לי טובא דהא כל עיקר
שליחות ילפינן מתרומה וכתרומה ק"ל דנעלת
במחשבה וא"כ מוכרח דגם בדברים שינס
בלב מהני שליחות ולכאורה ל"ע ובחפשי
מלאתי להפמ"ג בפתיחה כוללת לאו"ח
אות י"א שהקשה כן וכפל דבריו באות
כ"ח. אבל לפע"ד נראה ליישב דבשלמא
בתרומה עיקר המלוא נגמר רק ע"י
מעשה ההפרשה ונתינה לכהן א"כ מחשבתו
סופה לבא לידי מעשה מש"ה שפיר מהני
שליחות

הקדש יעבור על צ"י מטעם הואיל וא"ב מתשיל פלה ותי' עיי"ש ונראה ליישב קושי' החוס' דהנה ידוע דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' ערכין דבהקדש לא מהני שאלה ע"י חרטה וכפי רק פתח והמחנה אפרים בה' נדקה ס' ה' הקשה לשטת רבינו ז"ל דא"כ היאך ס"ד דש"ס נדרים כ"ט למימר דתרומה הוי דשיל"מ הא אין המסיר עתיד לבא בוודאי דשמא לא ימלא פתח לנדרו ותי' דבתרומה וחלה דאם ישאל יהי' לריך להפריש אחרת במקומה ולא יהי' הפסד להקדש מש"ה מהני שאלה אף בחרטה עיי"ש וא"כ לפי"ז י"ל כך דבאמת האי הואיל דא"ב מתשיל גרע משאר הואיל כמ"ס החוס' דלא שכיח וא"כ י"ל דבשלמא בחלה שפיר אמרי' הואיל דבירו לשאלו ע"י חרטה מש"ה אמרי' הואיל, אבל בהקדש דאם ישאל יהי' הפסד להקדש ול"מ שאלה רק ע"י פתח ואינו בירו למצוא פתח מש"ה שפיר אינו עובר משום הואיל וא"כ מתשיל ומיושב קושי' החוס' :

והנה השעה"מ (פ"ז מה' שבועות הח")

מידש דכי אמרי' חכם עוקר הגדר מעיקרו רק היכא דמתיר ע"י פתח והוי הגדר כמו טעות למפרע מש"ה עוקר הגדר מעיקרו, משא"כ כשניתר ע"י חרטה הוי ההיתר רק מכאן ולהבא ואינו עוקר הגדר מעיקרו עיי"ש, ולפי"ז נראה ברור דאף אם כימא דאם מקדיש חתלה ואח"כ מפקיר וגשאל על ההקדש דחל ההפקר למפרע, זה רק כשגשאל ע"י פתח דנעקר ההקדש למפרע מש"ה חל ההפקר למפרע, משא"כ אם ישאל ע"י חרטה דמינו גי"ז רק מכאן ולהבא בכה"ג ברור דלא חל ההפקר למפרע וז"ב ופשוט :

וא"כ מיושב קושיא הג"ל דשפיר עובר לר"א מטעם הואיל וא"כ מתשיל וא"ל דאם ישאל יחול ההפקר למפרע דז"א דכל הטעם דאמרי' הואיל וא"כ מתשיל הוא מטעם שיכול לשאלו ע"י חרטה

שליחות, משא"כ בביטול דמה"ת במחשבה בלבו בעלמא סגי להך פוסקים, וכן בקיום הגדר לפימ"כ לעיל מש"ה לא מלי למיעבד שליח, וכעין סברא זו מלאמי להנרעק"א ז"ל בתשובה ל' שח' כן על קושי' הגר"פ ע"ד הב"י בל"ח ס' הל"ב דמש"ה לא תקנו נוסח הברכה על ביטול חמץ משום דביטול הוי בלב וע"ד שבלב לא תקנו ברכה, ותמה הגאון הג"ל מתרומה שתקנו ברכה על הפרשתה אף דנטלת במחשבה ותי' הגרעק"א ז"ל ג"כ כג"ל משום דתרומה סופה לבא לידי מעשה עיי"ש [ובדברי הפמ"ג בל"ח הג"ל ראיתי דבר כימא שאמר שהקשה על הב"ח מתרומה כתב וז"ל וכ"ת דבמחשבה ל"מ שליחות כי השליח לריך שיעשה מעשה או דבור ובתרומה אה"ג אם עשה שליח לריך שיוציא בשפתיו דוקא כו' מלבד שדין זה לא נזכר כו' עש"ד ותמהני איך אישתמיט מיני' דמר הגאון ז"ל דברי החוס' (קידושין כ"ט ב') בד"ה מידי מחשבה דמבואר להדיא מדבריהם דגם השליח חורס במחשבה עיי"ש ותמלא שכן הוא ולע"נ] :

ב) בקונטרס ח' ס' ד' בתוך הדברים

הביא קושי' בסוגי' דהואיל (פסחים מ"ז ב') בהא דמקשה בירושלמי דיפקיר החלה ומתירן דאם יפריש חתלה ואח"כ יפקיר א"א מפקיר דשאי"ש ואם יפקיר בחתלה לא יוכל להפריש חלה דא"א מקדיש דשאי"ש עיי"ש ותמה דא"כ קשה לר"א דמש"ה עבר בצ"י מטעם הואיל וא"כ מתשיל עלי' וקשה דשפיר יפריש החלה ואח"כ יפקיר וא"כ ממ"ג לא יעבור בצ"י דכ"ז שלא נשאל הוא קדש ולא הוי שלו ואם ישאל א"כ חכם עוקר הגדר מעיקרו ויחול ההפקר למפרע וממ"ג לא עבר, וכבר קדמו בקושי' זו מ"ו הגאון ז"ל בס' נפש חי' בענין אנלאי זלמא למפרע עיי"ש והנראה לפע"ד זב קושיא זו דהנה החוס' בפסחים ד"ה הואיל הקשו דגם בחמץ של

חרטה כמ"ש לעיל וא"כ כשישאל ע"י חרטה לא יחול ההפקר למפרע מש"ה תי' הירושלמי שפיר והוא נכון לפע"ד: **עוד** לחלקי מלן עפ"י דרכיו הג"ל אשר אמרתי עפ"י ליישב דברי רש"י ז"ל בעירובין ל"ו א' דגרסינן התם בעא מיני' רבא מר"ב כבר זו היום חול ולמחר קודש ואמר ערבו לי בזה א"ל עירובו עירוב היום קודש ולמחר חול וא"ל עירבו לי בזה מהו, א"ל אין עירובו עירוב וכו' ופרש"י היום תהא קודש ולמחר תהא חול על משות שיש לי בבית מהו עיי"ש: **דדף** תמוה לי מאוד דהא קי"ל קדושת דמים פקעה בכדי וגם רבא בעלמו הכי ס"ל בגדרים ל' בסוגית ב"פ וא"כ למ"ל לרש"י לפרש דלמחר יהא חול על משות שיש לי בבית דבפשיטות הו"מ לפרש דלמחר יהי' חול שיהי' נפקע ההקדש כמו בכל הקדש לזמן ומלאתי קושיא זו צ"ס שעה"מ פ"ח מה' לולב עיי"ש והשאר בר"ע:

ולפע"ד נראה ליישב דהנה החוס' לעיל ל' סד"ה ולפרוש הקשו דלמה אין מערבין בהקדשות נימא הואיל ואפשר לאתשולי עליהו כדאמרי' שם בגזיר ובתרומה ותי' דרק כמה דראוי לשום ארס מהני טעמא דאפשר לאתשולי עיי"ש: **ולדעת** הרמב"ם ז"ל יש לתרץ קושי' החוס' בטו"ט דבשלמא בתרומה ובגזיר דמהני שאלה גם ע"י חרטה שפיר אמרי' דמי מערב משום דאפשר לאתשולי עליהו משא"כ בהקדשות דל"מ שאלה רק בפסח ודלמא לא ימלא פסח לגדרו ומש"ה ל"מ הך טעמא דאפשר למשאל וא"ש: **ודנה** י"ל לרין בדבר החדש דלפי חילוק המח"א הג"ל דמש"ה בחלה ותרומה מהני שאלה אף בחרטה משום דליכא פסידא להקדש א"כ אם מקדיש דבר לזמן יכול לשאול גם ע"י חרטה. ואף אם נימא דמ"מ יש לו איזה שווי להשכירה לאותו זמן וא"כ יש הפסד להקדש. מ"מ

ברגע אחרונה דברור דלא שוה מידי לאחר עבדו הרגע ישוב לחולין וא"כ אין הפסד להקדש והוי כחלה ותרומה דיכול לשאול גם בחרטה והוא סברא נכונה לפע"ד. וא"כ א"ש דברי רש"י ז"ל דליכא לפרש דאמר כבר זו היום קודש ולמחר חול דמקדיש לזמן דא"כ יקשה אמאי אין מערבין לו בזה דהא חלות העירוב הוא ברגע ביה"ש וכיון דברגע זו של ביה"ש יכול לשאול ע"י חרטה שוב יהי' מהני אף בעת שהוא הקדש מטעם הואיל וא"כ מתשיל. דכל הטעם דלא אפשר לאתשולי כחבטו לעיל משום דל"מ שאלה רק ע"י פסח ושמא לא ימלא פסח. משא"כ בזה דמהני שאלה בחרטה א"כ נימא משום דאפשר לאתשולי יהי' מהני העירוב. מש"ה הוכרח רש"י לפרש דלמחר יהי' מחולין על משות שיש לי בבית דא"כ אם ישאל יהי' הפסד להקדש דלא יטריך לתת החילול וא"כ כשיהי' הפסד להקדש שוב ל"מ שאלה רק ע"י פסח ומש"ה אין מערבין לו בזה והוא נכון בסברא. ובחדושי הארכתי בזה ואכ"מ:

(ג) **בקונטרס** א' ס' ג' אות ב' העיר על הרמב"ן ז"ל דלמד דין דהרחיק שופר ותקע בו דלא יא' מהך דלפיהו זהב במקום הנחת פה פסול הא י"ל דאזיר אינו חוץ כדמבעיא לן בש"ס זבחים י"ט לענין בגדי כהונה עיי"ש. הגני לכתוב בזה מה ששמעתי מאז קושיא בשם אדמו"ר הגאון הק' מגור שליט"א דלמה לפיהו זהב במקום הנחת פה פסול הא אמרי' בסוכה ל"ו כל לגאיתו אינו חוץ ולמה יפסל בזה משום חליצה. ותי' ע"ז אדמו"ר הגה"ק מסאכאטשוב שליט"א לחלק בסברא נכונה דכי אמרי' כל לגאיתו אינו חוץ היינו בדבר שהפסק אויר אינו פסול רק דבעינן שלא יפסיק איזה דבר גוש בזה שפיר אמרי' דדבר הנעשה לנוי הוי כמאן דלימא והפסק אויר אינו חוץ, משא"כ בדבר שגם הפסק אויר חוץ בכה"ג

בשני המקומות ומדברי הש"מ כתובות הנ"ל וחמ"י נשגבה על הנאון הזה שנעלם ממנו כ"ז ולע"ג. ובגוף הקושי" הנ"ל הארכתי במק"א:

(ה) **בקונטרס ב' ס' ט"ו** הקשה דמגלה זקנו יהי' חייב משום לא ילבש גבר. לפע"ד נראה בפשיטות דלא חסרה תורה רק קישוט שיש בו מעטה משא"כ במידי דממילא דליתא כלל בנשים דל"ל זקן בכה"ג ל"ש לאו דלא ילבש. שוב ראיתי שכבר העירו בזה איזה חכמים בקונטרס ו' גם י"ל לפימ"ש הפרישה ציו"ד ס' קפ"ב אות ה' דדבר שהעו"ג עושים כן גם האנשים אין בזה משום לא ילבש גבר, וא"כ כיון שרוב העו"ג מגלחין זקנם בזה"ע משה"ה ליכא בזה משום לא ילבש גבר ופשוט:

(ו) **בקונטרס ה' ס' כ"ג** אות ג' הקשה לרב דס"ל אדם מקנה דשלכ"ל וידוע דשלכ"ל ודשא"כ שוים וא"כ למה לא מהני ביטול מטעם הפקר דלדירי' מהני אף בדשלכ"ל: **ורענ"ד** נראה דבשלמא דבר שא"כ והוא ברשות אחרים שפיר י"ל דהוי בדשלכ"ל משא"כ בחמץ שאסור בהנאה ואבוד הוא ממנו ומכל אדם בזה כ"ע מודים דל"מ הפקר דמה בכך שנקרא שלו הא סו"ם אינו ברשותו ואסור לכ"ע בהנאה ולשרפה קאי ומש"ה לכ"ע ל"מ הפקר ופשוט הוא וע"י בקויה"ח ס"י רי"א מה שהביא בשם הב"ח ז"ל;

(ז) **בקונטרס ו' ס' ס"ב** אות ב' חמה על השאג"א בסי' ג"ג כמה שהעלה דאם עבר ומל בליל ח' לא יא' דהו"ל מחוסר זמן. ותמה מירושלמי יבמות פ"ח ה"א דאמר' הסם לילי שמיני בשמיני דלילה לאו מחו"ז וכחז' פ"ז שהוא פליאה גדולה. ובמחכ"ת לא ירד לעומק דברי השאג"א דברי' השא"ר ברורים בטעמם דאל"כ ה' לו לתמוה יותר דהרי הביא שם ראי' מחוס' זבחים

בכה"ג אף דבר שנעשה לנו חוץ דלא גרע מחלו ה' הפסק אויר. ולפי"ז החלוק פשוט דבשלמא בלולב דכתיב ולקחתם ובזה כשיש הפסק אויר והוא אוחז הלולב באויר בודאי דב"כ יא' רק דבעינן שלא יהי' מפסיק דבר אחר בין הלולב לידו בזה שפיר אמר' דלגאותו אינו חוץ משא"כ בשפיר דכתב הרמב"ן ז"ל דאף אם הרחיק השופר ותקע בו לא יא' דבעינן שיתקע בשופר ממש מש"ה גם הוזהב חוץ אף שהוא לגאותו עכ"ל הגאון הנ"ל ודפח"ח:

ורפ"ן אודה לה הקושי' הנ"ל דשפיר הכריח הרמב"ן ז"ל מהא דלפיהו זהב במקום הנחת פה דע"כ דאם הרחיק השופר מפיו ותקע בו לא יא' דגם הפסק אויר פוסל. דאל"כ אלא דהפסק אויר אינו פוסל, א"כ גם בלפיהו זהב למה לא יא' הא הוי לגאותו וע"כ דגם הפסק אויר פוסל ומש"ה גם מידי דלגוי חוץ וא"כ הכריח הרמב"ן ז"ל שפיר דבכה"ג לא יא' דבעינן שיתקע לתוך השופר ממש ושאינו מהך דזבחים וזה ברור:

(ד) **באות ט' שם** הקשה על השמ"ק כתובות כ"ב דכתב דאש"ח חייב אף בידוע שזה ספק איסור ותמה מכריתות י"ח. הנה בדבר הזה יש מבוכה דבה דבדברי רש"י ז"ל יש סתירה דבכריתות כתב דבכה"ג ידיע שיש ספק איסור אינו מביא אש"ח, ובגמיר כ"ג כתב רש"י בהיפך. ומאז ראיתי בשו"ת שו"מ שהקשה כן. (ובאמת בעיקר הדבר אין כאן סתירה דפי' נזיר אינו מרש"י וכמ"ש הגאון יד מלאכי הובא בגליון הש"ס להגרעק"א ז"ל בריש נזיר) אך יש בזה חומה גדול על הגאון חת"ס לחו"מ ס' ב"ט דכתב בפשיטות מסבירה עלמו דאף כשידע דיש ספק איסור ג"כ מביא אש"ח, ומלבד שגם עליו. חומה מסוגיא דכריתות י"ח הנ"ל. כמו שתמהו על הש"מ עוד יפלא היאך העלים עין מדברי רש"י ז"ל

זכחים י"ב דאס שחט קרבן בליל ח' ללידתו דמיפסל משום מחו"ז ואס עלה ירד. והרי שם בנכחים במקומו אמרי' דלילה לאו מחו"ז וא"כ יהי סתירה מיני' ובי' וגם דברי הסוס' היו תמוהים מאוד. אבל האמת יורה דרכו דמבואר מחוס' הכל בפשיטות דלענין מעשה ההקרבה גופה שהתורה לא התירה רק ביום השמיני שפיר יס עליו בלילה שלפניו שם מחוסר זמן דפסיל או להקרבה מטעם מחוסר זמן דסוף סוף לא הגיעה זמנו ולענין זה נקרא עליו שם מחוסר זמן, אבל לענין שאר דברים כגון לענין ק"פ שלא יהי' כדחוי ולענין להקדישו וכן לענין מעשר בהמה כיון דביום המחרת יהי' כשר להקרבה לא נקרא עליו היום שם מחוסר זמן, אבל לענין הקרבה גופה שפיר פסיל משום מחוסר זמן. ומש"ה א"ש בירושלמי שם דשם קאי לענין קטן ערל אס מותר לסוכו בשמן של תרומה אמרי' שפיר דבלילה בודאי אסור כיון דביום המחרת יהי' ראוי למול ומביא ראוי בירושלמי מהא דבקרבן נכנס לדיר להחטא. משא"כ לענין מות מילה גופה דהתורה כתבה דביום השמיני ימול, שפיר אס ימול בלילה תפסל משום מחוסר זמן דמעשה המילה גופה הוא כמו הקרבת הקרבן דפסיל בלילה משום מחוסר זמן והדברים ברורים למעיין היטב ובחנם תמה על הגאון שאג"א בזה:

ודע דמדברי הירושלמי שם בהלכה הנ"ל תמוהין לי דברי הי"ש"ש ביבמות פ' הערל דנעתי שם דבשני מוהלים אס הראשון חותך והשני פורע יס על הראשון חיוב כרת (וידוע דברי הרמ"א בתשובה ע"ז ובהלכות מילה ביו"ד סי' רס"ו ואכמ"ל בזה) ומה דאמרי' בשבת בפר"א דמילה שאס לא להקיט מני' אמר אגא עבדינא פלגא דמזוה החס במל ופרע ונשארו לניס המעכבים אבל במל ולא פרע לא עשה מזוה כלל וחייב כרת ע"ש והנה מלבד שפמה עליו הנוב"ל במהדו"ת

או"ח סי' כ"ב עיי"ש תמוה לי עליו מדברי הירושלמי בכאן דז"ל הירושלמי כאן מל ולא פרע את המילה כאלו לא מל חני וענוש כרת ר"ל בש"ר אבהו הדא דתימר בשאין ביום כדי למרק אבל אס יס ביום כדי למרק ממרק ואינו חושש עכ"ל הירושלמי. ופי' הפני משה דכשיש שהות ביום כדי למרק אף אס אחר ממרק ג"כ פטור מכרת דמלי אחר אגא עבדינא פלגא דמזוה אהין עבדותו פלגא דמזוה עיי"ש ופירושו מוכרת דאס גומר בעלמו הפריעה פשיטא דפטור מכרת דמה לי אס גומר סיבף או אח"כ וע"כ דהירושלמי איירי כשאחר גומר הפריעה וקמ"ל דמ"מ פטור מכרת דמלי למימר אגא עבדינא פלגא דמזוה ומבואר להדיא בירושלמי דאף כשמל הוא ופרע אחר פטור הראשון מכרת ודלא כדעת מהרש"ל ביש"ש הנ"ל ולע"ג:

(ח) **מאד** תמוהין לי דברי הריטב"א ז"ל בחדושו לר"ה דף כ"ד ע"א בד"ה אבל מלטרפין לעדות אחרת שכ' וז"ל י"מ שכ"א מהס מלטרפן עס אחר להעיד בעדות דעלמא דהא לא ידעינן מאן מיניהו משקר וכל חד מוקמינן בחזקת כשר ולא נהירא דהניחא למ"ד בב' כתי עדים המכחישות זו לזו שזו באה בפ"ע ומעידה וזו באה בפ"ע ומעידה אלא למ"ד בזהי סהדי שקרי למ"ל תיהוי הא מתניתא תיובתא ואלו אגן לא מותבינן לי מינה החס והנכון כמו שפירש"י כו' עכ"ל: **ותמהדני** במש"כ דבש"ס לא מותבינן מינה לר"ח והרי בש"ס שבושות מ"ח א' פרכינן לר"ח מהך ברייתא דאחד אומר גבוה ב' מרדעות ואחר אומר ג' דלמה מלטרפין לעדות אחרת. ומשני רבא הוא ואחר מלטרפין לעדות אחרת של ר"ח עיי"ש ומבואר דשפיר פרכינן מינה לר"ח, וגם הפ' שהביא הריטב"א ז"ל בשם רש"י הוא ח' הגמרא שם והריטב"א ז"ל לא הביא כלל דברי הש"ס הנ"ל ולע"ג ומזוה ליישב: **יצחק מאיר** בסצול הארכשטין החופיק הנ"ל.

סימן צמ.

בעזרת פה ווארשא.

(א) **בסוכה** (כז:) פליגי ר' אליעזר וחכמים אי יולאין בסוכה שאולה. ר"א סובר דאין יולאין בסוכה של חבירו דכתיב חג הסוכות תעשה לך משלך. וחכמים אומרים דיולאין בסוכה של חבירו דכתיב כל האזרח ובו' עיי"ש. ונחמקתי לחכמים דקיי"ל כותיהו דיולאין בסוכה של חבירו אי דוקא בחבירו ישראל אבל שאלה מעכו"ם פסולה והא דאיתא בסוכה (ח:) דסוכה עכו"ם כשירה איירי דוקא בסוכה שקנאה מעכו"ם או דילמא אפילו שאולה מעכו"ם נמי כשירה:

ולבאזרה אין כאן מקום ספק בזה דכיון דסוכה שאולה כשירה לחכמים ואין לריבך להיות משלו א"כ אין נפקותא בזה בין שאולה מישראל לשאולה מעכו"ם. אך מה שהביאני לירי ספק זה הוא מה שכתבו בשם רש"י לענין כל יראה וכל ימלא דעובר על חמץ של ישראל חבירו ואף דכתיב לך ודרשין שלך אי אהה רואה אבל אהה רואה של אחרים דאחרים היינו עכו"ם דזאת לא מקרי לך אבל חמנו של ישראל חבירו אף דאינו שלו בכ"ז מקרי לך משום דהוא של ישראל יהי' מי שיהי' דהא בכ"ז שייך לישראל. וכן הסכימו הגר"א והבית מאיר או"ח סי' תמ"ג לדינא. וא"כ לפי"ז יש לומר ג"כ לענין סוכה דהא דילפינן מהאזרח דיולאין בסוכה שאולה זה רק בשאולה מישראל דעכ"פ לך מקרי ככ"ל ולא בשאולה מעכו"ם:

ואין להקשות לפי"ז דל"ל הקרא דהאזרח להורות דיולאין בסוכה שאולה מישראל דמהכ"ח נימא דאין יולאין בסוכה שאולה מישראל דהא לך מקרי כמו גבי חמץ דיל דבאמת הא דממעטינן גבי חמץ מלך דרק של עכו"ם לא מקרי לך של ישראל מקרי לך ילפינן מכאן מדנלי

קרא דהאזרח דיולאין בסוכה שאולה אף דגבי סוכה כתיב לך. וע"כ דהכתוב דא להורות דזאת באמת מקרי לך וזהו נזכר ללמוד בכל מקום דשל ישראל מקרי לך ואין להקשות לפי"ז דהא גבי לולב כתיב לכם ונימא נמי דשאלה מישראל הוי ג"כ לכם. אפשר דלמדין רק לך גבי חמץ מלך גבי סוכה ולא לכם גבי לולב מלך: **וגם** אין להקשות לפי דברי הג"ל דאין יולאין בסוכה שאולה מעכו"ם כיון דזאת לא הוי לך א"כ אמאי דרשין מלך סוכה גזולה יותר הו"ל לדרוש למעט סוכה שאולה מעכו"ם כמו גבי חמץ דיש לומר דהטעם הוא דסוכה גזולה פסולה הוא משום שאינו של שום ישראל כמו דקיי"ל גזל ולא נתיאשו הבטלים שניהם אין יכולים להקדישו זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו בדרשותו וכן כתבו לענין חמץ של הפקר דאין עוברים עליו בב"י וב"י משום דאין שייך לשום ישראל וא"כ עדיפא מזה ממעט הש"ס מלך היינו סוכה גזולה דפסולה משום דאין שייך לשום ישראל ומכש"כ שאולה מעכו"ם דשייך באמת לעכו"ם בודאי אין יולאין בה. ואין לומר דא"כ גבי חמץ נמי הו"ל לדרוש מלך למעט גזל מה"ס משום שאינו של ישראל מלמעט חמץ של אחרים. ז"א דהא באמת גבי חמץ גזולה עוברים עליו מטעם חיוב אחריות דגלגלה הסורה מלא ימלא דעוברים בב"י מטעם חיוב אחריות והוי כשלו: **ובזה** יובן הא דאיתא בסוכה (לא) דאי קרקע אינה נגזלת סוכה שאולה היא ויולאין בה דלבאזרה אינו מובן מה נ"מ בגזולה בין משלפלין לקרקע ואי דגזולה פסול בסוכה מטעם מזהב"ע א"כ הא בקרקע נמי איבא מזהב"ע ואיבא לאו דלא תגזול:

אך למש"כ דכל הטעם דגזולה פסול הוא משום דאין שייך לשום ישראל א"כ שפיר קאמר הש"ס דאי קרקע אינה נגזלת וא"כ הוי ברשות הניזול דאז יכול להקדישו

להקדישו כדליתא בב"מ (ז') במסותא דקרקע עסקינן דכי יכול להוליך בדויינין ברשותו קיימא ועיי"ש ברש"י דהטעם משום דקרקע אינה נגזלת וא"כ שייך הכל לישראל הנגזל ע"כ דמי לשאלה משא"כ אי קרקע נגזלת הוי כמו מטלטלין דאין הנגזל יכול להקדישו ואין שייך לשום ישראל:

והנה לפי מש"כ דשאלה דעכו"ם פסולה לבאורה עומד נגד דברינו המנהג שנהגו אחב"י הדריס אלל עכו"ם כשמגיע החג אז נוהג העכו"ם רשות לישראל לעשות לו סוכה בחצירו ולהנ"ל הוי שאלה מעכו"ם ואיך נהגין הכי ללאת בסוכה כזו יד"ת. ואין לומר הא דבעינן שיהי' של ישראל זה דוקא הסבך והדפנות משום דכל עיקר קדושת הסוכה שורה עליהן ולא כן בקרקע ולזה שפיר נהגו ללאת יד"ת בזה כיון דהסבך והדפנות הוא שלהם והקרקע אין נפקותא למי ששייך ואף דהקרקע היא של עכו"ם ג"כ אין קפידא א"כ קשה מש"ס סוכה שם דהמסבך ברשות הרבים ר"ל פוסל מ"ט דר"ל אף דקרקע נגזלת מ"מ הא בקרקע אין שייך כל הפסולים הנוהגים בסבך והדפנות, ונראה לי לומר דבאמת אליבא דר"ל אין חילוק בין הסבך והדפנות להקרקע כיון דר"ל סיבר דאין יולאין בסוכה שאלה נראה מזה דר"ל בעי שיהי' קיום המלוה מממונו דוקא ולא בזה מה שהוא של ישראל אחר. א"כ אין לחלק בין הסבך להקרקע דהא בעינן שיהי' קיום המלוה מממונו. וא"כ אם אין הקרקע מממונו אז ג"כ אין יולאין דהא אין הקיום המלוה מממונו דבלא הקרקע א"ל לקיים המלוה משא"כ לרבנן דסברי דסוכה שאלה כשירה א"כ ל"ב דוקא שיהי' מממון שלו דהא אם הוא של ישראל אחר ג"כ יולאין א"כ מה שאין יולאין בשל עכו"ם הוא נקרא רק פסול שהמורה פסלה סוכה של עכו"ם א"כ פסול לא שייך רק בסבך והדפנות

ולא בקרקע. ואף אם הקרקע הוא של אינו ישראל ג"כ יולאין יד"ת סוכה: **וראוי** לזה נראה לי להוכיח מדברי הש"ס שם ד"ל ח"ר סוכה גזולה והמסבך ברשות הרבים ר"ל פוסל וחכמים מכשירין. אמר רב נחמן מחלוקת בשחקק את חבירו והוליכו מסוכתו ור"ל לסעמי' וכו' אבל גזל ע"ס וסיבך בהם ד"ה אין לו אלא דמי ע"ס ממאי מדקתני דומיא דרשות הרבים עכ"ל. ולכאורה זריבין להבין קושי' הגמ' ממאי. דכל היכא דקאמר ממאי פירוש ממאי לחדש דין חדש. דלמא דין זה אינו מוכח רק פלוגתייהו הוא בפלוגתא אחרת. וא"כ נחזי אנן אהיבא קאי כוונת הגמ' במילת ממאי אי נימא דקאי אסיפא ממאי דגזל ע"ס וסיבך בהם ד"ה מכשירין דלמא ר"ל חולק בזה ארבנן וסובר דגם זה פסולה כיון דסוכה היא דירת ארעי ל"ג תקנת מרש וחכמים סוברים דגם בסוכה שייך תקנת מרש משום דמלוה משום לי' כל שבעה כדירת קבע כמש"כ רש"י בד"ה מפני תקנת השבים. ז"ל דא"כ מאי נפקותא הוא אי ר"ל חולק ע"ז ופוסל כיון דר"ל שמויה הוא ואין קיי"ל כחכמים. אלא ע"כ זריבין לומר דקאי ממאי ארישא ממאי לחדש דין חדש דמחלוקת הוא בשחקק חבירו והוליכו מסוכתו ויולא מזה דין חדש דרבנן סברי כיון דקרקע אינה נגזלת סוכה שאלה הוא ויולאין בו יד"ת דלמא לעולם לא דמי לשאלה דאימור הפסול שגזולה הוי מטעם מלהב"ע א"כ טעם זה שייך אפילו בקרקע אף דאינה נגזלת ככ"ל ואף רבנן מודים בזה דאין יולאין רק מחלוקתם הוא בגזל ע"ס וסיבך בהם אי בסוכה שייך תקנת מרש או לא כמשכ"ל. אולם אם נאמר כן דאם כוונת הגמ' במילת ממאי, א"כ מאי קפשיט מדקתני דומיא דרשות הרבים הא מרשות הרבים גופא יש ראי' לדין זה דקתני המסבך ברשות הרבים ר"ל פוסל וחכמים מכשירין

(כח: ד"ה מעיקרא א"כ אין זה פסול דמלהב"ע פ"כ אינטיך קרא דלך דפסולה כיון דאינה של שום ישראל דאף דמוחר לגזול מה"ט כשמשלם דמיה מ"מ לא קנה הגזן הסוכה כשלא אחר הגזול רוצה אני כדאיחא בב"ק (סב.) וכה"ג כחז במג"א סי' תקל"ז ס"ק ג' בשם ספר יראים דאפי' למ"ד גזל עכו"ם מותר מ"מ לא מקרי לכס כיון שלא קנה את הדבר ושל הגזול ודאי אינה ברשותו ולכך פסולה מטעם לך:

ובזה נ"ל לדמות ראיות הב"י בסי' תרל"ז שהוכיח דרש"י ז"ל חולק על בעל העיטור ז"ל שכתב בגזל עלים וסייך בהן ואינו רוצה ליתן דמיהן נקראת סוכה גזולה דאי סבר כבעל העיטור למה ליה לרש"י לומר דלא משכחת סוכה גזולה אלא בגזל סוכה העומדת בראש העגלה הא משכחת בגזל עלים וסייך בהן ואינו רוצה ליתן דמיהן. ולפי הג"ל ליכא ראייה כלל דאי באינו רוצה ליתן דמיהן לא נריך כלל קרא דלך דכלאו קרא פסול מטעם מלהב"ע:

(ב) **ראיתי** באבני מילואים אזהע"ז סי' כ"ח סעי' נ"א שהביא ראי' לדמות דעת הרא"ש והריטב"א דס"ל דלא מהני קנין הגוף לשעה לענין לכס מגמרא סוכה הג"ל אבל גזל עלים וכו' ד"ה אין לו אלא דמי עלים ומסיק הש"ס ה"מ בנו שבעה אבל בחר שבעה הדר בעיני' א"כ מצואר מזה דאף ר"א דאומר דבעינין לכס וסוכה שאולה אין יולאין בכ"ז יולא בזה אע"ג דלא הוי קנין בגוף רק לשבעה ימים דהא אחר החג סודרי לבעלים ולדברי הרא"ש והריטב"א קשה אמאי יולאין בזה לר"א עיי"ש שהניח בנ"ע: **ואני** חמה על הגאון הג"ל דבאמת לק"מ דהמשיין בטור חשן משפט סי' ש"ס יראה דמפרש דהא דקאמר הגמרא ה"מ בנו שבעה אבל לאחר שבעה הדרא בעיני' דמפרש לאחר שבעה היינו

מכשירין ש"מ דקרקע אינה נגזלת סוכה שאולה היא. ואין לומר דכונת הש"ס ממאי היינו ממאי דפליגי בשתקף את חבירו והוליו מסוכתו וחכמים מכשירין משום דמחובר לקרקע כקרקע דמי דלמא רבנן סברי דבזה פסול משום דמחובר לקרקע לאו כקרקע דמי. וא"כ ע"כ מוכרח הגמ' להביא ראי' מדקתני דומי' דרשות הרבים דמשם ראי' דמחובר לקרקע כקרקע דמי דממסך ברשות הרבים אין ראי' כיון דשם גזל הקרקע בעלמו דא"כ אמאי לא פירש ר"ג בהדיא דטעמא דרבנן משום דמחובר לקרקע כקרקע דמי אלא ע"כ דזה הוי פשוט אלל ר"ג דמחובר לקרקע כקרקע דמי א"כ לא קאי הקושי' ממאי אהאי דין דמחובר לקרקע וכו': **אלא** ע"כ דכוונת הגמרא דמסיפא ממסך ברשות הרבים אין ראי' לדברינו הג"ל דאי קרקע אינה נגזלת סוכה שאולה הוא דיש לדמות ולומר דלעולם אף דקרקע אינה נגזלת לא דמי לשאולה והא דחכמים מכשירין במסך ברה"ר משום כיון דרבנן סברי דשאולה כשירה ל"כ הקיום המלוה מממונו ורק סוכה גזולה נקרא פסול שהתורה פסלה גזולה לסוכה א"כ כל הפסולים לא שייך אלא במסך והדפנות ולא בקרקע ואפילו אם יהי' קרקע גזולה ג"כ יולאין כמשכ"ל וא"כ לא הי' יכול הגמרא להביא ראי' מסיפא ממסך ברשות הרבים וע"כ מוכרח הגמרא להביא ראי' מרישא מדקתני דומי' דרשות הרבים מה רשות הרבים קרקע לאו דידו' הוא סוכה גמי לאו קרקע דידו' היא והוא ראי' ברורה:

ובזה יש ליישב קושית החוס' סוכה (ט.) שהקשו דל"ל קרא דלך למעט סוכה גזולה תיפוק ליה דהוה מלהב"ע. דו"ל דקרא דלך אינטיך למעט סוכה גזולה באופן דליכא עבירה כגון דשילס דמיה דליכא לאו דלא תגזול וגם ליכא לאו דלא תחמוד לשיעור החוס' בסנהדרין

היינו בחבטו לאחר שבעה אבל בחבטו חור שבעה ונתן לו דמים היו של הגזלן לעולם ולכך קאמר הגמרא שפיר בגזל עמים ונתן לו דמי עמים לר"ה יולאין דהוי שלו עד עולם ולא הוי קנין שעה רק קנין עולם וא"כ לק"מ קושית האבני מילואים הנ"ל:

אך נראה לי דאליב' דרבנן אס הגזל חבטו בחור שבעה להחזיר לו סוכתו והגזלן רוצה ליתן לו דמים אין הגזלן יכול לכופו את הגזל לקחת ממנו ממון עבור סיכתו ויכול הגזל לומר אני שואל לך הסוכה לימי החג ואחר החג תחזיר לי הסוכה בעלמא ובכ"ז תקיים מצות סוכה כיון דיולאין בסוכה שאולה. והא דקאמר הגמרא ה"מ בגו שבעה משמע דיכול לכופו הוא דוקא אס הגזלן אין רוצה להשאיל את הסוכה להגזלן אז יכול לכופו אותו לקחת ממנו דמים ואז הוי של הגזלן לעולם אבל אליב' דר"א דאין יולאין בסוכה שאולה א"כ לעולם יכול הגזלן לכופו את הגזל לקחת ממנו ממון עבור סיכתו ואף אס הגזל רוצה להשאיל לו את הסוכה לימי החג כי בשאולה אין יולאין כנ"ל:

ג) באות א' הובא קושית החוס' דל"ל קרא דלך לפסיל סוכה גזולה תיפוק ליה דפסולה מטעם מזהב"ע. הנה ראיתי בריטב"א שתירץ דמזהב"ע אינו פסול רק גבי קרבן ולולב נמי משום דבא לרעות אבל לא גבי סוכה. ותי' הזה משולל הבנה דעדיין קשה דמנא ליה לר' יוחנן בפשיטות בריש פ' לולב הגזול לומר דלולב הגזול פסול מטעם מזהב"ע כמו גבי קרבן דמנ"ל לומר דלולב דמי לקרבן דילמא מצות לולב דמי למצות סוכה דאין פוסל זה מזהב"ע. לכך נ"ל לומר מלתא בטעמא דהא דלולב דמי לקרבן. יותר מסוכה. והנה איהא בגיור (ב:) נזירא מילתא דעבירה הוא ואמרין ל' נאה עיי"ש. חזקן מזה דמה שהיא

עבירה לא נקרא נאה והדר א"כ שפיר מדמי ר' יוחנן לולב לקרבן דכמו גבי קרבן פסול גזול דומיא דפסח היינו כמו דפסח פסול מטעם דלא הוי נאה כיון שיש בו מוס' כמו כן גזול פסול כיון שיש בו עבירה ג"כ לא הוי נאה ופסול ממילא ה"ה גבי לולב דכתבה התורה ביה הדר ואס אינו הדר פסול ה"ה גזול נמי פסול דע"י עבירה נקרא אינו הדר אבל גבי סוכה דלא כתיב בה הדר אין שייך בה פסול דמזהב"ע. ומוכן בזה היטב מה שכללה המשנה גזול ויבש בדבא אחת אשר אין פסולם מטעם אחד ולפי הנ"ל יחא שפיר שיש בהם טעם אחד כמו שיבש פסול דלא הוי הדר בגופו כמו כן גזול פסול דלא הוי הדר מחמת עבירה שיש בו ודוק:

ד) בס"י א' אות א' כתבתי ליישב דברי רש"י ז"ל שכתב דקטן אי היה חייב מדרבנן לברך בהמ"ז היה מוילא אחרים שחייבים מדאורייתא דהטעם דמדאורייתא היה הקטן מוילא את הגדול דהקטן נקרא בר חיובא משום דאחי לכלל חיובא. והנה ראיתי במג"א סי' קצ"ט ס"ק ז' הביא בשם היש"ש שכתב נמי כן דמדאורייתא קטן יכול להוילא את הגדול. והקשה עליו המג"א דהא עיקר הטעם דאע"פ שיא מוילא משום שכל ישראל ערביין זה בזה ובקטן לא שייך ערבות עיי"ש, וקושיא זו היא נמי על תירוצ הנ"ל על רש"י ז"ל דמאי מהני דאחי לכלל חיובא הא בקטן ליכא ערבות:

והנ"ל לתרץ קושיא הנ"ל דהא בגמרא לא נזכר טעם דערבות רק רש"י ז"ל בר"ה (כ"ט) כתב אהא דכל הברכות אע"פ שיא מוילא דהטעם דכל ישראל ערביין, זה בזה ומדלא כתב רש"י ז"ל זה הטעם במשנה לענין תקיעת שופר דלכך יכול להוילא משום שכל ישראל ערביין נראה דסובר רש"י דלענין מצות לא

לא לריכין לזה הטעם ועיקר תליא אס המוליא בר חיובא רק בצרכות לריכין לזה הטעם דאי לא"ה הוי לגבי מברך ברכה שאינה לריכה כיון שהוא אינו מחויב בברכה אך מטעם דכל ישראל ערביין לא הוי לגבי מברך ברכה שאינה לריכה א"כ קטן אס הוא חייב מדרבנן בבהמ"ז לא הוי לגביה ברכה שאינה לריכה ממילא יכול להוליא את הגדול מדאורייתא משום שנקרא בר חיובא משום דאתי לכלל חיובא, ובאמת מדברי הרא"ש פ' מי שמתו ס' י"ג משמע דסבר דעיקר מה שיכול להוליא חבירו הוא מטעם ערכות וכמו שביאר הגרע"א בתשובה ס' ו' דערבנות תליא אס הוא בר חיובא, אבל אין להקשות מדברי הרא"ש ז"ל על רש"י ז"ל:

(ה) **בס"י** נ"ט אות ה' הובא קושיא על הא דאיתא ביור"ד ס' רס"ז דמילת עבדיו הגמולים לח' דוחה שבת הא בידו להפקירם, ונ"ל לתרץ הקושיא דהנה רבינו ירוחם הובא בש"ך שם ס"ק ו' חולק ע"ז וסובר דאין דוחין שבת אלא בישראל ולא בעבדים ובאמת לריכס להבין דברי הש"ע שפסק דגם על מילת עבדים דוחין שבת הא ביבמות (ו:) קאמרי בגמ' שם דלכך פסח ומילה דוחין שבת שכן כרת ופירש הריטב"א שם דאף דבזמן קטנות ליכא כרת מ"מ מזה חמורה היא דבזמן גדלות יהיה כרת א"כ אין דוחין שבת אלא היכא שהתינוק הנימול יתחייב במלות מילה בזמן גדלות אבל עבר הנימול אס לא ימולו אותו בקטנותו לעולם לא יתחייב במלות מילה דאפילו לדעת הסוברים דעבר דאיתקש לאשה לענין מלות איתא במלות מילה עיין בבהמ"ז רעק"א שם היינו עבד הנימול אבל קודם מילתו דיו כעכו"ס א"כ לא תהא עליו שום חיוב מלות מילה רק על הארון איכא מזה למולו, אך מנגן שרחה שבת. ע"כ נ"ל

דלכן דוחה שבת דהא בש"ע שם איתא דאין מילת עבד דוחה שבת אלא"כ טבילה אמו לשם שפחה קודם שילדתו ואיתא ביבמות (ע"ח) דמשוברה שנתגירה בנה אין לריך טבילה דמהניא ליה טבילה אמו והרמב"ן ז"ל הובא בריטב"א שם (מ"ז) הוכיח מכאן דבגד מהני טבילה קודם מילה והריטב"א שם כתב דלעולם לא מהני טבילה קודם מילה ושם שאני כיון שהוא במשי אמו אינו בן מילה והרי הוא כנקבה דמהני טבילה לחודה וכשנולד מלין אותו מטעם ישראל שהוא ערל וכן הוא בג"י שם, א"כ הבא גמי מיד שטבילה אמו לשם שפחה מהני טבילה להטובר להיות קרוי עבד ישראל כיון שאינו בן מילה והוי כמו נקיבה דמהני טבילה לחודה וכשנולד אפילו אס לא ימולו אותו ויגדל יהא חייב במלות כאשה ויהא עליו חיוב למול את עצמו לכך מילתו בקטנותו דוחה שבת, א"כ לא קשה דהא בידו להפקירם דאס יפקירו אותו ויהא משוחרר יהא דיו כשראל ערל שמילתו דוחה שבת: (ו) **בס"י** נ"ב אות ו' הבאתי הקושיא שהקשיתי על ר"ת ז"ל שפסק דבמתו אחיו מחמת מילה אוכל בפסח וכו' דמ"ש מקטן ערל תוך ח' וסירגתי שם משום דבתוך ח' אין לומר כמאן דמהיל דמי כיון דאפילו בדיעבד לא מהני מילתו, וסירוג זה אינו עולה יפה לפי שיטת הרמ"א שפסק ביו"ד ס' רס"ב דאס מל תוך ח' ילא (עיין מה שכתבתי בקונטרס זכרון מדרבי ד' כ':) אך י"ל עוד חילוק אחר ע"פ מאי דאמרין בקידושין (מ') חשב אדם לעשות מזה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאלו עשה, והיינו שהחשקות לעשות המזה היכא שהוא אונס בעשיה מ"עיל לאדם כעשיית המזה ולכך בגדול דמתו אחיו מחמת מילה סחם ישראל יס לו חשקות למול את עצמו אלא דאינו יכול מחמת דמתו אחיו כו' אותה חשקות מעצרת

מעצרת ממנו טומאת הערלה כמאן דמל
אבל קטן דאין לו זו החשקות נשאר
עליו טומאת הערלה וחשקות של אביו
אינו מושל לענין זה ונקרא ערל:

ועוד י"ל חילוק אחר כעין זה דדוקא
בגדול שמתו אחיו וכו' אמרינן

כמאן דמל דמי משום דחזינן דשאר מלות
מקיים ועל מלות מילה איכא אונס לכך
אמרינן כמאן דמל דמי דע"י קיום שאר
מלות עובר ממנו טומאת הערלה כיון
דעל מלות מילה איכא אונס אבל בקטן
דאינו מקיים שום מלה אף דאיכא אונס
על המילה מ"מ אינו עובר ממנו טומאת
הערלה כ"ז שלא נימול, ובחילוק זה
יחייש מה שקשה על שיטת ר"ת ז"ל
ממה שכתב רש"י ז"ל בפ"י החומש על
וכל ערל לא יאכל בו האמור בקרבן
פסח דהאי ערל היינו שמתו אחיו וכו'
שאינו מומר לערלות ואינו גלמוד מכל
בן נכר לא יאכל בו א"כ איך יפרנס
ר"ת ז"ל האי קרא, ובודאי לשיטת
המזרחי שם שכתב דרש"י ז"ל סובר
דמומר לדבר אחד קרוי בן נכר א"כ
אין כאן קושיא על ר"ת ז"ל דו"ל דהוא
ז"ל סובר כשיטת הרמב"ם ז"ל דאינו
קרוי בן נכר אלא במומר לכל התורה.
אבל אני כבר כתבתי בקונטרס ז"מ
בהשמטות אבות ח' דגם רש"י ז"ל סובר כשיטת
הרמב"ם הג"ל, והא דכתב דמומר לערלות
נקרא בן נכר היינו לפי שאז לא נלטו
ישראל יתר משארי בני נח אלא על
המילה ואם היה מומר לערלות היה
נקרא מומר לכל התורה, וחכם אחד הראה לי
שכן היא סברת החוס' שבועות (ל"ח):
ד"ה האי לענין נקיטת חפץ עיי"ש א"כ
ע"כ ר"ת ז"ל נמי ע"כ מוקים להאי קרא
דוכל ערל במתו אחיו וכו' א"כ איכא
ראיה דמתו אחיו וכו' נמי קרוי ערל.
ולפ"ז יבאח כיון דלא היה להם שאר
מלות לקיים שפיר נקרא ערל במתו אחיו
וכו' כמו בקטן:

(ז) **בסי'** ז"ו אות א' תמה על מה
שכתבתי בסי' נ"ב אות א'
דאסיפה נקרא עבודת קרקע הא אינו
אוסף אלא פירות התלושים:

ונ"ל לתרץ דהנה החוס' במ"ק (י"ב)
כתב ואינו יודע מה מלאכה יש
באסיפה. ונ"ל דאסיפה היא תולדת מעמר
אך מעמר היא מיד לאחר קצירה שמקבלם קצת
בשרה ואסיפה היא לאחר שגמלו בשדה
מקבץ כל התבואה להכניסם לביתו, ובמעמר
איתא במג"א סי' ש"מ ס"ק ו' דאינו
אלא בשדה מקום שגפלה מן האילן אבל
אם קבלם בבית לא, ממילא ה"ה אסיפה
נמי לא הוה מלאכה אלא כשאוספן בשדה
אבל אוסף פירות בבית להכניסם אל
בית אחר נ"ל דלא הוי מלאכה כלל
ושפיר נקרא אסיפה עבודת קרקע ומה
שתמה עוד למה לריבין לקבל לגר תושב
לז' מלות שלנו, הא הוא עלמא מחויב
בז' מלות כדאמרינן בב"ק איתגורי איתגור.
תמה אני על כ"ת ומוי לא ידע דבר זה
שנענשין אם לא קיימו שבע מלות. אך
כתבתי שמקבלין גר תושב לז' מלות שלנו
כדי שיקבל שכר על ז' מלות כמלווה
ועושה. וטעם הדבר שזריבין אנו לראות
שהגר תושב יקבל שכר כמלווה ועושה, נ"ל
דהעיקר שכר של המלווה ועושה הוא שיש
לו חיבור ודביקות להשי"ת ויתעלה ע"י
המלווה, ולכך כשמקבלין גר תושב לדור
בא"י לריבין לראות שיהא לו קצת חיבור
ודביקות להשי"ת ויתעלה ע"י ז' מלות.
ומה שהקשה למה לריך קבלה בפני ג'
חברים דוקא הטעם פשוט כיון שמקבלין
אותו לז' מלות שלנו לריך לזה ב"ד כמו
בגר דק בצימות (מ"ו) דלריך להיות
בקבלתו ג' ת"ח:

(ח) **ישם** באות ב' הסכים כ"ת למה
שכתב בסי' נ"ג אות ג' דלמ"ד
אדם מקנה דבר שלב"ל אית ליה דאדם
מקנה דבר שאינו ברשותו, וכן בסי' ז"ח
אות ו' כתוב דידוע דשלב"ל ודשא"ב
שיון

שיין. ובאמת נ"ל דרש"ב אין לו שום דמיון לרש"ב"ל דרש"ב"ל למ"ד דמהני הקנין היינו לאחר שכל לעולם אבל מודה דלא מהני הקנין בשעה שאינו בעולם א"כ הא"ך יכולין להביא רא"י דמהני הקנין בשעה שאינו ברשותו. וכן איתא בזה"ר בב"ק (ס"ח:) דר' מאיר אי לאו דס"ל כרס רבעי ממון גבוה הוא, לא היה יכול לחלל בשעה שאינו ברשותו עיי"ש אף דר"מ ס"ל ארס מקנה דש"ב"ל והקלה"ח בס' קי"ז לא כתב אלא לדין דקיי"ל אין ארס מקנה דש"ב"ל אפילו אחר שכל לעולם מ"מ בקדושת הגוף מהני, ה"ה אפשר בדבר שאינו ברשותו נמי מהני קדושת הגוף:

(ט) לכבוד הרב וכו' מה שחמה כ"ח על מה שכתבתי בס' ז"ב אות ו' דלשיטת הר"ן ז"ל שכתב אף דאין מתירין הגדר עד שיחול, מ"מ אי חל הגדר מספק, אי אמרינן דספיקא דאורייתא מה"ט לחומרא יכולין להחירו, אלמא כיון דחל הגדר מה"ט מחמת דספיקא לחומרא מהני אף להקל לענין היתר הגדר, ה"ה לשיטתו אין לריך בדקא על שערות להוציא לחבירו בבהמ"ז נקרא מחויב בדבר מחמת חזקה דרבא אפילו להקל. א"כ איך יפרנס המשנה דטומטס אינו מוליא בחקיעת שופר את האיש מחמת שאינו מחויב בדבר. ולמה לא נקרא מחויב בדבר מחמת דספיקא דאורייתא מה"ט לחומרא, בודאי היא קושיא גדולה, אבל נ"ל ליישב הקושיא דהנה איתא בש"ס שמעתא ה' פט"ו דאי לאו חזקה דרבא דהוי כודאי גדול אפי' ספק גדול לא הוי דאוקמא בחזקה קטנה ואין ספק מוליא מדי ודאי. א"כ טומטס מה"ט אינו חייב במלוות שהאשה פטורה, אפילו אי אמרינן ספיקא דאורייתא מה"ט לחומרא, והטעם דאף דלא שייך לאוקמא בחזקה קטנה שהיה לו מקורס כיון דעכשיו בודאי גדול הוא, מ"מ י"ל

דאוקמא בחזקה פטור שהיה פטור בקטנותו מכל המלוות ועכ"פ בגדלותו אין לחייבו בספק במלוות שהאשה פטורה דשמה אשה היא לא מציעא לאותן דיעות דסברי מחזיקין מאיסור לאיסור א"כ מחזיקין נמי מפטור של קטן, לפטור של אשה טיין בטעם המלך הלכות טומאת מת שכתב כן, אלא אפי' לאותן דיעות דסברי אין מחזיקין מאיסור לאיסור, מ"מ י"ל דמפטור לפטור מחזיקין דשם פטור חד הוא הגם דבעדו בקטנותו היה פטור גם ממלוות שהאשה חייבת בהן מ"מ ממלוות שהאיש חייב בהן איכא לאוקמא בחזקה פטור. א"כ טומטס אינו חייב במלוות שהאשה פטורה אלא מדרבנן, ולכך נקרא שאינו מחויב בדבר. וכ"ח בזה"ר דר"ן נמי איכא חזקה היתר ואמאי כתב הר"ן ז"ל דמחמת ספק אסור מה"ט י"ל דהתם הוי ספיקא דרינא, ובספיקא דרינא כתבו הפוסקים דלא מהני חזקה. כ"ז כתבתי לתרץ דברי, אבל העיקר נראה שהר"ן מחלק בין חלות הגדר דאם חל הגדר מחמת ספק נמי נקרא חל הגדר, אבל לענין דר חייבא לריך שיהא ודאי דר חייבא:

יצחק ברי"א ויל הכהן פיינענבוים.

סימן ק.

כ"ח אורקאו.

(א) שארדא אם לישב בסוכה בשעת ירידת הגשמים ע"י סנירת הגנות:

תשובה הנה אדמו"ר הגאון הקדוש מוהר"א זללה"ה בספרו זכיתא דאברהם (דף מ"ב ע"ב) העיר דאם ישב שם הא משתמש בעלי סוכה כיון דלא הוי בשעת חייב ואסור מדאורייתא כדאיתא בסוכה ובש"ע (סי' תרל"ח) ובשלמא להפוסקים דמהני תנאי בעלי סוכה ולזה הוי כהתנה. אבל להרמב"ן דפוסק דגם תנאי

תנאי לא מהני קשה פכחד"ק. ושמעתי בשם רב גדול אחד שהשיב עליו מדברי הר"ן בשבת (פ' במה מדליקין) ד"ה א"נ לשיעורא וז"ל ולא דמי לגר של שבת שעשוי להיות כולה למלוה ואפילו הכי נהנין אחר השבת מן השמן ומן הפתילה משום דהתם אף בעודו דולק למלוה נהנין ממנו מה שאין כן בגר חנוכה עכ"ל ומזה הוכיח דבסוכה דוקא נפלה אסור להשתמש בעלים כיון דמשתמשין בו תשמיש אחר למה שה" עומד ומש"ה לא דמי לגר של שבת אבל לעולם כשסוגרין הגג דאז משתמשין בו תשמיש שה" ע"ז מעיקרא למלוה שוב דומה לגר של שבת דמותר להנות בו עכ"ד הרב הגדול ג"י:

(ב) **ורפענ"ד** אינו השגה ד"ל דהר"ן דוקא בגר שבת הקיל משום דהוא רק מדרבנן כשבת (מה). ותוס' סוכה (ט.) ד"ה מניין יע"ש. אבל בסוכה דאסור להשתמש בעלי סוכה מה"ט כסוכה (ט.) דחל שם שמים עליו י"ל דמודה הר"ן דאין להקל בזה, ואין להקשות דאם נימא כן איך מיייתי הש"ס בביצה (ל:) ראי' דר"ש אית ל' גבי גר מתוך שהוקלה למלוה הוקלה לאיסורו מהא דתניא דאין נוטלין עלים מן הסוכה ביו"ט. דהא בסוכה הוי מה"ט. ז"א קושיא דבאמת מקשה התוס' כן בד"ה אבל. ותירונו בשם ר"י דהא דאסור מה"ט היא בעודה קיימת אבל בשנפלה הוי רק מדרבנן יע"ש. ולפ"ז בג"ד דלא נפלה הסוכה מה"ט אסורה. גם הר"ן ז"ל מודה דאסור. ואין לדמות כיון דהסוכה פסולה בשעת סגירה כח"ח סי' תרכ"ז ס"ג הוי כמו שנפלה ורק מדרבנן אסורה. ז"א כיון דאין הפסול בסכך עצמו רק דבר אחר גורם עיכוב שלא יכול לישב בסוכה מפני הגג שמונח על הסכך ח"כ הסוכה עצמה בקדושתה עומדת ומטעם זה כ' הלבוש (בס' תרכ"ז ס"ג) דאם חוזר ופותח הגג לא הוי תעשה ולא מן העשוי שאינו רק מסיר

המעכב יע"ש שכ' דהסכך והגג שני גופים מחולקים הם ואין אחד מבטל את חברו. ומ"ה לא דמי לנפל טיפת דיו על האות אחר שנכתב יע"ש. לפ"ז אף שהגג סגור גוף הסוכה בקדושתה עומדת גם י"ש לדמותו למאי שכ' בשו"ט מעיל זרקה סי' (כ"ח) בנטף שטפה על איזה אותיות בס"ט שאין רשימות האותיות ניכר ואפ"ה מותר לקרות בס"ט במקום שלא נטף עליו שטפה. וכ' דדומה לס"ט דדפין קשורים בקשר של קיימא בשבת דמותר לקרות בו במקום שפתוח יע"ש. ואף דיש לדמות דשאני התם דאיסור שבת גרם לו יע"ז בב"ח באו"ח (סי' ל"ב) מ"מ במעיל זרקה הוכיח מזה לנידון שלו אף דאינו איסור מלך הזמן יע"ש. וא"כ ה"ה בג"ד אף דהסוכה פסולה לישיבה מ"מ קדושתה לא פקעה ממנה. והדרא הערת מרן זכותא דאברהם לזכרא:

(ג) **אורים** אחר העיון בלא"ה השגת הרב הגדול הג"ל ליתא. כי פירושו בדברי הר"ן ז"ל דחוק מאד דהא מסתימת הש"ס והש"ע בס' (תרל"ח ס"א) נראה דאסור בכל ענין. ובלבוש כ' דאסור בהנאה משמע דליכא אופן שיהי' מותר ליהנות ממנו והי' להם לפרש דבנפלה מותר לבנות בית באופן דמותר בחוה"מ כאו"ח (סי' תק"מ ס"א) לשבת בבית בשעת הגשם או לנשים דפטורות מסוכה כיון דזה עצמו השימוש שהי' לו בשעת עמידת הסוכה אע"כ ליתא לסברא זו:

(ד) **ועוד** יש להקשות על עיקר סברתו דאיך יפרנס דברי הש"ס בסוכה (לד:) מ"ט הדם דלריחא קאי כי אקלייה מריחא אקלייה. אחריו דלאכילה קאי כי אקלייה מאכילה אקלייה. וכתב רש"י ד"ה אסור להריות בו דגמרינן מסוכה כו' כי הואיל והוקצו למלוא מריחא שהוא דרך הנאתו אקלייה יע"ש. לפ"ז בסוכה ממה שהוא דרך הנייתה דהיינו הישיבה מזה אקלייה

הרמב"ם והרא"ש דהוי מדרבנן. ואפ"ה קטני ברמ"א (בס' תרל"ח) דלא מהני תנאי. אמנם יש לחרץ דכוונת מרן ז"ל. דבין דבמחזור אין מעילה רק מדרבנן א"כ אם סוגר הגג אינו נהנה מהסכך רק מהדפנות וכיון דדפנות אפילו בתלוש ליכא רק איסורא דרבנן מ"ה במחזור הוי תרי דרבנן ומ"ה גס הרמב"ן מורה דמהני בזה תנאי. וא"ש:

(ז) **אורח** לימוד זכות זה א"ש רק על הסוכות שהן מחוברין לקרקע אבל אותן סוכות שאינן מחוברין לקרקע שוב ליכא היתר זה ומנהג השולס להקל בכל הסוכות אף שאינן מחוברות לקרקע ונלפע"ד ליישב מנהג השולס דסומכין על שיטת הרא"ש בסוכה (ט). כפי שפירש הב"י בל"ח (ס' תרל"ח) בדעת ר"ח שכל דעלים של הכשר סוכה חלה קדושה דהיינו דוקא על הסכך. אבל הדפנות משרי שרי יע"ש וכיון שסוגר הגג אינו נהנה מהסכך רק מהדפנות. ושוב ליכא איסור כלל. ויע"י בשיבולי הלקט ובס' תניא ה' סוכה (ס' פ"ב) דיש מפרשים דבדופן מהני תנאי. והב"י כ' דהרי"ף והרשב"א ס"ל דמהני תנאי להשתמש בהן בחג וי"ל אפילו לא התנה הוי כהתנה כזבחים (ו): לב ב"ד מתנה עליהן וקדושתן (נד). ויע"י בל"ח (ס' קנ"ד) דמותר להשתמש בנר בהכ"ג דמסתמא כך הסנו בלב וא"ש:

(ח) **באופן** ב' נלפע"ד לימוד זכות על מנהגו של שולס דהנה רש"י כ' בבב"א (ל): הטעם דלא מהני תנאי בעני סוכה מפני שבשעת בין השמשות אסור ליטול משום סתירה אהל. וממילא הוקצה לכל ימי החג ויע"י בלבוש (ס' תרל"ח ס"ב) שמביא טעמו של רש"י להלכה ויע"י בבורי יעקב ה' סוכה (ס' תרל"ח ס"ק י"ב) שהוכיח לפי טעמו של רש"י מי שעושה סוכה בחו"מ מהני תנאי שאז מותר לסתור סוכתו משא"כ לפי טעמו

אקלייג כל שבטת למזותה ולא להנחת שלמו. אבל משאר הנאות לא אקלייג וכמו באתרוג כנ"ל דמותר להריח ולפ"ז בעודה קיימת אף שסגר הגג כיון שהוא דרך תשמישו והנחתו מזה אקלייג למזותו לכל שבטת. ואסור הנאות עלמו:

(ה) **אמנם** לפ"ז יהי' לכאורה קושיא על הר"ן ז"ל דשבת הג"ל מדברי הש"ס דסוכה (לו): הג"ל אמנם באמת א"ש. די"ל דכוונת הר"ן למה שכ' התוס' בשבת (מד). ד"ה שבנר ושבקערה כו' ואומר ר"י דגר חנוכה עיקרו לא להנחתו בל. אלא לפרסומא ניסא ומשום חביבותא דגס אינו מלפני שיכבה אלא מקלה לגמרי למזוה אבל נר שבת להנחתו בל יושב ומלפני שיכבה ולכך מותר עכ"ל לפ"ז י"ל דזה באמת סברת הר"ן למדקדק בדבריו שכ' גבי נ"ח דאין אדם מלפני אימתו חבבה גרו יע"ש והיינו משום חביבת הגס מקלה כל השמן מהנחת שלמו כמ"ש התוס'. וממילא מובן דמה שכ' הר"ן גבי נר שבת כיון דבעודו דולק למזותו נהנה ממנו. פי' משום דעיקרו להנחתו משום שלום בית בשבת (כג): מ"ה אינו מקלה מדעתו מה שגשאר. לפ"ז גס הר"ן מורה בשנהג סגור דהסוכה פסולה דאסור לישב בה כיון דאקלייג רק לשיבה דמזוה. והדרא הערת זכותא דאברהם לדוכתא דיהי' אסור לישב בה כשהגג סגור:

(ז) **אמנם** הגאון זכותא דאברהם סיים שם וז"ל ואפ"ל כיון דילפינן מחגיגה דכתיב חג הסוכות לר' א"כ לא חמיר מהקדש. ובהקדש קי"ל דאין מועלין במחזור וקודם שחברה וישב בה רק הזמין לסוכה הזמנה לאו מילתא היא כל שלא ישב בה. ואף דמועלין מדרבנן לזה אפשר דלאיסורא דרבנן גס הרמב"ן מורה דמהני תנאי עכ"ל יע"ש לכאורה יש להעיר בדברי קדשו הא דדפנות לשיטת הרבה פוסקים ולשיטת הע"ז בדעת

טעמו של הר"ן יע"ש. לפ"ז כנ"ד דמות
לסגור הגג גם בין השמשות של יו"ט א'
אם יש להם ימים ואין בזה משום סתירת
אזהרה כאר"ח (ס' תרכ"ז ס"ג) בשם
אגודה יע"ש א"כ שוב מהני תנאי על
זה כמו דמהני תנאי אם בונה בחוה"מ.
וה"ב בעזה"י:

(ס) **בְּאוֹפֶן** ג' נלפע"ד לימוד זכות
ע"פ מה שהעלה הט"ז
באר"ח (ס' תרל"ח סק"ג) וז"ל וע"כ
נראה פשוט שח"ס אין נאותין מהם לדבר
אחר היינו רק ליטול משום שבה חבטל
קדושתה אבל בעור שהיא קיימת אין איסור
הנחה ממנה כדי לשמוך עליו או להניח
עליו שום דבר כיון שעדיין קדושתה עלי'
עכ"ל יע"ש לפ"ז מתורץ שפיר מנהגו של
עולם כיון דע"י ישיבתם אין נוטלים כלום
מהסוכה ונשארה בקדושתה ודוקא ליטול
ממנה אסור:

(י) **לכאורה** סברת הט"ז הוא כעין
סברת הר"ן בשבת כפי

שפירש הרב הגדול נ"י. אמנם ז"א דלסברת
הט"ז אם יקח עטים מהסוכה לעשות ממנו
בית יהי' אסור כיון דמפקיע העטים
מקדושתה. אבל לפי סברת הרב הגדול
נ"י בדעת הר"ן יהי' מותר כיון דזה עלמו
השימוש שהי' לו מקודם בעודה קיימת
אבל כבר הוכחתי דאין כוונת הר"ן כנ"ל:

(יא) **בְּאוֹפֶן** ד' נלפע"ד לימוד זכות
דלא די שאין בו איסור
חשש מעילה בהקדש. רק אדרבה הוא
מזה בשיבה כשהגג סגור ויורד מטר
ע"פ מה שחידש הרב מחזית השקל (בס'
תר"מ סק"ט) דעדיף טפי לישן או לאכול
תוך הסוכה אע"ג דהדלתות סגורים מלישן
או לאכול תוך לסוכה. דתחת הדלתות
לכמה פוסקים יולאים מן הדין. ובעת
שיסגור הדלתות יתכוון בצינור לשם לל
וכן הסכים לזה בס' בכורי יעקב ה' סוכה
(ס' תרכ"ז סק"ב) והעלה דאפילו אם
הלעטין רחבים ד' הדין כן. אכן לא

יברך עלי'. אבל לריך לכוון לישב בראות
מקום בסוכה ששם הלעטין שמשפיע
והולכין אינן גבוהים עשרה טפחים מהסכך
דאל"כ יש פסול מטעם סוכה תחת סיכה
כדלקמן (ס' תרכ"ח). אלא ישב בצד
הגמוך ששם אינן גבוהים י"ט. ואז ה"ז
הגבוה נחשב כדופן עקומה שמן הד' איט
פסול רק צד' אחת ופשוט הוא דכל זה
דוקא "בלעטין" של עץ בלי ציפוי ברזל
דאל"כ פסולין מדאורייתא עכ"ל. יע"ש.
לפ"ז לא מבעיא דליכא חשש מעילה כשיסב
בה. אדרבה יכוין בעת סגירתה לשם
מזה לל ויקיים בזה מצוה לכמה פוסקים.
ועדיף מלישב בביתו. ושוב ליכא מעילה
כלל בשיבתו. וה"ב בעזה"י:

עתה הנני מודיע כי בשערי תורה
קונטרס ח' (ס' פ"א) מה שנדפס
בשמי בסוגיא דחקפו כהן (באותו צ' שורה
י"ב) הוא טעות סופר. ונדפס "המע"ה"
וז"ל יחלוקו ובאותו י' שורה ה' ג"כ
טעות ונדפס "ספק" וז"ל וודאי:

שלמה אברהם בהגביר מ' דניאל זאב רי.
דועכטע מחבר שו"ת בכורי שלמה.

סימן קא.

ב"ה ווארשא.

(א) **אֵיתָא** בגמ' סנהדרין (נט.). לבני
נח ולא נישנית בסיוני. לישראל
נאמרה ולא לבני נח אדרבה מדלא נישנית
בסיוני לבני נח נאמרה ולא לישראל ליכא
מידעם דלישראל שרי ולכותי אסור וכו'
ומקשה הגמ' והרי פחות משנה פרושה
דלישראל שרי ולכותי אסור. והנה ק"ל
לפי מה דאיתא בחולין (לג.) בתום ד"ה
אחד עכו"ם וז"ל שם ולר"ל דאית לי'
ח"ש מותר מן התורה דילמא ל"ל האי
כללא אלא סבר לה כמ"ד הכא אין מומינס
כותים על ב"מ. ולפ"ז הא דאמר ריב"ז
כל מצוה שנאמרה לבני נח וכו' מטעם
מי איכא מידי ע"כ ס"ל ח"ש אסור מה"ת
לפי

שופר ה"ז כתב וז"ל בשופר של עולה לא יתקע ואם תתקע יאכל שאין בקול דין מעילה וא"ת הלא נהנה בשמינית קול מזה לאו להנות ניתנו ותמחו עליו כל האחרונים דלמה לריך ב' טעמים דמח"כ אם אמרינן דאין בקול דין מעילה אין לריך לטעם דמזה לאו להנות ניתנו וכן באם אמרינן משום דמזה לאו להנות ניתנו א"כ למה לריך הטעם משום דאין בקול דין מעילה כיון שאין כאן הנאה כלל. ועוד קשה לדברי הרמב"ם דקאמר הטעם משום דאין בקול דין מעילה והוא סתירה מן הגמ' הג"ל דקאמר הגמ' עולה דבת מעילה וכו' וכן הוא דקאמר הגמ' מחקיף לה רבא אימת מעל לבתר דתקע כי תקע באיסורא תקע משמע דיש מעילה בקול:

ונלפ"ד דהנה הכפ"ת הקשה הא דקאמר הגמ' אימת מעל לבתר דתקע כי תקע באיסורא תקע באם אמרינן דתחילת תקיעה בלא סוף תקיעה יאכל וכן סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה יאכל א"כ מאי מקשה רבא אימת מעל לבתר דתקע כי תקע באיסורא תקע הא י"ל דמעל בתחילת תקיעה ובסוף תקיעה יאכל ידי מזה ומאי מקשה רבא. אבל יש לחלק וא"ש כל הג"ל דהא דאמרינן קול ומראה וכו' אין בו משום מעילה היינו דוקא היכי דלא נחשבד ע"י מטעה אבל היכי דנחשבד ע"י מטעה כגון הכא דע"י תקיעתו יאכל ידי מזה אז הוי התקיעה הג"ל כמו שיש בו מטעה כמו דאיחא בגמ' תמורה (ד:) גבי מימר דלקי משום דדיבורא פשה מטעה וכן בעדים וזממין דחייבין משום דיבור הוי מטעה דע"י נחשבד מטעה כן ה"ל י"ל כן משום דע"י התקיעה נחשבד מזה הוי כמו שיש בו מטעה ושפיר מעל ע"י תקיעתה והשתא שפיר י"ל דהא דקאמר רבא אימת מעל לבתר דתקע משום דמיקר המעילה הוא ע"י התקיעה שלא בה ווא מעל

לפי סברת התוס' הנ"ל לפ"ז קשה לפי מה דכתב המחבר בח"מ סי' שכ"ט דאסור לגזול אפי' כ"ש בין ישראל בין מנכרי וע"ש בסמ"ע הטעם משום דח"ש אסור מ"ה ולפ"ז ריב"ח דס"ל מי איכא מידי ס"ל גמי ח"ש אסור מה"ת א"כ מאי מקשה הגמ' והרי פחות משנה פרוטה דהא לריב"ח גם לישראל אסור:

דע"ק לי על הסמ"ע דכתב הטעם משום דח"ש אסור מה"ת הא בלא זה אסור לפי מה דאמר שמואל בקידושין (יב) קידשה בתמרה אפי' עומד כור תמרים בדינר מקודשת חיישין שמה שיה פרוטה במדי וא"כ ה"נ אסור לגזול אפי' פחות משנה פרוטה משום דחיישין שמה שיה פרוטה במדי והרמב"ם פ"ד מה' אישות ובאה"ע סי' ל"א סעי' ג' פסקו כשמואל וא"כ קשה כנ"ל וח"ל לפי מה דמסק' שם הגמ' הא בקידושין ודאי הא בקידושין סי' וא"כ לפ"ז הכא ג"כ הוא רק סי' גזל וס' גזל מותר ז"א לפי מה שהביא הכנה"ג קושיא בשם גדול א' והובא בחומים בקיטור תקפו כהן למה אמרינן סי' איסור לחומרא ובס' ממונא לקולא ול"א דהוא סי' איסורא דלא תגזל וכו' וע"ש שתי' דאם יהיבנא ל' לחבר' אף הוא מכנים עלמו לס' איסור גזל וא"כ לפ"ז הכא באם גזול בודאי מחזירו א"כ הוא סי' איסור ואסור לגזול אפי' פחות משנה שמה שיה פרוטה במדי ואפי' לרעה התומים שם שסובר דרך הוא הלאו של לא תגזול דוקא בודאי אבל אם יש בידו והוא סי' מותר ע"ש א"כ דוקא ביש בידו אבל לכתחלה בודאי אסור לגזול וא"כ ל"ל הטעם משום ח"ש ול"ע:

(ב) **בר"ה** (כתב) בגמ' מחקיף לה רבא אימת מעל לבתר דתקע כי תקע באיסורא תקע אלא אמר רבא אחד זה ואחד זה לא יאכל וכו' הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה יאכל מזה לאו להנות ניתנו. והנה הרמב"ם בפ"א מה'

שחידש מעכה"ג הדידים בטלים לגבי כל הגוף אף שהידידים הם נכרים לעצמם משום דעל ידיהם יאסר כל הגוף לאכול ולכך בטלין ברוב שהידידים עלמין מותרין ג"כ לאכול והביא ראוי מעירובין (כד) בקרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה וגזרע מיעוטא אס אין בגזרע סאתים מותר לטלטל בכלו וכו' וע"ש בחו' דאס הגזרע הוא סאתים היו דבר חשוב דלא בטיל ברוב אבל פחות מסאתים לא נקרא דבר חשוב ובטיל ברוב דאס אתה אוסר לטלטל במקום הגזרע ממילא יהי' אסור לטלטל גם ברוב שאינו גזרע ולכך מותר לטלטל אף במקום הגזרע:

ורפ"ז ק"ל מה שהביא הר"ש בס' הכריתות דכל שאין האיסור ניכר במקומו לא נקרא קבוע דאל"כ יאסרו כל השדות בזריעה מפני תערובות נחל איתן דה"ל קבוע אלא הואיל ולא נודע האיסור לא קרוי קבוע והובא בכו"פ ס' ק"י ס' ק"י"ב ולפי דברי מעכה"ג הי' לריך להיות דלכטל משום דע"י יאסר כל הזרעים לאכול משום נחל איתן ואין ראוי לקבוע שאין האיסור ניכר:

טוב"י הכהן ראטלעווי ט"ז דף

סימן קב.

ב"ה נאשעלסק.

(א) **בשעת** ס' מ"ב נסחפך אי עבר ישראל ובנה פיר יריחו אס מותר לישב בה ורזה לומר דתלי' במחלוקת אב"י ורבא אי כ"מ דא"ר לא תעביר א"ש אי מהני אי לא מהני ע"י"ש. ונפלאחי על דבריו מה זה ענין למחלוקת אב"י ורבא. הא אף אי נימא לא מהני. מהכ"ס יהי' אסור לדור שם דהא גם אי לא הי' שם בנין כלל הי' מותר לדור שם כגון שהי' רוצה לדור ע"פ השדה. וא"כ אפי' נימא דל"מ והוי כאלו אין שם בנין ואמאי יהי' אסור לדור. ומה ענין איסור

מעל וא"כ כי תקטע באיסורא חקע ומיושב קישית הכפ"ת שהקשה דילמא בתחילת תקיעה מעל ובסוף תקיעה ילא דז"א דאס אמרינן דבתחילת תקיעה א"י שוב אינו מועיל דהא עיקר המעילה הוא כמו שאמרנו משום דיולא בה עי"ז מועיל אבל באס אמרינן דאינו יולא בתחילת תקיעה אז אין מעילה משום דאין בקול דין מעילה. ולפ"ז א"ש הא דמסיק רבא אחד זה ואחד זה ילא משום דמזוה לאו להטות ניתנו הא אז אמרינן דסוף תקיעה בלא תחילת תקיעה ילא א"כ הוי התחלת התקיעה לאו מזוה א"כ נהנה בתחילת התקיעה בלא מזוה. אבל לפ"ז א"ש דאס בתחילת התקיעה ליכא מזוה א"כ שוב אין עושה שום איסור דהא אין בקול דין מעילה:

ורפ"ז מיושב הרמב"ם שהקשה עליו דלמה לריך השני טעמים הנ"ל משום דהא דאמרינן דמזוה לאו להטות ניתנו היינו עיקר המזוה אבל אס נימא דסוף תקיעה בלא תחילת תקיעה ג"כ ילא א"כ איכא הנאה חוץ מן המזוה א"כ יקשה אמאי ילא דהא מעל אבל ז"א כנ"ל דאס אמרינן דאיכא תקיעה חוץ מן המזוה שוב אמרינן דליכא איסור דהא הוי קול גרידא ואין בקול דין מעילה דע"ז מה שאין יולא בה ליכא מעילה וע"כ שפיר אמר הרמב"ם דאס תקטע בשופר של עולה ילא משום דאין בקול דין מעילה וע"כ אע"ג דאיכא תחילת תקיעה אפ"ה ילא והדר אמר וא"ס והלא נהנה בקול תקיעתה דהיינו מן המזוה גופה וע"ז שפיר יש לו דין מעילה דהא ע"י נחעביר מזוה ומזוה הוי כמעשה ע"ז אמר מזוה לאו להטות ניתנו וע"כ שפיר ילא בה אע"ג דאיכא מעילה גבה אפ"ה ילא בה ידי מזוה דמזוה לאו להטות ניתנו וא"כ שפיר לריך הרמב"ם לב' טעמים הנ"ל דחדא בלא אידך אי אפשר כנ"ל:

(ג) **ראיתי** בשע"ת ס' ס' אות ד' מה

והא לדברי רבינו בחי' ז"ל אכתי ליחוש
שחל כלב הוא. ומאי מהני שמכיר חויר
וגם הלא בגמ' אמרו בפירוש דשליט
בעולמו יודע שאין לך מפרים פרסה טמא
אלא חויר ופרט בו הוא. הרי שאין לך
בעולם ברי' שמפרים פרסה ויהי' טמא
רק חויר לבדו ומזה ליישב:

(ג) **שם** בסו' כ"ג אות ב' הקשה אהא
דמקשה בפסחים (ו.) דאין מי
לבעל ביו"ט הא לאחר ז"א לא מי לבעל
והא מ"ל בקטן שנעשה ביג"ש בחור
הפסח ומבעל ל' קודם שנעשה י"ג שנים
שלא יעבור אח"כ בב"י ואז ברשותו
לבעלו כיון דעדיין קטן הוא. והביטול
מהני כיון דביטול מטעם הפקר והפקר
מזד נדר להרמז"ס. ובמפלא סמוך לאיש
מהני נדרו ע"ש:

והנה להפוסקים באו"ח סו' רמ"ג
דבקטן שהגיע לחינוך ב"ד מזוין
להפרישו. ודעת הב"ח שם שגם דעת
הרמב"ם כן בודאי לק"מ. דגם בקטן
חשוב חמץ א"ב כיון דמזוין להפרישו שלא
יהנה מחמץ בחוה"פ דבעשה יג"ש בחוה"פ
הוי ק"פ הגיע לחינוך. ומכש"כ לפמ"ש
הפמ"ג בפתיחה כוללות ח"ב א"ג. ובש"ך
יו"ד סו' א' סק"ז דקטן נמי חייב על
ל"ת רק דלאו בר דיעה הוא [וסעד
לסברא זו מסנהדרין (נה). דבקטן נמי
חקלה איכא אלא דחם רחמנא עלי']
א"כ פשוט דגם בקטן הוי חמץ בחוה"פ
א"ב. ואפי' להפוסקים דרק מדרבנן מזוין
להפרישו. מ"מ מבואר בגמ' דחמץ משש
ולמעלה א"ב לבעלו כיון דאסורא דרבנן
עלי' כדאורייתא דמי' ול"ב דלבעלי' ע"ש
וה"ה חמץ של קטן חשוב א"ב כיון דאסור
להטות מדרבנן עכ"פ:

אך בלא כ"ז י"ל עפ"י מ"כ הקלה"ח
סו' רע"ג דהא דנחלקו רש"י ותוס'
אי ביטול מטעם הפקר או מחשבות
חלי' בזה דרש"י ס"ל דהפקר מזד נדר
וא"כ ל"ל דביטול מזד הפקר דהרי אכתי
הוא

אסור בגין יריחו. לאסור ע"ז הדירה
שם וכי אם נימא דל"מ נאסר הבנין
בהנאה לדור שם. וגם הלא כ' תוס'
בתמורה (ד:) ד"ה רבא דנזירא חזון
בכור ל"ש לומר ל"מ דלא גרע מנפל בו
מוס מאליו. והטעם דאע"מ ל"א רק
היכא דלריך המעשה שעשה לחלות הדבר
וכיון שעשה באיסור אמרין ל"מ והמעשה
בטל ואין כאן חלות. משא"כ בנזירא חזון
דא"ל למעשה המוס שיותר ע"ז הנזיר.
רק להמוס דהא אם נפל בו מוס מאליו
אף שלא הוי' כאן מעשה אפ"ה מותר.
וא"כ ל"ש ל"מ. וה"נ א"ל מעשה הבנין
רק מה שהבנין עומד. והאין שייך ל"מ
המעשה בטל. הא מ"מ עומד הבית. ומותר
לדור וא"ז ענין למחלוקת אב"י ורבא וז"פ:
(ב) **שם** בסו' מ"ה אות ה' הביא דברי
רבינו בחי' פ' שמיני דגם

הכלב כמו החויר שהוא מפרים פרסה
וגרס לא יגר. והנה מלבד דפירש"י פ'
שמיני בפסוק כל הולך על כפיו כ'
בזה"ל. כגון כלב ודוב וחמור ע"ש. הרי
דלא כרבינו בחי'. גם ברמב"ן ז"ל פ'
שמיני בפסוק כל מפרסת פרסה כ' בזה"ל
טעם הכ' הזה שכל בהמה שהי' בה ב'
סימנין הללו חאכלו, אבל ל"ת בא' מהם
והי' ראוי' שיאמר כן בדרך כלל. אלא
שפרט הגמל והשפן והארנבת בגרס והחויר
בפרסה. מפני שאין אחרים בעולם בסו'
הא' לבדו עכ"ל. אך בל"ז דברי רבינו
בחי' ז"ל תמוהים מאד מש"ס מפורש
בחולין (נט.) אר"ח ה' מהלך בדרך ומלא
בהמה שפי' גמון בודק בפרסותי' אם
פרסותי' סדוקות בידוע שהיא פהורה.
ובלבד שיכיר חויר. ופריך בגמ' ודילמא
איכא מינא אחרינא דדמי' לחויר ומשני
לא ס"ד דחגא דבר"י ואת החויר כי
מפרים פרסה הוא. שליט בעולמו יודע
שאין לך דבר שמפרים פרסה והוא טמא
אלא חויר. לפיכך פרט בו הכתוב הוא
ע"ש. וכ"פ הרמב"ם בפ"א מה' מ"א.

הוא שלו כיון דהפקר אינו עושה קנין רק דאסור לחזור מזד נדר. ונהי דהוי א"כ כיון דאסור לחזור מ"מ חמץ בלא"ה א"כ ועשאו הכ' כא"כ ומה מועיל הביטול [איברא דבזה יש לפלפל די"ל דנהי דעשאו הכ' כא"כ היינו רק היכי דבלא איסור חמץ הוי ברשותו ורק מזד חמץ א"כ בזה שפיר עשאו משא"כ היכא דביטלו דבלא איסור חמץ נמי א"כ בזה ל"ש עשאו ושפיר אינו עובר בב"י לאחר הביטול. והארכתי בזה במק"ה] משא"כ לשיטת תוס' דביטול מזד הפקר ז"ל דהפקר עושה קנין ולא מזד נדר ע"ש. א"כ ממנ"פ נוחא דלהרמב"ם ודעמ' דהפקר מזד נדר הרי הם ס"ל דביטול מזד חשיבותו וכ"כ הרמב"ם ברפ"ב מה"פ ומה היא השבחה האמורה בתורה שיבטל וכו' וא"כ פשיטא דקטן שא"מ במ"ע דחשיבותו אינו בר ביטול כיון דביטול הוא רק מזד מ"ע דהשבחה. א"כ קטן אינו בר השבחה וא"י לבטל ולעשות החמץ כעפר במחשבתו כיון דחשיבותו לא קאי על קטן. ועוד דכיון דקטן אין לו מחשבה כדק"י"ל בחולין (יג.) ומחשבה ל"ד דה"ה דיבור כמש"כ תו"ט ספכ"ה דכלים ד"ה ומחשבה. וא"כ פשיטא דקטן א"י לבטל. ולשיטת תוס' דביטול מזד הפקר הרי ע"כ תוס' ס"ל דהפקר לאו מזד נדר רק הפקר עושה קנין. א"כ פשיטא דקטן א"י להפקיר ולעשות קנין דאין במעשה קטן כלום להקנות לאחרים וא"כ ממנ"פ לא מהני ביטול בקטן לכל הפוסקים וא"ש:

ד) שם בסי' ג"ה י"א לידון בדבר
החדש דס' פט"ח אס פודה בשוי' אינו מותר בהנאה עד שיבא הפדיון ליד הכהן משום דילפינן לה רק מהקדש דפודה בכ"ד ובהקדש גופא שבא ליד הגוזר אין יולא לחולין עד שיבא הפדיון ליד הגוזר. עפ"י דברי הטו"א מגילה (כג) ע"ש שהאר"י. וידוע מליגת החת"ס החדש אסור מה"ס. ובפרט שיגא לידון בדבר

החדש נגד דעת הרא"ש שפורש להיפוך דגם בפודה בשוי' חל הפדיון מיד ומבדן תיקף בשעת הפדיון. וכדברי הרא"ש מבואר להדי' בתוס' בכורות (יא.) ד"ה והלכתא וז"ל ואם אין לו שם לפדותו פודה בשוי' ואפי' בשולק. וכד פריך ל' מבדן על הפדיון פ"ח ולא בשעת נתינה לכהן דמעידנא דאפרש' ברשותי דכהן קאי וכו' עכ"ל. הדי' בהדי' דאפי' בפודה בשוי' חל הפדיון מיד בשעת הפרשה דהאי פוס' קאי אפודה בשוי' דסליק מני'. ומי הוא שימלא בזמניו שימלא לבו לחלוק על תוס' והרא"ש אף ברשות מכריחות: **והנה** יסוד דבריו על דברי תוס' בתמורה (כו:) והטו"א במגילה דכ"ג. [וכדברי האבני שוהם במגילה שם שמחלק בין הבעלים שיכולין לפדות בשו"פ משום שיכולין לשאל משא"כ אחרים ע"ש מבואר כן להדיא בא"מ ב"מ (פו.) בשם הרשב"א והריטב"א ע"ש]. ובזה רונה ליישב לשון הרמב"ם. הנה במג"ח מ"ע כ"ב הכרית מדברי הרמב"ם בפ"ב מה"ב גבי נדמה וכן בפ"ז מה"ע דלא ס"ל כשי' תוס' ורק דאפי' אחר שאינו בעלים פודים בשו"פ ע"ש. וממילא א"א להעמיס דעת הרמב"ם כדבריו. ומה שדקדק מלשון הרמב"ם גבי גר שכ' ואם פדה בשה השה של גר. ול"כ ג"כ ואם פדה בשוי' הוי של גר לאו דיוקא הוא דהא בכל הפרק הג"ל שם כתב הרמב"ם כל דינא על פדיות שם. גבי שתי חמוריו שלא בכרו נותן ב' טלאים לכהן אף דבדאי יכול לפדות בשוי' וכן שאר דינים שהביא שם הרמב"ם דפודה בשה אע"ג דיכול לפדות בכ"ד. וע"כ משום דכבר ביאר הרמב"ם לעיל דפודה בשה או בכ"ד בשוי' וא"ל לכפול דממילא נדע דה"ה בשוי' או כמש"כ הפרישה דלכתחילה עריך לפדות בשה. גם מה שדקדק בלשון הרמב"ם שכ' הך דינא דפודה בשוי' אחר הך דינא דבהמת שביעית ול"כ לעיל בה"א לאו

הל הפדיון בשעת ההפרשה וכמו בפודה בשה ואף דבהקדש אינו כן משום דו"מ וא"כ:
אמנם בלכ"ז ואף אי נימא דמו"מ ונימא דפודה בשוי' לריך שיבא

הפדיון ליד הכהן כהקדש אעפ"כ הוא רק בופ"ח אבל בספ"ח פשיטא דמפרש שוי' והוא לעצמו וא"ל ליתן לכהן דהא לר"א דס"ל דפדיון פ"ח אפי' בשה איש הפדיון עד שיבא ליד הכהן כפדיון הבן. ואעפ"כ אמרינן בבכורות (יב:) מודה ר"א בספ"ח דמפרש עליו טלה והוא שלו עי"ש וברי"ט אלגזי שכ' סברא לזה וא"כ ה"ה לירין אפי' נימ' דבשוי' בעינן שיבא הפדיון ליד הכהן אבל בס' מפרש והוא לעצמו דלא עדיף מלר"א דבס' שאני דכיון דהממע"ה יולא בהפרשה לבד לכ"ע ואין עליו חיוב ליתן לכהן כלל וא"כ ממילא נפל כל בגיטו שהביא רא' מדלא איבעי' בגמ' בדמי שביעית וכן מהרמב"ם בגר שנתגייר דמזה המליא דינו דבס' פ"ח שפודה בשוי' בטי שיבא ליד הכהן ולפמש"כ הא ודאי ליתא אפי' בופ"ח למאי דקיי"ל ד"מ וא"כ ומכש"כ בספ"ח דלכ"ע מפרש והוא לעצמו ואפי' בשוי' כמו לר"א:

ובעיקר דיוקן אמאי לא איבעי' בגמ' בכורות (יב:) אי פדיון פ"ח בפירות שביעית ואמאי איבעי' דוקא בבהמת שביעית שפ"ז בנה כל יסודו י"ל בפשוט דבפירות שביעית שאין פדיון רק בשוי' פשיטא לי' להגמ' דא"פ פ"ח דהוי סחורה ממש ורק בבהמת שביעית דקיי"ל דפדיון בשה כ"ש ואע"ג שהפ"ח שיה הרבה יותר מהשה א"כ ה"י ס"ד לומר דאפי' ופ"ח פדיון דאינו דומה לסחורה שלוקח סחורה בשוי' משא"כ הכא שפודה בשה כ"ש פ"ח גשוא הרבה יותר ואפי"ה קמ"ל בגמ' דודאי לא חיבעי' לך דגם זה הוי סחורה כיון שלריך ליתן לכהן את השה ואף שהפ"ח שיה יותר אבל בפירות שביעית שפדיון רק בשוי' בזה ה"י פשיטא דאין פדיון ודאי דהוי סחורה

לאו דיוקא הוא דו"ל דאחר שהביא הרמב"ם כל הדינן באיזה שיה פדיון ובמה אין פדיון הביא אח"כ דאם אין לו שיה היינו הראוי' לפדיון אף שיש לו שיה פסהמ"ק או נדמה. וכה"ג פודה בשוי' ושפיר נטר הרמב"ם עד דהביא מקודם כל הדינים באיזה שיה פדיון:

ומש"כ דהרמב"ם השמיטנו בזה הטעם בדמי שביעית אין פדיון אפי' ספק משום דלריך ליתן לכהן והוי לסחורה לא ניתן להאמר כלל דהרי הרמב"ם סתם הדברים ולא הביא כלל דין זה מקודם בדמי שביעית אין פדיון ספק. וגם בפודה בשוי' לריך דיוקא ליתן לכהן וכל כי האי הו"ל לפרש ולא לסתום ומלבד כ"ז בעיקר יסודו דכיון דבשוי' לא נלמוד רק מהקדש לא עדיף מהקדש דאין הפדיון חל עד שיבא הפדיון ליד הגזבר וה"ג בעינן שיבא ליד הכהן ואף דבשה חל הפדיון משעת הפרשה אבל בפודה בשוי' בטי שיבא ליד הכהן. תמהני איך פשיטא לי' כן והלא זה חלי' אי דון מינה ומינה, אי דון מינה ואיקו באתרה, דהא אי"א דון מינה ואוקי באתרה שפיר נוכל ללמוד דפודה בשוי' מהקדש ואי"ל כיון דילפית לה מהקדש בטי שיה' דומה להקדש שיבא הפדיון ליד הגזבר. ז"א דאמרינן דון מינה ואוקי באתרה דדומה לפדיון בשה דחל הפדיון מיד בהפרשה דקיי"ל כחכמים דר"א בבכורות ספ"א דפדיון פ"ח כמע"ש דחל מיד בהפרשה ואינו חייב באחריותו. וממילא נהי דילפינן פדיון בשוי' מהקדש מ"מ אוקי באתרה ודיט כפדיון בשה דחל בהפרשה וא"כ למאי דקיי"ל כסתם מתני' ביבמות (עח:) דמזרין אסורין לעולם אי' זכרים וא' נקבות והיינו משום דדון מינה ואוקי באתרה כדאמרינן שם בש"ס וכן קיי"ל כר"י בחולין (קכ:) דמי פירות של תרומה פסור משום דד"מ וא"כ וכן בשבועות (לא.) מוקמינן לרבנן דסברי ד"מ וא"כ ממילא פשיטא דה"ג בפודה בשוי'

סמורה ממש וספיר איבער' בגמ' רק על
בהמת שביעית וכנ"ל. סוף דבר דאין לו
לזוז מפסק התוס' והרא"ש דאפי' בפודה
בשוי' חל הפדיון מהפרשה וא"ל לבא ליד
כהן. והלאו שנוכח להבין דברי רבותינו
הראשונים ז"ל ולא לחלוק עליהם. וכבר
התמרמר ע"ז הנובי מהד"ק חאו"ח סי'
ל"ח ע"ש :

יעקב אורנר החו"ק חנ"ל.

סימן קג.

ב"ה אשענשין.

(א) בשע"ת קונטרס א' סי' י"א אות ב'
הניח בלע"ג את הפי'
משניות להרמב"ם בנדה ר"פ בא סימן
שהוא היפוך מש"ס מפורש עיי"ש. ובסי'
נ"ז כ' לתוך בשני אופנים אשר המה
ברוחק גדול, ובאמת כבר קדמו בזה הקי'
בס' גן יוסף על יבמות רפ"א וגם הוא
עולה בפרט דחוקה. אך לחומר הנושא
כמדומה לי ליישב בפשיטות דברי הר"מ
דלא קאי ע"ז דאמר' בגמ' איש כתיב
בפרשה ומקשינן אשה לאיש משום דרק
בחליה איש כתיב. רק ע"ז דאמר' בגמ'
דמש"ה לר"מ אין מיבמין קטן שמא ימלא
סרים קטנה שמא תמלא איילונית וא"כ דומה
קטנה לקטן לענין יבום. והביא ע"ז בלי
מושאל מלשון הגמ' זולת לר"מ שהוא
מקיש אשה לאיש לענין יבום כמו דקטן
אינו מייבם בן קטנה לא מתייבמת ולא
יהי יבום כשר אלא לגדולה ואע"ג דאלל
קטן וקטנה לש"ל איש ואשה עכ"ז
דרכו של הרמב"ם למינקט לשון הגמ'
אבל כוונתו הי' כהנ"ל וניתא שפיר דברי
הרמב"ם בפשיטות :

(ב) שם בס' ג"ח אות י"א הקשה על
הר"ן פ"ק דחולין שכ' דר"ה
דסובר בשביר כו' פסולה גם בנאכד הסכין
פסולה והר"ן בעלמו כ' דרבא דס"ל
בישראל מומר בודק סכין כו' ס"ל דבנאכד

הסכין כשרה א"כ איך סובר כר"ה ומדמסייע
לר"ה בשמעתינן משמע דסבר כוותי' והניח
בלע"ג. ושם בס' פ"ח כ' לתוך הקי'
הזאת. ומידוע גדול בעיני איך נעלם מהם
דברי הרשב"א שם בסוגיא דהשוחט בסכין
דהא דרבא בישראל מומר כו' אחיא דלא
כר"ה אלא כר"ח ע"ש. והא דהקשו
דמדמסייע לר"ה משמע דסבר כוותי'
הביא שם הרשב"א הגירסא בגמ' מחיב
רבי אבא לסיוע לר"ה ע"ש ולא רבא
וא"כ לש"ל כלל קי' וז"ע :

(ג) שם בס' ס"ו אות ב' כתב לתוך
דמש"ה אין האב יכול לעשות
שליח בפדה"ב משום דנתינה בע"כ ל"מ
שוב באב הפודה ע"י שליח אפי' מסר
לו דמי הפדיון דהוי מילי ולא ממסרי לשליח
כמו בטבעת קידושין דאין שפ"ס ע"ש.
נעלם ממנו דברי האחרונים שכ' דזה
דאמר' דהוי מילי הוא רק בקידושין דהוי
חוב אללה משום דאסר לה אכ"ע שייך
שפיר לחשוש דשמא לא תתרה לכן ל"ה
מעשה כמה שמסר המעות להשליח רק
הוי מילי אבל כמו הכא דוכות הוא לכהן
והוא חששא דחוקה דשמא לא ירצה לקבל
בדאי ל"ה מילי רק מעשה. ובבירור זה
הי' כוונת השואל שהובא בחתם סופר
ביו"ד סי' רנ"ג שהביא ע"ז דאין הטעם
משום מילי לא ממסרי לשליח :

וגם מ"ש שם ומיושב ג"כ קי' שעה"מ
הוא כחידה סתומה דהא בגמ' איירי
בפרה"ב דהאב פודה א"כ שפיר הקשה
בשעה"מ דבאב הוי תנאי שא"א לקיים
ע"י שליח דלו יהא הטעם כדבריו דא"י
האב לעשות שליח משום דהוי מילי מ"מ
הוי תנאי שא"א לקיים ע"י שליח ובחידושי
הר"מ באהע"ז כ' להדיא בן דהיכא דא"י
לעשות שליח אחר משום דהוי מילי א"י
להתנות שום תנאי משום דא"א לקיים
ע"י שליח וא"כ הדרא קי' השעה"מ
לדוכתי' וז"ע :

ובדיותי בזה אכתוב מה שהביא בס'
דברי

דברי שאל מר"ש כאטארוזאקן זל"ל על
 יו"ד סי' ש"ה והניח בל"ע על הרמ"א
 שכ' דאין האב יכול לפדות ע"י שליח
 וכל אחרונים חלקו ע"ז וז"ל ותמהני למה
 לא הביאו ש"ס בכורות (ג.) דר"א שדר
 שבסר זווי לר"א בפדה"צ הרי מלינו דשדר
 ע"י שליח וע' שעה"מ שגס הוא לא הביא
 דברי הש"ס הלז וז"ע טכ"ל. ותמה לתמהו
 דהא בחי' רעק"א שס ביו"ד כ' ליישב
 קו' השעה"מ הנ"ל בזה דאפי' לפי שהובא
 ברמ"א דא"י לפדות ע"י שליח היינו
 שהשליח יעשה מעשה הפדיון שיאמר לכהן
 בזה המעשה יהי' הבן פדוי אבל פשיטא
 דיכול להקנות להכהן המעשה ע"י שליח
 והוא בעלמו אומר במעשה אלו שאני מקנה
 לך ע"י שליח יהא בני פדוי כו' ע"ש. וא"כ
 לק"מ קו' דהא ל"א שס בגמ' רק דשדר
 לי' זווי וזה להקנות להכהן המעשה גם
 הרמ"א מודה דמהני ע"י שליח וזע"ג.
 אך חידוש הוא שלא הביא רעק"א ראי'
 לדבריו מן הגמ' הנ"ל:

(ד) **שם** בס' ע"ז אות י"א השיג על
 דברי מ"ש בס' ל"ח לחרץ קו'
 המג"ח דהחניך סובר כאבודרהס א"כ
 כיון שהפקיעו הרבנן את שיעבודו ממילא
 חייבת אף מדאו' מתוס' במגילה שכ'
 דמחוייבת רק מדרבנן. באמת מזה אין
 שום השגה על דברי די"ל דגם התוס'
 סובר כן לאחר דאמרו רבנן דנשים מחויבות
 מפני שהי' בליתיהו הגם ממילא מחויבות
 מדאו' רק מ"מ לריך היקש משום דהיקש
 הוא כמו דכתיבא בתורה להדיא. וממילא
 לפי' הוא טעות מה שהשיג כ"ח שס
 עלי' מש"ס מפורש דמקשה והא ד"ת קאמר
 לדברי ממילא הוי ד"ת. דהא ד"ת שייך
 לומר רק כפי המסקנת הגמ' דאמר קרא
 זכור ושומר כל שישנו כו' וזה כתיבא
 באורייתא להדיא אבל א"א דרבנן הגם
 ממילא מחויבות מדאו' ל"ש לומר ד"ת.
 אך חוץ מזה באמת התוס' אינו סובר
 כטעם דאבודרהס הגם שמכאן אין האכחה

כהנ"ל אך מדברי התוס' בקידושין (כט)
 שכ' דנשים אינם חייבות בעשה דשביעת
 יו"ט ע"ש וא"כ לטעם דאבודרהס דנשים
 פטורות ממעשה"ג הואיל ומשועבדת
 לבעליהן ואין סיפוק בידם לעשות א"כ
 הואיל דשביעת יו"ט הוא בשוא"ת גם
 נשים חייבות וא"כ משמע דהתוס' אין
 סובר בזה כאבודרהס וממילא לפי' יש
 ראי' לדברי דהחניך סובר כטעם דאבודרהס
 משום דהחניך בפ' אמור חולק על תוס'
 הנ"ל וכ' להדיא דעשה דשביעת יו"ט
 נוהג בנשים ג"כ ע"ש. א"כ י"ל דטעמו
 משום דסובר כאבודרהס וא"כ לרקו דברי
 במ"ש לחרץ משום דהחניך סובר כאבודרהס
 וגם מ"ש שס דזה תלוי בפלוגתא המובא
 בהרבה מקומות אי דרבנן מוטיל לגבי
 דאו' לא ארע כלל כוונתו מה שייכות זה
 לזה דהא ש"ס מ"ה משום דאבודרהס כ'
 טעמא דקרא וא"כ בכה"ג דרבנן מפקיע
 השיעבוד ל"ש טעמא דקרא וא"כ ממילא
 הוי דאו'. ומ"ש שס להקשות מגרופה
 ואלמנה דל"ש משיעבדת לבעלה אחי'
 אינם מחויבות במ"ע שה"ג לא עלי
 תלונתו רק לטעמא דאבודרהס ועל
 אבודרהס כבר כ' באחרונים קו' זאת:
 (ה) **שם** בס' פ"ט אות א' כמעט כל
 דברי ידיו כ"ח כבר כ' בפנ"י
 במהדורא דחרא על סור חו"מ בס'
 ל"ט ע"ש:

(ו) **שם** אות ד' הניח בל"ע דברי הרא"ש
 שכ' דקלירה ביו"ט מותר מה"מ
 רק דרבנן הוא דגזר א"כ מאי מקשה
 בגמ' חגיגה קלירה ביו"ט מי שרי דהא
 שס קו' על הקרא י"ל דהא"ג דמה"מ מותר
 ע"ש. פליאה בעיני איך נעלם ממנו דברי
 התוס' שס בד"ה חוש"מ שהביא קו' זו
 על הא דאמרי' שס בגמ' אלא בחש"מ
 מי שרי משמע דאסור מה"מ ותי' כיון
 דאקרא סמכין למיחסר ל"ש לאוקמי קרא
 דשרי בהדיא ע"ש. א"כ לפי' ל"ש כלל
 קו' הנ"ל משום דתוס' הביא ברפ"ק

דבילה בשם הירושלמי שהביא מקרא דקלירה אסור. וא"כ ז"ל לשיטת הרא"ש דטובב דקלירה אינו אסור אלא מדרבנן א"כ הקרא אינו אלא אסמכתא וכמו שב' להדיא כן בס' מחליט שקל בס' חל"ה באו"ח ע"ש. וא"כ שייך ג"כ תי' הג"ל מהתוס' על קלירה ביו"ט ל"ש לאוקמי קרא דשרי בהדיא ע"ש וזה פשוט:

ובאופן אחר י"ל קו' התוס' הג"ל וגם קו' לפמ"ש בט"ז בכמה מקומות דבכ"מ שיש היתר מפורש מה"ת אין כח ציד חכמים לאסור. וא"כ י"ל דקו' הגמ' הוא קלירה ביו"ט מי שרי דהא רבנן אסרו וא"כ א"א ובקלרכס קאי ביו"ט איך ה' כח ציד חכמים לאסור. וכן קו' הגמ' חוש"מ מי שרי הוא ג"כ בזה האופן ולק"מ קו' התוס' וגם קו' כהג"ל:

ז' ר"ה (כב.) במחני' אב ובנו כו' מה שהקשה שם בס' מנחת חינוך במלוה ד' קה"ח ק"ע בדרך החריפות על מחני' דמעשה בטובב' הרופא כו' וקבלו הכהנים או"כ ופסלו את עבדו וכשכחו לפני ב"ד קבלו אותו ואת עבדו ופסלו את בנו וק' דהא בעדות החודש ודאי הדין כמו בכל עדות דנמלא א' מהם קא"פ עדותן בטלה וא"כ לפמ"ש הש"כ בס' ל"ז דאם הכשרים לא נתכוונו להעיד אף דהקא"פ לא נתכוון להעיד פוסלים את הכשרים וא"כ ק' כשבא לב"ד וקבלו או"ע ופסלו בנו והאיך קיבלו או"ע הא נפסלו בצירוף קרוב בנו ואי דחקרו דבנו לא נתכוון להעיד א"כ אין בנו פוסל הא לשיטת הש"כ אם הכשר ג"כ אחי למחזי נפסל בצירוף הפסול אף שהפסול לא נתכוון להעיד וכאן ע"כ העבד ג"כ לא נתכוון להעיד משום דאל"כ לא ה' הכהנים מקבלין אותו ואת בנו כו' ע"ש. וכ' שנתפרסם הקו' הזאת בין הלומדים והניח בקו' :

ונלפע"ד לישב בפשיטות לפי המ שב' בחי' הרי"מ סי' ל"ז דמש"ה

הדין בנמלא א' מהם קא"פ עדותן בטלה משום דאין העדים נעשים זוממין עד שיוזמו כולם והפסול א"י להזים וא"כ הוי עשאי"ל ול"ה עדות ע"ש. וא"כ לפמ"ש שם המנחת חינוך בעלמו לחי' הב' של התוס' ברפ"ק דמכות דהיכי דל"ש לקיים כאשר זמם א"ז עשאי"ל א"כ בקידוש החודש כיון דל"ש לקיים כאשר זמם א"ז עשאי"ל כלל. וא"כ לפ"ז הדין בקידוש החודש דהיכא דנמלא א' מהם קא"פ עדותן קיימת משום דל"ש הטעם דאין העדים כו' וא"כ ל"ש כלל קו'. וגם מ"ש שם לחי' הא' שבתוס' דיוכל לקיים כאשר זמם במלקות א"כ גם בקידוש החודש הוי י"ל לקיים במלקות והגם דל"ש הכא כלל והלדיקו כו' כיון דאינם באים להרשיע כלל לשום בנ"א מ"מ ילפינן דבכל דוכתא עדים זוממין לוקין ע"ש לע"ג דבריו ונעלמו ממנו דברי הרמב"ן במכות שכ' להדיא להיפוך לענין טרפה שהרג דפטור משום דהוה עשאי"ל הקשה ואמאי דהא יוכל לקיים כאשר זמם במלקות וחי' דכיון דלא מלקינן להו רק היכא דשייך והלדיקו אבל הכא לא עביד כלום משום דהי' טרפה ע"ש וא"כ גם בקידוש החודש דאינם באים להרשיע כלל ל"ש מלקות ולע"ג :

ח' יומא (ס"ט) בגדי כהונה קשין הן ופירש"י דמותר אפי' בהעלאת דהוא כלאים דאוי' והקשה בחוס' מהא דרפ"ק דערכין דאמר' הוילי ואישתרי כלאים לגבייהו וא"א דבקשין אפי' כלאים דאוי' שרי הא לא אישתרי כלאים לגבייהו כיון דקשין הן ע"ש וכ' הר"ן בספ"ק דבילה דאפשר לקיים דברי רש"י ז"ל לפי' שחרזו בשם הר"ן הלוי ז"ל דהא דאמר' בגדי כהונה קשין הן דוקא באבגס שהי' קשה כו' והא דאמר' בערכין דאישתרי כלאים היינו לגבי כ"ג בשאר בגדים שהיו רכין ע"ש. ופליאה נשגבה בטיני על דברי הר"ן איך כחב' לחרץ שיטה

שיטת רש"י דבערכין איירי בשאר בנדים ולא באכנע דהא רש"י כ' שם להדיא דאישתרי כלאים משום דאכנע של כלאים ה"א ח"כ איירי באכנע שהיה קשה וא"כ הדרא קו' הסום' לדוכת' ולע"ג ומלוא ליישבו:

דוד ולמן בחרה"ג ר' משה גרשון וצ"ל החופ"ק הג"ל.

סימן קד.

ב"ה קאמצימאוו (פ' סובאלק).

(א) **המח"א** בהל' קנין חצר ס' א' הביא דעת הסוברים להלכה דחצר דגברא מטעם יד קאחי. וכו' דלפ"ו לריך להבין אמאי לא ילפי' קטן מקטנה דכי היכא דקטנה אית לה יד ואית לה חצר ה"נ קטן כיון דאית לי' יד כשדעת אחרת מקנה ואמאי לית לי' חצר כיון דחצר משום יד איתרבאי. ומסיק דבאמת היכא דדעת אחרת מקנה להקטן אית לי' להקטן חצר. והביא שכן כ' הראב"ד בהשגות בפכ"ט מהל' מכירה דמאי דאמרי' קטן אין לו חצר היינו דוקא לענין מליאה דלית בי' דעת אחרת מקנה אבל לענין מתנה דיט' לו דעת אחרת מקנה יש לו חצר ויש לו ד' אמות ע"ש. והקשה ע"ז הרב המגיה וז"ל א"ה דברים אלו לא ירדתי לעומקם דהלא בקטנה ג"כ לא מליט דאית לה יד אלא בגט דאיכא דעת אחרת מקנה [כדפריך הש"ס בב"מ (יא:)] והרי גט דדעת אחרת מקנה כו' ואפי' הכי ילפינן מליאה מגט וא"כ בקטן נמי ראוי לומר כן עכ"ל: **ונרע"ד** לתרץ ולהלדיק דברי המח"א והראב"ד לפי הבנתו. והנה

המרדכי בפ"ק דב"מ הביא ממנה"ס לענין אם יכול ליתן מעשר כספים לבניו ולבנותיו של שמעון קרובו הסמוכים על שלחנו של שמעון ושמעון עשיר. וכו' דכיון דקי"ל מליאת בנו ובתו הקטנים הרי אלו

שלו וקי"ל כר"י לגבי שמואל דלא קטן קטן ממנו אלא אפי' גדול וסמוך על שלחו אביו מיקרי קטן וכיון דידם כירו אסור ליתן להם מעשר עני כיון דאביהם עשיר הוא. ואע"ג דרבינו שמעון משפיערא מחלק בין מליאה דאביהם וזכה ובין מתנה דאיכא דעת אחרת מקנה דלא אינו זוכה אביהם במה שבה לידם מ"מ לענין המעשר גם הר"ש משפיערא יודה דזה לא מיקרי דעת אחרת מקנה כיון דאין לו להבעלים בזה כלום רק טוה"כ. וטוה"כ אינה ממון ע"כ לא מיקרי דעת אחרת מקנה ע"ש. והובא דברי המרדכי בקטנה"ס ס' רמ"ג סק"ד ע"ש. ומבואר מהמרדכי הנ"ל דכל דבר שאין לו בו ממון אף דנתינתו מיקרי נתינה כדאיכא בב"מ (יא:) מתנות כהונה נתינה כתיב בהו. וה"ה מתנות עניים מ"מ לא מיחשב נתינתו דעת אחרת מקנה. וא"כ מכוונים היטב דברי המח"א דהא אין קי"ל בגיטין (כ.) דכתב גט על איסורי הנאה כשר. וכיון דהא"ג אין בו שווי ממון אם נתן גט שכתב על איה"ג לא מיקרי דעת אחרת מקנה לשיטת המרדכי דלעיל ואכן מרבי' חצר דקטנה מונתן בידה אין לי אלא ידה גבה חלצה מנין ח"ל ונתן מ"מ. והך ונתן סתמא כתיבא וקאי על כל עיני גט אף אם כ' על איה"ג ובאיה"ג כיון דאינה ממון הא לא מיקרי דעת אחרת מקנה כמו בטוה"כ להמרדכי מ"מ קונה לה חלצה א"כ מוכח בקטנה דחלצה קונה לה אף דליכא בה דעת אחרת מקנה וממילא שפיר ילפי' בה מליאה מגט. משא"כ בקטן דלא מליט בי' זכו' רק היכא דדעת אחרת מקנה אותו וא"כ גם בחצר אין לו רק היכא דאיכא דעת אחרת ולא במליאה. והא דפריך הש"ס בב"מ (יא:) והרי גט דדעת אחרת מקנה הוא התם פריך ארבע פפא דאמר דבדעת אחרת מקנה לא בעי' שומד בלד חלצה פריך הש"ס שפיר דכיון דפולא אמר סתמא בגט והוא

והוא שטומדת בלד חלרה וקאי על כל מיני גט בין שכתב על איה"ג ובין שכתב על דבר שיש בו שוה פרוטה. והרי אם כ' על דבר שיש בו שוה פרוטה איכא דעת אחרת מקנה ואעפ"כ אמר והוא שטומדת בלד חלירה וא"ש. ובעיקר דברי המח"א מה שהוכיח דעת הראב"ד הוא דחלר דגברא משום יד הוא עי' בקלה"ח סי' רמ"ג ותרצה שדבריו אינם מוכרחים וגם ביהר ראיותיו יש לגמגם ואכמ"ל:

(ב) **שם** במח"א הל' קנין חלר סי' ד' הביא דברי הריטב"א שכ' אהא דאיחא בב"מ (קכ). דכל היכא דליהו לא מלי זכי חלרו נמי לא זכי לי' לפיכך האפרוחים שיש בשוכך לא קנה בעל השוכך כ"ז שלא הוגבהה האם מעליהם. וכ' ע"ז הריטב"א בחידושו די"מ דהא דלא קנה אותם בעל השוכך היינו שלא מדעתו משום דסתמא איסורא לא ניחא לי' דליקני' לי' חלרו אבל אם גילה דעתו דליקני' לי' קנה. והוא ז"ל כתב דאפי' גילה דעתו לא קנה לי' כיון דליהו לא לא מלי זכי. ואע"ג דאשכחן דחלירו קונה לי' הגניבה כמבואר בפ"ק דמליעא. בגניבה לחוד הוא דרבי רחמנא לחייבו בכפל ע"י חלרו עכ"ל הריטב"א וכ' ע"ז המח"א וז"ל איברא דלריך לחקור בהיכא דעבר וזכה בצנים קודם שעמדה האם מעליהם אי זכה בהם ואיסורא דעבד עבד אי נימא דזכה בהם א"כ חלרו נמי כל שגילה דעתו שרצונו שחזקה לו אמאי לא קנה דהא לחלירו כידו. [ולמ"ד דחלר לא אחי אלא משום שליחות דוקא אחי שפיר דאין שליח לדבר עבירה וזלח בגניבה וכמו שכ' הריטב"א]. ואי נימא דאפי' נטלם בידו מחמת האם כיון דלא מלי עבד לא זכה בהם דכל מילתא דאמר לא תעבד אי עבד ל"מ. א"כ אמאי אינטריך הריטב"א לדחוקי נפשי' ולומר דשאיני גניבה בלא"ה לא קשה מידי דשאיני התם דאי עבר הוא ונטל

בידו בגניבה זכא ומש"ה חלירו נמי קנה לי' משא"כ הכא לא עדיף חלרו ממשלתו עכ"ל:

ורבנא הא דרלה למזוא מזור להריטב"א במ"ש במוסגר ולמ"ד דחלר לא אחי אלא משום שליחות דוקא א"ש דאשלד"ע זולת בגניבה. דבריו תמוהים בעיני דאטו בגניבה גזה"כ דיש שלד"ע בחלר הא מסבירא אמרי' בב"מ (י'): דבחלר לא שייך שלד"ע אי מטעם דלא הוה בר חיובא או מטעם דבע"כ מוסיב למר כדאית לי' ולמר כדא"ל א"כ מ"ש גניבה משאר עבירות כיון דמגניבה ידעי' דבחלר לא שייך אשלד"ע א"כ ה"ה בכל מיני עבירות. והנה הביאו לומר כן משום שהבין בדברי הריטב"א במ"ש, ואע"ג דבחלירו קונה לי' הגניבה כמבואר בפ"ק דמליעא בגניבה לחוד רבי רחמנא כדי לחייבו בכפל. והבין דהריטב"א הק' דהא בגניבה מליני דיש שלד"ע בחלר. וסי' דרק בגניבה לחוד גלי רחמנא דיש שלד"ע בחלר כדי לחייבו בכפל. אבל זה אי אפשר לומר כלל בזכותו דבהדיא מוכח שם בסוגיא דלא משום גזה"כ אמרי דבחלר יש שלד"ע בגניבה. דהא הש"ס פריך שם אמאי דס"ל חלר משום שליחות איתרבאי מהך דחניא אין לי אלא בידו גנו חלירו וקרפיפו מניין ח"ל המלא חמלא מ"מ. וא"א חלר משום שליחות הא אין שליח לד"ע. וע"ז משני רבינא ורב סמא בסבירא דבחלר לא שייך אין שלד"ע. ואי אחרת דגזרת הכתוב הוא רק בגניבה. דבחלר אשלד"ע למה להו לרבינא ורב סמא להדורי בחר סברא לישיני בפשוט דשאיני גניבה דבהדיא רבי רחמנא מהמלא חמלא. ועוד דלמאי דפריך הש"ס וא"א חלר משום שליחות איתרבאי הא אשלד"ע. משמע דלמ"ד חלר משום י' איתרבאי א"ש הא דמרבי' חלר בגניבה וא"א דלמ"ד חלר משום שליחות אחי קרא לאשמעי' חידושא דבגניבה יש שלד"ע בחלר

בחלר כדי לחייבו כפל. תיקשי למ"ד חלר משום יד קרא למאי אחי. אע"כ אית לן למימר דלמ"ד חלר משום יד הא גופא קמ"ל קרא דחלר קונה כמו ידו. א"כ גם למ"ד חלר משום שליחות י"ל דהא גופא קמ"ל קרא דחלר קונה כמו שלוחו ואגב אורחא שמעי' דלא שייך בחלר שלד"ע מטעמים המבוארים בסוגיא:

ע"ב נלע"ד בכונת הריטב"א דבאמת ס"ל היכא דאס עבר וזכה בבאים בשעה שהאס רובלת עליהם קנה. אך ס"ל דזהו רק היכא דעבד מעשה בידים אז אמרי' אף דאסור מ"מ אי עבר ועבד עבד. אבל אם אינו עושה מעשה בידים רק חשב לזכות לו ע"י חלרו אינו מועיל כיון דאסור לזכות וישראל לא ניחא לי' לעבדו איסורא ע"כ כל כמה דלא זכה בידים אמרי' דלא גמר בדעתו בלב שלם לזכות. קלח דוגמא לסברא זו הא דאמרי' מחשבה רעה אינה מלטרפת למעשה. ומעתה א"ש מה שסיים הריטב"א ואע"ג דאשכחן דחלרו קונה לו הגניבה כמבואר בפ"ק דמליעא. וכונתו להקשות אסברא דילי' דבזכי' באיסורא לא יוכל לזכות במחשבה לחוד בלי מעשה. והרי בגניבה רבי רחמנא חלירו דליקני וס"ל דבריבויא דחלירו דקונה מיירי שאינו עושה שום מעשה בידים לענין הקני' ואפ"ה מתחייב כפל ע"י מחשבתו שחשב שיקנה לו החלר לחוד. וע"ז תירץ דבגניבה לחוד הוא דרבי רחמנא לחייבו בכפל ע"י חלירו אף שאינו עושה מעשה ואין אנו יכולים ללמוד מזה המקום אחר דגוה"כ הוא בגניבה:

וראיתי להקל"ה בס' רמ"ג סעי' כ"ב ובס' שמ"ח סעי' ד'.

שדקדק מלשון רש"י בב"מ [יא:] בד"ה גגו חלירו וקרפיפו מנין שכ' שאם נכנסה שם ונעל בפניה לגונבה דכונת רש"י דאם לא עשה מעשה הנעילה רק אחרי שנכנסה מאליה חשב רק לגונבה לא מהני דמחשבה לחוד בלי מעשה אינה כלום. ולענ"ד שאינו

אינו מוכרח דרש"י סובר כן דיל' דרש"י סובר בזה כהריטב"א דבגניבה גוה"כ הוא דאף מחשבה בלי מעשה מהני והא דכחב כש"י ונעל בפניה משום דבלא נעילה הוה חלר שאינה משתמרת דכמו דנכנסה מאליה כן תלא מאליה ואיך יקנה מש"ה כחב שנעל בפניה אבל אין כונתו דהנעילה מוכרחה להקרא מעשה ובלא מעשה לא יקנה. ונ"מ דאף אם חסי' הנעילה ע"י אחר או על ידו בלא כונה להגניבה רק לשמור ביתו ג"כ יקנה כיון דאין לר"ך למעשה בגניבה ובמחשבה לחוד סגי. ועי' בספר כובע ישועה למר אבא הגאון נ"י בב"ק דף ס"ה ע"א ד"ה אין לי שהקשה להבנת הקל"ה בכונת רש"י מהא דהביא הכ"מ פ"י משבת ה' כ"ג בשם הרשב"א שצירושלמי נראה שהתירו לנעול לכתחילה לשמור ביתו ולבי שבתו דכיון שר"ך לשמור ביתו אעפ"י שעי' כך נלוד הלבי ממילא מותר ובלבד שלא יתכוין לשמור הלבי בלבד. א"כ כמו דל"ח הנעילה מעשה לידה רק במתכוין לשמור הלבי בלבד ה"כ י"ל דהנעילה ל"ח מעשה גניבה רק במתכוין לשמירת הגניבה לבד וא"כ בחיוב כפל דבעי עדים מנא ידעי עדים מחשבתו ע"ש. ולפמ"ש בכונת רש"י א"ש דאין כונת רש"י לומר דבלא הנעילה ליכא מעשה ומחשבה בלי מעשה לא מהני דבאמת אין לר"ך מעשה בגניבה רק דע"י הנעילה נעשה חלר משתמרת:

וראה התוס' בב"ק [סה.] ד"ה אין לי אלא בידו כ' וז"ל ואיטריך לרבווי חלר לאשמעי' דחלר קונה אף לחובתו דלא תימא כשליח דמיא ואשלד"ע קמ"ל דקונה כדמפרש בפ"ק דב"מ ד"ש שלד"ע היכא דשליח לאו בר חיובא הוא עכ"ל. ולכאורה משמע מלשון התוס' דמקרא יתירא ידעי' דאשלד"ע בחלר. אבל זה ק' כיון דמבואר בב"מ דהא דאין שלד"ע בחלר סברא הוא או מטעם

שאינו בר חיובא או מטעם בע"כ הוא דמוטיב א"כ ל"ל קרא להכי. אבל לשיטת הריטב"א ולפמ"ש ג"כ הוא שיטת רש"י א"ש דהקרא אשמעי' טובא דבגניבה אף שאינו עושה מעשה הזכי' בידים רק במחשבה לחוד מהני בגניבה משא"כ בשאר איסורים. אמנם החוס' לא ניחא להו לומר כן משום דלטעמייהו אזלי שכתבו שם בב"ק אין לי אלא בידו פי' שנגבו בידו ממנו גנו חזירו כל' שהכניסה במקל ולא כפרש"י בב"מ דף י' שנכנסה מאליה ע"ש וא"כ ס"ל דבעי' מעשה גם בגניבה ובמחשבה לחוד לא מהני ומש"ה לא פירשו כהריטב"א. ומעתה הך דינא דהקלה"ח דגם בגניבה בעי' מעשה. ומחשבה לחוד לא מהני פליגי בזה החוס' והריטב"א דלהחוס' מחשבה לחוד לא מהני ולהריטב"א גם במחשבה לחודה בלי מעשה מהני. ודעת רש"י לא ברירא לן איך הוא סיבר והדעת נוטה דסובר בזה כהריטב"א. ואם נחליט כן בדעת רש"י א"ש לשון המחבר בחו"מ ס' שמ"ח סעי' ד' שם' ואם הכניסה לרשותו. דהקלה"ח שם כ' ע"ז דהך ליטנא לאו דוקא דה"ה נכנסה מאליה ונעל בפניה דזה הוה מעשה. ולפמ"ש שפיר כיון ודייק המחבר בלשונו משום דלא מוכח מדברי רש"י דהנעילה הוא כדי שיהי' מעשה. ד"ל דרש"י סובר דהנעילה לא מוכיח שדעתו לגנובה רק לשמור ביתו ומחילא לא מהני להסוברים דבעי' מעשה :

וראיתו : להקלה"ח בסו' שמ"ח סק"ב שהביא ראי' לשיטתו עפ"י

הבנתו בדברי רש"י מהא דתנן בסוף המפקיד החושב לשלוח יד בפקדון כי"ד הסה את החבית כו' הגביה ונעל הימנה רביעית ומשברה משלם דמי כולה דלא מחייב במחשבה אלא במעשה הגבהה ומוכח ממשנה זו אע"ג דהפקדון הוא בביתו וברשותו דה"ל חזירו אפי' אינו קונה לאונסין עד שיעשה מעשה וכמו

נעל וכמ"ש רש"י עכ"ל. ולענ"ד אין ראיות זו מוכרחת חדא דה"ל דשאני שליחות יד דבהדיא רבי רחמנא מאס לא שלח ידו דאינו חייב עד שישלח בו יד דהוה טעמא דב"ה דבשליחות יד אינו מחשבה כמעשה כדאיתא בגמרא שם (מד.). וא"כ ליכא למילף מני' גניבה ד"ל דבגניבה דרבי רחמנא חזירו מהמלא תמלא חייב אפי' במחשבה לחודא דלא ליכא רק חזר גרידא בלי מעשה וכדמשמע פשטא דליטנא דחזר שאין פועל אחר זולת החזר. ועוד ד"ל דמחנ' מיירי בפקדון שיחד לו מקום דלא מיקרי רשות מפקיד ואפי' בלא ייחד לו מקום מלמד המח"א בה"ל קנין חזר ס' ח' דלהוי מקום הפקדון רשות המפקיד. ונהי דבזה מסיק להיפך אבל בייחד לו מקום עכ"פ הא הוה רשות המפקיד ומש"ה בעי' דוקא הגבהה. והא דלריך לב"ה קרא לרבווי' מעשה בשליחת היד דהא בריתא דב"ה קאי אמתני' וכיון דמתני' מיירי בייחוד לו מקום א"כ פשיטא שלא יחייב בלא הגבהה ד"ל כיון דאיכא קרא דעל כל דבר פשע הו"א שיתחייב גם במחשבה אף בייחוד לו מקום. ועי' בב"מ (סא.) אלא לאו בגזל למה לי לכובש שכר שכיר ע"ש. והרי בכובש שכר שכיר ליכא לכאורה רק מחשבה לחודא ומ"מ עובר על לא תגזול. אמנם יש לדחות דהחוס' שם בד"ה לעבור הק' וא"ת ולוקמה בגזל ולעבור עלי' בשני לאוין ותי' משום דאלאו דגזל לא לקי אבל אי מוקמינן אכובש שכר שכיר באם אינו ענין לקי שפיר ע"ש. וקשה דאיך לקי אכובש שכר שכיר הא הוה לאו שאלין בו מעשה. ומלאתי בפנ"י שהק' זאת בשם הגאון חכ"ל ותי' דמיירי בגזל דאיכא מעשה ע"ש. וא"כ ליכא הוכחה מכאן ועי' דרך כ"ז ע"כ בהא דנעלה לפני יאוש ע"מ להחזירה ולאחר יאוש נחבין לגזלה עובר משום השב תשיבם והק' בחו' ד"ה אינו וא"ת אמאי ליכא לא דלא

ידעי' דאשליד"ע צחור הא בגמרא דב"מ
מבואר דהא דאשליד"ע צחור מסבירא ידעי'
וכוה יש להק' ארש"י בב"מ (יא.) ד"ה
ומר סבר לא ילפי' ממונא מאיסורא וגבי
ממונא חזר מאס המלא איתרביא ואיכא
למימר דשליחות הוא ומשום דאשליד"ע
אילתרין למכתב החס עכ"ל. ומשמע
מדבריו נמי דהא דאין שלד"ע ידעי'
מקרא וזהו היפך המבואר בסוגיא שם
וג"ל לתרץ בהקדם קושית הגאון רע"א
בגליון הש"ס שם שהק' ארברי רש"י וז"ל
וק"ל דאס מסבירא לא ידעינא דצחור
לא מיקרי לדבר עבירה מהנך טעמים
הנ"ל דלאו בר חיובא או דל"ס אי בעי
עבד. מנ"ל באמת דילמא גס בגניבה
איתרביא חזר משום ידו ולרין באמת דוקא
בטומא צלד חבירו וז"ע עכ"ל:

וְנִיחָא לתרץ דהנה הש"ס קאמר החס
מ"ס לא ילפינן מליאה מגט. ויש
להבין מהו סברת המ"ד דלא ילפי' מליאה
מגט דהסבירא נותנת דיכיון דנחריבה חזר
בגט וחזר במליאה. ובמליאה יש הוכחה
דמשום יד הוא כמ"ס רש"י בד"ה ת"ל
ונתן ע"ס. א"כ יש לן לומר דגס במליאה
דנחריבה חזר ג"כ הוה מתורת יד. ואף
דרש"י הסביר זה משום דממונא מאיסורא
לא ילפי' מ"מ עדיין טעמא בעי דלכאורה
אין זה כלל ילפותא כיון דעיקר ענין
חזר במליאה ילפי' מקרא ואין מספקי'
רק איזה שם יש לחזר א"כ י"ל כיון
דמלינו צמד דוכחא דחזר הוה משם יד
ממילא הוה גילוי מילתא אכל חזר דהוה
מתורת יד וכמו דאמר' בב"ק (ב:) דהא
דד"ס מד"ק לא ילפי' דצנינוי מילתא
בעלמא ילפי' ועי' חכ"ל סי' קט"ו. וביד
מלאכי כלל א' ערך מ"ב. וגרסה לומר
דטעמא דרך מ"ד דלא ילפי' הוא משום
דרש"י בד"ה תלמוד לומר ונתן כו' הוכיח
דבקטנה הוה חזר משום יד דאי משום
שליחות הא כבר כתיב הכא כדתינא
ושלחא מלמד שהאשה עושה שליח כו'
ע"ס

דלא תגזול אי משום דבהתירא אחי ליד'י
הלא בכובש שכר שכיר איכא לאו כדאמר
בפרק איזהו נשך עכ"ל. ואמאי לא חירו
בפשיטות דהכא מיירי דהאכידה מונחת
בחלרו ואינו תופס בידו ובמחשבה לחודא
אינו עובר. ואף דבשעה שהגביהה הוה
מעשה אף אז הו' בדעתו להחזירה ואין
ליחס מעשה ההגביהה שהי' בהיתר למחשבת
הגזילה דהשתא. אע"כ דפשיטא להו דגס
בכה"ג דלא הוה רק מחשבה לחוד מ"מ
חייב אלאו דלא תגזול [ואף דהתום'
דב"ק שהבאתי לעיל סובר בהדיא דבגניבה
בעי' מעשה. מ"מ י"ל דהתום' דהכא פליג
דלאו מרועה אחד נהנו]. אמנם יש לדחות
דהתום' דהכא סובר דמעשה ההגביהה
אף דהי' בהיתר מ"מ חשיב מעשה למחשבת
הגזילה. ובע"כ מוכרחים אנו לומר כן.
דאל"ה מאי מייתי ראי' מכובש שכר שכיר
אגזול. דהי' דמוכח משכר שכיר דהא
דבהתירא אחי ליד'י לא מעכב לעבירה
הלאו מ"מ עדיין נפקותא רבא איכא בין
כובש שכר שכיר להא דהכא דכובש
שכר שכיר איכא מעשה כמ"ס בשם הפ"י
מהחח"ל מש"ה איכא ב' לאו דלא תגזול
משא"כ הכא דליכא מעשה רק מחשבה
לחודא ובכה"ג אינו עובר ומש"ה ליכא
רק עשה דהשג תשיבס ולא לאו דלא
תגזול. אע"כ אית לן לומר דהתום' דהכא
דמעשה ההגביהה אף דהי' בהיתר מלטרפת
למחשבת הגזילה ועי' בשבועות (יז.) בעי
רב אשי נזיר צקבר בעי שהיי' למלקות
ולפירש"י כניסתו הי' בהיתר ועי' ביבמות
(ז:) תוד"ה כולהו. ובשאג"א סי' ל"ב.
ובחל"מ פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' כ"א
ועי' היטב תוס' שבועות שם ד"ה או כו'
א"כ איירי כו' ואכמ"ל:

וְדָנָה לעיל הבאתי דברי התום' דב"ק
דס"ה שז' דאשליד"ע לרבווי חזר
לאשמעי' דחזר קונה אף לחובתו דלא
תימא כשליח דמיא ואשליד"ע קמ"ל דקונה
כו'. והקשתי אהא דמשמע דמקרא יתירא

ע"ש. והנה דברי רש"י הנ"ל אינם מובנים לכאורה דנהי דמרב"י שליח בגס מושלחה מ"מ אכתי לא ידעי' דגס חזר בכלל די"ל דהך ושלחה מרבי שליח דאדם אבל חזר שאינו אדם אינו בכלל שליחות ולהכי אחי הך קרא דונחן לרבות דגס חזר הוה בכלל שליחות כמו אדם ומנ"ל להוכיח דחזר דגס הוה מטעם יד. ומלאחי בע"ה להפ"י שטמר בזה וסירן דהא דחזר דהוה בכלל שליחות כמו אדם כבר ידעי' ממליאה דמרבין שס ג"כ חזר מהמלא חמלא וא"כ לא לריך לזה קרא בגס וכיון דמרב"י חזר גם בגס אי אפשר לומר חו דהוה מטעם שליחות דמאי קמ"ל בזה דאי דחזר הוה בר שליחות כמו אדם ידעי' ממליאה ואי דבגס אשה שייך שליחות זה ידעי' מושלחה ע"ש. ומעשה מוכרח סברת המ"ד דלא ילפי' מליאה מגס דהא כל עיקרא דידעי' דבגס הוה חזר משום יד אינו אלא אחר דידעי' ממליאה דחזר ישנו בכלל שליחות דאז י"ל כיון דלזה ל"ל קרא והא דיש שליחות בגס אשה ידעי' מושלחה. ממלא מוכרחין אנו לומר דבגס משום יד. אבל אי לאו דידעי' שליחות בחזר ממליאה הו"א דהך קרא דונחן בידה דמרב"י חזר הוה באמת משום שליחות והא גופא קמ"ל דגס חזר בכלל שליחות. ומעשה מחורן היטב קו' הגאון רע"א דהא אי אפשר כלל לומר דחזר דמליאה הוה משום יד דהא גם בגס לא הוה אמרי' דחזר משום יד אי לאו ההוכחא מחזר דמליאה דהוה משום שליחות ואין נימא בחזר דמליאה דהוה משום יד בלי שום הוכחא ומחורן היטב. אך לכאורה עדיין י"ל מנ"ל לומר דחזר דגס משום יד מאחר דחזר ישנו בכלל שליחות כבר ידעי' ממליאה. נימא איפכא דחזר דגס הוה משום שליחות והא גופא קמ"ל דחזר ישנו בתורת שליחות וממילא חזר דמליאה הוה משום יד מאותה הוכחא גופא מאחר דחזר ישנו בכלל שליחות

כבר ידעי' מגס. ושליחות דגברא כבר ידעי' מהא דושלח מלמד שהאיש עושה שליח וכמ"ס רש"י לעיל ד"ה משום שליחות ע"ש. אמנם בזה י"ל מאחר דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי יותר סביר לומר דחזר דמליאה נחית הקרא לרבווי משום שליחות דבזה מילתא אגב אורחא קמ"ל דבחזר לא שייך לומר אשלד"ע. וזהו כונת רש"י מאי דמסיק וגבי ממונא חזר מאס המלא איתרביא ואיכא למימר דשליחות הוה ומשום דאשלד"ע אינטריך למיכחב התם ודוק. ועי' בנ"י שכ' בסוגין וז"ל וע"כ משום יד איתרביא כו' דהא נפקא לן שליחות מקרא אחרניא דכתיב ושלחה מלמד שהאשה עושה שליח. ואע"ג דרבי רחמנא חזר לשליחות מאס המלא תמלא אע"ג דנפקא לן שליחות מושלח התם הוה דאינטריך לחייב המשלח אס עשה שלד"ע כדלקמן אבל שלד"ע לא אינטריך ריבויא דלא גרע משאר שליחות עכ"ל. וזה מתאים קלח למ"ס בכונת רש"י ומעשה לא קשה חו מה שהקשתי ארש"י דאין קאמר דאינטריך קרא לרבווי דבחזר יש שלד"ע דהא בסוגין מבואר דהא דבחזר יש שלד"ע מסבירא ידעי'. דבאמת גם רש"י ס"ל דעיקר קרא לאו להכי אחי דעיקר קרא אחי לאשמעי' דחזר ישנו בכלל שליחות וממילא אשמעי' גם הך סבירא דבחזר לא שייך אשלד"ע. וזהו י"ל גם בכונת התוס' בב"ק דס"ה ודוק:

ובב"ש לעיל בשיטת הריטב"א דאובר דבגניבה מרב"י חזר אף במחשבה בלי מעשה יש להבין מנ"ל לומר דבגניבה שנתה התורה מכל מקום לחייב על מחשבה לחוד אף בפשטות רבויא דחזר משמע שאינו עושה פעולה אחרת לסייע לחזר. מ"מ קשה לכאורה לומר דשנתה התורה הכא מכל התורה כולה. וג"ל בסעמו דס"ל כיון דחו' דהתורה קנסה להגנב לשלם כפל יתר ממה שהזיק וזהו משום דכמה דהגנב חשב להפסיד לנפס"ב

הוא דחייב ממילא איכא קלת העוה בזה שכוּפּר דכּבּר כחצו הוּס' ב"ק (ק"י) דלאו דוקא בפני ב"ח אינו מעיז רק בכל מילי דידע ב'י חבּר'י אינו מעיז לכפּוּר וא"כ לא מיבעיא אי איכא הקרוב המעיד בפניו בודאי איכא העוה אלא אפילו בתבטו ע"פ הגדת הקרוב ואין האחר לגב' מ"מ כיון דעכ"פ האחר אמר ל'י בבריא דהוא חייב לו וסמכא דעת החובע בזה איכא קלת העוה ועכ"פ לא דמי לכל הני הנישנין במשנה דליכא רק טענה שמא וליכא העוה כלל:

אולם לפ"ז עכ"פ תקשי על המדרכי דכתב להקשות אס"ד דנשבע בכה"ג אחאי לא חשבינן זה במשנה הנ"ל ואס"ד דליכא רק שבעת היסח א"כ א"ש דלא נקיט במשנה רק היכי דאיכא שבעה חמורה [ואף דהמדרכי מיירי במ"מ מ"מ כבר כתב בשעה"מ דגם במ"מ בכה"ג ליכא רק היסח] ולדכתבו א"ש כיון דאינו נשבע היסח רק מכא דאיכא העוה ובאופן שכתב השעה"מ משא"כ אי איכא רגלים לדבר ולא טענה בריא כ"כ משביעין אותו שבעה חמורה א"כ תקשי ליחסב במשנה הנ"ל דזה ג"כ מקרי שלא בטענה רק בטענה שמא רק דאיכא רגלים לדבר ולפ"ז ילא לנו מזה דין חדש דבשעה"מ ס"ק ט"ו כתב דע"א קרוב המסייע פוטר משבעת היסח אף דהוא קרוב מ"מ כיון דמחייב שבעת היסח כ"ש שפוטר וכש"כ הפוסקים מטעם לפטור בע"א דעלמא יעיי"ש עוד באריות. וכיון דכתבו דגם שבעה חמורה יכול הקרוב לחייב רק דאיני מחייב משום דאיכא העוה א"כ עכ"פ אדרבה ע"א הקרוב הוא יותר חזק מטענה המחייבת שבעה היסח ואדרבה מלד דין הוא מחייב שבעה חמורה רק משום דאיכא העוה א"כ היכי דהוא מסייע להקרוב דליכא שוב הריעותא דהעוה בודאי פוטר אף משבעה חמורה:

כן אנו מפסידים אותו. הרי דגלתה הסורה דעתה לענוש אותו על מחשבתו ע"כ מרב' ב'י חזר אף שאינו עושה פעולה בידיים רק במחשבה לחוד. וזהו דמסיים הריסב"א בגיבשה לחוד הוא דרבי רחמנא כדי לחייבו כפסל ע"י חזרו. כל' בזה לחוד מרב' קני' ע"י מחשבה כיון דחז' דהתורה אחשבי' למחשבתו לחייב כפל ע"י מחשבתו לחוד:

צבי אריה לייב בהנאון ר' משה בצלאל נ"י תחופ"ק קאפציוואו.

סימן קה.

ב"ח לאפיטש.

בש"ע חו"מ סי' ע"ה סעי' י"ז בהג"ה פסק דבטענה ספק ואיכא רגלים לדבר משביעין אותו היסח. וקשה לכאורה כיון דכל המחייבין שבעה בזה הוא דמדמין דין זה לכל הנישנים במשנה דכל הנשבעין שלא בטענה א"כ כמו דהתם מחייב שבעה חמורה כמו כן הכא ומשום דאיכא רגלים לדבר ואחאי אינו חייב רק היסח וכמו כן תקשי אכל הדינים הכתובים בס' זה סעי' כ"א כ"ב כ"ג. וכבר העיר בזה השער המשפט שם סוף ס"ק י"ג:

ונלענ"ד משום דכבר כתב בנתיב"מ ראש סי' ל"ג דהא דחייב בכל הני שבעה חמורה הוא משום דאינו חובטו טענה בריא משא"כ אי איכא טענה בריא אינו חייב רק היסח משום דאיכא נגד החובע חזקה אין אדם מעיז. ולפ"ז גם בכל הני איכא נגד החובע חזקה אין אדם מעיז דבסעי' י"ז כבר כתב בשעה"מ שם דאייירי בדאיכא כמעט טענה בריא ובהכי א"ש דעת הסמ"ע המובא בשעה"מ שם דאלת"ה תקשי איך סחים הסמ"ע ומגלי' דהרמ"א מיירי רק באופן זה. אף לדכתבו א"ש דאל"כ שבעה חמורה הו"ל לחייב. גם באידך הדינים דאיכא עכ"פ מי שאומר דבריא

אך לכאורה תקשי לפ"ז בהא דאמרינן בשבועות (מ"א) מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן הא איכא דשבועה דאורייתא אי איכא עד קרוב המסייע אינו פוטרו דהא עד קרוב אינו מחייב שבועה ממילא גם אינו פוטרו משא"כ שבועה דרבנן פוטרו. ובשלמא אי נימא דהא דעד קרוב פוטר בשבועה הוא רק בהיסת ולא בשבועה חמורה א"ש ד"ל משום דהאי דקפריך"מה איכא בין דאוריית' לדרבנן קאי על כל שבועות דרבנן ולא דוקא אהיסת יע' בש"ך סי' פ"ז סק"ל משא"כ לפי דברינו בודאי תקשי ויע' ש"ך סי' פ"ז ס"ק ל"ח וליכא למימר דהנמ' לא קאמר נ"מ רק לענין השבועה ענמה. היינו אם חייב שבועה מאי איכא משא"כ אי איכא עד קרוב הא ליכא כלל שבועה דהא פוטרו. דזה ליכא דהא ע"כ קחזינו דרחקין למילא נ"מ שם לכו"ע וע"כ דחשיב זאת לקושא וא"כ לפי דברינו עכ"פ קושא לא הוה ד"ל דהא איכא נ"מ דמאן דמחייב שבועה דאורייתא אין עד קרוב פוטר משא"כ המתחייב שבועה מדרבנן. וכמו דאמרינן דנ"מ לענין היפוך על שכנגדו וע"כ לריבין לומר בסגנון זה דשבועה זאת מסלקין על שכנגדו משא"כ בשבועה דרבנן פטרינן את החשוד משבועה א"כ כ"ש הכא ד"ל ג"כ בסגנון זה ועכ"פ נ"מ הוא ואמאי לא חשיב לה ויע' בתום שם ר"ה מאי איכא:

אך לכאורה יש להקשות על דברי התוס' יבמות (קא:): וכן הוא בכתובות (פה) בד"ה מרענא. דכתבו להכי לא חייבוהו לבעה"ט שבועה ע"פ עידותו של ר"פ משום שה' קרוב וקשה עכ"פ לחייב שבועה אע"ג שהוא קרוב דהא מחייבין שבועה ע"פ קרוב. ול"ל דשטר אלים ואע"ג דמחייבין שבועה לנחבע היכי דאיכא ע"א קרוב מ"מ אין מחייבין שבועה לנחבע ע"פ שטר דזה ליכא דהא כבר

כתבו לדמות זה לזה יע' בש"ך סי' פ"ד סק"ז ולא אמרינן שטרא אלים וא"כ ה"ה לנחבע ע"פ ע"א קרוב:

אך דזה לק"מ דכבר כתבתי דע"פ קרוב אין מחייבין שבועה חמורה היכי דנחבע טוען בריא. רק היסת. א"כ גם הכא דהנחבע טוען בריא ע"כ ליכא לחייבו שבועה חמורה משא"כ כל השבועות הנזכרין במשנה כתובות פ"ז חמור אף היכי דטוען בריא מחייבין שבועה חמורה ולפ"ז א"ש ג"כ כיון דכל הנשבעין דקחני במשנה כתובות הוא אף בטוען בריא ועד קרוב אינו חמור כ"כ אי טוענו בריא א"כ בכלל הני נשבעין לא יוכל לפוטרו בעד קרוב המסייע דכאן ליכא ק"ו אי מחייבו כ"ש לפוטרו דהא באמת שבועה זו אינו מחייב ע"כ אינו פוטרו ג"כ. וכן ע"א מעיד שהוא פרוע נר"ל דודאי אין קרוב פוטרו דקרוב לגבי כשר לאו עד הוא. ולפ"ז א"ש דלא נקט הך נ"מ דהא לענין נשבעין וטולין אין עד קרוב פוטר וכבר הבאתי דברי הש"ך סי' פ"ז סק"ל דגם לנשבעין וטולין קאמר נ"מ בשבוע' שם. משא"כ הנשבעין על טענת שמה דעד קרוב מחייב שבועה ה"ה דפוטר: **אלא** דקשה לי האידך נימא דהנ"מ הוא לגבי נשבעין וטולין איך נוכל לפרנס דברי הנ"מ בדרבנן לא נכסינן לנכסי' הא לגבי נשבעין וטולין אין משלמין אי אינו נשבע. וי"ל דס"ל כהדיעות דס"ל כמש"כ בשו"ע שם סעי' יו"ד ויע"ש בש"ך וכן ל"ל להא דאמרינן שם נ"מ לענין חשוד. ול"ע לכאורה מדין המזכיר בשו"ע סוף סי' ז"ב וז"ל ג"כ לענין תפיסה:

אחרי כותבי זאת מלאתי ראיתי בשעה"ש ר' סי' ז"ג הביא דברי המרדכי דכל הנשבעין שהביא חשו מהר"ם דאף בטענת בריא משבעין שבועות השותפין וא"כ מיני' ובי' אבא ביזיל בי' נרגא דהא מקור דבריו הוא ממרדכי שם ואיהו הוא דס"ל דגם בטענת בריא משבעין שבועות השותפין ושוב

ובחשו' נ"ב מ"ח חח"מ סי' ח' ובחשו' רעק"א סי' קע"ט. אך לפי דעתנו לעיל דכל היכי דמחייבין שבועה אף בטוען טענת בריא אין עד קרוב נאמן לפוטרו משבועה חמורה א"כ גם הכא א"ש דכיון דשכנגדו חשוד אע"ג דהחשוד טוען טענת בריא מ"מ מחייבין שבועה חמורה להטובע. א"כ אין עד הקרוב פוטרו:

ואדרבה יש לכאורה ראי' לדברינו מהא דכתב בחלקת מחוקק סי' קט"ו סק"ל בשם הכ"מ בהא דתנן פ"א מעיד שהוא פרוע לא חפרע אלא בשבועה מיירי שהבעל טוען בריא אבל לא בטוען שמה והקשה ע"ז בחשו' נ"ב מ"ח חח"מ סי' כ"ב מדברי החוס' כתובות (פה) הנ"ל לדברי הכ"מ ל"ק קושיאם מידי די"ל דמיירי דבע"ד טוען טענת שמה ולפי דברינו לעיל א"ש דכבר כתבו דע"פ קרוב חייבוהו שבועה אם הוא רק בטענת שמה וא"כ ל"ל דמיירי בטענת שמה דא"כ בלא"ה חייב שבועה. כנלע"ד:

חיים צבי הירש כהנאן ר' שמואל משה שפירא החופ"ק הנ"ל.

סימן קו.

בענין ראדום.

(א) **ר"ד** (כ"ט) אמר לי ר"ז לשמע' אחטין וחקע לי כו'. ח"ש נחכוון שומע ולא נחכוון משמיט. נחכוון משמיט ולא נחכוון שומע לא ילא עד שיחטין שומע ומשמיט. קחני משמיט דומיא דשומע מה שומע שומע לעלמו אף משמיט. משמיט לעלמו וקחני לא ילא. וכבר עמדו גדולי מקרי לב בפירוש הסוגיא הגר"א ז"ל והגאון רח"כ ראפאפארט בדרושיו נכנס בדרחוקים גדולים ע"ש. וכן בחוס' שם (כח:) בהא דדייק בגמרא שם מצרייתא זו דבני כוונת שומע ומשמיט וע"כ דמל"כ. כתבו החוס' שם בזה"ל לא היו מלי למימר כגון שלא נחכוון משמיט לטולא

ושוב לא נוכל לישב מש"כ דנשבעין רק היסת הוא משום דאיכא טענת בריא:

אך דנ"ל דבאמת על המדרכי לא קשה מידי דהא קחיונן דס"ל דכל הנשבעין דמתני' הוא במודה במקלע וע"כ בלא הודאה ס"ל דנשבע היסת משא"כ בהודאה במקלע ס"ל דנשבע שבועה חמורה. ועיקר קושיתנו ליחא רק לשיטת הפוסקים דס"ל דכל הנשבעין דמסנה מיירי אף בלא הודאה במקלע א"כ בודאי חקשי אמאי כאן אינו נשבע רק היסת ועל אלו הפוסקים שפיר כתבו לחלק משום דאיכא טענת בריא דהא הם ס"ל חילוק זה כמש"כ בשעהמ"ש שם:

אך דלכאורה חקשי ע"ז מגמ' שבועות (לב) דאמר אביי הכל מודים בעד שכנגדו חשוד על השבועה דחייב העד קרבן שבועה והקשה בגמ' דחשוד מאן אי לימא דחשוד לזה ולימא לי' מי יימר דמשתבעת אלא כגון שניהם חשודין. ולדברנו חקשי הא י"ל דבאמת אינו חשוד רק הלוי כמו שמשמע הלשון שכנגדו חשוד רק דמיירי דאיכא עוד ע"א קרוב ביהי עד הכשר וא"כ אי העיד הכשר ויחייבוהו שבועה הוי פטור שכנגדו דהא יש לו עד המסייע. ואע"ג דבלא"ה יש לו המסייע היינו הע"א דעלי' קדינן עליו שמחייב שבועה להנחבע מ"מ משום עד זה לא הוי פטור. דכיון דכבר הי' מחייב שבועה בעדותו שוב לא יוכל העד לפוטרו וכמ"ש בש"ך ח"מ סי' ז"ב סק"ח דלא כמש"כ בחשו' מיימוני לס' משפטים סי' ס"א טעם אחר משום דבחשוד אם יקום ע"א לפטור א"כ קס לממון ויעי' בש"ך סי' פ"ז ס"ק י"ט. ול"ל נ"כ משום דהא נאמטת הקרוב הוא רק בשבועה מדרכבן ואף דגם היפך השבועה הוא רק מדרכבן בכ"ז כיון דא"כ רק מדרכבן אינו מוטיל לחייב קרבן שבועה דזה ליחא דכבר כתבו החוס' שבועות (ל"א סוף פ"א) ויעי' בחשו' מהרמ"מ א"ז סי' כ"ב בהג"ה.

להוליא השומע דמשמע לי' כדרייק בסוף הסוגיא משמיע דומיא דשומע דקרי לי' מתכוון שומע ומשמיע וילא אלמא בעי כוונה עכ"ל. ואין שום ביאור לדבריהם לא בהקשר ולא בהחירוף ע"ש:

אבן לעג"ד נראה לפרש עפ"י פשוטו בדרך נכון וישר בעזה"י. דהנה שיטת הרמב"ם וט"ש"ע דחוקע לשיר לא ילא רק בכפאו ואכל מזה ילא. ובתב הר"ן והר"מ הטעם משום דכו"ס נהנה באילתו וגם מתעסק בחלצים ועריות חייב משום שנהנה ע"ש. ובחמ"ס או"ח סי' ר"ב תמה דנהנה הא הוי רק פעולה דמשה לא חשוב מתעסק אבל מ"מ הא כוונה למזה ליכא ואמאי ילא ע"ש. ולעג"ד לק"מ דהטעם דמ"ד מל"כ הוא ג"כ משום דאל"כ הוי רק מתעסק בעלמא כמבואר להדיא בגמרא דאמר התם אבל מזה אמר רחמנא והא אכיל אבל הכא זכרון תרועה אמר רחמנא והאי מתעסק בעלמא הוא והיינו דהתורה אמרה זכרון תרועה שיזכור שחוקע לשם מלות תרועה ואם אינו זוכר הוי מתעסק בעלמא וכ"ה באמת שיטת הרמב"ם וט"ש"ע כמש"כ הר"ן הג"ל במקומו ע"ש. וכן מבואר עוד בר"ה (ל"ג) דאמר דילמא חוקע לשיר נמי מתעסק קרי לי' ע"ש. ומבואר דכל שחוקע שלא לשם מזה חשוב רק מתעסק. וע' תוס' שבת (ע"ב) וכריתות (י"ט) דאם חתך מחובר והי' סבור שהוא תלוש חשוב מתעסק וכן בשחט בהמה קדשים והי' סבור דהוא חולין ע"ש ובת' רעק"ע סי' ח' וא"כ ה"ג י"ל בחוקע שלא לשם מזה [והיינו נמי טעמא דהסוברין דסבר שהוא חול לא ילא לכ"ע משום דחשוב מתעסק בעלמא וכאמור]:

אך עכ"ז נראה דשפיר הקשה החת"ם הג"ל לשיטת הפוסקים כר"ז דבעי כוונה משמיע להוליא השומע וכו' הא לא שייך כלל הטעם דמתעסק דהא הוא

באמת מתכוין למזה רק דלא מתכוין להוליא השומע וכ"מ להדיא בר"ה (ל"ג) שם דאמר המתעסק לא ילא הא חוקע לשיר ילא כו'. ומשני דילמא החוקע לשיר נמי מתעסק קרי לי'. ובת"ר הכי אמר והשומע מן המתעסק לח ילא הא שומע מן המשמיע לעלמו ילא אידי דתנא רישא מתעסק חני נמי סיפא מתעסק כו' ע"ש ומבואר דהמשמיע לעלמו לא חשוב נגד השומע כמתעסק כיון דהמשמיע מתכוין למזה ועפ"י"כ לא ילא השומע רק בכפאו ואכל מזה ילא כיון דנהנה כמש"כ הר"ן הג"ל שם במקומו להדיא ע"ש. והקשה החת"ם שפיר דנהי דנהנה ולא חשוב מתעסק אבל עכ"פ הא כוונה למזה ליכא ואמאי ילא:

אמנם אפ"ל בישוב קושיית החת"ם דהרי"ף והרמב"ם וט"ש"ע הג"ל ס"ל דהא דבעי כוונה משמיע להוליא השומע אינו ענין כלל להך דמל"כ דנהי דנימא מאל"כ ה"ט משום דסתמא לשמה עומדת כמבואר ריש זבחים אבל מ"מ בעי כוונה משמיע להוליא השומע דבזה לא שייך לומר דסתמא לשם כך עומד והר"ן הג"ל שכתב בשעתם דהטעם דבמזה ילא כיון שנהנה הוא רק ליישב הטעם דמשה בלא מתכוון השומע לא ילא. אבל הא דמתכוון שומע ולא מתכוון משמיע א"ש בפשוט מטעם הג"ל. וכן נמי אפ"ל ג"כ בהיפוך דנהי דמל"כ ובעי כוונה השומע ללאח ואל"כ מתעסק בעלמא הוא ובג"ל. אבל מ"מ כוונה משמיע להוליא השומע לא בעינן כיון דמלות שופר היא השמיעה ולא התקיעה והרי שמע התקיעות של מזה ממי שהוא בר חיוב וחקע לשם מזה ובג"ל וגהי דהר"ה כתב שם דר"ז דאמר אימתו וחקע לי ע"כ דס"ל מאל"כ ע"ש. אפ"ל דהם ז"ל לא ס"ל כהר"ה בזה וכן התוס' בר"ה (כח:) הג"ל ע"כ דלא ס"ל כהר"ה בזה כמו שאכתוב לקמן:

ומעשה

כיון שנהנה ע"ש. ובמכ"ח לעג"ד לק"מ דדוקא בחלבים ועריית דהנהגה הוא העבירה ורחמנא אחשבה להנהגה כמעשה כמש"כ חוס' ב"ק (ל"ה) וכן באבילת מלה דהנהגה הוא המלוה והרי נהנה ומש"ה יאל אבל בחקיעת שופר הא אין להנהגה חיבור כלל אל המלוה וא"כ מה בכך דהוא נהנה בקולו אכן בעינן שיהי' זכרון תרועה שיחבון למלוה ואל"כ מתעסק בעלמא היא. [ובזה י"ל ג"כ שיטת הרשב"א ז"ל בהגות הגוף בהדי מלוה ממה שהקשו עליו ממודר הנאה ממעין ע"ש]. אך גם בלא זה קשינו לק"מ דסברא זו שכן נהנה מליו רק בהגות אכילה ובטילה ולא בשאר הגלות דהם מחוץ לגופו כמש"כ הר"ן בחולין פנה"ג בסוגיא דריחא מילתא לענין פלוגתא דאביי ורבא בע"ז (ס"ו) גבי בת תיהא ע"ש. ובה תמוהים בעיני דברי הגאון רעק"א ז"ל בתשובה סי' ח' דר"ל בכלאים כיון דהנאה חימום אסרה תורה הוי כמו חלבים ועריות דמתעסק חייב שכן נהנה ע"ש. והא מפורש נאמר בר"ן הג"ל שם דמש"ה מוכרי כסות מוכרין כדרכן אף דודאי נהנה מ"מ כיון שאינו מחבין מותר ורק באיסור אכילה אמרינן שכן נהנה ולא בשאר הגלות ע"ש:

שוב ראיתי דין מפורש להדיא בזה"מ פ"ב מה' שופר דמ"ד מל"כ הטעם משום דאל"כ הוי רק מתעסק ע"ש וע' ברכות (י"ג) ה' קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יאל ובגמ' ש"מ מל"כ מאי אם כיון לבו לקרות והא קא קרי בקורא להגי'. וכתב רש"י ז"ל בזה"ל בקורא להגי' את הספר אם יש בו טעות דאפילו לקריאה נמי לא מחבין עכ"ל. ובתוס' שם כתבו תימה אכתי הא קרי ע"ש. ולהאמור הנה דברי רש"י ז"ל נכונים מאד כמו דמבואר בשבת (ט"ז) בהגות להגבי את התלוש וחתך את המחובר דהוי מתעסק לכ"ע דבעי עכ"פ שיהי' מחבין לחתיכה

ומעתה א"ש בפשוט דברי הש"ס הג"ל דשפיר דייק דקתני משמיט דומיא דשומע מה שומע שומע לעלמו אף משמיט משמיט לעלמו והיינו דכ"א מהם נחבון רק לעלמו ללא הפירוש בהכריתא כן הוא נחבון שומע לעלמו ללא ולא נחבון משמיט לעלמו ללא לא יאל השומע דכיון דהמשמיט לא נחבון ללא לעלמו הוי רק מתעסק וכנ"ל והשומע ממנו הוי שומע מן המתעסק דלא יאל נחבון משמיט לעלמו ללא ולא נחבון שומע לעלמו. ללא לא יאל השומע דמתעסק בעלמא הוא והמתעסק לא יאל עד שיחבון שומע ללא וגם המשמיט יחבון לעלמו ללא דאז יאל גם השומע כן הוא הפירוש בהכריתא וא"כ מבואר דכוונת משמיט להוליך את השומע לא בעינן רק דכ"א יחבון לעלמו ללא ודלא כר"ז דאמר אהבון ותקע לי. וזה היא נמי כוונת התוס' ר"ה (כח:) הג"ל שכתבו שפיר דלא בעי למימר כגון שלא נחבון משמיט להוליך את השומע והיינו דזה הא אינו ענין כלל להך דמל"כ ובאמור דמשמע לי' כדרייק בסוף הסיגיא משמיט לעלמו דומיא דשומע לעלמו דקרי לי' מחבון שומע ומשמיט ויאל והיינו דאם כ"א נחבון לעלמו ללא שפיר הוי נחבון שומע ומשמיט וא"כ הא דקתני נחבון שומע ולא נחבון משמיט ע"כ דהמשמיט לא נחבון גם לעלמו ללא רק לשיר בעלמא ומוכח דהתוקע לשיר לא יאל. ולעג"ד הוא דרך נכון ואמת בכוונת הגמרא ותוס' הג"ל. וראיתי בספר ס"א שם שחמה ע"ד התוס' הג"ל ודחה דבריהם ובמכת"ה הנה דברי התוס' מוכרחין בהסיגיא וברורים ונכונים בטעמא: **יע'** בכ"ח שהקשה לשיטת הכלבו המובא בש"ע דהמודר הנאה מחבירו אסור הוא בעלמו לתקוע לו לפי שהרבה אנשים מתנאים בקול תקיעתן דא"כ אמאי בעי כונה בתקיעה הא דמי למלה דא"ל כונה

לחתיכה פ"ט וה"נ בעי עכ"פ שיהי' מחבין לקריאה ואל"כ חשיב מתעסק לכ"ע ולא ילא וז"ב :

(ב) **ראיתי** בשערי תורה סי' ע"ב דרב אחד ילא לדון בדבר החדש להקל בספק סכנ"פ נגד רבותיו המובהקים הגאון ר"י עמדין והלבו"ש הביאם הפ"ת יו"ד סי' רס"ג סק"א דקטן שהוא ירוק בין ירוק כזהב או ככרתי או כעין הכחול אין למולו עד שיבלע בו דמו ע"ש וכן מנהג כל העולם ורב הג"ל לחלק ילא דדוקא ירוק גרין מחויב להמתין מדר"נ אבל געהל דטריפה בריאה ואין זה בכלל ירוק דר"נ כמבואר בחולין (מ"ז) וביו"ד סי' ל"ח וא"כ מה"ס להמתין מלמולו דודאי שניו מראה לא היו חולי כלל דאל"כ יקשה בהך דר"נ האך מלו שני הילדים הראשונים וע"כ דאין זה חולי רק ר"נ בל וחדש דאעפ"כ בלדוס וירוק מחויב להמתין וא"כ מה שאינו בכלל אדום וירוק דר"נ אין מחויב להמתין כלל ובזה עשה מעשים רבים בעירו עכ"ד הרב הג"ל :

ואני בראיתי נבדלתי איך יעמוד על עצמו להקל בספק סכנ"פ ובפרט לפרסם דבריו ברבים. והנה מלך הסברא וודאי דקדו דברי היעב"ץ והלבו"ש הג"ל מדחזין בריאה דמחלק בגמרא וס"ע סי' ל"ח בין מראה געהל לגרין. ובמילה לא חלקו כלל ע"כ דכל מראה ירוק מחויב להמתין. וגם במראה כוחלם נהי דלא היו בכלל ירוק כלל. מ"מ גיון דהרבה פוסקים ביו"ד שס"ל דגם מראה כסירה עכ"פ ריעותא הוי וס"ל צרף לפרלר"ע ואפילו להחולקים שס"מ בספק סכנ"פ י"ל דמודו כ"ע דמחויב להמתין. ואשר אמר הרב הג"ל דמראה געהל גיון דאינו בכלל ירוק דר"נ אין מחויב להמתין. במ"כ חיל בתר איפכא דהנהו נהי בכלל לקותא וודאי פשיטא דמשיב להמתין ואין רשאי למולו כמו בכל חולה. וריג חידש

רק דאפילו בלדוס וירוק גרין דלא הוי לקותא כלל אעפ"כ מחויב להמתין עד שיבלע בו דמו. וסברא זו לא ידעו מקודם ומש"ה מלו שני הילדים הראשונים וז"פ. גם מש"כ שס דשינוי מראה לאו חולי הוא כלל. הנה מפורש ברמב"ם פ"א מה' מילה הטעם דאין מלין עד שיבלע בו דמו מפני שזה חולי הוא ע"ש.

וראיתי לזה דהא לשיטת החוס' בחולין (דמ"ז) שס אדום ביותר בריאה טריפה ואדום רר"נ מייירי באין אדום ביותר ע"ש. והא מבואר בשבט (קל"ד) ביטוקא דסומק ליתרחו ל' עד דיבלע בו דמו ולימהלי' ומייתי רא' מדר"נ ע"ש. וקשה דהא סומק הוי אדום ביותר כמש"כ הרמב"ם פ"א מה' מילה חטוק שהוא אדום ביותר. ומקורו מסוגיא זו כמש"כ בתשו' הרי"מ חיו"ד סי' ט"ז. וא"כ מה מייתי רא' מדר"נ דמייירי רק באין אדום ביותר, וע"כ דכש"כ הוא בלדוס ביותר כיון דהוה לקותא דמחויב להמתין. וגם בשחור כדיו וכדומה אטו נימא דנמול מיד ולא ימתין משום דאינו בכלל ירוק דר"נ וע"כ דז"א וכנ"ל. ואדרבה יש להקשות לכאורה בירוק געהל כיון דלקותא הוא ואינה בכלל ירוק דר"נ יהי' הדין כמו בכל חולה דלריך להמתין ז' ימים להבראתו גם אחר שיפול בו דמו. ואפ"ל כיון דהטעם בשינוי מראה הוא רק משום דקים להו לחכ"ל דסופו לינקב כמש"כ רש"י ז"ל בחולין שס וא"כ בדיטוק כל שאזיל החשש שוב מותר למולו מיד ובאמת בכל שינוי מראה הדין כן ולא דמי לחולה כנ"ל. ובמ"כ אין לשמוע לו בזה כמש"כ ברמב"ם וטו"ש ע"ש על דין זה דלריך ליתר בדברים האלו הרבה שאפשר למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם ע"ש. שוב ראיתי בתשו' טו"ט ודעת סי' ר"כ דגם בירוק גרין מחויב להמתין ז' ימים להבראתו. אכן אין דבריו מוכרחים: ובהיות

ובדיוותי בזה נתקשיתי ברש"י חולין דמ"ז שם בהך דר"ג דאמר המתיני עד שיבלע בו דמו. משום דאין לך דבר שתימר בפני פ"ג רק ע"ז וג"ע וש"ד ע"ש. וק"ל דאפילו בהך ג' עבירות הא מחויב רק לסכן ולהרוג את עצמו אבל לא להרוג את חבירו. ונהי דהרודף ניתן להגילו בנפשו. אבל התינוק הא חיני מחויב במזות כלל רק מה שמוטל על האב למלו. ומ"מ יהא מותר לסכן ולהרוג את התינוק דלא פשע כלל. וע' ברבותינו בעלי התוספות על התורה פ' נח בפסוק ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש:

מנחם מענדל וויינארט מברעין סו"צ דפ"ק ראדום.

סימן קז.*

העתק מחידושי כת"י מאת הרב הגאון הסגור וכו' סו"ת אלכסנדר יהודה וצ"ל אבר"ק נאמבין בערסח"ס מדרש בחובה.

א) ר"ה (כט): יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו חוקטין כו' מנה"מ א"ר לוי כה"א שבתון זכרון חרועה. וכא"א יום חרועה כאן וכו'. אמר רבא ב' תשו' בדבר אי מדא' במקדש האין הי' תקע'. ועוד הא לאו מלאכה וכו' דחני דבי שמואל כל מלאכת עבודה ל"ת וכו'. אלא מדא' שרי. ורבנן היא דגורי שמא ילך אלל בקי ויעבירו ד"א ברה"ר. והק' בס' ט"א. לר"ל דס"ל דמלאכה היא. ע"כ ר"א דס"ל שופר וכל מכשיריו דוחה שבת. ואמרי' התם מנ"ל לר"א הא דכתי' ביום אפי' בשבת. ולגופי' לא אצטריך דהא לאו מלאכה הוא. אלא למכשיריו. ולר"ל דס"ל דמלאכה היא דהק"ל מנ"ל הא. ונ"ל דהר"ן הק' מ"ש נבי מילה דלא גזרו שמא יעביר התינוק ונדחק בזה ע"ש. ולענין נראה כיון דמלך הסברא לא הוי מילה דמי' שבת. רק להכי כתב קרא וביום אין כח ביד חכמים לעקור דבר זה וזה דוקא במילה. לאפוקי שופר שאין צ

מלאכה. ולא שיך לומר הכי ושפיר גזרו. אמנם מלאכי להט"ז ח"מ ס' ב'. כתב הא דאמר ראב"י בסנהדרין פ' נגמר הדין. שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן הדין. לא לעבור על ד"ת. אלא לעשות סייג לד"ת. ר"ל דבר הנאמר בפ"י בטורה להיתר אין כח בידם לאסור. רק מה שלא נאמר בחו' לא לאי' ולא להיתר וכו"כ הוא ז"ל ביר"ד ס' קי"ז. ועפ"ז כתב הוא ז"ל בא"ח ס' תקפ"ח לתרץ קו' הר"ן הנ"ל דמילה שאני כיון דכ' ביום להורות ע"ז. הוי כאילו כ' בפ"י. ואין כח ביד חכמים לאסור. ולפ"ז יש להקשות דאמרי' התם ורבנן יום ולא בלילה. ובשלמא אי ח"ש הוי מלאכה ויש בה ח"ש שפיר מסתברא להו כ"ע למדרש מיעוט ללילה. ולרבות שבת. לאפוקי אי לאו מלאכה הוא. ובלא"ה משרא שרי מדאורייתא. נימא מש"ה כתב יום ואפי' בשבת כדי לעשות ממנו מזו' מפורשת שלא תתעקר לעולם ע"י גזירת חכמים ולפי מ"ש לעיל לתרץ קו' הר"ן לק"מ קוש' זו. והנה עיינו ראות דעת הר"ן ז"ל שכתב דדוחק ליישב קושיות הנ"ל דהתם יזכירוהו אחרים. מוכח דס"ל דלא כט"ז הנ"ל. והנה בשבת קי"ז איחא הכי בשם ר' ישמעאל. ל"ת מלאכה יאזה ח"ש ודרה"פ שהוא חכמה ואינה מלאכה. כן הוא גירסת רבינו שמואל בתום' שם משום דקש' ל'. אי גרסי' כל מלאכת עבודה ל"ת כדאי' לפנינו הכא בדברי שמואל. והא מקרא זה ביו"ט הוא דכתיב. ונהי דמלאכת עבודה לא הוי. מלאכה מיהו הוי. ובשבת לא כתיב מלאכת עבודה רק כל מלאכה לא. תעשה. ורשב"א מקיים הגירסא זו דמלאכת עבודה ל"ת. דאין בין יו"ט לשבת אלא"כ בלבד. ודעת רבינו שמואל הג"ל מצוה דס"ל שאין כל כך ראוי ממנה דאין בין יו"ט. די"ל דמשנה לא קאי רק אקרא דמלאכת עבודה ל"ת אך אשר יוכל לכל נפש וכו' לאפוקי מדר' יהודה

(*) נחקק ונשלח לידנו לדפוס פ"י הסופר וט' פ' שלום פנפנלמאן נ"י מקלדאזאז כהסכמת אבי סרב פמאזאז' וכו' כש"ח מאור"ר אפרים כנעניש שליט"א אבר"ק קלאדאזאז נכדי סרב סגאן בעל המדרש כתובת זל

פסול ולא ידעתי מאי פסול איכא. אכ לא משום הדר
פ"ד ז"ל:

וליישב דברי הרמ"א ז"ל נקדים דברי הסו"ס בסוגי
שוכרנו. ליינו דבריהם כו"ל כ"ו ו' מקומות
נמי הוי מנמר, ואית ספרים דנרסי אדרגה כ"ו ו'
מקו' הוי מנמר וקי' דא"כ במסקנא כ"ו הוי ל"י לתרן
אלא כי אחמר דריח אסיפא אחמר כדאמר לקמן באחרונ
אם מיטעו כשר. ל"ש אלא במקו' אחד שותו מיטעו
הנשאר שומד במקום אחד אבל כ"ו ו' מקו' פסול.
אבל לגרסתיו ניהא דמשמע ל"י גם במקום א' לא הוי
מנמר עכ"ד ז"ל. והדר קשה לכאן לחלק בין אחרונ
שעלה עליו חזו"י דאמר' לקמן במקום אחד לא הוי
מנמר רק כ"ו ו' מקומו' הוי מנמר ובהדר שנגבו
מרכו' נא' במקו' א' הוי ג"כ מנמר לפסול. וכוונת
שפנינו כמו שזכרנו אם שלא נא' כו אדרגה מ"מ כיון
שלא נאמר כו כ"ו החס' נמי הוי וכו' פ"ב פירוש
הוא כאלו הוי נאמר אדרגה וא"כ קשה קו' החס' ז"ל
והנה אם שהמ"א ז"ל א' לאו משום פסול הדר לא
ידע טעמא דפסולו. וגם הגאון ר"א ז"ל מוילנא חתום
בידו ו' כתיבאורו שהמ"א ז"ל לא כ' זה דלקמן לטובה
רק לשיטת דעת הסוכרים כהירושלמי שביא החס' החס'
ר"ס גולג הגזול פ"ט הרי לפנינו בירושלמי במשנה זו
פליגי בה אמוראי בגמ' שם מה איסור י' כהדרם ז'
ואיכא חד מ"ד דסיל ענף עץ אחר רחמנא שיבא ענף
דומה לעץ וזה פרי הוא ואיכא חד מ"ד דסיל ענף אחר
רחמנא ולא פרי מאי בינייהו גדלה ירקון למ"ד שאין
ענף דומה לעץ האי נמי אין ענף דומה לעץ דשכ"פ
פרי הוא אלא עדיין לא נגמר וזמ"ד ענף א"ר ולא
פרי האי לאו פרי הוא ששעור ירוק לא נגמר פרי
עכ"ד פ"ט ובה"ע ז"ל שפירשנו כן. הרי לדעת סורו
טעם פסול הדם זה משום תערובות בו מין אחר. ולפי
אין שום סכנא לחלק בזה בין הס' במקום א' או כ"ו
מקו' ולכן למאי דהוי אר"ח ל"ש אלא במקו' א' וכו'
ע"כ לא הוי כ"ל כהירושלמי אלא הוי ס"ל טעם הפסול
משום הדר פריך ל"י רבא איכ אדרגה כ"ו ו' מקו'
הוי מנמר וכו' מסק' אלא אי אחמר וכו' נקטו' דגם
ר"ח סיל כהירושלמי ולא סיל כלל הפסול משום הדר
רק משום מין אחר מעורב בו וכמ"ד ענף א"ר ולא
פרי ולכן ירקון כשר דמינו דהדרם הוא ולא מין אחר
אלא דלפ"ז נחמי אכן אכתי מאי פסול י' בזה שמין אחר
מעורב בו אם הם מרכו' מעלי א' ניהא כיון שהעלין
מועטין הם בעליהן הם כמיטעו וכו' כל הכד ממין אחר
ולא עץ פכות א"כ למא קיייל אם מיטעו אסי' (אשח"י)
ביו"ט כשר הא בכל איסור תערובי' מיטעו כרוב קייל
אין הנאסר חוזר להכשירו בשום אופן. ועוד כיון שפניס
קטופ' ועומד' במקומם לא יתכן כלל לומר כהם ענין
ביטול. ופ"כ נלענ"ד דאיסור כל תוסף נוגע בזה לפי
שלא נאמר בתורה ליקח עץ ענף עבות אלא ענף עץ
עבות דמשמע פיקר מזוהו הוא ענף שפך וכש"כ כען
זה ג"כ ענפים ותבוא' הם כיון שהם מרכו' מהעלים
גם שאין בכוחם לבטל את הענפים עכ"פ גם הם חשיבי
כרכוים והרי בירו חמשה מינים. ולמאי דקיי"ל כל שאין
מכין כהוספה למזו' אינו אסור אלא לכתחילה כמ"ס
הט"ז ומ"א ז"ל בס' תרי"ג פ"ט א"כ כהדרם זה שאין
מכין בתוספות זה למזוה כל פיקר פסולו אינו אלא
מדרכין גם ביו"ט הראשון. ולכן פסק רמ"א ז"ל מיו"ט
ראשון ואילך דכל פיקר נטילתו הוא מדרכין כשר הדם
בזה ככל פני דתפיס עיקר כ"ו הגמ' שלפנינו. וש"ס
דילן ס"ל כשיס דירושלמי ואין חילוק בין מקום א' למקומו'
הרכה רק בין יו"ט א' לנאכ יו"ט כנעניד ודוק:
(פ"כ מכת"ק).

יהודא דאמר אפי' מכשירי א"י. ולפ"ז
י"ל רבהא פליגי ר' לוי ורבא. ר"ל ס"ל
כדברי הט"ז הנ"ל וא"כ הוי ל"י הכרח
דרבנן ס"ל דמלאכה הוא. ושמואל לא
קאמר רק מלאכת עבודה לא הוי. אבל
מלאכה שאינה עבודה אסורה בשבת ומוותרת
ביו"ט. ואין בין דתני בשמנה היינו במלאכה
עבודה דוקא. דאל"כ קשה קושיתו הנ"ל.
ורבא ס"ל כדעת הר"ן א' כמ"ס לחירן
קו' הר"ן ואין כאן הכרע כלל. ואין בין
דתני בכל מלאכה קאמר. אפי' שאינה
עבודה ולפ"ז מיושב קו' הט"א. דע"כ לא
הי' לר"ל הכרע זה אלא לרבנן. אבל
ר"א יש לומר דס"ל כר' ישמעאל דדריש
הכי על ל"ח מלאכה דלא הוי מלאכה
לגמרי. או דס"ל דבכל ענין אין בין יו"ט
לשבת וכיון דלא אלתריך לגושי' כ"כ. טפי
מסתברא ל' לאוקומי' אמכשירין היוזא
מדברינו לר' לוי הוי ח"ס מלאכה שאין
בה עבודה. וביו"ט לכ"ע שרי מלאכה זו.
רק בשבת ס"ל לרבנן דאסור ולר"א גם
בזה אין בין יו"ט לשבת. ולפ"ז גם מה
סהק' הגאון ט"א מהא דלקמן שלשה
תקיעות נאמרו ברי"ה. ב' מר"ח ואחת
מד"ס ואי תקיעה ביו"ט שלא לדבר מזוה
אסור. וכי תקנו חכמים לעקור דבר מה"ח
בקום ועשה. ולפי מ"ס לק"מ דביו"ט גם
לר' לוי שרי דלאו מלאכת עבודה היא:

(ב) **סוכה** (דף ל"ג) אמשנה דהם שה"י מנביו מרכו' על
עליו פסוליס. אחר ר' חסדא דבר זה
רבינו הגדול אמר. והמקום יחי' בעזרו ל"ש אלא
במקום א' אבל כ"ו ו' מקומות כשר. א"ל רבא כ"ו
מקומות הוי מנמר, אלא אי אחמר הכי אחמר. אר"ח
ד"ז רבינו הגדול אמר והמקום יחי' בעזרו. ל"ש אלא
אדומות. אבל ירוק מיני דהדרם הוא וכשר וכש"פ א"ח
ס' תרמ"ז בד"ן זה הדם שפנינו מרכוין מעלי ומיו"ט
ראשון ואילך כשר בכל ענין ודקי' הפ"ז עליו ב' קו'
ספכיות. למא הולך להשמיטנו זה דהא כל הפסוליס
ביו"ט ראשון כשרים ביו"ט שני ועוד למא יחי' כשר
הא יוכל למשכן בחוה"מ והמ"א ז"ל דהא לגמרי דברי
סמ"א ז"ל מסלנה. וכי שמקור דין זה הוא מא"ח.
וכא ס"ל דגם פסול אינו הדר כשר ביו"ט שני כדעת
בירושלמי. אבל נמ"ס הרמ"א ז"ל לקמן ס' תרמ"ט
דפסול אינו הדר כי"ג ומנמר פסול בכל ימים. א"כ
גם הדם שפנינו מרכוין מעלי פסול בכל ז' ימים.
א"כ הדם שפנינו מרכוין מעלי פסול בכל ז' ימים.
ואפשר דס"ל למאי דלמסקנא בגמ' לאו משום מנמר

סימן ח.

ב"ה ווארשא.

(א) **יבמות** (מז): הובא ברייתא אחד גר ואחד עבד משוחרר וקאמרי בגמרא שם קס"ד לקבל עליו עול מצוה ורמינהו בד"א בגר אבל בעבד משוחרר ח"ל לקבל אחד רב ששם ל"ק הא רשב"א והא רבנן דמיניא ובכחה את אביה ואת אחיה וגו' בד"א שלא קבלה עליה (ר"ל להחגיגה) אבל קבלה עליה מטבילה ומותר בה מיד רשב"א אומר אפילו לא קבלה עליה כופה ומטבילה לשם שפחות ומותר ומטבילה לשם שחרור ומותר בה מיד וכתב הרא"ש ז"ל דרש"י ז"ל פירש דבטבילה לשם עבדות ושפחות ח"ק מודה דמהני בע"כ אלא דפליג על רשב"א בטבילה לשם שחרור וסובר דלא מהני בע"כ וקשה לי על פירוש זה דח"כ אין הביא רב ששם ראייה דלרשב"א אין העבד לריך בשעת שחרור לקבל עליו עול מצוה מהא דמהני שחרור שפחה בע"כ דלמא דוקא בשפחה אינה לריכה לקבלה דהא שפחה אינה מתחייבת ע"י שחרור במצוה כלל דהא קודם השחרור נמי הייתה מתחייבת במצוה שהגשים חייבות אבל עבד דמתחייב ע"י השחרור במצוה שהגשים פטורות אפשר דלריך לקבל עליו עול מצוה ועוד קשה על פירוש הג"ל קוסים המהרש"א שם דבהדיא איחא לקמן ד' מ"ח. דלרשב"א מל אח העבד בע"כ ולת"ק אין מל את העבד בע"כ ומילה היא לשם עבדות ועוד קשה הא דאיחא לקמן שם מתקוף לה רב פפא אימור דשמעת להו לרבנן ביפת חואר דלא שייכא במצוה אבל עבד - דשייך במצוה אפילו רבנן מודי דמאי קושיא הא רבנן מיירי בטבילת שחרור דיפ"ת והיא כבר חייבת במצוה משעת טבילת עבדות ורש"י ז"ל נדחק בזה ופירש דלא נהנה במצוה משום דמיד אחר טבילת עבדות הייתה טבילה

שיחרור אבל הלשון דלא שייכא במצוה לא משמע כן רק משמע דאינה חייבת במצוה: **אך** לפי הרי"ף ז"ל הובא ברא"ש שפי' דת"ק פליג על טבילת עבדות וסובר דלא מהני בע"כ א"ש הכל דיל' דרב ששם מייתי ראי' דלרשב"א אין לריך העבד לקבל בשעת שחרור מהא דמהני טבילה לשם שפחות בע"כ בלא קבלה ח"ק שט"י טבילה היא מתחייבת במצוה א"כ ה"ה בשחרור ואין לומר דאכתי קשה מה ראייה יש מטבילת עבדות לטבילת שחרור דלמא דוקא בטבילת עבדות שאז העבד קנוי לאדון לכך לא בעינן קבלתו ודעתו של העבד ומהי קבלה האדון שטבדו יתחייב במצוה אבל בשעת שחרור שאז אינו קנוי להאדון באמת בעינן קבלתו של העבד ו"ל דרב ששם סבר דע"כ טעמו של רשב"א דלא בעי קבלת עבד הוא משום שהחורה גזרה על עבד של ישראל שיחייב במצוה כאשה ואין לריכין כלל לקבלתו של עבד ממילא גם בשעת שחרור אין לריכין לקבלתו משום שהחורה גזרה על עבד ישראל שנשחרר שיחייב במצוה כאיש ואם החורה שנתנה מאדון עולם לא גזרה מצוה על העבד בלי קבלת העבד ק"ו דלא מהני גזרת האדון שצוה"ז על העבד בלי קבלת העבד קיום מצוה ורב פפא הקשה על סברת רב ששם דלמא טבילת שחרור דבעי קבלת העבד לרבנן מטבילת עבדות דבעי קבלת העבד לרבנן אימור דשמעת להו לרבנן ביפת חואר דהיא טבילת עבדות דלא שייכא במצוה אבל עבד דשייך במצוה דהיא טבילת שחרור אפילו רבנן מודי דרב פפא סיבר דבתחלת קבלת עול מצוה לריך קבלתו אבל לאח"ז סוב גזרה החורה עליו ואין לריכין לקבלתו או אפשר דסובר דמיד בשעת טבילת עבדות שקיבל עליו לקיים מה מצוה החורה עליו קבל ג"כ עליו מה מצוה החורה עליו כשישחרר יתחייב במצוה כאיש והביא רב פפא ראי' לסברתו מהא

מהא דמניא אחד גר ואחד הלוקח עבד
מן העכו"ם לריך לקבל והיינו בטבילת
עבדות ואח"כ כרבנן הא לוקח
מישראל היינו שכבר טבל לשם עבדות
(כן פ' הריב"ז א') אין לריך לקבל היינו
בטבילת שיחרור אלמא דרבנן מודי בטבילת
שיחרור דאין לריך קבלה:

וְכִי־לִי דאפי' לרשב"א דאמר דטביל' עבדות
הוא בע"כ לפי שאינו לריך לקבל
היינו דהא כגון יפ"ת שקנה גופה ע"י
כיבוש מלחמה או שהעכו"ם מכר עצמו
לישראל דקנה גמו גופו אבל קנה עבד
מעכו"ם דלא קני גופו אלא למעשה ידיו
כדאיחא שם מ"ו וע"י טבילה לשם עבד
קנה גופו כדאיחא ביו"ד ס' רס"ז סעי'
ט' אף דאינו לריך לקבל מ"מ אינו מסבילו
לשם עבדות בע"כ שיהא קנוי גופו כיון
דקורס טבילה אין בו קנין אלא למעשה
ידיו ובזה אפשר ליישב קושיות המוספות
דמ"ח ד"ה אלא אמאי קאמר רשב"א שם
ע"כ הלוקח עבד מן העכו"ם ולא רצה
למול אין משהין אותו בא"י ומשמע דזקוק
למוכרו ואמאי ימהלגו בע"כ ובזה ניחא
דבלקחו מן העכו"ם אין יכול להטבילו
ולמול אותו בע"כ כיון דלא קנה גופו:

וּבְזֶה ניחא מה דאיחא שם ברייתא
מקיימין עבדים שאינן מלין דברי
ר' ישמעאל ר"ע אומר אין מקיימין ותוס'
שם כתבו דטעמא דר"ע לפי שזו הקב"ה
לאברהם למול עבדיו לכך אסור לקיים
שאינם מלין א"כ לריכין להבין טעמא
דר"י דאמר מקיימין ובזה שכתבתי י"ל
דשם גמי מיירי בעבד הנלקח מן העכו"ם
דלא קני גופו דאינו יכול לכופו למולו
לכך ליכא מ"ע על האדון למולו כיון
שאינו בידו למולו והתורה לא צוה על
האדון למולו רק היכא שיכול לכופו למולו
כגון עכו"ם שמכר עצמו לישראל להיות
עבד ור"ע סובר אף היכא שאינו יכול
לכופו איכא מ"ע על האדון למולו ואם
לא ירצה העבד למול ימכרו האדון או

אפשר דסובר ר"י היכא דלא קני גופו לא
נקרא עבד גמור שיהא מ"ע על האדון למולו:
וְכִי־לִי להביא רא' דפלוגתא דר"י ור"ע
הוא בלוקח עבד מן העכו"ם ולא
בעכו"ם המוכר עצמו לעבד מדאמרין
שם בגמרא בלקחו רבו ע"מ שלא למולו
ר"ע מודה שמקיימין ואי מיירי בעכו"ם
שמכר עצמו לעבד אס כן ע"כ מיירי
דהעבד התנה עמו שלא למולו א"כ העבד
יכול לבטל התנאי שיהא מכירה בלא
תנאי כדאיחא באהע"ז ס' ל"ח סעי' ל"ה
דהמתנה יכול לבטל התנאי ממילא גם
רבו יכול לבטל התנאי כיון שהעבד גופו
נקנה לו א"כ אמאי מקיימין אלא ע"כ
שקנה העבד מעכו"ם אחר והעכו"ם
האחר התנה שלא למולו והעכו"ם האחר
אינו נקנה לו הלכך דוקא העכו"ם אחר
יכול לבטל התנאי ולא הוא א"כ אם ירצה
למול את העבד יחבטל המכירה ולכך אין
מזה למולו ומקיימין ומיהו במבולתא פ'
בא הובא בילקוט שם איחא ר' ישמעאל
אומר אין מילת עבדיו מעכבתו מלאכול
בפסח וכו' מצינו שמקיימין עבדים ערלים
שנאמר ויגפש בן אמתך ע"כ והיינו כיון
דמקיימין ע"כ דליכא מזה למולו א"כ
למה יהא מעכבתו מלאכול בפסח א"כ
משמע דר' ישמעאל סובר דבכל עבדים
ליכא מזה למולו אפילו בעכו"ם שמכר
עצמו לעבד א"כ קשה איך יפרנס ר'
ישמעאל קרא דהמול ימול יליד ביתך
ומקנת כספק ואפשר לומר דר"י סביר
כליגנא קמא בגמרא דרין (נ"ט:) דמילה
נאמרה ולא נשנית לכך לישראל נאמרה
ולא לבני נח וכחז המל"מ פ"י מהל'
מלכים דלהאי ליטנא בעת שנשטוה אברהם
אבינו על החילה נתנה מצות מילה לכל
בני נח ואח"כ צייני נשטלה מהם ולכך
ס"ל לר"י דדוקא אברהם אבינו נשטוה
למול מקנת כסף לפי שאז כל בני נח
נשטוה על החילה ולכך כשישראל קנה אותו
מוסל עליו למול אותו לפי שהעבד עצמו

מחויב

י"ל הא דאמר ר"ע אין מקיימין הוא מדרבנן אך הקוס' ביבמות כתבו דמשמע דבדא' פליגי וגם מדברי המכילתא הנ"ל מוכח דבדא' פליגי ונ"ע ועוד חזון למועד אי"ה:

(ב) סנהדרין (גט): מחקיף לה רב אושעיא אלא מעתה

בני קטורה לא ליחייבו ומתוך גנמ' את בריית' הפר לרבות בני קטורה ומכאן הולא הרמב"ם ז"ל דבני קטורה חייבין במילה ועיין בשאג"א סי' מ"ט שחילק על דיוו של הרמב"ם ז"ל עי"ש והנה בעיני קשה דברי הגמרא טיבא דמאי מקשי אלא מעתה וכו' דאיכא מילי דחייבין וגם התירוף קשה דאת בריית' הפר לרבות בני קטורה דאיכא נרמז בפסיק זה בני קטורה ובפרט שרדיין לא נולדו לכך נ"ל פירוש אחר בדברי הגמרא דהנה בזבחים (סב:) אימא בני אחתיה דר"ט הוו יתבי קמיה דר"ט פתח ואמר ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה יוחנני אחי לי' קטורה כתיב קרי עליהם בני קטורה ודברי הגמ' זו משולל הבנה ונ"ל לבאר דברי הגמ' דבני אחתיה הללו עדיין לא היו ראויין להיות תלמידיו והיו יכולין ללמוד אלל מי שקטן ממנו הרבה ובין התלמידים שדוחקין עלמם ומהדרין דוקא ללמוד אלל רב גדול יש ב' כחות כת' א' כונתם לשמים שרואים ללמוד תורה מרב שחורת אמת בפיו ואם איזה פעמים לא יכולו להבין דבריו יהיו מונעים עלמם או יבקשו לתלמידים הגדולים מהם להבינם דברי הרב וכת' ב' כונתם ליהורא שיהיו נקראים תלמידי הרב הגדול או לשם תועלת אחרת ואין כונתם ללמוד תורה באמת ור' ערסון ר"ה לכוונתם מאיזה כת הם ע"כ אמר במקום ושמה קטורה ושמה יוחנני וכונתו היתה דהנה רש"י ז"ל פירש על ושמה קטורה שקשרה פתחה שלא נזדווגה לאדם מיום שפרשה מאברהם והיינו שנשכיל זה זכות להיות לאברהם לאשה ובאמת אם כוונת הגר היתה שלא נזדווגה לאדם בשביל שקווחה שאברהם

יחזור

מחייב למול עלמיו אבל העידנא דניטל מלוח מילה מבני נח ליכא חיוב על האדון למולו ור"ע סיבר כלישנא בתרא שם דמעולם לא נלטו בני נח למול ואטפ"כ נלטו אברהם למול עבדיו מקנת כספו א"כ גם העידנא איכא מלוח ולכך ס"ל דאין מקיימין אך קשה דא"כ לפליגי בהדיא אי איכא העידנא מלוח עשה למול את העבדים או לא לכך נ"ל דר"י מודה דגם העידנא איכא מ"ע למול את עבדיו רק סיבר הוכא דאיכא חונס דאינו יכול למול את עבדיו אטפ"כ מותר לקיימן בעיין סברת הר"י ז"ל במרדכי הובא בב"י או"ח סי' י"ג לענין ליתא בשבת שאינו יכול להטיל ליתא דמותר ללבוש הבגד בלא ליתא וכתב הטעם דאלו אמרה התורה לא תלבש בגד בלא ליתא בודאי ה' הדין דאפילו אם אינו יכול להטיל בו ליתא אסור ללבוש הבגד אבל כיון דליכא אלא מ"ע להטיל בהבגד ליתא וכיון שאינו יכול אינו עובר בעשה לכך מותר ללבוש ואין אסור ללבוש אלא היכא שיוכל להטיל בו ליתא משום דע"י לבישה עובר בעשה א"כ ה"ה במילה עבדים כיון שלא אמרה תורה שלא לקיים עבר שלא נימול אלא דאיכא מ"ע למול עבדים וכיון שאינו יכול לקיים המ"ע מותר לקיימו ור"ע סיבר סברת רבינו שלמה הובא במרדכי שם דאפי' בשבת אסור ללבוש משום דע"י לבישה עובר בעשה א"כ ה"ה הכא אסור לקיימו בלא מילה אלא דעדיין קשה דברי המכילתא הנ"ל דלמה אמר רב ישמעאל בפשיטות דאין מילת עבדיו מעכבתו לאכול בפסח הא היכי דיכול למול ואינו מל לריך להיות הדין דמעכבתו מטעם דעובר בעשה כמו מילת זכריו דמעכבתו וגם קשה לפי' זה דברי המג"א שם בסי' י"ג שפסק כשיטת ר"י ז"ל הא קי"ל הלכה כר"ע מחבירו ור"ע סיבר דאין מקיימין הגם דהמג"א שם כתב דמדרבנן אפילו בשבת אסור ללבוש בלא ליתא א"כ

יחזור ויקחנה לאשה לא זכתה בשביל כך להיות לאברהם לאשה שזה כבוד גדול להיות אשת אברהם שה' גדול מכל בני דורו וכל מלכי מו"מ משכימין לפתחו כדאי' (בב"ב ע"ז:) ולא נחשב לה לזכות מה שקוונה ע"ז אך באמת לא עלתה על דעתה שאברהם יקחנה לאשה אך מה שלא נזדווגה לאדם היא לפי שקוונה שאברהם יקחנה לשפחה לפי שרצתה ללמוד מעשיו הטובים לכך זכתה להיות לו לאשה וידוע שכל הטובות שעושה הארון לעבדו ושפחתו אפילו מזונות שנותן להם הם בחורת חנינה ולא בחורת חוב אצל הטובות שהאדם עושה לאשתו הנהו בחורת חוב כדאיחא במשנה גיטין (י"א:) שאם יראה שלא לזון את עבדו רשאי ושלל לזון את אשתו אינו רשאי וכן הוא בתהלים קכ"ג הנה כעני עבדים על יד אדוניהם ונו' עד שחננו וע"ז רמז ר"ט שלא נשביל שמה קטורה לחוד זכתה להיות לאברהם לאשה היינו בשביל שלא נזדווגה לאדם דאם הייתה כונתה שיקחנה לאשה לא זכתה להיות לו לאשה רק בשביל שגם שמה יוחני שקוונה להיות שפחה לאברהם ויעשה עמה טובות בחורת חנינה זכתה להיות לו לאשה והנה בני אחתיה חתם אשר היו לריבין לינעות עלמם להבין דבריו חשבו שר"ט היה לו טעות שחשב שכתוב בחורה יוחני לכך אמרו לו קטורה כתיב וראה ר"ט שהם מכת הב' וקרי עליהם בני קטורה ר"ל שהם אינם בני יוחני שרצתה לבנות עלמה להיות שפחה בבית אברהם כדי ללמוד ממעשיו רק בני קטורה שרצתה להיות אשת אברהם להיות לה לכבוד גדול וגם הם אינם חושבים אלא לכבוד ויהרא ומאז שאמר ר"ט דברים הללו ה' המנהג בין החכמים לקרות לתלמידים כאלה בני קטורה דהא שם בוצמים עמוד א' קרא גם ר' יוסף לתלמידים כאלו בני קטורה ויכול להיות שגם לגרים כאלו שאין כונתם לשמים רק לחיה חושלת נמי קרי להו בני קטורה לפי שהגרים

נקראים תלמידיו של אברהם אבינו כמו דאיחא בביכורים פ"א משנה ד' ברע"ב שם שאברהם נקרא אב לגרים והיינו לפי שתלמידים נקראו בניו ואם אין כונתם לשמים אינם תלמידיו של אא"ע וגקראים בני קטורה ולא נקראו זרע אא"ע והו קושיא הגמרא אלא מעשה בני קטורה לא ליחייבו היינו גרים כאלו דהא ללישנא בתרא לא נתנה מילה אלא לאברהם וזרעו וגרים כאלו לא נקראו זרע אברהם בשלמא ללישנא קמא דמילה נתנה לכל בני נח רק בסו"ט נטלה מהם כמ"ס בבות א' בשם המל"מ גם גרים כאלו חייבים לפי שהם חייבים בכל המצוות כדאיחא בש"ע יור"ד סי' רס"ח סעיף י"ב דאפי' נודע שבשביל דבר הוא מתגייר ה"ז גר לכך לא נטלה מהם מצוות מילה אבל ללישנא בתרא קשה ומתחלים את בריותי הפר לרבות בני קטורה היינו אפילו גרים כאלו לפי שהם גרים לענין חוב מצוות כמ"ס לעיל והם בכלל וגרך אשר בקרב מחניך האמור בס' נזבים שכחוב עליהם לעבדך בבב"ב ונו' ואם אינן מקיימים מצוות מילה נקרא שהפרו ברית ולכך הם חייבים במצוות מילה: (ג) **בס"י** ל"ט אות ה' כתבתי דעבד דלמד מאשה לענין חוב מצוות מגז"ס דלה לה חייב במצוות מילה והגרע"א בחידושו ליו"ד סי' רס"ז כתב מדלא כ' בש"ע שם דאם לא מלהו הארון או הב"ד דחייב איהו לממהל נפשיה משמע דאין על העבד שום חוב לממהל נפשיה דמה שהאשה פטורה גם העבד פטור אף דקיי"ל ביו"ד סי' קפ"א דעבד חייב בהקפת הראש אף שהאשה פטורה כיון דהפטור הוא רק משום דליכא גבה הלאו דהשחתת זקן ולכך העבד חייב י"ל כיון דהאשה פטורה למול את בנה אף דשייכה בזה הוה כשאר מצוות דאם אין האשה חייבת דגם העבד פטור ולי נראה די"ל דמה שהאשה פטורה למול את בנה הוה הטעם דכל מי שמלווה למול את עצמו מלווה למול

חיים ואינו קרוי בנו כלל ומה שהביא
 ראיה מדלא כתב בש"ע דחייב איהו למחל
 נפשיה י"ל דהא הש"ע מיידי גם בלא
 טבלה אמו לשם שפחה קודם שגולד
 ובכס"ג לויכא חייב על העבד למול עצמו
 דהא קודם המילה עדיין הוא כעכו"ס
 ואינו כעבד ישראל הלמד לה לה מאשה
 וליכא חייב רק על האדון למולו או על
 הב"ד בשביל חייב האדון וראיתי להשאג"א
 שם שכתב דליכא מלוה על האדון למול
 את העבד אלא היכא שהעבד נתחייב
 במלות מילה כגון שטבלה אמו לשם שפחות
 קודם שגולד והוא היפך מדבריו אך
 תמהני עליו שהוא כתב היפך מדברי
 הגמרא שבת שם דלא פליגי רב חמא
 ור"ק בלא טבלה אמו קודם שגולד אלא
 אם נימול ליום ח' או ליום א' אבל זה
 כ"ע מודים דליכא מלוה על האדון למולו
 וכן איכא להדיא ביו"ד סי' ה"ל וכח
 עוד שם לא מבעיא לר' ישמעאל דאמר
 מקיימין עבדים שלא מלו בודאי ליכא
 מלוה על האדון למולו אלא אפי' לר"ע
 דאמר אין מקיימין נמי ליכא מלוה על האדון
 למולו אלא שאין רשאי לקיימו אם לא
 נימול גם זה הוא היפך מדברי התוס'
 והרא"ש ביבמות שם הובא בלוח א' שכתבו
 דטעמא דר"ע דאמר אין מקיימין הוא
 משום דליכא מלוה על האדון למולו וטעמא
 דר"י כבר כתבתי בזה בלוח א' אך זה
 למדנו מדברי השאג"א ה"ל שכתב דאם
 טבלה אמו לשם שפחה קודם שגולד העבד
 נתחייב במלות מילה דסיכר דלא כהגרע"א
 רק ס"ל דעבד הלמד מאשה מגו"ש דלא
 לה חייב במלות מילה אך זה קשה בדברי
 השאג"א שלא הביא סברת הרשב"א
 שהבאתי בסי' ה"ל דעובר כיון שאינו בן
 מילה הרי הוא כנקבה דמהני טבילה
 לחודה ואעפ"כ כתב דבטבילת אמו לחודה
 נתחייב במלות כאשה הא בעבד לריך
 להיות מילה וטבילה שיהא חייב במלות
 כאשה ואפשר דסובר השאג"א דעובר ירך
 אמו

למול אחרים כמו דאיכא בקידושין כ"ט
 לענין פדיון הבן והא דנגמרא שם איכא דאשה
 פטורה למול בנה מדכתיב אותו ולא אותה
 י"ל דודאי אי לא קרא דאותו לא הוי
 אמרינן דדוקא מי שמלוה למול עצמו
 מלוה למול אחרים כיון דליכא קרא ע"ז
 כמו גבי פדיון הבן אבל השתא דדרשינן
 קרא דאותו שפיר אמרינן דהטעם הוא
 משום כך א"כ דמי להקפה דנשים פטורות
 משום שאין בכל תשחית אעפ"כ עבדים
 חייבין ועוד י"ל הא דאשה אינה מלוה
 למול בנה הוא לפי שבנה אינו ברשותה
 לענין זה שיהא חייבת למולו ובפרט
 לפנ"ש הגאון בעל המקנה בקידושין שם
 דהא דאין האשה מחויבת למול בנה היינו
 דליכא עליה חייב כמו דליכא חייב על
 האב אבל איכא עליה חייב כמו דליכא
 חייב על כל ישראל הרי דגם האשה
 שייכא במלות מילה והגאונים בעל המקנה
 שם והשאג"א בסי' נ"ג הביאו ראיה דאשה
 מלייה למול עבדיה מיבמות מ"ח דמשמע
 שם דמילת עבדיה מעבדתה מאכילת פסח
 ע"כ היא מלוה למול עבדיה דאל"כ אמאי
 הושתבה ואח"ז דהא השאג"א ראי' זו
 דהא מלינו להרמב"ם ז"ל שפסק דטבילת
 שפחותיו לשם עבדות מעבדתו מלאכיל
 בפסח וזה לא מלינו דהאדון יהא מלוה
 להטביל שפחותיו ואעפ"כ מעבדתו ח"כ
 ממילא י"ל דהאשה אינה מלוה למול
 עבדיה מ"מ מעבדתה ובמחכ"מ אשחמיט
 ליה לפי שעה דברי הגמרא שבת קל"ה:
 דא"י שם בלוקח שפחה ע"מ שלא להטבילה
 ובהוס' שם דאי לא התנה עמה ה' חסור
 לקיימה בל"ט כמו בעבדים דאסור לקיימם
 בלא מילה בלא התנה והתוס' ביבמות הובא
 בלוח א' כ' דהא דאסור לקיימן הוא לפי דמלו'
 למילן א"כ ע"כ דגם בשפחה מלוה להטבילה:
ומה שהביא הגרע"א ראי' דעבד אינו
 מלוה על המילה מהא דמשמע
 בב"ק דאינו מלוה למול בנו יש לדחות
 כמו שכתב המקנה שם דעבד אין לו

אמו הוא ואין לריבין כלל לסדרת הריטב"א דבלא"ה העובר נחשב כאמו שמהני טבילה לחודה וסדרת הריטב"א לא נלכדה אלא למ"ד עובר לאו ירך אמו הוא:

שוב

רחמי בטויר"ד סי' הנ"ל שכתב וזכרנו כ"ז שלא יטבילנו לשם עבדות דינו כעכו"ם לכל דבר ולאחר שיטבילנו לשם עבדות הוא עבד וחייב במלות כאשה וכן הוא בש"ע שם סעיף י"ז משמע בהדיא דטבילה לחוד בלא מילה נחתיב במלות כאשה וז"ל דס"ל דעבד לא דמי לגר דלריך מילה וטבילה להתחייב במלות דשאינו עבד כיון דלא נחתיב אלא במלות שהאשה חייבת דינו כאשה דסגי בטבילה לחודה אך קשה מנין להם ז"ל דבר זה ונ"ל שלמדו דין זה מהא דהביא הטור לפני זה והוא מגמרא יבמות מ"ו דהקנה עבד מעכו"ם לא קנה גופו עד שיטבילנו לשם עבדות וכיון דקני גופו ע"י טבילה ש"מ דנחתיב במלות ואף דחזין היבא דעכו"ם מדר עלמו לישראל דקנה גמי גופו ואעפ"כ אינו חייב במלות וז"ל דכיון דטבילה אינו קנין א"כ האך קנה גופו ע"י טבילה אע"כ דע"י טבילה נחקדש להתחייב במלות כאשה וחייב מלות אינו יכול לחול עליו א"כ נקנה גופו לישראל וטבילה עוש' שניהם שנקד' גופו לישראל וגם נחתיב במלות אך ק' ע"ז מיבמות דמחלקים שם דברייטא בין עבד ערל לעבד נימול לענין איסור מלאכה בשבת ולפי הנ"ל בטבילה לחוד בל"מ נלטיה על שבת כמו אשה שנלטיה על השבת אך למ"ש לעיל דעבד מחייב במילה לא בהגרע"א וז"ל דלאחר שטביל נקרא עבד הנימול לפי שהוא מזוהה על המילה ואפשר עוד דאף בעבד לאחר שטביל אמרי' דאע"ג דלא מהול במאן דמהול דמי היב' שהוא חנוס על המילה כמו בישראל (עמ"ש בסי' ז"ט אות ו') א"כ שפיר נקרא עבד לאחר שטביל עבד מהול ועדיין ז"ע בדבר זה:

ואגב

לאחר הלימוד מהגז"ש דלה לה לענין חייב מלות דאינו מובן

דהא בהנהו קראי לא נזכר כלל חייב מלות רק מיירי בענין גט אשה ושיחרור שפחה ונ"ל ביאורו עפ"י מ"ש הגרע"א בתוספותיו פ"ג דברכות דהלימוד דלה לה אינו לפטור העבד ממלות שהגשים פטורות דהא או חופשה לא ניתן לה בשפחה כתיב ומנ"ל לפטור עבד אלא הלימוד הוא לחייב השפחה במלות כאשה ובעבד לא מלינו חייב מלות רק דילפינן משפחה לפיכך דיו כשפחה ע"כ י"ל דהלימוד הוא כך דכאשה כתיב וכתב לה ספר כריתות וע"י גט אין האשה מחתיבת במלות יותר מבקודם הגט אלא הגט מועיל לה להחירה להנשא לאחר ה"ה לה דכתיב גבי שפחה או חפשה לא ניתן לה נמי אין מחתיבת במלות יותר מבקודם על ידי השחרור אלא דמועיל לה להחירה להנשא לבן חורין א"כ ע"כ דקודם השיחרור נמי חייבת במלות כאשה דהא לאחר השיחרור בודאי חייבת במלות כאשה דהא לאחר השיחרור הוה כמו גיורת (בזה"כ) ופשוט: (ד) **בשע"ת** סי' ק"א אית ג' הקשה כ"ת עמ"ש היבא דאיסור המיעוט אוסר רוב ההיתר אפי' היבא דניכר האיסור נמי בטיל ברוב א"כ מאי הקשה הר"ש בסי' כריתות דליאסרו כל השדות לזרוע משים נחל איתן ולפי דברי אין קושיא דז"ל דנחל איתן בטל ברוב משום דעל ידו יאסרו כל השדות לזרוע אינו יודע מה חולה הקושיא על דברי הא' בלא"ה קשה על הר"ש הא החס אין האיסור ניכר בודאי י"ל דבטל ברוב אכל' באמת נ"ל דכוונת הר"ש נמי כן הוא דלכך באיסור שאינו ניכר לא שייך קבוע משום שטל ברוב והאיסור נהפך להיות היתר וקבוע לא מהני אלא במקום שאינו בטל כגון שהאיסור ניכר ואינו אוסר ההיתר כגון ט' חיות או כגון בע"ח דלא בטלי ע"ז מהני קבוע דלא נימא כל דלקח מרובא לקח דכל קבוע כמחלה על מחלה דמי לענין זה אבל לא לענין דלא בטלי ברוב וכן הוא סברת

סימן קמ.

ב"ה נמוח וויזשניץ.

(א) שאר בזה דק"ל ביו"ד סי' קכ"ז דעד אחד אין נאמן לאסור היבא דאיתחזק הסודא ולא היו צידו. איך הוא הדין באחד שאמר שראה שנפל איסור לתוך היתר כגון חתיכת נבלה לתוך קדירה בשר דוחפת וליבא ששים ולא היו צידו. אם נאמן לאסור או לא:

תשובה הש"ס בשמעתא ג' פרק ז' כתב דמס"ה ספק כבוב אסור ולא מוקמינן אחזקה משום דבספק תערובת כיון שאין האיסור מגופו אלא מחמת תערובת האיסור שבו לא אמרינן בזה חזקה היתר כיון דלא אמרינן חז"ג אלא בכו"ה ולא בשאר איסורין וא"כ גם אחר שנפל האיסור אין ההיתר נאסר אלא שהאיסור שבתוכו אסור וההיתר לא נאסר ובוה מישב הא דפסקין באו"ח סי' תס"ז דמחזיקין איסור מזמן לזמן ולא מוקמינן אחזקה יעו"ש ובה"ג כתב גם השיבתי ליון בס"י ל"ב יעו"ש. וא"כ לכאורה לפי דבריהם נאמן עד אחד בזה לאסור כיון דלא היו חזקה:

אבל כד נע"ן בזה יתברר לנו להיפך משום דלכאורה קשה לי על דבריהם מהא דפסקין שם באו"ח דאין מחזיקין איסור ממקום למקום ומביא המג"א שם בס"ק כ"א בשם הרשב"א ראי' לזה מהח דתנן בכחובות (ע"ה). דאם נמלאו בה מומין בבית הבטל על הבטל להביא ראי' יעו"ש ולפי סברתם אין ראי' מהא דמומין דהתם יש להאשה חזקה הניח אבל הכא נמלא חטה בקערה כרוב ואנו דנין על החבית אם הי' בה החטה אם לא אין להחבית רק חזקה היתר וזה לא היו חזקה לפי סברתם שהבאתי כיון דאין האיסור מגופו:

וע"כ

סברת התוס' בחולין ל"ח ד"ה ספיקו אסור וכן כ' הכו"פ עליו שם בסוף ואפשר דכונת כ"ה היא להקשות על סוף דברי שכתבתי בשם התוס' בעירובין דבקרקע נמי שייך ביטול ברוב ע"ז קאי הקושא מהר"ש ולפ"מ שפרשתי דברי הר"ש א"כ יש ראיה מדברי הר"ש דבקרקע נמי שייך ביטול אך קשה ע"ז שכתבתי בשם התוס' דבקרקע נמי שייך ביטול ברוב מהא דהובא בגיטין (דנ"ד:) משנה דערלה נטועה של ערלה שנתערבו בנטיעות אחרות הרי זה לא ילקט ופי' רש"י ז"ל דמחובר לא בטיל וכן איתא פ"ט דתרומות משנה ה' בדבר שאין זרעו כלה אפי' מאה של חולין ואחד של תרומה כולן אסורין ופי' הרע"ב ז"ל לפי שאין הקרקע עולה באחת ומאה אלמא דבקרקע לא שייך ביטול אך י"ל דהתם בערלה ותרומה דאין הקרקע נאסר א"כ על הקרקע לא שייך ביטול לכך גם המחזיר לה אינו בטל אבל היבא דיש איסור על הקרקע נופה גם הקרקע בטל ועוד י"ל דדוקא בתרומה ובערלה שיש בהם זרע חמור שאינם בטלין ברוב רק בתרומה לריק ק"א ובערלה מאתים וא' לכך יש בהם אף חומרא זו שהמחובר לקרקע אינו בטל אבל בדברים שהם בטלין ברוב גם הקרקע בטל ברוב:

וער מה שכתבתי אפי' היבא דניכר האיסור יטען שאוסר רוב ההיתר בטל ברוב אלמא דענין ביטול ברוב לא הוי מטעם שעלם הדבר בטל מחמת שנתערב ברוב שאין ראוי להקרא עליו שם איסור רק דהאיסור בטל ונהפך להיות היתר קשה אמאי הוי הדין דדבר חשוב לא בטל נהי דעלם הדבר אינו בטל מ"מ האיסור לבטל ממנו ע"י שאוסר רוב ההיתר אך בזה הענין יש אריכות לא עת האסף פה:

יצחק ברייא ויל הבתן פיינענבוים.

ספיקו סהור ואלו מים מגולין אסורין
ושם בסוף הסוגיא מביא ג"כ הגמ' רא'
דחמירא סכנתא מהא דללוות שתיחה
מכוסה ומלאה מגולה פסולה ולא מספקין
לה בטומאה משום דאוליין בחר רובא
ואלו מים מגולין אסורין יעו"ש פירש"י
והנה האיסור דמים מגולין הוא רק מטעם
תערובת הארס של הנחש אבל עלם המים
אינם נאסרין וא"כ מאי רא' דחמירא
סכנתא דלמא הא דמים מגולין אסורין
משום דליכא חזקה לפי סברת הש"ס כיון
דאין האיסור בגופו אלא מטעם תערובת
הארס אבל זהא דללוות מלבד הרוב
יש להמים גם חזקה טהרה וכן מספק
טומאה אין רא'. אלא ע"כ כמ"ס לעיל
דהיכא דספק הוא לנו אם נפל כלל איסור
לתוך היסור כו"ע מודים דהוי חזקה וא"כ
במים מגולין נמי כיון דספק הוא אם
סטה מהם נחש שפיר הוי חזקה ושפיר
מיימי הגמ' רא' דחמירא סכנתא:

וא"כ אחרי שהוכחנו דבכה"ג כו"ע
מודים דהוי חזקה א"כ ממילא
אין עד אחד נאמן לאסור ולומר שנפל
איסור בתוך היסור. כיון דהוי נגד חזקה:
(ב) **בשעת** קונטרס ה' ס' ג"ה
נסתפק בספק פט"ח אם
אין לו שה ופודהו בשוויי אם יכול להחזיק
כסף הפדיון לעצמו כמו בפודה בעלה או
לא. ומפשט פשיטא ליה אחרי שהוכיח שם
דפודה בשוויי אין הפט"ח יולא מידו
איסורו עד שיבוא הפדיון ליד כהן ולא
בהפרשה בעלמא וא"כ אפילו בספק פט"ח
אין יכול להחזיק הפדיון לעצמו אם פודה
בשוויי. ומיהני דהלל ברייתא ערוכה היא
בבכורות (יב:) מודה ר' אליעזר בספק
פט"ח שמפריש טלה והוא לעצמו. ור"א
סבר הכס במתני' דאפילו בפודה בעלה
נמי לא פקע איסורו עד שיבוא הטלה
ליד כהן ומ"מ בספק פט"ח סבר דמפריש
והוא לעצמו א"כ לדין נמי אפילו לו היא
דאם פודה בשוויי בעינן שגיגה הפדיון ליד
כהן

וע"כ ג"ל לחלק ולומר דהיכא שספק הוא
לנו אם נפל איסור לתוך היסור אם
לא. יש להיתר שתי חזקות א' חזקת היסור
ב' חזקת שלא הי' מעולם איסור בתוך
ההיתר למנוע את ההיתר מלאכול ואמרין
דגם עתה לא נפל בו איסור. והנה בספק
כבש דמיידי בזה הש"ס לא שייך בזה
לדון מטעם חזקה השנית ולומר דכיון
דמעולם לא הי' בו איסור גם עתה לא
נפל איסור בתוכו כיון דאיסור נמלא בתוכו
ולא נשאר רק חזקה הא' היינו חזקה
היתר ומש"ה שפיר כתב הש"ס דלא שייך
בזה חזקת היסור כיון דאין האיסור מגופו
רק מחמת תערובת (וכן בשתי קופות דלא
אמרין היסור לתוך היסור נפל רק באיסור
דרבנן ולא באיסור דאורייתא ולא מוקמינן
אחזקה החס נמי איתרע בגפילה כמ"ס
הפרכת"א בשם הרשב"א בזה"ל) אבל
החס בס' חס"י דהחטה נמלאה בקערה
כרוב ובהחבית לא נמלאה ואנו דנין על
החבית אם הי' בה החטה אם לא אז
מלבד חזקת היסור יש להחבית גם חזקה
השנית היינו כיון דמעולם לא הי' בה
דבר המונע אותה מלאכול אמרין דגם
עתה לא נפל בה חטה. וזה הוי חזקה
לכו"ע ומש"ה יליף לה הרשב"א מהא דמומין:
ובזה סרה השגת חו"י שמביא הפ"ח
ביו"ד ס' ג"ו ס"ק ב' להשיג
על הכו"פ שספק באם חתך לגון וספק
אם נחתך בסכין של איסור יש להיתר
מטעם חזקה דלא כש"ך. והתו"י השיג
עליו דזה לא הוי חזקה כמו סברת הש"ס
שהבאתי לעיל. ולפמש"כ דבריו הכו"פ
נכוניס וברורים דבכה"ג היכא שספק אם
נפל איסור או לא כו"ע מודים דמקרי
חזקה. והש"ס לא כתב סברתו רק היכא
דהאיסור נמלא בתוך היסור וספק הוא
אם נכבש מעל"ע כמ"ס לעיל:

וראי' ברורה ג"ל לזה מהא דחולין
(ט:) א"ל אביי ולא שאני בין
סכנתא לאיסורא והלא ספק טומאה ברה"ר

הזכיר כלל. אין מקום כעת פה ועוד
 ב"ה חזון (למועד) והנראה. דלא כמ"ש
 בשו"ת מי נח (ס' ה') להחזיר תשובה
 מים חיים על הגאון ר' אבאל פסוועלער
 מפה (והגאון רא"פ אמר כאן דין מחודש.
 שאם טעה בליל ר"ה ולא אמר המלך
 הקדוש. א"ל לחזור. כדן טעה ולא הזכיר
 יעלה ויבוא בליל ר"ח. שאין צריך לחזור
 שאין מקדשין את החדש בלילה. א"כ גם
 בליל ראש השנה הדין כן. ובת' מים
 חיים חמה עליו בשמים. חדא הלא זה
 השני דיעות, שהביא רבינו יונה. ומכריע
 דלריך לחזור ולהתפלל. ועוד הא חגיגה א"ס
 ה' מתפלל כל התפלה של חול. אבל אם
 התפלל של ראש השנה ולא אמר המלך
 הקדוש. א"כ לא התפלל לא של ר"ה. ולא
 של חול. וממ"ל לאו כלום. ע"כ. וגרסה
 דדברי הגאון ר' אבאל נ"ע נכונים. דזה
 ה' גלוי לפניו הכרעת הר"י דאם התפלל
 של חול צריך לחזור דדין כשאר יו"ט.
 אלא דבאמת נוסח המלך הקדוש אינו
 מנוסח ר"ה דהרי בכל עשרת ימי תשובה
 חנו אומרים המה"ק משום דבימים אלו
 הקב"ה שופט העולם והוא בבחינת מלך.
 ע"י ברש"י בענין זה בברכות. ועיקר כוונת
 הגאון ר' אבאל בנוי ע"פ מאמרו ז"ל
 בר"ה ד"ח ת"ר כי חק לישראל הוא
 משפט לאלקי יעקב מלמד שאין ב"ד של
 מעלה נכנסין לדון אלא א"כ קידשו ב"ד
 את החדש. וכיון דאין מקדשין את החדש
 בלילה ע"כ לא אמר אין מחזירין
 אותו) דמה שכתב דעיקר כוונת הגאון
 רא"פ כו' כבר העיר לזה רבינו יונה
 במ"ש, אע"פ שחלוי בר"ח כו' :

ויש להעיר מה זה שלא כתבו הדין
 דרבינו יונה אם לא הזכיר יו"י
 בר"ה. או לא הזכיר כלל. או לא אמר
 המלך הקדוש דין דרא"פ. ובגמרא לא
 נזכר כ"א הדין בליל ר"ח. ולא על ר"ה:
ואשר אני אחזה לי בעה"י בזה. דרז"ל
 אמרו (ברכות ל') אמר רב
 ענן

הן מ"מ בספק פט"ח מפריש והוא
 לעלמו דלא גרע מטלה ואליבא דר"א.
 וטעם הדבר יעו"ש במהריט"א:
ומה שנסתייע לזה מהא דבעי הגמ'
 בפודה ספק פט"ח בבהמת שביעית
 ולא נקט בפודה בפירות שביעית. הנה
 להב"י דס"ל דלכתחילה מזה לפדותו בשה
 ידאי לק"מ משום דהגמ' בעי אף בלכתחילה
 אלא אפילו להאחרונים דפליגי עלי'
 ומפרשים הא דאמר ר"ל אם אין לו שה
 פודה בשווי משום דכל אדם לא יעשה
 ואת לפדות בשווי היכא שיכול לפדות
 בפחות א"כ ה"נ נקט הגמ' מלתא דשכיחא
 לפדות בטלה משום דאז יפדה אף בפחות
 משווי. וא"כ ברור דלינא דספק פט"ח אפילו
 אם פודה בשווי נמי מפריש והוא לעלמו:
ג) קשה לי דברי התוס' מו"ק (כא).
 ד"ה ואסור מסתפקים התוס'
 אם אבל מותר לקרות בדברים הרעים
 ולבסוף סיים התוס' ומיהו אבל שונה
 במקום שאינו רגיל משמע דהא דוקא שרי ולא
 באיוב ובקניות יעו"ש. וק"ל הלא בתענית
 (ל'). פליגי רבנן ור' יהודה דרבנן סברי
 דבת"כ מותר לקרות במקום שאינו רגיל
 ובדברים הרעים ור' יהודה סיבר דבמקום
 שאינו רגיל אסור אבל מותר לקרות
 בדברים הרעים. א"כ חזין מר' יהודה
 דרבנים הרעים קילא טפי ממקום שאינו
 רגיל וא"כ כיון שהירושלמי מחזיר לאכל
 לקרות במקום שאינו רגיל מכש"כ דמותר
 לקרות בדברים הרעים ול"ע:
צבי הירש עפראן החופ"ק באורא וויטעפסק.

סימן קי.

ב"ח ויילגא.

אם ראש השנה כראש חודש. כבר עמד
 רבינו יונה (סוף פ' תה"ש) אם
 תפלת רה"ש כתפלת יו"ט. או כר"ח.
 זד"ק דר"ה כיו"ט (ומר ד"ז להבין בדבריו
 אם הזכיר יו"ט ולא הזכיר ר"ה או לא

ענן אמר רב טעה ולא הזכיר של ר"ח
ערבית אין מחזירין אותו. לפי שאין מקדשין
את החדש אלא ביום והתוס' שם. וי"מ
דוקא בלילה הראשונה. אבל בלילה שני מחזירין
שכבר מקדש מיום שלפניו. ולא נראה לחלק:
והרב"י בעור (ס' חכ"ב) הביא דעת
הי"מ מהתוס' בשם א"ח בשם
הר' נתן. וכמו כן בכל בו בשם הר"ן.
והרב"י עמד ע"ז שזה היפך פשט הגמרא.
והמג"א העיר על הרב"י שלא עיין יפה
דבגמרא לא אמר אלא שגם בחדש חסר
אין מחזירין והתוס' הזכירו סבר' זו (יע"ש
בס' ק"ח א' י"ב) ובדברי לבי מהגאון
ר' לבי הירש נ"ע כ' להחיר שאלת המג"א
(דאף בגמ' לא דברו מליל שי') בכ"ז
נראה כוונתם אם הי' ב"ד מקדשין את
החדש והחדש הי' מלא לא היו מקדשין
רק ביום ב' ביום יע"ש:

והנראה אלי להבין דעת קדשם של
סו"ל בגמ' יש להעיר אחרי
דכעת אין מקדשין ע"פ הראי' כ"א ע"פ
החשבון הנמסר לנו ולדעת הרמב"ם זה
הלכה למשה (והרמב"ן בספר המלות עמד
ע"ז). ואף דעין משכיל ע"ד אחת יראה
כי לדקו דברי הרמב"ן שם ודלא כפי'
המגלה אסתר שם. בכ"ז וודאי יש לנו
לאמת האמת דעת הרמב"ם דאם לא כן
איך דוחין ראש השנה במולד זקן אף
דהמולד האמתי כמה פעמים כבר בזמנו)
ומה זה שאמרו שאין מקדשין בלילה:

ומה גם יש כמה פעמים כפעם בפעם
אחרי המולד דהמולד ע"פ החשבון
הי' והמולד הי' כ"פ אחרי המולד האמתי
כנודע וכבר נחקרש ומה הטעם אכתנו
מתפללים גם בערבית ואומרים יו"י (ראם)
נאמר דאין מקדשין בלילה כפי שחשבו
רכים הלא לפ"ז לא הי' לנו להזכיר כלל
בערבית יו"י ועב"ה ובין תבין ע"כ נראה
דרז"ל אמרו כ"א להיות זאת למזכרת
אם הי' מקדשין ע"פ הראי' אין מקדשין
בלילה אי לזאת אם שכח בערבית אין

מחזירין אותו בלי ליטב תורת קידוש החדש
ע"פ ראי' גם כן (ועד"ז נראה לי להבין
דבמולד זקן נדחה ראש השנה לכמה אף
אם אחרי כן נדחה מאד"ז בכ"ז בירח
כסלו ושבת לא נדחה וראה בס' יסוד
עולם תלמוד הראש"ש ובבב"מ בר"ה בזה
ולענ"ד ג"כ למטען דעת שהחשבון שלנו לא ע"פ
מולד האמתי) ראה ותשכיל בזה המחזה:
יע"ש הי' אפשר לומר דבליל שני אחרי
דבגמרא לא דברו מזה ומחלוקת
בגמרא כ"א על לילה הראשונה בחסר ומלא
דבחסר גם הלילה מחדש החדש וראי' אף
דאם מקדשין ע"פ הראי' לא הי' מקדשין
בלילה וכמו שאמרו שם נראה בזמנו כו' אולם
אחרי דהלילה ר"ח וודאי ואין בזה לנו
להזכיר מה שהי' אז כ"א במלא דבמלא
הלילה גם היום נחשב לירח שעבר והנו
מחשבין ר"ח מיום השני ואולי דעת אמימר
דאז גם במלא הי' מקדשין ביום ל"א ולא
מעברין כח"ק במתני' ולא כר"א בן לודק
ולא כן דעת רב אשי אחרי דרב אמר
הטעם דאין מקדשין בלילה ולא חלק כלל
ממלא וחסר ואדרבה יותר יש לנו בלי
להזכיר בחסר דאם הי' מקדשין ביום ולא
בלילה ולא כן במלא דאין מקדשין עוד
כ"א מעברין דכבר קדשהו שמים דבאמת
גם המלא כמו חסר אללנו כבר נתקדש
ע"י הנשיא הילל אך אם שכח אמרו בלי
להזכיר עוד הפעם למטען לזכור קידוש
החדש ע"פ הראי' גם כן ואז אין מקדשין
בלילה וכל זה כ"א בלילה הראשונה ולא
כן בלילה השני' (ראה ברמב"ם שם ובפי'
המבוארים) אחרי דזמן שהי' מקדשין ע"פ
הראי' לא הי' מקדשין כלל עוד גם ביום
המחרת אחרי דהחדש מעובר דהלכה
כר"א בן לודק (ראה ברמב"ם) דשלא בזמנו
אין מקדשין אי לזאת כל הראה יראה
דאין לנו בליל ב' מה להזכיר למזכרת
בענין קידוש החדש ע"פ הראי' שכבר
קדשהו שמים וכמו שאמרו בירושלמי בשלשים
ואחד שב"ד של מעלה רואין שלא קדשו

השביעי דפה"מ הקב"ה שידע עתיו ורגעיו נכנס בו כמוט השערה כו' וראה ברה"ל סוכה מ"א דליכנה בלילה ועי' ברה"י וחוס' (סס) ואין לנו לקדש עוד כ"א לעבר דהלכה כרמב"ל (ומה שחמה עוד שם מהרש"ש אך פליגי הדרי' על מחנ' נראה כי נעלם מאתו הירושלמי שם פ"ב ה"ה חגי רשב"י כו' שנים מקדשין ואין מקדשין חדשים והא' חנין אומר מקדש מהו מקדש מקוים וראה מ"ש לקמן עוד בזה) ובהירושלמי בלילה כיום מקדש ועפ"י יש לנו להאיר עוד מה זה פה לא מוכר הלכה מראש השנה וכאשר העירוהו דגם בראש השנה אף דהי' מקדשין על פי הראי' אמרו (ר"ה ל"א) בראשונה כו' פ"א גשתי העדים כו' התקינו כו' נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש ורש"י שם בראש השנה קאי (אחרי דאמרו קודש) וראה ברה"י בילה ד"ד ובתוס' שם ד"ה ונתקלקלו כו' ובטו"א ובתוספתא שם פ"ב קדשו את החדש כו' אם בלוי עדים מן המנחה ולמעלה תוקעין הי' (ומזה בין חבין מה שהחמירו בשבת ראש השנה גם בירושלים כ"א בב"ד שקדשו את החדש וראה בתוס' ר"ה כ"ט ד"ה אבל לא במדינה והבוחר יבחר) הרי אף דעברו בכ"ז הי' להם גם יום הל' וכמו כן גם הלילה לקדש דמקרא קדש כתיב:

וגם עזרא אמר כי קדוש היום לאדונינו (נחמ' ח' י') אף דזה הי' ביום ל' אף דעברוהו לאלול וכמו שנאמר שם וביום השני ועזרא ובית דינו הי' שם ולפ"ז הי' שלשים של אלול חול ורש"י שם פי' וביום השני של ר"ה דאף באמת הי' ראש השנה כ"א אותו היום אם לא אחרי דלא ידעו בראשונה ואם יקדשו בזמנו חשבו גם יום הל' לקדש וזה שכתב התוס' (ר"ה י"ט) מימות עזרא כי משמע דבימי עזרא הי' מעובר דכתיב ביום אחד לחדש השביעי וכתיב ב' היום קדש וכב' ביום השני כו' וקרי ל' שני למילתא:

והנראה

בית דין של מטה הם עומדין ומקדשין וראה במשנה רפ"ג דר"ה ראוהו ב"ד בל' אם יש עוד שהות ביום לומר מקדש שמקדשין אותו היום היום הוא עלמנו נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקדש עד שחשיכה ה"ז מעובר ולדעת הר"מ אע"פ שגראה ליל שלשים ועפ"י היחר שאלת הט"א שם דה"ל לאקדומי רישא כו' ועי' בריטב"א ומהר"ל מפראג בס' באה"ג, וראה בירושלמי שם בטה"פ ר"י לריכה לרשב"ל כו' והמבארים שם, ושם בגמ' כגון שראוהו בלילה כו' יע"ש ברה"י וחוס' ומזה בין חבין דמה שאמרו בגמרא טעה ולא הזכיר של ר"ח ערבית אין מחזירין אין זה מטעם ספק דלו הי' מטעם ספק גם ביום כמו כן במלא דגם היום מירח העבר וזה שאמר לו רב אשי לאמימר מכדי רב טעמא קאמר ר"ל אחרי דאמר כ"א דטעה בערבית ולא ביום דגם ביום אם לא היו מספיקין לא הי' מקדשין מה לי חסר ומה לי מלא אחרי דהטעם כ"א שאין מקדשין בלילה:

ומעתה עין משכיל ע"ד אחת תטיב דעת דאין דמיון כלל ליום ב' זליל יום ב' (ודלא כהתוס' שכתבו ע"ד הי"מ שאין לחלק יען שכתבו בה"מ לחלק ביום ב' שכבר נתקדש ביום א' ומזה גראה שדעת קדשם לחלק בה"מ שליל א' הי' אפשר שאין זה ר"ח אחרי דשי"ך לירח העבר ולא כן בליל ב' אחרי דביום הראשון כבר נתקדש ר"ל ביום א' שטעה הרי מחזירין ואין אפשר בליל ב' לא יחזור הרי נראה דפ' התוס' לא מטעם שקדשו שמים כ"א מטעם שאלנו נתקדש ביום) דכבר קדשוהו שמים (ומה שחמה הגאון מהר"ש שטראשין בהג' על הש"ס על פי' הק"ע בירושלמי שב"ד של מעלה דואין שאין ב"ד של מטה מקדשין מקדשין היום ל"א בתחילת הלילה דהא אין מקדשין בלילה יע"ש י"א לי דאללס אין ספק חשבה וראה רש"י עה"כ ויכל א' ביום

והנראה שהתוס' מתקן מה שהעירתי לרש"י אחרי דעברו הרי ה' ראש השנה כ"א ביום השני אולם לפ"ז מה זה שאמר הכתוב ביום אחד לחדש השביעי על יום הראשון אס' לא דחשבו אולי יתקדש היום וזהו שדרשו בגמ' לאין נכון לו למי שלא הניח ע"ת אחרי דאללס ה' קדש: **ועפ"ז** בין תבין מה שאמר עזרא כי קדוש היום לאדונינו ולא אמר כי קדוש היום (וראה בתוספתא ר"ה פ"ר בענין מן) אחרי דעזרא וב"ד ה' שס אס' יאמר כי קדוש הרי נתקדש היום ובאמת חפלו ה' לעבור. (וגם פה יש להעיר ע"ד "אד"י" אז ומחלוקת הפוסקים) וע"ש: **וראה** בירושלמי ע"ז (פ"ר סוף ה"א) אמר ר' יוחנן בר מדייא אנא חשב יתה ולא הוה בשוכתא דבר' דמועדא ה' ביום א' ואחרי דר"ה ה' ביום השבת הרי נראה דלא כמ"ש מרן הפני יהושע להחיר שאלתו דהלל ה' עזרא להניח ע"ת בעדם כמו שאמרו אבות דשמואל מערב אכולהו נהרדעי דה"י יום ה' ויום ו' יעיי"ש ובס"ז בש"ע אולם כפי אשר העירתי הותר גם שאלתם ותלונתם ועכ"ז בין תבין כמו דרז"ל לא דברו מליל ב' דר"ח שכבר קדשהו שמים כמו כן אין לנו במה לחשב ע"ד ראה"ש כי מלבד מה שכבר נתקדש אללנו וכנ"ל עוד גם הם הרי ע"כ קדשו עוד טרם שבאו העדים ומה גם שאנו מחשבין עוד מיום הראשון וזכור זאת ותגלגלו כחשון (ומזה נראה מה שאנו אין מקדשין חדש תשרי (ר"ה) בשבת שלפני' דזה לזכור שקדשו ב"ד החדש וראה בסדר ר"ע שכתב זאת ביום ר"ח והמג' הג' שם שז"ל בשבת ק' ר"ח אולם באמת נראה דעת הרא"ש שבאמת יותר טוב לה' זאת בר"ח וכנ"ל אולם לא כן נראה שם"כ לקדש קודם שבאו העדים אף בזמן שקדשו ע"פ הרמ"י ומה גם אללנו וד' יאיר עינינו):

ומרם הפרדי הגני להעיר ע"ד מ"ש בשבלי הלקט סי' ל' הובא גם ברב"י ובתני' דבר"ח אין נופלין ע"פ כו' ואפי' במנחה שלפניו דהא קי"ל אס' באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש עכ"ל והנראה שמפרשים דלא כפי' רש"י (וראה בפ"י) וד"ק לשיטתו דמפרש בה' ר"ח סי' קס"ח שגם בימי הגזאים ה' עושין ב' ימים ר"ח כדכתיב בדוד ביום החדש השני (שמואל א' כ') ובאמת גם ר"ס גאון והסמ"ג ורשב"י ד"ק כמו כן והנראה שד"ק כראב"ש ובירושלמי בשם ר"ש שנים אחת מקדש ואי אחת מקדש חדשים וראה בירושלמי פ"ב ה"ה ששאלו והא תניין ראש ב'ד אומר מקודש מהו מקודש מקי"ס:

האמנם מה שכתב מדוד בחדש השני יולא מפורש גם בירושלמי ר"ה (פ"ד ה"ד) וראי' מהכתוב מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום ורש"י וי"מ פי' ביום שני לחדש וזה דלא כהירושלמי אולם התרגום שם כפי' הירושלמי שפי' דהוא עיבור ירחא תנינא בכ"ז יש להעיר הרי שם ה' הב"ד שקדשו את החדש. (אף דאפשר למאכל ומשחה אולם מהכ' ונסתרת ביום המעשה אין נראה לפרש כן וכבר עמדו ה"י וחי' לאי' מלאכת נשים ואנכי יש לי שם ד"א בזה אך מקום אין לאסוף פה) וביותר יש להפליא ודעת קרשם נשגבה ממני הרי זה כ"א ביום ל' ומה ענין לערב ר"ח שזהו ביום כ"ט אי לזאת הנראה אלי' בעה"י אחרי דאס' ראו ב"ד ביום כ"ט והי' מיד זמן לקדש קדשו אז היום שלשים לקדש (וראה בתשכ"ז ח"ר ס' קל"ה) אי לזאת אין נופלין גם בערב ר"ח וד' ישמחנו לקדשו בקדש:

אפרים ולמן הלוי כלוצקי סו"צ בוויילנא.

סימן כ"א.

ב"ה פה ויסעסס.

(א) **פסחים** (ה':) וס"מ העברה לחלק יללה כו'. עיין בספר מנחה אהרן על סנהדרין (נ"א). שהקשה דלמאי הוכרח למידק מבאן מדקדוק קלוש הו"ל למידק מהחם, דאם סובר ר"ע העברה ללא יללה קשה לדידי' דאיהו דריש לזנות דלא נימא דכי תחל חללה שבת מ"ש מינ' ידי', דליכא לשנויי כחירון הש"ס שס, דהא ליכא מלאכה שהותר לכהנים יותר מכהנים כ"א הקטרה ואם הוא סובר ללא יללה א"כ ליכא שום מלאכה עכ"ד. ויש ליישב עפ"י מה דאיתא בשבת (קל"ד.) מ"ס מבישרא אגומרי ופירש רש"י משום שמכבה, וא"כ בהקטרה איכא כיבוי. והסיגיא דיבמות (ל"ג:) כבר כתב בחשבות מהרי"מ מבדריסק זצ"ל ס' ס"ד אות י"ז דאזלא כר"י אליבא דר"י עי"ש וא"כ א"ש דלא יכול רבא לדייק מהך דסנהדרין הג"ל, דדלמא סובר ר"ע ללא יללה והא דדריש לזנות דלא נימא כי תחל חללה שבת שפיר נוכל לומר כחירון הש"ס שס, דהא הותר לכהנים הקטרה דאית ביה מלאכה כיבוי ודלמא סובר ר"ע דמלאכה שאינה לריכה לגופה חיוב. [ועיין בספר אור חדש על קידושין בפתיחתו אות כ' ובספר חקרי הלכות ס' י"ח עי"ש היטב]:

(ב) **שם** (כ"ג:) תוס' ד"ה ומה חלב כו' לא מלי למיעבד נמי קו"ח מרס כו'. עיין בפמ"ג בפתיחתו לה' מליחה שכתב וז"ל והנה הא דפרכין ור"ש ע"כ הקו"ח כפשוטו כו' וקשה אמאי לא אמר קו"ח מרס דלא הותר מכללו כו' עכ"ד. ובאמת לא קשה כלל דגם דס הותר מכללו בדגים וחגבים. ועיין בלל"ח לעיל (כ"ב.) בד"ה והרי דס כו' עי"ש:

(ג) **ר"ה** (ט"ז:) מכלל דבחודש ושבת כו'. וכתב הטורי אבן וז"ל

דאי שבת ממש אמאי מקדים קרא לחודש קודם שבת הא שבת תדיר יותר מנחודש כו' עי"ש ולכאורה יש להעיר קצת הא לאו חודש היא יותר מלאו שבת. וכה"ג כתב בתוס' ראשון לזיון על משניות במסכת אבות פ"ה מ"ה עי"ש:

(ד.) **יומא** (ס"ח:) ומנין היו יודעין כו' ראיתי בשו"ת נחל משה ס' ו' שהקשה מבאן על החומים בס' י"א שכתב שם דבשליח ב"ד אמרינן חזקה דעשה שליחותו, והא בבאן קי"ל כח"ק שהיו עושין דירכאות ומניפין בסודרין כו' ולא סמכין על חזקה דעשה שליחותו עכ"ד. ולפע"ד לא קשה כלל דאף דמחזקין דעשה שליחותו אבל בבאן אליבא דה"ק הא לריך לידע הזמן מחי הגיע השעיר לזוק דהוא י"ב מיל, ולא היו יודעים לשער זמן זה בלא הדירכאות, דאף בשעור מיל אחד לא היו יודעים לשער, וכמו שכתב בקרבן העדה על הירושלמי כאן עי"ש:

(ה.) **יבמות** (ט"ו:) פליגי בה ר"י וסביא כו' קסבר עו"ע הבא על ב"י ה"מ. הקשה בספר לוי' חן דהא בברכות (כ"ח) הו"ד ר"י ג"ע משום דכל דפריש מרובא פריש וא"כ הכא בחרמוד דחיישין משום פבדי שלמה הא כבר בלבול סגורב וכל דפריש מרובא פריש עכ"ד. ולפענ"ד ליישב דהנה בספר משכיל לאיתן בברכות שם הקשה דהא איכא חזקה המסייעת להמיעוט ונימא סמוך כו' ותיקן דס"ל לר"ג ור"י כרבנן דר"ש במס' קידושין (ס"ח) דליכא איסור חיתון ונישואין מדאורייתא אלא בז' אומות עי"ש היטב, א"כ אחי שפיר קשיית הלוי' חן הג"ל, כיון דקסבר עו"ע הבא על ב"י ה"מ והיינו משום הקרא דבתך כו' דאין קידושין חופסין בהן כמ"ס תוס' כאן ד"ה קסבר כו' [בחירון הא'] ובקידושין (פ"ה:) ד"ה ור' ישמעאל כו' עי"ש היטב, וא"כ לדידי' איירי הקרא גס בשאר אומות, וא"כ לדידי' איכא

איכא מדאורייתא חזקה איסור המסייעת להמיעוט ואמרין סמוך מיעוטא לחזקה וד"ל :

(ו) **כתובות** (ו':) חוס' ד"ה לא כהללו בו' ומשני לשאינו בקי פי' לפי שאינו בקי בו'. לכאורה נראה דכוונתם הוא, דקשה להו מאי משני הגמ' למי שאינו בקי ולכן הוא טרוד, הא אם הוא אינו בקי אסור לבעול כלל מחמת דהוי פסיק רישא לעשות פתח בו', וא"כ עדיין תקשה למה פטור מק"ש הא אינו טרוד כלל לבעול דאסור, כן כ"ל פשוט, ולא ידעתי למה נדחק בזה מרן המהרש"א ז"ל :

(ז) **גיטין** (מ"א.) בתום ד"ה לישא בו' וא"ת וימכור טלמו בע"ע בו'. לכאורה הקשיתי מאי מקשו דלמא סברי ב"ש וב"ה כרבנן דמסכת קידושין דמ"ע לא ה' רבו מוסר לו ש"כ. ואמרתי דכוונתם הוא להקשות על בית שמאי, דהא בקידושין סובר רבי אליעזר דמ"ע ה' רבו מוסר לו ש"כ, ורבי אליעזר שמוסי' הוא מתלמידי בית שמאי א"כ גם בית שמאי סברי כרבי אליעזר, וא"כ שפיר הקשו תוס' לדידהו למה היו כופין ימכור א"ע בו' :

(ח) **חורין** (פ"ד) חוס' ד"ה כיסוי בו' א"ת ליישב קו"ח זה בו'. ראיתי בספר מוצח כפרה בקונטרס רנו ליעקב שהקשה דהא חנן בפ"ג דמס' ידים אין למדין ד"ם מד"ם בו' עיי"ש. ואמרתי ליישב דהנה בתוספתא בפ"א דמסכת טבול יום סיים שם אמר רבי יוסי דנו ד"ת מד"ת וד"ם מד"ם בו' עיי"ש, וא"כ אסי' שפיר הכא דמרא דהך ברייתא הוא רבי יוסי והוא חיל' לשיטתו בתוספתא דטבול יום הנ"ל :

(ט) **נדה** (ב:) חוס' ד"ה דאיכא ריעותא בו' דקאמר אחיא ממכה אביו ומפרה, אדומה בו'. וכחצ הגאון ר' ישעי' פיק ז"ל על הגליון דהוא ט"ם וז"ל מעדים זוממין. ובאמת אין לריך להגיה כל הספרים,

דבס' התרומות ס' ע"ז גורם בגמ' דחולין במכ' אביו דלמא טריפה הוא, וקיבא בספר בית אפרים על טריפות הריאה בקונטרס הראיות ס' ט"ל, וזיין שם לעיין במדרכי פרק אלו טריפות וברוקח ס' תמ"ד עיי"ש, ומעתה יש לומר דתוס' דהכא גורסים כהספר התרומות :

(י) **בישוע** יו"ד ס' ס"ט צטו"ז ס"ק מ"ד עיין בדבריו. וכחצ הפמ"ג וז"ל ואפשר אף בלא שהה שיעור כבישה מ"מ מה שבתוך הליך הוה כמולח בכשא"מ עכ"ד. ולא הבנתי לכאורה הא מבואר בש"ך צס' ע' ס"ק מ"ז צסס האו"ה כלל ה' דין י"ב דאין כח בליך לפרוש מחקים למקום בו' עיי"ש ול"ע :

שלמה פריידעש בעהמח"ס כרם חמד מלפנים רב דק"ק ליאדי ובעליגין.

סימן קיב.

בעוה"י לאקאטש (פלך וואלין).

(א) **בשעת** סוס"י כ"ב התפלא כ"ג שליט"א על המג"א שדחה דעת הראב"ד שנוסדה על התוספתא. ואין לחלק בין נפסל מחמת שחימותו קשה ובין נתעפש דסו"ס ראוי לחמט. עכת"ד :

ורע"ד מדקחתי מאימתי קרוי שאור משיפסל מלאכול לכלב, דלא בגי בלא"ה, ודאי דלא מיירי בנפסל מחמת טיפוש, דכ"ש בשלא נתעפש דהוי שאור מעליא, אלא דלא הוי שאור עד שיתחמץ כ"כ שאין הכלב אוכלו מפני חימומו, ואל"כ קרוי חמץ, ואחיא כב"ש דחמץ חלוק משאור בשיעורו וכמ"ש הפמ"ג בפתיחתו הכוללת לה' פסח בחלק הב' רפ"ב עיי"ש :

ודנה בפסחים (כ"ד:) כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם שלכר"א ולא הוליא שם חמץ ושאור מן הכלל ופת שעיפשה ולא נפסלה מכלב רק מאדס אסורה מה"ת. וסירך במקו"ח ס' תמ"ב סק"ב דאה"נ דבנפסל מאדס ליכא מלקות רק איסור מעשה

ובלא"ה לר"ע לגי' ספרים דידן במכות (ד'): לית לי' כלל נל"ע יעו"ש וע"כ דלאו מק"ו יליף לה דסופו להקל, אלא מן הדין שחזר ר"י ודן לקמן (כ"ח.) וכמ"ש חיסיו שם (כ"ז): סוד"ה אין דלדידן דלא ס"ל כר"י באש"ת וחט"ע לית לי' פירכא:

(ג) **שם** הקשה מאי פריך אלא יו"ט בחר זמן איסורו, הא משכח"ל בקטן שמבטל מפני שלמחר יגדל ויהי' לכן יו"ג. ו"ל דמכאן באמת ראייה למ"ש הפמ"ג בפתיחה הכוללת לאו"ח בריש החלק הב' בביאור מיני האיסורים דחמץ של ח"ש וקטן שעבר עליו הפסח אסור ג"כ מדרבנן יעו"ש, וא"ש דלא פריך זה הש"ס מיד לעיל דרמשי דילמא משכח לי' בחר זמן איסורו, דה"מ לשנוי הכי, אבל השתא דאסיק דגם היכי דאיסור דרבנן עלי' כדאורייתא דמיא ולא ברשותיה פריך שפיר דאפי' בקטן כיון שעבר עליו רגע א' מהפסח איסורא דרבנן עלי' ולא ברשותיה קאי לבטוליה:

(ד) **שם** דיקדק בחוס' גיטין (ל"ג.) וי"ל דהוסיפו להקשות גם ממטמא למחיס שלא טבל לתוך דמתינתין בניזיר שמשון דליתיה בשאלה, ע' מכות כ"ב, ושוב ראיתי שכ"כ בהגהות פורת יוסף בש"ס ויילגא:

(ה) **בב"י** נ"ח דהיכי דהעשה מחקן הלאו לא היו הלאו כולל יותר מהעשה דגם הסומא חייב לחקן שלא יעבור על הלאו, יפה כתב, וכ"כ המקור"ח בסוף דיני בדיקה וביטול בס' חל"א לענין שהלאו כולל גם נשים ומהעשה דשרפת קדשים פטורין דהוי מעשה"ג דאניה בלילה, יע"ש:

(ו) **עוד** שם דל"ש כ"מ דל"מ עביר לא מלי משוי שליח במה שאין יכול למול מחמת שמכין לקיץ הבהרת. דבר זה במחלוקת שנוי בין הפוסקים, דבחו"י בעירובין (י"ג.) על הגליון כתבו דלא בעינן שליחות בכתיבה מדגמדם שאין יכול לכחוש

מעשה דחשבותו יע"ש. ותיורו חזו יפה לשאור שאפי' מכלב נפסל וחייבין עליו כרת, וע"כ לתרץ כמ"ש הפמ"ג שם באות ב' דשאור היינו אכילה דידה דלית לי' אכילה אחריא. ואה"כ בעירובין דבר מר פטור דאז הוי שלכד"א יעו"ש. וכ"כ ביו"ד סי' ס"ה לענין ג"ה. וא"כ ה"ה בנתעפש דאין זה שאור דינא מחירת אוכל לענין טומאת אוכלין כשנפסל מכלב ונעשה כעפרא בעלמא ופטור אפי' על אכילתו וכ"ש שאינו חייב לבערו אע"ג דראוי לחמץ דגם חמץ ע"כ ראוי לחמץ קצת דאל"כ אמאי חייבין עליו כשנפסל מאדם הא הוי שלכד"א, אע"כ משום דראוי לחמץ וכמ"ש הר"ן, ואפ"ה כנפסל מכלב לא מהניא מעלת ראוי לחמץ כיון דינא לגמרי מתורת אוכל ונעשה כעפרא. ואין הכרח מהתוספתא הג"ל לדעת החולקים על הראב"ד דשאור גרע מחמץ כנפסל מכלב מלד עיפוש, אלא דשאור חימונו קשה מחמץ שנתחמץ מאחרים משא"כ הוא שמחמץ אחרים יותר מחמץ דג"כ מחמץ קצת בהכרח כג"ל, ומש"ה שיצורו בזוית לב"ש. ויש לסמוך לעג"ד בשעהד"ח בשמרים יבשים שבזמננו שעבר עליהם הפסח על המג"א והרש"ז ז"ל בש"ע שלו, כי ידוע שהם נפסלים מאכיה"כ מחמת תערובות הקראכמול שבהם כאשר העידו לפני הבקיאים בהם ובמלאכתם, ואנן בחר בחראי אליו ז"ל גרירין בכל מקום:

(ב) **בב"י** נ"ג הקשה מנ"ל דלר"ע גם לקושטא אב"ח א"ש, דילמא דוקא בהו"א דהשבתה ביו"ט ולו הוי נל"ע וא"ש בק"ו מותר דאין סופו להקל דאם לא מלא עליהם ישנו ע"מ לבערו משא"כ למסקנא דמעיו"ט תו לא הוי נל"ע עכ"ל. ובתירוץ הל"ח שם על קושימו מנ"ל לקושטא דמעיו"ט וליכא לאו דב"י עדיין דג"כ בשריפה, הא לא דמי לטור דאיכא לאו יעו"ש, יתישב ג"י.

בעיני שימרה על כולן כיון שלא נמלאו שם במעמד א', דאפי' נאמר דבמושב כולם לריך רוב מתוך כולם, אבל בילאיו ולא נשאלו רק ע"א או שילאו ע"א מהם כיון דסנהדרי שלימה נינהו ודאי דהני דגואי לא מעבדו :

(ח) **שאלה** מקוה שהשתטפו בו אנשים ששפי ראשם וגופם בבורות

הרבה עד שנתלבנו מי המקוה אם נפסל.

תשובה לכאורה הוי כמו זבוע שאינם פוסלים המקוה אמנם מלשון

הט"ז ביו"ד (ס' ר"א ס"ק ל"ה) שכתב

דאין בהם ממש רק שריית הסמינים בלבד

עכ"ל. משמע קלת דדוקא בלא נמחה

גוף הזבוע רק שנשרה במים וקיבלו ממנו

מראה משא"כ זבוע שנימחה בעלמו פוסל,

ושזב מלאחי כן בספר מנחת פחים שהביא

משם האשכל דבנימוח גוף הזבוע פוסל

וכן כתוב בספר בעה"נ להראב"ד יע"ש.

ול"ע אם נפל עפר לבן למקוה עד שנתלבן

כמו שאירע פ"א בעיר אחת שהייתי מו"ל

בה מלפנים ונודע לי הדבר בבקר אחר

שטבלו הנשים בו בערב וכשבאחי לבית

המרחץ ראיתי שכבר חזרו המים למראהם

והעפר הלבן ללל לקרקעות המקוה וכשעברו

המים ביד וברגל חזרו המים להתלבן :

ור"ה במשנה י"א פ"ח דפרה באר

שנפל לתוכה חרסית או ארמה

ימתין עד שחלל ורע"א א"ל להמתין ופסק

הרמב"ם בפ"ו מה' פרה כר"ע, אלמא

כל העימור ליזלל כללול דמי ועי' פמ"ג

או"ח במש"ז רס"י ק"ס, אכן בתוספתא

הובאה בר"ש במשנה דפרה שם, הכל

מודים בחדרלית של גשמים דימתין עד

שחלל יע"ש. וברמב"ם פ"ו שם דין ט"ו

ובכ"מ שם דמפרשי לה דהבאר מתעכר

מחדרלית שגרשו מימיו רפש וטיט והוי

חגיזה בין מיא לכלי וכתבו דמי גשמים

מתעכרים טפי יע"ש ונראה משום שכבר

נתעכרו בחדרלית עירוב יפה ואינם

עומדים ליזלל מהרה, וא"כ בכה"ג גם

לענין

לכתוב (ואפי' להתלמד אינו ראוי) מגרש יע"ש, והנה הרא"ש והטור כתבו דמי שנקטעו ידיו כופין אותו לגרש, ע' בטוש"ע אה"ע ס' קנ"ד והרא"ש לא הכריע בין השיטות אי בעינן שליחות בכתיבה, והטור נראה דס"ל דבעינן שליחות, עכב"י שם ס' קכ"ג, ובטור רס"י ק"כ וב"ש שם סק"א. ועי' בבית מאיר באה"ע ס' קי"ט האריך בזה, וכתב דעבד אע"ג דלא מלי בעלמו לקבל גיטו משום דאין לו יד ורשות בפ"ע מלי משוי שליח לקבלו, דכיון שיטנו בחזרת שחרור רק שאין לו רשות, ושליחו א"ל לקבל הרשות ממשלחו יע"ש, וגי"ד דמי נמי לזה, דישנו במילה אלא שמכיון לקון הבהרת ואין השליח לריך לקבל ממנו רק שליחות המילה. אך בחת"ס ס' רע"א כתב דממזר פטור ממלות כתיבת ס"ת אפי' ע"י שליח כיון דאין סהרי דבעלמו לא מלי כתיב מחמת שאינו מקדש השם שבפסוק לא יבא ממזר כמ"ס המרדכי בסוף הלכות קטנות יע"ש. ויש להעיר עוד מכמה מקומות ואכ"מ :

(ז) **בסי'** ס' הביא כ"ג שליט"א ראיה למ"ש הרמב"ם בפ"ב מה'

ממרים ה"ב דאין ממנים בסנהדרין יותר

מע"א, מירושלמי דהוריות. וי"ל דמתניתין

סתמא קמי בין שהיו ע"א בין שהיו יותר

וכ"ש דקשיא למ"ד דאפי' ק' לריך שורו

כולן. וכדמשי בשלא נכנס פריך דא"כ

בליכא רק ע"א מעכב. אבל לענ"ד

ראייה ברורה מבבלי סנהדרין (י"ד:) דבעי

לאוכוחי דלראב"ז לריך שילאו כולן למדידת

עגלה ערופה מדתניא מלאן אבית פאגי

והמרה עליהן יכול יהא חייב ת"ל כו'

שהמקום גורם ואי ביזאו מקלחן דילמא

הנך דגואי כותיה וכולן א"ח שילאו לדבר

הרשות. ואי ס"ד דיכוליו להיות סנהדרין

יותר מע"א לעולם חימא שילאו ע"א

לדבר הרשות ונשאלו גס בפנים באופן

שלא נחסר המוג, ואפ"ה הוא שהמרה

על סנהדרי שלימה של ע"א חייב דאטו

ככלי או סגני באויר כלי דקיי"ל בזבחים (כ"ה:). ככלי דמי ושם אפי' למטלה מאוגניו יעי"ש, אבל בחלה מדעי לן בפסחים (מ"ח:) אי דוקא חוץ בענין ואפשר הא נמי בכלל הבטיא דהנחה בחוכו בעינן ול"א בחלה אויר כלי ככלי דלגירוף בעינן הנחה ונגיעה ע"י כלי ולא קליטה באויר אפי' להסובריס דלא בעינן נגיעת המלטריס זב"ז. ואין לדקדק מדעני בעצלה שאין לה לבזבז ולא בעי אפי' ביש לה אלא שלא נח, דאדרבא י"ל דבעי באין לה לבזבז אפי' נח, והכי דייק לישנא "חוץ כלי בעינן" כלומר שינוח בחוכו ולא אחר, כלי שיש לו חוץ בעינן" ודו"ק:

ובירושלמי שם בפ' אלו עובדין ה"ג אויר הבית מלרף לחלה אין קרקע הבית מלרף לחמץ ופי' בק"ע בחמיה יעי"ש ומ"מ משמע דאי קרקע מלרף גם אויר מלרף. וביומא (מ"ח) ומנחות (י"א). בעי רב פפא דבקה לקומץ בדפניה כו' יעי"ש משמע לכאורה דדוקא בקומץ דבעינן קידוש כלי מדע"ל אי הנחה בעינן, ומיהו הא גופא נמי קשיא התם דבמנחות (ו'): אמרינן דקידוש קומץ מדם ילפינן ליה, וכן בסוטה (י"ד:). עיי"ש וכוין דבדס קיי"ל בזבחים (כ"ה:). דאויר כלי ככלי מ"ש בקומץ דקמבע"ל:

וראיתי ברמב"ם פ"א ממעשה"ק הכ"ה שכתב וז"ל הדביק הקומץ לדופן הכלי וקמץ או שהפך הכלי על ידו וקמץ מחוכו ופי' למטה לא יקמור כו' ולכאורה מפרש דלא כרש"י וחוס' שהניח הקומץ אחר הקמיצה בכלי שמקדשו בו רק הבטיא אם קומץ מכלי שקידש בו המנחה, ואפשר שדחקו קשיא זאת ולכן מפרש כן דבעינן וקמץ משם מחוץ מקום הנחה כמקונה. **ומידו** ז"א דאין לשון הדביק הקומץ לדופני הכלי וקמץ סיכל פירוש זה דאמאי קרי לי' קומץ מקמי דקמץ והול"ל קמץ מדופן הכלי, ול"ל דהאי וקמץ שכתב ל"ד ור"ל שנטלו משם להוליכו ולהקטירו.

לענין שינוי מראה אם העפר הלבן שנחערב במים קודם שירדו למקוה, ושוב גפלו המים למקוה בכמות רב עד ששינוי מראיו ואינם עומדים ליגלל מיד יש לעיין. ובש"ע הרב ז"ל שם בס' ק"ס כתב מה שנטולין לידים ממים שיש בהם עפר וטיט דדרך גידול המים בכך יעי"ש ולא כתב בהפ"ג משום עומד ליגלל, נראה דמשום דאין עומדים ליגלל מיד וכדמוכח מהחוספתא, וא"כ בעפר לבן שאין בריית המים בכך אסור לנט"י וה"ה לעבילה, ואפשר שאינו נימוח בקוממו וקנקנתו וכדומה ואפי' נחערב ממשותן אינו אלא כמו לבס שנחערבו שאין פוסלין המקוה ול"ע כזה:

אמנם לאשר ה' הדבר בספק שחא בשעה שטבולו כבר נללו המים ושבו למראיהם נסתפקתי אי הוי סדא"ר ולחומר, ומדברי הראב"ד בחו"ט פ"ז דמקואות שכתב דמחוי במקוה של שאר משקין משמע דשינוי מראה במקוה דרבנן, ובספר בעה"ג כתב וז"ל מקוה מים ולא שאר משקין ועל מקרא זה סמכו לדברים הפוסלים בש"מ טכ"ל משמע ג"כ דאסמכתא מדרבנן היא, ועי' שבת (קמ"ד) כל שאין עושין ממנו מקוה בחלה פוסל בש"מ ובג"י פרק הערל קרוב לסופו ד"ה ואמרינן בגמרא וסבר רי"ח דרבנן לא בעיא רבייה כו' כתב וז"ל וי"ל דכ"ז שלא שינוי מראיו פסולא דרבנן הוא כו' עיי"ש ועיי"ש ברש"א ובריטב"א, באופן דנראה דפליגי בהכי רבוותא אי הוי מה"מ או מדרבנן, ומ"מ נראה דאין לחוש מן הסתם לחשש שינוי מראה ע"י שבורא חוזה אנשים מחרתנים מהבורות, עי' רש"י במכות ג' דמשה נקט במשנה א' יין, ובמשנה ב' חלב דאין ורכו של קורטוב חלב לשנות מראה המקוה כיון אדום, ולדינא ז"ע ככ"ז כנ"ל:

נסתפקתי בדון גירוף כלי לחלה אם בעינן דוקא הנחה

ולהקטירו, והיינו שנטלו אחר הולכתו בכלי עיי"ש דין ו' וקושייתו י"ל דא"ה"י דקידוש הקומץ סגי באויר כלי כבוד, אלא דהכא בקומץ הולכה למזבח בכלי שרת בעינן ע' מנחות (ז:) ברס"י ושם (י"ב:): (י"ג:): וברס"ש למבטי הכי דא"ה להוליכו בכלי הפוך או מוטה על גרו שנספק, וזה שדקדק הרמב"ם ז"ל בלשונו לדופן הכלי וקמץ וקמץ מחוכו ופיו למטה לומר דלאו אקידוש קפדינן דאפי' באויר כלי סגי אלא אהקטרה דבעינן שיקמלו ויתגאו ע"ג המזבח מכ"ש. באופן שלא מלאכי בירור לשאלתי אנא מחכמי שע"ח לעיין בזה ולברר הדין כי שכיט שירדה האופה ויכניס לסל באויר מזה ח' וימלך עלי' להוציאה לאיזה סיבה ושוב יתגנה במקום אחר ויש בזה נפקותא שכבר נחמייבה צירוף אויר שסופו לנוח וצריך לזהר שיכרינה דא"כ יוכל להפריש ממנה אח"כ על האחרות והיא נפטרת בהפרשת הסל שרצה ליתנה לחוכו מקודם והוי מה"פ עה"ח:

הק' שלום יוסף פיינענבוים חופיק הנ"ל.

סימן קיג.

ב"ה סאקאלי (פלך לאמוע).

סיכבה (ג.) ת"ר בית שאין בו ד"א על ד"א פטור מן המזוזה ומן המעקה וכו' דאי אית בי' ד"א דיירי בי' אינשי. ואי לא לא דיירי בי' אינשי. וכתבו התוס' דבירושלמי חשיב שאין טיבל למעשר והנידר מן הבית מותר ליכנס בו. והוא בירושלמי פ"ג דמעשבות ופ"ח דטובה ה"ד וכו' בספרי דברים פ' רכ"ט עיי"ש. והנה הרמב"ם ז"ל בידו החזקה הביא כל הני דברים דחשיב שם בצרייתא כל דבר על מקומו דשיעור בית הוא ד"א על ד"א ופחות מזה לא מיקרי בית. לבר הא דקחשיב שם אין מערבין בו ואין משתתפין בו לא הביא הרמב"ם פ"ד מעירובין דבית שאין בו דע"ר אינו אוסר. והעיר

בזה העל"נ שם וכתב דאפשר באמת ס"ל להרמב"ם דלענין זה מיקרי בית דאוסר ולריבה ליתן פת על העירוב. ואינו כן. דהא כתב הה"מ פ"א מעירובין ה' ט"ו דגירסת הרמב"ם בגמ' פ"ה ע"ב אר"י כ"מ שאמרו חכמים הניחן את עירובו אינו עירוב דהר שם אינו אוסר. וכיון דכתב הרמב"ם שם דאם נתן העירוב בבית שאין בו ד"א על ד"א אינו עירוב א"כ אינו אוסר. ואף שאמרו אין למדין מן הכללות זה רק בדברי התנאים אבל בדברי האמוראים הוא דוקא כמ"ש בגללי הגמ'. אלא דמשום זה גופא לא הביא הרמב"ם הך דינא דממילא משתמע דכיון דלא מיקרי בית להניח בו עירוב א"כ אינו אוסר. שו"מ שכ"כ בג"א כלל ע"ג סי' ט'. ובאלו השני דברים דקחשיב בירושלמי מצינו ג"כ להרמב"ם פ"ד ממעשר ה"ג שכתב הכי דבית שאין בו ד"א על ד"א אינו קובע. ולענין נדרים לא מלאנו להרמב"ם זה הדין שיה' הנודר מן הבית אסור ליכנס בבית שיש בו ד"א על ד"א ומותר בשאין בו ד"א על ד"א ולא זכר מזה מאומה. ולריבין אנו למודעי למה לא זכר הרמב"ם מזה לענין נדרים אחרי אשר אנו רואין דעתו ז"ל בכל הדברים דשיעור בית הוא ד"א על ד"א. וכמה הוה באמת שיעור בית לענין נדרים לדעת הרמב"ם ז"ל: **וב"ר** דלהרמב"ם ז"ל שיעור בית לענין נדרים הוה זה השיעור האמור בדבריו פ' כ"א ממכירה ה"ה ובטע"ע ח"מ סס"י רי"ד דהמוכר מקום לחבירו לעשות לו בית או המקבל מחבירו לעשות לו בית עושה לו ד"א על שש עיי"ש שכן מפרשים דברי המשנה דב"ב ל"ח ע"ב דסתם בית הוא ד"א על שש אמות. והנימוקי יוסף והרמב"ן שם הקשו מהא דסיכה דבשיעור דע"ד מיקרי בית וכתבו ז"ל דלכתחילה כשבא לבנות בית לא טריח בבנין מד"א על שש אמות. וכ"כ הב"י והסמ"ע בח"מ שם דזה השיעור ד"א

מבואר בנדרים כ"ו ע"א לענין אי עלי' בכלל בית דמכירה וגדרים שו' להדדי ע"ש דבשניהם הולכין אחר לשון בנ"א. והירושלמי שכתב דלענין נדרים ג"כ מיקרי בית בשיעור דע"ד אייל בזה לשיטתו דבנדרים אזלינן בחד לשון תורה לחומרא כמ"ש הר"ן בנדרים מ"ט ע"א בשם הירושלמי וכן מבואר בירושלמי ספ"ק דגזיר שכתב אס' כמנין ימות השנה לריבה ואף דבלשון בנ"א אין קורין שנה אלא לשנת הלכנה ועי' במש"מ ספ"ג מניירות. ולכן ס"ל להירושלמי דהגודר מן הבית אסור ליכנס בבית שיש בו דע"ד דלהחמיר הולכין אחר לשון תורה. אבל לדידן דקיי"ל בנדרים הולכין אחר לשון בנ"א בין להקל בין להחמיר וכמ"ס הר"ן שם וכ"ה דעת הרמב"ם בפ"ג מניירות שם שכתב דאס' אחר הריני גזיר כמנין ימות השנה סתם מונה שג"ד יום כשנת הלכנה ודלא כהירושלמי כמ"ס המש"מ שם דהולכין אחר לשון בנ"א אף להקל. וכן מורה לשונו הזהב בפ"ט מנדרים הי"ג שכתב וע"פ עיקר זה תורה ותאמר זה הגודר אסור בדבר פלוני ומותר בדבר פלוני. הרי מפירש יולא מדבריו דגם להיתר הולכין אחר לשון בנ"א. וכיון דבלשון בנ"א לא מיקרי בית רק בשיעור ד"א על שם אמות א"כ הגודר מן הבית אינו אסור רק בבית שיש בו ד"א על שם אמות אבל בבית פחות מזה מותר ליכנס בו דלא מיקרי בית בלשון בנ"א ודלא כהירושלמי ולא הו"ל להרמב"ם לפרש את זאת כיון דכלל לן בה' נדרים שם שכתב ובכל הדברים האלו וכיו"ב הזהר בעיקר הגדול שהוא בנדרים הלך אחר לשון בנ"א וכו' וכן בה' מכירה כתב זה הלשון דזה עיקר גדול בכל דברי משא ומתן הולכין אחר לשון בנ"א וכו'. וכבר ידוע דמכירה וגדרים שו' להדדי ופריש לן במכירה דסתם בית בלשון בנ"א היא ד"א על שם דבמכירה משנה מפורשת בב"ב סמך טלמו בה'

ד"א על שם דוקא במקבל עליו או מוכר לו מקום לעשות לו בית בתחילה אבל אס' א"ל בית סתם אינו מוכר לך יכול ליתן לו בית ד"א על ד"א עיי"ש. ובטעמי לא אבין דכל כי האי הו"ל להרמב"ם לפרש דהמוכר לחבירו בית סתם יכול ליתן לו ד"א על ד"א ומסתמא דבריו משמע דגם בזה הוה שיעור בית סתם ד"א על שם אמות וכן העיר הסמ"ע למה השמיטוהו בש"ע:

ור"ל דמסתפינא הייתי אומר דלהרמב"ם ז"ל דרך פשוטה בזה דס"ל בלשון תורה לחוד ולשון בני אדם לחוד. דבלשון תורה מיקרי בית בשיעור ד"א על ד"א דזה הוה שיעור חשוב לכל דברי תורה ולכן קאמרינן בסוכה דבית שיש בו ד"א על ד"א מיקרי בית לכל הדברים הנאמרים בתורה בלשון בית ובפחות מזה פטור מן המזוזה וכו' דבית כתיב בכולהו ובלשון תורה הוה שיעור בית ד"א על ד"א. אבל בלשון בני אדם לא מיקרי בית בשיעור דע"ד רק בשיעור ד"א על שם אמות, ולכן המוכר מקום לחבירו לבנות לו בית או המקבל מחבירו לעשות לו בית לריך לעשות לו בית ד"א על שם אמות דבזה הוה בית בלשון בנ"א וא"כ ה"ה דהמוכר בית סתם לחבירו דלריך ליתן לו בית ד"א על שם אמות דלענין מכירה הולכין אחר לשון בנ"א, כמ"ס הרמב"ם פכ"ז ממכירה ה"ח ובחומ"מ ס"ס רע"ו וזה עיקר גדול בכל דברי משא ומתן הולכין אחר לשון בנ"א וכו' ובלשון בנ"א לא מיקרי בית בפחות משיעור ד"א על שם אמות. וא"כ ממילא לענין נדרים דקיי"ל הולכין אחר לשון בנ"א כמ"ס הרמב"ם פ"ט מנדרים הי"ג הוה הדיון בזה כמו במכירה דלא מיקרי בית רק בד"א על שם אמות והגודר מן הבית אינו אסור רק בבית שיש בו ד"א על שם אמות אבל בבית של דע"ד אינו אסור דלא מיקרי בית בלשון בנ"א. וכן

בה' נדרים אמ"ש בה' מכירה דלא מיקרי בית בלשון בנ"א רק בד"א על שם אמות. וא"כ הנודר מן הבית אינו אסור רק בבית שיש בו ד"א על שם אמות:

ולפ"ז יש לדון ג"כ לענין התחלת השנה בשכירות בתים דאינו מבואר ברמב"ם ע' ס"ך חו"מ סי' שי"ב ס"ק י"ג ולפי המבואר בר"ה י"ב ע"ב דלנדרים הוי התחלת השנה ר"ה מטעם דנדרים הולכין אחר לשון בנ"א. וא"כ כיון דבכל דברי משא ומתן הולכין אחר לשון בנ"א ל"ל התחלת השנה לשכירות בתים הוא ר"ה כמו נדרים:

יתמודים לי בזה דברי הק"ט בירושלמי פ"ח דטוטה בהא דקאמר שם הנודר מן הבית מותר ליכנס בבית שאין בו דע"ד פי' הק"ט וז"ל דאף בלשון בנ"א אינו נקרא בית כדאמרין בכחוצות בביתו ולא בבקתא. ומשמע מפירושו דגם תחם לענין מדיר אלמנה תליא מילתא בשיעור אורח ורוחב של הבית והשיעור בזה הוא דע"ד אמות. ודבריו מופלאים ממני דאין נוכל לומר דתחם תליא בשיעור משך הבית הא כחב לה בביתו וכיון דפרט ביתי בבית זה דמי. ופשיטא במי שטורר שלא יכנס לביתו או לבית זה ודאי דאסור אף אם אין בה שיעור בית או במי שאמר בית זה אני מוכר לך או ביהי אני מוכר לך ואין לו רק בית שאין בה כשיעור בית ודאי דיכול ליתן לו ביתו איזה שיש לו דהא פרט ביתי ולא בעינן שיעור בית רק היכא דאמר בית סתם אבל לא כשאמר ביתי או בית זה. וה"ג כיון דכתב לה את תהא יתבא בביתו הרי קיבל עליו ליתן לה מדור בביתו בין אם יש לה שיעור בית או אין לה שיעור בית. רק אכן ממעטין בקתא מדתקנו למיכתב בביתו חרי זימני כפירש"י בכחוצות נ"ד ע"א חזו אינו תלוי מאד הבית אם יש לה שיעור בית בדע"ד או שיעור אחר. אכן תליא הדבר לפי מקום

הנפשות אם הבית אינו קטן מהכיל האלמנה עם היוצאין ממנו ליתן לה מדור בזה הבית. ואם היוצאין רבים והבית לר וקטן מהכיל אותם עם האלמנה אינם חייבים ליתן לה מדור בבית אביהם אף דהבית בעלמיה יש לה שיעור בית מ"מ כיון דהבית לר לפי ערך הנפשות לא קבל עליו להוציא את בניו ולהשיבה ולכן תקנו למיכתב בביתו חרי זימני. אבל אין זה נוגע בשיעור משך הבית. ואפילו לפי דעתו דתחם תליא בשיעור הבית אם יש בה דע"ד מ"מ אינו ראוי משם דבלשון בנ"א נקרא בית בשיעור ד"א על ד"א דתחם לא הוה לשון בנ"א דתחם תקנו זה הלשון למיכתב בכל הכחוצות והוה לשון חורה אבל לשון בנ"א במכירה ונדרים נראה דהוה ד"א על שם אמות וכמש"כ רק בירושלמי לשיטתו דנדרים הולכין אחר לשון חורה להחמיר:

ורענין הכתוב לא תבוא אל ביתו לעבוט עבדו. לא יהי לך בביתך איפה ואיפה. לא תביא חושה אל ביתך. פשוט דלא בעינן בית של שיעור דע"ד דבית לאו דוקא רק רשותו כמו הכתוב איש כי יקדש את ביתו קודש וכן משמע להנתיבות סי' ל"ז ס"ק ח' שכתב דלא תבוא אל ביתו לעבוט עבדו לאו דוקא רק ברשותו. אכן ראיתי להרש"ש בב"מ קי"ג ע"א במשנה דלא יכנס לביתו כחב דלחצרו או לבית תבנו וכיוצא שרי דלענין מזוזה ומעקה איצטריך קרא לרבוניהו ע"ש. וא"כ לפ"ז בית שאין בו ד"א על ד"א דממעטין במזוזה ומעקה דלא נקרא בית מותר ליכנס לחצרו לעבוט עבדו דלא נקרא בית והוא פלא:

ובדברינו הקודמים יהי לבאר מה שנסתפק לן בשבט הימים כמה שיעור גובה הבית מצפנים אשר יאמר כי הוא זה מיקרי בית לחייב במזוזה ובמעקה ולכל יתר הדברים השנויים בדברייא תבסוכה

בסוכה שם ובפחות מזה לא מיקרי בית.
ובגמ' שם ובדמב"ס לא נזכר רק משיעור
משך הבית ומגובה הבית לא זכרו מאומה.
(ועי' יומא י"א דגובה הפתח לענין מזוזה
השיעור עשרה טפחים) ובחפזי אמינא
מסברא כיון דבעינן במשך ד"א על ד"א
דבעינן בית הראוי לדירת אדם ושיכול
להשתמש שם ולעשות בה ככל הדרך לו
א"כ בעינן שיהי' גובה הבית מבפנים שיעור
הראוי לאדם לכל תשמישו וזהו שיעור ד"א כפי
קומתו עם פשיטות הידים כמבואר בעירובין
מ"ח ע"א ובנמוך מזה לא מיקרי בית
דאינו ראוי לדירת אדם. וזהו ג"כ טעם
דר"ש בגמ' פ"ג מ"א דאמר עד ד"א
משום דזה השיעור ראוי לדירת אדם ולא
פחות עיי"ש. ויהי' זה השיעור ג"כ מכיוון
הדק היטב למה ששנינו בבב"ב שם ובדמב"ס
פ' כ"א ממכירה דרום כל בית ובית
כחלי ארכו וכחלי רחבו וכיון דמשך הבית
הוא ד"א על ד"א לריך להיות גובה ד"א
כחלי ארכו וכחלי רחבו. אבל באמת גמרא
ערוכה בבב"ב כ"א ע"א שאני בית דכל
פחות מעשרה לאו בית הוא. ומבואר להדיא
דשיעור גובה הבית מבפנים לענין חייב
מעקה סגי בעשרה טפחים ומסתמא ה"ה
לענין מזוזה ובמ"ש השמ"ק שם ולכל
יחד הדברים השניים בסיכה שם כיון
דבשיעור זה מיקרי בית:

אמנם פליאה דעת ממני כיון דבעינן
בית הראוי לדירת אדם דלהכי
בעינן במשך ד"א על ד"א א"כ למה דיו
בגובה הבית שיעור עשרה טפחים הא
אינה ראוי לדירת אדם כיון שאינו יכול
לעמוד בה הלכיוף כאגמון ראשו אחמהה.
ואף דלגבי סוכה השיעור גובה י"ט שני
לן בין סוכה לבית כמו דשני לן במשך
דבסוכה דיו ז"ט כשיעור ראשו ורובו
ושולחנו לרבנן דקיי"ל כוותי' משום דסוכה
דירת ארעי היא אבל לגבי בית אפילו
רבנן מודו דבעינן ד"א דדירת קבע הוא.
ונס' כי בסוכה עיקר הקבע שאדם עושה

בסוכה הוא אכילה כמ"ש הרא"ש פ"ד
דסוכה סי' ג' ודרך אכילה בשיבה עיין
גיטין ע' ע"א ובדמב"ס פ"ד מדעות ה"ג
וכשישב אדם על הארץ גבהו י"ט כמ"ש
רביד הזהב פ' אמור עה"פ בסוכות חסבו
עיי"ש שכתב דבסוכות חסבו היינו כשיעור
ישיבה שיכול האדם בדומק ללמס בכך.
אבל בית דירה העשוי לכל תשמישו של
אדם להעשות בה כפי הדרך לכל מלאכה
איך סגי לו בגובה י"ט הא עיקר תשמישו
של אדם הוא למעלה מ"ט וכמ"ש הטור
באו"ח סי' תל"ג לענין בדוקת חורי
בית העליונים וע"ש בח"י. אבל טכ"פ
מגמ' דב"ק הנ"ל מבואר בעליל דבגובה
י"ט מיקרי בית לענין מעקה ומסתמא
ה"ה למזוזה ולכל הדינים המבוארים
בברייתא דסוכה שם. וע"ע בש"ע חו"מ
סי' קס"ד ס"ב ובהה"מ פ"ח משכנים
ה"ג. ואם כן יקשה לן ממשנה דב"ב
המפורשת דרום כל בית כחלי ארכו וכחלי
רחבו וכ"פ הרמב"ם והטו"ע להלכה:

אולם לפמש"כ דחלוק לשון בני אדם
מלשון תורה בשיעור משך הבית
כן י"ל דחלוק בשיעור גובה הבית דבלשון
תורה מיקרי בית בגובה י"ט דזה הוי
שיעור לחילוק רשות ולמחילה כמבואר
בסוכה ה' ע"א ועיבכ"מ. ולכן למזוזה
ולמעקה ולכל דיני תורה השיעור גובה
י"ט. אבל בלשון בג"א נא מיקרי בית
רק שיהי' גובה כחלי ארכו וחלי רחבו.
ולכן המקבל מחבירו לבנות לו בית או
המוכר מקום לבנות לו בית וה"ה המוכר
בית סתם לחבירו לפמ"ש בדעת הרמב"ם
דלריך להיות ד"א על שש אמות לריך
להיות גובה ה' אמות כחלי ארכו וחלי
רחבו דפחות מזה לא מיקרי בית בלשון
בג"א וכן הדין לענין נדרים דאזלינן בה
בחד לשון בני אדם אף להקל לדעת
הרמב"ם. ויאל לן מזה לדעת הרמב"ם
דהגורד מן הבית אינו אסור ליכנס רק
בבית שיש במשכו ד' אמות על שש אמות
ובגובה

ובגובה ה' אמות דזה נקרא בית בלשון בני אדם:

אברהם הלוי עפשיין
החופיק הנ"ל.

סימן קיד. *

ב"ה קושב (גאליציען).

ע"ד אשר מסתפק ושאל אם נחבטל אלל עכו"ם איסור שנחערב בהיתר בששים אם מותר לישראל לקנות ממנו לכתחלה כיון דכל השיעורין רק לישראל נאמרו ובנכרי לא חוליקין בתר רובא. ולא שייכא גבי ביטול כמ"ש האחרונים. וכשישראל יקנה ממנו הו' כמבטל איסור לכתחלה. והביא שמלא דין זה בצרכי יוסף בשם שו"ת רדב"ז ח"ג סימן תקמ"ז שפסק לאסור בזה משום דהו' כמבטל איסור לכתחלה. ופליגי קלח בזה וגם תמה על הגאון בשו"ת רע"א בסו' ספר דו"ח לק"ק פולא שמחיר לישראל לקנות בכה"ג נחבטל ביד הנכרי ושאל חו"ד:

תשוב' הנה מה שדן רומ"מ לאסור לישראל לקנות לכתחלה מהנכרי בכה"ג מלד דגבי הנכרי לא שייך ביטול. לדעתו זה ליחא דבאמת אם נחערב דבר איסור ברוב או בששים לגבי טעם הביטול אין סבדל בין אם הוא ביד ישראל או ביד עכו"ם דכל תערובות איסור שנחערב ברוב היתר או בששים נחבטל ממילא ואין רשויות מתלקות. אבל ההבדל הוא רק לגבי האדם שישראל מותר לאכול בכה"ג ועכו"ם באיסורא דידו' כגון אכמ"ה וכיוצא איסור לו אף אחר הביטול ואם יודמן תערובות זה אלל עכו"ם והישראל יו' מוזמן אללו לאכול מותר לו לישראל לאכול ולהיפך אם יודמן אלל ישראל ויהי' הנכרי מוזמן אללו לאסור לו לאכול. ועש"ס

חולין (ל"ג). דאין מוזמין נכרי על בני מעיים אף שהי' בהמות ישראל שנשחט אללו והי' מהני השחיטה לאכילה ישראל אפ"ה להנכרי אסור ולהיפך לגבי ישראל. וממילא דלא שייך לומר שהי' אסור להישראל לקנות תערובות בזה מהעכו"ם משום אין מבטלין איסור לכתחלה דבאמת אין לישראל מחדש שום ענין ביטול ע"י שבא התערובות עתה לרשותו כי לישראל כבר הי' נחבטל ועומד בכל מקום שהי' התערובות קאי וז"פ אללי:

אבר מה שדן הרדב"ז שם לאסור בכה"ג לישראל לקנות מהנכרי הנה באמת רק לקנות ממנו הוא שאסור כמ"ש שם בטעמו' שלא הותר תערובות איסור ע"י ביטול בס' אלא משום הפסד ממונו וכיון שאלל לישראל הקונה לא נחסה התערובות נהו דאחר הקני' שיקנה ממנו יחשב עתה אללו הפסד ונלערך להחיר לו מ"מ תשכחו בכה"ג כמבטל איסור לכתחלה דלא יקנה ולא יפסיד. וכסברא זו מפירש בתוס' ע"ז דף ט"ו סע"א בשם הרבנו ברוך עיי"ש. וראיתי להגאון בספר יד המלך על הרמב"ם פס"ו מה' מאכלות אסורות הכ"ה התפלא על הרדב"ז הנ"ל דא"כ האך אנו סומכין לקנות מעכו"ם ביצים וחלב שנחלב בפנינו ולמה לא נחוש שמא ביצה זו מגוף טריפה או בהמה זו שנחלב ממנה היא טריפה ורובא לא מהני לענין לקנות ממנו לכתחלה ע"ש שסיים דז"ע לדינא. ובמח"כ אין החלטה לקושי' זו דהרדב"ז לא אמר אלא בכה"ג שגזרמן אלל העכו"ם תערובות במקרה בזה כחב לאסור לקנות לישראל ממנו מטעם הנ"ל וקונה לו לישראל מאכל אחר שאינו בתערובות איסור שנחבטל אבל בביצים וחלב [וכן לקנות בשר בשר מטבחי עכו"ם] הלא בזה לישראל והעכו"ם שיה' כי גם הביצים שהם מטופות לישראל וכן

(*) כפיס לירינו לדפוס ע"י הרי החריק הנניד הנושא וזמן כהלכס זו עם הרס"ג אנד"ק קיסק נ"י.

וכן החלב והבשר מזהמות ישראל ג"כ
אין להם היתר רק ע"י שסומך על הרוב
וא"כ מה לי אם יקנה לכתחלה מישראל
או מעכו"ם. וגם דאין לך דיעבד גדול
מזה דא"כ לא נקנה שום בהמה או עוף
מהנכרים רק מישראל וזה דבר שא"א
כנ"ל פשוט:

אבל עיקר דין זה של הרדב"ז הוא
דבר נדחה מכל הפוסקים ועיקר
דברי הרדב"ז במ"ש שלא הותר הערובות
ע"י ביטול בששים רק מפני הפסד ממון
חדית הוא לי ובכמה דברים מפורש שאין
ההיתר בהם רק מפני הפסד ולא שמענו
זה בביטול בששים. ועיין בשו"ת כתב
סופר חאו"ח סימן פ"ו התפלא על הרדב"ז
דהרי אפי' בתערובות ישראל שנחבטל
לכתחלה באיסור מותר לאחר שלא נחבטל
בשבילו עיו"ד סי' ז"ט ולא אמרין דהוי
כתבטל לכתחלה כיון דלדידי' ליכא פסידא
וכתב די"ל דבאמת אינו מותר רק לאכול
אלו ולקבל במתנה אבל לקנות ממנו
אסור ועפ"י העלה דאפשר דאסור לקנות
דבר שנחבטל בין מישראל בין מעכו"ם
ע"ש. והנה הוסיף הרב הזה חימה על
חימה אף כי מלאתי לו חבר מר אביו
הגאון בשו"ת חתם סופר או"ח סי' ס"ה
שכתב שם דיין שלא הותר רק בהפ"מ
לא הותר אלא לבעל היין ובני ביתו אבל
ישראל אחרים למה יקנו ממנו לכתחלה
עיי"ש. ורדב"ז מתנגד למעשים בכל יום
שאנו מחירין רק במקום הפ"מ בשאלה
על עופות למוכרי עופות וכן בבהמות
לקלבים ואחרים קונים מהם לכתחלה
נחקר בזה גם המרש"ק בשו"ת סת"ם
להלכות חפ"ין. אבל לדעתי נכון דלא
שייך היתר לחלאין דכיון דהדבר מלד עלמו
מותר יהי' לנו הטעם מאיזו טעם שיהי'
מ"מ אחר שנפסק הדבר להיתר טוב אין
אנו דנין עוד מפני איזו טעם החרנו
וכשמוחר זה מותר לכל ישראל וכה"ג
מפורש בש"ס בילה (ח"י:) דלא שייך

היתר לחצי שבת והואיל דקודם טיבול
שרי לאחר טיבול גמי שרי אף
דקודם טיבול איכא טעם להחיר טפי
מ"מ אחר שהחרנו זה מותר לעולם
דלא שייך לומר לחצי שבת אחת מתירו
ולחצי שבת אחת אוסרו ע"ש דאפי' רבא
הדר בי' ומודה לזה וה"כ לא שייך לומר
שיהי' הדבר מותר לאדם זה ואסור לישראל
אחר כללפנ"ד ברור:

ואולם גם בתערובות ביטול בששים
אלל עכו"ם אף אם נכסים
להרדב"ז שלא הותר רק מפני הפסד ממון
ג"כ נראה ברור דמותר לכ"ע לקנות
ממנו ואף כי גדול כבודו של הרדב"ז
במח"כ נעלם ממנו מה דמפורש בטור
יו"ד סיף סימן י"ו וז"ל יש המגאונים שכתבו
שלא הותרו מסוכנות אלא בבהמת ישראל
משום הפסד ממנו אבל לא בבהמות
עכו"ם ובתשובה אחרת לגאון מסוכנת
והיא של עכו"ם מותר לישראל לשוחטה
וליקח ממנה בשר ומותר לישראל לקנותה
מן העכו"ם עכ"ל וכתב הב"י שם דלא
פליגי דהראשון למדות חסידות ואירך לכל
אדם עיי"ש הרי מפורש דאפי' במסוכנת
דמבואר בגמרא מקרא דיתחבאל להחמיר
שלא לאכול ממנה ולא הותר
בבהמת ישראל רק מפני הפסד ממנו
אפ"ה רשאי גם ישראל לקנותה לכתחלה
מעכו"ם כש"כ בדבר שנחבטל בששים
אלל עכו"ם דלהחמיר שלא לאכול מדבר
שנחבטל בששים לא מצינו בש"ס בשום
מקום זולת האו"ה בסוף כלל נ"ז שחי' זה
ומדמה לי' למסוכנת והשיג עליו החו"י ט
בספר מורת אשם [ועיין פ"ה סס"י קי"ו]
וכ"כ בס' בני יששכר בחורש אדר' דלכ"ע
רשאי ישראל לקנותה מעכו"ם לכתחלה
כל שכבר נחבטל. ובאמת גם בש"ס ע"ו
פרק אין מעמידין מבואר דמחירין כמה
דברים של עכו"ם כשאין בהם רק חשש
געולי עכו"ם משום דסתם כליהם אינו
בי' ומותר לקנות מהם לכתחלה אחר
שכבר

דכל שנתבטל אלל העכו"ם שגששה לצורך
עלמו אף עפ"י שהיא של עכו"ם מותר
לישראל לקנות ממנו לכתחלה דמאחר
דכבר נעשה ביד עכו"ם מיקרי דיעבד
ע"ש. ותמתי על הרב ברכ"י והיד המלך
והכ"ס הנ"ל אשר מלבד שגשש מהם
כל הראשונים הנ"ל געלט מהם ההלכה
הפשוטה ברמ"א הנ"ל דלא כהרדב"ז
והוראות הגאון רע"א שהביא מעלתו נכונה
[ובללא"ה לק"מ על גידול הגרע"א שם
דהחם מחיר זה למכור להנכרי בשביל
הפסד ישראל המוכר ואפי' אם יקנה
ישראל אחר הביטול אין בכך כלום שעכ"פ
זה המוכר עשה להנכרי מוכר בהיתר
בשביל הפסדו וכעין מ"ש בט"ז סי' ק"ז
[ודוק] ואין שום פקפוק דלית דחש להורא'
הרדב"ז הנ"ל ויחבן שגס הרדב"ז לא
אמרו אלא להחמיר בדבר קל שאין
להישראל לזרז בקנייתו אללו והמחמיר
יחמיר לעלמו. ויותר אין להאריך בזה:

יעקב שור האבד"ק הנ"ל

מח"ס שו"ת דברי יעקב וס' מע"ת ויש"ם.

סימן קטו.

בעה"ת פה ריוויץ יציא.

(א) **בישע"ת** קונטרס ח' סי' פ"ט אות
ד' נחקשה על שיטת הרא"ש
ריש פרק אין לדין דקלירה מותר מה"ס
רק דרבנן היא דגזור כיון דדרך לקלור
ולטחון הרבה ביחד. דא"כ מאי פריך
הגמ' בחגיגה דף י"ז ע"ב אלימא ביו"ט
קלירה ביו"ט מי שרי דא"כ דמותר מה"ס.
כבר קדמו בקו' זו בט"א שם בחגיגה
ובספר שעה"מ הלכות יומ"ט פ"א סוף
הלכה ד' וסריך שם ע"פ דברי הר"ן דקרא
משמע בקולר כל שדה לצורך חול כדרך
קלירת שדה יע"ש:

(ב) **שם** קונטרס ט' סי' ז"ח אות ג' הובא
קוש' על הרמב"ן בשם קונטרס
א' סי' ג' אות ב'. וסריך ע"פ קו' ותי'
הגאונים

שכבר נתבטלו בכליהם אף דנטל"פ לכתחל'
אסור וכן מלאתי בשו"ת חשב"ך ח"א סי'
פ"ט בענין מיני מחיקה הנקחים מן
העכו"ם שהשיב שם דנהו דנטל"פ לכתחלה
אסור אבל אחר שעשאן העכו"ם מותר
לקנות ממנו דהוי דיעבד כדמוכח מפרק
אין מעמידין דמותר לקנות מעכו"ם דברים
שאין לחוש לגטוליהם רק משום אינו בן
יומו עש"ב הרי מפורש כמ"ש. וכן מבואר
ג"כ בשו"ת רמ"א סי' נ"ג וסי' נ"ד
לענין השמן שילא קול שמערבין בו עכו"ם
שומן חזיר שמחיר לקנות מהעכו"ם כיון
דבבולא איכא ששים וכבר נתבטל אללם
ע"ש ועיין ג"כ בשו"ת מהר"ם לובלין סי'
ק"ד בענין גבינות העכו"ם שה' תערובות
מקלת לאן נדרסות ופסק שם דמותר
לקנות מהם דבטילות בס' ואף דאין
מבטלין איסור לכתחלה מ"מ כבר נתבטלו
ביד הגוי דומי' ל' לעקמין' שאנו קונין
מהם דיש בהם תבלין איסור כיון דכבר
נתבטלו ביד הגוי שרי ע"ש והביאו גם
הפרי מגדים יו"ד סי' נ"ז בש"ך ס"ק
כ"ח הנה מבואר דעת גדולי הפוסקים
היפך דעת הרדב"ז הנ"ל. שוב ראיתי
בתורת חטאת סי' ל"ה ס"א שכתב וז"ל
וכתב האגור בשם מהרי"ט דאם אפה
עכו"ם פה בתנור עם דבר איסור אסור
לקנות ממנו אותו פה דהוי כלכתחלה וכו'
ויהו צהגות שערי דורא משמע דבדבר
הנתבטל בידי עכו"ם מותר לקנות ממנו
דאם לא מיקרי לכתחלה וכ"כ השערים
סימן נ"ט וטוב להחמיר במקום שא"ל לו
ומ"מ המנהג להקל לקנות מן העכו"ם
וכו' ולא חשבינן הקני' כלכתחלה
עכ"ל ועיין במנחת יעקב שם שחמה על
האגור שאוסר דאם מבואר בש"ס ע"ז
דמותר לקנות מעכו"ם דברים שנתבטלו
בכליהם שאינם ב"י וכתב דגם האגור לא
החמיר אלא גבי פת דיש לעשות בו
הרחקה ע"פ ע"ש וביותר הנה הוראה
פשוטה בש"ע ברמ"א סימן קכ"ב ס"ו

מקרא אחרינא דכתיב אשר גזל וכו' י"ע"ש וכתב הקל"ח שם דלפי מה שאמרו בחמורה שם גבי פלוגתא דאב"י ורבא בזה דאמר רחמנא ל"ת אי ע"מ ופריך מהא דתנן הגזל עלים וכו' ומשי שאני הכס דכתיב אשר גזל וא"כ שפיר אילטרך חרי קראי לרבא באתנן ובגזל דהקדש מהדיט לא גמרינן ואי כתיב באתנן הן ולא שינויהן אכתי לא הוי ידעינן בגזל דשינוי קונה דסד"א דלא יקנה משום אעל"מ ולכך זריך הקרא דאשר גזל לומר דשינוי קונה י"ע"ש שהאריך בישוב קו' החוס' ולפ"ז היכא דלא שיך אעל"מ שפיר גמרינן מאתנן וא"כ שינוי ממילא דלא שיך אעל"מ כנ"ל ידעינן מהן ולא שינויהן ומיושב קו' הנ"ל דמאשר גזל ילפינן שינוי קונה היכא דעביד מעשה בהשינוי דל"ל דקאי על שינוי ממילא ז"א דשינוי ממילא שמעי' מאתנן דהא לא שיך לומר אעל"מ וממילא מיושב הטיב קו' הקל"ח הנ"ל מהא דגזל בהמה והזקינה דרש"י ז"ל אינו מחליט דשינוי אינה קונה רק היכא דשני בידים דז"א דהדבר פשוט דשינוי קונה אף ממילא רק כוונת רש"י דרבה דילף שינוי קונה מאשר גזל ע"כ קאי על שינוי בידים דאי קאי על שינוי ממילא ל"ל אשר גזל הא יכולין למילף מהן כנ"ל וע"כ דקאי על היכא דשני ל"י בידים וא"ש דברי רש"י ז"ל:

(ד) **גישין** דף ל"ה ע"ב פריך הגמ' למאן דס"ל אין זריך לפרט את הנדר מהא דתנן כהן הטוש נשים בעצירה פסול עד שידור הנאה ותני עלה נדר ועובד יורד ומגדש ואי אמרת אין זריך לפרט את הנדר ליתוש דילמא אזיל לגבי חכם ושרי ל"י והקשה בחוס' ד"ה ותני עלה וז"ל קשה לר"י דאמאי הולך לאחוי ותני עלה לפרוך ממחניחין גופי' דקתני פסול עד שידור הנאה ואי אמרת אין זריך לפרוט וכו' י"ע"ש. ונראה לפענ"ד לחרץ

הנאונים הקדושים שליט"א. ראיתי להעיר בזה אשר כ"ת כיונו בזה להגאון ר"ש קליגער ז"ל בספרו קנאת סופרים תשו' ל"ד. אולם להגאון הנ"ל שרא בזה נרגא דא"כ יסבור הרמב"ן דרק במקום פה פסול זהב ולפ"ז קשה על הטור ושו"ע דבדין הרחיק שופר מפיו פסקו בפשיטות בהרמב"ן ז"ל דפסול [ובדין] דלפיהו זהב הובא שני דיעות ובאמת לפ"ד הסוברים דכל טובי השופר פסול אין ראוי להרחיק השופר מפיו ונשאר בל"ע. ויעי' עוד בספר הנ"ל בהשמטות לחיבורו טעו"ד ליו"ד תשו' ב': (ג) **הקצורה** ח' בחו"מ ס' שג"ד סוף אות ג' תמה על דברי רש"י ז"ל בב"ק דף ס"ו ע"א דפירש על הא דאמר רבה שם שינוי קונה וז"ל היכא דשני ל"י בידים פשיטא ל"י דמדאורייתא ודאי קונה י"ע"ש ומשמע מדברי רש"י ז"ל דדוקא שינוי בידים וע"ז תמה הקל"ח דהא תנן במחני' דף ל"ו ע"ב שם גזל בהמה והזקינה וכו' משלם כשעת הגזילה והיא מטעם שינוי קונה וזה הוי שינוי ממילא. והניח בל"ע שם: וב"ל לחרץ קו' הקל"ח דהנה לכאורה קשה מנ"ל באמת דשינוי קונה היכא דעביד מעשה בהשינוי דהנה הגמ' תמורה דף ה' פריך לרבא דס"ל כ"מ דאמר רחמנא לא תעביד אי על"מ מהא דתנן הגזל עלים ועשאן כלים וכו' משלם כשעת הגזילה תיובתא דרבא א"ל רבא שאני הכס דאמר קרא אשר גזל כמה שגזל ולפ"ז מנ"ל דשינוי קונה היכא דשני בידים דילמא בכה"ג לא קני משום אעל"מ, ואשר גזל קאי על שינוי ממילא דנתי דעשה איסר גזילה מ"מ הגזילה ממילא כשחנית ובהשינוי לא נעשה שום איסר ולא שיך לומר אעל"מ משו"ה קני אכל מנ"ל דאשר גזל קאי נמי על היכא דשני בידים אכן זה ניחא דהנה הקל"ח ח' ס' ש"ס כתב ליישב קו' החוס' בב"ק ס"ה ע"ב ד"ה הן ולא שינויהן וז"ל תימא דבסמוך נפקא ל"י לרבה דשינוי קונה

י"ט"ש והנה הרמב"ם ז"ל פרק ט"ז מהלכות
א"כ הלכה ב' פסק דכל חייבי לאוין
חוץ מאלמנה לכ"ג אינם חייבים מלקות
בביאה בלא קדושין וזה פשוט דאין לוקין
אבל איסור גרידא עובר ולפ"ז מיושב קו'
החוס' דהגמ' מוכרח לסיים כך דחמי
עלה נודר ועובר יורד ומגרש דאי
לאו כך דחמי עלה הו"א דמיירי שכבר
גירשה כמו שכתבו החוס' באמת הכא
ובכה"ג ליכא מלקות לשיטת הרמב"ם ז"ל
רק איסור גרידא וא"כ אפשר לומר
דמיירא הכא בנדר סתם שאסר עליו
הנאת תשמישה ושפיר חל הנדר כג"ל
וא"כ לא פריך הגמ' מידי ליחוש דילמא
אזיל לגבי חכם דהא יכולין להדירו בנזירות
שמשון דאין לו החרה אבל השתא דמייתא
הגמ' ותני עלה ע"כ מיירי בנדר על
תנאי דאל"ה לא חל ובכה"ג אף נזירות
שמשון יש לו החרה וליכא להקשות דידיה
בנזירות שמשון דהא גם החכם יוכל להחזיר
כמש"כ וא"ש פרכת הגמ' דליחוש דילמא
אזיל לגבי חכם וק"ל :

(ה) **הבאה"ט** באו"ח סי' רמ"ג כתב
וה"ל ג' חלוקים יש בדין
שכירות וכו' אבל חלוקה ג' דהיינו שיהי'
כל הרווחים לישראל רק שישראל נתן
לנכרי דבר קצוב לכל שנה זה ודאי מדינא
אסור אפילו בשדה וכ"ש במרחץ יע"ש
הנה מה שכתב שבמרחץ אסור מדינא
כ"כ המג"א שם ס"ק ב' אמנם מה
שכתב שאפילו בשדה אסור החלוקה ג'
מדינא לא זכיתי להבין דבריו הקדושים
דהנה מקור דבר זה הוא בר"ן
סוף פ"ק דע"ז וז"ל הר"ן ולענין קבלנות
כגון שקיבל עליו העכו"ם לעשות כל
מלאכת שדהו של ישראל בדבר ידוע וכו'
איכא מאן דאמר דמיא להא דאמרי
בפרק מי שהפך וכו' יע"ש אבל יש מי
שאומר דקבולת כה"ג אסור דלא דמי
לארים וכו' והיינו דאמרי' התם בפרק
מי שהפך מקבלי קבולת בחוץ החמס
אסור

לחרץ קו' החוס' בדרך פילפול דהנה
המרי"ט הקשה על הא דאיתא שם
בגמ' אמר ר"ה ל"ש אלא שלא נישאת
אבל נישאת אין מדירין אותה דמיפר
לה בעל וכו' והקשה הא יכולין להדירה
בנזירות שמשון דאין לו החרה ותיירץ
דהבעל יכול להפר גם נזירות שמשון
משום דבעל מיגז גיז ואינו עוקר הנדר
למפרע אבל חכם דעוקר הנדר למפרע
אינו יכול להחזיר נזירות שמשון משום
דמעקר עקר ובנזירות שמשון אי אפשר
לומר שלא יוכל לחול דהא שמשון המלאך
הזיר ופ"ז כתבו האחרונים להקשות דמאי
פריך הגמ' ליחוש דילמא אזיל לגבי חכם
ושרי ל"י הא אפשר להדירו בנזירות שמשון
ותירונו של המרי"ט לא שייך כאן דהחכם
אינו יכול להחזיר דהא מעקר עקר אמנם
אי נחא דהבא מיירי דהנדר לא יוכל
להיות אלא על תנאי היינו באם לא
יגרשנה יהי' אסור עליו איזה הנאות אחי
שפיר דהא מבואר בשו"ת הרשב"א המיוחדת
להרמב"ן דהא דלריך חרטא דמעיקרא
היינו בנדר שהוא בסתם אבל בנדר
שהוא על תנאי כגון הכא אין לריך
חרטא דמעיקרא ומהני חרטא דהשתא
ומה"ט כתב בשי"ע דהיכא דהנדר הוא
על תנאי אז גם החכם מיגז גיז דהא
דחכם עוקר הנדר למפרע משום דלריך
חרטא דמעיקרא אבל לפי דברי שו"ת
הרשב"א דבנדר על תנאי מהני חרטא
דהשתא א"כ גם החכם מיגז גיז ולפ"ז
אי מיירי הכא בנדר על תנאי מיושב
קו' הנ"ל דבנדר על תנאי גם החכם יכול
להחזיר אף נזירות שמשון כמו הבעל משום
דמיגז גיז ופריך הגמ' שפיר ליחוש דילמא
אזיל לגבי חכם אולם באמת דילמא מיירי
הכא באופן שאסר על עצמו הנאת תשמישה
אמנם ז"א דהא אין נדר חל על איסור
וגאה החוס' שבושט כ"ג ע"כ כתבו דהא
דהין חל על איסור היינו איסור שיש בו
מלקות אבל באיסור גרידא חל כמו בח"ש

דבנשים לא שייך לפ"ע ע"פ דברי הרמב"ם
בברכות. הנה מלבד שאין זה במשמעות
הריטוב"א שם בע"ז וכן בהרמב"ם שם.
לא נוכל גם להעמיס כן בדבריהם דאם
נאמר שיסוד לפני עור הוא משום ערבות
א"כ האריך יפרנסו הא דתניא בע"ז ו'
ובפסחים כ"ב מנין שלא ישיט אדם כים
יין למזיר ואמ"ה לב"ג ח"ל ולפני עור לא
תמן מכשול נהי דב"ג מלווה על אמ"ה
אבל ישראל אינו ערב בשבילו דרק כל
ישראל ערבין זה בזה ולא לב"ג וק"ל
ואין לריך לפנינו:

ישראל הלוי בארענשטיין חס"ק ריוויץ.

סימן קמ"ו.

ב"ה גלאוואטשאו.

(א) **הרמב"ם** ז"ל בפ"ג מקידוש החודש
הל"ו כתב וז"ל ואפילו
באו העדים יום שלשים בסוף היום סמוך
לשקיעת החמה מקבלין עדותן ומקדשין
יום שלשים בלבד עכ"ל. וכתב ע"ז הלח"מ
ז"ל וז"ל קשה דלמה לי סמוך לשקיעת
כל זמן שלא נראה ככב אחד הוא יום
כמ"ס לעיל בסוף הפרק אס עדיין לא
י"א ככב ליל שלשים ב"ד אומרים מקודש
ואמאי בעינן סמוך לשקיעת וי"ע עכ"ל.
ולענ"ד נראה דאין כאן קושא כלל
דבשלמא לעיל בסוף פרק הב' דראוהו
ב"ד ואין החודש חסר רק שיטבו הם
ויקדשוהו, שפיר יש לומר דגם אס לא
ראוהו רק קודם שילא ככב אחד יש שהות
לקדשו, דהרי עלם הקידוש לא מתעכב
רק כשיעור שהוא מקודש יציאת ככב אחד
ועד אחר לאתו וביציאת ככב אחד עדיין
יום הוא כמו שמבואר ב"ז ברל"ח ז"ל
שם, אבל כאן בפרק ג' דראוהו עדים,
דהחודש חסר שב"ד יחקרו ויבדקו
העדים קודם שיקדשוהו, בחקירות ובידקות
המבוארים ברמב"ם ז"ל בפ"ג ה"ד וה"ז,
אס לא יבואו העדים רק קודם שילא ככב
אחד יהי מן הגמנע לקדש החודש דהא
ט"ס

אסור חוץ לתחום מותר וכו' וכן דעת
הרמב"ם ז"ל שכתב בפרק ו' מהלכות
שבת לפיכך הפוסק עם העכו"ם לבנות
לו בית או לקלור שדהו וכו' אס היטה
המלאכה בתוך התחום אסור להניחם
לעשות מלאכה בשבת עכ"ל הר"ן וכן פסק
באמת בשו"ע סי' רמ"ד סעי' א' וא"כ
הרי מפורש יולא דאף דלמדם"ל דאסור
קבולת עכו"ם היינו החלוקה ג' שהביא
הבאה"ט לאו מדינא היא אלא משיס
מראית עין דהא היס אוסרין שהביא הר"ן
וכן הרמב"ם מתירין בשדה חוץ לתחום
ואי הי' מדינא אסור אין נפק"מ בין תוך
התחום או חוץ לתחום, ומה שכתב הט"ז
שם בס"ק ב' דבקבלות וכו' איסור גמור
הוא פשיט הדבר דאיסור גמור משום
מראית עין ולא מדינא דאל"כ סותר
דברי עלמו בס"ק א' ויעי' בהגהת הלבו"ם
שפירש דברי הס"ז בטוב טעם. שוב
רחמי' בהגהת יד אפרים שם בט"ז ס"ק
ב' שכתב דאפשר כוונת הט"ז למ"ס בס'י
רמ"ד ס"ק ב' דהתום הביא בשם הירושלמי
דבקבלות דוקא בתלוש מותר אבל לא
במחובר וכך הוא להרמב"ם וכתב שם
דלהך סברא י"ל דבמחובר אפי' מדינא
אסור קבלות ולא משום דמחוי כשכיר
יום מאד אני תמה על דבריו דהא הרמב"ם
ז"ל פסק כהירושלמי דמחלק בין תלוש
למחובר וכן השו"ע סי' רמ"ד י"ע"ש בט"ז
סי' רמ"ד ס"ק ב' וא"כ מדוע פסק
הרמב"ם והשו"ע סי' רמ"ד דאף במחובר
אינו אסור אלא בתוך התחום אבל חוץ
לתחום מותר ולהג"ל לריך להיות אף חוץ
לתחום אסור סוף דבר דברי הבאה"ט שפסק
כן להלכה וכן דברי הגאון ביד אפרים ז"ע:
(ו) **ואגב** איכיר מה שראיתי בספר
שו"ת בכורי שלמה חלק
אהע"ז סי' ג' שכתב שם בשם הרמב"ם
בפ' המשניות שביעית פ"ה דיסוד לפני
עור הוא מטעם ערבות וכתב שכ"ג דעת
הריטוב"א בע"ז ולפ"ז רוצה לומר שם

טרם שיחקרם ויבדקם הב"ד, בשופי ילא כבב אחד ובטרם שיגמרו הב"ד את הקידוש אח"כ, ילא כבב הב' ובי' יאח ב' כבבים הוא לילה במ"ש הרמב"ם ז"ל שם ואין מקדשין החורש בלילה, ולכן סיכל הרמב"ם ז"ל וכתב בחלוקה הזאת דבאו העדים סמוך לשקיע' החמה, כדי דישבו ב"ד בחקירו' ובדיקות העדים עד סמוך לליאת כבב אחד, וגשאר עוד לקידוש ב"ד מסמוך לליאת כבב א' ועד אחר לאתו דעדיין יום הוא ויהי' מקודש החורש ביום, ודברי הרמב"ם ז"ל נכונים בלי גמנוס כלל וכלל :

ב) בפרק ראוהו ב"ד כתב הבעל המאור ז"ל וז"ל וקיי"ל כרבא דחמר מלות לא ליהנות ניתנו והמודר הגאה מחבירו מותר לתקוע לו בשופר של מלוא ודוקא בשופר של ר"ה שמלותיו מן החורה אבל בחולות בתענית לא עכ"ל, ובפרק לולב הגזול כתב הבעל המאור ז"ל וז"ל הא דחמר רבא לולב של ע"ז לא יטול ואם נטל כשר בע"ז דאית לה ביטול דלא מוכתה שיעורי' ואם נטלו כשר אפילו קודם ביטול כיון דאית לי' ביטול ומלות לאו ליהנות ניתנו וכשר ביו"ט ב' דלא בעינן לכס עכ"ל והקשה בשעה"מ פ"ח מלולב דדבריו סותרים זא"ז דממה שכתב בפרק ראוהו ב"ד משמע דבמלוא דרבנן לא אמרינן מלות לאו ליהנות ניתנו, ומדבריו בפרק לולב הגזול מבואר דאף ביו"ט ב' דרבנן אמרינן מלות לאו ליהנות ניתנו :

ונראה לענ"ד ליישב הסתירה בטוב טעם, דהא ע"כ הא דלא ילא במלוא דרבנן הוא כדי שלא יהנה מהמלוא ולא יעשה איסור דכשאתה אומר ילא עכשיו הוא שנהנה וכדברי הרשב"א ז"ל בפרק מלות חליה דאם נאמר דלהכי לא ילא משום דהוה מלוא הבא בעבירה תקשה לן קושים הטורי אבן דהא דעה הבעהמ"א ז"ל דבמלוא דרבנן אין גריעותא משום מלבה"ע וכיון דכל הטעם הוא

כדי לתקוני גברא דעת לגבון נקל דזה דוקא רק במקום שאם אמרינן דל"י לא יעשה איסור אבל במקום דאם אמרינן ל"י רק אז יעשה איסור ומהתיקון יעשה קלקול וודאי אמרינן דלא דמוטב לנו לומר דלא ויתקון איסור אחד ויעשה איסור אחד משנאמר לא ילא ויעשה איסור אחד אף שיתקון גם איסור אחד, דהא סוף כל סוף לא נתקן גברא אס נאמר דל"י יותר משנאמר דלא, והסברא הזאת יש להוסיף מדברי הבעהמ"א ז"ל הכ"ל שכתב ודוקא בשופר של ר"ה שמלותיו מה"ט אבל בחולות בתענית לא דים לדקדק בדבריו מדוע נקט חולות של תענית לפלוג בר"ה גופא ולימא דבתקיעות דרבנן של ר"ה ל"י אלא ע"כ דדעתו ז"ל דדוקא בתקיעות תענית דאם אמרינן לא ילא לא יעשה איסור כלל שפיר אמרינן דל"י אבל בתקיעות דרבנן של ר"ה אי אמרינן ל"י יעשה איסור דרבנן דתקע תקיעה שלא לצורך ביו"ט (וכדעת הרמ"א סי' תקנ"ו והח"א והק"ג בפרק יו"ט דאף בר"ה יש איסור לתקוע תקיעה שלא לצורך) אמרינן דלא כיון דסו"ס אי אפשר לן לתקוני גברא מוטב לן לומר שילא עכ"פ :

ולפי"ז בלולב של ע"ז ביו"ט ב' דאי אמרינן דאין יולאין בו אפילו בדיעבד, יהי' איסור בטלטול א"כ הנוטלו יעשה איסור דרבנן, שוב הסברא נותנת ג"כ לומר דלא בו בדיעבד ולא עבר אטלטול איסור דרבנן, כיון שא"א לתקוני גברא מכל וכנ"ל. ולכן שפיר כ' הבעהמ"א דלא בלולב של ע"ז ביו"ט ב', והא דכ' הבעהמ"א משום דמללה"ג, דסברתו כמ"ש הרשב"א יבמות שם דלהכי לכתחילה לא, משום שגראה כנהנה ולזאת ס"ל להבעהמ"א דבמלוא דאורייתא לא חשו למ"ע כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מיו"ט דמשום שמחת יו"ט התיירו קלת מ"ע ולזאת ילא בדיעבד אבל בדרבנן ל"י בדיעבד כדי שיתקן האיסור משום מ"ע ולהכי אי הוה אמרינן מלות לה"ג

לה"נ הוה מחשב מזה דרבנן הנאה אף
מן התורה והוה לן לומר דל"י כדי שיתקן
איסור מה"ס אבל אי לאו לה"נ לא מחשב
הנאה מה"ס וכל איסור לא הוה רק
משום מ"ע ובין דלא יתקן גברא וגשאר
איסור דרבנן אמרינן דילא ודו"ק:

מאיר חופי גלאווערשטאט.

סימן קי.

ב"ה פראשניץ

בשיטת אין איסור חל על איסור
הקשיתי קושיא עיומה לרבא
דס"ל יבמות (י"ג) דטעמייהו דב"ש דס"ל
דלרס טרוה מותרת ליבס, הוא משום
דאין איסור חל על איסור, היינו אפי'
נשא ראונו מי אה רחל ואח"כ נשא שמעון
אחי' את אחיתה לאה דהי' איסור אחות
אשה על רחל קודם ואח"כ כשמת שמעון
בו יבוא איסור אשת אח על איסור אחות
אשה דהוי מוסף מינו דנתוסף עליה
איסור אשת אח על שאר אחים כשנשאה
שמעון חל ג"כ על ראונו ואפ"ה לא חייל.
א"כ לדיו' יוקשה כמאן יוקם הברייחא
בינה י"ב דק' שם המבשל גיד בחלב
ואכלו לוקה חמש. משום אוכל גיד. אוכל
בב"ח. מבשל בב"ח. מבשל ביו"ט. הבערה
ביו"ט וק' ר' יוחנן הבערה ובישול אינו
משנה משום דע"כ ב"ש הוא דל"ל מחוך
שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי הבערה
שלא לצורך דאי ב"ה לימא מחוך. אבל
לשיטת רבא כמאן יוקם הברייחא אי בב"ה
קשה לימא מחוך ואי בב"ש דליה ל'
מחוך יוקשה איך חייל איסור בב"ח על
גיד דא"ל משום מוסף הנאה או בישול
וכדומה הלא לרבא ל"ל לב"ש איסור מוסף
כנ"ל ובדרך שלפול אמרתי לחרץ הקו'
הנ"ל בהקדם חיזה קושית א' בחולין ק"א
דקאמר שם רב האוכל גיד הנשה של
גבילה ר"מ מחייב שמים וחכמים ס"ל
דאינו חייב אלא אחת משום דכולל לבד

לית ליה. ומוריס חכמים לר"מ באוכל גיד
הנשה של עולה דחייב שמים ומקשה מאן
סאי חנא וקאמר ר' יוסי הגלילי הוא
דשמעינן ליה בנשמה דשמעינן ליה דס"ל
בכהן טמא שאכל קודם טמא אפי' בנשמה
בשר ואח"כ נשמה הנוף דהוי איסור כולל
מנו דאיסור קומאת הנוף חל על חתיכות
טהורות חל נמי על חתיכות טמאות אעפ"כ
לא חייל. ואמרינן כולל לבד ל"ל וכולל
חמור חית ליה עיי"ש ומקשה שם מהא
דשבת וייה"כ דס"ל לר"י דחייב ב' ור"ע
ס"ל דאינו חייב אלא אחת ומדס"ל לר"י
דחייב על יו"כ אף דהוי רק כולל מינו
דחל על אכילה חל נמי על מלאכה דשבת
איסור מוסף מכח מיתות ב"ד. ומהרן
איפוך דר"י ס"ל אינו חייב אלא אחת
ור"ע ס"ל חייב שמים עיי"ש ומקשים חוס'
ורש"י מה מקשה משבת וייה"כ הלא שם
איסור ב"א הוא ובב"א כ"ע מודים
דאחע"א אבל כולל לבד לית ליה ב' שמק'
חוס' שם לס"ד דר"ע ס"ל אינו חייב
אלא אחת א"כ לא ס"ל אפי' איסור ב"א.
ובחולין קט"ז ס"ל לר"ע דגדי למטט חי'
וסוף ולא לריך על חלב ומחה משום
דס"ל אחע"א אפי' באיסור מוסף והכא
לית ליה ב"א ג' שמק' הגאון ר' אברהם
ברודא ז"ל אשר המקור דס"ל לריה"ג
אחע"א אפי' בכולל. הוא בזבחים ק"ז
דפי' שם רבא דטעמא דריה"ג דמשום זה
פטור בכהן טמא שאכל קודם טמא משום
דל"ל כולל אפי' בנשמה בשר ואח"כ נשמה
הנוף ואמאי לא מקשה שם משבת ויו"כ
דמשמע דס"ל לריה"ג איסור כולל עיי"ש ד'
שמקשה הג' דע"א בבינה י"ב בברייתא
הנ"ל דק' ר"י דב"ש הוא מש"ה אינה
משנה. לימא ר"ע הוא דס"ל פסחים ה'
דלא אמרינן מחוך. ואיך קאמר אינה משנה
אדרבה סתם סתימתא רבי עקיבא הוא:
וב"ה ליישב כל הנ"ל בהקדם חיזה סברות.
היינו סברת חוס' רי"ד יבמות
וג"ל

שהקשה אחי אמרין באם הוא איסור
 ב"א ששניהם באים באחד אמרין לב"ע
 אחע"א. כימא כל שאינו בזה אחר זה
 אפילו בבת אחת אינו. ומתוך דא"כ הי'
 מינייהו מפקת כיון ששני איסורים באין
 כאחת ברגע אחד א"כ יהי' פטור לגמרי
 וגמלא חוטא בשכר שאם יעשה שני איסורים
 ביחד יפטור לגמרי ע"כ אמרין אחע"א
 וחייב שמים. וגם סברת שאגת אר"י סי'
 ע"ב דבאיסור בת אחת ואחד הוא מוסיף
 או כולל והשני אינו לא מוסיף ולא כולל
 אמרין בזה דרך המוסף או הכולל חייל
 ולא השני כי לא שייך בזה הסברא הי'
 מינייהו מפקת ז"א דמפקין האיסור שאינו
 מוסיף ולא כולל. כאשר אין לו יוחס בזה
 אחר זה. ועוד כתב הש"א הג"ל דבאיסור
 ב"א ואחד יהי' מוסיף או כולל והשני לא
 יהי' לא מוסיף ולא כולל ולמ"ד דלא ס"ל
 אחע"א במוסף או כולל רק בב"א אז
 אפי' איסור ב"א כנ"ל שאחד יהי' מוסיף
 או כולל ג"כ יחול כי שוב שייך הי'
 מינייהו מפקת דלא שייך לומר שיחול רק
 המוסף או הכולל ז"א כיון דזה התנא
 לא ס"ל כולל או מוסיף בזה אח"ז א"כ
 אין לו שום יוחס דלאפקיה בשבילו השני
 עיי"ש הטעם. והגם שהשאגת אר"י נסתפק
 בסברא הזאת. אך אני הבאתי רא' לזה
 מחולין ק"ג בתלש אמה"ח מן הטריפה
 דפליגי התם ר"י ור"ל ומוקי אב"י בגטרפה
 עם יציאת רובה דס"ל לר"י בהמה בחי'
 לאברים עומדת והוי איסור ב"א מש"ה
 חייב ב'. ור"ל ס"ל דלאו לאברים עומדת
 ואיסור טריפה קדום. וק' לר"י איך חייב
 מל"ד ב"א הלא אמה"ח הוי מוסיף לב"ג
 ויש לו יוחס יותר וע"כ כנ"ל כמבואר בתוס'
 שם דר"י לא ס"ל אף מוסיף ובשנועות
 דמשמע דס"ל כולל. זה רק לדבריהם
 דרבנן קאמר. א"כ כיון דלא ס"ל מוסיף
 לא הוי יוחס כלל מש"ה חל מכת ב"א ודוק:
ועפ"י סברות הג"ל אמרתי ליישב הכל
 בעזרי"ת דהגמרא חולין מקשה

שם על רעה. כמבואר הגירסא בריטב"א
 חולין ק"א דזה גירסא מדויקת דרבה
 קאמר דריה"ג הוא דס"ל כולל לבד לא
 אמרין וכולל באיסור חמור אמרין
 ומבואר בתוס' קדושין, ד' ע"ז ע"ב
 ד"ה פרט, וכריתות ד' כ"ג דמאן
 דס"ל כולל חמור כ"ש מוסיף וא"כ שפיר
 מקשה על רבה ממנ"פ אם אחת ס"ל
 דריה"ג רק כולל לבד ל"ל אבל כולל
 חמור אינו ליה שוב שפיר ש"מ דאית ליה
 כולל לבד ג"כ, דאל"כ יוקשה אחא"י ס"ל
 לריה"ג בשבת ויה"כ דחייב מל"ד ויה"כ
 וא"ל משום דהוי איסור ב"א, ז"א
 הלא כל הטעם של איסור ב"א, היא
 משום דהי מינייהו מפקת, ז"א לאפקיה
 יוה"כ דלא יחול משום דשבת הוי איסור
 מוסיף מיתות ב"ד כפירש"י להדי' דזה
 חשוב איסור מוסיף וא"ל דלמא לית לריה"ג
 גם מוסיף ושוב שייך הי' מינייהו מפקת
 כנ"ל, ז"א לשיטתך דרבה בשיטת ריה"ג
 דכולל חמור אינו ליה א"כ ס"ל גם מוסיף
 בתוס' הג"ל, וע"כ מדחייב ריה"ג מל"ד
 יוה"כ ע"כ ס"ל גם כולל, ושפיר שוב שייך הי'
 מינייהו מפקת, א"כ שוב ש"מ דריה"ג אינו
 ליה כולל, ומשום זה מתוך איפוך דריה"ג
 ס"ל אינו חייב אלא א', ור"ע ס"ל דחייב ב':
ובזה מיושב קושית חס' שמקשים איך
 ס"ל לר"ע בס"ד דא"ת אלא אחת
 ול"ל אף איסור ב"א, ובחולין קט"ז ס"ל
 לר"ע אף איסור מוסיף, ולהג"ל כימא
 דאדרבה משום דס"ל לר"ע איסור מוסיף
 מש"ה ס"ל כאן דאינו חייב. אלא אחת
 והיינו משום שבת, משום דלא שייך סברת
 איסור ב"א דלימא הי' מינייהו מפקת ז"א
 דמפקין איסור דיו"כ דלא יחול משום
 דשבת הוי מוסיף ולולא זאת שפיר הי'
 חייב שמים משום דלא הי' שייך סברת
 הי' מינייהו מפקת לא כן עתה דס"ל
 מוסיף וס"ל שפיר דא"ת אלא אחת ודוק.
ובזה מיושב ג"כ קושית ר' אברהם
 ברודא ז"ל שלא מקשה בזבחים

ד' ק"ז אשר שם מקור פלוגתא ריה"ג
 ורבנן באיסור כולל דאוקימת' של רבא
 גס ולא מקשה משנת ויה"כ כמו דמקשה
 על רבה כאן, ולהנ"ל ניחא בשלמא על
 רבה מקשה שפיר, ממה נפשך אם רבה
 ס"ל שני דברים בשיטת ריה"ג דרק כולל
 ל"ל וכולל חמור אית לי' א"כ שפיר ש"מ
 משנת ויה"כ דס"ל איסור כולל אבל על
 רבא שס לא נוכל להקשות דש"מ משנת
 ויה"כ דריה"ג ס"ל איסור כולל, דיל
 כקושת' חוס' הנ"ל משום דהוי איסור
 ב"א ולא שייך להקשות דלאפקיע יו"כ
 משום דשבת הוי איסור כולל, ז"א מנ"ל
 דריה"ג ס"ל מוסיף דהא רבא שס לא
 קאמר דריה"ג ס"ל כולל חמור כמו דק' רבה
 אשר מוכרח לומר בשיטת ריה"ג דאית
 ליה כולל חמור כדי ליישב הא דמודים
 חכמים לר"מ באוכל גה"ג של עולה
 דחייב אבל רבא זבחים ק"ז אין ג"מ לו
 כלל לומר בשיטת דריה"ג דיסבור כולל
 חמור וי"ל דלא ס"ל גס כולל חמור כמו
 דלא סובר ר"ש קדושין ע"ז פסחים ל"ו
 וא"כ שוב שייך הי מינייהו מפקת [ואף
 דמרש"י שם משמע לכאירה דיסבור ריה"ג
 כולל חמור מהא דפירש שם על הא דפריך
 שם נהי דמיגו לית לי' לריה"ג יחול
 טומאת הגוף דהוא בכרת על טומאת
 בשר דהוא רק בלאו, וק' רש"י דכן ש"מ
 בחולין ק"א י"ל דרש"י אפשר גורם בחולין
 ג"כ רבא אבל הריטב"א קאמר דהגירסא
 מדויקת הוא רבה, וגם י"ל דהוי מלי כן
 לשני, אך מתרן בפשיטות דמה חזית
 דטומאת הגוף חמור דילמא טומאת בשר
 חמור דל"ל טהרה במקוה עיי"ש] אבל לא
 נוכל להקשות משנת ויה"כ דיל"ל כנ"ל:
ורפ"ז מיושב ג"כ הק' שמקשה הנ'
 רע"א על ר"י בבילה צברייחא
 של המבשל גיד, דר"ע הוא דל"ל מתוך,
 ולהנ"ל ניחא דהנה מקשה חוס' פסחים
 מ"ז ע"ב אמאי לא חשיב צברייחא דהמבשל
 גיד של נבילה וליקני נמי משום נבילה,
 היינו דיחשוב ר' חייא ג' על אכילתו עיי"ש

שהניח צביחא ומתוך הלל"ח דר"ח סידר
 הצרייחא כמ"ד דריה"ג כולל לבד לית לי'
 ומוסיף אית לי' מש"ה לא חשיב גה"ג של
 נבילה דהוי רק כולל לבד, א"כ ניחא
 דהנה בחולין ק"א קאמר שלח ר' יוחנן
 גיורי משמי' דר"י לדברי ריה"ג למאי
 דאפקן הויד בשבת ושגג ביו"כ וכו' עיי"ש
 ומקשים אמאי לא שאל לדברי ר"ע
 קודם דאפקן דכך לי ריה"ג למאי
 דאפקן כמו ר"ע קודם דאפקן, ומתריס
 דבא להשמיטנו דמסכים ג"כ להיפך הצרייחא
 דר"ע ס"ל דחייב ב', וא"כ לשיטתו דר"ע
 ס"ל חייב ב', ע"כ ס"ל איסור כולל
 דאל"כ אמאי חייב מלך יו"כ דא"ל מלך
 ב"א, ז"א לאפקיה יו"כ משום דשבת איסור
 מוסף מיתת ב"ד, וא"ל דל"ל מוסיף, ז"ח
 דר"ע ס"ל חולין קט"ז דגדי למעט עוף
 ולא לריך לרבות חלב ומתה משום דחל
 איסור צב"ח על נבילה עיי"ש וע"כ
 מדמחייב ב' ס"ל ע"כ גס איסור כולל
 לבד ושוב הי מינייהו מפקת א"כ שפיר
 ק' ר' יוחנן לשיטתו דמסכים דאיפוך ק'
 שפיר דהבערה וביטול אינה משנה דע"כ
 ב"ש הוא דל"ל מתוך וא"ל ר"ע הוא,
 ז"א דיוקשה ק' החוס' ליחשוב גיד של
 נבילה וא"ל משום דהוי רק כולל לבד,
 ז"א מה בכך הלא להנ"ל ע"כ ש"מ דר"ע
 ס"ל גס כולל לבד דאל"כ יוקשה אמאי
 חייב מלך יו"כ כנ"ל וע"כ כב"ש הוא,
 מש"ה אינה משנה ודו"ק:

ובזה מיושב הקושיא שהקשיתי על רבא
 דס"ל בב"ש דאלחנע"א אפי' במוסיף
 כמאן יוקם הצרייחא דהמבשל גיד, ולהנ"ל
 ניחא דיוקמא כר"ע דל"ל מתוך כמו דרבא
 בעלמו מוכיח בפסחים ה', וא"ל ליחמי
 גיד של נבילה ז"א משום דהוי רק כולל
 לבד וכולל לבד ל"ל לר"ע רק מוסיף
 מש"ה צב"ח חל על גיד כמו דחל לר"ע
 על חלב ומתה חולין קט"ז וא"ל כנ"ל
 דא"כ אמאי חייב ב'. ז"א דהא אפקינן
 לעיל דעל רבא זבחים ק"ז לא קשה כלל
 מהרי"ג על ריה"ג משום דלא קאמר
 בשיטת

בשיטת ריה"ג דס"ל כולל חמור. וי"ל
דהא דחייב מלך יו"כ לריה"ג הוא משום
ב"א ושוב לא אמרינן איפוך רק כדתיני
מעיקרא דר"ע ס"ל אינו חייב אלא אחת
מלך שבת משום דמפקינן יו"כ דל"ל כולל
וחייב מלך שבת דהוי איסור מוסף וא"כ
שפיר יוכל לאוקמי כר"ע הברייחא הג"ל
ודוק ור"י י"ל דס"ל בטעמייהו דב"ש
כר"ס בן פזי יבמות דמס' לר"ת ערוה
מוחרת לאחים מכח הקרא ודוק היטב:
מנחם מענדיל לעזוקאויטש
אב"ד דק"ק פראשניץ.

סימן קיח.

בעוהשי"ת ווארשא.

ביו"ד סי' ס"ט הבשר שלא נמלח אלא
מלך אחד ובשלו כך המכנה
מתיר והרמ"א אוסר אם לא לזירך. ואם לא
נחבשל עדיין לא יבשלו כך אלא אם הוא
תוך יב"ש יחזור וימלח לך השני שלא נמלח.
ולאחר יב"ש אין לו תקנה אלא לז"ל. ועיין
סס בנ"ו מה שמתמה עליו על הרמ"א מסי'
ע"ה גבי הלחולת. ומשום קישי' זו חולק
הט"ז על הרמ"א ומתיר אפי' אחר יב"ש כמו
בהלחולת. ועיין בנה"כ שכתב דקושי' הט"ז
לא קשה מירי דהסס הט"ז כיון שאין מחזיקין
דס בהלחולת רק בשומן בהלחולת א"כ אם
מלח לך פנימי לחוד, הרי לא מלח השומן
כלל אפי' מלך אחד שהרי ההלחולת מפסיק
בין המלח ובין השומן עכ"ל. ועיין במשכנ"ת
שכתב ע"ז וז"ל ולא הבינותי לדברך בזה
נחזוקה קושי' הט"ז וכו'. וסיים הפמ"ג
דקושי' חזקה היא על הרמ"א. והנה בחידושי
רעק"א הסביר דעת הרמ"א בדרך אחר מה
שאין להעמיס סברא זו בדברי הגה"כ. וגלפנע"ד
לפרש סברת הנה"כ. דהנה דעת הט"ז היא
דחתיכה שנמלחה מל"א שזה לגמרי להלחולת
ז"ס השומן שעליו משום דסובר שהלחולת
והשומן חסידים חתיכה אחת ומס' מקשה
שפיר על הרמ"א וחולק עליו. אבל דעת
הנה"כ לחלק ביניהם דבהלחולת ה"ט שמוחר
תמיד למלח רק השומן בלבד דכיון שבשומן
מחזיקין דס ובהלחולת אין מחזיקין דס הרי
הס ב' מיני חתיכות דביקות. וע"כ נמלח
חומרו קילו. דממה שמחזיקין בנמלח לך הפנימי
לחוד אפי' בדיעבד מוכח דתופסין שכן המלח
לא נכנס כלל להללח משווי ההלחולת ולא
הגיע להשומן כלל אפי' שדבוקים בתולדה

משום שהלחולת חשוב הפסק בין המלח
והשומן ודמי לדינא דמולייתא בסימן ע"ז
דאמרינן שס דמלח החילון אינו מפליט דס
שבפנימי משום דחשוב הפסק עי"ש. ומחומרה
זו יולא קולא דמוחר למלח השומן מבחיך
אפי' אחר יב"ש ואין לחוש כלל שהלחולת
יבלע מרס השומן דכיון שהס ב' מיני חתיכות
חשוב גם השומן הפסק כמו ההלחולת. וע"כ
י"ל שהמלח לא יכנס כלל להללח משווי השומן
ולא יגיע כלל להלחולת להבליע בו דס
מהשומן. וכמו שלעולם בהחילת דין מליחת
ההלחולת אין אנו חוששין שירי השומן יובלע
בהלחולת ואין אנו מדמין אותם לחתיכה
שנמלחה ע"כ חתיכה טפילה. אלא אנו מדמין
לחוד לחתיכה שכבר נמלחה והודחה שנגעה
בחתיכה שנמלחה מלך אחד והגביעה היחה
בהלך שלא נמלחה. או להתנגלות שנמלחה
שלימה ולא נפתחה דאמרינן שס שאין המלח
פועל כלל להכ"מ. ואף אם נחמיר שס היא
משום שהדס מריבה חיישין שנפלט גם כד
הב' שלא נמלח. כי מקור הסברא שהמלח
מושך הדס אללו הוא בתוס' ור"ש גבי דגים
ועופות ושם נזכר הטעם משום שהדס מיעוט.
אבל בהלחולת ודאי דאין לחוש כלל שהל"ר
של השומן יובלע מעלמו בהלחולת במקום
הדביקות. דכיון שדס השומן מיעוט שפיר
י"ל דמלח שעל השומן מושך כל הדס
אללו החולת ואין מניחו כלל להתבלע בהלחולת.
וכמו שמביא הפ"ת בשם תשו' רב משילס
דאין חילוק בין אם לך הנמלח למלח או
למטה דודאי המלח מושך הדס ומושוו אל
המקום אשר הוא שס. אבל חתיכה שנמלחה
מלך אחד אין לדמות לדינא דהלחולת ואדרבא
קילו הוא חומרו. דממה שמקילין בה"מ לומר
שמליחת לך אחד פועלת בכל החתיכה מוחת
יולא חומרה דאחר יב"ש יש לחוש שהמלח
יפלט בכל עובי החתיכה ויבליע דס בהלך
שנמלח כבר.

וא"י דלכאורה יש להתיר ממ"נ דאם נתפס דסמלח
שמלך אחד יש לו כח להפלט בכל החתיכה א"כ
יש להתיר מטעם דמליחת הראשונה הפליט כל הדס.
ואם נתפס דסמלח שמלך אחד אין לו כח להפלט
בכל החתיכה. א"כ יש להתיר למלח תמיד לך השני
כמו בהלחולת אבל אין זאת קושי' דזאת ידוע דאין
חוססין תמיד שפעולת ההבלעה נקל מפעולת ההפליטה.
תדע דאין מליחה לכלים להפליט אבל להבליע יש מליחה
וכן מוזכרת סברא זו בכמה מקומות. ומש"ס באין ה"מ
יש לחוש שהמלח שמלך אחד אין לו כח להפליט דס
מכל החתיכה אבל יש לו כח לטעם בכל החתיכה
להבליע דס מלך שלא נפלע ללך שפלט. ומש"ס שפיר
פסק הרמ"א דלאחר יב"ש איסור למלח לך השני. כנ"ל
בכונת דברי הנה"כ. ודו"ק:

יהודה יודל ראזענבערג מלמדים רב בק"ק
טרלא. בעהמ"ח ספר "ירות נדרים" ו

סימן קיט.

בעניי סת ויארשא.

(א) **יבמות** (לג.) פליגי ר' חייא ובר קפרא אליבא דר"ש דאית

ליה אין איסור חל על איסור אפילו בכלל איך הדין באיסור בת אחת דר' חייא סובר דחייב שמים ובר קפרא סובר דאינו חייב אלא אחת ואינו מבואר הפירוש בדברי ב"ק דאמר דאינו חייב אלא אחת אי הפירוש אחת על שתיקן ביחד דוקא כגון בשוגג לענין חיוב חטאת לריך שיהא חיוב חטאת על כל או"א ויהא שוגג על כל או"א ואז יהא חייב חטאת א' ובמזיד לענין חיוב מלקות לריך שיהא חיוב מלקות על כל או"א ויהא מזיד והתראה על כל או"א או דלמא דהפירוש הוא דעל אחת מהן נמי חייב אחת רק בא למעט שלא יהא חייב שמים על שתיקן בדברי ר' חייא, והסבירא נותנת כפי' הראשון דאי כפי' השני דעל אחת מהן נמי חייב אחת אחמי באמת לא יהא חייב שמים על שתיקן אע"כ דאינו חייב לא על עבירה זו לחודה ולא על עבירה זו לחודה מטעם דאמר רבה (קידושין כ:) כל שאינו בוא"ז אפילו בב"א אינו כמ"ש התוס' רי"ד שם רק על שתי עבירות ביחד ביחד חייב אחת כפי' הראשון: **יעוד** ג"ל ראיה כפי' הראשון מהא דאיתא שם ביבמות דר' חייא משתבע דחייב שמים לאפוקי לר"ש מחזקיה ואינו מוכן איזה חזקה יש לר"ש דלא מחייב שמים באיסור ב"א וז"ל מחמת קושית התוס' (שבוטות כ"ד) דהיכא דתנאבנה ביוה"כ חלו איסור יוה"כ ואיסור נבילה בב"א א"כ ע"כ ר"ש לית ליה גס איסור ב"א לחייב שמים ואי אמרינן כפי' השני דאפי' אינו חייב שמים מ"מ על אחת מהן לחודא חייב אחת א"כ לב"ק נמי קשה אחמי פוטר ר"ש מחטאת על יוה"כ הא ליכא חטאת א' דעל

איסור נבילה ליכא חיוב חטאת אע"כ כפי' הראשון דעל עבירה אחת אינו חייב אחת רק על שתיקן ביחד יחייב אחת ולכך כיון דגבי איסור נבילה ליכא חיוב חטאת א"א לחייבו חטאת על יוה"כ לחוד ולכך נחא לב"ק:

אך בחולין (קא:) לכאורה משמע כפי' השני דהנה איחא שם דסתם גמרא ור' יוסי ב"ר חנינא סבדי דלר' יוסי הגלילי דלית ליה איסור כולל לית ליה ביוה"כ שחל בשבת ופשה בו מלאכה דחייב שמים ופרש"י ז"ל שם משום דסבדי כב"ק דמאן דלית ליה איסור כולל גס על איסור ב"א אינו חייב שמים ואח"ז איחא שם דשלחו משם ר' יוחנן דלר' יוסי הגלילי דאינו חייב אלא אחת שגג בשבת והזיד ביוה"כ חייב שגג ביוה"כ והזיד בשבת פטור מאי טעמא אמר אבוי שבת קביעא וקיימא יוה"כ בי דינא קא קבעי לה א"ל רבא סוף סוף תרוייהו בהדי הדדי קאתי ופי' רש"י ז"ל שם דקושית רבא קאי דאחמי שגג ביוה"כ והזיד בשבת פטור הא לריך להיות חייב משום דביוה"כ הי' שוגג אלמא דאפילו על אחת מהן נמי חייב אחת:

אך באמת לא ירדתי לסוף דעת רש"י ז"ל בזה דמנ"ל לפרש כך קושית רבא דלמא קושית רבא קאי אהא דשגג בשבת והזיד ביוה"כ דחייב דאחמי חייב הא שבת ויוה"כ חלו בב"א א"כ אינו חייב אחת אלא"כ שגג על שתיקן כפי' הראשון ואם נפרש כך קושית רבא נוכל להבין גס תירצן של רבא שם דתמוה הוא מאוד דהנה שם איחא אלא אגור רבא שמדא הוה ושלחו מחס דיוה"כ דהאי שחא שבתא הוא ופי' רש"י ז"ל שעשו יוה"כ בשבת אע"פ שאינו חל להיות בו כדי שלא תשכח תורת יוה"כ וההוא יוה"כ קאמר דאם שגג בו פטור משום דלאו יוה"כ הוא והא דקאמר לדברי ר' יוסי הגלילי להד"ס עכ"ל והוא דוחק גדול

גדול לפרש כן דברי רבא שדחה מה שאמר ר' יוחנן לדברי ר' יוסי הגלילי: **ע"כ** נ"ל לפרש פי' אחר בדברי רבא דהנה חוס' שס' ד"ה יו"כ כתבו ולא שייך כאן אחס ואפילו מזידין כיון דלא נקבע ב' לחודש ודוקא אקביעות החודש אמרינן ליה עכ"ל משמע מדברי חוס' הללו דלילי הקושיא דאמאי פטרי ה"כא דשגג בההיא יו"ה"כ היה נראה להם הסברא פשוטה דאפילו אם אינם קובעים יו"ה"כ ב' לחודש אמרינן אחס אפילו מזידין דהיי יו"ה"כ גמור וכן באמת פשטיה דקרא מוצרי ה' אשר תקראו אחס דררשינן מנה אחס ואפילו מזידין משמע דקאי אקביעות מועדים דהא לא נזכר שם חדש כלל א"כ לפמ"ש דעל הא דשגג ביו"ה"כ והוד בשבת דפטור לא הקשה רבא כלל א"כ נזכר לומר דאף לפי תירוק של רבא דההוא יו"ה"כ לא היה ב' לחודש מ"מ יו"ה"כ גמור ה' מטעם דאחס ואפי' מזידין ואעפ"כ פטור אם שגג ביו"ה"כ לחוד. ואין לומר דאם יו"ה"כ גמור הוא א"כ עכ"פ אחת קשה קושיא רבא דאמאי חייב אם שגג בשבת לחוד י"ל דהנה באמת נריבין להבין דברי רבא דסתר דברי אבבי דאמר שבת קביעא וקיימא וכו' הא בתמורה (כה): נמי אמר אבבי סברא כזו לענין אם אמר על בטור עם יציאת רוב יאה עולה או אמר על הלקט עם גשירת רובו יאה הפקר דאמרינן דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים ופי' רש"י ז"ל הואיל בהדי הדדי אמו למיחל ודאי דברי הרב קודמין ולא פליג עליה רבא ואמאי פליג בכאן רבא עליה דאבבי ואמר סוף סוף וכו' הא שבת חל קודם יו"ה"כ מחמת ששבת היא דברי הרב ויו"ה"כ דברי התלמיד ע"י ב"ד וז"ל דס"ל לרבא דנהי דר"ה שהוא חדש השביעי נקבע ונקדש ע"י ב"ד מ"מ יו"ה"כ שהוא י' בחדש השביעי נקדש בידי שמים ולכך שבת ויו"ה"כ

בהדי הדדי ולכך כשהיזק רבא שקדשו ב"ד יו"ה"כ ביום השבת שאינו י' בחדש נהי דהוא מקודש והיי יו"ה"כ גמור מטעם דאחס אפילו מזידין מ"מ כיון דהקידוש ה' ע"י ב"ד נקרא יו"ה"כ זה דברי התלמיד ודברי הרב קודמין דהיינו שבת ולכך חייב על שגגת שבת לחוד:

רב"ז ינחא אי אמרינן כנ"ל דקושיא רבא היתה דאמאי חייב על שגגת שבת לחוד הא שבת ויו"ה"כ בהדי הדדי אמו א"כ אינו חייב אחת אלא"כ שגג על שתייהן כפי' הראשון א"כ יו"ה"כ שהוא דברי התלמיד כנ"ל בא לבטל דברי הרב שהיא שבת שלא יאה חייב על דברי הרב לחוד שפיר אמרינן דדברי הרב קודמין ולכך חייב על שגגת שבת לחוד אבל אי אמרינן דקושיא רבא היתה דאמאי אינו חייב על שגגת יו"ה"כ לחוד כיון דבהדי הדדי אמו כפי' השני א"כ מאי יתרץ רבא דדברי הרב קודמין ולכך אינו חייב על יו"ה"כ לחוד הא דברי התלמיד לא באו לבטל דברי הרב רק הקושיא היא שיהא חייב גם על דברי התלמיד וע"ז לא שייך לומר דדברי הרב קודמין והקושיא במקומה עומדת דאמאי אינו חייב על שגגת יו"ה"כ לחוד אע"כ כפי' הראשון:

רבין הסברא שכתבתי דהיכא דדברי התלמיד אינם מבטלים דברי הרב לא אמרינן דדברי הרב קודמין אחי שפיר מה דמשמע מדברי ר' יוחנן דלר"ע גם ביו"ה"כ זה שאינו ב' לחודש חייב אם שגג ביו"ה"כ דקשה הא דברי הרב קודמין היינו שבת והאיך חל עליה יו"ה"כ הגם דרש"י ז"ל כתב דיו"ה"כ הוי כולל לגבי שבת מה שזוה"כ אסור באכילה משא"כ שבת דאינו אסור אלא במלאכה כבר כתב הראש יוסף דנראה מדברי החוס' דבשני דברים חלוקים לא אמרינן כולל וזוה ינחא כיון דלר"ע באסור ב' אחת חייב שתיים א"כ דברי התלמיד אינם

אינם מצטלים דברי הרב לא אמרין
דדברי הרב קודמין והוי שפיר איסור
ב"א ולר"ע דס"ל באיסור ב"א חייב
שחיס הוה הדין דשנג בזה או בזה
דחייב אחת:

ודברי רש"י ז"ל הללו שכתב דיוה"כ
הוי כולל לגבי שבת הס חמיהם
בעיני שכתב כן לפרש דברי הגמרא
דאמרו דאי חית ליה לר' יוסי הגלילי
כולל היה ניחא מה דר' יוסי הגלילי
מחייב שחיס אשבת ויוה"כ ולכך כתב
דיוה"כ הוי כולל הא בלא"ה ניחא הא
רש"י ז"ל גופיה כתב (הובא לעיל) דכל
קושים הגמרא על ר' יוסי הגלילי דמחייב
שחיס הוא לפי דהגמרא סברא כב"ק
דמאן דלית ליה כולל גם באיסור ב"א
אינו חייב שחיס וא"כ אי חית ליה כולל
שפיר חייב שחיס לאיסור ב"א ולע"ג:

ומעם הדבר דמאן דחית ליה כולל
חית ליה דבאיסור ב"א חייב
שחיס כ"ל דזה גופא הוי כולל כיון דכל
שחיהן עכ"פ חייב אחת א"כ מגו דכל
כל איסור ואיסור לחייב אחת ע"י לירוף
עם איסור השני חל גמי לחייבו אחת
בפני עלמו וממילא על שחיהן ביחד
חייב שחיס כ"ל:

ודנה על קושים החוס' (הובא לעיל)
דלר' חייא דאמר דר"ש מודה
באיסור בת אחת דחייב שחיס אחאי
פוטרי ר"ש באוכל נבילה ביוה"כ היכא
דנתנבלה ביוה"כ דהוי איסור ב"א חירץ
הריטב"א בקידושין בשם הראב"ד ז"ל
משום דמקודם יוה"כ חל עליו איסור
נבילה אף שעדיין לא נתנבלה בהמה זו
דהא איכא כמה נבילות בעלמא דמחוסר
בהו אבל איסור יוה"כ לא חל קודם
יוה"כ דהא הצידגא ליכא יוה"כ בעולם
ולכך נקרא איסור נבילה קדים והקשה
הריטב"א ז"ל על סברא זו דא"כ אחאי
אמרין בחמותו ונעשית אשת איש דאיסור
חמותו קדים אדרבא ניחא דאיסור א"א

קדים דמיד שנטשה גדול חל עליו איסור
א"א דכמה נשואות איכא בעולם אבל
איסור חמותו לא חל עליו אלא לאחר
שנשא אשה אע"כ דאין דין על אשה
זו שנכשל בה שאיסור חמותו חל עליה
מקודם שנעשית א"א א"כ גבי בהמה
שנתנבלה ביוה"כ יש לדון על בהמה זו
שאלל ממנה ולא לדון מה שהזהר מקודם
על נבילות דעלמא:

ונ"ל לתרץ דברי הראב"ד ז"ל דודאי
מודה היכא שחל על בהמה זו
שאלל ממנה איסור יוה"כ קודם איסור
נבילה מיקרי איסור יוה"כ קדים ולא
מהני מה שחל עליו איסור נבילות דעלמא
קודם יוה"כ אך כיון שלא חל על בהמה
זו שנתנבלה ביוה"כ איסור יוה"כ קודם
איסור נבילה משום דאיסור אבר מן החי
קדים לאיסור יוה"כ אלא דעיקר הקושיא
הוא דלהוי יוה"כ ונבילה איסור בת אחת
דבשעה שנתנבלה חלון איסור יוה"כ
ונבילה בת אחת ע"ז שפיר חירץ הראב"ד
ז"ל דנהי דעל בהמה זו חלון שניהן
כאחד מ"מ מיקרי דאיסור נבילה קדים
משום שחל עליו איסור נבילות דעלמא
קודם יוה"כ א"כ לא קשה כלל מחמותו
ונעשית א"א דהתם חל על אשה זו
איסור חמותו קודם לא מהני מה שחל
עליו איסור א"א דעלמא קודם ופשוט:

ב"ב (קל"י) אחרת מכר הבן בחיי
האב ומת הבן בחיי האב
(היינו בשכתב האב להבן מהיום ולאחר
מיתה שהגוף מהיום להבן ופירות לאחר
מיתה) ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח
קסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי ור"ל
אמר קנה לוקח קסבר קנין פירות לאו
כקנין הגוף דמי ולריבין להבין לר"י
דסבר ק"פ כק"ג דמי א"כ מאי אהני
דכתב לו אביו מהיום דלא לירדתו שאר
בניו הא הבן לא קנה כלום עיין ברמב"ן
שם שהקשה כן ועוד הקשה שם דאפילו
לא מת הבן בחיי האב גמי לא מהני
מכירתו

מכירתו דהא הוי מה שאירש מאבא
מכור לך דלא מהני וכן תוס' ביבמות
(ל"י) הקשו כן:

וה"ל לזכר דר"י סובר דבאמת קנה
הבן גוף הקרקע רק דאינו יכול
למכור גוף הקרקע לאחרים בחיי האב
והטעם לזה כיון דהפירות הן של אב
א"כ כל הנאות מהקרקע שייכין להאב
א"כ הקרקע לגבי הבן הוי כמו איסור
הנאה שאם מכרו אינו חל המכירה כמו
דאיתא בב"ק (מ"ה) דאם מכר שור
הנסקל לאחר שנגמר דינו אינו מכור
הקדישו אינו מוקדש ופי' רש"י ו"ל דלאו
ברשותיה דמרא קאי וכחצ הקלוה"ח
בשם הרשב"א והריב"ש בס' (ח"ה)
דזכיה יש באיסורי הנאה ואית להו בעלים
אלא דנקראים דאינם ברשותו כיון דלית
בהו שום הנאה ולכך אינו יכול למכרם
ולהקדישם דלענין מכירה והקדש לריך
שיהא הדבר ברשותו ולא מהני מה שהוא
שלו כמו דקיי"ל גזל ולא נתיאשו הבעלים
שניהם אינם יכולין להקדיש זה לפי שאינו
שלו וזה לפי שאינו ברשותו ולכך הבן
קנה קה"ג דהא האב יכול למכרו להבן
דהא אית להאב גם קנין פירות והבן
קנה דהא קנין איכא באה"ג רק דהבן
אינו יכול למכור משום דלגביה הוי
הקרקע אינו ברשותו ומ"מ מהני המכירה
אם לא מת הבן בחיי האב ולא הוי כמו
מה שאירש מאבא מכור לך דהתם בחיי
האב אינו שלו ולכך הוי לגבי' כמו דשלב"ל
אבל הכא אפי' בחיי האב הוי שלו נהי
דהמכירה לא חל מעכשיו משום דאינו
ברשותו מ"מ לא מיקרי דבר שלב"ל
שלא יחול לאחר זמן בשעה שיהא ברשותו
וכ"כ בשיטה מקובלת בב"ק (ל"ג) בשם
הרא"ש בכל דבר שאינו ברשותו מהני
הקנין לאחר שבא ברשותו וריש לקיש
דאמר דקנה לוקח סבר דגם בחיי האב
יכול הבן למכור דסבר דלא דמי לאיסורי
הנאה דאין יכול למכור דהא הכא הנאה

זו גופה יש להבין בהקרקע שיכול למכרה
ומכירה גם היא בכלל הנאות דבשלמא
באיסורי הנאה כיון דאסור בהן המכירה
מטעם דאסור בהנאה א"כ אין לו בהן
כלום ולכך אפילו מכרו בדיעבד אינו
מכור דנקרא דאינו ברשותו משא"כ הכא
ור"י סבר כשאנו דנין על המכירה אם
יכול למכור לריך שיהא זו הנאה לבד
המכירה [ומה שכתבתי דר"ל סובר
דאינה דומה לאיסורי הנאה דאם מכרו
אינו מכור לכאורה היה נראה דר"ל
דסובר בב"ק (סח:) כלנוטעין דהגזול יכול
להקדיש דבר הגזול אף שאינו ברשותו
פליג גם באיסורי הנאה וס"ל דיכול
להקדישן ולמכרן אך כיון דבגמרא לא
זכר דהנוטעין ור"ל לא סברי כהך
בריייתא דשור הנסקל דאם מכרו אינו
מכור נראה שמחלקים בין אינו ברשותו
מחמת גזל דמה שאינו ברשותו הוא שלא
כדין בין אינו ברשותו מחמת שהתורה
אסרה עליו בהנאה דמה שאינו ברשותו
הוא כדין] והא דקאמרה הגמרא בב"ב
שם דפלוגתא ר"י ור"ל במכר שדהו
לפירות אי מביא וקורא תליא בהך פלוגתא
אי קנה לוקח נמי הוא מטעם הג"ל
דלר"י כיון דבעל קה"ג אין לו שום הנאה
בגוף דאפי' למכור אינו יכול א"כ כל הנאות
של הגוף שייכים לבעל קה"פ לכך בעל
קה"פ יכול לקרות האדמה אשר נחת לי
ולר"ל דסובר דהנאה זו נשארה לבעל
קה"ג שיכול למכור הגוף א"כ שוב אינו
נקרא דכל הנאות של הגוף שייכים לבעל
קה"פ ואינו יכול לקרות:

והנה על מה שכתבתי דלר"י אף שאין
הבן יכול למכור בחיי האב מ"מ
חל המכירה לאחר שמת האב בחיי הבן
ולא הוי כדבר שלב"ל משום דבחי' האב
נמי היה הגוף של הבן אלא שנקרא
אינו ברשותו קשה מהא דאיתא בכחובות
דף נ"ט דמתחלה באמת אמרה הגמרא
הך סברא דלכך בשדה שמעכתי לכשאפדנה
תיקדם

על המלוה דהיינו פירות הקרקע והפירות
אין של המקדש לכך לאחר הפדיה
מקרי דבר שלב"ל אי לאו הטעם משום
שבירו לפדותו :

וַיֵּלֶךְ ד"ס ראי' לרין זה של הר"ש
(הובא לעיל) דדבר שאינו ברשותו
מהני הקנין לכשיבא לרשותו מהא דהקשו
בגמרא ב"ב (מ"ג) גבי בני עיר שנגנב
ס"ת כו' ליסלקי בי תרי וכו' וקשה הו
קו"ל גזל ולא נתיאשו הפעלים שניהם
אין יכולין להקדישו וכו' שוב ראינו
בקלוה"מ הקשה כן ולהרא"ש הג"ל כיחא
דלאחר שיבא לרשותו יהא מהני הקנין
ולפ"ז ג"ל הא דאיחא בפסחים דל"ה
דלמ"ד למפרע גובה יכול המלוה להקדיש
ולזבין היינו דחל ההקדש והמכירה לאחר
גוביינא ולא מקודם דלא מבעיא למ"ד
ק"פ כק"ג דמי ודאי לא חל למפרע
דהא הפירות עד העידנא שייכים ללוה
אלא אפי' לידון דקו"ל ק"פ לאו כק"ג
דמי מ"מ ג"ל דלא חל למפרע דהא
דלמפרע גובה לא מהני אלא לענין
דאמרינן דאגלאי מלתא שהיה שלו מעיקרא
אבל מ"מ היה עד השתא אינו ברשותו
משום דעד השתא לא היה אגלאי מלתא
שהוא שלו ולא חל ההקדש והמכר אלא
על לאחר גוביינא שאז הוא ברשותו :

(ג) **בספר** פתחי עזרה דכ"ז ע"ב
הביא תירוק משמי על
קושיית התוס' בנזיר י"ב אלא שהשמיט
מה שאמרו ליישב בזה גם קושיית התוס'
ביבמות ג"ב ע"ב ע"כ אמרו להג' **התירוק**
בכאן דהנה התוס' בנזיר שם
הקשו על דבטי ביבמות שם ביבמות מהי
(היינו כשאמר כתוב גט ליבמתי כשאכנסנה
אגרסנה אי מהני הגט) מאי קמבעיא
ליה הא בידו לבוא עליה ולגרסה ואמרו
לחרץ דהנה חכמים תיקנו שלא ייבס בלא
מאמר ובמאמר קו"ל כחכמים יבמות
(י"ט) דלא מהני אלא מדעתה א"כ מלך
תק"ח אין בידו לייבמה בע"כ ומיושב

בזה

מיקדש מהני ההקדש משום דגופו בידו
הוא אבל אח"ז חזרה הגמרא מהך סברא
ואמרה טעם אחר דמהני ההקדש משום
דבירו לפדותו ולכך לא הוי כדבר שלב"ל
משמע דאי לאו הך טעמא לא היה
מהני ההקדש אף שגופו בידו א"כ אמאי
מהני המכירה כשמת האב בחיי הבן הא
אין ביד הבן שימות האב בחייו :

אך ג"ל לחרץ דהנה הגמרא דכתובות
שם בלא"ה קשה דמשמע שם דקודם
פדיה בודאי אינו קדוש ואמאי הא קו"ל
בהא כר"ל דהמכירה חל בחיי האב דקנין
פירות לאו כק"ג דמי אלא עכ"ל דלא
מהני אלא מכירה משום דע"י מכירת
הנוף לא פקע קנין הפירות אבל בהקדש
ראש יחול ההקדש על הנוף ממילא יהא
הלה אסור לאכול פירו מקרקע של
הקדש לכך לא חל ההקדש מיד קודם
פדיה :

ובזה יש ליישב קושיית התוס' דשם
שהקשו דהבא משמע בעודה
ממשיכנת אינו יכול להקדיש ובערבין
משמע דיכול להקדיש דקאמרו בגמרא
שם הקדישו משכיר הדור בו מעלה שכן
להקדש והקשו בגמרא שם היכי דיייר ביה
הא דמעילה קאי משמע דחל ההקדש
לזמן השכירות דו"ל דהגמרא שם הקשו
כיון דע"י ההקדש לא יהא השוכר מלי
לדייר ביה משום דמעילה קאי ולכך לא
יחול ההקדש א"כ לא קשה קושיית הג"ל
דו"ל כיון דבהקדש לא מלי לחול ההקדש
על הקרקע לחודה בלא פירות והפירות
אין שלו ולכך לא ה' מלי לחול גם לאחר
פדיה מטעם דשלב"ל אי לאו הטעם
משום דבירו לפדותו אבל במכירה דחל
על הקרקע לחוד והקרקע הוא שלי אפילו
דס"ל דלא מלי המכירה לחול בחיי האב
הוא רק משום דאינו ברשותו ולכך שפיר
חל המכירה לאחר שמת האב כנ"ל ובפרט
לפמ"ש שם התוס' בתירוק הב' דהקדש
דהתם מיירי בקונס שאוסר הנאח קרקע

בלא עיפוש נמי אין ראוי לאכילה כלל מחמת שחימוצו קשה ואעפ"כ חייב לבטל א"כ ה"ה אם אין ראוי לאכילה כלל גם מחמת עיפוש וגם הפרמ"ג שם כתב דיש ראייה להראב"ד מהתוספתא זו:

רמ"ש כ"ח דהתוספתא אחיא כב"ש כבר כתב הפרמ"ג שם דב"ה אין חולקין ע"ז דלא יחלקו במציאות ובפרט לשיטת הראב"ד דיש חילוק לדינא בין שאור לחמץ אחיא גם אליבא דב"ה כדכתב המזרחי על הסמ"ג והב"י ומה"ש הפת שטעפה ונפסלה מלאכול לאדם והכלב יכול לאכלה נשרפת בפסח מיירי בחמץ שאין ראיה לחמץ בה וכו' לכך נריכה להיות ראיה לכלב ועל קושיה הר"ן הא נבילה שאין ראיה לגר לא שמה נבילה כבר כתבתי בשע"ת סי' מ' אות א' חרץ ע"ז בטוב טעם ודעה עיי"ש:

יצחק ברי"א י"ל הבין פייגענבוים.

סימן קב.

ב"ה קוואהל.

(א) **בשע"ת** קונטרס ב' סי' י"ד אות ז' הקשה אדברי פרימ"ג בפתיחה כוללת דלר"י סומא חייב בלאוין מותר אין מקרי לאו היתק לעשה לדעת הרמב"ם פ"א מתמורה, ותי' שם משום דר"י סובר ב"ק (פ"ז) דסומא אינו בחייבי מלקות, ולפענ"ד לא הוטיל דהרי נראה מדברי הרמב"ם דלדין לא נתמעט סומא ממלקות דהרי בהך פטור דגלות כתב רבינו פ"י מרומח הו"ד דלהכי פטור סומא משום שהוא קרוב לאונס ועי' בכ"מ שם, והרי בש"ס מיעוט לר"י מקרא בלא ראות מוכח לרמב"ם רק בשוגג נתמעט ולא ממזיד וא"כ אי פסקין כר"י יקשה שוב דלדעת רמב"ם הוי לאו כולל יותר, ובאמת בלא"ה יקשה לדעת הטוב"י בתשובה דלדעת הרמב"ם שריפת נותר הוא רק ביום ושזב הוי לאו כולל יותר בנשים ועי'.

בזה גם קושיה התוס' ביבמות שם על הא דקאמר הגמרא שם בהאבטיא הכ"ל או דלמא כיון דלא עביר בה מאמר לא משמע דאי עביר בה מאמר מהני הגט הא מאמר לא הוי אלא מדרבנן ובזה ניחא דאי עביר בה מאמר ודאי דמהני הגט דהא שזב בידו לייבמה בע"כ:

וראייתי בספר הג"ל שכתב דיש לרחות חירון שלי לפי מ"ש המל"מ

בפ"ב מה' ביאת המקדש דבדרבנן לא אמרינן כל מילתא דליה לא מלי עבד שלי לא מלי משוי א"כ ה"נ כיון דמה"ס לא בעי מאמר ויכול לבוא עליה בע"כ לא הוי מילתא דלא מלי עבד, ולי נראה דלא דמי כלל להא דמל"מ דודאי אי מה"ס יכול לגרשה קודם יבוס יכולין לדמות להא דמל"מ אבל באמת גם מה"ס אין יכול לגרשה קודם יבוס רק מה"ס יכול לייבמה בע"כ הגם מטעם זה יכול ליתן לה גט קודם יבוס שיחול לאחר יבוס ולא היי דבר שלב"ע כיון דבירו לייבמה מ"מ השתא דתכמים חיקנו שלא לייבם בלא מאמר לא נקרא שהוא בירו וממילא מה"ס לא חל הגט לאחר יבוס ובפרט בידון שתלוי גם בדעת היבמה, שהיא לא תרלה להיבוס בלא מאמר:

(ד) **בשע"ת** סי' קי"ב אות א' דחה כ"ה מה שכתבתי שלדעתו אין לרחות דעת הראב"ד ז"ל מהלכה בזה שפסק דבשאור שטיפשה עד שאינו ראוי לכלב לרוך ביצור ואני על משמרחי אעמוד דדעת הראב"ד היא עיקרית בהלכה דלדעתו א"ש הכל דבריייתא ראשונה בפסחים (מה'): הפת שטעפה חייב לבטל מפני שראויה לשחקה ולחמץ בה עיסות אחרות כפת שאור ומיירי כדמסיק שם אבל כופת שאור ומיירי אפילו בנפסל מאכילה כלב מדלא כתוב בבב"ייתא והכלב יכול לאוכלה ואעפ"כ חייב לבטל מפני שראויה לשחקה וכו' וגם יש ראייה לסברת הראב"ד מהתוספתא דשאור

דבר שאינו ברשותו איך קאמר הע"ם
ב' דברים אינם ברשותו וע"כ באיסור
הגאה גרע כיון דלעולם לא יהי ברשותו
ופשט:

(ד) **שם** סי' נ"ד הקשה בפסחים (ק"ד)
ולפענ"ד לא קשה כלל דרך
להאמת דאכול משום היכירא שפיר אין
לריך לטובל טיבול הראשון בחזרת לרעה
הרשב"ם וכסברת הרא"ש בשם הרבנו
יונה דלאו משום חיובא זא אבל לס"ד
דש"ס בקושי ר"ל דדי בטיבול הראשון
ויוצא ידי מרור כיון דמלות אין לריבין
כוונה שוב הוי הטיבול הראשון חיוב וטיבול
בחזרת משום קפא, וזוהי ל"ק מה שהקשה
הב"ח סי' תע"ג אי די בטיבול הראשון
פחות מכזית וכו' שפסק בש"ע א"כ
מה מקשה ר"ל הא במרור לריך כזית
ולהנ"ל רק להאמת משום היכירא שפיר
די בפחות מכזית כמו שכתב הלב"ש
וא"ש להפוסקים משום ספק ברכה אחרונה
יש לומר ור"ל פשיטא לי' דלריך ברכה
אחרונה משום דהגדה הוי הפסק ולכן
שפיר מקשה ר"ל:

גם הקשה שם עפ"י דברי חס' ישיגים
יומא (נ"ז) ולדעתי פשוט כיון דלריך
לאכול הטיבול הראשון יהי משום היכירא
אבל כיון דמחויב לאכול מקרי שפיר זמנו
וא"כ אי מלות אין לריך כוונה שפיר יוצא
ועי':

(ה) **שם** סימן נ"ה העלה דבר חדש
בפודה בשו"י לריך ליתנו לכהן
ואז הוי המזוה, והביא דברא"ש לא משמע
כן, הנה מדברי רש"י בסוגיא ג"כ לא
משמע כן דרש"י כתב דמייירי שלא בשו"י
וכונתו דאל"כ הלא במשנה איחא אין
פורין ומשמע אף דביעבר אין מועיל כמ"ס
הטורי אבן מגילה (כ"ג) והרי מועיל
משום דפודה בשו"י והלא אף בשו"י מ"מ
שפיר יש לומר דאשמעינן מחני' בלינו
נותנו לכהן וא"כ אי לא הוי שה אין
מועיל הפדיון ולכן תני במתניתין אין
פורין

ועי' פנ"י קידושין (ל"ד) כתב ג"כ דהוי
זמן גרמא, אמנם לא קשה בלא"ה דהרי
עיקר סברת הפרימ"ג משום דרך פטורי
מלעשות המזוה אבל לעשות עבירה בפועל
לא נפטרו א"כ כ"ן בלאו שיש בו מעשה
אבל בלאו שאין בו מעשה כמו להניח
טוהר שפיר פטורים הסומין כמו דפטורי
ממלות עשה, וירידי הרב מ' אברהם נ"י
מו"ל דפה ר"ה לומר דל"ק דהא ניהו
דנאמר דחייב הסומא בלאוין היינו בלאו
הבא מעצמו אבל בלאו הבא מכח העשה
כמו בנותר דנלטוו' לאכלו כולו ולא להויתר
וכיון דסומא לא נלטוה לאכילה דפטור
ממלות איך יהי' מזו"י על הללו שלא
להויתר ולכאורה יפה אמר אבל מה נעשה
לסומא שנסתמא אחר אכילה בעוד זמן
מישום שיעבור על כל חותיר ושוב הוי
באופן זה לאו הכולל יותר וגם מנשים
קשה וברור כאשר כתבתי:

(ב) **יגוף** דברי הפרימ"ג שכתב שראה
כן גראה לכאורה מוכח מדברי
החוס' מגילה (כ"ד) ד"ה מי שכתבו
דסומא חייב מדרבנן דאל"כ יהי' כעכו"ס
וכתבו דלא דמי לאשה ומה קושי' והלא
גשים מזוין אלאוין דהוקשה הכתוב אשה
לאיש לעונשין שבחורה וע"כ דפשיטא לי'
להחוס' דבלאוין גס סומא מחויב ואפ"ה
אי יפטור מכל העשין יהי' דומה לנכרי
מאחר שאינו עושה שום מזוה בפועל:

(ג) **שם** בקונטרס ה' סי' נ"ג אות ג'
הקשה אדברי הריטב"א דאיסור
הגאה הוי אינו ברשותו ויש להם בעלים
מפסחים (ו') ולפענ"ד פשוט לחלק דרך
דבר שאינו ברשותו שאפשר הפעם שיהי'
ברשותו ויהי' שלו לעשות בה מה שירצה
בזה חל ההפקר והקנין אבל באיסור הגאה
אשר לעולם לא יבא לרשותו גרע ואין
מועיל בו קנין וכ"כ הפקר והדבר מוכרח
כי היכא שלא יחלוק הריטב"א על רבו
וכן מוכרח לדעת הב"ח דסובר בחסובה
מובא בקנה"מ סי' רי"א דהפקר חל על

פודין ואיך הוכיח רש"י ז"ל דמיירי שלא בשו"י וכן כתב הסוד וע"כ נראה דאין לריך לתנו לכהן אף בשו"י, בפרט דמיישב בזה הרמב"ם פ"ב מבכורים ה' י"א והוא עפ"י הקדמתו דהקדש שנפדה ע"י אחר לריך לפדותו בשו"י והלא הרמב"ם פ"ז מערכין סחם וכחצ דהקדש שזה מנה מחולל על שזה פרוטה ואינו מחלק בין בעה"ב לאחר א"כ שוב אינו מוכרח כל הסברה שחידש לדעת הרמב"ם ומה שהביא רא"י מהא דהביא הרמב"ם הך דינו רפודה בשו"י אחר הדין רפודה ספק פטר חמור בבמהת שביעית אין רא"י כלל דהרמב"ם הביא מעיקרא הדינים דאין מועיל הפדיון ואח"כ כתב דינו דמים, והיסוד שבה עפ"י דברי הש"ס קידושין כ"ט דמשכו במנה הנה שם שפיר מהקדש דלא שייך משיכה כמ"ס החוס' בכורות י"ד דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא להכי לריך ליתן מאתים אבל כאן לאפקיע איסור פטר חמור די במפריש ואף דקאמר הש"ס שלא יהי' חמור מן ההקדש אין רא"י דלריך דומי' ממש להקדש דהא בהקדש אין פודין בקרקעות ועבדים ובש"ס מבואר כן וכן ברמב"ם פ"ז מערכין, ובפטר חמור לא מלינו כן לכן אין שום הכרח לדון זה: **וראיתי** במנ"ח מלוה כ"ב שהעלה דבדיעבד מועיל הפדיון בהך דמבואר במשנה דאין מועיל משום דמועיל החילול על שו"פ לדידן דסוברין כשמואל, ולכאורה קשה הלא בב"מ ג"ז פליגי דלחד מ"ד מועיל לכתחילה ג"כ לחלל על שו"פ ויקשה לדיד' איך יפרנס המשנה דאין פודין בעגל אחאי אין מועיל מחורת שו"י, ולמה שכתבתי לעיל דמשנה מיירי שלא נחתו לכהן א"כ יש לומר למה שחידש הבעל המאמר לעיל דבשו"י לריך ליתנו לכהן שוב שפיר לדיד' אין מועיל הפדיון אבל למה שכתבתי לעיל דבשו"י אין לריך ליתנו לכהן יקשה, ואפשר למה דמבואר בש"מ ב"מ שם דלהכי מועיל לכתחילה לחד מ"ד

משום דמועיל שאלה א"כ בפטר חמור דאין מועיל שאלה דמאליו קדוש שוב לכ"ט אין מועיל לכתחילה ואח"י שפיר ולפ"ז מבוארין דברי הט"א בש"מ שהבאתי דהלא שפיר יש לומר לדידן דבדיעבד מועיל חילול על שו"פ ג"כ הוא משום שאלה ושוב אינו מוכרח דברי המנ"ח ונראה דברי הט"א דאף דבדיעבד אין מועיל בעגל וכו':

(ו) **שם** סי' ס"ח אות ג' ראה לתרץ קושי' המקשן עפ"י דברי הקלה"ח סי' שג"ד. ובאמת הוא גם קושי' הספר ג"ח בסוגיא דאיגלאי מילתא למפרע, ולא ראיתי בתו' הזה שום ממש דניהו דנאמר כהקלה"ח דלא חל ההקדש אז כיון דיש בו רו"ד מקרי אינו ברשותו אבל שיחול למפרע אחר שבה לרשותו בוודאי מועיל ההפקר וגדולה מזו כתב הש"מ ב"ק (ל"ג) בשם הרמ"ה ואף בגזל שהקדישו בעלים בעודן אינו ברשותן ואח"כ בא לרשותן מועיל ההקדש למפרע ובסברה נכונה אסברה לן הו"ר ח"ב חסו"מ סי' פ"ד עפ"י דברי החוס' גיטין (מ') ד"ה והקדש א"כ כש"כ כאן כשבא לרשותו חל ההקדש למפרע:

(ז) **שם** סי' ע' אות ה' הקשה על הבה"ג מובא ברביד הזהב פ' תלא מירושלמי מובא בראשונים ריש האומר בקידושין, לפענ"ד נראה פשוט דשם כיון שנתקדשה לראובן כל דלא מוכח בפירוש שחזרה מקידוש' לא מקרי חזרה כמ"ס הר"ן שם ולכן אף שנתקדשה לאחר לא מקרי חזרה לגמרי רק כשלא יגרשה השני או ימות קודם ל' אבל כאן כשאנס אותה בוודאי אם הי' אפשר לבעול אותה בהיתר לא הי' מאנס אותה דלא שביק אינש היתירא ואכל איסורא רק בוודאי לא היתה נחרצת להתקדש לו בהיתר ולכן אנס אותה א"כ אח"כ כשנתקדשה לאחר אמרינן בוודאי אין רלוונה לדור עמו והוי כאמרה לא בעינא ומקרי חזרה: ובה

זכור יש ליישב מה שראיתי מקשין על דברי הירושלמי, מהא דמכות ט"ז דקאמר הש"ס דלא משכחת ביטלו באונס שגירש והרי להירושלמי הכ"ל משכחת שאנס אשה אשר נתקדשה לראובן לאחר ל' ואנס אותה שמעון חוך ל' וגירשה סמוך לל' ושוב מופילין קידושי ראשון ע"י גירושין של המאנס והוי ביטלו ע"י גירושין שאינו יכול עוד להחזירה ולהנ"ל ניחא דהא כל הטעם דלא מקרי חזרה מקידושי הראשון משום דחוששת שיגרשה חוך ל' או ימות ובודאי לריך ב' החששות כי אין חשש שימות דוקא וכאן באונס כיון דיש עליו חיוב שלא יגרש שוב כשכונסה יודעת שלא יגרשה ולחשש מיתה גרידא לא חיישה ושוב הוי שפיר חזרה מקידושי הראשון ולא הוי ביטלו ועי' :

(ח) **שם** ס' ע"א הקשה לר"ע ור"ס מכות (ו') מפסוקים המבוארים בתוס"ק, ולפענ"ד נראה דניהו דלר"ע ור"ס לא הי' נהג אדם לאו דחולקין על החזקה דבעל כיון ששכב עלי' רק כיון שסופן ברי לא בעלמי לכן שפיר כיון דעיקר הסמיכה ע"י העדים והם אמרו רק ששכב עלי' אבל כמבואר בשפופרת לא ראו ובאנו לדון רק מכח החזקה לזה מופיל ברי שלא בעל כמ"ש פנ"י בחובות ד"ב בשם הרשב"א אבל אי לא טען ברי או שהוא אינו כאן שפיר אוסרין האשה מכח החזקה וא"כ שפיר משכחת קרא דאורגין פפ"י העדים בשותק וכה"ג ולא קשה כלל :

(ט) **שם** ס' פ"ו אות ח' הקשה לר"ל דאמר הנאם מפיו בעינן איך משכחת זר שאכל תרומה לפענ"ד נראה למה דמבואר בתוספתא רפ"ק משניות פסחים פ"ב סוגי' דשאוכל תרומה חמץ דבתרומה דחייב בשוגג לאו משום דהוי נסכה דהא מבואר בתשנה בכורות ט"ז פ"ה דלר"ך המוכר להחזיר הדמים ואמר מן המעמים הוא דאכילת איסור לא מקרי

נהנה א"כ שוב אינו נהנה באכל בשוגג רק משום אכילה גופא מתחייב, ולפ"ז יש לומר דניהו דאמר ר"ל הנאת מפיו בעינן היינו רק באיסור דחייב משום שנהנה אבל בתרומה דחייב רק משום האכילה כל שאכל חייב, ויש ליישב זאת דברי רבינו חיים מובא בתוס' יסוים יומא פ"א שכתבו באכל שזפין של תרומה והקילו ואכל השני השני מחויב לשלם דמי טעים וכתבו הרבינו חיים משום שנתחלל והקשה בתוס' דלפ"ז אמאי לא יתחייב לשלם קרן להראשון כיון דלאו כמשכיל חשיב, ולדברינו ניחא שפיר דהא באמת מלד נהנה אי אפשר לחייב את השני כיון דאכל בשוגג דנראה מהש"ס דהשני אכל בשוגג כמו הראשון וע"כ רק משום דאכל תרומה וכיון דע"י אכילת הראשון נתחללה התרומה שוב אי אפשר לחייבו מלד האכילת התרומה רק מלד דנהנה והרי לא הוי נהנה וע"כ דהתשלומין רק מלד ההפסד והרי לא הפסידו רק דמי טעים כיון שלא נהנה הוי רק כעץ ועי' ודו"ק :

ורפ"ז נראה לי ליישב דברי הרמב"ם ע' יו"ד מתרומות ה"א דנזיר ששגג ושחה יין של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש ועי' בכ"מ שם הטעם כיון דאף אי הי' היין תולין הי' ג"כ אסור משום נזיר לא מקרי שתי' ולכאורה קשה לפ"ז ממתניתין דאוכל תרומת חמץ דחייב בקרן וחומש וכלא אף אי לאו איסור תרומה הי' אסור משום חמץ, שוב ראיתי בתוס' רפ"ק שם במשנה דאוכל תרומת חמץ בשם בט הגאון ז"ל ליישב אבל לא העלה ארוכה דיקשה עדיין דבהלכה ו' פרק זה כתב הרמב"ם דאכל ביוסכ"ם בשוגג תרומה משלם קרן וחומש ויקשה הא אף אי לאו איסור תרומה יש בו איסור יוסכ"ם והכי שני דינים דאכל תרומה ביוסכ"ם וגם נזיר שאכל תרומה שניין בתוספתא פ"ז דתרומות זה אחר זה

זה ויקשה טובא מ"ש זה מזה ולחלק בין איסור דיומא קא גרים מלבד שהוא רוחק, נראה מדברי חוס' דע"ק שלא ירד לזה ויקשה טובא, אך בשנינו לכאורה סברת הכ"מ כיון שאף בלי איסור תרומה אסור היין לא מקרי שח' יקשה אמאי ובאזה סברא נחלק אי הי' בו איסור בלא"ה אי לא :

אך לדברינו הנ"ל יחזן דעיקר בתרומה דחייב לאו משום הנאה רק משום אכילה ומדברי רע"ק שם מבואר ניהו דלש"י ז"ל הטעם משום קנס אבל להרמב"ם הוי הטעם שאינו נהנה והוא דבר חידוש דניהו דבכל איסור חייב משום נהנה וכשאינו נהנה פטור אבל בתרומה רק מלך אכילה נחייב א"כ לפ"ז מ"מ שכתב הרמב"ם פ"ז ממעילה ה"ב דניהו דבמעילה יש שליח לדבר עבירה עכ"ז כשנתערב בו איסור אחר אמרינן אף במעילה אין שליח לד"ע וע"י בכ"מ שם דמבואר כן בחוספתא, ושוב יש לומר ה"ד כאן ניהו דמלך התרומה נחייב על אכילה בלי נהנה מ"מ כשנתערב איסור אחר שיחייב על הנאה ואינו נהנה משום דאכילה בשוגג לא חשיב אכילה ה"ד לענין תרומה לא חשיב אכילה, ולכן שפיר כתב הרמב"ם בנזיר ששפה יין של תרומה דפטור מחומש כיון דאף אי לא הי' תרומה הי' אסור ולא מקרי נהנה לכן גם בנ"ד שיש בו איסור תרומה לא מקרי אכילה וחייב רק משום ההפסד ולכן חייב רק בקרן וזה כוונת הכ"מ כיון שהיה נאסר בלא"ה ונתבטל שם האכילה בנזירות משום דאכילה איסור לא חשיב אכילה, וממילא שפיר ניחא ביוהכ"פ הלא לא כתוב אכילה ולדעת השאג"א אף שלא כדרך הנאמן חייב וא"כ שוב אף אי לאו איסור תרומה ניהו דהי' אסור מלך יוהכ"פ עכ"ז הי' חשוב אכילה מלך יוהכ"פ ניהו דאכילה איסור לא חשיב נהנה דהא ביוהכ"פ אינו חייב

משום נהנה רק משום מייחב' דעתי' ולכן לא נתבטל שם האכילה מלך התרומה ג"כ ולכן חייב קרן וחומש ומיושבין דברי הרמב"ם לנכון :

עוד הביא שסקו' מחו' הגאון מקינלך על דברי הרבינו חיים מדברי חוס' חולין (ע"ב) וחי' כיון דדעתי' לבלעה שוב לא נתחלל עד שבא למשיס, הדבר מבואר כן בש"מ כחובות ל' שהקשה על זה שאכל תרומה דנתחללה וחי' בשם הרא"ש, דכל דדעתי' לאכלה לא נתחללה עד שבא למשי' וא"כ שוב ממילא לא קשה על ר"ל ג"כ, אמנם בלא"ה לא ידעתי לכלכל קושי' מחו' הגאון הנ"ל הא תוס' יומא (ע"ז) כתבו דסוכה של תרומה דרבנן והביא רא' מהך דכריתות (ז') ומוכח דתוס' הזה חולק על ר"ח אהך סברא דנתחלל ושוב יש לומר דגם תוס' חולין סובר כן :

(י) **שם** סי' נ"ח אות י"א הניח דברי הר"ן חולין בלע"ג הנה באמת גם על הרשב"א קשה דהא כתב אס לא דרבא סובר כר"ח והרי בש"ס קאמר מחיב רבא וע"י בהגהות הגרע"א יו"ד סי' י"ח כתב באמת דמרבא מוכח להיפך והוא קושי' המקשן כאן, אבל המעיין ברשב"א יראה דגרס מחיב רב אבא וא"כ לא קשה כלל אמנם בלא"ה נראה למה שכתבו תוס' ד"ה עד דהכא לטהרות מיירי, ובחז"ם בחידושיהו הקשה לפ"ז מה מקשה הש"ס לר"ח מהא דטבל ועלה דלמא לחולין אף בלא נתעסק באותו המין וגם בלא חפיפה סמוך לטבילה כשר וכן מקשין כל המפורשים, ולריך לומר דאי מקילין כ"כ בחולין שוב בטירות לא מחמירין כולי האי דאף בנתעסק מאותו המין וגם בחפפה סמוך לטבילה להחמיר, ולפ"ז יש לומר שפיר דרבא דסובר בנדה (ס"ו) בלא חפפה סמוך לטבילה לריכה לחזור ולטבול ולבעלה מיירי ע"כ א"כ שוב כאן בשחיטה כיון דהעור מפסיק בין

וארנבא למה אסרן הכתוב מטעם שאין מפרישין פרסה הי' לו לאוסרן מטעם שהולכין על כפיים ע"ל סי"ט, הרי מבואר כשיטת רבינו בחיי דכלב מפריש פרסה ושוסע הוא, ומבואר דהולך על כפיו ומפריש פרסה תרי מילי הוא והיינו דמפרשים הולך על כפיו הוא שאין כפות רגליהם מכוסות בטלפים כדאיתא במזרחי הפירוש כן :

ורפ"ז אין קו' כלל מהא דמלא בהמה שפי' גמוס דשם הספק רק אי מעלת גרה אבל וודאי אינה הולכת על כפיים דאל"כ מה יש לספוקי אי טהורה היא, הרי טומאה שלה נודעת פ"י שהולכת על כפיים ואין לספק עוד בטוהרה, וע"כ דאינה הולכת על כפיו והספק אי רק מעלת גרה ולזה די שיכיר חזיר בלבד, ושפיר אין בעולם שלא יחסר לו סימן טהרה דמעלה גרה זולת החזיר, אבל כל שהולך על כפיו אין אנו לריכים לסימן שאינו מעלה גרה דבלא"כ טמא, והן אחת שברש"י חולין (ע:) כ' רש"י וכל הולך על כפיו, שאין פרסותיו סדוקות עי"ש אבל בתום הנ"ל מפורש דס"ל דפרסותיו סדוקות והולך על כפיו תרתי מילי נינהו, ושיטת רבינו בחיי ע"כ כחוס' הנ"ל, ויעוי' מזרחי בפסוק ושוסעת שסע שכ' דכלבים ודובים וחמלים משונים עוד בזה שכפות רגליהם חלוקות באלבנות עי"ש, ומ"ש רבינו בחיי שהכלב בכלל שמפריש פרסה נ"מ לכמה דברים פי' שערי תורה סי' ס"ה אות ח' ובכורות (י:) עי"ש ותנין ;

(ב) שם סי' ז"ח אות ב' כמה שיישג שם קו' חוס' בפסחים משם הרשב"א דגם בחמץ של הקדש יעבור מהואיל ואי בני מיתשל עי"ש, כבר קדמוהו דרי"ט אלגאזי לבכורות הל' חלה בחי' זה וכ' שם דחוס' שהקשו כן לשיטתם שס"ל דהקדש נמי יכול לאתשולי בחרטה כאשר

בין בדיקת הסכין לחתיכת סימנין הוי כמו לא חפפה סמוך לסבילה כמ"ש החת"ס שם ושוב לחולין ראוי להחמיר וממילא גם בטהרות מחמירין מד דרגא ביותר בנחפסקה באותו המין ושפיר קשה לר"ח דמכשיר אף בלא שיכיר בה עלמות כמ"ש הרשב"א להאמת לר"ח א"כ מיקל ר"ח אף בלא נחפסקה מאותו המין וגם לא חפפה סמוך לסבילה שוב אין ראוי להחמיר בטהרות כולי האי, א"כ שוב קושי' רבא רק על ר"ח בזה דמכשיר אף בלא שיכיר בה עלמות ובזה מסייע לר"ה אבל מה שמחמיר ר"ה אף בשיכיר בה עלמות בזה יש לומר דלא מסייע רבא לר"ה וא"כ הרי כל עיקר סברת הר"ן דבנאכד לר"ה פסול מדמחמיר אף בשיכיר בה עלמות ולרבא הלא בשיכיר בה עלמות אין ראוי דסובר כר"ה וגיחא שפיר ודו"ק :

שמואל יהודה לייב החופ"ק ת"ל.

סימן קנא.

בעיה"י יענדורעיוב יע"א.

(א) בשע"ת סי' מ"ה העיר כמה שכ' רבינו בחיי שהכלב פרסותיו סדוקות ובסי' ק"ב אות ב' העיר שדברי רבינו בחיי הם נגד גמ' מפורשת חולין (נ"ט.) דאר"ח הי' מהלך בדרך ומלא בהמה שפי' גמוס בודק בפרסותיו אם פרסותיו סדוקות בידוע שהיא טהורה ולבד שיכיר חזיר, ואם כדברי רבינו בחיי ליחוס דילמא כלב הוא, והקשה עוד מרש"י שפי' והולך על כפיו כגון כלב ודוב וחמול הרי דלא כרבינו בחיי וסיים ומזה ליישב :

ודגה נעלם מהם שכדברי רבינו בחיי מבואר להדיא בדעת זקנים מצעלי חוס' שכתבו ח"ל וכל הולך על כפיו פרש"י כגון דוב וכלב וחמול דוודאי מפריש פרסה ושוסע נינהו אך גאסרין מטעם הולך על כפיו וא"כ גבי שפן

כאשר הוכיח במ"א בהל' לזקנה סי' ה' ובס' תורת חסד סי' מ"ד כ' נמי תירץ הנ"ל עי"ש:

(ג) **שם** סי' ז"ט מה שגלה כ"ח לחלק דשאני לכם מלך ומה שקרוי לך יתכן שלא יקרא לכם, יעו"י בתוס' סוכה (ל"ה.) ד"ה לפי שאין בו, דמבואר דלך ולכם שוין ומה שקרוי לך קרוי ג"כ לכם, ובבית ישראל שם כ' דרש"י דהביא שם דרש דתתן לו ולא לאורו, ולא הביא הך דשך תתן להסיקה תחת חבשילך, מטעם דאם קרוי לך קרוי לכם ג"כ ולא יוחא לרש"י במה שחילקו בתוס' ולכן מוקי הסוגיא דמקשינן למ"ד תתן לו ולא לאורו עי"ש:

(ד) **במה** שפלפלו בשע"ת אי בק"ש שקורין קודם התפלה בלא ברכותי' אי דינה לענין הפסק כמו בק"ש בברכותי', הראני המופלג ר' אליש כ"י מפה שבר"ן סוכה פ"ד בענין ערבה יסוד נביאים באלמנע דייבור כ' וז"ל ועוד שאפי' אומר אותן כסדר אין ברכות ק"ש כברכת המלוות שאין אנו מזכירים לקרות שמע ואעפ"כ אסור להפסיק בה אלא מפני היראה ומפני הכבוד ואפי' קורא אותה ללא בה קודם ברכותי' עי"ש הרי מבואר דאין נ"מ להפסק בין קוראה בברכותי' או בלא ברכותי':

(ה) **עוד** זאת אדרוש להודיעני מקור מולא לענין חיוב השבת העצבונת אי החיוב על המלו' להשיב העצבונת בלילה או ביום לבית הלוה או דווקא החיוב באם בא הלוה לקחת מידו אין רשאי לעכבו, וכן על מי החיוב לקחת בחזרה אי הלוה מחויב בעצמו להחזיר ליד המלו' אחרי ששכב בשלמחו או אם המלו' אינו חובט רשאי להשאירו בידו, והנה מסתבר כמו בלא חלין פטולה שכיר בלא חבטו אין חיוב וגם סב' קראו לזקנה ולך תהי' לזקנה ומסתבר שיש להלו' לבקש הזדקתו ולכא' דמימי שמפורש ברש"י סנהדרין

(כ"א.) ד"ה משיאה שם רע שחיכנס לביתך שחרית וערבית, הרי דחייב על הלו', ובר"ם ז"ל פ"ג ממלו' ולו' ה' א' כ' ה"מ באלמנע דייבור ומפני חשש השאת שם רע בהיות נכנס אללה תמיד בחזרה, הרי דכ' להיפוך שהוא נכנס לחזרה, ואח"כ ראיתי שבצ"מ (קט"ו) ברש"י משיאה שם רע שאתה נכנס אללה שחרית וערבית הרי דרש"י עלמו כ' להיפוך מאשר פי' בסנהדרין, וכעת עדיין לא מלאתי מקור ברור לדין זה: אדרן בר"ח ז"ל האבדתיק יצ"ל.

סימן קכב

בעזה"ש"י סאכטשוב.

בשעת קונטרס ב' סי' ט"ו הקשה על דברי כ"ק אא"ז מאור הגולה האבד"ק טשעכנאווי וזללה"ה, במש"כ בספרו בית אברהם סוף מכות דאף דקיימ"ל כרצא בקדושין דע"ח דבאויסורי כהונה בעי דווקא קידוש ובעל, זהו רק לענין מלקות לא לקי עד דאיכא גס ביאה, חבל איסור חורה יש אף בקדושין גרידא, כמו ח"ש דאסור מה"ת מטעם דחייב לאלטרופי, וה"נ כיון דע"י הקידושין יהי' מלקות על ביאה שלאחר' שייך חייב לאלטרופי, וע"ז כי בקונטרס הנ"ל דדבר' המה נגד ש"ס ערוך סוטה (מ"ד) דמוקי הש"ס כדרכא דאמר אינו לוקה עד שיבעול, ולהכי בקידוש לחוד ליכא עבירה בידו, ואינו חוזר מעורכי המלחמה, וע"כ מוכח דבקדושין לחוד ליכא איסור כלל, דאל"כ הרי עדיין מיקרי מתיירא מעבירות שבידו, וע"כ דח"ש לא שייך רק אם יש חסרון בהשיעור לבד, אבל בדבר שהלריכה רחמנא שני דברים, בזה אין באחד מהם משום ח"ש, כיון שחסר בו תנאי אחד שהלריכה רחמנא, חדע דהרי בכחונת קטקט אם כחב ולא קטקט או קטקט ולא כחב ליכא אי' כלל להר"מ, ולחוס' ניסין ד"כ הוא רק אי' דרבנן, הרי דבשני

דבשני דברים חלוקים ל"ש אי' דח"ש, ולכן גם בעקירה בלא הנחה ליכא משום ח"ש עכ"ד:

ורגה אם כי קשה עלי לדבר בענין שכבר דברו בו האחרונים, ונוף הדבר דקדושין בלא ביאה איכא עכ"פ אי' תורה לאו חדאי הוא, וכבר הרגישו שמדברי חוס' ב"מ דו"א גבי כהן דאמר לישראל לא וקדש לי אשה גרושה משמע ג"כ דאיכא איסור תורה בקדושין גרידא, ועי' בחשו' טובי' ובשעה"מ פ"ז מה' מעילה שהביא עוד כמה פוסקים שסוברין כן, והתעורר ג"כ שמש"ס סוטה הנ"ל יש סתירה לדבריהם, דמוכח דליכא אי' כלל בקדושין גרידא, אולם למען שלא יהי' דבריהם ודברי כ"ק אה"ז זל"ל כ"כ חמומים מהש"ס הנ"ל, וגם מלד הסברא, לכן אמרתי להעלות מה שהעירו רעיוני בעת ראיתי בקונטרס הנ"ל, והגם כי בכל פרט ופרט מדברינו יש לדבר הרבה, והארכתיו מהם במק"א, אולם שלא לבוא בארוכה הבאתי בקיצור רק ראשי דברים במה שיש לדבר, ומקודם נביא מה שעלתה במחשבתי בישוב הקו' מהש"ס סוטה הנ"ל, והגם כי כבר הארכו האחרונים באופנים שונים ליישב הקו' הנ"ל, אולם לפי דברי כ"ק אה"ז זל"ל דהאי' תורה שיש בקדושין הוא מטעם ח"ש, בפשיטות מיושב הקו' הנ"ל, ואח"כ נדבר קצת בגוף הסברא, ובמה שיש לה"ר לדבריו:

ורגה בשעה"מ פ"ז מה' מעילה העיר עוד לדעת החוס' יבמות ד"י דבח"ל גם בקדושין לחוד בלא ביאה, איכא עכ"פ אי' דרבנן, גזירה שמא יבעול. [ואין סתירה מדברי החוס' אלו לדבריהם ולדעתי כ"ק אה"ז זל"ל דכתבו בקדושין גרידא איכא אי' תורה שגם הם לא כתבו רק באיסורי כהונה לא כן בשאר ח"ל וכמבואר בדבריהם להדיא] וא"כ מאי משני הש"ס כדרכא דאמר אינו לוקה עד שיבעול, דהרי מ"מ עבד אי' דרבנן,

ועל אי' דרבנן הרי ג"כ חזר מעורכי המלחמה, והגם כי קשיא גדולה אינה כ"כ, משום דאיכא למימר דכוונת הש"ס בסוטה ליישב הקרא, דאולטרין לא לקחה, דכיון דמדאור' אינה עבירה שפיר כתבה הקרא, וכ"כ בב"מ אה"ע סי' י"ג, אולם יקשה קצת על הברייחא, דלמה לריך זאת לילף מקרא, כיון דבלא"ה חוזר. אך י"ל דהנה לכאורה יקשה מאי מקשה הש"ס לימא דלא כריה"ג, דהא מבואר שם בש"ס דתשובה מהני, ולא מיקרי עוד מחיירא מעבירות שבידו, וכן מוקי הש"ס להדיא על הקו' דלמה אולטרין ולא חנכו פרט לגזלן, דהרי מחיירא מעבירות שבידו, משום דמיירי דעבד תשובה, ועי' במשל"מ פ"ב מה' סוטה, א"כ ג"כ מאי מקשה דילמא מיירי ג"כ דעבד תשובה, וליכא עוד עבירה בידו. ואף דקיי"מ"ל בבכורות דמ"ה דהנושא נשים בעבירה ורולה לעשות תשובה לריך לגרש אותה, וא"כ אם מגרש אותה הרי שוב א"ל למעט דא"ח כיון דבלא"ה לאו אשתו היא, מ"מ יקשה לפ"מ דמבואר שם בבכורות דאם בשעת עבודה הוא, ולא יוכל לגרש אותה, אזי סגי בטורד ועובר, א"כ ג"כ בשעת מלחמה, דלא יוכל לגרש אותה חיקף, הרי סגי בטורד, וקמ"ל הקרא דא"ע"ג דעושה תשובה ויודר, וליכא עוד עבירה בידו, וגם היא אשתו מ"מ א"ח. אך י"ל דהנה החכ"ל בתשובה ל"א ובתב"ש סי' ב' הקשו על דעת הרשב"א והפוסקים, דהחשיד על אי' איט נאמן אף בשביעה, מטעם דחשיד הוא על שבעות הר סיני, וא"כ בנושא נשים בעבירה, מאי מועיל שידרגה הנאה, כיון דחשיד הוא על האי', הרי ממילא חשיד הוא גם על הנדר, וכבר תירצו האחרונים דהנושא נשים בעבירה אינו מיירי בנשואין ממש, דהיינו בנשא ובעל רק בנשואין גרידא בלא ביאה, [עי' ש"ס כחוצות דמ"ח דגם כה"ג קרי נשואה.] א"כ לא

עבר רק על אי' דרבנן, וכיון דאי' דרבנן לאו מושבע ועומד מיקרי כמבואר בש"ס שבוטות דכ"ג, [ובדברי הש"ך סי' קי"ט סקב"ב וסי' רל"ח יש לדבר הרבה ואכ"מ]. א"כ ספיר נאמן עם הנדר כיון דלא עבר על שבוטת הר סיני כלל עיין עליהם:

מעשה בש"ס סוטה הג"ל כיון דהתם הי' ההוא דבאיסורי כהונה גם בקידוש לחוד איכא אי' לאו ולוקה עלי' ספיר ליכא לאוקמי דעבד חסובה, כיון דבקבלה בעלמא הרי אין אנו מאמינים לו רק בנדר, וכיון דעבר על אי' לאו במה שקידש אותה, הרי ממילא חסיד הוא על שבוטת הר סיני, ואין אנו מאמינים לו גם עם הנדר:

מעשה לק"מ קו' השעה"מ הג"ל דלכתב דמשני הש"ס כדרכא דאמר אינו לוקה עד שיבעול, א"כ אף דעדיין איכא אי' דרבנן, מ"מ ע"ז ספיר יש לאוקמי דעבד חסובה, ונאמן עם הנדר, כיון דלא עבר רק על אי' דרבנן לאו חסיד על השבוטת מיקרי, וכמבואר בבכורות להדיא דאף דעבר על אי' דרבנן מ"מ נאמן בנדר ועובר. ולפי"ז ממילא מיושב גם קו' השעה"מ על הפיסקים דבקידוש לחוד איכא אי' תורה, לפ"מ שביאר אא"ז ז"ל דזהו האי' תורה הוא מטעם ח"ש, וא"כ לפ"מ דמבואר בחוס' שבוטות דכ"ג דח"ש נהי דאסור מה"ס מ"מ לאו מושבע ועומד מיקרי, א"כ ספיר יש לאוקמי דעבד חסובה, דשוב אינו מחייבא מעבירות שבידו, ונאמן עם הנדר כיון דלא עבר רק על אי' דח"ש, א"כ לא עבר עדיין על שבוטת הר סיני וכנ"ל:

אך לרעת כמה פוסקים והרשב"א דגם ח"ש מושבע ועומד מיקרי, דלא כרעת החוס', א"כ גם בעבר רק על אי' דח"ש ג"כ אינו נאמן בשבוטת, נסתרו כל דבריו הג"ל. [גם לפ"מ שאמרתי

בכוונת אא"ז ז"ל הובא בסמוך דאין כוונתו דהאי' של ח"ש דיש בקדושין בלא ביאה הוא משום דילפינן מרביא דכל חלב רק דכוונתו דילפינן זאת מן הללו דלא יקח א"כ כיון דיש גבי' לאו מיוחד ולא מרביא גם לדעת החוס' מושבע ועומד מיקרי והארכתי מזה במק"א]. לכן עלה בדעתי ליישב קושיית השעה"מ הג"ל באופן אחר, דהנה לכאורה קשה מאי מקשה הש"ס לימא דלא כריה"ג, דהרי מבואר שם בש"ס דאם היא לו שומרת יבם ג"כ חוזר מעורכי המלחמה, א"כ דילמא ג"כ מיירי דאופן איסורי כהונה נפלו לפני' ליבום, דהוא דישזור קמ"ל הקרא כיון דהלכיתה לא יוכל להיות בהיתר להכי אי'ת, אך באמת ז"א לפ"מ דמבואר בש"ס יבמות ד"כ דבח"ל מדא' אמרינן עדול"ת, ורק מדרבנן אסור משום גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שני', [ודעת הר"ן קידושין דכל הביאה מותר מדא']. א"כ הרי באמת הלכיתה הותרה מדא' ולא מיטע הקרא כלל על כה"ג דא"ח:

אולם יקשה דהנה המקנה קדושין דע"ח הק' על הש"ס יבמות הג"ל דבאיסורי כהונה שנפלו לפני יבם אמרי' מדא' עדול"ת, והרי בא"כ איכא תרי לאוי לא יקח ולא יחלל ואין עשה דוחה לחרי לאוי, וחי' המקנה כיון דבעיל ולא קידש אינו לוקה משום דלא יחלל קאי על לאו דלא יקח, וכל היכא דליבא לאו דלא יקח ליכא הלאו דלא יחלל, א"כ ג"כ לענין דחי' כיון דעכ"פ חד לאו דלא יקח יש בכח המ"ע לדחות, וכיון דלאו דלא יקח ליכא שוב ממילא ליכא גם הלאו דלא יחלל עיי"ש. [ובמק"א הארכתי בזה הפרט הרבה והבאתי גם דברי הש"ס יבמות ד"כ אי הכי כל התורה נמי כתיב והתקדשתם ואכ"מ]. מעשה לאב"י דס"ל בקדושין דבעיל ולא קידש או קידש ולא בעיל, ג"כ לוקה משום

משום דלאו דלא יקח ולא דלא יחלל
 אינו חלוי זה בזה, וא"כ לשיטתו שוב
 ל"ש באיסורי כהונה עדול"ת כיון דאיכא
 חרי לאוי, וא"כ שוב יקשה דילמא מיירי
 בגפלו ליבוס וכנ"ל:
אך י"ל לפי חקירת המשל"מ הידוע
 בכ"ג שנפלה לו אלמנה מן הנשואין
 דמד"ת אינו מייבם משום דהו"ל טול"ת
 כמבואר ביבמות, אם עבר ובא עלי'
 אם חייב כרת כיון דמד"ת אינו עולה
 ליבוס הו"ל אשת אח שלא במקום מזה,
 ונהי דלחליצה רבי אוחה הקרא אבל
 לענין יבוס באיסורא קיימי' עלי', והשפעה"מ
 דה' יבוס והמחברים הביאו דעת כמה
 פוסקים שסוברין כן, א"כ כאן כיון דאין עשה
 דוחה לב' לאוין מדאוי', הרי שוב איכא
 עלי' אי' דאשת אח ואינה זקוקה לו
 ליבוס כלל, ורק לחליצה הוא דרבי קרא,
 א"כ גם בלא הקרא דולא לקחה ל"ה
 חוזר כיון דאינה זקוקה לו כלל, וע"כ
 דלא מיירי ביבוס רק בקידוש, א"כ שפיר
 מקשה הש"ס דהרי הוא מחייב מעבירות
 שבידו:
ורבנא ביבמות שם אמרי' הדר אמר
 רבא לאו מילתא הוא דאמרי'
 כיון דאפשר לקיים שניהם בחליצה ל"א
 עדול"ת, ומקשה הש"ס מהך דאם בעלו
 קנה, וכבר תמיהו התוס' דהא רבא גופי'
 מקשה על רב דס"ל דח"ל אינם עולין
 ליבוס מהך דאם בעלו קנה, וכאן רבא
 גופי' איתותב מינה. וכחבתי במדושי ליישב
 דלפיל יליף רב דח"ל אינם עולין ליבוס
 מהקרא דועלתה יבמתו השערה, וכיון
 דהפטור של מ"ע דיבוס מבואר בכתוב,
 א"כ הרי ממילא לא מונח עלי' המ"ע
 דיבוס כלל כיון דפטרה התורה להדיא,
 ולכך שפיר מקשה רבא מהך דואם בעלו
 קנה, ואי ס"ד דמדאוי' ח"ל לא רמיא ליבוס
 א"כ ליכא החיוב דיבוס כלל והו"ל א"א
 שלא במקום מזה אם בעלו אמאי קנה,
 אך רבא דמסיק דלהכי בח"ל אין עדול"ת

משום דאפשר לקיים שניהם בחליצה
 ואין הפטור של יבוס נלמד מקרא רק
 לא יוכל לקיים המ"ע דיבוס מכח האי'
 ל"ת דמעבד עלי', [עיי"ש בתוס' ד"ה
 מסתברא דלפי סברה רבא לא מוקמינן
 כלל הקרא דועלתה יבמתו לאסור יבוס
 כיון דממילא שמעינן לה רק דמוקמינן
 הקרא להורות דבעי חליצה עיי"ש וגם
 זה מוקמינן רק על אלמנה מן הנשואין
 ועל חיוב עשה דאין בכח המ"ע דיבוס
 לדחות אותם קמ"ל הקרא דבעי עכ"פ
 חליצה אבל בח"ל גרידא דרק מטעם
 אפשר לקיים שניהם אינו דוחה כל כמה
 דלא ידעינן מהך קרא דועלתה יבמתו
 דיוכל להיות חליצה אף דאינו ראוי לייבם
 הרי ממילא ל"ה אפשר לקיים שניהם
 ודו"ק.]. והו"ל רק כמו אונס מחמת
 הל"ת שמעבדו לעשות המזה וכמו אונס
 דעלמא, א"כ שפיר חל עלי' המ"ע
 דיבוס, דנהי דאונס רחמנא פטרי' אבל
 מ"מ עלם החיוב מונח עלי', וא"כ שפיר
 אם בעלו קנה, ועי' בר"מ וברטורה
 ריש פ' מי שה' טמא. זהו החילוק בין
 טמא ודרך רחוקה לאונס דעלמא, דטמא
 ודרך רחוקה דבפירוש פטרה התורה לא
 חל עלי' המ"ע דק"פ כלל, משא"כ שוגג
 או אונס דאין הפטור מבואר בתורה
 להדיא, א"כ נהי דאונס מעבד אבל מ"מ
 עלם החיוב לעשות הפסח מונח עלי'
 עיי"ש, אך הש"ס ס"ל דגם באונס מחמת
 אי' דאוי' ג"כ חשיב כמו פטור גמור
 דלא חל עלי' המזה כלל, ושפיר מקשה
 מהך דואם בעלו קנה. והארכתי בזה
 הפרט מאוד להביא ראיות לכאן ולכאן
 ואכ"מ. [גם י"ל לפ"מ שכתבו המחברים
 דאף דהיכא דאפשר לקיים שניהם אין
 עדול"ת, מ"מ דיעבד בעבר ועשה קיים
 המזה [עי' בישועות יעקב או"ח סי'
 תקפ"ו] וא"כ שפיר ס"ל לרבא דאף
 דאפשר לקיים שניהם אין עדול"ת, מ"מ
 דיעבד אם בעלו קנה, אולם הש"ס
 דמקשה

דרשין, דמה טעם קאמר מה טעם לא יקח משום לא יחלל, א"כ כיון דיש סברא דחוי לאטרופי, שפיר אמרי' דטעמא דקרא הוא רק לענין מלקות, אבל לענין איסורא כדקאי קאי, וגם בקידושין גרידא יס' אי' משום לא יקח. [ואף להמפרשים שפירשו פרושים אחרים על הילפותא דח"ש מכל חלב, היינו משום דס"ל דסתם אכילה משמע כזית שלא כדעת הרא"ש, אבל עכ"פ גוף סברתו יס' לה מקום דכל היכא דיש סברא דחוי לאטרופי אמרי' דהילכתא או הדרש הוא רק לענין מלקות, אבל לענין איסורא כדקאי קאי, ויש לדבר בזה ואכ"מ]. מעתה אין רא' מכתובה קעקע וכדומה דהתם כיון דאין האיסור כתיב בפירוש של כל אחד בפ"ע, וכן בעקירה בלא הגנה, ורק דנילף זאת מן הקרא דכל חלב שפיר אמרי' דהתם הוא רק אס' יס' חסרון בהשיעור לא בשני דברים וז"פ:

והנה בשעה"מ פ"ז מה' מעילה הנ"ל אף שהביא כמה פוסקים דמוכח מדבריהם דיש אי' תורה, אולם מחמת הקו' מהש"ס סוטה הנ"ל דחק עלנו בלשונות הפוסקים לומר דאף אי' תורה אין בו, אולם מלבד שכבר בארנו שמש"ס סוטה הנ"ל אין רא' כ"כ, אולם עוד נראה לה"ר ברורה דיש אי' תורה ומטעם ח"ש, כמו שביאר אא"ז ז"ל מירושלמי פ' ארבעה אחין דהביא פלוגתא רב ושמואל דרב ס"ל חליצה קנין, ושמואל ס"ל חליצה פסור, וקאמר הירושלמי דמתי' פליגי ארבי, כ"ג שמת אחי' חולץ ולא מייבם, הלא מסייע כמ"ד חליצה פסור, ברם כמ"ד חליצה קנין אמרי' לי' עבד של ד"ת, ופירש הפ"מ אמרי' לי' עבד של ד"ת בחתי' שהרי הוא קונה אלמנה בחליצה זו פיי"ש, וכבר תמה בס' שירי קרבן על הירושלמי בפרמי חדא דהרי אטן קיימ"ל כרבא דקידש ולא בעל איט לוקה, אי"כ אפי' אס' נימא דחליצה

דמקשה על רבא מהך הואם בעלו קנה, פ"כ דלא סברי כדברי המחברים הנ"ל, אך רבא י"ל דס"ל כנ"ל:

ומעתה ממילא מיושב קושיית השעה"מ הנ"ל דלכתר דמסיק הש"ס כדרבא דאמר איט לוקה עד שיבעול, אי"כ שפיר משכחת בשומרת יבם כיון דלרבא דס"ל דמה טעם קאמר ולאז דלא יקח ולאז דלא יחלל מחלל חלוי זה בזה, שפיר שייך פדול"ת דכיון דדומה חד לאז הרי ממילא לויכא לאז השני וכנ"ל, ואי' דלרבא הרי איט דומה מטעם אפשר לקיים שניהם, מ"מ כיון דגם רבא מודה דאס' בעלו קנה, שפיר שייך למטע מקרא דולא לקחה כיון דבאמת נופלת לפניו ליבום ודו"ק. עוד עלה במחשבתי ליישב הקו' הנ"ל בדרכים שונים, אולם לאשר מוכרח אנכי לקצר לכן השמטתי, ועכ"פ הראנו קצת שמש"ס סוטה הנ"ל אין רא' כ"כ נגד דברי כ"ק אא"ז ז"ל, ואדרבא משם רא' דהאי' תורה שכתבו הפוסקים דיש בקדושין גרידא הוא מטעם ח"ש וכנ"ל, וכעת נדבר קצת בגוף סברה אא"ז ז"ל, ובמה שיש לה"ר לדברי' :

והנה בקונטרס הנ"ל כ' דח"ש ל"ש רק אס' יס' חסרון בהשיעור לבר לא בשני דברים חלוקים, ואס' שכן כתבו גם האחרונים, אולם לענ"ד י"ל קצת בכוונת אא"ז ז"ל דאין כוונתו דבקידש ולא בעל דאסור מטעם ח"ש היא משום דילפינן מכל חלב, רק דכוונתו שפ"י דברי הרא"ש הטודים מובא במש"מ פ"א מה' חו"מ שפ"י דלהכי ילפינן ח"ש מכל חלב, משום דסתם אכילה הוא בכ"ש, ורק דהילכתא הוא דבעינן כזית, ולכן מלד הסברא דחוי לאטרופי אמרינן דהילכתא ל"ה רק לענין מלקות, אבל לענין איסורא כדקאי קאי, אי"כ ג"כ י"ל כיון דבקרא כתיב לא יקח ולא יחלל כל חד לאז באנפי נפשי', ולא חלה הכתוב זה בזה בפירוש (פ"י"ש בפרש"י) רק דאטן

לכ"ג דג"כ יש אי' דא' לכתחילה לקדש
אוסה וז"ב:

וְגוֹף הדבר אם שייך בקדושתן גרידא
דין ח"ש כיון שהם שני דברים
חלוקים, הנה צהשגות הרמב"ן על הר"מ
במזה ל"ה שג"ג לענין אי קריבה לעריות
הוי אי' תורה כ' ע"ז הרמב"ן, נבין
מהם כי אללם הוי האי' רק מדרבנן,
או יהי' מהתורה בכל דמחגי מאיסורא,
כענין חזי שיעור באיסורין עיי"ש, מבואר
דגם על קריבה דעריות שהוא שני דברים
עם הביאה אעפ"כ שייך ב' דין ח"ש,
אולם י"ל דאין כוונתו על ח"ש ממש,
דהרי כיון דביאה צפ"ע אסורה ול"ל
להלטרפות הקריבה הרי ממילא ל"ש חוי
לאלטרופי, וכמו שביאר אה"ז וזלה"ה בס' בית
אברהם שם, אך כוונתו דהוא על דרך
שיש אי' תורה בח"ש כמו כן כאן יש
אי' תורה בעלמא, ומלינו הרבה מקומות
כן, [עוד י"ל דהתם הביאה כיון דהאי'
הוא מטעם נהגה, ויש בזה אריכות דברים
ע' תוס' ב"ק דל"ב ואכ"מ, וא"כ כיון
דהוא נהגה מהקריבה הקרובה לביאה
הי"ל ח"ש משא"כ כאן לענין קידושין
וביאה דהם שני דברים ממש]:

אך לכאורה ה' נראה לה"ר מהא
דאילתרין קראי במנחות דכ"ז
דשני כבשי פלגם וכו' וארבעה מינים
שבולב מעבדין וא"ז עיי"ש, וע"כ דלולי
הקראי הו"א דגם אם נחסר דבר אחד
מ"מ הו"ל ענין מזה ולא מיקרי שחסר
בו תנאי אחד וכיון דזאת הוא קלם קיום
מזה ממילא לענין איסור הו"ל ח"ש
דאסור מה"מ, [ועי' בטורא באבני מלואים
בר"ה שהביא הספרי ד' מינים שבולב
וד' שבליטות אם פוחת מהם איכא
לאו דכל תגרע ואף דכל סגרע ל"ש
רק היכא דאיכא קלם מזה רק
דלא פשה המזם בשלימום כמו שביאר
שם הסו"א, ויש לדבר בזה ואכ"מ.] אך
ראי' זה יש לדמות ממה טעמים:

אך

דחליצה קנין מ"מ כיון דליכא מעשה
ביאה הרי אינו עובר על ד"ה כלל, וגם
לאבוי דס"ל קידש ולא בעל לוקה ג"כ
יקשה אף דאיכא לאו בקדושתן גרידא
מ"מ העשה ראשם בצחול' אינה אלא
בבעילה ממש, וכיון דליכא רק לאו גרידא
ליתי העשה דחליצה ולדמי הל"ס דאלמנה
כקו' הש"ס יבמות ד"כ עיי"ש שהניח
בקו', אולם לפי דברי כ"ק אה"ז זצ"ל
כיון דבעל ולא קידש אינו לוקה עד
שהי' קידש ובעל, לכן בקידש לבד
איכא עכ"פ אי' תורה מחמת ח"ש,
הדבר נכון לפי דעת הר"מ דעל עשה
דבחולה ולא בעולה אינו עובר רק בקידש
ובעל, א"כ שפיר איכא בקדושתן גרידא
אי' עול"ס מחמת ח"ש, [ועי' בתוס'
שבת דל"א ד"ה כגון.] ושפיר כ' הירושלמי
דאם חליצה קנין הו"ל עול"ס מחמת
הח"ש וז"ב:

עוד יש להוכיח קלם דאף דעל הקדושין
לחוד לא לקי מ"מ איכא אי'
דא', מחדושי הרשב"א קדושין דס"ז עיי"ש
דמקשה על הש"ס דהומ"ל דלכתחילה
דאסור לקדש אשת אב מאלמנה לכ"ג
נפקא דאסור לקדשה לכתחילה, ולכאורה
אינו מובן דהא האיסור באיסורי כהונה
הוא רק בקידש ובעל, וא"כ האיך אפשר
ללמוד על אשת אב דהרי באשת אב
אם קידש ובעל מחויב מיתה מזד הבעילה
לבד אף בלא סקדושין, וכן תמה במקנה
שם, אולם אם נימא דבקדושין לחוד נהי
דלא לקי מ"מ איכא אי' תורה משום לא
יקח הדבר נכון דהרי כוונת הש"ס ללמוד
דאסור לקדשה לכתחילה, הרי בוודאי לאו
לענין מלקום הוא כמבואר במקנה, ודברי
הסמ"ג מזה ק"ח ודברי החיטך מזה
ר"ז לענין אחוס אשה שמוהין כאשר
האריך בשו"מ הרא"ש סי' פ"א [והמנה
לא הביא דברי הסמ"ג הנ"ל] ואכ"מ,
וכיון דהוא רק לענין אי' בעלמא,
שפיר קשה הרשב"א דגילף מאלמנה

אך נראה דיש לרמות נ"ד לפלוגתא

הר"ן והר"י הלוי בנמ" פ"ב דב"מ
הנודעים, דעת הר"ן דכהן בבה"ק הוי
בעידנא כמילה בלרעת דהא מתעסק הוא
בהשבת אבירה ואעפ"י שלא גמרה מה
בכך הא גם מזה מילה בלרעת לא
נגמרה המלוה עד דפרע דקיימ"ל מל
ולא פרע כאילו לא מל ואעפ"י כשיב
בעידנא, והר"י הלוי כתב דלא דמי למילה
דמילה כל מה שנעשה בה גוף המלוה
עלמה ואם לא גמרה הוי חלי מלוה
כמו שאם לא הטיל זינית אלא בשתי כנפים,
וכן בחקיעת שופר אם לא השלים
החקיעות, אבל גבי השבת אבירה עיקר
מזות השבת אבירה בבית בעלים והשאר
הוי כעין מכשירי מלוה עב"ד, ועי' בחשו'
נוב"י חגיגה או"ח ס' כ"ב לענין ב'
מוהלים בשבת הביא דברי מהרש"ל ביש"ס
דרך צליין המעבדין את המילה מיקרי
דעבד עב"פ פלגא דמלוה אבל מל ולא
פרע כאילו לא מל וחייב כרת דאפי'
פלגא דמלוה לא עבד, והנוב"י שם השיג
עלי' דהתוס' ע"כ רלית להו חילוק זה בין
זיין המעבדין למל ולא פרע דא"כ לחנם
מלו עומן דור המדבר כיון שלא פרעו
א"ו אם פרעו אח"כ הותחל המלוה
למפרע משעת החיתוך א"כ המל ולא
פרע נמי עבד פלגא דמלוה, והוא דוגמה
מחלוקת הר"ן והר"י הלוי הנ"ל, וכן
הרגיש שם בהגה"ה והדברים עפיקים:
ומבואר בזה להדיא לדעת הר"ן וכן
לדעת המהרש"ל במל ולא פרע
הו"ל כאילו לא נעשית גם פלגא דמלוה
וע"כ דלא דמי לזיין המעבדין דמיקרי
עב"פ פלגא דמלוה אבל במל ולא פרע
הו"ל שני דברים וחסר בו דבר אחד
שהלכיה רחמנא ומש"ה ליכא מלוה כלל,
וממילא לענין איסור שרץ להיות קידש
ובעל שפיר י"ל דבקידוש ולא בעל כיון
שחסר בו תנאי אחד לא מיקרי חלי איסור
כלל משום דהו"ל שני דברים, אמנם לדעת

ה"י הלוי דבמל ולא פרע הו"ל חלי מלוה
ואף דהר"י הלוי מדמה זה לשתי זינות
דל"ה מלוה כלל, כוונתו משום דשם אינטריך
קרא דארבעה זינות מעבדין זא"ו וע"כ משום
דלולי הגז"כ ה"י המלוה קלת גם בשתי
זינות משום דהו"ל חלי מלוה א"כ גם
במל ולא פרע הו"ל חלי מלוה, ואף אם
נימא דכוונת ר"י הלוי לומר דמל ולא
פרע ליכא מלוה כלל כמו בשתי זינות,
היינו משום דלענין מלוה ל"ש ח"ש כמו
שהאריכו המחברים אבל לענין איסור כיון
דעב"פ זה מיקרי חלי איסור שפיר אסור
מטעם חזי לאנטרופי:

מעתה כפי המבואר בנוב"י ולהכי במל
לאחד מיקרי עב"פ פלגא דמלוה
משום דאם פרע אח"כ הותחל המלוה
למפרע, א"כ ג"כ כיון דאם בעל אחד
הקדושין מתחיל האי' מעת הקדושין למפרע
שפיר שייך על הקדושין חלי איסור ואינו
דומה לכתובת קעקע וכדומה, דהתם כיון
דהאי' מתחיל רק בעת שנגמר הכתובת
קעקע א"כ דמי לבשר בחלב דאסרה
התורה רק כשהם ביחד ולא מיקרי גם
חלי איסור משא"כ בקידוש ולא בעל
דהקדושין הם ג"כ מחלק האיסור שפיר
מיקרי חלי איסור דאסור מה"ם וז"ב:
ונכון בס"ד:

עוד יש להעיר ולדמות נ"ד לפלוגתא
דחזקי' ור"י בסנהדרין דפ"ו לענין
עירי גניבה שהזמנו דר"י ס"ל דגניבה
התחלתא דמכירה, ועיי"ש בחומ' דלפי
סברת ר"י דגניבה תחילת מכירה הוא
לרץ התראה חיקף על הגניבה ואף דהוא
שני דברים מ"מ מתחיל האי' חיקף למפרע:
והגניבה הוא מחלק האי' דמכירה, וי"ל
דר"י לשיטתו דח"ש אסור מה"ם ומתחיל
האי' חיקף למפרע ומש"ה לרץ חיקף
להתרות בו [ודברי הפנים יפות פ' שלח
שכ' דהקולר ח"ש בשבת וטרם שהושלם
לשיעור התרו בו וגמר על שיעור שלם
דחייב דברי' תמיהין ואכמ"ל]. ועכ"פ
כפ"מ

כפ"מ דקיימ"ל כר"י בסנהדרין שם, שפיר
י"ל כדברי אה"ז זל"ל, ויש לי להעיר
עוד מכ"ד בש"ס דמוכח כדברי אה"ז
זל"ל, אך למען הסדרה הגני מוכרח לקצר
וגם המעט הזה לא שמתי עין בכור
הבחינה רק כפי מה שהעירו רעיוני שכלי
ועכ"פ הראנו קצת לדעת שדברי אה"ז
זל"ל יש להם מקום וא"ש:

הק' שמואל יצחק בסוהר"י ז"ל לנדא
האברם"ק הג"ל.

סימן קכג.

ב"ה פה שכולעווינא.

בפסחים כ"ב הקשה הגמ' לר"א דס"ל
דלא יאכל לא תאכלו אחד
איסור אכילה ואחד איסור הנאה והרי
גיה"נ דכתיב ב' לא יאכלו ותנן שולח
אדם ירך לנכרי וגיה"נ בתוכו וכו' ומתוך
הגמרא קצת ר"א כשהותרה נבילה הוא
ומלצה וגידה הותרה ופריך הגמ' הניחא
למ"ד יש בגידין בנו"ט אלא למ"ד אין
בגידין בנו"ט מאי איכא למימר ומתוך
מאן שמעט ל' דאמר אין בגידין בנו"ט
ר"ש ור"ש ה"נ דאיסור בהנאה דתנן גיה"נ
מותר בהנאה ור"ש אוסר ומסוגיא זו
תפסו חכמי לוניל על הרמב"ם שפסק
בפ"ח מהמ"א דגיה"נ מותר בהנאה עיי"ש
ה' י"ד ובפ' ט"ו ה' י"ז שם פוסק דאין
בגידין בנו"ט והוא תרתי דסתרי דמבואר
כאן בגמ' דלמאן דס"ל אין בגידין בנו"ט
גיה"נ אוסר בהנאה וכבר נאמרו בזה
דרכים הרבה והנראה בהקדם ליישב ג"כ
אשר קאמר הגמ' מאן תנא דשמעית ל'
אין בגידין בנו"ט ר"ש וכו' והלא רבי
ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ס"ל
ג"כ אין בגידין בנו"ט עיי' חולין ל"ט
ע"ב ועדיין קשה לדודי' והנראה בזה
דהגה הקשה בפ"י על קושיות הגמ' אלא
למ"ד אין בגידין בנו"ט מאי איכא למימר
ליתרון ל' כשהותרה טריפה הוא וחלכו

וגידו הותרו ויהי' ניחא אף למ"ד אין
בגידין בנו"ט דהא בטריפה כתיב לכלב
תשליכון אותו ולכלב שפיר נחשב הגיד
לאכילה כמבואר ברא"ש ז"ל דאיסור להשליך
הגיד לכלב וחטול עיי"ש בפ"י באריכות
קושיא זו אך נראה דהנה לכאורה קשה
ל"ל להגמרא להקשות לר"ש דמש"ה לא
הוי גיד בכלל נבילה משום דס"ל אין
בגידין בנו"ט בלאה"כ לא הו' לדודי' גיד
בכלל נבילה לפי"מ שמבואר בחולין ק"א
דלרבי יוסי הגלילי דלא ס"ל כולל אין
איסור נבילה חל על איסור גיד והאוכל
גיד הנשה של נבילה אינו חייב רק משום
גיד דלא הוי נבילה עיי"ש א"כ לר"ש
דלא ס"ל ג"כ כולל בשבועות כ"ד ממילא
דלא יכול לחול איסור נבילה על איסור
גיד ממילא דלא הוי גיד בכלל נבילה
דהא גיד ל' מיקרי כלל נבילה עיין
במפורשים אך י"ל דהנה לכאורה נבילה
על גיד הוי איסור מוסיף דע"י שנעשה
נבילה ניתוסף איסור לגבוה לפי"מ
שמבואר בעירובין ק"ד דאם הכנים שרץ
למקדש חייב כרת ומלקות ועיין ברמב"ם
ז"ל פ"ג מה' ביאת מקדש ה' ס"ז שכתב
שם הכנים שרץ וכיוצא בו הרי דל"ד שרץ
א"כ שפיר ניתוסף איסור לגבוה דמלך
גיד לא הו' חייב על הכנסתו למקדש
משא"כ כשנעשה נבילה דחייב כרת ומלקות
אם מכניסו למקדש והו' כמו נותר דחל
על חלב מטעם זה דניתוסף איסור לגבוה
עיי' כריתות י"ד ואמאי קאמר הגמרא
בחולין ק"א שם דלר"י הגלילי דלא ס"ל
כולל אינו חל נבילה על גיד דהא הוי
מוסיף אך באמת מבואר בעירובין ק"ד
שם דרזה הגמ' לומר דלר"י הגלילי המכנים
שרץ למקדש פטור מכרת ומלקות מחמת
שקאמר שם בבבביתא מזכר עד נקיבה
תשלחו פרט לכלי חרס ורזה הגמ' לומר
משום דמה זכר ונקיבה שיש להם טהרה
במקוה יא"כ כ"ח שאין לו טהרה במקוה
וממילא דנתמעט ג"כ שרץ דהא אין לו
טהרה

טהרה במקוה וממילא נבילה על גיד לא הו' כלל מוסיף דהא לדידי' לא יהא חייב על כניסתו למקדש אף כשנעשה נבילה ואף דהגמ' מדרה שם דטעמו של ר"י הגלילי משום דכ"ח אין נעשה אב הטומאה כ"ז הוא אליבא דהו"א שם דלא מלא הגמ' שום תנא דיסבור בפירוש המכנים שרץ למקדש שיהא פטור רק רזה לדייק כן מר"י הגלילי שפיר מדרה הגמ' אף על זד הדוחק אבל אליבא דמסקנא דמסיק הגמ' שם אלא כהני תנאי ובלא ר"י הגלילי מלינו פלוגתא דתנאי בזה עיי"ש בתוס' דלמסקנא תנאי הוא תו לא לריבין לדחוקי דטעמא של ר"י הגלילי הוא משום דלא נעשה אב הטומאה רק משום דלית לי' טהרה במקוה דבעינן דווקא דומיא דזכר ונקיבה בכל גווני שיהי' נעשה אב הטומאה וסיהי' לו טהרה במקוה וממילא דשרץ שאין לו טהרה במקוה נחמטט ג"כ מוזכר עד נקיבה ושפיר קאמר הגמרא בחולין דלר"י הגלילי לא חל נבילה על גיד דלדידי' לא הוה נבילה על גיד מוסיף כלל רק כולל והוא לא ס"ל כולל [ועפ"ז יש ליישב קושיות רש"י ז"ל בחולין ק"א שם דאמאי לא קאמר הגמ' שם דחכמים דר"מ הוא ר"ש דל"ג ג"כ כולל ולפי' הנ"ל מיושב היטב וע"כ ל"ל דחכמים דר"מ הוא ר"י הגלילי דס"ל המכנים שרץ למקדש פטור ולא הוי נבילה על גיד רק כולל ולא מוסיף אבל לר"ש דלא מלינו שיסבור דהמכנים שרץ למקדש פטור ומסתמא ס"ל שחייב כרת ומלקות כמו שפסקין כן להלכה כמבואר ברמב"ם הנ"ל וקשה דהא נבילה על גיד הוה מוסיף דנימוסיף איסור לגזוה ומשה"כ אמר דר"י הגלילי הוא דס"ל המכנים שרץ למקדש פטור ולא הוה מוסיף רק כולל] וממילא מיושב קושיא הנ"ל דכ"ז הוא לר"י הגלילי אבל לדין דפסקין המכנים שרץ למקדש חייב וממילא דשפיר

חל נבילה על גיד משום דהוה איסור מוסיף דנימוסיף איסור לגזוה ושפיר הוה גיד בכלל נבילה והולך הגמ' להקשות אליבא דר"ש רק משום דס"ל אין בגידין בנו"ט עיי' תוס' קידושין פ"ח דאף דר"ש לא ס"ל כולל אבל מוסיף אית לי' ולפי"ז ממילא מיושב קושיות הפ"י הנ"ל דאמאי לא קאמר הגמ' כשהותרה טריפה כו' ז"א דאין הגיד כלל בכלל טריפה אליבא דר"ש דלית לי' כולל ואין איסור טריפה חל על איסור גיד דטריפה על גיד הוי רק כולל ולא מוסיף וממילא דלא הוי גיד בכלל טריפה דהא על הגיד לא חל איסור טריפה כלל ודווקא בכלל נבילה הוי גיד משום דהוי מוסיף ושפיר פריך הגמ' למ"ד אין בגידין בנו"ט וממילא דלא הו' ג"כ בכלל נבילה מאי איכא למימר ולפי"ז ממילא מיושב קושיא הנ"ל שהקשינו דהא גם רבי ישמעאל בנו"ט יוחנן בן ברוקה ס"ל אין בגידין בנו"ט ועדיין קשה לדידי' אבל לפי הגמ' מיושב דלדידי' שפיר י"ל כשהותרה טריפה כו' דלא מלינו דלית לי' איסור כולל ושפיר יכול לחול איסור טריפה על גיד מזה כולל ושפיר הו' בכלל טריפה ואמאי שפיר אף אי ס"ל אין בגידין בנו"ט רק אליבא דר"ש דלא ס"ל כולל ולא יכול איסור טריפה לחול על איסור גיד ולא הוי גיד בכלל טריפה רק בכלל נבילה ושפיר הוקשה ביון דס"ל אין בגידין בנו"ט מאי איכא למימר והולך לתרץ דלר"ש אין ה"ג דגיד איסור בהנאה ולפי' הנ"ל א מיושב ממילא פסקי הרמב"ם ז"ל דלדין דפסקין איסור כולל ואיסור טריפה חל על איסור גיד מזה כולל והוי שפיר גיד בכלל היתר של טריפה והותר אף לדין דפסקין אין בגידין בנו"ט מקרא דלכלב השליכון ולכלב שפיר נחשב אכילה אף אי אין בגידין בנו"ט ודו"ק:

אך קשה לפ"מ שכתבתי דנבילה הוי איסור

איסור מוסיף על גיד משום דניחוסין איסור לגבוה שלא להכניסו למקדש לר' יהודה דס"ל בחולין דף ק' ע"ב ובזבחים ס"ט דנבילה עוף טמא אינו מטמא בגדים אבית הבליעה משום דכתיב נבילה וטריפה לא יאכל לעמאה בה מי שאיסורו משום כל האכל נבילה ילא זה שאין איסורו משום כל האכל נבילה אלא משום כל האכל טמאה וקאמר הגמרא שם בחולין דהטעם משום דאין איסור נבילה חל על איסור עוף טמא וקשה דהא הוי איסור מוסיף דניחוסין איסור לגבוה כשנעשה נבילה סיהא חייב כרת ומלקות על הכנסתו למקדש משא"כ מלך עוף טמא אך אפשר לימר דנבילה על עוף טמא הוי קל על חמור לפי מה דקיי"ל בחולין ק"ב דבטוף טמא חייב אף אם אין בו כוית משום דהוי צריה משא"כ בנבילה דאינו חייב רק באכילת כוית יע"ש א"כ הוי טמא חמור נגד נבילה עיין בחולין ק"א דגיד חשוב חמור משום שה' נוהג בבני יעקב אך קשה דהא מבואר בתוס' קידושין ע"ז בד"ה פרט דבאיסור מוסיף חל אפילו קל על חמור עי"ש בתירוץ הראשון ואפילו לתירץ השני שם הוא דווקא אליבא דר"ש עי"ש היטב אך נראה לי דזה דווקא לדין דסבירא לן דבאיסור חמור אין איסור חל על איסור רק בזולל או מוסיף הרי דחמור לא נחשב למעלה כמו כולל או מוסיף שפיר חל מוסיף אף בקל על חמור משא"כ לר' יהודה דס"ל בחולין ק"א דאף באיסור חמור אמרינן איסור חל על איסור כמו כולל או מוסיף הרי דלדידה חשוב חמור מעלה כמו מוסיף וממילא דלדידי' אין איסור קל חל על חמור אף במוסיף דהא לדידה לא חשוב מוסיף מעלה יחירה על חמור ושפיר לדידה אין איסור נבילה חל על עוף טמא ודו"ק:

ולסי' י יהא מיושב קושיות התוס' בזבחים דף ע' דר"מ דריש שם נבילה וטריפה מי שיש במינו טריפה ילא עוף

טמא שאין במינו טריפה והקשה בתוס' שם למה איננו נזכר לר"מ קרא מיוחד למעט עוף טמא מטמא נבילה חפיוק לר' משום דאין איסור חל על איסור וכמו שדרש ר' יהודה עי"ש שחיראו משום דר"מ ס"ל איסור חל על איסור וכבר חמה בזה הגאון רע"א בגליון הש"ס דמבואר להדי' ביבמות ל"ד ובכריתות י"ד דר"מ ס"ל אין איסור חל על איסור רק באיסור בת אחת וכולל או מוסיף ולפי הג"ל מיושב היטב דכל הג"ל הוא לר"י לשיטתו דס"ל באיסור חמור ג"כ איסור חל על איסור שפיר לא חל נבילה על עוף טמא אף דהוי מוסיף משום דהוי קל על חמור וחמור חשוב לדידי' כמו מוסיף משא"כ לר"מ לשיטתו דלא ס"ל רק כולל או מוסיף ולא חמור ממילא דלדידי' איסור מוסיף חל אפילו בקל על חמור כדעת התוס' בקידושין שם ושפיר ה' הו"א לומר שאיסור נבילה חל על איסור עוף טמא משום דניחוסין איסור לגבוה שלא להכניסו למקדש ושפיר איננו נזכר קרא למעט עוף טמא מטמא נבילה ודו"ק:

ובזה יש ליישב ג"כ קושיות התוס' בזבחים ס"ט בהא דס"ל לר"י שם דמלק ונמלאה טריפה מטמא בגדים אבית הבליעה והקשה בתוס' האין חל איסור נבילה על קדשים דקדים כמו נבילה עוף טמא דאינו מטמא בגדים משום דאין איסור חל על איסור ולפי הג"ל יתיישב דכבר כתבתי דנבילה הוי איסור מוסיף דניחוסין איסור לגבוה שלא להכניסו למקדש אך כתבתי משום דהוי קל על חמור משום דבטוף טמא חייב אף אם אין בו כוית וכ"ז הוא בטוף טמא אבל קדשים דזרין כוית דווקא כמו כל איסורין שכתורה ולא הוי חמור נגד נבילה ושפיר חל איסור נבילה מטעם מוסיף דניחוסין איסור לגבוה ודו"ק:

אך לכאורה ז"א דהא מבואר בחולין' דמוקדשי

דמוקדשים בלא"ה הוי חמור משום דהוי בכרת וגם נגד נבילה יש בו חומר זה והאיך חל אך אחי שפיר דהנה מכבר הקסימי על קושות התום' לפ"מ שמבואר במעילה ב' דקדשים שמתו ילאו מידי מעילה דבר תורה א"כ כשנעשה נבילה פקע איסור קדשים ושפיר חל איסור נבילה וכבר נדפס קושיא זו משמי בשערי תורה סימן ל"א אח"כ הראה לי אחד שקושיא זו כבר נדפס בספר זכותא דאברהם מהגה"ק מטעמאנאוי ומירק שם דהתום' אזלי לשיטת הרמב"ם ז"ל בפרק א' דמעילה ה"ג דבעולה איכא איסורא דלא תוכל לאכול בשעריך וגם בקדשים שמתו שייך איסור זה ושפיר הקשה התום' עי"ש בדבריו הקדושים וא"כ כיון שזכינו לזה אחי שפיר דברינו הנ"ל כיון דאיסור שיש בכל קדשים כבר נפקע לאחר מיתתו ולא נשאר רק הלאו דלא תוכל לאכול בשעריך ואי אפשר בשום ענין ואופן לבוא לידי כרת ממילא דלא חשבו חמור מנבילה שהוא ג"כ בלאו ושבו שפיר חל איסור נבילה משום מוסיף דניחוסין איסור לגבוה שלא להכניסו למקדש ולחייב עליה כרת ומלקות ודו"ק:

דאין להקשות לדברינו הנ"ל דנבילה הוי מוסיף משום דניחוסין איסור לגבוה שלא להכניסו למקדש מדברי התום' יבמות ל"ג ד"ה אמר ר"י הבערה ללאו ילאה שכתבו שם להדי' דנבילה לא חשיב רק חמור משום שמטמא ולא מוסיף ז"א דשם מיירי התום' לענין נבילה נגד חלב ושפיר לא הוי מוסיף כלל דהרי חלב נבילה אינה מטמא כלל וכמו שכתב בקרא להדי' חלב נבילה וכו' יעשה לכל מלאכה ועיין בפסחים ב"סוגי' דחוקי' ור"א דאפילו למלאכת גבוה מותרת משום דאינה מטמא ולא הוי שום מוסיף על חתיכה זו רק דנחשב חמור דהרי' עכ"פ שם נבילה מטמא בבשר אבל לענין ש"א שפיר י"ל דהוי מוסיף כנ"ל ודו"ק:

דאין להביא רא' לדברינו הנ"ל דנבילה הוי מוסיף משום דניחוסין איסור לגבוה מדברי התום' בזבחים ע' ד"ה יבוא איסור נבילה ויחול על איסור חלב שכתבו בזה הלשון תימא למאן דאית לי' איסור מוסיף למה לי קראי וכו' ודבריהם תמוהים מאוד כמו שתמה הגאון רע"א בגליון הש"ס בזה"ל תמוה לי מה מוסיף יש בנבילה על חלב דהוא רק כולל ואי דנאסר לגבוה הא אינאסרין קרא בבהמה בעלת מוס דלא חוי לגבוה והוי רק כולל ולפי הנ"ל שפיר הוקשה התום' דשפיר הוי נבילה מוסיף משום דניחוסין איסור לגבוה שיהא חייב על הכנסתו למקדש כנ"ל אך באמת זה טעות דאף דנבילה מטמא מכ"מ חלב נבילה אינה מטמא מהאי קרא גופא דכתיב יעשה לכל מלאכה ומבואר בפסחים כ"ג דחלב נבילה מותר אף למלאכת גבוה א"כ ליכא ממילא שום מוסיף דאינו חייב כלל על הכנסת חלב נבילה למקדש:

אך לפי"ז יש לישב תמיהת הגאון הנ"ל בדרך פלפול דהנה לכאורה קשה למה לא הקשה תום' מטעם כולל למאן דאית ליה כולל דנבילה על חלב שפיר הוי כולל ונראה דהנה לכאורה קשה לפי דעת התום' בשבועות כ"ד דזבחת הוי עשה האיך מלי לחול איסור נבילה על איסור עשה דאינה זכות שהי' חל מחיים וכמו שהקשה בתום' שם על איסור אבר מן החי יענין שם אך י"ל דהנה נסתפקתי אם גם על חלב שייך עשה דאינה זכות משום דהזבחה לא מהני מידי לחלב דאף אחר השחיטה אסורה באכילה אך זה אינו דעכ"פ מהני הזבחה אף להחלב שלא יבא בו איסור נבילה דאם לא ישחוט אותו וימות יבא החלב אסור מזה נבילה דכך גזרה התורה שאיסור נבילה חל על חלב משא"כ לאחר שחיטה אין בו איסור נבילה וכיון דמהני לי' השחיטה שפיר קאי עליו העשה דזבחת וזה מסתבר ולפי"ז ממילא מיושב למה חל האיסור נבילה על איסור

כולל ועיקר כוונתם להקשות מזה כולל רק הוכרחו להקשות מזה מוסף דל"כ לא יהא קשה גם מזה כולל ודו"ק היטב ומיושב בזה ג"כ דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ז ממ"א ה"ב שכתב שם שהאוכל חלב נבילה חייב משום חלב ומשום נבילה משום שניתוסף איסור נבירה וכבר תמחו בזה נושאי כליו עיין בל"מ ולפי הג"ל כוונתו מבואר משום שעל בשרה בוודאי דחל האיסור נבילה אף שהוא אסור בעשה דאינו זכות משום שניתוסף איסור נבירה שלא להכניסו למקדש ממילא דשפיר חל גם על החלב מזה כולל אבל לא ה"י יכול לומר מזה כולל לבד אם לא משום דהוי מוסף ודו"ק:

יעקב דוד החובקק *סילעוויווא

סימן קכד.

ב"ה סקילסק יע"א.

(א) הרמב"ם ז"ל פ"ג מהל' גירושין הל' י"א ה"י לעדים בגס סימן מובהק וכו' ע"י בלחם משנה ז"ל שהקשה עליו דבגמ' אמר רב אשי דוקא נקב בלד אות פלונית משים דמסקא לן אי סימנין דאורייתא או דרבנן אבל א"א סד"א מהני בנקב בעלמא, והא רבינו סובר בהל' גזילה ואבירה דסד"א לא הול"ל אלא נקב בעלמא ע"ש שהניח בל"ע, והראב"ד ז"ל כתב על הרמב"ם ז"ל על מה שכתב ה"י לעדים בגס סימן, ואפי' לשלח עכ"ל, וכתב ה"ה שם ונראה למרן שאף רבי' יודה לזה ומוכרח ה"א מן הגמ' ע"ה, ולכאורה יש להבין דאם הרמב"ם ז"ל סובר כן למה השמיט הכ' דינא דאפי' לשלח מהני הסימן:

רנ"ל דהנה הרמב"ם פ"ג מהל' גזילה הל' ה' פסק הסימנים מובהקין סומכין עליהם ודנין על פיהם בכ"מ ד"ה, וע"ש בה"ה ז"ל שכתב דרבי' סובר כרובא אה"ל סימנין דאורייתא, וע"י בכ"מ שם שמקשה

איסור עשה דאינו זכות דהנה על החלב לבד לא קשה הא"ך חל האיסור נבילה על עשה דאינה זכות ז"א דאם לא יהא בו איסור נבילה ממילא דלא יהא בו כלל האיסור דאינו זכות דכל עיקר ששייך בו אינו זכות הוא משום שמהני בו הזביחה עכ"פ לטהרו מידי נבילה משא"כ אם לא ה"י איסור נבילה בחלב בוודאי דלא ה"י שייך בו כלל העשה דאינו זכות דלא מהני השמיטה מידי לחלב ולא שייך לומר שלא יחול איסור נבילה בחלב על עשה דאינה זכות ודו"ק וממילא דלא קשה על כל הבהמה שלא יחול איסור נבילה על אינו זכות דאיסור נבילה חל מזה כולל ומינו דחל על חלב חל נמי על כל הבהמה ולפי"ז ממילא דלא קשה קושי' הג"ל למה לא הקשה החוס' מזה כולל שיהא נבילה חל על חלב מזה כולל ולמה לי קרא ז"א דכ"ז עכשיו דגילתה התורה שגבילה חל על חלב שפיר חל האיסור נבילה על כל הבהמה מזה כולל אבל ה"י לא ה"י קרא דנבילה חל על חלב ממילא דלא ה"י חל כלל האיסור נבילה על כל הבהמה מזה עשה דאינו זכות ודו"ק אך עדיין קשה דנבילה בל"א"ה יכול לחול על איסור דאינו זכות מזה דהוי איסור מוסף דניתוסף איסור נבירה מזה נבילה שאם יכניסו למקדש יהא חייב כרת ומלקות משא"כ מזה א"ז לא ה"י בו איסור זה שלא להכניסו למקדש וכיון דבל"א"ה חל האיסור נבילה על כל הבהמה ממילא דיכול לחול ג"כ על החלב מזה כולל אך כ"ז הוא למאן דאית ל' מוסף אבל למאן דאית ל' מוסף ממילא דלא קשה ג"כ מזה כולל כנ"ל ממילא מיושב קשייתא הגאון רע"א הג"ל דזה גופא כונה החוס' בקושיתם למאן דאית ל' מוסף למה ל' קרא דכיון דאית ל' מוסף שפיר יכול לחול האיסור נבילה על א"ז על כל הבהמה מזה מוסף ממילא דיכול לחול גם על החלב מזה

שמקשה עליו הא הרמב"ם ז"ל פוסק בפ"ג מהל' גירושין גבי שלאזהו הרוג אם מת אפי' שיש סימנין בגופו או בכליו אין מעידין עליו כתב ה"ה לא נתכוון רבינו בכאן אלא לסימנין שמחזירין עליהם אבירה ואפ"כ אין מעידין עליהם בכאן וסימנין מובהקין גם כאן בא"א מעידין עליהם שהם מן התורה וא"כ שכתב סימנין דאיבעי' לן בגמ' אם הם דאורייתא לדעת רבי' לא שרי א"א אפומייהו אם לאו דאורייתא וכאן שפוסק כמ"ד סימנין דאורייתא הו"ל למשרי א"א אפומייהו ע"ש שמחלק דסימנים אמלעים ל"מ רק לגבי ממון אבל סימנין מובהקין ממש הם שכתב רבי' סומכים עליהם להחיר א"א אפומייהו ע"ש :

רבי' ליישב ב"ה כל דברי רבינו ז"ל דהנה בגמ' ב"מ (כ"ז) דאיבעי' לן אי סד"א או דרבנן ונ"מ לאהדורי גם אשה בסימנין א"א דאורייתא מהדרינן וא"א דרבנן ל"מ כי עבוד רבנן חקנתא בממונא אבל בליסורא לא, והקשיתי דנהי דסד"א ומחזירין אבירה בסימנים מן התורה אפ"כ היכי מלינן למיפסע מיני' גם אשה דנהי דמ"ה אין לחלק בין איסור לממון וכמו דמהני לגבי ממון מהני גבי איסור אפ"ה לגבי א"א החמירו חז"ל כמו דהחמירו במים שאל"ם דל"ת אפי' שיש רוב משום חומרא דא"א, ולפיל נמי מקשה בגמרא (דף כ:) סיכי פשוט איסורא מממונא וכן מלאכי אח"כ קושיא זו בס' פ"י ז"ל, ועוד קשה לי אמאי לא מביא הגמ' גם דנ"מ להחיר אשה במיתה סבכל ע"י סימנין א"א סימנין דאורייתא מחזירין אותה, ועוד קשה על דברי רש"י ז"ל שמפרש כאן ד"ה לאהדורי גם אשה שאבר מן השליח המביאו קודם שנתן לה להם נקט דוקא מן השליח ולא מן הכפול או מן האשה ופירש נוסנים סימנים או סבכל או שאשה, וכן ראיתי אח"כ קושיא זו בס' דברי משפט על ח"מ סי' רס"ז

שמקשה כן, ונ"ל ליישב דאיבעי' בגמ' כך דא"א סד"א נהי דיש לסחמיר בליסור א"א כנ"ל זה דוקא היכי דיכולין לכתוב גם אחר ואין כאן עיגון אבל דהיכי דאין יכולין לכתוב גם אחר דהבעל אין לפנינו אוקמי' ארינא דסימנים דאורייתא ולא החמירו רבנן ועי' בסור אה"ט (סי' קל"ב) דמחלק בין גם למיתה דבגמ' מחמירין אפי' בחד לך שירות מזויות לחוד או הוחזק לחוד דיכולין לכתוב גם אחר אבל במיתה מותרת עד דאיכא תרזוויסו ע"ש, וה"נ יש לומר כאן דבעל האיצעי סבר דהיכי דאיכא עיגון לא החמירו רבנן וזה דוקא היכי דמביא השליח הגם ממקום אחר ואין הבעל כאן לכתוב גם אחר ואיכא עיגון שפיר פשטין גם מאבירה ומש"ה נקט רש"י ז"ל בלשונו דאבר מן השליח שמביאו ומיושב קו' ספ"י ז"ל :

רבי' ליישב בזה קו' ספ"י אמאי לא נקט הגמ' ג"כ הך נ"מ גבי מיתה להחיר א"א ע"י סימני הכפול דהא גם הכא איכא עיגון כדמחלק הסור ז"ל כנ"ל, נראה כיון דיש לבעלה חזקת חיים החמירו אפי' לגבי עיגון ולא מלינן למיפסע מממונא ועי' בריב"ש ז"ל דלגבי מיתה יש שני חזקות חזקת חי של הבעל וחזקת א"א, ועי' בפ"י בק"א על כתובות דסובר כשיטת הריב"ש ז"ל ונהי דמלינן למימר דחדא חזקת חי ועי' בנוב"י קמא על אה"ע דסובר כן אפ"כ יש חילוק במיתה מגם דגבי מיתה יש חזקת חי של הבעל ולא מהני סימנים אמלעים ודוקא פ"מ מהני שם, לפ"ז יש ליישב דברי רבינו ז"ל בסוב פסע דהו"א כן מהגמ' ב"מ ופסק דסימנים דאורייתא ולא החמירו גבי גם סיכי דהביא השליח דהא איכא עיגון רק גבי סבכל החמירו דהא יכול לכתוב גם אחר ומש"ה פסק בפ"ג מהל' גירושין דהי' לעדים סימן מובהק ונקט דוקא פירש דהיכי דאיתא סבכל לפנינו ואין כאן עיגון דיכולין לכתוב גם אחר וסמנים בטובה

בכוונה שליו דגבי שליו יש עיגון לא החמירו רבנן ואוקמי אריגא ונהי מהגמ' מוכח דאפי' שליו כמו שכתב ה"ה ז"ל ועי' בפ' כל הגט ד' (כ"ח) בתוס' שם דרב אשי ע"כ קא' גם על השליו דאל"כ מנ"ל להגמ' דר"א מספקא ל' דילמא סובר סימנים דאורייתא ורק באל"ה החמירו דלריק דוקא סימנים מובהקין אל"ה ע"כ כנ"ל דאי ס"ד לא החמירו גבי גט היכי דשייך עיגון וגבי שליו איכא עיגון ואפ"ה אמר דוקא נקב בלד אות פלונית סימן מובהק ע"כ דמסופק אס סד"א, אבל הרמב"ם ז"ל דסובר דהילכתא כרבא דסד"א ממילא יש לחלק כנ"ל בין השליו ובין היכי דהבעל לפנינו וליכא עיגון החמירו ול"ק קו' הלח"מ דרבינו פסק סד"א ואמאי לריבין סימנים מובהקין מטעם דאומרא דא"א וספיר פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' גירושין דסימנים בגופו ל"מ ונהי דגם שם איכא עיגון אפ"ה משום חזקה מי דבעל החמירו חז"ל דלא מהני סימנים אמלעים רק סימנים מובהקין אבל מד"מ מהני סימנים אמלעים כמו שכתב בפ"ז מהל' נחלות דיוורשין נוהלין על פיהם אע"פ שאין משיאין את אשתו דהחמירו בדברים אלו מפני איסור כרת משמע רק מטעם חומרא ובפ"ג מהל' גזילה ואבידה כתב דסימנים מובהקין סומכין עליהן בכ"מ ד"מ כוונתו מובהקין קלה ומ"ה מהני בכ"מ רק מדרבנן ל"מ כנ"ל :

הל"פ ה"ל יש להרחיב הענין ביותר דהנה בגמ' יבמות (קט"ו) גבי ר"י ר"ג שכיב ע"ש דפליגי אב"י ורבא דאב"י אמר חיישין לתרי ילחא ורבא אמר ל"מ יש להבין במאי פליגי דהנה תוס' שם בב"מ (י"ח:) ד"ה נפיק דק ואשכח מקשים דאב"י דחייש לתרי ילחא אפי' לא הוחזקו חקש ל' מחניתין דכל מעשה ב"ד יחזיר דהיכי לא הוחזק יחזיר ובאמת הוא סברה הפוכה דבמיתה איכא עיגון ואפ"ה חייש לתרי ילחא וכאן גבי מעשה

ב"ד יכולין לכתוב גט אחר וליכא עיגון כדמחלק הסור אה"ע כנ"ל וי"ל דהנה סובר דגבי מיתה נהי דאיכא עיגון מחמירין משום חזקה מי דבעל כנ"ל לשיטת הרמב"ם ז"ל ול"מ אבל גבי גט ליכא ח"מ מחזירין אפי' דליכא עיגון ומיושב קו' התוס', ורבא סובר דל"מ וקפשים מחבי בר נכאי דלא משגיחין על ח"מ ולא החמירו משום עיגון אפי' לגבי ח"מ כדמחלק הסור דבמיתה מותרת היכי דליכא תרוייהו, ומיושב בזה קו' התוס' כאן ד"ה חבי ב"נ דמקשים היכי פשיט רבא איסורא ממונא דהיכי דאיכא עיגון ואוקמי' אריגא ולא החמירו חז"ל דמ"ה מהני כמו דהגמ' ראה לפשוט דסימנים מהני גבי גט אשה מממון כנ"ל ול"א דאיסורו א"א חמור, משום דאיכא עיגון דשם די היכי דנאכד מן השליו ולא החמירו וי"ל כנ"ל ה"ה גבי מיתה, ומה דסבר הגמ' מי קפשים איסורא מממונא זה רק היכי דיכולין לכתוב גט אחר ושם החמירו מטעם חומרא דא"א עי' תוס' שם (כ:) :

אמנם לפ"ד ה"ל קשה מאי מקשה הגמ' יבמות למימרא דסל"ד מגט דמלאו קשור דמוכח סד"א הא יש לחלק כאן גבי חזקה מי החמירו וגבי גט אשה ליכא חזקה מי אוקמי' אריגא ולעולם ס"ד, אכן ראיתי שכבר קדמני בקושיא זו הג' בעל נוב"י ז"ל בחא"ש ע"י מ"ג על הג' פ"י ז"ל שמחלק בין תרי חזקות ובין גט דליכא רק חזקה אחת דבמיתה איכא תרי חזקות לאיסור, ומקשה קן עליו ע"ש שמחזקן היכי דמלאו מה או הרוב ואין מכירין אותו מי הוא ל"ש ח"מ שהרי אנו רואים מה מוטל לפנינו מה אמרת דזה אחר ואסור אחר לא הי' לו ח"מ וע"כ אחר מה זה או אחר ולא נשאר רק חזקה א"א ע"ש שמדחה סברה ב"ש שכתב דאיש אחר אשר לא ידעין אותו ל"ש לומר דאוקמי' אחזקתו ע"ש ותמה הוא ז"ל עליו דמה בכך דלא ידעין

ידעין אותו עכ"פ חי ה' ולמה לא
שיך לומר אוקמי אחזקתו ע"ש :
וב"ר לחרץ קו' על הפ"י ז"ל וגם נחרץ
שלא תקשה מהך גמ' עלי דה"ל
כפי שביארנו לעיל, ומקודם נחזק סברה
הב"ש להסיר קושיה בעל נוב"י ז"ל מעליו
דנ"ל בפשיטות דל"ש לומר נוקמי' הך
אחר בחזקת חי דחילוק גדול יש בין
חזקת חי של בעל האשה זו ובין ח"מ של
בעל האשה האחרת שאין מכירין אותו
דאם ניקח ח"מ של בעל האשה זו ודנין
אותו בחזקת מת אנו מתירין את אשתו
ועושין מעשה להוציאה מחזקת א"א, אבל
אי מעמידין בח"מ שלו ואומרים שזה אחר
מה בכך הא' אין עושין מעשה ע"י להסיר
את אשתו ואין אנו דנין ע"י להסיר אשה
אחר ועוד יוכל להיות דזה אחר אין לו
אשה כלל ולא שיך לומר דמולין אותו מחזקת
חי דזה שאנו חולין שאחר מת הוה כפטומי
מילי בעלמא ולא מעלה ולא מוריד וסברא
פשוטה וברורה היא, ומעתה נשאר לנו
לחרץ קו' הג' נוב"י ז"ל על הג' פ"י ז"ל
נ"ל לפ"ד לעיל דהיכי דליכא עיגון מחמירין
אפי' בגמ' משום חומרא דא"א רק במיתה
אפי' גבי עיגון מחמירין משום ח"מ ונמלא
דסקולין הן בגמ' היכי דליכא עיגון ובמיתה היכי
דליכא עיגון משום ח"מ י"ל דקו' הגמ'
למימרא דסל"ד מגב כך, דהנה הו' ב"מ
(כ"ז) ד"ה מלא קשור כחבו דהך דרייתא או
בשליחא דבעל השואלו ע"ש, והנה דבעל ליכא
עיגון דיכול לכתוב גמ' אחר ומקשה הגמ'
דאי נימא דסימנן דאורייתא ורק כאן
גבי מיתא החמירו חז"ל משום ח"מ ושם
גבי גמ' ליכא ח"מ לא החמירו ז"א דאי
נימא דכאן רק מטעם חומרא ה' לריבין
להחמיר גם בגמ' נהי דליכא ח"מ הא
שם מיירי דבעל וליכא עיגון ושוה למיתה
אפ"כ לריבין לומר דמוכח מהתם דא"ג
עד"א אוקמי' אדינא ולא החמירו חז"ל
כלל ולמה החמירו כאן גבי מיתא וע"כ
רלא משום חומרא רק סל"ד ומקשה

שפיר וממילא נסתלק קו' נוב"י ז"ל על
בעל פ"י ז"ל דנהי דהיכי דליכא ח"מ
חזקת החמירו אפי' גבי עיגון ולא החמירו
גבי גמ' משום דליכא רק חזקה אחת
אפ"ה זה רק היכי דבגמ' ליכא עיגון
אבל כאן דברייתא דמיירי אפי' דבעל
עלמא וליכא עיגון כנ"ל ושוה חזקה אחת
היכי דליכא עיגון כחרי חזקת ואיכא
עיגון ושפיר מקשה הגמ' כן נראה לי.
(ב) **בשעת** קונטרס ה' ס' כ"ג אות
ג' מה שמקשה כ"ח דרב
דסובר כר"מ ליהני ביטול דדבר שא"ב
ודבר שלב"ל שוין ע"ש כ"ל דחמץ אינו
רומה לשאר אה"ג דאית לי' בפלים דגבי
שאר אה"ג פלוגתא הראשונים ז"ל אי
מקרי לכס עי' ברשב"א ז"ל סוכה אבל
בחמץ כתב המקור חיים ז"ל בדיני ברו"ב
דמלך כעשה דתשבינו אינו ברשות לגמרי
נהי דמלך אה"ג מקרי לכס ע"ש וממילא
אינו יכול לבטל :

(ג) **ישם** קונטרס ז' ס' ע' אות ד' מה
שכתב כ"ח ליישב קו' הג' ז"ל
דהבכרה ראשונה חל גם על הפרשה
שני' עי' בח"ס ז"ל ס' ש"כ להיפוך אם
אירע שמתחרט יברך שנית ואין מיחוש
לבכרה לבטלה דמברך ולונו לפרוש תרומה
וענין הפרשת תרומה חלה היא שישאר
לו כח לשאול עליהם וכה לונו להפריש
אותם ע"ד זה, וסברתו דהפרשה שני' חל
חייב חדש ומלוה חדשה היא וכעין סברא
זו איחא במ"ז יו"ד ס' רע"ט הל' ס"ח
דהיכי דאין לוי וכהן קורא במקום לוי
אפ"ג דמפיקרא בשעת ברכה ראשונה
יודעין דאין לוי דבהכ"ג ולא אמרין
דהבכרה ראשונה חל על הקריאה שני'
דכל קריאה וקריאה מלוה בפני עצמה
היא ויש לפניו שתי מלות ע"ש, הכי נמי
כל הפרשה מלוה בפני עצמה היא :

(ד) **ישם** קונטרס י' ס' ק"א אות א'
קושיא שני' על הטעם דגזל
כ"ש מלך ח"ש ולא נקטו מחשש שוב
פרומה

סימן ככה.

ב"ה פה ווילנא.

(א) **בשעת** ס' א' אות א' ילא כרו"מ לחלק בין מ"ע שהז"ג למ"ע שלהז"ג, וכוננו שם בזה"ל דמלות זביחה הוא מלוא אחת דאין לה הפסק, ומביא רא"י ע"ז מסוכה (מ"ה:) ולא זכיתי להבין הא בגמ' שם אמר' בזה"ל סוכה דלא מפסקי לילות מימים כולהו שבעה כחד יומא אריכא דמי, וכוונת הגמ' כיון דכתיב בסוכה תשבו שבעת ימים, ומלוא שיש בסוכה כל שבעה, ואם רק מטייל חוץ לסוכה מבטל מ"ע, א"כ באמת המלוא נמשכת בלא הפסק כלל וכלל כל שבעת ימים, מש"ה שפיר אמר' כחד יומא אריכא דמי, אבל במ"ע וזבחם ככל שחיטה ושחיטה מקיים מ"ע, אבל א"א לומר שהמלוא נמשכת עד אין סוף כי אין מלוא לשחוט בכל רגע ורגע, ועוד דבאמת גם בסוכה פסקינן כל אימת דטייל מדרך צרכה צ"ע, ולא סברא זו דכחד יומא דמי, ולא דמי להא דפסקי' בביצה (ל':) דלא מהני חנאי בסוכה משום דאמר' כחד יומא אריכא דמי, דהתם שאני משום דמוקלה חלוי בקדושה והקדושה לא פקעה כל זמן, ומש"ה שפיר אמר' דלענין זה חשיב כחד יומא אריכא, אבל לדבר אחר ל"א האי סברא, ומכ"ש בשחיטה דל"א האי סברא, א"כ איך יכול קטן לשחוט, הלא בשחיטה זו אינו בר זביחה, ומה מועיל שיה' בר זביחה בשחיטה אחרת שהוא מלוא צ"ע, ואיך יועיל למלוא זו שכבר חלפה ועברה, וגם בתפילין קשה איך יכול קטן בן י"ג שנים לכתוב על סמך שיביא ב' שטרות באותו יום, הלא המלוא אינה נמשכת כמו בסוכה דל"פ האי סברא, ובסדרת החוס' בגיטין שכתבו דקטן חשיב בר כריתות הוא משום כיון דראוי להיות בר כריתות חשיב גם עתה בר כריתות, אבל לא כסדרת רי"מ

פרוטה במקום אחר כמו בקידושין ע"ש, כ"ל ליישב בפשיטות דהרמב"ם ז"ל פ"ד מאישות הל' י"ט מחלק בדבר שאינו מתקיים כמו בתבשיל או בירק שאינו מתקיים להוליך במקום אחר ל"ח לקידושין והוצא סברתו בראשונים ז"ל וגם צ"ע אה"ע ס' ל"א מובא דעה זו, ולפ"ז א"א הטעם שמה שזה פרוטה במקום אחר ל"ש איסור גזל כ"ש בדבר שאינו מתקיים דאין לך אלא מקומו מש"ה נקטו הטעם דח"ש איסור מ"ה אין חילוק ואיסור אפי' בדבר שאינו מתקיים, ואפי' לשיטת החוס' דכתבו דהחשש הוא שמה יבוא לכאן אחר מאנשי מדי ויראה דאין חוששין כאן לקידושין דלא יחוש במקומו ג"כ זה הטעם ל"ש לחוש בגזל דאם יבוא אחד ממקום אחר ששזה שם פרוטה ויסבור שמותר לגזול אפי' שזה פרוטה במקומו, גבי חשש א"א חשו רבנן אבל לא בשאר איסורים כמו דחשו במים שאל"ס דל"מ רוב מחומרא דא"א אע"ג דרוב מהני גבי שאר איסורים:

ובזה אמרתי ליישב קו' הג' רע"א ז"ל בתוס' ר"ע על משניות דקידושין פ"ב משנה ו' אות כ"ז ד"ה וכן קטן שקידש דדייק מהמתני' דלא כ"ל הכל בחד זכא וליחני בסוף אע"פ ששלח סבלות דרישא א"מ ודאי אבל לחומרא מקודשת שמה ש"פ במדי אבל קטן שקידש א"מ כלל ומקשה אמאי דאמר רבה ומתבינן אשמעתין הא רבה אמר רק דחוששין לסבלות דהוי ספק קידושין ובמתני' ממילא לחומרא מקודשת שמה ש"פ במדי ע"ש, ולפי הנ"ל ניחא דנוכל לומר דא"מ כלל ופאתני' מיירי שקידשה בדבר שאינו מתקיים בתבשיל או בירק ואין לך אלא מקומו:

מאיר טעמיה דהא דהו"פ ח"ל.

רו"מ. וקושיה המפורשים מ"ש תפילין מגט קמה וגם נלכה. ועוד ראי' דשאני תפילין ושחיטה מגט הלא מבואר באה"ט סי' קמ"א ובב"ש שם סי' קמ"ז דמומר נקרא בן ברית לענין גט (עי' באה"ט סי' קכ"ג בב"ש ובמנ"א סי' קפ"ט) וע"כ הוא משום דבירו לשוב והוא כ"ש מחו"ש דנקראים בני כריתות, ובשחיטה מבואר ביו"ד סי' ב' דמומר אינו נקרא בר זכיחה, ובברית כ"ג בסי' כ"ח אות ז' דגרע כיון דבירו לעשות תשובה ולא עשה היא דחוקה כמובן להכרעה מקומות, ובפרט מהכא דמומר נקרא בן ברית, ועוד קשה לי על סברת כח"ה איך יכול קטן לכתוב סח"מ אחר חלות היום או לעת ערב, הלא בודאי א"א שיביא ב' שערות כשיעור בזמן קלר כזה, בשלמא במשך היום משכחת שילמחו כשיעור הלא מבואר בב"ש דמלך מסתפר בכל יום, (עי' פמ"ג ה' שבת דמביא דהשערות מיד אחר הגילוח לומחת. אולם היינו רק לומחת, אבל גדילין כשיעור רק במשך היום כמובן) אבל בזמן קלר קשה :

(ב) **מה** שמחמה כרו"מ בסי' הנ"ל על שיטת הטור או"ח שסובר הא דמבדיל כל היום הוא משום תשלומין, ומקשה כ"ג מפסחים פ' ע"פ מה מדמי הגמ' קידוש להבדלה, הוא קושיא נפלאה. ומה שמתקן ע"ז בסי' נ"ז אות א' אינו כלום, הלא ס"ס קשה על הדמיון דבשלמא בהבדלה איכא ב' לטובותא שפיקר המלואה היא בלילה וגם ירויה בזה שיקיים עוד מלואה, אבל בקידוש איכא רק חד לטובותא שפיר אמרי' חמ"ב, אבל התם ל"א חמ"ב כיון דאיכא ב' לטובותא, ומה מדמי הגמ':

(ג) **שם** בסי' ב' אות א' מבואר דבר חדש היכא דמשתרשי ע"י א"ה לא אמרי' מללה"ק, עי' בתוס' שבוטות (מ"ד:). ברי"ה ורי' אמר כש"ס. ויש לפיין בזה בדברי הרשב"א סוכה (ל"ג) שכותב שם בזה"ל, ל"ח איסור באס"ה אלא

כשנהנה בגופו של איסור אבל כל שאין ההנאה מגופו של איסור אלא שגורם לו הנאה וריוח ממקום אחר אינו הנאה מן האיסור עי"ש, א"כ ה"נ אין ההנאה בגופו ודומה רק למכירת ארי בעלמא כמבואר בב"ש דמותר דל"ח הנאה עי' במ"ל פ"ה מה' אישות בדברי המגיה שמשמע שם דגם בקידוש אשה אמר' מללה"ק אע"פ שמרויח בזה פרוטה או בשטר מרויח ג"כ פשוטי דספרא ובציאה א"א דרב מנגיד וכו' וגם מרויח בזה שיש לו אשה, וע"כ כהרשב"א הג"ל שמביא ראי' לדבריו מסוגיא עי"ש :

(ד) **שם** בסי' י"ד אות ו' הביא הר"ג קושיה רב א' על רש"י פסחים שכותב מש"ה המקדש בחיטי קורדנייתא אין חוששין לקידושין משום כל דמקדש וכו'. והקשה א"כ איך מביא ראי' מכאן דאס"ה אינו שלו. ותיירץ כ"ג עפ"י דברי תוס' בב"ק שכתבו דמש"ה ח"ע אינו שלו דאפי' קידש בו א"ח ע"כ, ולא אוכל להבין, הא באמת קושיה השואל סובב ג"כ על תוס' אמאי באמת ח"ע א"ש, דבשלמא בקידש בו א"ח משום כל דמקדש וכו' אבל באמת הוה שלו כיון דרק אסד"ר היא, ועוד דבאמת קשה אמאי בחשב"ע מקו' ובחמץ א"ח, וע"כ לומר דכך סברת רש"י ז"ל כיון דאין חוששין לקידושין וע"כ משום הפקר ב"ד א"כ אינו שלו כיון דהפקירו ב"ד נכסיו, ומש"ה לא מצי לבטל, א"כ שפיר מביא הש"ס ראי' מכאן. והא דמחלקים תוס' בין ח"ע לחשב"ע היא ג"כ מהאי טעמא כיון דחזינן דהמקדש בח"ע אק"ח, וע"כ משום הפקר ב"ד א"כ חשיב שפיר א"ש, אבל בחשב"ע ק"ח א"כ חזינן דחשיב שלו כיון דב"ד לא הפקירו, והא דבאמת ק"ח היא משום סברת תוס' בקידושין (נ"ז) ובר"ן שם דרבנן לא אסרו רק אכילה עי"ש. והא דכותב כ"ג שם כיון דמותר למחליף חשיב שלו, אינו מובן מ"ש מחמץ דאפילו אס"ד

אם"ד א"ח שלו. ועוד דזה רק מדרב' עי' במש"ל ה' אישות פ"ד, וע"כ דזה אין ענין לבד דמים דאינו תלוי זכ"ו דאפילו חשיב בד דמים אה"ש או להיפך: (ה) **שם** מביא כ"ג קושים רב א' על ספמ"ג, הא כל י"י כולל יותר מעשה, דסומא מלוה שלא לעבור, ונראה דדוקא התם שפיר לקי על לאו זה דעשה גריעה כזו שאינו נוהג בליבור א"מ ללאו עיי"ש בלח"מ, אבל הכא אין זה משום דעשה גריעה רק דסומא פטור מכל מ"ע והחסרון היא בסומא, אבל התם החסרון בעשה כיון דליבור מחוייבים בכל מ"ע, מש"ה אין צד כח לנתק, אבל לא באופן כזה. וממילא מתורץ קושים השאנת ארי' ה' חמץ דהקשה דנשים יתייבו על לאו בל יראה, כיון דנוהג בנשים ועשה דחשבותו אינו בנשים ולהנ"ל ניחא דהתם החסרון בנשים כיון דפטורות מכל מ"ע. ומה שחירץ שם כ"ג יש לעי' בזה א"מ מלקות כיון דלאו זה כולל גם סומא והוא אינו לוקה על לאו זה. עי' בחומ' שבת (פ"ה) דמש"ס לא לקי על כלאים משום לא חסיג וכו' כיון דלאו כולל דבר שבחמון. עי' במ"ל פ"ג ה' מלוה ולוה שמפלפל כעין זה על לאו דלא תבא אל ביתו לעבד עבדו עיי"ש ובקנ"ה ח"א סי' ז"ז:

(ו) **שם** בס' ס"ו מפלפל כ"ג בהיתר המובא בנ"ב לענין גילוח מלבד שדבריו דמוקים שבאופן כזה שהם ב' דברים חלוקים דנימא לירוק, גם ראינו שחזיא שם מחומ' נויר (נ"י) קשה להבין דילמא מיירי דראה אותן שלא הי' מגולחין מקודם:

(ז) **עי'** ברמזי אה"ע ה' אישות סקט"ו בחפארת ישראל על משניות נשים שכותב שם בזה"ל, והא דכופין על מדה סדום היינו בשלרץ שיטעה מעשה, אבל בשא"ל שיטעה שום מעשה אין כופין עיי"ש. ופלא מר"ן קידושין פ"ג בסוגיא האומר לאשה

קדשתיך שכותב שם בפירוש דכופין על מדה סדום אפילו בשלרץ שיטעה מעשה, היינו ליתן גט עיי"ש, וגם מש"ס בהרבה מקומות משמע כן עי' בח"מ:

(ח) **בפסחים** (מ"ד) כותב שם רש"י ז"ל בד"ה היכי אמרי' שאני אומר, בזה"ל. אמאי תלין לקולא בעון מיתה. וקשה לי א"כ באמת אמאי פסקי' דלא תלין לקולא באיסור דאורייתא כמבואר ביו"ד דילמא שאני התם דאיכא עון מיתה, ולא מוקמינן על חזקה כמבואר בחולין (קל"ד) ובפמ"ג ה' טריפות בפתיחה עיי"ש:

(ט) **שם** (מג:) אמרין דליכא לרבה אובלין בחלב, דהא נשים מדר' יהודה נפקי דהשוה הכתוב אשה לאיש עיי"ש. וקשה לי הא חלב קיל דיותר מכללו, ובאופן כזה נימא דלא השוה, וכעין זה מבואר ביבמות (פ"ה):

אשר גרונים האבד"ק ויילשין.

סימן קבו.

ב"ה קוטנא.

(א) **בשע"ת** סימן ג' אות ה' הקשה כ"ח על הגמרא יומא דפ"א על ר"ל שמפני זה לא כתב החזרה לא יאכל משום שסובר דלא יאכל אף איסור הנאה במשמע. אפשר לומר לפי מה שחירץ הירושלמי בפסחים פ"ב ה"א על קושיות הגמ' שלנו בפסחים על רבי אבהו מן חדש וחירץ הירושלמי חירץ אחר מהגמ' הנ"ל וז"ל משום שקבטו הכתוב זמן וע"ז כתב הגל"ח מה שלא חירץ הירושלמי כמו הגמ' שלנו שילוף מן קצירכם שהגמ' שלנו סובר כמ"ד שהעומר מתיר ויכול למרץ שילוף מן קצירכם מפני שכ"ז שלא קרב העומר אס נאמר שחדש אסור בהנאה לא הוי קצירכם אבל הירושלמי סובר שהאיר מזרח מתיר א"כ לפי"ז לא יכול לילוף מן קצירכם שהרי

שהרי בשעת הקציר כבר התיר האיר המזרח מפני שיכול לקצר לאחר האיר המזרח וא"כ אין ראי' מהקרא מפני זה חירץ הירושלמי משום שחדש יש לו סתור לאח"כ א"כ לא דמי לנבילה ובזה רבי אבהו ג"כ מודה אפי' כתב רחמנא לא יאכל נמי מותר בהנאה ור"ל ג"כ סובר כמ"ד שהאיר מזרח מתיר בהנמ' מנחות ד' ס"ח ע"א, א"כ לפי"ז סובר בהתירן הירושלמי א"כ ביו"כ ג"כ דומה לחדש ורבי אבהו ג"כ מודה שמותר בהנאה והכא ביומא הוא ר"ל ולא קשה על ריש לקיש :

(ב) **שם** בס"ק ו' מה שהקשה כ"ח על רש"י סוכה ד' כ"ז האין משכחת קרבן ליבור וכו', ואפשר יש לחלק דדוקא בסוכה שכל איש ואיש חייב במלות סוכה לעלמו והמלוא רמיא על כל איש בפ"ע ואם אין בה ש"פ אין שייך בה שלך ושפיר כתב רש"י דאם אין ש"פ לכל אחד ואחד אין שייך שלך וכעין זה כתב החוס' סוכה ד' ל"ה בהדבר שאין שייך אכילה הכל מודים שצריך שיה' בו דין ממון בהדבר שגילה החורה שיה' שלך ופחות מש"פ לא מיקרי ממון אבל גבי קרבן ליבור דעל כל ישראל לא רמיא אלא מלוא אחת והחורה אמרה שכל ישראל ביחד יגרמו שתעשה המלוא ובאם המלוא עלמה יש בה דין ממון לא צריך להיות שיה' כל אחד דין ממון שגל יחיד אין מחויב אלא להשלים את המלוא וע"י כולם יגמר המלוא ודו"ק :

(ג) **ואנב** גררא אזכיר מה שהעליתי בזכרוננו מכבוד מורי הרב הגאון זל"ל וכו' המחבר ס' ישועות ישראל על ח"מ שה' אב"ד דק"ק קוטנא בעת שלמדתי אללו שחירץ קושיות העולם על רש"י ס"ל סבוב שפחות מש"פ לא מקרי שלך א"כ בערבה ובשאר מלות שאין בו ש"פ לא יהי' יולא ידי חובתו וחירץ הגאון

הנ"ל מפני שכל חפץ שיש לאדם מערכות בשתי מערכות, אחת שנקרא בעלים של החפץ לפי שגוף החפץ הוא ברשותו ויכול לעשות בהחפץ כמו שירלה ולא אחר אפי' באיסור הנאה יש כמה פוסקים שסוברים דנקרא שלו. שנית, שיש לאדם בהחפץ דין ממון שיכול לקבל ממון עבור החפץ זה, א"כ לפי"ז אם היה לו חפץ שאין בו ש"פ עכ"פ הוה שלו מפני שהוא ברשותו ויכול לעשות בו כמו שירלה ולא אחר הגם שה' הרבה בני אדם שותפות בחפץ אחד חשוב שלהם יוחר משל אחרים אף כשאין כל אחד ש"פ מפני שהם בעלים והם יכולים לעשות כמו שירלו הם ולא אחרים אבל אם יש חפץ שכל העולם יש שותפות בהחפץ זה אין אחד בו כח יוחר מחבירו בהחפץ זה ובזה הכל מודים שצריך להיות בו דין ממון דהיינו ש"פ דפחות לא ממון מיקרי לכל דברים כדי שיכול לקראו בעל של החפץ שיש בו כח למוכרו ולקבל עבורו שוה פרוטה, ולפי זה מתורץ הרש"י הנ"ל בסוכה דס' מ"יירי דכל ישראל ה' להם שותפות בהסוכה ובזה צריך להיות עכ"פ כל אחד ואחד ש"פ שנקרא בעלים כמש"כ, אבל במלות ערבה או בשאר מלות שהחפץ כולו ברשותו לא בעינן שתהי' בו ש"פ למקרי בעלים שהוא בעל החפץ ויכול לעשות בו כמו שירלה ויש לו כח יוחר מחבירו הילכך לא בעינן שוה פרוטה כשהדבר שלו בלבד, עכ"ל של הגאון זל"ל :

(ד) **ואנב** גררא אזכור כמה שכתב המחנה אפרים בה"ל קנין משיכה, שהעולם לא יפס עושין מה שקונים ארבע מינים קודם החג ופורעים מעות אחר החג לדעת הפוסקים שסוברים דקנין דרבנן לא מהני ללא ידי חובתו מדאורייתא, א"כ שהם עושין קנין משיכה בלבד שהוא מדרבנן ואין לכס בעינן מדאורייתא עיי"ש ולכאורה סמותר עלמו לפי מה שכתב המחנה אפרים בעלמו

סימן קכז.

ב"ה בעליגש.

(א) **בשוע** יו"ד סי' רס"ד ס"א דעכו"ם פסול למול והקשו אחרונים ז"ל לפי שיטת הש"ך בחו"מ סי' שפ"ב דבמילה אסור לכבד לאחרים וכתב הכו"פ דבחורם שליחות ש"ך, א"כ למה להגמרא להביא ראיות מקראי דעכו"ם פסול למול מיפוק דעכו"ם אינו בחורם שליחות וע"כ והרבה חירולים נאמרו על זה. ולפענ"ד נראה לתרץ עפ"י שיטת הרמב"ם הל' מלכים דבן קטורה חייב במילה גם עתה, וזהו ברור דלכל דבר זולת מלות מילה בן קטורה הרי הוא כעכו"ם לכ"ד, וגם במלות מילה מחויב הוא רק במילה ולא בפריעה כמבואר בשג"א סי' מ"ט ובמנחת חינוך מלה ב' ובספר בית הלוי עה"ת פ' לך, וא"כ לפי שיטת המ"ב הובא במג"א סי' תמ"ח ובכ"מ דעכו"ם לעכו"ם יש שליחות, והש"ך בחו"מ סי' רמ"ג והקלה"ח סי' קפ"ח הכריעו כן לדינא א"כ לולא הפסוקים היה יכול עכו"ם למול לבן קטורה מאחר דעכו"ם לעכו"ם יש שליחות אבל עכשיו דילפינן מקראי פסול עכו"ם למול אף לבן קטורה מטעם גזיה"כ וד"ל:

ור"כא לחומר מאחר דבן קטורה חייב במילה א"כ הרי הוא בכלל בן ברית ולא מצי לשווי' שליח לעכו"ם דבעינן המשלח דומיא דשליח וכאן ליכא, והדרן קושיתם לדוכתא דאם נימא אפילו מטעם שליחות ג"כ לא ה' יכול עכו"ם למול לבן קטורה דבן קטורה לא מצי לשווי' לעכו"ם שליח. זה אינו, מדה דבאמת כוונת הגמרא היינו בן ברית במלות ג"כ לא במילה לחוד כדאיתא ברש"י גיטין (כ"ג) ע"י"ש, ויעויין במג"א או"ח סי' קפ"ט ובהגהות אבן העזר שם ובשו"ח ח"ט חו"מ סי' קל"ד, ועוד הלא כתבו אחרונים ז"ל דפריעה אינם מחויבים, ולדידן

בעלמא כהל' קנין מעות כהל' ד' להלכה שמחייב את עצמו ליתן מעות לזקפו עליו במלוה הוה כמו שנתן מעות ממש כמו שהביא בשם הריטב"א וכן הביא דין זה בשער המלך כהל' לולב פ"ז הל' י' א"כ אחאי לא אמר המחנה אפרים עלה זה שיהא זקפו עליו במלוה והוה כמו שנתן מעות ממש וקנין זה יהי' מדאורייתא. שנית, כמו שכתב שער המלך דע"ז הוה קנין מדאורייתא ע"י"ש:

אכן בזה פשיטא לנו לד"ה שהאחד ה' חייב לחבירו מלוה ונתן לו ארבעה מינים על המוצ' אפי' להפוסקים דסוברים דמלוה במכר לא קנה הכא קנה מטעם משיכה מדאורייתא אחד כמו שכתב בקלה"ח בסימן ר"ד דהוה כמו שליכא מעות שהכל מודים דמשיכה קונה מדאורייתא ע"י"ש:

שנית י"ל אפי' להרמב"ן שפליג על תוס' ע"ז שסובר אפי' שליכא ל"א מהני קנין משיכה מדאורייתא י"ל דדוקא בדבר שלא ה' בו קודם קנין שום זכות בזה לא מהני קנין הקל כמשיכה, אבל כשבא המלוה לגבות החפץ בחובו בשעת שנתן המלוה מעות ללוה מסתמא משעבד נפשי' כשהמלוה רולה לקבל החפץ משעבד לו הלוה על ידי הלואה מה שנתן לו המלוה מעות מקודם חפץ זה ומהני שפיר משיכה מדאורייתא, וראי' דהשער המלך כהל' אישות פ' ה' ה' ג' מסתפק לדידן שסוברין דבעל חוב קונה משכון דאם ה' ארבע מינים במשכין יהי' יולא ידי חובתו הגם שהקשה עליו מן הכ"י בחו"מ סי' שכ"ג מה שהביא הרשב"א שלא נראה כן משום דה' לבעל חוב שיעבוד מעות בלבד ע"י"ש, אבל הכא שנטל המלוה החפץ על חובו שפיר הוה שלו וחשוב כנתן לו הלוה מעות ממש להמלוה ודו"ק:

חק' ידועה פינחם ברחמי' ברעמלער
סו"צ וריין דפה קונטרס.

ולדין מל ולא פרע כאלו לא מל, א"כ
בוודאי בן קמורה אינו בכלל ב"ב :

(ב) **בשעת** סי' ל"ט אות ב' הקשה
על הרשב"א חולין פ"ק
שהביא רא' דלא ק"ל כר"ז וכו' והקשה
הא בצי קליפה מחמת החוד דג"כ פולג
יעו"ש, יעויין בחידושי מהר"ל זינן סי'
י" ס"ק ו' שחירן בכמה אופנים :

(ג) **שם** סי' נ"ח אות ט' ראה לחדש
דבטעסה הבא לתקן הללו גם
סומא חייב כיון דאם קיים העשה אינו
עובר על הללו ועל הללו הוא מנזר
לכן מחייב גם על העשה עיי"ש ולדעתי
יש לשדות בה נגזר, דלפי חידושו יהי'
הדין ג"כ בנשים דחייבין בל"ת ובמ"מ
שהז"ג הם פטורות א"כ אי אשכחין עשה
שהז"ג ובא לתקן הל"ת אז האשה חייבת
גם על העשה מאחר שבא לתקן הל"ת
א"כ יקשה לן מסוביא קידושין (ל"ד)
דמחשב שם הגמרא מ"ע שלא הזמן גרמא
ונשים חייבין ובתוכם גם שילוח הקן א"כ
לפי חידושו הנ"ל הלא בשילוח הקן יש ג"כ
ל"ת והעשה דשלח משלח מתקן הלאו א"כ
אפילו הי' שילוח הקן עשה שהזמן גרמא
היה ג"כ הדין דנשים חייבין מאחר שבא
לתקן הלאו ולמה להגמרא להזכיר שילוח
הקן בין כל העשה שלא הז"ג, ויעויין
תוספ' שם שהקשו קושיא כזו, ואין להכניס
כוונה זו בקושית התוספ' וד"ל :

(ד) **שם** סי' ק"א הקשה על הגמרא סנהדרין
נ"ט שפריך והרי פחות משנה פרוסה
וכו' הלא לטי התוספ' חולין (ל"ג) מוכרחים
אנו לומר דריב"ח ס"ל חזי שיעור אסור מ"ה
וא"כ אפילו בישראל ג"כ אסור פחות משנה
פרוסה. הנה קושיא זו יש להקשות בקצרה
לפי דק"ל ח"ש אסור מ"ה א"כ מאי פריך
הגמרא והרי פחות משנה פרוסה הלא גם
בישראל אסור משום ח"ש, ובאמת כבר הקשה
זה בלחם משנה פ"א מה' גזילה יעו"ש :

עוד הקשה הרב הנ"ל למה לן העטם דפחות
משנה פרוסה אסור משום ח"ש מיפוק

משום שיש לחשוש שמא שנה פרוסה במקום
אחר יעו"ש, ולפלא בעיני הלא החשש דשמא
שנה פרוסה במקום אחר שייך רק בשנה
כסף אבל לא בכסף כמובן והאריכות בזה
למותר, א"כ שפיר קאמרו הראשונים העטם
דחזי שיעור משום דעטם זה שייך בין
בכסף ובין בשנה כסף, ובלא"ה יש להרץ
דעטם דח"ש עדיפא לן דחשש שמא שנה
פרוסה במקום אחר הוא לפי רוב שיטת
ראשונים הוא רק מדרבנן ואפילו לפי דברי
הרא"ש בשיטת הרמב"ם שהוא מדאורייתא
היינו דוקא בידוע לן ששנה פרוסה במקום
אחר או דאית ליה אורחא להחם בדאיתא
בב"ש סימן ל"א א"כ עדיפא לן העטם
דח"ש :

(ה) **הגני** להניע חקירה אחת, אם כליו של
מוכר ביד לוקח קנה או לא, פירש
אם קנה איזה חפץ והחפץ מונח בכליו של
מוכר והלוקח רוצה לקנות בידו מטעם ידו
של אדם קונה לו מי קנה או לא מי אמרינן
כיון דחזר משום ידו אתרבא ובחזר לא קנה
בכליו של מוכר א"כ גם בקנין ידו ג"כ לא
מהני בכש"מ או אפשר דלא דמי קנינים
להדדי דבאמת במשיכה והגבהה קונה אף
בכש"מ כידוע מסוביא דב"ב (פ"ה), ולכאורה
יש לומר דתלוי בזה במחלוקת רש"י ותוספ'
בכתובות (ל"א) ובכ"מ אם ידו לריך הגבהה
או לא דלרש"י שס"ל דגם ידו לריך הגבהה,
וידו קונה מטעם הגבהה א"כ מהני אף
בכליו ש"מ כמו בהגבהה, אך לפי דברי
התוספ' שם דיד קנין בפ"ט, וידו א"ל שום
רא' דנתן בידה כתיב אפשר לומר דדמי
לחזר ואינו קונה בכש"מ וז"ע, אם אמנם
נראה לי להביא איזה ראיות אך אשמע מה
בפי הרבנים דשע"ת יחי' :

ראנב להעיר על הפ"ת למה"ז סי' קל"ט
ס"ק ד' שהביא בשם תו"ג דהא
דמגריך הרמ"א ז"ל שם שיהי' ידיה גבוהות
ג' ספחים משום שמא יהי' הגב קלת חוץ
לידה יעו"ש היטב ובאמת יש לומר יותר דהא
דמגריך הרמ"א שחגציה ידיה ללאת לדעת
רש"י ז"ל שגם בידו לריך הגבהה ודלא בתוספ',
ומה גם שנקצות החושן סימן ל"ט איתא
בשם הש"מ דעיקר כרש"י ז"ל בוודאי יש
לחשוש באיסור א"א לדבריהם, ואין הספר
תו"ג מח"י לעיין בו :

שלמה ולמן ירושע פאלק התופ"ס הג"ל.

[בולל הענינים הנמצאים בספר הזה. ונתחלק ע"י ד' חלקי ש"ע למצוא כל דבר על מקומו ומקום תחנותיו, וכן חוספנו לציין כל המקומות אשר הענינים האלה נתבררו ונתלבנו שנית, לטובת הלומדים והמעיינים.]

א"ח.

ע"ד הסופרים שמתינים ללכני י"ג שנים לכתוב סת"ם ואינם מדקדקים אם הביאו שערות (א, יח, כח, נו, נח, עו, פו, לו, זכ, לט, קכה)
ע"ד הכה"ג דסוסק בחוקה כר"ש וכו' (כ"י) (ה)
ניאור גמ' שכתב כ"ד איכא כינייהו דרכ כרונא אחר רב (ה)

בסוגיא דככתה (א) (ב קכה)
בפירושין ל' בסוגיא דאין מערבין כתרופה (א) (ד, מו, סה, טו, לו, זכ, לה, קה, קכד)
(י"ט) (ע)

בש"ס א"ח ס"י תרפ"א מדליקין גר חטובה וכו' קודם הכדלה (א)
ע"ד שיטת המאירי דלח"ד תחומין דאורייתא דווקא בשבת אכל לא ביו"ט (א, ד) (ד)

ע"ד תוס' בספחים דא"י הכשרה ללא יולאח אינו נוהג ביו"ט (א, סה)
כר"ה כ"ו לפסח וזה פסול (ג, עו, סה, גח, קטו)
ביומא ע"ג אלא לר"ל דאחר ח"ש מותר מן התורה. ולר"ל ביומא פ"א (ג, ככ, נח, עו, סה, קכו)
ספק קטן שהגדיל ביו"ט אי מחויב בתוס' יו"ט (ג, נח, נט, סב, ע)

ע"ד רש"י ז"ל בסוכה כ"ו דלא מעי שזה פסול לכל חד (ג, יט, סט, קכו)
בגמ' ה"ל וליקנייהו בשינוי מעשה (ג, נח, נט, סב, ע, פ, לח)

ספק כשקורין ק"ש בבוקר אם מותר להספיק לענית אמן בק"ש שבסדר התפלה אח"כ וכן בק"ש שר"ת (ג, כט, נו, סג, קכא)

בגמ' ב"ק גכז וטבת בשבת (ח)
שו"ת פ"ד ח"טים המאמרים לשם פסח ומונחים ביד פכ"ס (י)

בב"י בשם סמ"ק אם אינו יכול לכוין בכרבת י"ח יכוין באבות ומודים (יא)
בטור סימן ש"ח לפני יד סולדת בו (יא, כט, סו, עכ)

פ"ד הסמ"ג בסתימה כוללת לאור"ח דלר"י מומא פטור מכל המצות, דווקא מעשין אכל לאוין מה"מ מלווה שלא לעבור (יד, נח, נט, פ"ה, קיב, קך, קכה, קכו)

בספחים ו' המקדש שש שעות ולמעלה (יד, עח, קכה)
בספחים ד' תורה לא תימא מאי פ"ד דא"י חזקתו בדוק (כ)

שם בגמ' מהו דתימא לא ליהמניהו רבנן (כ)
ביומא פ"ד נכתב רחמנא השמר פן לא תעוה (כ, כט)
פ"ד כ"י א"ח שחשיב על רבינו ירוחם בענין בלאים בלויית (כג, לה, נח, סב, עו, קג)

פ"ד הרשב"א בתשובה כמורכ הנאה מחכמו ונתן לו לולב ללאח בו ביום הראשון (כד)

פ"ד הסו"מ סוכה ל"ה דאחרונ של עכל דאינו יולא בו תמוס דהוי אחרונ השותפים (כד)

פ"ד הנוכ"י דחמץ הגגול אחר הספח מותר להגגול כיון דלא עבר כלום (כד)

שו"ת כשנודקן הפרשיות של תפילין אם לריקים לעשות אחר שמחזירין הפרשיות לתוך הגמ' קבר של דל"ת בש"ר ושל י"י בש"ל יד מחדש (כו)
ע"ד תוס' בשבת ה' תורה כאל למטה מ"וד (לג)
ע"ד השאג"א דיו"ט של ר"ה יש בו קדושת שאר יו"ט ואיסור התענית שבו אינו רק מלד שהוא ר"ח בלבד (לג)

ש"ס כדברי הרמב"ן ז"ל דכן מנכר לאינו היינו כגדול (לו)
בספחים ד' מדאורייתא בניסול בעלמא בני ל"י (מ)
נכ, קיב, קיט)

בכריתות י"ד ז"א עירוב והולאה בשבת ואין עירוב והולאה ליו"ט (לח)

שו"ת בשנה שרבו הגשמים אם יש להחיר החיטים לפסח כשאין רואין ככן שום בקוע (מא, סה)
ביאור בגמ' פסחים כ"א ל"ז שחירכו קודם זמנו (מ, נ"ג)
בגמ' מגילה דכ"ט מגילה בשבת לא קריין (לח)

ז"ט, כדכ"ו דבין נמלא חיטה בתכשיל ע"פ (מ"ה)
ע"ד הרש"ל בתשובה דאסור לשחוט ביו"ט הסמוך לע"ש על סמך ע"ת (מז, סג)

חקירה אם עבר פ"א על לאו דכ"ו וכו' ואם אין מעבר החמץ אם עובר עליו אח"כ בכל פסח שיראה (מח)

בספחים מ"ב תורה ואלו עוברין (נא)
שם בגמ' מ"ג מדאמר שיאור ישרף (נא, סג, סג)
שם בגמ' כ"ה אין כיפור תמן אלא שריפה (נג, קיב)
שם בגמ' ו' אחד שבת ואחד יו"ט (נג, קכ"א, קיב)

שם בגמ' ו' שני דברים אינו נרשמו (נג, לו, לח, לט, קכ, קכד)

ז"ט כדמכ"ן ז"ל שמונה פסירות העומר כח"ע שאה"ג (נו)

פ"ד המנהג שהרב דמח' מוכר כל חמץ של בני עירו (נו)

פ"ד הכ"מ בפ"ו מהל' קרבן פסח דין ו' על השגת הראב"ד ז"ל (סב)

ע"ד שורות לסת"ם שמשנבדן הסופרים ומקלפים משני לדדים (סו)

פ"ד הקרית ספר דתולמ"ה בלויית וכה"ג כוי מדאורייתא ובמזוזה מדרבנן (סד)

ע"ד הירושלמי שאם חל ר"ח בשבת יש לעשות סעודה ר"ח כלאחד בשבת (סט)

שו"ת בשבת ערב פסח אם יכול לערב בתמך (ע)

חקירה אם חבל לטריפה בשבת אם הוא חייב (פח)

פ"ד הרא"ש דקרינה מותר מן המורס רק דרבנן הוא דגזור (פט, קג, קטו)

ביאור גמ' שבת קי"ד יו"ט שחל להיות פ"ש לא ה"י תוקפין (כז)

בסוגיא דתוספות יו"ט (כז)

ישוב לקושי הגרש"א ז"ל בשבת ג' תורה ה' טעון (כז)

בש"ס א"ח סימן תס"ו כע"ז ס"ק י"ז שם (כז)

בגמ' ר"ה אחר רבה הכל חייבין בתקיעת שופר (כה)

ע"ד קושיא הב"י על הירושלמי דר"א ור"ח סכרי דשופר של פיר הנדחת כשר כרי כחות' מכתת שיעורי' (כה)

ע"ד הסו"מ סוכה ל' תורה משום דהו"ל מלכב"ש (כה)

בגמ' ה"ל ל"ה אחרונ של תרומה עהורס לא ישול (כה) בגמלא

נגמ' הג'ל כ"ו וחמשים אחרים דיואלים בסוכה של חכירו (זט, קכא)
 ע"ד האבני מלואים בענין אם מכני קיין לשעה לענין לנס (זט)
 שו"ת אם ליבב בסוכה בשעת ירידת הגשמים בשמסגרין הנג (ק)
 גר"ה כ"ט יו"ט של ד"ה שחל להיות בשבת במקדש היו חוקעין (קו)
 בסוכה ל"ג דבר זה רבינו הגדול אחריו והמקום יהא בעזרו (קו)
 בנאש"ט בלוח"ט סימן רמ"ג וז"ל ג' חלקים יש בדין שלירות (קטו)
 גר"ה כ"ב במשנה א"כ וכו' שאלו את החודש (קג)
 אם ר"ה כראש חודש (קי)
 סמכים ה' וס"מ הכפרה לחלק יאלח (קיא)
 כיומא ס"ח במשנה ומניין היו יודעין שהגיע שער למדבר (קיא)
 ע"ד הרמב"ם ז"ל כס"ג מקידוש החו"י ה"ו ואפילו באו העדים וכו' סמוך לשקיעת החמה (קעו)
 גמ' פירובין ע"ז עוהד מרובה על הסרוך (זג)
 בכרכות י"ו במשנה מי שמתו מוטל לפניו פטור וכו' ומתפילין ע"ד קושיא הירושלמי שם (כח)
 ע"ד קושיא הנד"ר שטע"ל וז"ל והפני' דלמ"ד יש שליחות לחומר ויש שליח לד"ע כשאנינו כר חיובא א"כ מה הולך לאח"י שנות תוסוק ל"י מעטם שליחות (לס)
 שו"ת בענין ששכח להפריש חלה כע"ס שחל ב"ג ניסן ושבת ע"ס מאי תנתיב (ג)
 ע"ד הנעל המאור בס' ראובן כו"ד דהמודר הנאה מחכירו מותר לחקוק לו תקיעה של מלוא דווקא כעובר של ד"ה שמתו מן התורה אבל בחולות ותענית לא (קטו)
 בפסחים כ"ב בסוגיא דחוקי' ור' אבהו (קכג)
 פ"ד המח"א בענין מה שקוים ד' מינים קודם החג ושורע אחר החג (קכו).

יך"ד.

ישוב קושיא הפס"ג דכנתערב בלי נשר עס חולבת ליכפי ס' (יב)
 הפס"ה על הפס"ג בדין ספק כגוש ב"ח (יב)
 הערה בדין דם שבשלו (יב, סח)
 ישוב קושיא פל הרפ"ב ז"ל חולין פ"ז מ"ה ד"ה והרובע סמכים כ"ב דלמ"ה מותר בהנאה מכרייתא דר"י (יב)
 גמ' חולין ז"ו והא' הוי עובדא ככנישתא דמשון (יג)
 ביאור בגמ' חולין קט"ו ורבי בהנאה מג"ל (יד)
 בענין אם יגלה הוקן במספרים תחלה ואח"כ בתער (טו, מט, סג, סח, עג, עה, פה, נח, קח, קכב, קכה)
 ע"ד תוס' חולין ג"ח ד"ה במאי קמיסלגי (טו, פו)
 שו"ת בענין כבוד בהמה (זו)
 פ"ד השע"ה מ' אי פכד מלואה למול את בנו (זו, נט, פא)
 במנחות פ"ה ר"ס וז"ה וכו' אכלו חדש בלורתא דשיתסר נגדי שיכסר (יח, כח, פה)
 חולין י"ו איברי בשך תחילה שהכניסו ישראל עמכן לא"י מהו (י, יט, פה)
 פליאה של הל"ה סמכים כ"ב כד"ה והרי דם (יט)
 חולין ד' מלא דקוריא של אפרים וכו' (כ, כט, פה, סז)
 ע"ד הכ"ש פ"א מ"ד דחלה לענין דמדומע פטורה מן החלה (כד)
 חולין ג"ח וכו' היתר הבא מבלל איסור (כד)
 ע"ד פסיקו של הגר"א ז"ל בשעת שור שנגמר דינו למיתה אם השחיטה מטהרתו מיד נכילה (פה)
 פליאה על הריעב"א ז"ל קידושין ג"ו והרי רובע ונרבע מחשבה זכית ע"א (כה)
 חולין מ"ג ומותיבנא תיובתא כלפי סנאיה דרכא (כו)
 גמ' גיטין ג"ה בסוגיא דמטאת הגזילה וברמב"ם שם (כח)
 גמ' ע"ז ס"ו המשתחוו לקמת חושים מהו למנחות (כח)
 ע"ד הרמב"ם ז"ל בענין דם שבישלו בחלב (כח, פא, עג)
 כש"ע יו"ד סימן ק"ה סעי' ח' בהג"ה שם בדין נתבשל הבולא (ל)
 חולין כ"ז וכו' בליוה תורה שותה בהמה לעוף (לא)
 שם ז' ל"ש אלא שנתבשל בה אבל נללה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד (לא)
 בענין אין בית, כנליפה מתחין יותר משני ז'מים (לד)
 ע"ד קושיא המרי"ט ע"ד קידושין כ"ה חוס' שם שכ' דניס"ט ז"ל רלב"ם מקרא דכל כשרו (לו, פו, ע)
 ז"ע בפסרי ס' נשא יו"ר יכול מטהרתו ורפואתו ת"ל מ"ן ושכר יו"ר (לו)
 ז"ע בחינוך מלוא ק"ב שולטו הכהנים לאלול בשך קלח מן הקרבנות וכו' (לו)
 ע"ד הרשב"א ז"ל בחולין כהא דשעת בכיין מלובנת (לט, קכו)
 סמכים ז' שותטין וזרקין על טבול יום ואין שותטין וזרקין על טבול שרץ (מ, נב)
 פליאה על הרמב"ם ז"ל שלא הביא גזירת יבושע בן נון שלא לגבות ריחו' (מב, סה, קב)
 גיטין ג"ג רב אמר מנסך ממש ושמואל אמר מערב (מג)
 בענין ריבית (מד, סה)
 פליאה על רבינו בחיי ז"ל עה"פ וכו' חשב אשר תבשל בה (מה, סה)
 דבר חידוש ברבינו בחיי ז"ל שכ' שה' הכהנים מכירין את הסריסה בדוקין שבעין (מה, סה, פט)
 פוד כרכינו בחיי הג"ל בפי' זאת החי' (מה, סה, קב, קכא)
 ז"ע על הרמב"ם ז"ל שכ' שכל טומאת המת שאין הנזיר מנלח עלי' אינה ד"ת (מה)

פוד כרמכים הנ"ל כוית חלב שלם שהתיכו טמא הי'
מסורד והתיכו טהור (מה)
יבמות ה' ומכולו נמי שכן ישנו לפני הדיבור (מו),
סג, עא, (סג)
נזיר ל' כרש"י ו"ל בפני דהא מדיר בנו כנזיר (נג)
ל"ס בחוס' ניטין לפני נזיר שהי' שותה יין או משתה
למתיס (נג, קוב)
ש"ת כדון ספק פטר חמור (גה, קב, קט, קר)
ל"ע כרש"י ו"ל זכחים כ"ה ד"ה בא לפוכדה ביד (כו)
מנחות כ"ד דשומאח חמורה על קלה לא שטע לה
שומאח (נו)
לייבב דברי הרי"ף ו"ל בחולין דכתב דהא דסבר דב ריחא
מילתא משום דרכ לטעמי' מכ"מ במשבו (נו)
קושא על הר"ן ו"ל בחולין שבי' דר"ס דסובר דכשכר
בה עלמות פסולה גם כנאכד הסכין פסולה (נה),
סח, קב, קר)
קושא כש"ס יו"ד סימן רמ"ו דמילת עבדו שנימולים
לשמוכ דוחים שבת הא בידו להסקין (נט, נז,
נט, קח)
כבורות מ"ו אמר שמואל אין הראש פוטר כנפלים (ס)
גמ' כריות ג' מאה שיטבו להורות אין חייבין עד
שיורו כולם (ס, קוב)
חולין לג' השוטט בהמה וח' ועוף ולא יא' מהם
דס (ס, ס, קא, קח)
כפנין גר חושב (נג, נז, נט)
ככ"י סימן ס"ט במעשה שהכב עכו"ם רגלי כבש
והודחו וגמלחו ולא שבו כלל (סא)
כספין הנ"ל כרמ"א שס כדון כשר שגמלה וספק אם
נמלה תוך ג' (סא)
קידושין ח' עגל זה לסדיון בני עליה זה לסדיון בני (סו)
יו"ד סימן ש"ה כרמ"א ואין האב יכול לפדות פ"י
שליח (סו, סח, קג)
כדון תגלחת (סח)
כפנין מנהל לקיים דברי המה (סט)
ל"ע כט"ו יו"ד סימן שכ"ד כדון חלה (פא)
ל"ע כרמכ"ס כפי' המשניות בחלה פ"ב מה דמי' במשנה
נותן פחות מכילה היינו מטיסא העמלה (עא)
יו"ד הלי מילה סי' רס"ג קטן שהוא ירוק (עב, קו)
ישוב קושא ס"ט סימן קס"ד כדון וסת (עג)
ע"ד הכה"ג בקדוש של מוח דבין קרמא פילאי ובין
קרמא תיחאי דאיניקב טריסב (עד)
קושא כפסחים כהא דא"ל אביי לרבה ובה את הוא
דאמרת (טו)
ל"ע ככ"מ סי' י"ג מהלי נדרים הכ"כ שהקשה על
הרמכ"ס ו"ל שס שפסק קיים ומופר לבי ככ"א
קיים (טו)
קושא לר"ל דסובר פ' ג"ה דהגהת מעיים כפנין סיחך
משכחת דור מחייב על אכילת תרומה (טז, קר)
מגילה ג' אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בילה (פט)
חולין ח' היתה בהמה חבירו רכוזה לפני עכו"ם (ס)
כריש כריתות כפנין מנדף (פ)
כלביות מחולאים כנביכה שגפלו לרועב כשר (פכ)
שבת י"ו אף גידולי תרומה בו כיום גזרו (טז)
כש"ס יו"ד רס"ו כדון גולד בין השמשות (סח, נד)
ש"ת אם מותר לטעול המה למקום אחר כדי שיכלו
הכהנים לכול לביסג"ז לכרך את הכס (לז)
פילאה על הרשב"א ו"ל כהנ"א כפנין דחולין כתר
רובא (לג)
גמ' פ"ו מ' חלכון וחלמון מעורבין וכ"ו (לג)
חולין דל"י חוד"ס מ"א (לד)
כש"ס יו"ד סימן כ"א כטו"ז ס"ק ג' (לד)

כרמכ"ס פ"ו ממקואות ה"ג ואלו מעלין ולא שוסלין
השגל וכו' והמלה (לז)
נדה כ' ורמי חביות חמקה (לז)
פ"ד קושא הכרע"א ו"ל כש"ס יו"ד רל"ד כפנין דאין
הכפל יכול לפשות שליח לא להקמה ולא להפכה
(לח)
גמ' סנהדרין ג"ט לכני נח ולא נשית כפנין לישראל
נאמרה ולא לכני נח (קא, קב, קד, קז)
ביומא ס"ט כגדי כהונה קשין הן (קג)
ביבמות מ"ו אחד גר ואחד עבד משוחרר (קח)
ביאור גמ' סנהדרין ג"ט אלא משתה בני קסורס לא
ליחייבו (קח)
ש"ת כהא דקיי"ל דאין אחד נאמן באיסורין סיבי
דאיתחוק התיירא ולא הוי בידו איך הדין כחחד
שראש שגפלו איסור לתוך היתר (קט)
קושא במס' מו"ק כ"א חוד"ס ואסור כפנין אכל (קט)
כפסחים כ"ג חוד"ס ומה חלב (קיא)
בחולין פ"ד חוד"ס כיסוי (קיא)
נדה כ' חוד"ס דאיכא ירושתא (קיא)
כש"ס יו"ד סי' ס"ט כטו"ז ס"ק מ"ד (קיא)
ש"ת מקוה שהשתפו בו אנשים ששטו ראשם וגופם
כבורית הרבה עד שגמלגנו מי המקוה אם נפסל
(קיב)
כדון לירוף כלי לחלה אם כפנין דזוקא הנחה ככלי או
סגי כאיור כלי (קיב)
כסוכה ג' בית שאין בו ד"א על ד"א פטור מן המזוזה
(קיג)
ש"ת אם נתבטל אלל עכו"ם איסור שנתערב בהיתר
כששים אם מותר לישראל לקנות ממנו לכתחילה
(קיד)
ניטין ל"ס כפנין אין לרין לפרט את הגדר (קטו)
פ"ד הרמכ"ס ו"ל כפי' המשניות דשכיפית פ"ה דיסוד
לפני שור הוא מעטס פרכות (קטו)
כשיטת אין איסור חל על איסור (קיו)
כיו"ד סי' ס"ט כדון כשר שגמלה מלד אחד (קיא)
חולין יו"ד ונסכין חכריא (כו, נא, סה, עג)
יבמות ל"ג כענין איסור כת אחת (קיס)
פ"ד רש"י ו"ל כפסחים מ"ד כפנין שתי קדירות אחת
של חולין ואחת של תרומה (קכס)
פ"ד כש"ס יו"ד סי' רס"ד דעכו"ם פסול למול (קכו)

אדע"ו.

ביאור גמ' סוטה ל"א הכי נמי קאמר ת"ל בה ולא
כקינוי (ח)
גמ' יבמות מ"ט סוטה נמי תפסי בה קידושין (כ),
לו, נח, פ)
כתובות כ"ב הכ"ז עלי' באשם תלוי (ג, סכ)
ש"ת כחחד שנתן גס לאשתו מעשכיו ועד ל' יום פ"מ
שלא תאכל איסור ואח"כ נדרם על ככר ושמע
בעלה והסר לה ואכלה הככר (ט)
פ"ד הרמכ"ס ו"ל כפי"ס כנדה פ' בא סימן פ"א
ומותר היבם כקטנה וזולת לר' מאיר (יא, כט,
נו, קג)
כריתות דף ג' חוד"ס לומר שאין מושגין מן הדין (יא)
כ"ב קל"ד חוד"ס למפרש אינן לפנין זמן כנס (יב)
כסור סימן קי"ב שנים אומרים מה (יב)
ביאור גמ' כתובות כר"אשונה היו כותבין לכתולה
מחלים (יד)
כתובות י"ב אמר ל"י אביי לרב יוסף (כ)
כתובות

כתובות ג'ו' אין ארוס אובלת בתרוסה עד שהיה
לחוס (כד)

כא"ש ששמו סאה הא"ך כותבין כגס (לו)

פ"ד הרמב"ם ו"ל כטעם שחאסר קדשה (לע)

כמרדכי פ' אלמנה ניווית סימן רנ"ג (מו)

ט"ח כדן נשתטית (סד)

פ"ד הכס"ע לפניו לאסור אשה על יעלה (עא, קך)

יבמות ד' כשומרת יום הכתוב מדבר (טו)

פ"ד הר"י בן לב כהא דקידושין כ"ו ואי פריש דהיכי

דנשנפ פסם אחת שיקנה כספך לחוד הו' כפריש

(טו)

ז"פ במרדכי בפ' האומר בפנין קידושין תוספין בח"ל (ז)

ז"פ כס' גס מקוצר בפנין סדר כתיבת הגט (זד)

קוביא פל הרמב"ם ו"ל דהשמיט כירושלמי הנושא את

האילנות הוולג ואליו חלווה לישב עמה אינו

חוזר (כג)

פ"ד קוביא תוס' בנזיר י"ב פל הנמ' יבמות כ"ב

ביבמות מהו (קס)

ביבמות ו"ל בפלוגתא ט"ז הכא פל כ"י ה"מ (קיא)

פ"ד הרמב"ם ו"ל ט"ז מהלי גירושין כ"י לעדים סימן

כגס (קכד)

פליא פל הרמזי אה"ע ה' אישות סקט"ו בתפארת

ישראל בפנין דכוסין פל מדה סדום מר"ן

קידושין (קכס)

חר"ם

פ"ד שש"כ כתובות שכתבו דאס אמרו הלום או המלוה

ה"י פמנו נמי הו' הומה (א, נו)

במס' ב"ק פ"ג מ"ז בינייהו (ה)

ספחים י"ב עדות מסורה לגריון (ג, עו, פ)

כ"פ י' כשיטת הטומס לבפ"ח במקום שחב לאחרים (י)

פ"ד קוביא סקט"ח גבי הפלוס על הסכפת ונאכד

דאינו חייב ש"ד סא לא סוי דכר שנמסד ושנמנין

(יב)

פ"ד ספיקת סקט"ח כסיון ר' בראובן שנתן שטר

מתנס למחשון על ביתו ונתן השטר תוך ביתו

אס נימא כה"ג חזירו ובערו בלין כאחד (יב)

פ"ד סקט"ח פ"י שפ"ו בפנין דהגלימ כממון דמי (יב)

שבוטות מ"ס כסוגיא דשכיר (יד)

כסוגיא דמשלמי לא משתכדי לכתובה (יד)

כתובות י"ע חוד"ה מודה בשטר שכתבו א"ל לקיימו

(יד)

קוביא על שטת הרמב"ם פ"י ה"ו מז"מ כשור שקוא

טריסה שהרג או שהוא של אדם טריסר אינו

נסקל (כה)

כסוגיא דמוב"ק ב"ק פ"ד נ"ו

ביאור גמ' מכות ה' ארצה כנחמה אס לא כהנתי עד

וומס להוליא מלכין של לזוקים (כח, סה)

כתובות י"ח אמר רמב"ח ל"ש אלא שאמרו אנוסים

היינו מחמת ממון (לכ)

סנהדרין ע"ג אחד הרוצח אחר חבירו (לכ, סו)

ז"ע כרדכ"ז בפנין ז"ס לא כהנה וזס חסר (מה, סה)

פ"ד הרמב"ם ה' נזקי ממון פ"ג ה"ג אכלה אוכלין

שאין דרכה לאכלן (מה, עג)

פ"ד הרמב"ם ו"ל בפ"א מהלי סנהדרין ומעמידין ככל

עיר ועיר ש"ב כה מאה ושפלים (ס, סב)

כ"ב קפיא הא' שטרך דנפיק לבי' דינא דרע הוגא (סג)

פ"ד הס"ך בחו"מ ס"י ר' סק"ה בפנין דהולגרו למשיכה

בסימטא ולא סגי כדי' (עג)

פ"ד הספר ירמיה ס"י רמ"ג ח"ל ולא ידפתי מאין

שהממון כהומה ניתן למי שהעידו עליו מחלח

שהוא קנס יתנסו למי שירלו (עט)

כ"מ ו' חי נימא כדקתיא פשיטא (פא)

ש"מ כהא דק"י"ל התוסס לכע"ח כאקוס שחב לאחרים

לא קנה חבירו (סד)

כתוס' חולין י"א ע"ב כהא דהנסקלין כנשרפין דידונו

בסקילה הקלה (טו)

כסוגיא דש"ד ב"ב קט"ב (סע, קג)

כהא דלוה ואין לו לשלם, אס מיקרי נמי לוח רשע ולא

ישלם (זג)

בד"ן אי יורש יכול להטיל שבוטה על אסטרופוסס או

שותף של אביו (זג)

ז"ע בריטב"א ר"ס ד"ה אבל מטרפין לעדות אחרת

(נח)

פ"ד המח"א כהלי קנין חלד בפנין דחלד דגברא מטעם

יד קאחי (קד)

סס כמח"א כסס בריטב"א בפנין דכל היכי דאיהו לא

מלי וזי חלדו נמי לא וזי ל"י (קד)

כש"ע חו"מ ס"י פ"ה סע"י י"ז בהג"ה דנעשנת ססק

ואיכא רגלים לדבר משביעין אותו סיסת (קה)

פ"ד תמיהת סקט"ח כח"מ ס"י שני"ד על רש"י ז"ל

כג"ק ס"ו כהא דאמר רבה שינוי קונה (קטו)

כהא דתברא קל"ו מכר סכן כחיי האב ומת סכן כחיי

האב כו' (קס)

ססק בפנין חיוב השבת העבוע (קכא)

חקירס בפנין קנין (קכו)

חם ונשלם חלק ראשון בהל"כ.

